

PREFACE

At long last, the second volume of Nagpur Affairs is seeing the light of the day, after an unconscionable delay of five years. It contains diplomatic correspondence and news-letters from Nagpur for a period of dozen years and more. Part of it is political and the rest, containing the bulk of the volume, is social in the widest sense. Clue to it will be found in the following short Introduction. As a third volume of Nagpur Affairs is to follow, final remarks and description of the Nagpur *milieu* will appear in that volume.

What has been said about the transcription of Modi letters into Nagari characters in the previous volume applies to this volume also. It has not been found possible to stick to one uniform line of conduct in the matter, due to the dearth of trained and educated copyists as well as the prevailing anarchy in the printing of Marathi. There appears to be no hope in near future that matters will improve in this sphere. In the meanwhile, history scholars will have to fend for themselves as best as they can.

21st March 1959

T. S. S.

CONTENTS

	Page
Preface	ix
Introduction	xi
1 Letters of Sadashiv Ram Gune the Peshwa's Vakıl	1
2 , Various diplomats	45
3 , Dattaji Toradmal	54
4 , , Malharji Vorpe & Dattaji Toradmal	86
5 ,, ,, Malharji Naik Vorpe	104
6 Supplementary Letters	207
7 Miscellaneous Letters	217
8 Index of Names	227
9 ,, ,, Places	239

INTRODUCTION

This Second Volume of 'Nagpur Affairs' contains the news about the Nagpur Court from 1780-1790. It consists of Letters of Sadashiv Ram Gune, the Peshwa's Vakil at the Nagpur Court and other diplomats and news-writers. The first Volume also was drawn from the same material but only in so far as the Bengal Campaign of 1779-1781 was concerned, together with the lives of its general Khandoji Bhosle alias Chimna Bapu and its chief architect the statesman Divakar Purushottam Chorghode. The present Volume contains the remaining portion of the material of the same period till the death of Sadashiv Ram, which marks the close of a period in Nagpur history.

The News-Letters which form the bulk of the volume give in brief outline the daily activities of the Ruler of Nagpur from morning till night, in so far as his life was visible to the public. It was almost a C I D Diary for the ruler as he appeared to the Peshwa's observers specially detailed for this work. These ill-educated Maratha Jasuds worked under the eye of the Vakil when he was at Nagpur, which was not always the case however. Sadashiv Ram was at Nagpur from 1779 to 1785 in the first instance. Then he left for Poona and accompanied Mudhoji Bhosle on his Poona trips in 1785-86. Mudhoji had been charged by the Peshwa's Court with half-heartedness in carrying out the Bengal Campaign against the English in 1780-81. In order to wipe out this impression, Mudhoji undertook to help and join the campaign against Tipu. For inducing him to join the said campaign, he had been offered the territory of the old Gond kingdom of Gadha Mandla, which was a bone of contention between the Bhoslas and the Peshwas since 1742. Raghuji Bhosle I had thought it as falling within his sphere of influence as allotted by Chhatrapati Shahu. But the boundaries of the respective spheres of influence had never been clearly demarcated. In this respect the Maratha ignorance of geography and want of maps for the same were to a great extent mainly responsible. It was offered as a bait to Nagpur for inducing it to equip a campaign against the English in Bengal in 1779. As that campaign led to nothing, Nagpur could not insist on the delivery of that territory. In the meanwhile, Balaji Govind Kher and his assistant Visaji Govind Chandorkar of Saugor who had also an eye on the same territory for a long time, being its neighbour, conquered Mandla in 1782-83, which put an effective stop to the ambitions of Nagpur in that region. The wily Poona statesmen Nana Phadnis and Haripant Phadke thought of making use of this grievance of the Nagpur Court in inducing it to join with its army against Tipu. Sadashiv Ram advised the Poona Court that Mudhoji was not a man to be believed till he actually joined and took part in the campaign. The Poona Court again offered the bait of Mandla, but again held it back from Nagpur after the campaign was over, under the plea of its previous commitments and its obligations to Chandorkar, who had conquered it and died in the attempt. He had spent men and money in conquering Mandla and though theoretically he was a revenue collector of the Peshwas who must obey his master, morally it was impossible to claim Mandla from him till the money spent by him was paid back with suitable compensation for

his personal sacrifice Nagpur was unwilling as well as unable to pay the money required and so was ultimately cheated out of its wished for prize in nick of time. This led to great heart burning and heart break of Mudhoji in his last days before he died in May 1788. As Sadashiv Ram was the chief adviser of Poona in this respect, he came to be hated by Mudhoji and as a result had to absent himself from Nagpur for years—1785-1788. After Mudhoji's death, Raghuji who feared his brother entered into a secret pact with the Poona Court to safeguard his interests against the encroachments of his bold brother. With this view he recalled Sadashiv Ram to Nagpur and settled matters with him. Raghuji consented to send a party of Nagpur cavalry in aid of Haripant Phadke who had joined Cornwallis in his campaign against Tipu. For arranging the terms of aid, Sadashiv Ram while coming to Nagpur in July 1790 died on the way in Berar. Thus closed one chapter of Nagpur-Poona relations in a rather unforeseen manner.

The news-letters kept aside from the first volume and given here form the major portion of this the Second Volume. It will be found that they are not continuous for the whole period. The years 1783 1784 1787 1788 & 1789 are better represented than the other years. Some gaps can be explained by the movements of the rulers Mudhoji and Raghuji Bhosle. When Mudhoji went to Poona, the report of his daily life to be sent to Nana Phadnis became unnecessary. Similar was the case during the Badami Campaign of 1786 when Mudhoji was on the spot and in the same camp with Nana Phadnis and Haripant Phadke. For this very reason there is but scanty description of the military activities of Mudhoji in the Badami Campaign. Only the diplomatic side is represented in the news letters. The military side will be found in the letters of Haripant Phadke when they are published. The news-writers were supposed to move with the ruler as they had to report his daily life in the main.

It will be found that the news-letters have been divided under three different Sections. The first gives the letters of Dattaji Toradmal only. The second gives letters written under the name of both Dattaji and Malharji Vorpe combined and the third forming the bulk gives letters from the pen of Malharji Vorpe alone. This division is purposely kept distinct in the arrangement of these volumes. Though both of these news-writers were literate and Maratha by caste Dattaji is far more superior to Malharji in intelligence observation and shrewdness. These virtues are found sufficiently represented in the letters of the first two Sections wherein he has his hand. Malharji's letters are more of a routine nature and prosaic, repetition being his main *forté*. It is well to remember though ostensibly they are news writers and Naiks (heads) of the Jasuds (letter-carriers) they also perform the duties of *chargé d'affaires* simultaneously. When the Vakil or the envoy is present their duties under this head fall to reporting the conversation between the envoy and the ruler at the place. The Vakil sends his own diplomatic notes to his master as Sadashiv Ram is found doing in his correspondence given under his name. But the same thing is reproduced in another form by these news-writers, with slight comment on the mood and the behaviour of the parties concerned. All this has been well illustrated in the correspondence published in the 1st Volume of Nagpur Affairs because a dominant political and diplomatic tussle was going on then. There is no such all-absorbing topic in the correspondence of this volume nor is there a towering personality like Divakarpant behind it. However the common routine represented

in the present volume throws correct light on the general tenor of the activities of Nagpur

The first topic which occupies many letters is the conquest of Nirmal by the Nizam. Ibrahim Beg Dhausha alias Jabitjung Jafar-ud-dowlah was a renowned captain of cavalry under the Nizam and had taken a prominent part in the quarrels between the Bhosle brothers, the Nizam and the Peshwas. He had made his position strong by building forts in his domain on both the banks of the Godavari and could dictate terms even to his master, the Nizam. His advice was sought by all especially in military matters and his inclination had to be taken into account by the parties coming into contact with him. Before the battle of Panchegaon in 1775 in which Sabaji and his partisans were killed point blank by Mudhoji, the Nizam was supporting Sabaji as an ally of the Peshwa in the matter, as against Raghoba and his partisan Mudhoji. After the unexpected sanguinary result of the battle Jabitjung, who was following Mudhoji, would have captured him, but taking into consideration that one party in the Bhosle internecine quarrel had ceased to exist, he made a move to patch up the quarrel between the new Peshwa and Mudhoji by bringing him to the side of the Barbhais, with the result that Muhammad Esuf, one of the prominent conspirators in the murder of the Peshwa Narayanrao, was handed over by Mudhoji to Haripant Phadke. But for Jabitjung's intervention, Mudhoji would have been nowhere by now. Divakarpant was also a party to this patching up of the Bhosle family quarrel. He became a surety for the future behaviour of Mudhoji and that is why as long as he lived, Mudhoji had to follow his advice. When Jabitjung died, Mudhoji and Divakar both put in a word for Eteshamjung, his son, for the continuance of his father's Jagir. But Divakar also followed Jabitjung to the grave soon after, and the Nizam was in no mood to keep such an overbearing servant in his place. Jabitjung had employed English gunners and captains of battalions in his army from the neighbouring region of the Northern Sarkars and his army was in a position to stand sieges at his various posts. But this was the very reason why the Nizam had decided to finally dismember this semi-independent dukedom of Nirmal. At the beginning of 1783, he invaded Nirmal and defeated Eteshamjung after a war of three months, which is reported in detail in the papers published in this and previous volumes. Though it was comparatively a small and a local affair, it throws considerable new light on the relations between the Nizam, the Bhosla and the Peshwa. Mudhoji had to send help in cavalry to the Nizam in this quarrel and so also the Peshwa. Nirmal had assumed the position of almost a buffer state between the three kingdoms of Poona, Hyderabad and Nagpur. Its destruction brought these three States face to face in their internal quarrels henceforward.

The second topic discussed is about the Mandla state and its conquest by Visaji Govind Chadorkar, which has already been mentioned above. No details about this episode in Maratha History were available up till now. But in the present correspondence some much-wished-for information is forthcoming for the first time. It will help to form some idea of the achievement of this Saugor family of rulers and the pusillanimous conduct of the Nagpur Court in relation with it.

The third point on which new light is thrown is the position of Bimbaji, the younger brother of Mudhoji, who had been placed by their father in charge of

Chhattisgad that is the present districts of Raipur and Bilaspur. This was a fertile region growing an abundant crop of rice for which there was no market—its situation being so inland—and therefore was financially always in a weak position. Bimbaji ruled at Ratanpur in a semi independent manner but was always chafing at his isolated lonely and politically unimportant position. When Nana Phadnis feared an English invasion of Peshwa's territories by Goddard who was coming from Bengal via Hoshangabad and Burhanpur he had instigated Bimbaji against Mudhoji, whose conduct appeared to him rather suspicious. Bimbaji thought that this was the much hoped for chance of his life to come to the forefront in Maratha politics but his hopes were soon dashed to pieces by the tactful behaviour of Mudhoji and Divakar on the one hand and the letting down by the Poona politicians on the other. How all this happened is for the first time made clear by the letters in the two volumes. Sakharan Babu Moroba Dada, Dhondo Apa Purandare Baburao Vishwanath Vaidya Satvoji Bhosle and Yeshwantrao Naik Nimbalkar are some of the prominent men who were connected with this affair. The wheels within wheels of Maratha politics are shown working in this affair in a very subtle manner.

On the social side the forthcoming marriage of Peshwa Savai Madhavrao is found much discussed in some papers. The question of the attendance of Mudhoji and Raghuj Bhosle at this function in Poona was much-sought for but very cleverly declined by Mudhoji who had been slighted by the Poona Darbar in the affair of the treaty with the English. A suitable excuse in the form of a personal illness is reported from day to day by both news-agencies represented in this correspondence. The diplomatic agency of Sadashiv Ram reports the workings behind the mud of the Nagpur Court while the Dak news gives a detailed account of how a medical case of urinary nature was treated in those days. It would be of some interest to the medical profession even now.

Another topic occurring off and on in this correspondence is the relation between Nagpur and Hyderabad courts. Sohrabjung alias Mushir ul mulk of Khairat same in Maratha history was coming to occupy a prominent place at the Nizam's Court. After the engineered assassination of Ruqn ud-daula in 1775 the Nizam was carrying on the administration himself without appointing a Diwan, but about 1781 Sohrabjung wormed himself into his master's favour and slowly assumed the role of a chief minister though actually not appointed to the post for many more years. Jajitjung and Divakarpant had both expressed themselves adverse to the promotion of this man in the administration of Hyderabad. It should be noted that at that time the Nizam had to care for the opinion of the Marathas in appointing his Chief Minister and a person who was not a *persona grata* with Poona and Nagpur found himself unable to carry on the Hyderabad administration because of the Maratha claims of Chauth Sardeshmukhi and Ghasdara on the Nizam's territories. Divakar had correctly envisaged wicked propensities of Sohrabjung but he flattered Jajitjung and won him over by suitable promises to respect his position in the Nizam's domain. The deaths of these two personages one after the other in the same year strengthened Mushir's position. He leaned more and more on the English. He made the position of the big Maratha Jagirdars at the Hyderabad Court untenable. The great Nizam who founded the dynasty had learnt much by bitter experience in his dealings with the Marathas and had advised on his death-bed his successor Nasarjung to remember

that the Marathas were the natives of his dominion and could never be completely suppressed, and therefore it was good that a ruler over them should keep himself on amicable terms with them. This advice was generally followed by the majority of the occupants of the Nizam's Masnad. But occasionally a man like Mushu went the other way. The part played by this man in Nizam-Maratha relations is found reported to a certain extent in this Nagpur correspondence. As a result of the encouragement of this man, a change came over the administration in Berar which was a region of double Government of the Bhoslas and the Nizam. The Muslim population in this region became more fanatic and expressed their attachment to their faith by breaking Hindu functions like the procession of images, singing of religious songs on the Ekadashi day in the month of Ashada etc. Their another prank was to desecrate Hindu images and shrines by putting a garland of bones around their necks. This is an illustration of the whole tenor of Muslim rule in India for centuries.

The Bhosla family of Nagpur had somehow become more brahmanical in its religious observances. Mudhoji used to perform the annual thread-renewing-ceremony in the month of Shrivana, and to celebrate the Ganapati and the Ram festivals in great eclat. The members of this family are found going through the daily brahmanical ritual punctiliously. They went out for ceremonious baths to tanks and rivers on various occasions. They built temples, endowed them, made pilgrimages to them, fed and made donations to the Brahmins in large numbers and washed their feet in general public. Another good social trait of the ruling family at Nagpur is their equalitarian behaviour in their dealings with their subjects. They are found attending dinners in the houses of their humble servants like the brahmin priests and clerks—not to say ministers and military grandees. They visit these men on the occasion of festivals, birth and marriage ceremonies, at funerals, for consoling the bereaved persons, for inquiring of the health of ailing persons. Of course they were treated according to their rank and offer of the ceremonial dress articles to them was a usual practice on their visits. In return, they themselves had to confer dresses on others on social occasions. Such a mutual exchange had a very good result on society. The ruler was not a distant unapproachable demi-god but a human person acting under well understood social usage. He was respected and loved according to his deserts. In general the Maratha society, not only at Nagpur but in other capitals of the various chiefs, was always more democratic in its behaviour than the North Indian society evolved after the advent of the Muslims.

Though the Bhosle family had the possession of Orissa for half a century, very little was known till now about the Maratha rule there, from Marathi sources. Some welcome light is thrown on this dark corner of the Maratha dominions in this correspondence. The names of the governors, the chief local grandees, their relations with the Udiya people, revenue derived by the Bhosla from this province, pilgrimage to the Jagannathpuri temple and such other items are found noted in the news-letters, in so far as they were known at Nagpur. Manju Chaudhary, who is styled a banker at Cuttack, had his house at Nagpur and seems to have acted as a middleman in revenue collection. Similar was the case with Lala Harabamsa, son of Hirderam, the Mughal Diwan of Orissa. Kameshwar Bharati Gosavi was a Mahant of some prominent Math

at Puri. One Krishnamaraj seems to be a chief of the Khandayats or local Udiya militia, which consisted mainly of foot soldiers on a feudal tenure. All these persons were often visiting Nagpur and lived there for months together for their official business.

Direct contact with the English at Calcutta had made the rulers of Nagpur more familiar with the form of Central Government under the British aegis. This knowledge naturally made them more circumspect. The statesman Divakarpanth knew the weak and almost precarious position of the Bhosla rule in Orissa. Equally well the British were conscious of their strong position in relation to Orissa. They coveted the prize but were very cautious in their steps. It was due to the timid behaviour of the Bhosla that they kept possession of this distant province for half a century at least, in face of such men as Clive Warren Hastings Cornwallis and Sir John Shore. But when a man of Wellesley's aggressive type appeared on the scene this domain had to succumb to the British invasion after nominal fighting.

Slowly but surely the British were feeling their way towards the conquest of the eastern part of India. The Nagpur Court could not understand why Calcutta sent English emissaries to their distant capital. There was very little work for these men at Nagpur but they kept a watch, collected information of all sorts, mapped out the area through the agency of travellers' notes and in general saw to it that the Nagpur court never made a common cause with the rest of the Marathas against the British. The Bhoslas had however to keep on amicable terms with Poona because that was the only refuge left to them if threatened by the British or any other power. After Mudhoji's death Raghujii fell under the influence of Nana Phadnis because he had to settle matters with his neighbour the Nizam. But when he carried further this alliance in relation with the Sindia he had to lose both Berar and Orissa during Wellesley's times. Such a clever man as George Forster had been deputed to Nagpur by Cornwallis and in his two periods of envoyship he took a perfect measure of Bhosla weakness. He was acting humbly outwardly speaking but shrewdly collected detailed information about the dominion of Berar. The Bhosla Court was quite ignorant of the intentions of the English. Raghujii allowed Captain Blunt to travel from Benaras to Rajmahendry across his dominion from North to South. The ostensible reason offered for permission to travel was the preparation of a map. But Blunt completed reconnoitring of the region in a military sense getting a clue to the position of Nagpur amongst the jungle states surrounding it. The simple news-writers could not guess the deep intentions of the English, when writing to Nana Phadnis at Poona. They say as much. They could only report the public behaviour of Forster and his companions. Forster never sat on a chair in the presence of Raghujii but always on the floor. Once when he was offered the Maratha style of dress on the occasion of the Vasant Panchami festival—which had been adopted by the Nagpur Court from North India—he donned it and attended the festival taking personal part in it. But the news writers had absolutely no scent of the journals kept by Forster and his companion Leckie which throw such powerful light on the affairs of Nagpur. These are still more valuable detailed and accurate for understanding the Nagpur Darbar of the time than any of the letters published in this collection.

Though the Badami Campaign is not found fully described in this correspondence, still the news from the Bhosla camp to Nana Phadnis who was in a separate den at a distance is found communicated by Malharji Vorpe in certain letters in this connection. Mudhoji's return journey from Poona to Nagpur is reported in a number of consecutive letters. Descriptions of marriage festivals, religious ceremonies like of Wilashasthi, Raghuji Bhosle's journey to and sojourn at Poona and the area to its Kath, as well as his return journey to Nagpur, are also reported in detail in a number of letters. These have been reproduced here because they throw light on the condition of the area travelled and add to our geographical knowledge of the times. As historical material about Nagpur published up to now is very scanty, I have thought it necessary to publish these repetitious news-letters, so that they may add to our existing stock of knowledge in however humble a manner. Those who may think these letters trivial will do well to have a look at similar diaries published in English, e.g. the English translation of the diaries of Ananda Ranga Pillay, the interpreter of the French Governor Dupleix, published in twelve bulky and costly volumes, which contain so much that is trivial and worthless that a reader becomes sick while plodding through that repetitious stuff, for gleaning any grain which may be hiding therein. Marathas are not men of many words, when compared with other races. They have written very little about themselves, of the great events in to which they took part. For judging them historically, so little is known of them which we have to take what little has come down to us as precious. Hoping to place before the history-reading public a third volume of similar news-letters about Begpur, covering a period of five years from 1790 to 1795 and containing the news of Naji Nizam-Peshwa-Bhosla relations which finally ended in the battle of Kharda and then a detailed account of that military event, we close

1 सदाशिव राम गुणे यांचीं पत्रे

१

रु न. ८८

श्री

१७७९

फा न १४

पत्र न १३

शेवेसी विजापना. गजश्री गवटोजी भोमले सेनाबहादर याच्या नावाची सिके सुधा कटार न्यामीनी दिल्ली त्यात नाव खावडाचे नाही. येविसी विनती पेडाजी शेवेसी लिहिली आहे. त्यास याचे मानस खावडाचे नाव घालून सिके नवे करून पाठवावे असे आहे येविसीचे उत्तर याचे. शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

२

रु न ६२

श्री

१७७९

फा न ८

पत्र न. ७८

सेवेसी विजापना मंगलवारी गजश्री देवाजीपताकडे मेजवानी जाली तेव्हा तेथे होतो. आडीच प्रहर गजश्री आकस्मात पोटात तिडीक उठली. प्रातःकालपर्यंत त्याणी बहूत उपाय केले परंतु काही उतार नाही. इतक्यात गजश्री आपा बलवत याचे येणे तेथे जाहले त्याणी आवस्था पाहिली तों कठीण त्यावरून पालखीत घालून पुण्यात रात्रौ राजश्री बाबाजी प्रल्हाद याचे वाड्यात राहिले. ऐसे येथे येऊन औषधी उपाय व रक्तश्राव व मात्रीक उपाय केले तेव्हा कालपासून उतार आहे. आष्टी प्रहर चरणाचा निजव्यास चितात आहे आगेग्य जाहाले म्हणजे निघोन येतो सेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

३

रु न ८८

श्री

ता. १५ मे १७८०

फा न १४

पौ छ २३ जाबल,

पत्र न. ५

समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विजापना. येथील क्षेम

तागायत छ १० जमादिलावलपर्यंत यथास्थित असे विशेष. टकडील अधिकोत्तर वर्तमान लिहावयायोग्य नाही. कळ-कल्याची पत्रे पहिली आली त्याची मुमनापत्रे तेथून खानगी जाहाली होती ती पत्रे येऊन पोहोचली. त्यातील मजकूर व हँदगवाटेकडील पुगवणीपत्री विनती लिहिली आहे त्यावरून विदीत होईल मडले परगणा राजश्री सेनाबहादर (यास सरजाम) सरकारातून दिव्हा आहे त्यास राजश्री विसाजी गोविंद याणी त्या प्राती येऊन मडल्याची ठाणी घेतली व पहिल्या अधिकारी मडल्यात होता त्यास काढून दुमरा लालगारा सस्थानिक करून मडल्यात बसविला आहे म्हणून याची बातमी आली, त्यावरून यास विषम वाटले आहे जे, मडले आम्हास सरजाम दिव्हा असता विसाजीपत तेथील बंदोबस्त करतो, हे काय आहे. इतके दिवस विसाजी गोविंद याणी मडल्याकडे पाहिले नाही. सालमजकुरी येऊन फौज सुधा राहून ठाणी घेतली, सस्थानिकाची घालमेल केली, तेव्हा सरकारची आज्ञा घेऊन उद्योग केला असेल विना सरकाराज्ञा करणार नाहीत. आम्हाकडून अंतर नाही आणि आम्हास सरजाम दिव्हा त्यात सरकारातून बंदोबस्त देखरेख (होत्ये) येविसीचे उतर तुम्ही पुण्यास लिहून आणवावे म्हणून सांगितले त्यास मी उतर यासी केले जे, सरकारातून तुम्हास सरजाम दिव्हा आहे त्यात घालमेल करणे ही आज्ञा विसाजी गोविंद यास नाही, तुम्हास सरजा(म) दिव्हा हें विसाजीपतास कळले नसेल पहिल्या सस्थानिकाने विमाजीपताकडील महालास उपसर्ग दिव्हा होता त्याजमुळे विसाजीपतानी येऊन त्याचे पारपत्य केले असेल, तुमचा सरजाम सनदे प्रो तुम्हाकडे येईल, सरकारातून घालमेल होणार नाही. तुम्ही निष्ठेने सरकारात चालता तेव्हा घालमेल होणार नाही व श्रीमतासही लिहून उतर येविसीचे आणवितो म्हणून, त्यावरून विनती लिहिली आहे. विसाजी गोविंद यास येक पत्र, मडले परगणा सेनाबहादर यास सरजाम दिव्हा आहे त्यास, तुम्ही त्या माहालात देखरेख न करणे, सनदेप्रो भोसले देखरेख करतील, याप्रो येथे पाठवावयाची आज्ञा करावी व सेनाधुरधर व दिवाकरपतदादा यास व विसाजी गोविंद यास पत्र पाठविले आहे त्याप्रमाणे ते वर्तणूक करतील, तुम्ही सनदेप्रो अमल करावा म्हणून, येकून तीन पत्रे पाठवावी म्हणजे याचे समाधान होईल. शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

५

र में ८८
छा में १४
पत्र में १८४

श्री सा मे अग्रे १७८०

मेवसी निरूपना ज राबभी सेनापुरंभर यांची साफल्य
मला कल्पययाची रत्नाची भांसल यांची कनिष्ठ स्त्री
भारगयावाह नांवाची हागी पनास फंजायन खपे यय हावें
ती निवीत प्यरायि निमित्त हाउन छ १४ जमापिलवर्ग
गुन्यामी संस्थासाठी मुन्यु पायडी पुदीर फर्तव्यास पुत्रत्व
सनापुरंभर यांबकडेच आहे त्यापसी दुसकणा तेबून
पात्रयिम्प परिज खूना भयावी यास्तव सेवेसी लिहिते
आह. दावेसी भन हाय हे विशापना

4

४ नं ८६
पृष्ठ नं १४
पृष्ठ नं १४

श्री १०८०

समेनी पिशपना रावभी संतापुरावर यांच्या बरी
मुल्यम देवी आत्म्य धावेत घागरी वृत्त बरी जाहली देवी
यंउन पावटी कन्या प्यार पांच यणीबी तिज्ज्य धावी यंउन
पांच माज तिज्ज्य जाहले इल्क्याच आरेत रावभी सेनासाहेब
मुभा यांच्या पुनरा देवी निपाण्याम दान तिज्ज्य जाहल
आरेत आत्म्य हाउत रायेसी भत हाय हे विरूपना

3

द. नं ८८
 पृ. नं १४
 पृ. नं १०

५१ १७८०

[illegible]

हली बायीतर्वांग यांकाडे आपणच परमारा अस्ता ऐसं सोहोरायकग यांणी यंस दसोऊन नहूत ममतचे भूपग व परस्परे शपथ जाली पुढ येकस येकानें अंतर वेळ नये य साहित्य करीत असायें ऐसी भपणें जाली आतिथ्य प्हर जालें बायीतर्वांग निमळेख यणाग ते त्पस वेऊन योगार, हली सिरपंच वढुमानें येऊन सिदा करगार, ते येथून प्रेम करून इद्रादेसे गेले म्हणजे नव्यांच्या चितात आनपयत हातेच व हलीही इकडे आले ते नशायांच्या संमतीनेच आल अस्ताळ तेव्हां करमारी हेच होतील ऐसे आहे. माहा सरप्ये मुकामीहून सोहोरायकंगानी राजभी सेनाधुरंधर यांस व राजभी दिवाकरपतदादा यांस सत्यम सांगोन पाठविल हे बातनीत लिहिलें आहे व रा आनदराव नरसी वबाबावळ आहेत त्यांणीही सत्यम सांगितला आहे म्हणून स्थिरल आहे ती पंचेंच दागंनी मसला दसवावली—आणि सांगितले जे, आम्हास सत्यम सांगोन पाठवायचे वरम जायीतर्वांगचे व आमचें दहास, त्यांसी विच्छाधि नव्ही ते आपण करून घेतली आतां नवाबावळ जामार, करमारी होगार, हा इचार आम्ही घमबावा म्हणून त्यांणी सांगोन पाठविलें त्यास सोहोरायकंग माणूस त्या अधिकारमोय नाही भीमतांचे व नवाबांचे आमपयत जालत आलें तैसे तो चालें वेणार नाही वोख माणूस आहे. परंतु नवाबांनीं हें याजिले असल्यास पुण्यास राजभी कृष्णरावजी यांचेद्वारे लिहून संमत आणिलेंच असेल, तेंसेच सोहोरायकंगानीही भीमंत नानाकडील साबन केले असेल त्यावेगळे पडमार नाही नयागनी जर ही गोष्ट कठी तर आमच्या वितत येणार नाही व आमच्या उपयोगी नाही हें आम्ही हुद्दांस सांगतो याप्रमाणें भीमतांस घटना लिहा म्हणून सांगितलें त्यावरून जिनैती स्थिरल आहे ज्यापसी बाप्या वितत येत नाही त्यापसी बायीतर्वांगसही उपयोगी पडमार नाही व भीमतांच्याही उपयोगी सोहोरायकंग नाही, पेसे दागंनीं दान प्यार वेळ सांगितलें विदीव ज्वारें म्हणून स्थिरल आहे दोसेसी अत होय हे विणपना

19

रु. मं. ८८
का. मं. १४
पत्र मं. १३६

થી 1860

सद्यसी विष्णवना ज मप्रपगप सरदारच्या जागृ
जेव्हा आहत यांच्या रात्रमन्याविशीं बाप आश मणून

पेगजी विनती लिहिली होती. त्याचे उत्तर आले जे सवनीसास आज्ञा केली आहे ते लिहितील त्यावरून कळेल. त्यास सवनीसाना येविसी काहीं लिहिले नाही जासुदास रोजमरे तेरीख लिहून दिल्याअन्वये द्रोन पावले. पुढें तेरीख भरल्यास द्यावयाचा. यास्तव ध्यानात येऊन काय ते आज्ञा जाली पाहिजे. म्हणजे त्या प्रमाणे करीन. यानंतर मल्हारजी नाईक व दत्ताजी नाईक याज-कडील जासुदास रोजमरा हुडाभाड्याच्या ऐवजावर गुदस्ता देविला. त्याप्रमाणें ऐवज पाऊन बाकी येक रोजमन्याचा ऐवज कमाविसदार राधो गोविंद याजकडे राहिला आहे त्यास कमाविसदार म्हणतो अखेरसाल जालें, रोजमरा येक द्यावयाचा तो दुसऱ्या सालात आषाढ मासी पडला आहे. एविंसी मजला सरकारची आज्ञा पाहिजे म्हणतो. त्यास आज्ञापत्र पाठवावें. व चौदासे पैकी काही बाकी कमाविस-दाराकडे राहिल्ये तोही ऐवज इकडेच देवावा. रोजमन्याच्या हिसेवी येईल म्हणून व पुढील रोजमन्याचा ऐवज नेमून दिव्हा पाहिजे तोही हुडाभाड्याच्या ऐवजी द्यावयाचा असल्यास सालमजकुरीं मामलेदारावर वरात सरकारची देविली पाहिजे म्हणून उभयेता नाईकानी विनती केली आहे जासुदाच्या रोजमन्यास ताण न वसला पाहिजे यास्तव ध्यानात आणून येविसीं आज्ञा जाली पाहिजे. हा ऐवज व ज्याजती जासुदाच्या रोजमन्याच्या आकारास लागेल त्या दिवसी आज्ञा होउन वेगमी जाली पाहिजे. मजला जासुद व खासवारदार व कामाठी व सारवान हीं माणसे आहेत. याच्या रोजमन्याची आज्ञा व्हावी. शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

८

रु. न. ८८

श्री

मे १७८१

फा. न. १४

पत्र नं. १९६

सेवेसी विजापना यशवतराव नाईक निवाल्कर याचे वर्तमान स्वामींनी मजला लिहून पाठविलें, त्यावरून मी यास सांगितले व स्वामींनी यास पत्रे लिहिली त्यातही मजकूर होता त्यावरून याणी आश्चर्य मानिले जे, आम्ही वसवास यशवतराव वगैरे मिलले याचा खातो आणी आमच्या नावें रोखे करून पैका सरकार तालुके वगैरेयात घेतात हें काय आहे कलत नाही. सरकारची आज्ञा नाही

आम्हाकडून इतला नाही. आपल्या मतेच फौज ठेऊन बखेडा उभा केला याचें कारण काय कलत नाही. ते विवाजी भोसले याजकडून सदर्म त्याजकडे असेल हा निश्चयच मानिला, परंतु त्या गोष्टीस सरकारचे आश्वासन असावें ते नाहीं. तेव्हा ही गोष्ट कसी आहे (फाटलें) त होते इतकियात तपसित्याने यशवतराव याचे खूल उभें गहिलें त्याकाली यास वसवास पडला होता. तेव्हा याणी त्याजकडे बातनीस येक ब्राम्हण व चार जोड्या जासुद शाहाणे पा. होते ते तेथे जाऊन महिना पधरा दिवस राहून तेथून भाबुराव याच्या सैन्यात जाऊन तेथून नागपुरास आले. त्याच्या सागण्यात यशवतराव यास पोट भरावयास जावयास आज्ञा सरकारची जाहली त्यावरून फौज ठेऊन गेले या कामाची मध्यस्ती राजश्री धोंडोबाआपा पुरंदरे याणी करून परवानगी घेतली. जिकडे पैका मिलेल तिकडे पैका घेऊन पोट भरावे, सरकारात ब्रदमामली करू नये, याप्रा. करार करून दिव्हा येजवतराव यास निघण्यास पैका (पुरंदरे याणी दिव्हा) तो पैका निवाल्कर याणी खडणीच्या ऐवजापैकी पाठऊन दिव्हा विवाजी भोसले याजकडून राजकारण पुरंदरे याजकडे आहे. निवाल्कराकडे पहिलेंच सधान होते, परंतु निवाल्कराचे अवसान आश्रयाकरिता जाहले नव्हते. पुरंदरे याचा आश्रय मिळाल्यावर फौज ठेऊन उद्योग केला दहा-पाच हजार मेलऊन वराडात यावें, तेथें पैका घेऊन छतीसगडाकडे जावें, हे वराडात आल्यावर विवाजी भोसले याणी छतीसगडाहून जमावसुधा निघून यावे, परस्परे भेटून मग याच्या प्रातात दगा होईल तो करावा हा मनसबा आहे. त्यास तहवरजगाची फौज व सरकारची फौज आली त्यास टाला देऊन नेमल्या कार्यास जावें. इतकियात मालोजीनाईक निवाल्कर वारले म्हणून यशवतराव घरास गेले लोकही जिकडील तिकडे गेले. परंतु भाबुराव याजकड फौज आहे. यशवतराव फिरून त्याजकडे जाणार आहेत. त्यास (पर्जन्य - - - दिव) सात मसलत वनून येणार नाही हाही विचार करीत आहेत म्हणून बातनीवाल्यांनी सांगितलें. धोंडोबा पुरंदरे या कामाचे मध्यस्त व वाली पुरतेपणे आहेत, पैकाही निघण्यास त्याणी दिव्हा होता, पुढेही ते साहित्य सर्व प्रकारे करणार म्हणून सांगितले व यशवतराव व भाबुराव याणी लोकाम पत्रे पा. होती, तुम्ही सरजामसुधा तयार होऊन यावे, आपल्यास बगड प्रांता जाणे आहे, ती पत्रेच येऊ दोन याच्या बातनीवाल्यास सापडली, तीही आणिली ती मी पाहिली सरकारचा इतला या गोष्टीम जाला म्हणून बातनीवाल्याने सांगितल्यावर मी

निगमन पुनरपणे करू शिवाजी मोसल यात्रविशी
मगगाचा इतक्या नारी ही सातगुजरा यांची बाह्यी आहे,
पण पुनर यात्रिणी होत नाही पुरतः यादवहील संभान
यांची माग महिन करू त्यावर त्यांचे गांध असे केले हे
आता यांच्या घमण्यात आहे, त्यावरून लिहिले आहे
मवसी भुत हाय ह विजयना

९

र न ८८

श्री

१०८१

पा न १४

पत्र न ११३

मवसी विजयना गवभी सनामादेव सुभा योम कारीक
मासी कन्या गहाणी हाती निवृत्त व्यथा पातन काहीसी
हली त्याणन पौर यथ नवगीस इंदुवारी प्राप्त-बान्नी
निधन पावली सेनामाहजंम आगोच तीन विषयाने
आहे गवभी सनापुरंघर अमी शले होमाराय इत्यात्र
नारी बाणून निवृत्त फल्य आहे दावेसी भुत हाय ह
निगमना

१०

र न ८८

श्री ता १६ डिसेंबर १०८१

पा न १४

मकर

पत्र न ९८

भीमंत मगगाच्यादव साहेबाचे सवेसी आगगायक
पगागान निवृत्तनीन विजयना ऐमि। यथीय कुडाण
ता ७ १० माग माहम गगून त्याचीय पुढात निहारयासी
आग गरी पाहिय विगा ७४ विरटत्रणे पत्र सांग शाले
य इमातुनीय सग मलिने य मिमर व्याममन
साहेबाची पत्नी तसी पत्र ७४ विदेही पावरी
आगया नपाय इमातुनीय सग प्रविष्ट करी आगयनीन
आग की मलिना विमारे प्रिन्थि आहे ता यावसाननय
दुगाय मलिना प्रविष्ट करणे नाग गुर हातील आगयमाग
मलिना प्रविष्ट पत्र दुगाय मलिनाया मकर लेकून
दग गुर या आग मली की, तुगाय विमारे
आगय आहे तचरा तगना य निगजिप विभंभर मिपभर
दग पक्षरा तगना करून पारी तननर उभना पत्रांची
तगना इगनायक करून मुगननच शिलमानी माहाराय

मकर विस्तारे खुप होऊन मागण केसी की, सिंघाचे
विषमारे साहाचा प्रभर बाळा तो भीमत माहारायसाहेबाचे
सलेन बाहाल आगगापासी पत्र मत्तापेयसी आहे सिंदे
मातपर सरगार यांसी पत्र पात्रावे सखइममाणे पत्र
पात्रित्री पुण्याहून सिंघास मुफ्त्यारी आली आगही
मिस्तर इंटरसन यास रबाना केला आगगापारकाने विनंती
कली की आगगापत्रांत लेख आहे की, सिंघाची मारफत
तहनामा, त्यांत भीमत माहाराय साहेबांचा मिस्तर नाही हे
अपुष त्यावर मागणे करी की मिस्तर इंटरसेन यस
लिहिला की सिंघांची विलफिला केव्य तो भीमत माहाराय
साहेबांची सखाइममाणे त्यास तहनाम्यावर भीमत माहाराय
साहेबांची माहोर असावी मिस्तर मकरास ककती
पात्रिता तनतर दुसरी भेन बाळी सखिण्याच्या
प्रत्युत्तराविषय विनंती करी त्यावर चार चढी मागणे
होऊन खुपशब्द होऊन आग कली की तुम्ही भीमत
माहाराय साहेबांचे सिंधा की, सरांग दुसरा स्वलिता पट्टविल्ल,
त्यांत गनाई य हुशारी य यगानगतीचा मकर लिहिल
तो वाचून घर संतोष अल्ल, सुपी बाळी त्याची नकल
आगही विलफिलेस कुंपनी यांकडे पात्रिली सखिण्याचे
प्रत्युत्तरही देऊ. याप्रमाणे मकर बाळा ता निवेदन केव्य
आहे पेदासी विलफिलेच्या आगरेबाचे पत्र आले होते की,
विलफिलीत सरगयांची कली बाळी हिंदुस्तानचे सरगयांची
मली बाळी आहे गडबड घर होती प्रलुत विलफिलेचा
पात्र आग त्यांत नत्राय इमातुनीय यास सातरनमेस्तव
चकनी आली मोठी सुपी बाळी सुमारक्यादीचा सखिता
सत्वर अग पाहिजे विषयानेच्या पात्राची रबानगी आहे,
यान्नव सखिण्याच्या प्रत्युत्तरांत विल्ल अल्ल उदइक पात्र
रबाना हाइल गवी गवांनी सखिण्याचे प्रत्युत्तर रबाना
हात आहे यकन सखिस्तर मकर विभंभर सिंधम
निवृत्त करितील साहेबांचे पुण्यानाते सव उतमच पडल
कव्य ह निगमना

११

र न ८८

श्री

१०८२

पा न १४

पत्र न २०

मवसी विजयना म्हामीस विनंती यनछमइ मी करून
अग्य ज, सयें गम्यावर सव मगार इतीने पाहून त्या

मजकूर असेल तो शेवेसी लिहून पाठवीन. येथे आल्याउपर समग्र करणे पाहिलें. त्यातील यथार्थ भाव आतवाहीर दिसला तो सेवेसी वरचेवर लिहिण्यात आला आहे. याचे सांगितल्याप्रमाणें आईकून येक प्रकार असता स्वामींस वनाऊन लिहून पाठवीन हे गोष्ट मजपासून परंपरागत घडली नाही, ती कसी घडेल? अन्यथा लिहावें ही गोष्ट कदापि घडावयाची नाही आजपर्यंत खरे तेच लिहिले आहे व पुढेंही खरें असेल तेच लिहीन. तें प्रमाण वाटत असावें. लोभावर येथे दृष्टी ठेऊन अप्रमाण सर्वयैव लिहिणार नाही. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१२

रु. नं. ८८
फा. न. १४
पत्र न. १०८

श्री ता. ६ जानेवारी १७८३
पौ छ १८ सफर
सलास समानीन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासीव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुगल तागायत छ २ सफर यथास्थित असे विशेष. स्वामींनीं मुजरद जोडी-समागमें पत्रें पाठविली ती पावली श्रीमत राजश्री रावसाहेब याच्या लग्नाची योजना माघ वद्यात केली आहे आगाऊ सूचना असावी राजश्री सेनाधुरधर व राजश्री सेनासाहेब सुभा याचे येणे घडावें. समारंभाची शोभा पाहावी येविसी त्याच्या चितात उल्हास आहेच. तुम्ही बोलवें म्हणून मजला आज्ञा व धुरधर यास पत्र होते ते पत्र प्रविष्ट केलें वाचून पाहून सतोष पावले. शरीरप्रकृतीपुढे उपाय चालत नाहीं दुखण्याचा अडथळा नसता तर येक मास अगोदर पुण्यास जाऊन राहाणें जालें असते याप्रमाणें बोलून जाण्यास दुखण्यानें अडथळा केला आहे याजमुले श्रमी जाले नंतर आराध्य देवताचे स्तवन केलें जे सर्व सकटें व विघ्नें निवारणकर्ता तूच आहेस. आमचे मनोरथ पूर्ण करावे या प्रमाणें बोलले. कारभारी यास सांगून कारखाने व सरजाम याची तयारीची जलदी असावी ज्या दिवसीं आपण निघून स्वार होऊ त्या दिवसीं कोणतीही गोष्ट उणी नसली पाहिजे याप्रमाणें ताकीद जाली. लग्नास यावयाची उत्कठा मोठी यास आहे. शरीर-प्रकृतीस आरोग्यता होऊन पालखीत बसून मजलीचे आयास न होत असे जालें म्हणजे निघून येतात, गुता नाही. पत्राचे उतर याणीं लिहून दिल्लें तें शेवेसी पाठविलें आहे त्याजवरून विदीत होईल. शेवेसी श्रुत जालें पाहिजे हे विज्ञापना.

१३

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. ३४

श्री ता. ८ जानेवारी १७८३
पौ छ १३ सफर सलास
पौपमास.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुगल तागायत छ ४ सफर यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याचे शरीरी शूलाची व्यथा मुख्यत्वे-करून होती ते उपायेकरून शमन जाहाली आहे, परंतु ज्वर आहे तोही उपशमास आला आहे, कफ त्यातच जाला आहे. अलीकडे पधरा दिवस मूत्रावरोध होऊन पिडा जाहाली त्यासही उपाय जाले व्यथा शमलीसी जाहाली आहे चौप्रकारचे उपाय जाले व होत आहेत. वैद्य सग्रहीचे बहुत चागले शास्त्र आहेत. प्रकृत सभाळून उपाय करितात परंतु व्यथेचा सकर जाला आहे. येकास उपाय करावा तो दुसऱ्यास विरुध पडतो. तगातही शास्त्रमतें बहुतकरून प्रकृ(त) पाहून औषध देतात. वैद्याच्या सांगितल्याप्रमाणें औषधसेवन व पथ्य खासा करितात. तुलागज इत्यादीक दानें व शांतीही जाल्या. मात्रिक सग्रही आहेत त्याचे उपाय जाले व होत आहेत. प्रस्तुत आरोग्यता होत आहे तीन महिन्याच्या श्रमासुले शरीर अशक्ततेस पावले आहे, सामर्थ्य यावयास दिवसगत पाहिजे आठ पधरा दिवसात सामर्थ्य येऊन आपल्या जातीनें दुसऱ्याचा हात न धरिता चालणें फिरणें घडेल असे दिसण्यात येत नाही. आजपासून दिवसेदिवस आरोग्यतेची वृद्धी जाल्यास येक मास इतके घडावयास पाहिजे. श्रीमताच्या लग्नास आपण जावे हा मोठा हव्यास आहे नित्यगा लग्नास जाण्याविसी मजकूर मजपासी बोलतात व वैद्यासही सांगतात. पालखीत बसावयापुरतें आरोग्य करून देणे म्हणजे निघून जाऊ. बाग कागदी व आतपबाजी करिता येथून कारीगार पैका देऊन गजश्री बलवतराव याजकडे पाठविले आहेत ते येऊन पोहोचले असतील आपल्या निघण्याचा सरजाम सर्व कारखानेयाची तयारी करून ठेविली आहे. रामटेकी विड्याची पानें वीस बैल पाठविले आहेत. मजला सरकारची आज्ञा, पानें दहा लक्ष पाठविणे म्हणून आली त्याप्रमाणे तरतूद करीत होतो तें वर्तमान मुख्यास कललियावर मजला बलाऊन सांगितले तुम्ही पाने न पाठवावी, पाने आम्ही पाठवितो, तुम्हास पानाविसी लिहिलें, खरेदी करून पाठवणे म्हणून तें आम्हास का न लिहिलें इतका सकोच का धरिला. तुम्ही पानें न पाठवावी, आम्हीच

पाठयिता गृहून वीस वैद्यकान संघ सज्ज पाने येथून मज्जी
आहेत तसे पाठोत्तरांत किती हे पाहोवयाचे अर्थात
पाठा निपून येथार यथार्थता उघड मनांत माठा आहे
त्याच्या समानात आगरी पाने येथील विचार विचारवयायोग्य
मनरु नाही नेवरी भुत हाय हे विचारना

१४

४ मे ८८

भी

का मे १४

जानेवारी १८८३

पत्र नं ९३

पहिला भाग

सधेची विचारना अजूनही वणीरुप विचित्र याचं
पर रात्री सनापुरावर दांड आले तं मज्ज सनापुरावर
यांनी रात्रीतल्याची नसत करून घेतली हे केवळ वळ
निले नाही ती नसत अस्तित्वात घेवेली पाठविटी आहे
त्यावरून भागले याच्या हातून सज्ज घेतो द्रिवा
नाही द ध्यानात घेतल नसतचें वतमान सज्जवरील
पागलही मज्जसमधी व नपासमधी वगरे काणी विचरे
अस्तित्वात त्यांत वळ नय या अस्तित्वात व विचारविले
आगरी विचरे करितोय तयां अजून करून घ्यावे, आप
सज्ज करून अजून करून नय याच्या अजून घ्यावे तेना
धुरावर यांच्या वाटा सापटील प सिधे यांच्या वाटा
हरे गरीचा मेला खगल आहे इकडील अस्तित्वात व
गल निरुद्ध नत निरुद्धीत इकडे वतात, यात्रातुं कविता
पहता दान सांग सांग विचारविले तसे आहेत त्यात
पर येथून विचरे परंतु मनीत नाहीत यात्रातुं सनापुरा
पर यांची सनापुरावर गृहून वाकून सिधे यात्रातुं याहा
पल नही पाठविले आहे काही भुत हाय नयाचा
गरी निमळ्या दान आनी विचारविले यात्रातुं
यात्रातुं निमळ्या करून अस्तित्वात, घेतले रल वगरे
बरी गरी निमळ्यात विचार यात्रातुं यात्रातुं दानाचे
वतमान यांचे आगे आहे घेवेली भुत हाय द विचारना

१५

४ मे ८८

भी

का मे १४

जानेवारी १८८३

पत्र नं ९०

पहिला भाग

मारी विचारना मज्जी सनापुरावर यांनी पांन सत
पर यात्रातुं आगे व भीमा मज्जी यात्रातुं यात्रातुं

विचारना समारम होईल तेव्हा आपण त्या समारमस
असावे घोषा पाहवी हे मानस पद करून आहे. जर
आगरी अस्तित्वात तर आगे पडेल त्याचे उतर मी केले
व गुह्य अस्तित्वात परंतु तुमचे आगे पडेल न पडेल
समयसत हे अस्त नाही त्यावर त्यांनी उतर केले जे
आगरी अस्तित्वात आहे त्यापत्र येईल, ते येथून पाहिले
पुण्यातुं तोपसत त्यापत्र सिधेस पावेल मग अजून
पल करी जर आगरी त्याचे आगरी समारमस असावे
हे मानस असेल तर दोन महिने अगोघर पत्र आगरी
येथ्याविशी यांचे अजून येथून निघविले आठ पत्रात विचर
पाहिलेले येथे मास मार्गी पाहिले तसे गेव्यावर पुढे त्यात
आठ पत्रात विचरणा अस्तित्वात असावा गृहजे आगे
वांगले निले आगरी घोषा निले, मनोरप पूज होटील
असे आहे यात्रातुं दान महिने येथ्याविशी त्याच्या
मुहताअगोघर पत्र येथून पाहिले, विचर अस्तित्वात
अस्तित्वात विचरणात वळन येथे मज्जेत घोषाविरे तरी
येथे, परंतु त्यात तसे असावे हे मानस यांचे पत्र करून
आहे, घेवेली भुत हाय हे विचारना

१६

४ मे ८८

भी

का मे १४

जानेवारी पहिला

पत्र नं ९४

पत्रावली १८८३

सधेची विचारना नयात गंगाउतरतीस वळन निमले-
पल साहा कोसावर उतरले आहेत निमलेपल
विचारना गृहून यांचे निमळ्यातुं गरी करीत सदांच
मज्जम वांगले आहे त्यात नवांनी मेवे त्यांचे
आहेत निमळ्या गरीनवांग यना कासाच्या अंतराने
नयातुं अस्तित्वात छविने छित आहेत निमळ्यातुं विचरे
आहाय आहे, निमळ्यातुं यांचे मज्ज आहे आहिल्य
गोत्र विचारना अजून पावत नाही, पार अता त यांचे
वळन निमळ्यातुं मोर्चे लावावे ही योजना आहे यांचे किती
विचर यांत त पाहिले मज्जी पाहिलेला पूज परातुं
त्याच्या आदेशात नवातुं मेले आहेत त्यांची भेट
आगरी नवातुं त्यांचे आहिल्य आहे नवातुं सांगितले
ज, आगरी त्यात याच हे मानस पुने अस्त तर त्या पुढे
यात्रातुं अस्त आगरी निमळ्यातुं मज्जम लोहरीत संपन्न
पाहिलेला गुह्य मुहतातुं विचार पुढे पत्र अजून

म्हणून सागून पत्रे गोविंदराव याजकरवी स्वामीकडे लिहिलेली आहेत व साहेबजादा धाकटा याची रवानगी करावी ही योजनाही करीत आहेत गोविंदराव यास कललें जे, नवाब येत नाहीत. याजवरून आपल्यास निरोप द्यावा म्हणून बोलले. त्यास नवाबानी उतर केले जे चौ दिवसानी निरोप देऊ, याप्रो वरतमान राा बगाजीपतानी लिहिले आहे त्यावरून विनती लिहिली आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१७

रु. न. ८८ श्री जानेवारी १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ४८

सेवेसी विज्ञापना. नवाब निजामअलिखान बहादर जगतालावर फौज पाठविली होती तिकडे खासा जाणार होते. इतकीयात पुण्याहून बातनीची पत्रे श्रीमताच्या लग्नाची योजना जाली म्हणून आली. त्यावरून दुसरे दिवसी जगतालावर जाणार होते ते म्हक्व करून मनस-बदार सरदार पाठउन दिले. आपण दोन मजली माघारे आले. तेथून हैदराबादेस व औरंगाबादेस लिहून पत्रे पाठविली व दोघे मातवरही पाठविले. त्यास लग्नाच्या सरजामाची तरतूद करून पुण्यास तुम्ही येणे. इकडून पुण्यास खासा स्वारी जाईल या प्रमाणें ताकीद करून पाठविले आहेत. निरमलवाल्याच्या मसलतीवर तहवरजग वगैरे सरदार ठेवावयाची तजवीज करून आपण पुण्यास लग्नास जावें ही योजना करून सरदारास पत्रे लिहावयाची परवानगी जाहली आहे. निरमलवाल्याच्या मसलतीवर खासा अडकून राहावें त्यात बदलैकिक आपला आहे. कोणत्या निमीत्यें करून फौज ठेऊन आपली सुटका करून घ्यावी हें पहात होते. त्यास लग्नाचें निमित्त आपल्यास निधावयाचें मोठे जाणून या प्रमाणें करीत आहेत. खासा नवाब लग्नास जातील लग्नाचा समारंभ आपण जाउन करूं म्हणून बोलण्यातही आणितात. आम-त्रणाची पत्रे पुण्याहून आली नाहीत. पत्रे बलावण्याची आल्यावर नवाब जातील गुता दिसत नाही म्हणून बगाजी रघुनाथ याच्या पत्रात लिहून आले आहे. त्यावरून विनती लिहिली आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१८

रु. न. ८८ श्री जानेवारी १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ४७

सेवेसी विज्ञापना श्रीमताच्या लग्नास यावयाची पूर्व सुचनेची पत्रे पहिली राजश्री सेनाधुरधर यास आली होती व नवाबाकडे ही बातनी गेली त्यावरून नवाबाकडून जाण्याचा उद्योग आहे म्हणून बगाजीपत याचे लिहिण्यात आलें होतें याजकडे पत्रे आलीयावर याणीही पत्रे नवाबास लिहून पाठविली आहेत. पत्रप्रधान याच्या लग्नाचा समारंभ आपण करावा उचित आहे. गुदस्ता खासा स्वारी जाणार होती त्यास लग्नाची योजना राहिली. सालमजकूरी निश्चय कार्याचा ठरला आहे. त्यास आपण अगत्य जावें म्हणून दोन तीन रवानग्या जाहाल्या आहेत. उतरे आली नाहीत. निरमलेच्या कामावर कोणी येक सरदार मुकरार करून ठेवावा खासा स्वारी पुण्यास जावी विहित आहे म्हणून लिहिलें. आपणही जाणार आहो, हे लिहिले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१९

रु. नं. ८८ श्री ता. १७ (सुमारे)
फा. न. १४ जानेवारी १७८३
पत्र न. ११०

सेवेसी विज्ञापना. नवाबास पत्रे श्रीमताच्या लग्नास जाण्या-विसी राजश्री सेनाधुरधर लिहीत असतात. नवाबानी लग्नास यावें ही इच्छा याची फार करून आहे. सेनाधुरधर याचें येणें लग्नास घडेलच असे दिसत नाही. शरीरीं सामर्थ्य नाही व व्यथेचाही भरोसा निगोषतेचा नाही असी भावना आहे तथापि नवाब गेले तर आपण सकट सोसूनहि जावेंच जावें ही कल्पना मनातील आहे. या अर्थी नवाबाच्या लस्करात डाक नूतन बसविली आहे चवथे पाचवे दिवसी जात्र येत अस-तात त्या लक्षावर लक्ष आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२०

रु. न. ८८ श्री ता. १९ जानेवारी १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ३८

श्रीमत राजश्री पत प्रवान स्वामींचे सेवेसी.

चिन्ती सेवक सदाशिव राम श्रुतानेक साष्टांग नमस्कार
जिगरना यर्षाण भुगल तमाशा छ १५ सफर स्वामीच्या
क्यापान्ननरुन मयाग्निन असे विनेष खिसंभ्रमगावे
तीन दामगुफ पाठविद आरेत, गवेसी प्रविष्ट होनीच
गमटकी दिवपची पान आमप्रमाण पात्रिनी नाहीत
गडभी सेनापुरधर यांची पाने येऊन बघीस लख पात्रिणी
आत मन्वर येऊन पादचत आरेत दावेसी भुत होय हे
विगमना

२१

१ न ८१
का ११
पत्र न १०९

श्री ता २८ जानेवारी १८८३

भीमत राजभी ताना स्वामीच सेवेसी—मेवक सदाशिव
गम श्रुतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल
वागात छ १४ सफर मयाग्निन असे विनेष स्वामीनी
यवभी मनापुरधर यांच व सेवकस पत्र छ १४ तारखेची
पात्रिणी ती काय पात्रिणी सेनापुरधर यांची प्रकृती नीट
जाली नाही परंतु आत त्विच आताम कागला दिवसास
पात्रिणीत दमादयाचे सामस्य झाले म्हणजे निघून यावे ही
जावना आत निघण्याची तयारी सर्व करून ठेविली आहे
म्हणून ति। त्विच सांगेतीन महीन घरीं पाडा राहिली
तणकरून अवाकता आहेली आहे बघण्याची उत्कण मोठी
जावराती पात्रिणीत दमादयाचे सामस्य आस्पावर निघण
पात्रिणीत तबून यव्याचा पथ दूर घरीर प्रकृत निघण
पात्रिणी नाही तबून निघून बग तयांत मागील कयगा बिकार,
पात्रिणी दमा पेल म दवा म माससंमची भम यांममुळे
दिवा प्रकृतीस बाल्याग उतम नाही पात्रिणीत सेनापुरधर
यांची पुढे आगम हाऊन घासी पात्रिणी आस्थिगततर नि
(पान ग) प्रकृत निघून घासी नयना निपात्रयाची कळी
(पत्र न) दमादयाच्या मुतास त्विच पार राहिले
नाही पात्रिणीत गडभी मनागाहेनुम यांची रघानगी
पुढे अतिर गवासी त्यांचे यण त्वरने पात्रिणी, समास
पात्रिणीत गवासी, पात्रिणी, न्यून अगस्याग पुत्राची
माना बगरी दमादया यव्याच निगाचा संताप व
निगाच पात्रिणी मगून अगम जालाना आरं येण
पात्रिणी व त्विच निगाची दां घडण ताच समारंभाता
निगा आत म्हणून निगा ती पत्र यापून पात्रिणी

सेनापुरधर अति संतोपास पावले व मास्य
पत्री आशा हाती त्याप्रमाणे मी चिन्ती केले व ग
कळतराव व भिवाजीपत याबल आता बोलण्यात
आणिले त्यावरून तपसिखार उभमतांनी आपल्या संतोपाचे
प्रभर सेनासाहेबसुमा यांनी पुढे यावे म्हणून बिरहिले ते
पाहून आता बहाल्य त्याच बरेल ब्रतिसी अखऊन सेना
साहेब यांच्या निघण्यास तिनघुषी पहावमासु आविले
आपले आणें ज्या निघांस बहावे ही योजना आत सर्व
करीत असता ता त्विच प्रकृतीमुळे आपल्यास साधत नाही
यावरून चिंता संकोच करून सेनासाहेबांच्या तयारीचा
उपास याबलयास लमले चार ब्रिका योजना करीत
असता ब्रतिसी यांनी तिनघुषीचा दिवस (पाहून) येऊन
समबाविळ त्यांत माव गुप पचमीलेरीन अस्किडे तिन
गुषी सवथेव नाही असे आज्ञे पचमीचा त्विच येऊन
निघण्यास तबू मोठ्या त्वरेनें जंज जंज मळखीनी बरी ह्या
स्वारीने गण्यास बाघचीन दिवस तेथे पाहाचलमास
पात्रिणीत नवमीचा दिवस मुहुर्ताचा हो चार त्विच राहिलो
तेव्हा आपापस नाही समारंभाकरिता पाठबाव ते दिवस
अगोघर होता हे चिंता आणून आपण समस ब्रतिसी
यासी वेष्टून नक्षत्रवेळ बांगली निपते की काय जर वेळ व
नक्षत्र चंगले बलिष्ठ असल्या अगोघर रघानगी करिता
पाहात हावे परंतु निघाले नाही यावरून चिंतात मुहुत
करून बिरसता मानिली आहे पचमीच दिवस पुढे आहेत
तापस्त आपल्याच घरीं देवान आयेकता त्विच
सेनासाहेबसच पुढ पाठयावे ही योजना कदाच पात्रिणी
आपल्या निघून जाऊ म्हणून यांना करून ठेविली आहे
आपण कार्य व पुढ सेनासाहेबास पात्रियाचे याचा संताप
माग बहाल्य काणेही प्रकारे समारंभविषी आपले ज्ञाने
न पत्र तर तबूच संतोपाप्रमाण तरी सेनासाहेबांचे ज्ञाने
पात्रिणी ह द माडा आहे, परंतु मुहुत साधारणी सेना
साहेबास पचमी अस्किडे निघत नाही दूर पत्र मूख-
यांगया पाठयावे, गुमरायास, हेही सवदा आपल्या
विचारस येणार नाही यांमुळे सेनासाहेबांचे रघानगीचा
मबूर पचमीपयत ठविल्य आहे राजभी माघरास
गंगाधर आडे स्वामी आपले आश्रममाणे माग कल्यावर
माडा आनेन बहाल्य तदनंतर आपल्यान पात्रिणीत बहा
घरीर गव्यास मागींचे भम साहालीर कम याता अकमल
पात्रिणी हे चिंता आणून गुमरायत आसपास देवस्थान
आदा तथे स्थान बगरी हा संताप बहाल्य हाता ता
उगम दुमने त्विच वल यद कयमत विगारायत

देव आहे त्याचें दर्शन करून घरास आले. च्यारसाहा घटिका लागल्या घरास आल्यावर साईकाली मूत्राची वेदना जाहाली तथापी दुसरे दिवसीं आणखी येका देवाचें दर्शन घेऊन आले आज रविवारी श्रीखडेरायाची यात्रा करावयाची आहे त्याची मार्गपूजा करावी म्हणून दोन कोस वाग तेल्हाखडीवर आहे तेथे सर्व साहित्य करऊन आपण गेले आहेत. तेथे देवाची मानता व भोजने सर्वाची करऊन आपण सव्याकाली हवेलीस येणार. याचे कारण नित्य देवदर्शनास म्हणून जाऊन स्वारीचा कसाला शरीरप्रकृतीस सोसला पाहिजे याचा अभ्यास होत आहे कोणे प्रकारे स्वारीचा अभ्यास होऊन प्रकृत दृढतेस यावी म्हणजे निघावे हीच योजना आहे. दुसरा विचार नाही येथील सतोप ज्यात आपला सतोप तें घडावें म्हणजे सर्व गोष्टीची गोष्ट आहे याजखेरीज दुसरी योजना व साधन आमच्या पाहाण्यात येत नाही. ईश्वरकृपेने आपली व याची भेट लौकर घड(वावी) असे दिसत आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२२

रु. न ८८
फा. न १४
पत्र न ४०

श्री ता ३१ जानेवारी १७८३

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना, येथील कुशल तागायत छ २७ सफर यथास्थित असे विगेष श्रीमत राजश्री पतप्रधान यांच्या लग्नसमारंभास राजश्री सेनासाहेबसुभा याची रवानगी करावी, आपल्या शरीरी अशक्तता आहे व व्यथेचीही निगेपता जाहाली नाही, असी प्रकृत असता निघाल्यास मार्गीच्या श्रमामुलें प्रकृतीस विकार होईल हें ठीक नाही, याजकरिता चागलें आरोग्य होऊन सामर्थ्य गरिास येईतों निघून आपण येण्याची त्वरा न करावी पुढे सेनासाहेबास पाठवावे लग्नसमारंभ संपादितील, मागून आपण यावयाचें करावें म्हणजे बहुत चागलें व आम्हास मोठा सतोप व लौकिक आहे म्हणून(न) आपली पत्रे राजश्री सेनाधुरधर यास आली त्याजवरून सेनासाहेब याच्या निघण्याचा मुहूर्त पाहिला परंतु माघ शुध ५ निघाला, आलीकडे दिवस नाही, येविसीचा विस्तार पूर्वी विनतीपत्रीं लिहिला आहे त्यावरून विदीत असेल पंचमी पासून नवमीस दिवस थोडे राहिले याजमुलें सेनासाहेबाचें येणें घडत नाही व सेनाधुरधर याचे येणें (फाटलें) दोनच्यार

दिवस ग्रामामधी देवदर्शनास बाहीर जाऊन आले. पालखीचे श्रम साहातात किंवा नाही याचा अजमास पाहिला आठ दिवस प्रकृतीस काही विकार जाहाला नाही नंतर येके दिवसी मूत्रास चार प्रहर विकृत होऊन श्रम बहुत जाले. याप्रमाणे शरीरभावना याची आहे. लग्नास येणें घडत नाही, आपलें व सेनासाहेबाचेही पोहचणें होत नाही मुहुर्तामुलें, तेव्हा लग्नसमारंभ आपल्यापासून गेला हे जाणून चितात आपल्या खिन्न आहेत. राजेश्री माधवराव गगाधर निरोप घेऊन दोनचौदिवसी येणार आहेत. येथील प्रकृतीचें वर्तमान व येण्याचा सतोष किती आहे याचा अर्थ निवेदन करितील त्यावरून व्यानास येईल शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२३

रु. न ८८
फा. न १४
पत्र न ४३

श्री पौ छ १२ रावळ सन
सलास. माघमास.
ता. ४ फेब्रुवारी १७८३

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १ रविलावल यथास्थित असे विगेष. राजश्री सेनाधुरधर यास चार महिने शरीरी समाधान नाही. काहीं गुण दिसतो फिरून उपद्रव होतो याजमुले स्थलांतर असावे म्हणजे काहीं पिडा होणार नाही ही कल्पन मुख्यास व सर्वत्रास भासली त्याजवरून व रामक्षेत्रास देवदर्शनास यात्रेच्या दिवसात जाणार होते तेव्हा राजश्री सेनासाहेबसुभा यास कन्या जाली त्या वृद्धीमुलें जाणें न जालें. हली देवदर्शन घ्यावें व स्थलांतरही आठच्यार दिवस तेथेंच प्रकृतीस सतोष वाटल्यास राहून यावे म्हणून छ २९ सफरीं निघाले जुना वाडा याचाच, पूर्वी सात्राजी भोसले राहत होते तेथें जाऊन प्रातःकालच्या च्यार घटिका रात्रीस राहिले. उदय जाहाल्यानंतर देवदर्शनास जाणार ही योजना होती, त्यास देवदर्शनास वारा चौदा कोस जाणे, दोन दिवस पाहिजेत येका दिवसात मार्गीचे श्रम साहाणार नाहीत व येका दिवसाचेही श्रम साहावयास सामर्थ्य पाहिजे (त्यामु) लें विचार करून च्यार दिवस सामर्थ्य येईतोपर्यंत (फाटलें) (राहा) वे हा विचार करून जुन्या वाड्यात सेनाधुरधर (फाटले) (राहि)ले आहेत. वरकड सर्व पहिल्या वाड्यात आहेत दो वाड्यास तफावत शंभर हाताची आहे, दूर नाही. याजमुले दिवसरात्र सर्व दुरधर याजवल जात येत आहेत. शरीरभावना जी आहे तीच

आह मृत्राचा विचार ना की रोमांनी होतो औपच
प्यायचावी ती घट आहत परंतु परिहार विनिय हाच नाही
सवरी भुत हाय हे विज्ञापना

२४

८. मे ८८

२५ ता १० येजुवारी १८८३

फा न १४

पत्र नं. ५५

भ्रामंत राबभी नाना स्वामीचे सेवेची

मयळ सनाधिब राम कृतानेक साहाय्य नमस्कार विज्ञापना
मधील क्षम तारागत छ ७ खिचवळ यथास्थित असे
विनाय राबभी सनाधुरकर यांचे प्रहृतीचे यतमान पेचमी
प्रहित आह त्या अन्दीकडे पहिल्या बाब्यापून निघून
स्पर्धतर अग्राय म्हणून साधनी मोसले राहत हात त्या
वाड्यांत गाला माघ बाऊन राहिले तय आराम्य जाहलें
म्हणत रामसनास बाऊन देवस्थान करवें ही याचना हाती,
गननीन त्रिभूत प्रहृत बांगली राहिली यतंतपंचमीच्या
त्रिभूती सादकार्या मृत्राचा निरास हाऊन सरक्य वेन्ना
राती, ती गन त्रिभूत राहिली तर्णे करून भम विनाय ब्याले
आहत प्रहृत प्यार महिल्याच्या व्यथमुलें क्षीम जाहाय्य आहे
राबभी माघयगाय यत्त निराप पंचमीस ब्यायबाचा सिधंत
गर्भीचा पूव त्रिभूती करून ठेविला हाता त्पस व्यथाविषयने
निराप दणे राहिल्य याउपर स्वयं प्रहृत जाहालीयावर
निराप देणार आहत व्ययस गुण औपचोचा व बप, हाम,
गन यांचा होत नाही नियमीत वेळ व्यथवी उत्पन्न
हांगरीय व निगल हांगरीया नाही कागया बल्लेस उत्पन्नता
हांगरीय काग कल्पयत भम देडस बने याचाही अनुमान
हात नाही दानचर त्रिभूत हातही नाही येगावे दिवसी
औपचोचा शमाग पायस्य काग दिवसी आत प्रहृती गहाते
याप्रमाण भावना आह तायची भुत हाय हे विज्ञापना

२५

८. मे ८८

२५ ता १४ येजुवारी १८८४

फा न १४

पत्र नं. ५५

मयसी विज्ञापना राती की दरीग्या पाणकर त्रिभूती
या ग रातीग्या पाणकर निरापकर शपथ बावने

स्वागती चाकरीस येथें आले आहत बहिराय यंस राबभी
सनाधुरकर यांची येण्याविशी पत्र पाठविलें होते त्यांचे
बनिए शंभू येथें पहिले चाकरीस आहत त्यांणीच पत्र
रक्कळ करून घेऊन आगविलें दाम्पानिची आहेत
निवलायकर पत्राखेरीब आले आहेत त्यांचे बोलणें
आहालें नाही राबभी त्रिसिंग माहिते, राबभी रजसिंग
मोहिते यांचे म्याऊ व रजसिंगाचे विरजोव राबभी सोमावी
माहिते हेही दामर स्वर्गानिची चाकरीस आले आहेत
त्यांमही येण्याविशी पत्र येयून गलें होते शरीरसंमधी
आहत शेवेची भुत हाय हे विज्ञापना

२६

८. मे ८८

२५ ता १९ येजुवारी १८८३

फा नं १४

पत्र नं ५६

राबभीयाविबक्ति राबभान्य राबभी इरीपत तह्या
स्वामीचे सेवेची पाप्य सनाधिब राम कृतानेक सा नमस्कार
विनती उपरी येथील कुञ्जल ता छ-१३ रबीत्यक्त
यथास्थित असे विनोप. राबभी सेनाधुरकर यांची शरीर
प्रहृत व्यथाप्रस्त बाळी आहे घळ आदी करून व्यथासंकर
अस्तो उपाय बहुत बांगले कले तणेकरून इतर व्यथा
धामास पाठन मृत्राकृष्ट दप राहिल्य त्यासही उपाय व पय्य
निहळ चालव आह तयासि गन योन त्रिभूत कांहीसि
बन्यामये गले तर बातात, बवचे त्रिभूती पुढा पहिल्या
प्रमाणेंच मृत्रास अवराच हाऊन भम हातात सांप्रत छ ९
राबभी बुधपायें प्रहर रात्रपयत प्रहृत बरी हाती दुसऱ्या
प्रहरपायस मृत्राग निराप जाव्य सा दुसरा त्रिभूत गुड्याच्या
पेपुर्ग बहून सत प्रहरपयत निराप व मुक्ताचा बिडू बांदेर
नय प्रागनिक भम बाव्य उपाय पागतीळ व बांदेरील
पागती व इतरांम तीस जे बमये त पत्त. सेव्य
बाव्यापचार इंदीयग्या कयाकची चीपकी माठ्या प्रयासे
करून कथी तेव्हा हात हात मृत्र मोकलें खाले मृत्र निराप
हाता त्या विहकन ज भम हातात भासि स्थानी ज हात ते
पाहागार्गस अलक्ष मग अनुपमण्यारं तर कथ्यच आहे
याप्रमाणें प्रहृतीचे यतमान ब्यालें आहे यांतार राबभी
माघयगाय बापा यंस छ १० राती निराप राव्य बाव
येयून निपात गत त्रिभूत बाऊन पाहातीतील निराप-
याच्याचे (बावण) नवाजाक राबभी गाविग्या बहून बाव्य

प्रागेतून त्रिवर्गदेग फरासिच अमिषत येऊन नवावाकडील
 घाटवर चालून पनले नवावाकडीन सरगरीतून धार्फतगैल्यचा
 पुत्र सपल्यादग व आगरी सरगरी याणी त्यावर (चाल)
 नगी, गरीनडील ल्याड तरगारेची जाहली सवलतबग
 (घाट) ताफचा गोला लागून पाव गुण्यागारी जाय
 जाहल्य आगिरी पाव, माणूस मिळून कसमी व ठार जाहल्य
 प्रामन शरण निरमलनगंडईनदी चारपांचेच स्वामी ठार
 घाट माणूस शरण नवावाकडी लोकांनी येऊ तोफ व काही
 शारी प्रामन आगिरी परमरे मापार सर कले सवलतबग
 जाहल्य पालवीत पालन नल्य, बरक लाऊ कसमी आपले
 गांगन गळ नवाव त्याच पिबसी सवलतबगाच्या परामरास
 गड हात दुसरे पिबसी लक्ष्यत कसमी याच्या परामरा
 कतिना तगडेग बांस पाटविणे हात सवलतबग येऊ दिवस
 त्रियेत गहून दुसरे पिबसी शान जाहल्य निरमलनगंडईल
 त्रिवर्गदेग धूम मानन गाभीची कसम व साबितबग
 याच्या पुत्रान तगारची कसम याममाणे बाणे त्याकमुले
 दुसरे पिबसी गरीनरील गोला गड जाहल्य सवलतबग
 यांच्या रागामुल नवावांनी स्वारी येऊ नाही निघरे पिबसी
 निरमलनगंडईन लामगपेत, दुसमाईल्लवानाचा पुत्र व
 बिमरगान याच्या विचमाने मोयतुगैल्यकड आल्य, त्याणी
 नवावाकडी नऊन भटविन्य मिगई व गुप्तावाची फुल नवा
 घाट पाटविणी हाती सडुवाचा पगामही बाळत हात नंतर
 निगन घऊन किन्यांत गल्य, फिळन वेगार आहे ल्याईची
 नगी गरीनडीन नगम जाहली आहे याप्रमाण बरमान
 पालनीच आल आहे त्यावरून लिपिल आहे दावेसी भुत
 हाय हे विज्ञाना

३०

४ नं ८८

३१ ता. १९ फेब्रुवारी १८८३

५ नं १४

६ नं ५९

श्रीना राखी नाना स्वामीच भवेसी सेवक सदाधिप
 गन वृत्तान्त गाडोग नमस्कार विज्ञापना येथील कुमाल
 तागास छ १६ गरीनरील यथारिपत असे विज्ञाप राखी
 गागापुंर वारी प्रमन मीन प्यार पिबस गरीनी हाती
 गागा विमन मुत्राग अरगध ज(प्र) सणनरून निरमल
 गागा, गान प्रम गहून घामा पाटनी मुत्र माह
 गग घननने गरीनरील यथारिपत आर निरमलनगंड

वाई छ ११ रोमी निर्मलेहून निघून नवावाकडी लक्ष्यत
 आली, नवावांनी समोय मातकर पाठऊन लक्ष्यत आगिरी
 कानन्यांत कसमी वेगम नवावाची आहे तिच्या येन्यांत
 बाऊन कसून चार घटिका सलकत जाहले नंतर नवाव
 कानन्यांत गले तेव्हा निरमलनगंडाच्या आर्हने नजर कधी,
 मिगई गुल्लकफुले पिबसी नवावाची प्यार घटिका सलकत
 जाहले, नवावांनी कसलीही व वरमं तिच्या देऊन कि
 कसून पिबसी ती निरमलत गेली छ १२ रोमी यतेधामबग
 यांनी नवावाच्या मेटीस अवे नवावांनी मेटावे यामा। सिधांत
 जाहल्य आहे, गहून नवावाच्या सैन्यांत कसमी खुनाय
 यांची पत्रे आर्ह त्यावरून किती लिहिली आहे (घाटले)
 (ल्या)ई राहिली, सल्लव जाहल्य मोहनुगैल्यही (घनले)
 आहे शेवेसी भुत होय हे विज्ञाना

३१

४ नं ८८

३१ ता. २३ फेब्रुवारी १८८३

५ नं १४

६ नं ९

श्रीमंत राखी नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाधिप
 यम वृत्तान्त गाडोग नमस्कार विज्ञापना येथील कुमाल
 तागास छ २० राखीयल यथारिपत असे विज्ञाप राखी
 सेनापुंर (घर) बुसरिया बाडयांत रथारंतर कसून बाऊन
 राहिल हाते, सवे कडी गुणावह हाईल गहून प्रसिधा
 हाती, त्यास छ १६ राखीयन पिबस पुनकतच गेले छ
 १७ राखी पिबस राखीत मिळून ग्यारपांच वेळ मुत्रांच
 अवरगध जाहल्य सणेकरून कसमी बरुव पावले मयसगरीन
 सीत गन घटीन राहिले नंतर प्यार आल्य ता प्रम कारी
 निघाल्य त्याउपरी छ १८ राखी वीटप्रार पिबस आम्मावर
 त्या बाडयांतून निघून पहिल्या बाडयांत येऊन राहिले
 सुविष प्ररीं वर सिवपुनक आल्य ता यदुतच होता, सीन
 प्रार राखीच जग उगा जाहला, राखीची मुत्रावरगध हाऊन
 पिडा जाहली हाती कसल्या दिवस प्यार दार राहिल्य
 सणेकरून स्थानीच राहिली उगाय कसे करावयाचे तसे
 करीत आहेत कोवलाही उपाय त्यागू पडून आराम्यता
 गरिगस बागडी हात नाही मुत्राच अवरगध हाता त्याग
 उपाय पिचसारीचा पालन आहे, पिचसारी जाहल्य
 असतो योगादे बरुव पिबसांत गनचार येस उरुव हागा
 यगादे घाट्य यननन दिवस गुणावरी हात आहे

याप्रमाणें भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेचार महिन्यांच्या व्यथेमुळे शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहले आहे. चार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाही. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारंभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें. ती पत्रे वाचून पाहिल्यावर मजजबल सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरें घडविले नाही. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणें बोलून श्रमी फार जाहले नंतर दोन घटिकांनी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमत रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारंभाचा होईल लग्नसमारंभाची शोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणें बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्या. समागमे मोयनुदौला यास जावयास सांगितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमलकर येका हतीवर बसून निरमलेंत गेले. नंतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमलकराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजबल दाखल जाहली आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमलकराचे सधान जनान्याकडून हैदराबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवटास पोहोचलें निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे किल्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे निरमलेत आपण जाऊन, मेजबानी घेऊन येऊन, मग कूच करावे ही योजना आहे देणेघेणे याचा ठराव जाहालच आहे परंतु परिस्पुष्टता जाहली नाही याप्रमाणें वर्तमान बातनीचें आलें त्यावरून लिहिले आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

र. न. ८८

फा. न. १४

पत्र न. ६२

श्री ता २३ फेब्रुवारी १७८३

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सल्लाखाचा ठराव करून मागती निरमलेंत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसीं येतेगामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलच होता, त्याप्रमाणें निरमलवाला बाहीर निघून आला. नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतखान व बिलदखान यास पुढे पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानंतर निरमलकरास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्याने हात बाधून, नवाबाजबल कायद्याने कुनिषात करून उभा राहिला. नवाबानी हात सोडून पोटासी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुल व मिर्जाजान व इनसार-अलीखान हे मातबर होते वरकड पाउणशें स्वार व शार्गिर्देगा माफक होता. चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्रा. नजर केली. चार घटिका बसले नंतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलवतास गेले, तेथे दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

र. न. ८८

फा. न. १४

पत्र न. ५५

श्री ता २३ फेब्रुवारी

१७८३ नंतरचे पत्र

सेवेसी विज्ञापना नवाब निर्मलेत येऊन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुलें माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नवाबाची आहे निरमलवाल्याने सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नवाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्या व किल्या कुलपेही दिली त्यावरून नवाब त्याजवर बहुत सतोपी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिले. निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा द्यावा हे मानस नवाबाचे आहे नवाबानी राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुलें येणे न जाहलें त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सलाह असलीयास लिहून पाठवावे त्या प्रमाणे दूरकूच निघून येऊ, भेटी होतील. राजश्री गव पतप्रधान यास पाहिले नाही, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

फार्मेटून पियरसस फरासिस कमिक्स घेऊन नवावाकडील फौजवर चालून घेताले नवावाकडीन सरदारानून शफतगैलना पुत्र सयलनवेग व आगम्यी सरदार याणी त्यावर (चाळ) कमी, गहीकडील छात्र तरवारची बाह्या सवलतवग (फार) ताफेचा गावा त्यानून पाय गुप्ताभ्यास्यी बाया बाह्या आगिती पाह, माणूस मिळून सवमी व ठार हवार वगळन बाह्या निरमलकराकडील चारपांचव जलमी ठार पाह माणूस बाह्या नवावाच्या व्यक्तीनी येऊ ताफ व काही गारदी धरून आगित, परम्ये माचारे सर कले सवलतवग इत्याग पाळ्यीत घटून नेळ, वगळन खेक सवमी आपल गांगन गा नवाव त्याच पिवरी सवलतवगाच्या परमपांच गा हात ठार पिवरी लकडांत सवमी यांच्या परमपां करिता नंगवग यास पाडविले हाते सवलतवग थक दिवस निघून राहून दुसरे पियरी हात बाह्या निरमलकराकडील निलायवग यास मानेस गाडीची सवमी व सावितवग याच्या पुत्रस ठगवारेची सवमी याप्रमाणे जाळे त्यामुळ दुसरे पिवरी गडीवरील गावा या बाह्या सवलतवग यांच्या सगळ्या नवावांनी स्वारी केली नाही तिसरे पिवरी निरमलकराकडील सवमी पत, दुसमाईल्लानाचा पुत्र व विनंगल याच्या विद्यमान मावतुगैलकडे आग, त्याणी नवावाकडे नेऊन भगविल मिठाई व गुल्लकाची पुन नवा वगळन पाडविले हाती सल्लुगचा पगामही खेळ हाते नेतर निगप घऊन क्रियांत गळ, पिरून वेगार आहे छात्राची गमी गहीकडील नग बाह्या आहे, याप्रमाणे वतमान घलनीन आहे आहे त्यावरून लिहिल आहे सेवेसी भुत हाय हे विनयना

३०

४ म ८८

श्री ता १९ मेजुवारी १८८३

५३. मं १४

पत्र मं. ५९

भिमंत राक्षसी नाना स्वामीचे सेवेसी सेकक सगडिब राम कृतानेक सादरा नमस्कार विनयना येथील कुडाळ लागला छ १६ रक्षितवळ यथास्थित असे विनय. राक्षसी यातापुरीत सीरी प्रहून ती प्यार पिवस राहिली हाती या पिरून मूत्राग अगवग जा(ल) वगेरून निमिरी गमी, गन प्रहून गहन दानाग पात्रगी मूत्र मोरुन गन यात्राने गरिमात्रने घनमान आह निमलकरागी

वाई छ ११ रोडी निर्मिलून निघून नवावाच्या सवली आली, नवावाची सामोरा मातकर पाठऊन छत्रांत आगिती अनान्यांत वगळी वेगम नवावाची आहे तिच्या बेन्यांत नऊन सवून चार धर्मा स्वरुत बाह्या नेतर नवाव अनान्यांत गळे तेव्हा निरमलवाल्याच्या आर्तेंत वनर केली, मिठाई गुल्लकफुले दिवही नवावाची प्यार पतिघ सवळन बाह्या, नवावाची वगळी व वरें तिच्या देऊन कि करून पिवरी ती निरमलेंत गेली छ १२ रोडी येतेगामका यांनी नवावाच्या येदीस जावे नवावांनी मेटावे याप्र। सिवांत बाह्या आहे, गहनून नयावच्या सैन्यांत वगाजी रुनाय याची पत्र आगी त्यावरून विनंती लिहिली आहे (फाटले) (छा)ई राहिली, सल्लुग बाह्या मोडतुगैलकी (फाटले) आहे सेवेसी भुत हाय हे विनयना

३१

४ म ८८

श्री ता १९ मेजुवारी १८८३

५३ मं १४

पत्र मं ६०

भिमंत राक्षसी नाना स्वामीचे सेवेसी सेकक सगडिब राम कृतानेक सादरा नमस्कार विनयना येथील कुडाळ लागला छ २ रक्षितवळ यथास्थित असे विनय. राक्षसी सेनापुरी (घर) दुसरीय बाह्यांत रथकांतर करून नऊन राहिल हाते, सवे काही गुणवह हाईस गहनून प्रसिद्धा हाती, त्यास छ १६ रोडनंत दिवस पृथक्ताच गळे छ १७ रोडी दिवस रात्रीत मिळून प्यारपांच वेळ मूत्राग अवरोध बाह्या तेगेकरून सव्या वगळन पावले मध्यरात्रीस सीत दान घडीस राहिले नेतर प्यार आला या प्रतकार्य निघाय याउपरी छ १८ राडी गडपूर दिवस आग्यार त्या बाह्यांतून निघून पहिल्या बाह्यांत येऊन राहिले तृतिप प्रहरी प्यर सितपुत्र आग या वगळन हाता, चीन प्रहरी रात्रीस प्यर उठा बाह्या, वगळन मूत्रागोप हाऊन विद्य बाह्या हाती वगळन पिवस प्यर दोर राहिल तेगेकरून स्थानीच राहिली उपाय दगे वगळन घेते करीत आहेत कोवलागी उपाय वगळन पटून आग्यार वगळन वगळनी हात नाही मूत्राग अवरोध हाता त्यास उपाय पिवसारीचा पान्द आहे पिवसारी बाह्या अगता येवते वगळन पिवसांत गनचार घेळ उपाय हाता वगळन वगळन पिवस गुणवह हात आह

याप्रमाणें भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेच्यार महिन्याच्या व्यथेमुळे शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहाले आहे. चार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाही. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारंभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें ती पत्रे वाचून पाहिल्यावर मजजवळ सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरें घडविले नाही. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणे बोलून श्रीमती फार जाहाले. नंतर दोन घटिकांनी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमंत रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारंभाचा होईल लग्नसमारंभाची गोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणें बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्या समागमे मोयनुदौला यास जावयास सांगितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमलकर येका हतीवर बसून निरमलेंत गेले. नंतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमलकराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजवळ दाखल जाहली. आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमलकराचे सधान जनान्याकडून हैदराबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवटास पोहोचलें निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे किल्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे निरमलेंत आपण जाऊन, मेजवानी घेऊन येऊन, मग कूच करावे ही योजना आहे देणेघेणे याचा ठराव जाहालच आहे. परंतु परिस्पृष्टता जाहली नाही याप्रमाणें वर्तमान बातनीचें आलें त्यावरून लिहिले आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

रु. न. ८८

फा. नं. १४

पत्र न. ६२

श्री ता २३ फेब्रुवारी १७८३

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सलुखाचा ठराव करून मागती निरमलेंत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसीं येतेगामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलाच होता, त्याप्रमाणें निरमलवाला बाहीर निघून आला नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतरखान व बिलदखान यास पुढें पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानंतर निरमलकरास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्याने हात बाधून, नवाबाजवळ कायद्याने कुरनिपात करून उभा राहिला. नवाबानी हात सोडून पोटसी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुला व मिर्जाज्यान व इनसार-अलीखान हे मातबर होते. वरकड पाउणशें स्वार व गागिर्दपेगा माफक होता. चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्र॥ नजर केली. चार घटिका बसले नंतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलवतास गेले, तेथे दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

रु. न. ८८

फा. नं. १४

पत्र न. ५५

श्री ता २३ फेब्रुवारी १७८३ नंतरचे पत्र

सेवेसी विज्ञापना नवाब निर्मलेंत येऊन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुलें माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नवाबाची आहे निरमलवाल्याने सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नवाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्या व किल्या कुलपेही दिली त्यावरून नवाब त्याजवर बहुत सतोषी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिले. निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा बाबा हे मानस नवाबाचें आहे. नवाबानी राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुलें येणे न जाहालें. त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सलाह असलीयास लिहून पाठवावे. त्या प्रमाणे दरकूच निघून येऊ, भेटी होतील राजश्री राव पतप्रधान यास पाहिले नाही, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

याप्रमाणे भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेचार महिन्यांच्या व्यथेमुळे शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहले आहे. चार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाही. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें. ती पत्रें वाचून पाहिल्यावर मजजबल सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरे घडविले नाही. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणे बोलून श्रीमती फार जाहले. नंतर दोन घटिकांनी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमत् रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारभाचा होईल लग्नसमारभाची शोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणे बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्या. समागमे मोयनुदौला यास जावयास सांगितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमलकर येका ह्मीवर बसून निरमलेंत गेले. नंतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमलकराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजबल दाखल जाहली. आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमलकराचे सधान जनान्याकडून हैदराबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवदास पोहोचलें. निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे कित्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे. निरमलेंत आपण जाऊन, मेजवानी घेऊन येऊन, मग कूच करवे ही योजना आहे देणेवेणे याचा ठराव जाहालाच आहे परंतु परिस्पुष्टता जाहली नाही याप्रमाणे वर्तमान बातनीचे आलें त्यावरून लिहिले आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. ६२

श्री ता २३ फेब्रुवारी १७८३

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सल्लाखाचा ठराव करून मागती निरमलेंत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसी येतेशामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलाच होता, त्याप्रमाणे निरमलवाला बाहीर निघून आला नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतखान व बिलदखान यास पुढें पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानंतर निरमलकरास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्याने हात बाधून, नवाबाजबल कायद्याने कुरनिघात करून उभा राहिला नवाबानी हात सोडून पोटासी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुला व मिर्जाज्यान व इनसार-अलीखान हे मातबर होते. वरकड पाउणशें स्वार व शागिर्दपेशा माफक होता चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्र॥ नजर केली चार घटिका बसले नंतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलत्रतास गेले, तेथें दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. ५५

श्री ता २३ फेब्रुवारी
१७८३ नंतरचे पत्र

सेवेसी विज्ञापना नवाब निर्मलेंत येऊन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुले माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नवाबाची आहे निरमलवाल्याने सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नवाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्या व कित्या कुलपेंही दिल्या. त्यावरून नवाब त्याजवर बहूत सतोषी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिले निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा द्यावा हे मानस नवाबाचे आहे नवाबानी राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुळे येणे न जाहले त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सल्लाह असलीयास लिहून पाठवावे त्या प्रमाणे दरकूच निघून येऊ, भेटी होतील. राजश्री राव पतप्रधान यास पाहिले नाही, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

सत्यह मिठी तर तसेच लिहून पाठवणें, त्या प्रमाणेच करण्यांत येईल, उतराची दैतिबायी आहे म्हणून लिहिणे आहे त्याबद्दल पत्राची उत्तरे आस्थावर कथिता विचार जाणे, राहाण, वाणीकड भय करणें याचा निश्चय हाईत म्हणून घातनीचे वतमान आहे शक्ती भुत बाह्य पाहिय हे विज्ञपना

३४

रु. नं ८८ धी येसुवारी १०८३
का. नं १४
पत्र नं ४९

सयेसी विज्ञपना कलात्मक विज्ञान नवाभ्यानी घटत्य ठाणे समस्त ज्ञानाच्या किल्ल्या आहे त्याचा भाऊ नवाभ्यावत आहे त्याच्या हातून संघाने किल्ल्याचे कर्तन किल्ल्यात जमीन दावयाचा करार झाला आहे किल्ल्या काढीत येईल ताने जग निमलवाच्याचे त्यांची याप्रमाणे गनी बाह्यी यादी घेईली निमल तेही नवाभ्या साक्षा पुढे गगन्या मुमाराव आलीयवर तथीयही संघाने लयल निमलवाच्याच कधी रफत बाह्य यही नाईत साच्यांची संघाने नवाभ्याकड आहेत याप्रमाणे निमलेंहून घातनी येथे आली आहे निमलवाच्याची फौज गग उतरतीरास आहे नवाभ्याची फौज दक्षिणीय साळा करत गंगा सोडून आहे शरफतग्या वसमतकडे हात लक्ष पल्याच्या ताघा किल्ल्यास लवावयास पाठवाच्या म्हणून नवाभ्याकड लिहून पाठविणें त्यावरून नवाभ्यानी शरफतग्यासच लिहून पाठविणें ज तुम्ही तुम्ही यण, निमल पत्त्यावर वरकड जग सहायत न तुम्हा वतीज भन लग्नगर नाईत म्हणून त्यावरून शरफतग्या नवाभ्याकड गेल या प्रमाणे घातनी आली आहे शक्ती भुत होय हे विज्ञपना

३५

रु. नं ८८ धी सा. १२ मार्च १०८३
का. नं १४
पत्र नं १३

भीमंत गवभी नांना त्यानीं सपत्नी—सबळ सगळीच गन हाताक साशंग नमस्कार विज्ञपना येथील कुलाय तमायत उ ८ गनगर सगळीच अस विज्ञ. यवभी

सेनाधुरधर यांची प्रकृत निशप आरोग्यात येत नाही मूत्रास अवरोध होऊन व्यथा होते त्याचा निमन नाही दानतीन दिवस चांगलेपणात आत अस्वतात, यष्टदे दिवसी येऊन बेलही उपद्रव हात असता आन्पधर दिवसी सीतपूवळ जर येता तो तीन चौ दिवसी निहृतीस पावता उपाय चालत आहेत नवाभ निमलेस भागांत आजून राहिल आहेत सर्व जोगेस्त नवाभाना आहे पोखरकाम पुण्यास गेल आहेत, शिकवून माघारे यतील तापयंत नागासच राहाय चांग वाचितकानी बहुत चांगल्य केळ आहे उष्णपत्राचे पिकस याबमुळ चार दिवस तयच राहिले, पुढें मलळी नवप विकडे जाणेयाची साय दिसल तसे करवें म्हणून वर्तमान आहे भीमंत यवभी पंतप्रधान यांच्या सभाचा समारंभ बहुत चांगल्य होऊन शोभा विविध सभांच्या दिष्टीस दिवली म्हणून विस्तारयुक्त पत्रें धुरधर यांस यवभी कलवतराव व विज्ञानीपत यांनी लिहून पाठविणें तीं वाचून पाहिल्यावर संतोषास पावले चार घटिक लघ, स्वामीच्या करण्याचा, करीत होते शक्ती भुत होय हे विज्ञपना

३६

रु. नं ८८ धी सा. २१ मार्च १०८३
का. नं १४ पौछ. २० रातर
पत्र नं ६८ सभास काळगुनमास

भीमंत यवभी नांना त्यानीं सपत्नी—सबळ सगळीच यम कुलायक साशंग नमस्कार विज्ञपना येथील कुलाय तमायत उ ८ राक्षसकर सगळीच अस विज्ञेय यवभी सेनाधुरधर यांची धारिप्रकृत पूर्ववत्प्रमाणेच आहे मूत्राव रोच दूर हात नाही व काणे येथेच हाईत याचा निममही नाही सीतचर दिवस चांगल्यपणाने जास्तत, येष्टदे दिवसी गनप्यार घेल उपद्रवही मूत्राचा हाता, उपाय आपसादिक ज करवयाच त करीत आहेत परंतु गुगावह हात नाहीत आन्पधर दिवसी सितपूवळ जरही येता, यष्टान दिवस यहुन निहृतीस पावता साहा मरिन प्यस हात आल, यणरून धारीय धीमता बहुत बाह्यी आहे नाभीपायल उष्ण आंगास घाकि आहे आचोमारी सामप न्यून बाह्य आहे गणीनी चरून उभे करणे लागत गनप्यार पावले चाळत्यस नमस आचारी येत यष्टाच्या समद रान करून (घटल) पुढे गनपरीग यांही करया इतक्यांत (घटल) त्याबमुळ भन बहुत जाहल

च्यारसाहा घटिकानी ज्वर आला तो दिवसी दोन प्रहरानतर निवृत्तीस पावला चितात दानधर्म करावयाचा होता तो राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकरवी करिवला. याप्रमाणे जाहाले. नवाव निर्मलेंतच आहेत. त्याचे चिरजीव पुण्याहून जातील तेव्हा जो मनसबा करणे, जाण्याराहाण्याचा कोणीकडे तो करणार याप्रमाणे वर्तमान आहे. जावितजगाच्या वागात आनदरूप आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३७

रु. न. ८८

श्री ता २७ मार्च १७८३

फा. न. १४

पत्र न. ६५

शेवेसी विज्ञापना नकाव निर्मलेंस वागात आहेत पुण्याहून पोलाडजग आल्यावर निघावें म्हणून म्हगतात. वैरण जवळ नाही. चौ दिवसानी कही भरून लष्करची येते याजकरिता हती उट चारणीस बीस कोसी, तीस कोसी पाठविली आहेत. येतेगामजग यास किताव त्याच्या बापाचा व माहीमरातव साहेबनौवत या प्रमाणे दिल्ली दररोज मोयनुदौला याचे व येतेगामजग व लक्ष्मणपत त्याचा कारभारी, याचे खलवत होते. परंतु देणे घेणे काही नाही येतेगामजग याच्या लोकानी पोटाचा दगा त्याजवर केला. एक दिवस उपास जाला. तेव्हा मोयनुदौलानी नवाबास सांगितले त्यावरून नवाबांनी पनास हजार रुपये याची चिठी देविली. भारी दरमाहाकरी दूर करणे, सरकार सेराप्रमाणे सांगू तितके ठेवणे, म्हणून परवानगी दिल्ली. त्याप्रमाणें येतेशामजग करीत आहे. पैका जव्हाहीर कापड वस्तभाव जीनस झाडून निर्मलेंतच होता ते सर्व नवाबांनी काबू करून किल्या आपल्याजवळ येतेगामजग याजपासून घेतल्या. आता येका पैगास माहाग होऊन राहिला आहे. सोयराजीपत याणी आपला पैका आमलाचा निरमलकराकडील येणे त्याचा जावसाल नवाबास पुसला, त्यावरून पुण्यास नवाबांनी लिहिले आहे जे, येतेशामजग याणें पैका सिबदीस खर्च केला. आता त्याजवळ काही राहिले नाही सिबदीचे देण्याच्या पेचात आला आहे तेव्हा याची तन्हा काय करावी म्हणून लि॥ आहे. व सोयरोपतास आम्ही पुण्यास लिहीतो म्हणून उतर केले याप्रमाणे निर्मलेंचें वर्तमान आहे. सागरवाल्याची फौज चौरागडास मोर्चे लावावयास आली आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३८

रु. न. ८८

श्री

मार्च १७८३

फा. न. १४

पत्र न १११

सेवेसी विज्ञापना. नवाबांनी पुण्यास पत्रे पाठविली आहेत. तिकडून उतरे आल्यासारखा पुढें निर्मलेहून जाण्याचा विचार करावा ही योजना करून वागात राहिले आहेत निरमल जागा यतेशामजगास न द्यावी हेही मनात आहे पुण्याकडील उतराची वाट पाहात आहेत तोपर्यंत जाहीगणा केला आहे जे, बाग तारफेचा पाहावयास व राहावयास योग्य आहे. याजकरिता हैदराबादेहून जनाना राहिला आहे, त्यासही आणावयास पत्रे पाठ आहेत जनाना सर्व आणून बाग दाखवावा, उपरातीक जावे, हा लौकीक केला आहे. हैदराबादेस पत्रे जनाना आणावयास पाठविली आहेत. पुण्याकडील उतरे यावयाची प्रतीक्षा करीत आहेत. तिकडील जसी उतरे येतील त्या सारखा पुढे मनसबा करितील या प्रमाणे वर्तमान आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३९

रु. न ८८

श्री

ता. ३ मे १७८३

फा न. १४

पत्र नं. ७९

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागायत छ १ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याची गरीरप्रकृत दिवसेदिवस चांगली होत चालली आहे रामक्षेत्रास देवदर्शनास गेले होते तीन दिवस तेथे राहून, मार्गी येतेसमई नदरधन गाव क्षेत्राहून तीन कोस आलीकडे आहे, तेथे दोन तीन दिवस राहिले गडी नवी बाधली आहे वाडा नवा तयार जाहाला याजकरिता सहकुटुंब तेथे दोन दिवस राहून आठवे दिवसी येथें कुशलरूप आले. प्रकृत नीट आहे सामर्थ्य दिवसेदिवस येत आहे येका दो दिवसी आदासे गाव आठ कोस येथून आहे, तेथें गणपती देव आहे, त्याचे दर्शन करून ब्राह्मणभोजन करावयाचा सकल्प आहे, तेथेही जाणार आहेत. रामक्षेत्रीं दोन सहस्र ब्राह्मणभोजन जाले.

आनिखी गनभम ब्राह्मण राबभी भवानी कळो यांचे चिरंजीव अष्टवतराय व यशवंतराय व पुतण्या पांडुरंग गंगू या त्रियगाच्या स्त्रींना मंगारीपमासी गत ब्राह्मणा हात्या त्यांची सग पुन्हा कथायाची अलक्षतराय यांचे तम पांयूनमासी नागपुराहून आग कासावर नवरी आणून फुल यशवंतराय यांच सग कराडोत तलेगाव दहा नह्याच, तय बाविल वैशाख शुभ द्वितियचे मशारानिले छेत्र घऊन नवाचकळ निमलेख हातें तेंभून छमाकरिता नवाचना निगर घऊन गनरा स्वामिनी तलेगावांस आले आहेत तम संपातून पुन्हा निमलेख बाऊन पुढ नवाच निगर देतील तेव्हा येकर, पांडुरंगपंत येथून येद्यवंतराय याच्या लग्ना तलेगावस गळ तथील त्यांचे लग्न करून त्यास निरोप देऊन पुढ आपम उमरमेवस आपल्या ग्मावरितां आगर यगास बघ द्वितियच सग त्यांच आहे त ब्राह्मणावर मापारें यर्मास समामें स्वार पांचरा व गार गनरा नर्मी आहे इमबोचा सल्ल सिदे बांच्या विद्यमान ब्राह्मण, अलस्य विद्यमान नारी, गणून नवाच विद्येचनेत आहेत या प्रमाणें छेकवता आहे, इमजी सल्ल ब्राह्मण येण करून स्वरायाचा वेध तुटल यणकरून सेनापुरावर दांस सवाप आहे, दावेसी भुत हाय हे विक्षपना

४०

पा ३२० ब्रमादिसावर श्री पा १० मे १७८३
र. नं. ८८
क. नं. १४
पत्र नं १४०

भीमंत राबभी नावा स्थानीच सेवेसी सवक सगरीव राम तुलानक शाशंग नमस्कार विज्ञाना यथील कुछल सागास्त ३८ ब्रमादिसावर यथास्थित अस विद्या राबभी सेना पुरावर याचा दारी आगयता ब्राह्मणी आहे ब्रहुता दिवसास अमासुळे असामस्य ब्राह्मण हातें विषमविकस क्रम करून समस्य यत आहे गगपतीच्या गनरास (आगदास) बराब्या संख्य (अस्य) घुष प्रतिपदस राऊन देवघन करून नागगभोऊन फरऊन तिसर दिवसी यथ आः शुभ पंचमीच्या दिवसी नवा गंगू पहिल सागदास उगस त्याना दोषस्य आहे त्याची बासु फली प्ररास मुरत प्रचामीना पाहिय आहे त्या दिवसी प्रषय करून नंदनी रासराच करगर सायनाण याच्या आहे

बाब्याचे काम चांगले मातवर आहे तीन सळे काम बाळव आहे आगिखी दोन तीन सळे तयार बाब्यास पाहियेत नवाच निमलेखून कूच करून हैदराबादेस आगर, करगाने चारणीस पाठविले हाते त्यास आगस्यस मास गली आहेत अलबपुराहून सरबम निमलेख गर वीर सरबम जात आहे निमलेखे काम बहीरामस बाप्या स्वाधीन करार अलबपुराचा सुमा येतशामना यांस दावा येतशामदेग यानी आपली पत्ता व हती नवाचाकडे सार पाठवून निवे त्या प्रमाणें वतमान आहे, सल्ल माहाराची विनंती पेडासी शेवेसी स्थिती आहे त्यावरून ध्यानांत यावी परंतु विनंतीपत्र पावले न पावले हे कळत नाही परंतु पत्र पावल्याचे उतर मळ्य पावले आहे, "वेसी भुत होय हे विक्षपना

४१

र. नं. ८८ श्री पा १० मे १७८३
क. नं. १४
पत्र नं. १४३

भीमंत राबभी नावा स्थानीच सेवेसी सेवक सगसिव राम हुतानेक साधंग नमस्कार विक्षपना येथील कुछल सागास्त ३९ ब्रमादिसावर यथास्थित असे विद्या राबभी सेनापुरावर यांची दारी प्रतुत प्रतुत चांगली आहे आठव तारसेस उपवय ब्राह्मण या दामन ब्राह्मण अस्त्रिकडे निरुपद्रवतेने दिवस क्रमत आहेत नम्य बाब्याची बासु ब्राह्मणी प्रवेश ब्राह्मण नव्हा तो त्रयादसीस यात राखी दान घटका दिवसास सुहूर्तेकरून सहरवीवर प्रवेश करून तयेंच नंदनी राहिले आहेत प्रतुत नीट आहे राबभी विभाजी भोसले यांस तिलगालस्य थेत्या व पत्र व भीमताच्या सगाचे आमंगगपत्र पैकी येथ आली पुढ रवाना करण गणून आद्य हाती त्याप्रमाणें छरीसगदास विभाजी घाना यांकडे दान बाप्या अनुगुण्या पत्र देऊन पाठरीच्या हात्या त्यास पत्र व तीसगुल पातत करून उतरे त्यानी निवे तीं बामूत घऊन आले ती पत्रे गवरी पाठविली आहेत निबम अजीपान दारा निमलेखून कूच कराये या यशनेत आहेत मतशामदेग यांकडेईस बदागर मषास हाता ता नवाचाकडे बड ब्राह्मण आगिखी ल्हान यड दान दानी आहेत तीही छरीनाच येतील यतशामदेग यांस आद्यपुरची सुभेदारी

नवाबानी सागून वस्त्रे व सिरपेच दिल्या जग आलजपुरास येतो न येतो याचा विचार आहे. पहिल्या दौलतीपैकी जगाजवळ काहीयेक राहिले नाही. सर्व नवाबानी सरकारात दाखल केले. बहीरमजग यास निरमलेस ठेवावे ही योजना नवाबाची आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४२

रु. न. ८८ श्री ता. ३ जून १७८३
फा. न. १
पत्र न. ५३

सेवेसी विज्ञापना. श्रीमत राजश्री रावसाहेबाच्या लग्नाची वस्त्रे राजश्री सेनाधुरधर यास सहकुटुंब पाठविलीं तीं सुतर-स्वार घेऊन येये आले. आज्ञेप्रमाणें पत्रे व वस्त्रे धुरधर यास नेऊन दिली पत्रे वाचून पाहिली. वस्त्रें घेऊन स्वीकार केला. वाड्यात नेऊन यादीप्रमाणे ज्याची त्यास दिली त्याणी स्वीकारली. धुरधर बहूत सतोषास पावले. सेवकाचीं वस्त्रे होती ती आज्ञेप्रमाणें मस्तकी वदिली. सुतरस्वारास येथील उतरें सर्वांची घेऊन रवाना करून देतो शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४३

रु. न. ८८ श्री ता. ३ जून १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ५९८

सेवेसी विज्ञापना. श्रीमताच्या लग्नाची वस्त्रे राजश्री सेनाधुरधर यास व घरात सर्वास नावनिसीवार आली ती प्रवीष्ट केली. बाईकास वस्त्रे दर आसमीस च्यार, लुगडे चोलीचा खण व शालजोडी येकून च्यार प्रमाणे आली आणी कन्या दोघी बालाबाई व ठकूबाई यास दोन दोन होती शालजोड्या नव्हत्या. येवेसी घरात बोलण्यात आले जे श्रीमताचे लग्न मोठा समारंभ जाला व खर्चही तादृशच मोठाच जाला. सर्वास वस्त्रे आली त्याप्रमाणे दोन शालजोड्याच न्यून केल्या किमर्थ ? आम्हाकडे हें बाईकात उणेपणसे भासले आहे. दुसरे वस्त्रे दिली ते वेलेस वाड्यात जाउन सौ चिमाबाई चीकाच्या पडद्यात वसून राजश्री सेनासाहेबसुभा मजला तेथे घेऊन गेले. आणि पडद्यासमीप आपण बसले. वस्त्रे नावनिसीवार मजपासून

घेऊन आपण पडद्यात मातुश्रीजवळ देउन पातले ते समईच नेसावयास सांगितलीं सर्वांनी या प्रमाणेच घेतली. तेच समई सौ. बाकाबाई जानोजीबाबाची सहोदर बहीण मानसिंग मोहिते याची स्त्री चिमाबाईची भावजये जवळ बसली होती. रघोजी भोसले यास कन्या तेवढीच जाली. धुरधर यास बहीण हेच आहे. दुसरें नाते सेनासाहेबसुभा याची सासू इतके अस्ता वस्त्राच्या रवानगीच्या यादीत ही आली नाही. हेही चर्चा बोलण्यात आली. हे वाड्यातील बातनी ऐकली व धुरधराच्याही बोलण्यात किचीत आपल्या मंडलीत आले. ते सेवेसी निवेदन व्हावें म्हणून लिहिले आहे. मजीस आल्यास बाकाबाईस वस्त्रे पाठवावी असे असल्यास उतम. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४४

रु. न. ८८ श्री ता. २ जुलई १७८३
फा. नं. १४ पौ. छ ११ सावान
पत्र न. ११५ सन आर्वासमानीन
आषाढ मास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी. सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागाईत छ १ शानान यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याणी दुखण्याच्या दिवसात देवाचा नवस केला होता यास्तव गीरड जागा पीराची आहे तेथे नवस पुरवावयास काल प्रातःकार्य गेले समागमे राजश्री सेनासाहेबसुभा व सेनावहादर, व्यकोजी भोसले नेले आहेत. स्वार दोन हजार बरोबर आहेत आठ दिवस लागतील यावयास येथून वीस कोस आहे. तीन दिवस तेथे राहून येतेसमई पागेचे गाव आहेत तेथे पागा पाहून यावें या प्रमाणे योजना करून गेले आहेत. छ २० रजवची पत्रे आली त्यात मजकूर इग्रजाचा तह राजश्री माहादार्जा सिंदे याच्या विद्यमानें जाला. त्यात श्रीमत राजश्री दादासाहेब यास इग्रजानी सरकारात हवाली करावें याप्रमाणे ठराऊन घेतले. त्यावर दादासाहेबानी भास्कर ब्रजल वारकून याजना आम्ही मातुश्री बाईसाहेबाचे दर्शन घेणार व गगातीर्ग स्नानसध्या करून राहणार याजकरिता तुम्हाकडून राजश्री हरोपत व होल्कर व रास्ते व पाडुरगराव त्रामर्ताकर याणी कोडाईनारीपावेतो येवून खातरजमा रगदी आम्ही निश्चयरूप येता म्हणून सागून पाठविलें. त्यावरून चाबाची

खानगी करी जड वष पंचमीस हरीपंत डरेवासळ
आहोत भीमव कांडाहरीपंत येतात तो हरीपंत व
हालकरि जाऊन पाहिलीस भीमतां पळून येतील
रावभी सेनापुरधर यांस येविली पत्र पाठ आहोत. प्रविष्ट
करत व तुम्ही वतमान लिहिण्याप्रमाणे सगळे म्हणून आज्ञा
त्यावरून धुरंधर यांस पत्र लिखे आज्ञाप्रमाणे सर्वमान
सांगितलं भवमकरून पत्र याचून पाहून उत्तम आहोत
म्हणून उत्तर कले पुरधर देवाहून आल्यावर पत्राचे उत्तर
घळून पाठविला दयेसी भुत होय हे विशापना

४५

रु नं ८८ धी ता १९ जुलै १८८३
का नं १३
पत्र नं १८

सरेची विद्यान्ता नवाच निमळेंहून गळे सेसमइ येते
शामका यांस आहोतपुरवा सुभा येऊन वराणात रवाना
केलं त येऊन आहोतपुरवा दाम्पत्य जाले समामे पांच
सातसे त्यार व ह्यारपंत गाहद व साफ होत्या येथे
आल्याउपरी लोका ठेविले आहेत व सगळ्यां साठी
प्याग ट्याना त्यास साहा रुपये दरमहा व कामातपुरवा
साहा रुपय कामाणे ठरविले आहेत चाल अन्ववरणीत
रिचते कुचेंच्या नाइक यथ पाठविल्या वा येथील येथील
चाटीस माहीत तशीं तशीं कितक चालणं घळून आला
त्यांत विशेष जीव काहीच नाही फिरोज माचारेही बलविल्या
आहे प्रस्तुत उमरपेगाहून घातमी आली त्यांत घर्तमान
शा मित्र यांनीजग याचा पुतण्या करत निमळेत होता
ता नाग आल त्या प्रसंगी साटविले वा माग्याहून
पदशामन्य याचा सरंजाम, साध सोळा व गजाली चार
व गाहद पंतसातरी व गजाली साठ त्यार हतक्यानिची येतो
मागीं उमर करत चांगल्या पाहिल्या तथ राहणी मनस्वी
प्यारी उमरपेगास आला राणी मागितली तेथी
कामागार सरदारप हात त्यांची साठ उत्तर घळं ज
पंत्या मित्रावरणी नाही तशी नाश करवा या होत्यवर
मीश मकर आज हे यमान घालत लाविले तशी लग्न
करव पदन म्हणून अशेष फायदा हाहावीस हजर
पदा करून या सगळें मान्य करून तयनल करी
पुरती दनो ममी सरदारपी यगा मित्र नवाचकरीय हा
मदीं त्सार न करिता उदर करित आज्ञा हे यतमान

आल्याउपरी रावभी सेनापुरधर यांनी मजपासी बोळव्यात
आणिले ज येतेशामजग याची चाल मुलीपासून घदमानकीची
अनुमवाध आलीच आहे प्रस्तुत वराहचा सुभा करून
आले आहेत लोका ठेविलात मागून मधू आले त्याची
सरकारचा माहाल उमरलेह व रावभी गणेरापंत बरे
फौजसुधा त्या प्रांता आहेतच ऐसे असता नाश करायस
अदेशा कस्य नाहीं यावरून पुगील वर्तणुकेचा अप
कळत्यच आहे येविली तुम्ही सुचना लिहावी व आम्ही
या कळवतयम व निवाणीपंत भस लिहिले याची पैरवी
लौकर साठियासच बरी आहे, रावभी विठ्ठल कडा सुभेदार
वराहंतून बल्यऊन आणिले आहेत भोसमाम कामाव
येऊन वराहंत विद्या करिता ठिकहून गणेरापंत यांस
लिहिले सरकारचे यावे सरकारच्या माहालस उदरघ वेणे हे
अमर्त्या त्याकरून जाहोली आहे, याचे पारपत्य चाल्य
ठवीत आहे येविलीची सुचना नवाचांसही लिहिनी आहे
म्हणून मजपासी सांगोन आपण कळवतयम, निवाणीपंत
यांस लिहिले आहे ते निवेदन करितोस धुरंधर यांनी
लिखायास सांगितले त्यावरून विनंती लिहिली आहे
दयेवी भुत होय हे विशापना

४६

रु नं ८८ धी ता १९ जुलै १८८३
का नं १३
पत्र नं १९
प्री उ ८ रमजान
आका समालन

भीमंत रावभी नाना त्यामीचे सेवेची सयक सहासीव
यम कृतानक साष्टीग नमस्कार विहापना येथील कुशल
तथागत छ २५ श्रावण यथारिपत असे विशेष स्वामीनी
छ ११ माहेमकरवी पत्रे यरु सेवकस व येक रावभी
सेनापुरधर यांस पाठविली तीं डाके या यऊन पावलीं
सयकस पत्री आज भीमंत रावभी गजालाहजनीं मास्कर
कळत कारहून यात्रा सांगून पाठविले आम्ही मातुभी
असाहजके दशन भणार व गंगाजींनीं स्नातकप्य करून
राहणार यावरिता तुम्हांकडून रावभी हरीपंत व तुसाजी
होत्यर यमस्त व पांडुरंगयम नगरमतीकर हे चाप धागद
फातीगनेवा येऊन आमची रातरम्य करावी यमत्र
आम्ही निभयक यत म्हणून त्यावरून चौपांधी रवानगी
दाग्यादेकाक कटी यथिली पत्राची पुरधर यांस व तुम्हांस
लिहिलेच आहे. हथी खानगी कल्याप्रमाण हरीपंत व

होलकर व रास्ते व पांडुरगराव जाऊन पोहोचले. तिकडून श्रीमत करारप्रमाणे आले. आषाढ शुभ द्वादसीस श्रीमताच्या व हरीपत व तुकोजी होलकर वगैरे याच्या भेटी जाहाल्या तुम्हास कलावे म्हणून लिहिले असे व येविसीचा मजकूर धुरधर यास लिहिला आहे, त्यास तुम्ही पत्र प्रविष्ट करून उतर घेऊन पाठवणे म्हणून आज्ञा. त्यास पुण्याहून डाकेचा पत्र धुरधर याच्या येतात. त्यास माझ्या नावचा येक लाखोटे करून वरते नाव लिहिले असते याप्रमाणे तेथून दताजी नाईक रवानगी करित असतो. हलीची ही रवानगी त्याप्रमाणेच सारे लाखोटे याचा येक लाखोटा मोठा करून वरते माझे नाव लिहून पाठविला होता यापूर्वी डाकेची पत्रे धुरधर याजवळ जासूदानी गुजरल्यावर आमचा लाखोटाच आम्हाकडे पाठवीत होते. हली धुरधर याच्या चितात काय कल्पना आली असेल कळत नाही. माझ्या नावाचा येकदर लाखोटा होता तो फोडून आपला लाखोटा काढून घेऊन वरकड लाखोटे मोकळे मजकडे पाठऊन दिले. त्यावेळेस माझ्या चितात कल्पना आली, परंतु लाखोटे आणिले ते जासूदाजवळून घेऊन फोडून वाचून पाहिले. त्यात स्वामींची आज्ञा तुम्ही पत्र धुरधर यास प्रविष्ट करून उतरें घेऊन पाठवणे असे असता धुरधर याचा लाखोटा काय जाहला याचा शोध करिता धुरधर याणी मोठा लाखोटा फोडून आपला लाखोटा काढून घेऊन वरकड लाखोटे पाठविले याप्रमाणे ठिकाणी लागल्यावर धुरधर याजकडे जाऊन माझे पत्र दाखविले व दताजी नाईकाचे दाखविले. वाचून त्याणी पाहिली व तीर्थरूप राजश्री कृष्णरावजी याणी ल्या होते तेही दाखविले तेव्हा धुरधरानी उतर केले आम्हासही लिहीले आहे. तेव्हा मी उतर केले जे माझ्या पत्रात आपल्यास पत्र लिहीले आहे हे देऊन उतर पाठविणे म्हणून आज्ञा व तीर्थरूपानी व दताजीने लिहिले आहे श्रीमतानी दोन लाखोटे येक तुमचा व येक धुरधर याचा दिल्हा. जलद पाा म्हणून आज्ञा त्यावरून पाा आहेत म्हणून ल्या असता आपला लाखोटा आला नाही तेथे विसरून राहिला असेल याजकरिता दताजीस लिहून पाठवितो म्हणून त्यावर धुरधर याणी उतर केले जे. आमच्या नावचा लाखोटा आम्हास पावला, त्यात हाच मजकूर आहे तेव्हा मी पुसले जे आपला लाखोटा आमच्या लाखोठ्यात होता, मोठ्या नव्हता, व आमचे लाखोटे पुण्याहून मोकळे येत नाहीत (यावर) याणी उतर केले तुमचे लाखोटे मोकळेच होते. आमचा निराला होता (पुढे नं. ४७ वर चालू)

४७

रु. नं. ८२

फा. नं. २

पत्र नं. ६९

श्री ता. २६ जुलई १७८३

(नं. ४६ वरून पुढे) आम्ही काढून घेतला म्हणून सागून आपला कागद स्वामीचा आला होता तो काढून लाखोटा येक बार माझ्या नावचा दताजीने करून पाठविला होता तो फोडून घेतला होता. तो मजला दाखविला व राजश्री बलवतराव व जिवजीपत याणी पत्र यास ल्या होते व राजश्री तात्यासमागमें तानकोपताचा पुतण्या वालाजी सिवाजी गेला आहे त्याणे बलवतराव यास पत्र श्रीमताच्या भेटी तात्याच्या जाहाल्या म्हणून ल्या होते तेच पत्र मारनिले याणी येथे पाठविले ते उदाजी जासूद आहे याचा बलवतराव याजवळ त्याणे वातनीचे पत्र दिनचर्येचे लिहिले होते, येसी मजला दाखविली ती पाहिली. पत्राचे उतर द्यावयाविसी विचारीले तेव्हा आम्ही लिहून पाठवितो म्हणून उतर केले. परभारें बलवतराव याचकडे त्या पत्राचे उतर लिहून पाठविले आहे आम्हाकडे दिले नाही, मारनिलेकडे पाठविले आहे ते प्रवीष्ट करितील. त्याप्रमाणे जाले वर्तमान सेवेसी लिहीले आहे. याचे कारण काय असेल ते तेथे उभयता आहेत त्यास किंवा येथे धुरधर यास ठाऊक असेल. चार मास होत आले धुरधर नित्य नवीन चाल काढीत आहेत. यानंतर बजाजी रघुनाथ याज कडून छ २३ माहे मजकुरी पत्रे आली त्यात नवावाच्या चितात मलीणता फार करून आहे. राजश्री गणेशपत वेहरे याणी नवावाच्या माहालात काही पैका घेतला हे वर्तमान नवावास कलल्यावर नवाव मायेनूतदौला याजवळ बोलले, ते बोलणे मोयनूदौला आपल्या घरी येउन बोलत होते, तेव्हा बगाजीपत जवळ होते. त्याणी उतरे केली तो मजकूर सविस्तर येका पुरवणीत लिहून पाठविला आहे. ती पुरवणी मजला धुरधर याणी काल चलाउन दाखविली. नंतर बोलण्यात आणिले, आम्ही पुरवणी बलवतराव याजकडे पाठवितो ते पुरवणीच दाखवितील. तुम्ही पुरवणी पाहिली परंतु मजकूर न लिहीणे. आम्ही पुरवणी पाठवितो याजवरून कलेल म्हणून. त्यावरून त्याणी सांगितल्याप्रमाणे मोघम पुरवणी पाठविली आहे म्हणून ल्या आहे. साप्रतकाली याच्या सांगितल्याचेरोज काही करता येत नाही याजकरिता पुरवणीचा मजकूर ल्या नाही, याचे उभयता मारभारी तेथे आहेत त्याजकडे

पुरतणी गर्दी आहे ते स्वामीबरोबर आणून निवेदितील त्यावरून सक्क अथ प्धानांत येतील बगार्जापतास येथून आणम लिहून पाठवितां अ तुम्ही मायपुत्रांयसी उतरे फटीं ती लिहिती त्यावरून फळी परतु पतप्रधान याच फटील मन्कर निघव ता आदरून घत जणें, त्याचें उतर फटीं यरून फरणें तुम्ही उतरे फटीं अर्धीच फरावयास त्यासय गहावे तुम्हा देसत फटीं त्यावरून मन्कर बाळव्यात आगगा नारीत, म्हणून मन्क्य सांगितलें त्यावरून लिहिले आहे सिधे योवढे येथील करवून गत्य आहे, त्याची पत्र छ ७ साबानची आली त्यांत मन्कर नबक्यान याचा चेस्य व पातशाहायाग अभ्यास आल हावे तयून त्याणीं पत्रे सिधे योस पाठविली कीं, भांगरी तुम्हाकडे यता सिधे याणी उतर पाठविली तुम्ही न यावे त्यावरून उमरावगीर गोसावी भाव त्याणे भेटीचा परस्परें तह ठरविले विकडून नबक्यान याचा चेस्य दपवतूरच्या घागावर नवीआलीकडे आला सिधे ब्वालीरून पांच हजार घेव सवी गहा तापत्र व यानाचे उ पडन प्थर मन्करी घागावर गले परस्परें भेटी ब्राह्मणनंतर शाहाबादे याच्या भेटीचा मन्कर ठरविले, तेव्हा तयून बी कासावर माग शाहाबादे हात तय सिधे गले पाव कोस उरे राखिले तयां पापडताय हाउन खड स्यास व चेतसिग य इंस्टेन योस घडन दयदीवर गले परयानगी लगली नंतर अंत गड पातशाही कायप्रमाणे मुबार करून नका फल्या, उमे राहिले त्याच घरास शाहाबादे याणीं यरें जराहीर हती पाग दाख तप्यार सिधे योस व चतसिगय यरें ब्याहीर हती पाग य इंस्टेनास वस्य य पाग य प्रा दडन गिग फळे दुखरे जिवसी शाहाबादे यांगा सिधे योस सांगून पा व तुम्ही घेव मुषा गिदीस पातून योवदस करून देण सिधे याणी उतर कळ योसाची फलत नाही कायत दरकात गाह्ये काम करून तिकड यडन दगारु करून यरु म्हणून उतर फल नवीनपान राहिल याचा एग आगन्याग हाता त्याची भंड प्यावी म्हणून त्यांनी आमद कर्य परंतु सिधे यांनी मान्य न कड नियर पडन ग्याउरीस आल शाहाबाग अगन्यास गड ग्याउरीस मारच आहेत मुक्य स्थितीत परंतु पागासय रख्य पात्र नाही माहागाद आद, रिच्यच दड मडतु आदत म्हणून गिग हातें त्यावरून लिहिले आद. मजली पुन हात द गिगना पुंरपर यांची मजली यांगी आद द गिगना

४८

क. न ८८

फा. नं १४

पत्र नं ३२

श्री ता ८ ऑगस्ट १८८३

श्रीमंत यवभी नाता त्यासीच शेवेसी सवक सगसिव रम कुतानेक साद्याग नमस्कार विज्ञापना येथील कुठाल तागावत छ १ रमबान ययास्थित अस विरोप येतंशामनग अलब- पुयस राहून बराबत यवभी सेनासारेकृत्य यांवरून कमाविसारांसी नवीन अमल्यय गादी सांगवयस लगले आहेत टाणीयत तुम्हाकडे कडास पाहिलेत तुम्ही नेमणूकी वस्तू कडासा टाणी आपली राहतील बगीर ज्यांची त्याची टाणी असावी म्हणून शाळार्य काडीत आहेत बरकड ब्यानी बगीरदार गांवात आहेत त्यांची टाणी उठऊन आपली बसवीत आहेत बागीरदारांस अलबपुयस येउन राहणें तुम्हास नेमणूक करून देऊ त्याप्रमाणे पैत्र घणे टाणीयसी संमध नाही याप्रमाणे आचरण आरंभिले आहे मागाहून यासीतकंम याच पुत्र निर्मलेहून निघून येत अवतां मागीं उमरलेडास उपद्रव मतली करून पैत्र घतय तेथून बराबत आले, बरंज्याबकड वी बगीर इसमत कंम याची त्याणी सांगितले तुम्ही पैत्र मागातां हं उचीत नाही तुमची येक्यानी आंगरी करणें ती कळ परतु उपद्रव वेणे येक नाही त मान्य करून बगीरदार नेऊन बसविले आहेत समामे याप तापत्र व पांचवें स्यार घीद हजार गान्य याप्रमाणे खन्याम आद हं वतमान यवभी सेनापुरवर योस क्रावियावर यवभी विठल दखल यरान्य मुभंगर योस फल्यऊन दान हजार स्यार त्यांच्या तेनात करून बराउम्या आपक्य तुनामत अमल्यय बंधापस्तीकरतां फाल खाना फल आहेत मुहूर्तकरून बाहीर बाऊन उतरले आहेत खाकांची तयारी हाउन नियात्यावर बारील बवरागडच्या फोपस्तास घेव खाना कयापी ही याडना करीत आदत गमावडीच्या बांस गण्यय्या मामळीस रा आपाजी गपवाल विगतां यायत आहेत त्याची खानगी ब्राह्मी आहे त्याबसमताम पांच चारन स्यार दाव अवा निभय आहे रा माहागाजी ही स्याडीकर यांवरून पदिसय साधाजी भलले योच्य यरपयसल फ(क) या मुषा हाता यांच्या कारकिर्दीसही दान साळे हाता त्याचा हिंसब फिरड लगनं राहिल हाता ता रियबाचा फन्या करून दऊन मद्यानिल योस मुक्तापीची

मामलत सालमजकुरी सांगितली आहे. लक्ष्मण कोनेर याच्या चिरजीवानी गुदस्ता कारकून येथे पाठविला होता त्यावरून धुरधर याणी त्यास येण्याविशी पत्र दिव्हे होते. कारकून पत्र घेऊन पुण्यास गेला त्यावरून राा त्रिवकराव लक्ष्मण येथे आले आहेत येक मास जाहाला धुरधर याची भेट जाहाली. राहावयास घर दिव्हे आहे खर्चाची सोय करून दिल्ली आहे. नित्य धुरधर याजवळ येऊन वसत असतात. कुटुंबातर्गत पहिल्यापासून परपरेने आहेत त्या प्राा लोभ करीत आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४९

रु. न ८८
फा. न. १४
पत्र न. ११८

श्री ता. ६ नोवेंबर १७८३
पौ छ. ६ मोहरम
सन आर्बा समानीन
मार्गशीर्ष मास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुंगल तागायत छ १० जिल्हेज यथास्थित असे विशेष श्रीरामचंद्रजीची यात्रा कार्तीक मासी पौर्णिमेस प्रतीवर्षी होत असत्ये राजश्री सेनाधुरधर यास या देवाची भक्ती विगोपाक्कार आहे. धुरधर याचे राहाणे नागपुरी जाहाल्यापासून प्रतिवर्षी आपण यात्रेस जाऊन देवाच्या समीप समारभ चागला करीत असतात गुदस्ता यात्रेस जाणें शरीरप्रकृतीमुळे जाहालें नाहीं. प्रस्तुत यात्रेचे दिवस समीप. वराड प्रकर्णी महिपतराव येतेशामजगाकडे आले. तेथील समारभ करावयाकरिता धुरधर दशमीस रात्री निघून राजश्री सेनावहादर यास समागमे घेऊन गेले आहेत त्रयोदसीस राजश्री सेनासाहेबसुभा सर्वांस घेऊन जाणार आहेत. द्वितियेस तृतियेस निघून नागपुरास येतील. महीपतराव दिनकर अलजपुरास येतेयामजग याजकडे वराडच्या वदोयस्ताकरिता गेले आहेत. इसमाईलखान याचा जेष्ठ पुत्र सलावतखान याच्या विद्यमाने जगाची भेट व बोलणे जाहाले. सुदामत आमल इकडील आहे त्याप्रमाणे अमलदारांनी करावा या निश्चयात येउन राा. विठ्ठलपत सुभेदार वराडचे इकडून आहेत त्यास सांगितले. व जगानी आपल्या अमलदारास परवानगी दिल्ली दोहीकडून दिकत न पडता सुदामत चालीप्रमाणें चालणें असे जाहाले आणिली जगाकडील जावसाल उगडन येणे आहेत. याजकरिता सलावतखान नागपुरास

येणार आहेत. जिल्हेजची ईद करून आलजपुराहून निघतील म्हणून महिपतराव याची पत्रें धुरधरास आली आहेत. अलजपुराहून त्यास यावयास पाच सात दिवस मार्गी लागतील. द्वितियेपर्यंत त्याचे येणे घडेल त्या सुमारे धुरधर रामक्षेत्राहून येतील आठचार दिवस कामकाजाच्या बोलण्यास लागतील. नंतर निश्चय ठरेल तोपर्यंत कार्तिकमास जाईल. मार्गशीर्ष शुधात अगर वयात निघण्यास सुहूर्त असेल त्या दिवसी धुरधर प्रस्थान करितील सुहूर्ताची योजना हा कालवर जाहाली नाहीं. इकडील कारभारी तेथे आहेत त्याची लिहिली येतील तदनुसार येथून उद्योग होईल व येथील लिहिले कारभारी यास जाईल त्याप्रमाणें ते विनती करून इकडे लिहितीलसे दिसते. येथे निश्चयात जसे येईल त्याप्रमाणे विनती लिहीन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५०

रु न ८८
फा. न १४
पत्र न ११९

श्री ता. २७ डिसेंबर १७८३
पौ छ ११ सफर, पौष,
सन आर्बा समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुंगल तागायत छ २ सफर यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर मार्गशीर्ष वद्य ३ गुरुवारी मुहुर्तेकरून डेरियास जाऊन राहिले. वरकड लोकांची तयारी होत चालली, आगखी आठा दिवसाचा गुता येथून निघण्यास होता. शाहा मिर्जास येतेशामजग याणी कैद करून अलजपुरास घेऊन गेले. आजपर्यंत मिर्जा अलजपुरास पोहचले असतील सलावतखान येथे येऊन राहिले आहेत. जगाकडील सुरलीतपगा चालावा याजविशी बोलणे बोलत आहेत शाहा मिर्जा येतेशामजग याचे सांगणें मानीत नव्हता. अलजपुरास न जाता परभारे आमनेराम जाऊन, निरालेपणें राहून वर्तणूक करावी हा मनमुवा योजून राहिला हे बातनी जग याम कळलीयावर याणी लटकगत त्याच लोकांकरवी धरून कैद करऊन अलजपुरास नेला आहे. त्यास मिर्जावरावर सिवरी होती ती सार्ग तसीच आहे. रोहिला पाचसे जमियततिसी मात्र निघून गेला. वरकड सारे आहेत ते अलजपुरास पोहोचल्यावर, जग सिवरी दूर करितात दिवा ठेवितात ह वगधे जर त्यागी सिवरी

दूर कळी तर गुता काही राहिल्याच नाही, काचित् सिव्नी ठेऊन घटली तर त्याचा इतवार पुस्त नाही काणे वेळेस पाय भरिलीच, यादरिता त्यानी यांबणा करून ठेऊन आरम दमकळ चालवे यांजरीता काही दिवस लागलीच निदग्र गुता इतरियात पुण्याहून तानका कृष्ण यांची पत्रे यातनीची आनी त्यात लिहिले ज, टांगसाहेब कुमारीच गगाउजवतीरी राहिले हाते तय समाधान कर नव्हते म्हणून त्यांचे लिहिले आले त्यावरून राजभी बियानी आराजी यांची रानगी यथून कळी हाती ते तेय बाळून पाहाकरुपार त्यांच आरम जाहाल्य, नंतर बिसाचीपत मापारे निराप घळून पुण्यास येऊन दाखल जाहाले, त्यापर किन्न त्यांच्या घ्यास वट जाहाल्य त्यामुळे मगावीप बय कृतीपस गुस्वारी गंगासाहेबांस कैलसवास मात जाहाल्य म्हणून लिहिले आले ती पत्र धुरंघर याणी याचून पाहिल्यावर चिताव विवत मानिली ज, आम्ही न्य निम्नी मुहूर्त करून पुण्यास आषयास निघाले त्याच दिवसी हे गात्र घटली याबभरिता निषण्याचा दिवस चांगल्य नाही कमकरांच्या गुंत्यास आसली आटदहा गिबस जगतच आहेत तापयत दुसरा मुहूर्त पाहून त्या दिवसी घरीहून प्रस्थान करव हे यांना करून पोष १३ इंदुवारी प्रस्थान करावयास मुहूर्त पाहून धुरंघर गरीयात हात व छ ३ माहुरमी दान प्रष्ट घडरात येऊन यांच्यात गाल जाहाल, बरे व इतर करताना बाहीरच टविल आहत घुब त्रयावरीच्या दिवसी निघावे ही विचारण करून यांनी ठेविली आहे राजभी कलत्रतयस पंग धुरपरांनी लिहिले आहे तंही बिनती करिलीस नापरी भुत हाप हे विषयना

५१

र. नं. ८८

धर्मा ता १ जानेवारी १७८९

का नं. १४

पो उ १० सप्टर सन

पत्र नं. ३३

आगासमानिन, पोपमास

धर्मन राजभी नाना स्थानीचे सेपेसी—

महा सगावर एन टूलाक शाश्वत नमस्कार विज्ञानना यधीन गुजराताना छ १२ माह सप्टर यथारिथत अथ निम्न. राजभी मनापुरावर यांनी पुण्यास यादरिता मा ११ पत्र यांच्यास घरीहून मुहूर्त करून निघून गेलेत तेऊन म्हणून निघून गेला त्या काळास त्या त्याउसी

पुण्याहून यांची घातनीची पत्रे दादासाहेबांनी कैलसवास तृतीयेस कळव म्हणून आली त्यावरून त्या मुहुतावर चाणे प्रगस्त नाही ज्यांच्या बराच चावे म्हणून उद्योग केळ ज्या दिवसी त्याच दिवसी त्यास अघरोघ जाहाल्य याजरीता दुसरा मुहूर्त पाहून घरीहून निघावे हे चांगले असा निष्पन्न करून पोष १३ त्रयोदसीस मुहूर्त निषावयाचा निष्पन्न आणून ठेऊन खासा बरिसाहून निघून घरात छ १० मोहुरमी घरास आले उपरांत मळकरवी पत्रे त्रयोदसीस निषतो म्हणून लिहिली व आपण राजभी कलत्रतराव व मिवावीपत यांस पत्रे लिहिली ती डाकवेकर रवाना जाहाली उपरांत धुरंघर याणी गुदस्ताच्या तुलप्याची कसर कांही मळतीत आपल्या राहिली आहे ही निरोप व्हावी याजरीता औपघ करविले हाते ते विष जाहाले, त्याचा प्यावयाचा काळ हेमतरतु पुढे नाही म्हणून प्यावयास प्रारम केळ व राजभी व्यंकोनी मोसले यांच्या गस्यास उजवीकडे कनाच्या लाली गोस्या निषात्वा त्यामुळे त्यांस स्वर यावयास जगत्य प्रयी मोठ्या जाहाल्य स्रष्टावेत आनी त्याबमुळे मोबनास व शोलप्यास भ्रम यावयास लागले त्यास जळनाचा उपस केळ व शोलप्यास आपली औपघीचा लेप केळ व पोटात औपघे दिवली तेणेकरून शमास घ्यापा पावली ॥ कलत्रवर निरोप जाहाली नाही, परंतु आठवो दिवसात आरोग्य हाहेल, गुंता नाही नित्य मळपरी घालण्यात गाडी आणीत हाते निषण्याचे दिवस समीप आले, परंतु येतेशामनेच याजरीता गुंता तरकत नाही कस करपे आमची तर तयारी बावयाची जाहावी गुंता राहिला नाही सत्यवतलान यास निरोप देऊन अलबपुरास पाठवावे हा विचात जाहाल्य आढे. आगरी पुण्यास गस्यावर माग राजभी संनासाहेबमुन्य आहेत व करमारी या मत्तानी कळो आहेत फीब आहे कस करिलीस पहाय घरा मिनाची बमिय(त) मादुराकडे हावी ती अलबपुरास बंग घळून गळ त्याबरो॥ यांही दूर करीत नाही व दिविकहून जमातगुर दोनदा स्वार व स्वारस माणूस परकदात्र नृपाज्यहून आले त्याच वेळान स्वार दविले पहिली बमियस आहे त्या ज्ञास तख्य घाननास जाण नाही अथ असता नवी ठेविला यथ पत्र घडून वेगार आहे॥ नवाचची परवानगी आपणसियाप बमियस घाल्यावरची नाही व माहीमरी फाट समितडी नाही भग असता बंग बमियस घालून राहाता याच पुढ काय करी॥ सत्यवतलान याच समितडे सिव्नी दूर करण्यानिधी मानीत नाही सारी वेगादरत बमियस आट हमार स्वार व गार मिदून आढ, मरीर सोद्य आहेत

हशमतजग यास नवाबानी डागोपत याची जागीर होती ती दिल्ली, त्या जागीरीत हशमतजग आपली ठाणी घालीत आहेत, त्याजवा सेनासाहेबाकडील गाव पाटीलकीचे होते तेथे याची ठाणी होती ती उठऊन त्याणी आपली ठाणी घातली. हशमतजग लाखनवाड्याचा घाट उतरून वराडात वाडेगावाकडे जमियत आणवीत आहे. हजार स्वार व हजार गारद आहे. आवडापूर वगैरे डागोपत याची ठाणी उठऊन आपली त्याणी बसविली. अजिमुदौल औरंगाबादचा सुभा याचा व सेलगावकर आटोले याचा कजिया पेसजीचा आहे. अजिमुदौलची फौज आटोले याणी लुटली होती त्याचा प्रतिकार दौल करणार होता. इतक्यात गहरसुभा दौलचा नवाबानी काढला याजमुलें आटोले स्वस्थ होते साप्रत फिरून गहराचा सुभा दौलस नवाबानी सांगितला. याजवरून अजिमुदौल याणी स्वार व गारद व तोफा सेलगावावर पाठवावयाची योजना केली. हे वर्तमान आटोले यास कलताच सेलगावची वस्ती उज्याड केली व आणखी पाचसात गाव उज्याड केले. औरंगाबादेहून फौज व गारद व तोफा निघाल्या आहेत म्हणून येथे वातमी आली त्यावरून धुरधर याणी विचार केला जे, हशमतजग याची फौज व गारद व तोफा लाखनवाड्याचा घाट उतरून येणार, अजिमुदौलची जमियत घाटमाथा येणार व अलजपूरकर जमियतीने तयार आहे तेव्हा सारी जमियत नवाबाचीच आहे, याचा पुढील मनसबा काही कलत नाही याजकरिता आपण पुण्यास गेल्यावर मागे खटला पडला तर परिणाम चांगला नाही. याजकरिता हशमतजग याची व अजिमुदौल याची जमियत व येतेशामजग काय विचार करितात तो पाहून ज्यात आपल्यास विरुध्द न पडे असे असल्यास निघण्याचा उद्योग करवा नवाबाकडील कागदपत्र स्वछतेचे येतात. विरुध्दभाव काही नाही परंतु जागिरदार नवाबाचे याची चाल स्वस्थपणाची दिसत नाही. कदाचित्त सारे येकत्र वराडात जाहाले तर मोठी मसलत आपल्यास पडेल. त्यासमई फौज बाहीर निघण्यास दिवसगत लागेल याजकरिता भवानी कालो याजसमागमे जरिपट्याचे निशाण व नौबत देऊन बरेवेच्या उतरतीरी जवल्याम फौज व तोफा घेऊन ठेवावे, जरकरिता वराडात त्याणी दुरुबुध धरून दगा आगभिल्यास याणी जाऊन त्याचे पारपत्य करवें. आपल्या फौजेच्या दबावाने ते आपल्या ज्ञानाच पिराले तर आपली फौज माघारे आणवावी हा मिधात करून भवानी कालो यास निघण्यास मुहूर्त पौष वद्य प्रतिपदा पाहून ठेविल्या आहे. धुरधर प्रस्थानेकरून येण्यास गेले

तेव्हा निशाण व देव नेले आहेत ते हा कालवर आणिले नाहीत. भवानी कालो याची खानगी डेरियात जाहाली म्हणजे आपले निशाण व देव आणावे व लोकांसही फेवळ जात नाहीत असे कळू नये म्हणून डेरे बाहीर निशाण व देव ठेविले आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५२

रु न. ८८
फा न. १४
पत्र न. ७६

श्री ता. ८ जानेवारी १७८४
पौ छ २७ सफर
सन आर्वा समानीन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी. सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुणाल तागायत छ. १४ सफर यस्थास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याणी मार्गसीर्ष वद्य तृतीयेच्या मुहूर्ताने अग प्रस्थान करून डेरियात गेले. त्या मुहूर्ताची टिकत चितान आली याजमुले दुसरा मुहूर्त पौष शुब त्रयोदशीस निघावयास निश्चय करून हवेलीस माघारे डेरियातून आले त्रयोदशीच्या मुहूर्तास निघावे तो वराडातून वातन्या याच्या आल्या हशमतजग व अजीमुदौल याची फौज घाटमाथा आली याजकडील येऊ दोन ठाणी होती तेथे आपली ठाणी बसविली. येतेशामजग याणी गाहा मिर्जाम वरून अलेजपुरास आगविला असता त्याजवळची जमीनत दूर करावी ते न करता नवे काही हिंदुस्थानातून भूपालच्या मार्ग लोक दोनशे स्वार व चारसे प्यादे आले ते नवे चारर ठेविले म्हणून वर्तमान आले. राजश्री वस्त्रोजी भोगले याच्या गल्यास उजवीकडे कानाराली नुज आली. त्याजमुले ज्वर जाहाला त्यास उपाय केले तेणेकरून गुणावर जाहाले विशेष आरोग्यता जाहाली नाहीं. त्रयोदशीच्या मुहूर्तावर निघावे असा निश्चय होता त्यास घाटमाथा फौज जमा जाहाली. आलजपुरास येतेशामजग याची जमीनत आटे. सारे येकत्र जाहाल्यास काय कर्तिल्ल याचा मध्य चितात आल्या म्हणून निघाले ना. ना मज्या वातर्ताची पत्रे आली ती दाखविली, आप्रमाणे चारसे असता उपेक्षा याची करून जाणे मला ना. म्हणून सांगितले. त्यावरून विनती दिल्ली आहे. मुरार तात पत्र येतिसींची राजश्री उद्यतगय दिव्यु राम येथे दो दिवसी जतील. व स्वागीमही येतात त्यावरून विज्ञापने देऊन नेवेनी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५३

रु. नं. ८८

कल. नं. १४

पत्र नं. ७२

धी ता २५ जानेवारी १७८४

पौ छ १४ रमिळावळ

सन धार्वा समानीन

माघमास

श्रीमन् राजाजी नाना स्वामींचे सेवेची-सेवाक सगळिज
 राम इतलक साक्षना नमस्कार बिशपना येथील कुळात
 तमापत छ २ रविळकळ ययाशिपत असे विदप सल्लयत
 स्थान यंतयामनां यांकडून मन्मथीस आले होते
 पावणंगन महिन यथे राहिले, जगाच्या तफेंच बोळणे
 नित्याल्लतविशींचे घोल्ल हाते, त्यासी राजाजी सेनापुरघर
 उतर करीत हात जे, जगाचा इतघर, जाज्यां सिवंदी
 नमगुर्दसिवाय आहे ती दूर करीतील, तेव्हां येईल
 याज्यां त्रुम्ही मणसिपान चळतां परतु जाज्यास प्रमाण
 भासत नाहीत त्यावरून सल्लयतस्थान याणी जगास येविसी
 लिहून पानविले हात जे, त्रुम्ही नवावाच्या नेमणुकीलेरीब
 सिवंदी जाज्यां टनिली आहे याबमुलं बसवास पडल्य आहे
 तर बरम नसता जाज्यां सिवंदीचे ब्रमही नाहीं घाहा
 निबाराबरील य पहिल्यापेकी नेमणुकीसिवाय बसिपत
 फतरक फरावी म्हणून त्याच उतर जगाकडून आले
 यमास, त्रुम्ही आस्पानंतर यविसीचा मन्मथ त्रुम्हासी
 पाटप्यंत यदळ ते पत्र स्थान यांकडून घुरघर याणी
 पाहाययस आणिले हात त्यावरून य घाहा मिळत
 फद करून अखबुरस आर्यपिल्य असतां घाहाघाहीर
 उतरविषा हाता, तय जग जाऊन भटले, मिळत
 समारम्ये शारत आणून निराणी हवेची उतरवयस
 दिव्दी, मुमगनाच्या बसियतीस ल्वाच पिसे, ताफ्ताना
 हाता ता आरस्य बरगयन्तात ठेविल्य, मिबासी धुत
 भद्र गावपिल्य नयी बसित पांचसं पयत स्थार व गावरी,
 मिळून टनिली, आगिळी मिळतिल्यस ठेवाकयची ठमस
 आ, टुनाजी वाटी पाहाईत मगल राहता त्यास सिंद
 गान यांझरीं आणून त्याचा छळ य भाऊ वाझरीत
 ठविल्य ही घननी अतबपुरहून य गावर्जहून घुरघराची
 आर्त्री ती सतरनामान यण गावरीली त्यावरून सल्लयत
 गान गद जहात जे, जगांनी आरल्लस सल्लयपत्र बामास
 पाटप्यंत जगा मन्मथ आगिरी करीत असतां माग परसकु
 गपरीं तयर् सितान टुनाजी यांथी यस टनिल्य तय्ही
 मन्मथिपत्र मिळुपस जगाची ब्रह्म आहे. भिगनस्य
 यांथी टुनाजी बमत्ता आहे नाही द फतच आहे.

याज्यांरिंतां आपल्यास निरोप घावा, अखबुरस जाऊन
 जगास विचारय्या गाडी सांगून मागावर आपल्यास आणू
 येथून लिहिल्यावर गाट फतत नाहीं यामो बोळनें घुर
 घरांनी मान्य केले सल्लयतस्थान यास येकटपासच धावपूर
 परगणा सल्लयत दिव्हा तेव्हा यल्लपुरस्य अमल्लना मन्मथ
 घुरघरांसी बोळत होते त्याप्रमाणे घुरघरांनी मान्य केलें
 नाहीं याबवरून म्थे चाले छ २७ सफरी निरोप वेऊन
 सल्लयतस्थान नागपुरहून गले विल्लदस्थान यांस आघोट
 आघ्यांघ योरे माहल बगीर आहे, ती गावेळ्य
 किल्लास ज्यत आहे तेच किल्याची नेमणूक पहिल्यापासून
 यांचीच आहे पारिल बगीरदार खान होते तेव्हा त्यास
 जमल किलेवाले याणी दिव्हा तो वेऊन राहात होते,
 त्याप्रमाणे विल्लदस्थानस हे सांगतत ती गोष्ट विल्लदस्थान
 मानीत नाहीत आम्ही बगीरदार आहो त्रुम्हा हाता
 बाबरी होईल या हिसेबामाणे वेऊ म्थतत किलेवाले
 यांकडकीळ कमाविसदास पहिल्याप्रमाणे अमल करू वेत
 नाहीत याबवरून सिंदस्थान यांची कटफ वावेळ असें
 आहे, हयमतबंग याणी गानप्यार ठाणी राजाजी सेनासाहेब
 सुभा यांकडले बहुत दिवस चाळत होती ती वेऊन आपले
 ठाणी बसविली म्हणून वातनी आली आहे प्रलुत हयमत-
 बंग बसिपत वेऊन आपल्या जाव्यास करबियास गेले, घाट
 मास बगीरीलेरीब गळ्या पांच सत घेवळ्य गडीवाले बांस
 बरून पैश घेतल्य, धाणी केवेंत ठेविले आहेत आपल्या
 बगीरीलेरीब इकरांची बगीर होती तेचें लंडनी वेतली
 त्याप्रमाणे बराशतही वतणूक करून करबियास गले आहेत
 सनसाहेब सुभा यांकडकीळ पिळत फल्लत हुमेदार बराबत
 दोन हयम फौजनिसी ठमसवतीपासून पळीकडे ग्राह कोसां
 वर आहेत घुरघर पौप धुप बरोदसीस निबगर हाते, ते
 गाडी न परही याबवरून राजाजी म्थानी काळ्ये यांच पौप
 बरा प्रतिपवेच्या मुहुवेकरून तीन कोसापर उतरावले हाते,
 फौजनी समबारीस करून पुढ बरोच्य सुमार स्थाना
 करपार हाते, स्थस म्थानीपत यांची बाळी वत निबन
 पावली म्हणून मारनिले माघार परस आले आठ
 रिवस जहाते, अगोचरिद्वी बाराथीयार दुसरा मुहुवें
 पाहून स्थाना फराय ही करपना आहे. राजाजी ययसतप्य
 भयानी गुदस्ता नवास निमळत आठ हात तय्हा त्यांणी
 घुरघरांची फौज आगिरीली त्यावरून मारनिलेख फौज वेऊन
 त्याबकडे पाटविले हान निरमळचे काम बाराथीयार नयावांनीं
 फौजस निराप वेऊन मारनिलेख समाम पऊन हेग
 सादेस गऊ त आबरेत तयंच हान सांपत ययवतग

यास नवात्रा(नी) निरोप दिल्या ते हँदरावादेहून निघून नागपुरास येत आहेत, पधरा दिवस येथे यावयास लागतील. ते येऊन पोहोचल्यावर नवात्राच्या येण्याच्या बोलण्याचे व करण्याचे अर्थ कळतील त्याप्रमाणे विनती लिहीन साराश अलजपुरकराचा व विलठखान याजकडील जावसालाचा गुता उरकण्यात आला नाही. सलाबतखान अलजपुरास जाऊन काय निश्चयात आणून लिहितील त्याचा प्रत्यय येईल त्याप्रमाणे जो विचार करावयाचा तो धुरधर करितील राजश्री व्यक्तीजी भोसले यास आरोग्यता चागली जाहाली आहे. स्वारीसिकारीस जात असतात. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५४

रु. न. ८८

श्री

जानेवारी १८७४

फा. न. १४

पत्र न. ९२

सेवेसी विज्ञापना. येतेशामजग अलजपुराहून नवरोजा करावयाकरिता बाहीर निघून तीन कोसावर रानात डेर देऊन राहिले आहेत जनाना समागमे आहे भोवत्या चौक्या गारदी पाच पाच कोसी ठेऊन आहेत. गावेलचा लता जवळ, याजकरिता गावेलकरानी खबरदारी करून राजश्री धुरधर यास पत्र पाठविले आहे. त्यात मजकूर, पेंढारी भूपालाकडे गेले होते, ते माघारे फिरून आले, त्याणी येतेसमई खाडवे प्रातीचे गाव चार लुटले व बोरगाव प्रात अशेरचा गाव मातवर लुटून, पस्त करून, बराणपुरानजीक कालाचौत्रा आहे तेथे मुकाम करून राहिले आहेत. त्याजकडे जगानी पहिले सुत्र अशेर किला घेण्याविसी करून ठेऊन नवावास लिहून पाठविले होते जे, अशेरचा किला आम्ही घेतों त्यावरून नवात्रांनी उतर पाठविले जे तुम्ही सुत्र किल्याचें पकेपणें केलें असेल तर चागले आहे. कचें काम जाहाल्यास गोष्ट वाईट आहे तुम्ही उद्योग केल्यावर सिधीस न गेले हें वर्तमान पतप्रधान यास कळल्यावर, त्याजकडून उपाध चालीस लागल्यावर, तुम्हाकडून पुरी पडणार नाही. याजकरिता जें करणें तें पकेपणें काम होऊन येईसे असल्यास आम्हाकडे पकेपणाचा मजकूर लिहून पाठवणे कचें काम न करणे म्हणून त्यावरून त्यावेलेस ती गोष्ट राहिली. हली पेंढार येऊन किल्याजवळ राहिले आहेत जगही जमियतसुधा नवरोजाचें निमित्तेकरून बाहीर निघाले

आहेत, याजवरून अशेरचे राजकारण काहीं असेल असे दिसण्यात येते म्हणून पत्रे आली आहेत हें वर्तमान शेवेसी निवेदन असावें याजकरिता लिहिले आहे. जगाची चाल चागली नाही बोलणें व करणें व दाखविणें प्रथकाकारे आहेत, येकास येक मिलत नाही. दुमाजी कोली किलेजातचा माहीत त्याचा पुत्र व भाऊ चाकरीस ठेविला आहे याविसी सिद्याकडील कारभारी तेथे असतील त्यास सावधाईविसी सागावयाचे असल्यास आज्ञा करावी सिदे गोहदेचे काम उरकले असता देशास येतील तेव्हा जगाचा परामर्ष केला तर सहजात घडेल शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

५५

रु. न. ८८

श्री

ता. ३ फेब्रुवारी १७८४

फा. न. १४

पौ. छ २९ रविलाबल.

पत्र नं. १३५

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. ११ माहे रविलाबल येथस्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर मार्गसीर्ष वद्य तृतियेस मुहूर्ते करून बाहीर निघून डेरियात जाऊन राहिले. निघण्यास मुहूर्त चागला न जाहला म्हणून दुसरा मुहूर्त पौष शुद्ध त्रयोदसीचा करार करून फिरून हवेलीस डेरियातून आले. त्रयोदसीच्या मुहूर्ते करून प्रस्थान करणार आहेत म्हणून विनती पूर्वी लिहिलीच होती. त्यावरून विदीत जाहले असेल. आलीकडे दुसऱ्या मुहूर्तावर निघावें येविसी सर्व सिधता करून ठेविली असता अलजपुरकर येतेशामजग याजकडून सलाबतखान मध्यस्तीच्या बोलण्यास आले. उभयपक्षां सौरहस्य करून घ्यावें म्हणून बोलत होते. त्याच्या बोलल्याप्रमाणें परीणाम होईल हा भरोसा येत होता त्यास शहा मिर्जास पहिली येक दोन पत्रे जगानी पाठविली ती त्याणें मानीली नाहीत. जगास उतरें धृष्टतेची लिहीत गेला. त्यावरून जगानी मिर्जाची पुढील वर्तणूक व्यानात आणून दोघे भले माणूस पाठवून कुमदानाकरवी मिर्जास कैद करउन अलजपुराकडें आणविला. त्यावरून जगाकडील बोलण्याचा इतबार पडत होता येविसीचा तपसील विनती लिहिलीच आहे त्या उपरी मिर्जास आलजपुरास कुमदान ये. त्यावर जगानें बाहीरच उतरविले त्यास यावयाची परवानगी नाही. असा नद

हाता लखर कुमगास ब आगिखी दोन तीन मातकर
 स्मातगर येस पळउन मेठ घतली नेतर कुमगासकडील
 खानाचो तलवचा बवसाळ पळोव तेंकां ह्येकत्री दिवसरी
 घडी न तुमही निरप थाबयचा नाही स्त्राच देतां तो
 एनच पळ्या म्हणून पंच ह्यार टक घेविले त्या दिवसांत
 दिवसानांतून गानां स्वार व दोनचारो फांफांय लेक
 मुगाळ्या मागे अखबपुरास आले त्यांनी ह्यीरी घऊन
 चांदरीच ठविले म्हणून अखबपुराहून पत्रें आजीयाकर
 सव्यतात्यान यांस पुरवयली पुसले, तुम्ही जगाकडून
 सड्याच्यो घाल्यास आत्यं तेषापासून तुम्हाची बळण्यांत
 संत गळे जगानी नचाचकडील करायसो दोन हबार गारद
 व ह्यार घड ठेवाची बाकती ठेऊ नये ते आळकपुरी
 बाकती सिधेची आहे ती व मिबाकडील सिधेची मिळून सात
 आठ हबारपसत आहे ती शणून दूर करची बाकती
 सिधेची नमगुर्दीपत्री घाल्गेल्यास मरणा सयधेव येणार नाही
 म्हणून त्यावरून तुम्ही सांगत आत्यं बाकती सिधेची येक
 पलन दूर करची तर मागील तलवेचा पेन्स थावसाच नाही
 घादरितां थाडी थाडी दूर करण्यांत येईल, नहमी ठेवाची
 ती नमगुर्दीपमागच ठवण्यांत येईल म्हणून म्हणत होवां
 त्यस जुनी सिधेची दूर करणे सांगून त्या लोकोची दिवसरी
 पत्री न नय व्यक्त आत्यं त्यांची ह्यिरी घऊन चांदर ठविले
 तेंकां पुढ मरणा कोंगला घराबा याचे उत्तर सांगवे
 त्यावरून एमकतयान बोळले व आगहाची फ्यार बेगानी कळ्य
 हाचो त्यंत नवी सिधेची ठेवाची असे नव्हते बहुत रातर
 न्मा करून लडपान घतणूक घापी म्हणून सांगून आगहांच
 पागविले तुम्ही आमची मण्पती करून घापी म्हणून
 आगहास घाऊ व नगावची पयानगी बविली आगहास
 आणून तिही त्यावरून आगदी त्याकडून घालण्यास
 आय चाण्यांत परमरे विकपतान न यावी यक जिवार
 असाता यदिली खाणे त्यमो आगदी प्ळिऊन पागविले
 अवां त्यांनी उतर आगहास न लिहिलो आपन अकूपुदी
 न ही निनी टवितात त्कां आगहासही दतार त्यांच
 कडून आग्य असा पुत नाही परंतु आगिखी आगदी
 व रसीता मजूर य त्दाराचो वा लिहून पागविल्य
 आस चाती उतर त्यांकडून काय यतात ती पाहून
 पुणगी निराय चाल्म तस पाद, पावरून आगहास
 मागच घेई आम आस ह्यनतया योस नगांनी
 पागपत्री मागीर पागन नरी दिदी, त्याचो अमत्र
 पागपत्री गन ह्यार रात व पाग व तीन ह्यार
 म पागपत्री जता गरीराता आस दसारा, गरक

कोणस तादीस जळ नये, असे असतां प्राचीनपासून
 मागळ्यें अमत्याचा दासल्यच नाही असे बागे एक दोन
 हात ते अकरदस्तान घऊन आपली टाणी पातळी तेथील
 टाणेगार मराठ हात त्यांस व रयतांस कैद करून मन मानेचा
 फस मागतात गुंरें बोडी चीबवस्त सय माळीयत घेऊन
 प्राणवे खड घत जाहेत घाटवर हुतक कृत्य करून साखी
 वराटांत येऊन उपसग करचा हा विचार बरिल्य आहे
 राबभी सेनागाहेच मुभे यांचीं टाणी दोन तीन घाटाकर
 हाती ती ठडउन आपली कसविली वराटांत यांची टाणी
 आहेत त्याकर येणार, दह्यतीनें गांव तळाकडा आहेले
 आहेत औरगावाचो सुमा मीर कुमछ यलें दोनतीन
 ह्यार जमाव करून आटांले यांकर पाठविल्य आहे त्य
 दह्यतीनें सेल्लाव व आगिखी गाव उबाड आहेले आहेत
 पुढ घाटमाथा ह्यमतबंगाची कमीयत ताफसुबां, मारी
 औरंगावाच्य सुम्याची व अखबपुरास जगाची कमीयत
 मिळून मागळ्यें पौबा व गारद मिळून विकड्यान्सुबां
 पंचव वीस ह्यार सेरीब तोफा हे येकर आहेलीयस भारी
 मसळत निरते अखबपुराकरचा कोणे गाडीचा विषय नाही
 दुमाकी कौर कोटी मवासी पाहातां बहुत दिवस आहे,
 त्यास मेटीस बळठन अखबपुरासक आगिल्य आहे,
 त्याची कस्य बोळतां, पुढे त्याकडची कस्य करवितो त्याचा
 मनसबा समबण्यांत येत नाही बहुत दिवसापासून पुरेपर
 यांच्या चिताचा हेत पुण्यास बाऊन भीमंत राबभी पंतप्र
 घान यांस पाहावें भेयर्थ, आपल्याच मेतार्थ, खराब्याच्या
 उपयोगी निचार व असतीस ते पुदील कतव्याच निबयांत
 आणून आपल्य निरप घेऊन बरस यावें यममाणें आहे,
 त्यस विगळां निपून येण्याविशीं समझर्मास्तव पत्रें स्वामीची
 अर्फी त्यावरून बहुत आंतगळ पाटन उवाग करीत होते
 ता छत्र मधं(ग) राक्षिय याबसुळ बाग न जाहाळं गतवपी
 लमप्रसेगास यावयाकिसां चितांव मादा उक्तास अस्तां
 दरीरपहर्तान बाण घट्ट दिवचे नाही त्यावरवीं बेदागमासा
 पासून आगयता होत चाखिडी तेंकां भ्यदप मसापासून
 पुण्यास जावपाचा उवाग आरमिल्य जेर बाहीर दिवदे
 तसय हातान निवार्य ता अखबपुरासनीं फिलादी
 आरंभिल्ल त्या छिदीस दिख्ता तेंकां त्याच्या चंदोस्ताच
 छेत्र रा। दिटल्यत मुभेगार याब्या। देऊन पाटविले व
 ताफा द्यार सरदाम रयता केळ्य तेंकां जगानी ताफ न
 पाटलास आगहाकडून अंतर पन्नास नाही म्हणून पत्रें
 पाटविशीं त्याकडून तोफ मापग आगिख्य पुढ त्यांच
 कडील संघाय न पन्नास असा बगपसत करून निवार्य या

उद्देशे रा। महिपतराव दिनकर अलजपुरास पा। होते. त्यास महिनाभर ठेउन सलावतखान यास बोलण्याचा निश्चय नागपुरी करितील म्हणून समागमे देऊन महिपतराव याची खानगी करून दिली. ते खानास घेऊन आले. इतक्या कार्यास मार्गसीर्प मास आला. खान येथे आल्यावर त्यासी बोलणी जाहली. त्या प्रो। टगवात येईल या भरवसीयाने मार्गसीर्प वधात मुहूर्ताने बाहेर निघाले. जगाकडील ठराव होणेचा होता तो घडून आल्यावर खानास निरोप देऊन आपण कूच करावें ही योजना होती. त्यास ज्या दिवसी मुहूर्ताने तिकडे येण्यास निघाले त्याच दिवसी दादासाहेबाचा समाप्तीचा दिवस असे लिहिले पुण्याहून तानकोपताचे आले त्याजवरून धुरधर याच्या चितास प्रगस्तता न वाटली जे, ज्या मुहूर्तावर निघाले तो मुहूर्त दिवस उभयपक्षां आनदाचा शुभदायक असावा असा न जाहाला. याजकरिता जगाकडील बोलण्यास आठ चार दिवस लागतच आहेत तोपर्यंत दुसरा मुहूर्त पाहून निघावें हे प्रगस्त आहे म्हणून दुसरा मुहूर्त पाहून ठेऊन वाड्यात आले. मुहूर्ताचे दिवस जवळ आले, जगानी मिर्जास धरून आलजपुरास नेतात तेव्हा पुढे सिवदी दूर करितील फटफिसाद करणार नाहीत, प्राचीन आमलदार वराडचे होत गेले त्या प्रो। चालतील हा मरोंसा होता तो येकीकडे राहून मिर्जास आलजपुरास घेऊन गेले. त्या उपरी सिवदी त्याच्या समागमीची आहे ती दूर करावी ते न करून मिर्जासमागमीच्या लोकाची दिलभरी केली व करितात. व नवी सिवदी आणिली ठेवितात. व पर्वतवासी कोली यासी सधान करून भेटीस आणितात. तेव्हा जगाचा इतवार कोणत्याही गोष्टीचा पुरतच नाही. हा येक व दुसरा हगमतजग याची जमीयत वाटावर, त्याच्या मागे मिरजुमलाची जमीयत, इतके तयार आहेत. याजखेरीज वराडात विलदखान वगैरे लहानसाहान जागीरदार आपल्या जागा तयारीनिशी आहेत याचा मनसबा पुढील कर्तव्याचा समजण्यात किमपी येत नाही. इतका समाज मिलाला आहे पुढे काय करितील हे न पाहता निघून पुण्याकडे जावें, तिकडे गेल्यावर मागे याणी हगमा आरमिल्यास ती गोष्ट चागली नाही याजकरिता चार दिवस हे काय मनसबा करितात हा पुर्ता पाहावा तेव्हा जाणे घडे, मध्यतरी गेल्यास जागीरदाराचा इतवार नाही तेव्हा तीढण वसेल हलीच्या येण्यास हा प्रतिवध आला आहे यास इलाज नाही याजकरिता दुसरा मुहूर्त निघावयास योजिला होता तो सिधीस पावला नाही नवाबाची पत्रें जगास दोन तीन आली असता पत्राप्रमाणे वर्तणूक

करावयास त्यास अनकूल पडतच नाही. धुरधरानीं नवाबास दोन तीन वेळ जगाच्या चालीविशी लिहीलें त्याची उतरें नवाबाची आली. जगास आम्ही लिहिले आहे, तुम्हासी दुसरा विचार करणार नाहीत नवाबाचे लिहीणे या प्रकारे, चाल तर असी आहे. तेव्हा नवाबाच्या मनातील मनसबा काय आहे हाही भाव कळत नाही. आपण फौज पाठउन जरवेने राहावे तर सध्या आपणच विरुध्द वाढविलें असे होऊन मोठया मसलतीस पंच वसेल तेव्हा तो विचार करता येत नाही. याजकरिता राजश्री भवानी कालो यास फौजसुधा बाहेर दहावीस कोसी उतरवावें. जसा त्याजकडून मनसबा टिष्टीस पडेल तसा आपण करता येईल याजकरिता अगोधर फौजेची तयारी असावी. हा विचार व्यानात आणून मगारनिले याची खानगी होत होती इतकियात मगारनिलेची सन निधन पावली त्याजमुलें प्रस्थानें करून डेरीयास गेले होते ते भवानीपत घरास आले आहेत सलावतखान निरोप घेऊन आलजपुरास गेले आहेत. ते जगासी बोलून काय निश्चयात येते, काय लिहून पाठवितात हे कललियासारखा पुढे येयून जो विचार करणें तो करावा ही योजना धुरधर याची आहे. सध्या जगाकडील चाल सुधी नाही ही मसलत येऊन पडली आहे. याचा परिणाम कसा लागावा ही योजना येथे होत आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५६

रु. न ८८

फा. न. १४

पत्र न. ९४

श्री फेब्रुवारी अखेर १७८४

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरधर याणी आपल्या कन्येच्या लग्नाचा निश्चय केला आहे तिथीचा निश्चय नाही परंतु वैशाख शुधात करावे असा सिधात नेमला आहे रामनवमीचा उछाह जाहाल्यावर लग्नपत्रें पाठवावी, तावत्कालपर्यंत देशीहून मोहिते येणार आहेत तेही येतील चैत्र पौर्णिमेपासून गडगनेर करणारानी करावें. मागे पुत्राची लग्ने जाहाली तेव्हा येके दिवसीं दोनचार घरी गडगनेर घ्यावी लागलीं त्याप्रमाणे या वेळेस करावयाचें नाही, नित्य येकाच्या घरीं गडगनेरास जावे, दुसरीयाच्या घरी त्या दिवसी जाऊ नये, म्हणून सर्वीस सागून ठेविले आहे. त्यास येथील कारभारी गडगनेर करावयास लागतील तेव्हा मजलाही सागतील त्यावेळेस गडगनेर करावें लागेल याची आज्ञा होईल त्याप्रमाणें करीन. गडगनेर सरकारतर्फेचें करा म्हणतील

त्यायलस कस करार्य ! य त्यासमई अहेर करावा व्यंगल
 श्यविर्ही कस करार्य एषा व्यंजना भावकविता विनवी
 लिहिई आद. यविरी तीयून सगं गत्यनेपची व
 अहाराची पात्रावयाची अवस्थापन गत्यनेपची सगं वैत्र
 पीनिमिद्विती यऊन पाहिल्ल्यास सवाच्या समारंभापयेश
 करप्यास उपपत्ती यहील. योच स्रष्टात्र तपें आल्यावर मग
 पात्रावयाची भावना तथून ज्ञाहिल्यास येम प्रसंगास यऊन
 पावना नाहीतस लिसेत भावकविता आगोषर विनवी
 लिहिई आद. यविरीची नवी भावना येइल सवी कतणूक
 करीन गतवरी भीमल राजभी पंतप्रधान यांस गटनेर
 यथील तोंकेंच या स्रष्टात्राव शाणी कलें व अहंरही
 कथ्य यथील कारभारी गटनेर कर गणून समसील
 तयां त्यांची उत्तर कस करवयाचे याची भावना येइल
 त्याप्रमाणें करीन हायेसी भुत हाय डे विरूपना

419

रु मं ८८ श्री वा. १५ मार्च १९८४
का मं. १४
पत्र मं ९३

सयसी बिश्वना राबधी सेनाधुरधार आपले कचेये वळ
वैश्वर माती करगार यानकरिवा राबधी निवागी मावळे
याणी सहडुप यध यय ह मानस धुरधरये आह यावविरी
त्याप पय पाटवित्तानच यनील अयं पडगार नाही यात्तय
राबधी देवधी मानस याची रवानगी छरीसगाडापड
रमपुराव पाट्यार्य, समामन या यशस्तपय मवानी व
आगिरी दानरां त्यार व अंधारियांच इती व पाळव्या,
घापी, ठंड, व उग (य) दृष्ट्या पाटून त्यांस आयवाये,
ही यावना फटी आद. पडतून यय प्रयासीस यवून
रानगी वयन्याचा मुठ पाविय आद, निपून गव्यार
च वगून निहून पाटनीन यवेसी भत हाय ह यि प्रमा

46

द. नं ५८ भी ता १७ मार्च १९५४
 पत्र. नं. १४
 पत्र नं २२

भूमिन् गच्छन्ती नाना रत्नामीय सप्तसी संयुक्त सगन्धि रत्न
रत्नानि पादोऽननस्यार विपत्त्या यथील इत्युक्त वागारत

छ. २४ रविवार रथास्थित असे विरोध राबत्री सेना धुरंधर याणी स्वामीच्या भेटीस यावयाकरिता मुद्दत पाहून पंध राबत्री कळवंतरान यांकडून पाठविणी होती निराप्याची सिधता बाह्यी असतां मुद्दत निचाययाचा पुढे आह वा दत्तक्यांत कळवंतरास यांकडून उतर आली त्यांत मन्कर जे, पंधे भीमतास दाखविणी, पंधे पाहून संतोपास पाउन उतर फळ जे, धुरधराचें येणे इतक्या दिवसांत होउन परस्पर बोळणी स्नेहाची व सज्जमसल्लीची होउन हे दिवस येथून निरोप घेउन नागपुरास जावयाचे होते त्याप्रमाणें त्याणी उद्याग फळ्य असतां तिकडीस जागीर दागण्या तिढणी यांकडून दिवसगत त्यागत आली असतांही हा कळकर तां बसेना उरकळ नाही तो पंच तसच ठेऊन व भीरामचवर्जनीचा उछाह पुढ आख त्या दिवसांत मत्त नियम असतांही निघून येतात तेव्हा येण्यास मागीं मास पन्ना दिवस पाहिलेत येथे आल्यावर भेटी होऊन बोळणी सर्व होण्यास तर महिला तीन महिने पाहिलेत त्यास हवी भीमत राबत्री पत्रप्रधान पुण्यांत, आम्ही सिवटेकच्या सुमारे देवनागनास आगार व राबत्री हरीपत मुरापुरच्या सुमारे गेल आहेत असे असतां धुरंधराचें येणे बाह्ये तर सवीच्या भेटी घडणार नाहीत हरीपत व आम्ही केकत्र भीमतांबद्दल असार्थ येथीं भेटी द्याच्या म्हणजे सज्जनसल्लीस दाखण्यास जांगले घडस याबद्धरितां सध्या निघून फतल तं ठीक नाही तिकडीस जागीरदार मोचा मुंता उरकून प्याचा देवाचें नवरप करार्थ प पुन् लमन्यायी वेष्टात्ममारी संपावून घेउन माकळे ब्यावे इतकियांत हरीपत व आम्ही यरूप होऊन पुण्यास गळियावर आगद आपण्मारी येण्याविरी पत्र पाठकें तथीं निघून य्वें ही सत्य जांगळी आमच्या विचारस आम्ही आहे याकरितां तुम्ही कर्तानें हाकडपास लिहून पाठवाव म्हमम निपणें होणार नाही मसालाहून आम्ही पत्र ठेऊ तं पाठवाव व हरीपतही तिकडून याच ममाणें लिहून पाठवितीस म्हणून हाता त्यावरून धुरंधर याणी निघार्च न निघार्च हा सद्दह पतल्य हाता इतकियांत आपली पंधे येउन पाहकर्ती व तात्याकडे मुतरस्यार यांचे गेले हात त उतरे घेउन आले त्यातीस मन्कर जे वापयतरास याणी लिहिल्य तांच आह. त्यावरून पुढपर याणी निघून यावयाचा उद्याग हाता ता ठउन राहाययाचा विचार करून फरमना पत्र होते व आग्रास सध्या न याव म्हणून छिद्रावयाचें झाल फर्म आह ! आम्ही तर निपाययास म्हणू करीत नपता त्याची लिहिमें तरा विता फर्म आह, आम्ही फ्यार उरपयस

आहे त्या प्रो। निघून जातो. आधी ज्याची भेट घडेल त्याच्या विचारानुरूप पुढे जे करणे तसे करावयास येईल. परंतु आता राहाणे ठीक नाही म्हणून आग्रह करीत होते. तेव्हा मी सांगितले जे येथील व तेथील विचार दोन नाहीत. तेव्हा तेथील पत्रे आली आहेत त्याप्रमाणे करावे हे चागले, त्यावरून मान्य करून राहावे हा निश्चय करून वैशाखमासी कन्येच्या लग्नाचा उद्योग करण्याचा सरजाम करावयास सांगितला, व देवाच्या उछावाचा समारंभ करिविला आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५९

रु न. ८८

श्री ता २८ एप्रिल १७८४

फा न. १४

पत्र न ११४

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ ७ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष स्वामींनीं सिवटेकच्या मुकामीहून राजश्री सेनाधुरधर यास पत्रे व सेवकास त्या पत्राची नकलसुवा पत्र पाठविले ते डाकेवरोवर राजश्री बलवतराव विष्णु याणीं आपल्या पत्रासुधा पाठविली, ती येऊन पावली. सेवकाच्या पत्रा आला जे, नवावाच्या भेटीचा सिधात जाहला आहे, याजकरिता भेटीच्या समारंभसमई सेनाधुरधर याणीं असावे हें चागले आहे. आजपर्यंत नवावाच्या भेटीचा निश्चय नव्हता, हली गोविंदराव भगवत नवावाचा निरोप घेऊन आले. ते येत आहेत पोहचले नाहीत, तो नवावाची पत्रे दोन आली जे, भेटीचा योग जमला पाहिजे. आम्ही कूच करून सुरापुरच्या रुखावर येतो आपण लौकर आले पाहिजे त्यावरून भेटीचा निश्चय करून आम्ही मुकाम मजकुरास आलों, येथें काही मुकाम करून राजश्री हरीपत सुरापुरच्या सुमारे पुढे आहेत त्या सुमारे जाणें घडत आहे पहिली पत्रे धुरधर यास लिहिली आहेत जे तुम्ही या समई तिकडील जागीरदाराच्या तिठणी व रामनवमीचा उछाह घरचा समीप आला आहे व पुढे वैशाखमासी लग्न करावयाचे मानस आहे असे गुते ठेऊन येणार. त्यास आम्ही बाहेर व हरीपत पढरपुरच्या सुमारे व श्रीमत पुण्यात आहेत असे असता सर्वांच्या भेटी येकेस्थली होणार नाहीत याजकरिता आम्ही व हरीपत श्रीमताजवळ येऊन जाहाल्यावर तुम्हास लिहून

पाठवू तेव्हा यावयाचे करावे म्हणजे येके जागा भेटी होऊन बोलणे सलामसलत जे होणे ते होईल म्हणून. त्यावरून धुरधर याणी लग्नाचा उद्योग आरंभिला असेल. त्यास तेव्हा नवावाच्या भेटीचा निश्चय नव्हता म्हणून लिहिले. हली भेटीचा निश्चय जाहाला आहे या समयास त्याणी जरूर असावे. यास्तव लग्नकार्य चिरजीवाच्या स्वाधीन करून देऊन आपण लावलात्र मजली करून सत्वर समयास येऊन पोहचावे म्हणून तुम्ही धुरधर यासी बोलून लवकर त्याचे निघणे होय ते करणे म्हणून आज्ञा. त्याप्रमाणे धुरधर यासी बोलण्यात आणिलें तेव्हा त्याणी सांगितले जे आम्ही तीन वेळ निघण्याचा उद्योग करीत असता सिधीस न गेला. चौथ्याने निघत होता त्यास पुण्याहून पत्रे आली जे पुढे यावयाचे करावे, सव्या आल्यास सर्वांच्या भेटी एक जागा घडत नाहीत म्हणून त्यावरून लग्नाच्या कार्यास उद्योग आरंभिला. सर्व साहित्य जाहाले आहे. या मुलीचें लग्न आपल्या हाते कर्तव्य आहे नवावाच्या भेटी होत आहेत. तेव्हा परस्परें प्रेमच विसीष्ट घडेल. स्वराज्याची मसलत जी ठरेल त्यात आम्ही हाजर आहो—श्रीमताच्या दौलतीत ही दौलत आहे. ते जी सल ठरावितली त्यास आम्ही सर्व प्रकारें अनकूलच आहां लग्नकार्य चिरजीवाच्या स्वाधीन करून जावें असी निकड मोठ्या मसलतीची नाही भारी मसलतच असती तर लग्न ठेऊन जाणेच प्राप्त होतें तसा विचार नाही. भेटीचा प्रसंग आहे त्या समई तेथे जो निश्चय जाहला आहे त्याप्रमाणे भेटीचा योग घडावा. त्यासमई मात्र परस्परें दारमदार ठरतील त्यात स्वराज्याची दुरुस्ती कैलासवासी माधवरावसाहेब होते त्याप्रमाणें राहावी ही दरज जरूर ठेवावी नवावा काबुची आहेत या समयात भेटीचा आक्षेप त्याणी केला आहे. त्यात काही नफा पाहिला असेल हे पुतें चित्तात ठेऊन दारमदार होणे तसा व्हावा. आम्ही लग्न जाहाल्यानंतर वैशाख सरताच जेष्ठ मासी जाऊन भेट घेऊ. पुढे तेथे गेल्यावर सलामसलत ठरावणे ती ठरण्यात येईल याप्रमाणे बोलणें जाहालें जाहाले याचे येणे भेटीस होत नाही लग्नाचा समारंभ मोठा माडला आहे. वैशाख शुध पचमीस वराचे सिमत-पुजन करून जानीवास घरी आणून राहाविले आहेत. ती जागा हवेलीपासून कच्चा कोसभर आहे. लग्नाचा निश्चय तिथीचा वद्य चतुर्थी शनवारचा योजिला आहे द्वादसीचा मुहूर्त राहिला गडगनेरे गावात नित्य चारपाचप्रमाणे चालीस लागली आहेत. वृत्तदिवस येकादसी सोमवार, अक्ष तृतीया आमावास्या असे रिकामे जातात. वरकड दिवसी दोन

तीन गंगज येथील निवडी चार पांच, काठ भावन, फोटे मित्रा येथील हात आहे गंगनेरास असामी पुरुष चाड्या चाटिस पंचेचालीस हात आहेत खच मोठाच खगतो मन्वडी श्यामा चोमेली फली आहे किनमापी छत आहेत बागरी द्या माटा पार केवळ आहे असलयाचीचा जिनस वट्ट आहे आठयमाणें आहे व गडगनेर करिता शयली भुन हाय ह विज्ञापना

६०

रु. म. ८८ थी ता. ३ मे १७८४
फा. मं. १४ पौ. ७ २८ जाकर
पत्र नं. १२० सन बर्बा समालीम
बैताल

भीमंत राबभी नाना स्वामीचे सेवसी सेवक सगशिब रान धनानक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुडाल तगायत छ १२ बमास्थिम्बर यथारियत असे विज्ञाप स्वामींनी पत्रे डांकसमागम, राबभी यज्वेतराव विष्णु बाबकडून राबभी सेनापुरंघर यांच, दान पाटविर्णी ती येऊन पायर्णी व सेवरास पत्र व पुर्णराय्या पत्राची नम्रळ एस्ति पाटविर्णी ती पावडी सवराय्या पत्रां भाजा ज, नवाभाय्या भेटीचा निम्बय बाहस्य आहे, तिकडून नवाचर्च कूच हाऊन पत्रे आली ज, आगही कूच फळ आपण कूच करून याये, म्हणून राबभी गाविदराय भगवंत येऊन पोहाचले नाहीत ता अगोघर आली, त्यावरून आगही कूच करून सिधदष्टस आली, नवाभाय्या भेटीच्या प्रसंगास पुर्णर यर्च अगत्यरूप बाह्या पाहिल यास्तव तुम्ही सांगून त्यावर येण हाय तें करून कापें दिवसी निपाळ ह यतमान पुढें बडव व दत्तात क्षण दिवसी ह लिहून पाठयण म्हणून आप, त्यावरून पुर्णर यांची बाळगें झालें व पत्र त्यांची त्यांनी पाहून मरूप्य दाम्पिर्णी नंतर पुर्णर यांनी निम्ब यंत आगिले ज, पहिली पत्रे आली त्याच्या अगोघर आगही निष्पण्याचा उद्योग कस्य हाता हा कस्य करून याये म्हणून पत्र आली, त्यावरून छमराय्योस उद्योग कस्य, सय साहित्य झाले, दान तीन निम्बसेलतर सिमांतपूड्याचा निम्ब आल्य, यवर्षी येऊन दोन बागांवर राहिले, असा विचार यर्च येऊन राहिल आहे विकडे तर नवाभाय्या भेटीस यज्विले, यर्च उचित आहे, परंतु यथून टाहून गस्त्या सर्वांचा शताय राहात नाही यवर्करिता योजिले काय सिधिस

गेल्यावर निघून जाऊ ही दौलत त्या दौलतीच्या पोटातील आहे, दुसरा अथ नाही कोसत्याही विचारस आम्ही आपल्याकडून द्वैतार्थ गिः बावा असें पहिल्यापासून बडत आले नाही, तें पुढेही द्वैत दिसणार नाही यामार्गे होऊन स्वामीस पत्राची उत्तरें लिहून पाटविली आहेत छमप्रसंग हात आहे, वैद्यास्य द्युच ४ धनवारी रात्री छम आहे यवक्ताराव नार्क निवाळकर येसीहून दोन अटीच ह्जार फोड येऊन नागपुरास येत हाते बराडांत कुंदसेष्टस येऊन पोहोचले बांदावर निवाळकर पौब घऊन आले म्हणून वतमान कळतांच येथून धुरंघर यांणी मिळ्यंत सुभेगार व सखवतखान यांस लिहून पाटविले होत, निवाळकरास येऊ न देणे त्यावरून त्यांनी निवाळकरास अटकाविले आहेत पुढें येऊ देत नाहीत निवाळकर यांस दोनसें स्वार्निरी चाफरीस यांणी कसविले होत त्यांनी तीन ह्जार फोड आगिची म्हणून अटकाविले आहेत निवाळकरांनी सुभेगारसी बोळण छविळें आहे जे, आगहीस सुप्रक्षित माघारें जाऊ देणे, आगही नागपुरास जात नाही म्हणून वतमान आळ आहे, याउपर पुढें कस बडतें हें कस्यवर लिहून निवेदन करील शेवेसी भुत होय हे विज्ञापना

६१

रु. मं. ८८ थी ता. ९ मे १७८४
फा. मं. १४
पत्र नं. १२१

सयेसी विज्ञापना राबभी सेनापुरंघर यांस गडगनेर व आह्वर सरधरचा करण्याविरी विनवी पेचजी लिहिटी हाती त्यावरून सरकारची आज्ञा आटी, गंगनेर व आह्वर सर्वां खरेदी करून कपणें व मागून सुतरत्तायसमागें दागिना तनमणी पाटविळ ता येऊन गडगनेरच्या पूषदिवसी येऊन पोहचल्य व मागें दान वेस सेनापुरंघर यांच्या बरी प्रयोबन जाहली त्यापलेस सरधरपूडून आह्वर आळ त्याची याद नांयनिरीती व सगगाची ओस्सुमारीची पाविली ती येऊन पावडी सगग सरधरची पुष्पहून आली त्या सुमारें सगग येथ मिळत नाहीत पेटम व बन्हागपूर पुण्याची कुणी यर्च पत्त्ये त्यात येथीस छम प्रसंगानुळ तर अर्षी ह्य माहमाग सगगाची बाहारी त्यांत प्रसंग पाहून, सययसराय विचार पाहून, सर्ग घऊन, गंगनेर घरी आणून भाऊन पाहून फळ आहेर छमाय्य

दिवसी केला. दागीना तनमणी दिल्या. या प्रो सरकारचा. प्रसगास पाहून नंतर स्वामींचा आहेर निराळा आज्ञेप्रमाणे केला. त्याची याद नावनिशीची व किमतीची साडणीस्वारा-बरोबर शेवेसी पाठवितां त्यावरून विदीत होईल. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६२

रु. न. ८८ श्री ता. १६ से १७८४
फा. न. १४
पत्र न. १२१

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २५ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याणी आपत्ये कन्येचे लग्न बैशाख वद्य ४ शनिवारी साईकाली गोधुलिक मुहूर्त करून केले. समारम्भाचे दिवस ब्रह्म सतोपाने नेले. साडे सातवे दिवसी करून वरात जानोसधरी समारम्भाने पोहचाविली. नवऱ्यास दोन हती व दाहा घोडी व जवाहिर व पोपाख व रुप्याची भाडी दिली. लग्नाचा समारम्भ आपल्या हातें करून सिधीस जावा हा हेत धुरधर याचा होता तो सिधीस पावला आहे. याउपर पुढे जो विचार ठरावितील तो लिहून पाठवीन. राा यशवतराव नाईक निवाल्कर चाकरीच्या उद्देशे दोन अडीच हजार फौज घेऊन वगडात आले होते, पुढे नागपुरास येणार तेव्हा विठलपत सुभेदार व सलावतखान याणी येथील लिहिल्यावरून अटकाविले तुम्ही भारी जमियत घेऊन जाता कामाचें नाही. आम्ही जाऊ देणार नाही त्यावरून निवाल्कर अटकून राहिले, हे वर्तमान येथे धुरधर यास कळलियावर निवाल्कर याचे माव्यस्त पहिले होते त्यास बलाऊन आणून निवाल्कराकडे पाठविले जे, पहिला करार दोनशे स्वाराचा करून दिल्हा आहे त्याप्रमाणें आल्यास आम्ही चाकरीस ठेऊ. अधिक स्वार आणिल्यास कामास येणार नाही. कराराप्रमाणें न पुरवल्यास माघारे जावे लागेल तुम्ही आमचें नाव करून देसीहून मनमानेसी फौज घेऊन येऊन लोकांच्या माहाली पैका घेतला आहे ते निमित्त आम्हावर त्याणीं ठेविले आहे त्याचा जावसाल जो पैका घेतला असेल तो माघारा तुम्हास देणे लागेल म्हणून सांगून पाठविले ते गेल्यावर हा कालवर जावसाल आला नाही. यशवतराव

कूच करून माघारे लाखनवाड्यावर गेले म्हणून वर्तमान आजच आले आहे. वराडात येतेगामजग याणी लहान जागीरदार याचे गाव आहेत तेथे मनस्वी वर्तणूक आरम्भिली आहे मौजे जलके येथे स्वारी पाठऊन गावची खरावी बहूत केली म्हणून वर्तमान आले आहे. जगाकडून येथील अमलास खलेल होत नाही. गोविंदराव मुगुटराव व व्यकटराव कासी याजसमागमे फौज देऊन ब्रम्तर प्राती अमल बसवावयास पाठविले होते, त्याणी जाऊन येका ठाण्यास मोर्चे लाविले होते आतील ठाणेवाले याणी याची गोष्ट मानिली नाही म्हणून याणी हला केली तेव्हा ठाणेवाले याणी हला मारून दिली. गोविंदराव याच्या हातास गोली लागली. व्यकटराव यास ढगड डोकीवर लागला. काहीं माणसे ठार व जखमी जाहली, मोर्चे उठऊन अलीकडे आले. त्यावर प्रातातून त्याणी दगा फार केला मौजेचे रान नाही. झाडीमुळे घोड्याचा लग्न नाही म्हणून माघारे आले आहेत लौकरीच येऊन पोहचतील. चवरागडावाले याणी गोड व गोसावी जमा करून मडलेप्राती दगा केला होता त्यास मोरो विश्वनाथ याणी फौजसुधा येऊन त्याचे पारपत्य केले, गोसावी व गोड मारून काढिले. चवरागडास मोर्चे बसविले आहेत किला मोठा जागा अवघड आहे कसे करितील पाहावे. सव्या याप्रमाणे जाले आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६३

रु. न. ८८ श्री ता १६ जुलै १७८४
फा. न. १४ तौ छ १२ रमजान,
पत्र न. १२२ सन खमस ससानिन,
श्रावण मास.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २७ श्रावण यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याणी स्वामींच्या भेटीस यावयासाकरिता कन्येचा विवाह जाहाल्यानंतर आपल्या निघण्याचा मुहूर्त पाहिला त्या दिवसी प्रस्थान ठेवले. त्याच दिवसी शुष्मा प्रसूत जाहली, त्याजमुलें तो दिवस प्रगस्त नाही असे जाहलें. त्याउपर दुसरा मुहूर्त आषाढ वद्य सप्तमीस निधावयाचा मुहूर्त योजून ठेऊन कारखाने वगैरे सरजामाची तयारी करावयास सांगितली. दहानारा दिवस

मुहूर्तास अवसाय राहिल्य असतां रावभी संहाजी भोसले यास ज्वर बहुत आल्य ता पाचसाह दिवस राहिल्य तेव्हा मुहूर्तावर यात्रिच्या निघणे घेऊन किचा नाही हा संदेश सवास हाता परंतु आठवे दिवसी ज्वर त्यांचा उतरल्य पुढे प्यार दिवस मुहूर्तास राहिले निषाधयाचा निश्चय सवास समज्य त्याउपर वष सप्तमीचा दिवस निषण्णचा ता अग्रावर गन दिवस रावभी पक्षापी भोसले यांस पंचमीस ज्वर माग आल्य त्यास समागमे प्याषयाचा निश्चय केळ्य हाता तव्हां कारमारी याणी व आणिली इतर खोर्कानी सगितलें २, ज्यस गंगार त्यासच समाधान नाही (अस) ब्राह्मण तया त्यांच निषण कस घेई त्यास धुरधर याणी उत्तर फल ३, ज्वर आहे ता गंचो दिवसी निवेल, आगही मुहूर्तास निघता, पुढ बाऊं. मागून घरे ब्राह्मणवर तेही यज्ज आठा निवतात पोहोचवीस, याममाणें सगून आपली विघता करविळी वष सप्तमीस धुफधारी, गनबहार दिवसास धुरधर निघून येरियास मुहुते करून बाऊन राहिल 'यंत्राजी भोसले याचा परामप निघत समई करून निघात त्यावरून ज्वर पसरत होता परंतु मुहुते दुसरा नाही बावळरिता निघाते नमस्कर पुढ बावे असा विचार पूर्वी कल्य हाता त्यास त्यांचा ज्वर पाहून टेरियांत यास आराम्य चांगलें हाय तापफत राहून नंतर पुढ बावे असा विचार यात्रिच्या हाता 'ज्यस अष्टमी व नवमी दोन दिवस स्पंदाजी भोसले यांस 'जगने याचा बहुत कठी त्याज्मुळे स्मृतीही राहिली नाही रात्रिनिवस अमास वष याचा तणकरून अंगावरील व विछाना दोन घाऊत मिळत चाल्ल्य, तव्हां गन घाऊनंतर दुसरी वरें आंगवर व विछान याममाण करण खगळ शैत्य विविध बाहाळें औरधोडनास वष करावपाचे त करितव आहेत ज्वरास उबार नाही, अम पाणेंत बाईना, येणकरून पिळव्ता पसरच बाहाजी त्याज्मुळे सवास संक्र पडले हें वतमान धुरधर यांस कल्लिप्यार नवमीच्या दिवसी रात्री त्यांच्या परामनास आले प्यार पर्यसा पमून आपघठपाय हात हात व पाहून निघून येरियास गज त्याचप्रमाण नित्य दान प्रग्न भोझास बापांत यज्ज, भाऊन परामप करून, रात्री नरियस जत हात ज्वरास न्यूना नाही घासमुळे ब्राह्मणस पुषराणी नहमीच येऊन हजेतीत राहिल घाउरी दुसरा मुहुत निषण्णस प्रसस्त पाहून निषाय असा विघांत कल्य आह. ७ दिवसी निवारयचा निधर हादल ता ल्हून पायवीन व्यंदाजी भोसले यास भाल्लगून निवित रुारम्य आह याचप्रमाण

दिवसें दिवस आराम्यता व्हाययास (फटले) दिवस पाहिलेंत याममाणें वतमान आहे. सेवेसी भुत होम हे विद्यापना

६४

६. न ८८

का नं १४

पत्र न २५

शी ता ५ आगस्ट १७८४

पौ छ. ७ सवाळ

सन १८८५ माघपक्ष मास.

भीमत रावभी नाना त्यानींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साधनां नमस्कार विद्यापना येथील कुशल तागास्त छ १८ रमबान यथारिधत असे विरोप रावभी सेनाधुरधर आपण मासी वषपक्षी मुहुते करून पुष्पस यावयास निघाले हात त्यासमई रावभी व्यंदाजी भोसले यांस ज्वराचा उपद्रव विरोप बाहाल्य म्हणून त्यांच्या परामुद्राकरितां माघारे बाह्यांत आळ याज्करितां ता मुहुते राहिल्य त्याउपरी भाषण वष ५ चा मुहुत निषा वषास पाहिल्य डरे पाहिले दिवसे हाते तसेच बाहेर ठेविले हाते सर्व तयारी बाह्यानीच हाती त्यांस व्यंदाजी भोसले यांचा प्यर पंचरा दिवसी उतरल्य परंतु निरोपता निघाल्य नाही मशारनिले यांस समागम प्यावे ही योजना फळी होती याज्मुळे ज्वराची कसर आंगांत असतनाही असे दशवीत हात ज्ञान करण व बाहीर वणे घरण करीत हाते त्यास भाषण भुष येद्यानीचा निरोपार कल्य त्याज्मुळे शास्त्रीस संप्याझली ज्वर आल्य म्हणून बाहीर आले नाहीत तव्हा सवास ज्वर आल्य हें कळले वेद्यांनी आपस येऊन ज्वर उतरल्य भाषण भुष (वष १) तुमियेस ज्ञान कले आराम्यता चांगली बाहाजी हाती बाहीर येऊन पसळ होत चतुर्थीस प्रातःकाळीच ज्वर मागवी फिरून आल्य ता विरोपात्कार करून आगाडमासी येत हाता त्याचप्रमाणें भाषना आगांत ज्वराचा उकय असून वष येऊन वष मिश्रवयास व्यानीं तव्हां वेद्यांनी येऊन प्रकृत पाहून पुर्वीची भाषना बाहाजी आह म्हणून सगून तपावे चाळीस व्यभिच त्यावर छी यमुनाबाई घाऊरी कल्य धुरधरांनी इच्छा नृतिय मरी माग 'वर आला चतुर्थीच्या दिवसी संप्याझली व्यंदाजी भोसले व यमुनाबाई बावळरी प्यराचा अतिशय ज्वर पंचमीस संप्याझली धुरधराचा निषाधयाचा मुहुत या दापांनी स्थिती या मशारना बाहाजी तयापि निषाधयाचा निश्चय कल्य तेव्हां सर्व कारमारी व वष याणी सगितले

जे आपण योजित्या वेळेस निघणार परंतु निघण्यापुर्वी येक दिवस घरात उभयताची या प्रकारची स्थीत जाहाली आहे. हे पाहात असता निघून बाहीर जाता. तेव्हा बाहीर गेल्यावर जाणेच पुढे जाहाल्यास उत्तम आहे. जर करिता दुखण्यामुळे विकलता यास जाहाली म्हणजे माघारे येणे लागेल तेव्हा बाहीर निघून मागती माघारे यावे हे ठीक नाही, व दुखणाईत मुलें नूतन ज्वर आले आहेत. यास पाहून बाहीर मुहूर्ताप्राने जावे हेही उत्तम नाही. याजकरिता आजचा मुहूर्त आहे याजवर निघून जाऊ नये किन्चीत उतार उभयतास जाहाल्यावर निघून जावें म्हणजे चांगले आहे. याप्रमाणे सर्वांनी सांगितले त्याजवरून पचमीचा मुहूर्त निघावयाचा करार करून ठेविला असता सिधीस पोहोचला नाही. दुसरे दिवसी ग्रीस राजश्री सेनासाहेबसुभा याचे पुत्र राजश्री परसोजी मोसले यास ज्वर बहूत आला. त्याणी ज्वरामुळे निद्रा केली म्हणून धुरधर पाहावयास गेले तेव्हा ज्वराचा मोठा उत्कर्ष, मूल लाहान, असह्य ज्वर आला याजमुळे बलावयासही सामर्थ्य राहिले नाही त्याच्या ज्वरामुळे सर्वासच घरात व बाहिरल्यास श्रम जाहाले आहेत उपाय करावयाचे ते दैवी, मानवी, करीत आहेत. ईश्वर आरोग्यता करील. काही दिवस गरीरपिडा आहे तोपर्यंत श्रम होतील म्हणून जोतिपी व वैद्य याणी सांगितले आहे. पचमीचा मुहूर्त निघण्यास पाहिला होता तो सिधीस पावला नाही आपाढमासी निघाले असता पुढे जाणे जाहाले नाही याजमुळे धुरधर चितात खिन्नता धरून राहिले आहेत. याउपरो सर्वास आरोग्यता होऊन मुहूर्त कोणता निघावयास योजितील तो लिहून पाठवीन. मार्गसीर्ष मामापासून दोन वेळ मुहूर्ताने बाहीर निघाले असता पुढे जाणे न होता माघारे हवेलीस येणे जाहाले येक दोन मुहूर्त पाहिले असता निघणे जाले नाही अडवले येऊन पडले. दुरधर याचे मानस येण्याविसी उत्कठीत बहूत आहे निघून येण्याची गोष्ट योजिली असता सिधीस जात नाही शेवटी श्रुत होय हे विज्ञापना.

येथील कुशल तागायत छ २० जिल्हाद यथाम्यित अने विशेष राजश्री सेनापुरवर दसरियाच्या दिवसी मुहूर्तकरून डेरियास जाऊन, यका कोसावर मितापरडीजवळ जाऊन राहिले आहेत पर्यन्य नित्य येक वेळ येत आहे. उद्याचा कारखाना गावेलीजवळ येथून असी कोसावर छावणीस आहे तेथून आणावयास माणसे पाठविली आहेत परंतु पावसामुळे मार्गी चिखल मारी जाहाला आहे याजकरिता उद्याचा निभाव पडत नाही दाहापाच उट चिखलात जाया जाहाले म्हणून माणसे सागत आली. चालमा कोसावर उट येऊन राहिले. नदीस पाणी पूर आहे उद्याचा कारखाना आल्यावर कृच करणार. उद्यास यावयास पर्यन्य उघडल्यास आठ दिवस पाहिजेत इतकियात दिपवाली समीप आली आहे सहजात उद्याकरिता व पावसामुळे याच सुकामी दिपवाली कगवी लागल. उपरातिक पावसाची उधाडी जाहाल्यावर कृच करून बगडात जातील. उमगवतीस गेल्यावर येतेशामजग व आणिसा जागीरदार यांचा काय पडावयाचा असेल तो उरकून निघतील याम काय (दिवस) लागले तर लागतील दसरियाचे पोशाग स्वामीनी पाठविले ते छ १३ तारखेस येऊन पोहोचले, त्यानंतर धुरधराम वर्तमान सागतले, दिनशुबी पाहून पोशाग घेऊन म्हणून उतर सांगितले छ १० तारखेस सल्यामाली दिवसास दरवार करून बसले तेव्हा पोशाग नेऊन दिव्हे न सर्वांनी अगीकारून साहा घटिकापर्यंत अगावर पोशाग घेऊन पाच खासे व राजश्री भवानी कालो येसे बसले होते. साहा घटिका ग्रीम निरोप घेऊन घगम आले पोशाग घेऊन परम सतोपाम पावले पत्र वाचून पाहून चिदनविम याचा स्वाधीन केली आहेत. याची उतरे घेऊन सुतगव्या जोडी वा मागाहून खाना करून देता. सुतगव्यागम यावयास मार्गी पर्यन्याने दिवस अवीक लागले याजकरिता दसरियाच्या दिवसी येऊन पोहोचले नाहीत चिगवामुळे साटणीचा निभाव लौसर न जाहाला शेवटी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६६

६५

र. न ८८ श्री ता ६ आस्टोवर १७८४
फा. न १४ पौ उ ५ जिल्हेज, मन
पत्र न ९६ यमस समानिन
कार्तिकमास

र न ८८ श्री ता ६ डिसेंबर १७८४
फा. न १४ पौ उ ३ सफर
पत्र न २३ मन यमस समानिन
पौषमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामांचे सेवेसी नमस्कार
हृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल
तागायत छ २० तारखेस यका कोसावर मितापरडीजवळ जाऊन

मुहूर्तास अष्टम्या राहिल्य असतां राबभ्री स्वर्गाजी भासल
 यास ज्वर घटुत आस्य तो पाचवाहा दिवस राहिल्य तेव्हां
 मुहूर्तावर याबिल्य, निषण्ण पणेंत क्रिया नाही हा संवेद
 सवास हाता परंतु आठवे दिवसी ज्वर त्यांचा उतरल्य पुढ
 प्यार न्हिच मुहूर्तास राहिले निषाययाचा निश्चय सवास
 समझ्य त्याउपर वष सप्तमीचा दिवस निषण्याचा ता
 अगापर गन न्हिच राबभ्री स्वर्गाजी भासले यांस पंचमीस
 ज्वर माग आस्य त्यास समागमं प्यावयाचा निश्चय केल्य
 हाता तव्हां कारभारी यांणी व आणिली इतर लोकांनी
 सांगितलें ज, "यास नेत्रास त्यासच समाधान नाही (अर्घ)
 आहालं तव्हां त्यांचें निषण्ण कल घडे त्यास घुरेंपर यांणी
 उतर मळ ज, ज्वर आहे ता गचो दिवसी निवेळ, आम्हां
 मुहूर्तास निष्ठा, पुढ बाऊ. मागून घेरे आह्मांवर तेही
 येऊन आटा दिवसांत पोहोचतील, याप्रमाणें सांगून आपली
 स्थिती कळविली यथ सप्तमीस धुकुबारी, दोनयहा
 दिवसास घुरेंपर निघून बेरियास मुहुतें करून बाऊन
 राहिल्य स्वर्गाजी भासले याचा परमप निषतं समई करून
 निषास त्यावत्स ज्वर फलच हाता परंतु मुहुतें दुसरा
 नाही याबद्धितां निषाले इमळल पुढ बावे असा विचार
 पूर्वी केल्य हाता त्यास त्यांचा ज्वर पाहून बेरियांत यांस
 आराम्य चांगलें हाय लापक्य राहून नेतर पुढ आर्च असा
 विचार याकिय हाता त्यास अष्टमी व नवमी दान दिवस
 स्वर्गाजी भासले यांस ज्वरान याचा घटुत कडी त्यासमुळें
 स्मृतीही राहिली नाही राबदिवस अगास वम याचा
 तणकून अंगावरील व बिछना दान पणेंत मिळस
 पाळ्य, तव्हां गन पणेंतंतर दुसरी बळें आगावर व
 बिछन यप्रमाणें करण लगलं हाय विसिष्ट आहालं
 आरंभोडयाय वष कयवयचे ते करीतच आहेंत ज्वरास
 उतार नाही, अय पादांत बाहना, येगेकून विकळता
 घट्य बहारी त्यासमुळें सवास सक पटलें हें वर्तमान
 पुरपर यांस कयतिपार नयमीच्या दिवसी रात्री त्यांचा
 परमपण्य आनं ज्वर पटीता कसून आपपठयाय हात
 हात ॥ पाहून निगून राहिल्य गळ स्वानप्रमाणें न्हिय
 दान प्रग भयनाय घांयान यऊन, भाऊ परमप
 कून, गचो मंगाय दान हात ज्वरास न्यूनता नाही
 चामुळें दाखील्य दुसराही नयमीच यऊन हातीत
 यहा पाउरी दुसरा मुहुत निषण्यास प्रयास पाहून
 निषार अया निषास फल्य आहे ज्वर न्हियसी
 निषारचा निषास हात ता निघून पायरीन स्वर्गाजी
 भासल वम बांगून निषित स्वाराय आहे याचप्रमाणें

दिवसें दिवस आराम्यता यावयास (फटले) दिवस पाहिल्य
 याप्रमाण यत्मान आहे. सेवेसी भुत होय हे विश्रपना

६४

रु. मं ८८

फा मं १४

पथ न २५

धी ता ५ आगल १८८४

पौ ३. ७ स्वाळ

सन समत भावपद मास.

भीमव राबभ्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव
 राम कुतानिक साष्टांग नमस्कार विश्रपना येथील कुशल
 तागापल छ १८ यमचान यपारियत असे विशेष राबभ्री
 सेनाघुरेंपर आग्रह मावी ययल्ली मुहुतें करून पुष्पस
 यावयास निषाले हाते त्यासमा राबभ्री स्वर्गाजी भासले
 यांस ज्वराचा उपद्रव विशेष आहल्य म्हणून त्यांच्या
 परमप्राकरितां माघारे बाळ्यांत आल यमद्धितां ता
 मुहुतें राहिल्य त्याउपरी भाग वष ५ चा मुहुत निषा
 वयास पाहिल्य जेरे पाहिले दिवसे होत तसेच बाहेर
 ठेरिल हाते सर्व यवारी बाहलीच हाती त्यांस कळवी
 मोसल यांचा ज्वर पंचप दिवसी उतरल्य परंतु निषोपता
 निषाल्य नाही मघारनिले यांस समागम प्यावे ही येकना
 कडी होवी यासमुळें ज्वराची कसर आंगांत अवतानाही
 असे दयावीत होत कान करण व बाहीर यणे यणे करीत
 होत त्यास भाग भुय यमद्धितांचा निरुहार केल्य
 त्यासमुळें दादरीस संप्याकडी ज्वर आला म्हणून बाहीर
 आले नाहीत तव्हा सवास ज्वर आल हें कळलं येथानी
 औषध येऊन ज्वर उतरल्य भावम भुय (वष १)
 तृतीयस कान कलें आराम्यता चांगली आहली हावी
 बाहीर येऊन यसळ हात चतुर्थीस प्रातःकालीन ज्वर
 मागवी कळून आल्य ता विश्रागल्यारे करून आपापमावी
 येत हाता त्याचप्रमाणें माघना आगांत ज्वराचा उकल
 असून वम येऊन यलें मिश्रवयास कळली तेव्हां
 यथानी येऊन प्रहृत पाहून पुर्वीची माघना आहली
 आहे म्हणून सांगून उपाय यावीस लविल त्यावर सो
 यमुनासाई पाकटी कल्या घुरपरांची इत्य तृतीय प्रार्थी
 माडा मर आल्य चतुर्थीच्या दिवसी संप्याकडी स्वर्गाजी
 भासले य यमुनासाई हापांतही ज्वराचा अनिघय आहल्य
 पंचमीस संप्याकडी घुरपराचा निषाययाचा मुहुत छ
 गचोपा स्थिती या प्रारराची आहली तयाच निषाययाचा
 निश्चय केल्य तव्हां सर्व कारभारी व वष याणी सांगितलें

जे आपण योजिल्या वेलेस निघणार परंतु निघण्यापूर्वी येक दिवस घरात उभयताची या प्रकारची स्थीत जाहाली आहे हे पाहात असता निघून बाहीर जाता तेव्हा बाहीर गेल्यावर जाणेच पुढे जाहाल्यास उत्तम आहे. जर करिता दुखण्यामुळे विकलता यास जाहाली म्हणजे माघारे येणे लागेल. तेव्हा बाहीर निघून मागती माघारे यांचे हे ठीक नाही, व दुखणाईत मुलें नूतन ज्वर आले आहेत. यास पाहून बाहीर मुहूर्ताप्राने जावे हेही उत्तम नाही. याजकरिता आजचा मुहूर्त आहे याजवर निघून जाऊ नये. किंचीत उतार उभयतास जाहाल्यावर निघून जावे म्हणजे चांगले आहे. याप्रमाणे सर्वांनी सांगितले त्याजवरून पंचमीचा मुहूर्त निघावयाचा करार करून ठेविला असता सिधीम पोहोचला नाही. दुसरे दिवसी गृहीस राजश्री सेनासाहेबसुभा याचे पुत्र राजश्री परसोजी भोसले यास ज्वर व्रहूत आला त्याणी ज्वरामुळे निद्रा केली म्हणून बुरघर पाहावयास गेले तेव्हा ज्वराचा मोठा उत्कर्ष, मूल लाहान, असह्य ज्वर आला. याजमुळे बलावयासही सामर्थ्य राहिले नाही त्याच्या ज्वरामुळे सर्वासच घरात व बाहिरल्यास श्रम जाहाले आहेत उपाय करावयाचे ते दैवी, मानवी, करीत आहेत. ईश्वर आरोग्यता करील काही दिवस शरीरपिडा आहे तोपर्यंत श्रम होतील म्हणून जोतिषी व वैद्य याणी सांगितले आहे पंचमीचा मुहूर्त निघण्यास पाहिला होता तो सिधीस पावला नाही आपाढमासी निघाले असता पुढे जाणे जाहाले नाही याजमुळे बुरघर चितात खिन्नता वरून राहिले आहेत. याउपरी सर्वास आरोग्यता होऊन मुहूर्त कोणता निघावयास योजितील तो लिहून पाठवीन. मार्गसीर्ष मासापासून दोन वेळ मुहूर्ताने बाहीर निघाले असता पुढे जाणे न होता माघारे हवेलीस येणे जाहाले येक दोन मुहूर्त पाहिले असता निघणे जाले नाही अडयले येऊन पडले बुरघर याचे मानस येण्याविसी उत्कठीत व्रहूत आहे निघून येण्याची गोष्ट योजिली असता सिधीस जात नाही गेवसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६५

रु. नं ८८
फा. न १४
पत्र न. ९६

श्री ता ६ आक्टोबर १७८४
पौ छ ५ जिल्हेज, सन
खमस समानिन
कार्तिकमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी
सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना

५

येथील कुगल तागायत छ २० जिल्हाद यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर दसरियाच्या दिवसी मुहुर्तेकरून डेरियास जाऊन, यका कोसावर सितावरडीजवळ जाऊन राहिले आहेत. पर्यन्य नित्य येक वेळ येत आहे. उटाचा कारखाना गावेलीजवळ येथून असी कोसावर छावणीस आहे तेथून आणावयास माणसे पाठविली आहेत परंतु पावसामुलें मार्गी चिखल भारी जाहाला आहे याजकरिता उटाचा निभाव पडत नाही. दाहापाच उट चिखलात जाया जाहाले म्हणून माणसे सागत आली. चालसा कोसावर उट येऊन राहिले नदीस पाणी पूर आहे उटाचा कारखाना आल्यावर कूच करणार उटास यावयास पर्यन्य उघडल्यास आठ दिवस पाहिजेत इतकियात दिपवाली समीप आली आहे सहजात उटाकरिता व पावसामुले याच मुकामी दिपवाली करावी लागेल उपरांतिक पावसाची उघाडी जाहाल्यावर कूच करून वराडात जातील उमरावतीस गेल्यावर येतेगामजग व आणखी जागीगदार याचा काय पडावयाचा असेल तो उरकून निघतील. यास काय (दिवस) लागले तर लागतील दसरियाचे पोशाख स्वामींनी पाठविले ते छ १३ तारखेस येऊन पोहोचले, त्यानंतर बुरघरास वर्तमान सागतले, दिनशुधी पाहून पोशाख घेऊन म्हणून उतर सांगितले. छ १९ तारखेस सव्याकाली दिवसास दरवार करून बसले तेव्हा पोशाख नेऊन दिले ते सर्वांनी अगीकारून साहा घटिकापर्यंत अगावर पोशाख घेऊन पाच खासे व राजश्री भवानी कालो यैसे बसले होते साहा घटिका रात्रीस निरोप घेऊन घरास आले पोशाख घेऊन परम सतोपास पावले. पत्रे वाचून पाहून चिटनविस याच्या स्वाधीन केली आहेत याची उतरे घेऊन सुतरस्वार जोडी वा मागाहून खाना करून देतो. सुतरस्वारास यावयास मार्गी पर्यन्याने दिवस अधिक लागले याजकरिता दसरियाच्या दिवसी येऊन पोहोचले नाहीत चिखलामुले साडणीचा निभाव लौकर न जाहाला. गेवसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६६

रु. न ८८
फा. न १४
पत्र न २४

श्री ता. ६ डिसेंबर १७८४
पौ. छ. ४ सफर
सन खमस समानीन
पौषमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुगल तागायत छ २२ मोहरम मुकाम पा नादगावदवें नजिक

उमरावती प्रां यग्न यथास्थित अस विदोष. राबत्री सेना
पुरघर नागपुराहून निवृत्त मुक्कम मन्त्रपुरास आले आरैत
समागमे राबत्री सेनासाहेबसुमा व राबत्री सेनावापर व
राबत्री येनाडी मसले आहत सामान्यकृती चिमावार्ह व
नागमी घाणी आहत सत्यननान व बाळोळलान यांब-
कईत मसकून यथेतर आरैत हात त बोल्ड गले आहत
उभयता वयु नान छ १६ रात्री लष्करांत घुरघर यांच्या भंटीस
यणत आहत त्यांचे विचारे वराड प्रांतचा तह करून
प्यावा अस यांचे मानस आहे बिल्कानान व यतेधामबंग
व इधमतेका कार क्रिकोळ खागीरदार अस्सील त्याचा तह
करून देऊन सेनासाहेबसुमा यांस निराप नागपुरास यावयास
देऊन आपय पुढे चाळये असा सिधांत करून ठंबिल्ल
आहे सत्यननान यांची भेट बाहाल्यावर प्रांताचा तह
हाण्यास निवसगत लागवयाची नाही भणून बोळण्यांत
आणीत आहेत परंतु क्रिती निवस सगलील कळत नाही
यतेधामबंग याची भेट हाणे न होणे याचा सिधांत
सलायतमान आल्यावर हाण आहे राबत्री सेनासाहेबसुमा
यांस नागपुराहून निपास्यावर आठ दिवस सीतनवर येत
हाता भमी बाहले मलुत आरोग्यता आहे नागपुराहून
सार घरमारी त्यान पार समगम आणिले आहेत
सवाय्य घमाच गुंत उमरावतीपसत होगार आहेत
उमरावती घडून पंच घम आहे सलायतमान यांची भेट
यथ बाहाल्यावर उमरावतीस बागार तय बिल्क दिवस
फामाराबास त्यागील निवकन गुंता वरकड आणिली
निगण्यास पुढून दुसरा यथ नाही यप्रमाण घुरघर यांच्या
बालण्यांत यत आहे राबत्री बिघची मसले यांस पुत्र गत
घरी आश्रीनासी बाहले हाता, ता सलमबकुरी मागशीप
घुच अशमीव निघन पावळ भणून छर्तीसगडाहून वष
कारमारी यांची आठी आहेत जिंघाजीघावा बहुल भमी
जाहाड आहेत यथ यतमान मळन्यवर पुरघर बहुल भमी
बाहले सिगसावना बंधास्त उमरावतीस गल्यावर करून
देऊं गंत आहत काय करून देतात ता करून घता
स्याप्रमाण निनती लिहिन शयसी भुत हाय ह विखपना

६७

१ नं. ८८

धी ता १८ डिसेंबर १७८४

फा. नं. १४

पत्र नं. ३८

भीमराव राबत्री नाना स्वामींय सयमी मयक सगमिष

याम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विखपना येथील कुशल
तागायत छ सफर मुक्कम माष प्रांत वराड यथास्थित
अस विदोष राबत्री सेनापुरघर उमरावतीस आल्यावर
गेन दिवस सलायतमान याचा माग येण्याचा पाहिल्य
त्यास यावयास विषसगत त्यागी सणून सिगसापुरी हम्मद
आहे त्याचा नयस ठगेनाचा मागे दुसल्यांत फळा होता
तेथे दधानास सहापरिघार लष्कर उमरावतीस ठेऊन छ १६
माहरी गेले दुसरे दिवसी देवाची पुढा समारायना
बागणभावन फळे तिसरे दिवसी उमरावतीस बागार
हाते तो सलायतमान येतात भणून निराप आल्या त्याच
मुळे या केळ सण्यावाची लान मशायनिले आले भंड
बाहली दुसरे दिवसी वृच करणार हावे तो बाहलोळलान
येतात याक्यरिता मुक्कम करण खगळ तिसरे दिवसी
बाहलोळलान व न्यानअलीलान येतेधामबंग याचा मामा येते
सण्याकाळे आले त्यांच्या भेटी बाहाल्या त्यांच्या बाल्या
करिता मुक्कम केळ उमरावतीस पाण्याचा तोय, याक्यरितां
लष्करचे कृच करउन मुक्कम मन्त्रपुरी आगविले हाते कळ
सिंगापुराहून वृच करून मुक्कम मन्त्रपुरी घुरघर आले
सलायतमान व बाहलोळलान व न्यानअलीलान येका दा
रोबा याच मुक्कमास पणार आहेत येथ वराडचा बंधोवस्त
व खागीरदारचा ठराव बोळण्याचा व मानळीचे तह फेस
व्याचे हागार आहेत सारा घमनाबाचा गुंता याच मुक्कमी
उरकून राबत्री सेनासाहेबसुमा व सौ चिमावार्ह यांस
निराप नागपुरास बावयास देऊन पुढ चाळयें या प्रा
विचार आहे घमाकाबास क्रिती दिवस व्यागील ताच
गुंता आहे वरकड लान नाही नागपुराहून माष पाउणार्ह
घस आहे शवसी भुत हाय हे विखपना

६८

ह नं. ८८

धी ता २१ डिसेंबर १७८४

फा. नं. १४

पौ. ८. २५ सफर

पत्र नं. ३९

पौषमास, सन श्रमस
समनीन.

भीमराव राबत्री नाना स्वामींचे सवेसी सवक सदायव
याम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विखपना येथील कुशल
तागायत छ १८ सफर मुक्कम फसव माष प्रांत वराड
यथास्थित अस विदोष राबत्री सेनापुरघर मुक्कममन्त्रपुरी
आले याच मुक्कमी खागीरदारचा ठराव हाऊन वयें गुंत
उरकणार व नागपुराहून राबत्री सेनासाहेबसुमा यांची

खानगी करून आपण पुढे लाखनवाड्याकडे चालणार. येथील गुत्यास काय दिवस लागतील तितकाच गुता आहे म्हणून पेशजी विनती याच तलावरून लिहिली आहे. त्यावरून विदीत असेल त्याउपर सलावतखान व ब्रह्मलोलखान व ज्यानअलीखान धुरधर आल्यावर तीन दिवसानी आले. त्या दिवसापासून बोलणीच परस्पर होत गेली. त्याउपर परस्परे टरावही जाहाला जे सुढामत चालीप्रमाणे दोहीकडील मामलेदार याणी अमल करावा. नवीन कोणीही करू नये. याप्रो सिधात जाहाल्यावर परस्परे डेरीयास जाणे, वस्त्रे जवाहीर घोडे हती देणे जाहाले. ज्यानअलीखान अलज-पुरास निरोप घेऊन जाणार इतकीयात तीन च्यार हजार पेढारी याचा जमाव पा पचगव्हाण येथे चालून येउन कसत्रा लुटून पस्त केला. सावकार मारले. घरे खणून पैका नेला. बहुता दिवसाची वस्ती आचाद व मातवर सावकार व ग्रहस्त व उदमी व रयत नादत होते. नायकाची आगावरील वस्त्रे काढून घेतली. दीड दिवस मुकाम करून राहिले. स्वस्थपणे गावातील मालीयत वरील व भुमीतील घरच्या धण्यास वेअवुरू करून ठिकाण लाउन काढून घेऊन गेले. नंतर गाववाल्यानी लस्करात वर्तमान सागून पाठविले. त्यावरून धुरधरानी फौज आपली पाच हजार व सलावतखान व ब्रह्मलोलखान हजार दीड विठलपत सुभेदार दोन अडीच हजार ऐसे पाठविले. लस्करातून पचगव्हाण पचवीस कोस फौज दुसरे दिवसी पोहचली. तो पेढारी अगोघर तीन दिवस निघून गेले त्याचा साठ कोस अंतर पडला चागदेवास पोहचल्याची पेढारी याची बातनी आली. त्याच्या मागे फौज पाठवावी तर सगकारचे महाल सारा खानदेश प्रात आहे. फौजेने खरावा होईल. सडी फौज गेल्यावर गावगना मार्गाने व जेथे राहातील तेथे उपसर्ग लागेल जी जाहाली ती गोष्ट होऊन गेली पेढारी कोठे राहातात याचा पताही लागला नाही. याजकरिता फौज माघारें आणिली पेढारी याणी माणसे जीवे मारली, लट दाहा लश्त्रास अधीक नेली याप्रो वर्तमान गावकरी याणी सांगितले फौज माघारे आल्यावर ज्यानअलीखान काल कूच करून निघून अलजपुरीकडे गेले हशमतजग याउपरी येणार आहे, त्याजकडील कारभारी आले होते जग आल्यावर त्याच्या कारभारास तीन च्यार दिवस लागतील. इतकाच वाहेरील गुता आहे. सौ. चिमाबाई यास नागपुरास खाना करावी या अर्थे मुहूर्तेकरून वद्य प्रतिपदेस लस्करावाहीर जवळ डेरे देऊन उतरविली आहेत हशमतजग याचा गुता उरकल्यावर नागपुरच्या खानगीस दोन च्यार दिवस

लागतील मग गुता दिसत नाही. जाण्याची जलदी म्हणून कामे निकडीने उरकीत आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६९

रु न ८८

श्री

१७८४

फा न १४

पत्र न १९३

सेवेसी विज्ञापना येतेशामजग यास मोयनुदौला याणी पत्र पाठविले जे हजरत पतप्रधान याच्या भेटीस जाणार आहेत. त्या वेलेस तुम्हास बलाऊन हारोली सागावी या-प्रमाणे आम्ही निश्चयात आणिले आहे. याजकरिता तुम्ही आपली जमीयतसुधा तयारीत असावे. इनायतनामा हजरतीचा येईल त्यावेलेस सरजामसुधा येऊन सागतील ती चाकरी बजाऊन दाखवावी. म्हणजे तुम्हास हजरत सर्फराज करितील त्या वेलेस तुमचा पहिला जागीरीचा मुलूक आहे तो तुम्हास देवू याजकरिता बुराणुदौला अलज-पुरकर निर्मलेस होते त्यास हुजूर बलाऊन घेतले आहेत अलजपुरच मागील हिसेबाचे काम त्याजकडील चालीस लाविले आहे. तुम्हास कलावे तुमच्या कामाची आम्हास जरूर आहे म्हणून पत्र लिहिले आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७०

रु न ८८

श्री

१७८४

फा. न १४

पत्र न. १५

सेवेसी साा. नमस्कार विज्ञापना. नवाब निजामआलीखान बहादुर यास किचीत समाधान नव्हते त्यास समाधान होऊन आरोग्य स्नान केलें हे वर्तमान यास कळल्या-उपरी येथून राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी नवाबास सतोपाचें जवाहीर व वस्त्रे पाठविली. त्यात येक पोशाख व येक कारचोपी व काही सणगे बगाली येकून च्यार पोशाख व सिरपेच व जिगा हे दोन दागिने याप्रमाणे हैद्राबादेस पाठवून दिले आहेत. पाऊन उतरे आली नाहीत उतरें आल्याउपरी सेवेसी लिहिन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

७१

रु. नं ८८

श्री

१७८७

फा. नं १४

पत्र नं ८९

सवसी विमाना माहूमसिंग परदेशी अलखपुरकर
गडगर चय विचारपतंगानी अलखपुराहून नागपुरास
आमिय हाता मानस दाहागा माणस हाता त्यास बराड
प्रतापी मामन्त निवाकरपतंगानी सांगितली होती चार
माल मानलन त्याबद्दल वाडली या सारी माहात्म्या जमी
रानी माहूमसिंग यांकर तक्रार करी तयां यांबद्दलून
मानलन बाहुन दुसरीतम सांगितली तबद्दलपय पंचबाच्या
वगता त्यावर कसमा माहूमसिंग सब मुळबाच्या बरास
वाडून सांगत हाता ज, माणा हिणोव पाहाया बाबसी असेल
त मध्य राय, फारीस निथल त्याचा निथल आग कून
दहन परंतु हिणव पाहून कसमा कयावा नंतर फाळील
निथल सरदारस त्याचा निनाळ करीन अगोर हिंसल
पाहिण्याच्या तुम्ही वगता कसमा आहत याचा पैरा बायबास
अनकस पन्त नाही यवतारांस तुम्ही निडड करयबास
संगता त्याप्रमाण त निडड करिताळ तर आपण प्राण
देइन इथरस पाहून धममाण असल त्याप्रमाण तुम्ही
कारव गहत असतां काणी कायमरी कांही उतर दहनात
गयिणीची आग अह त्याप्रमाण आची यवतचा यव
ण मग तुमचा हिमेव पाहू याप्रमाण सबांनी उतर करी
उरानी त्याप्रमाण चार साल पडाही पायल असतां काणी
उरानी त्यास उरयल करयबाच्या आठ नाहीत तयां
मामनन पाटणर यांची वतत थार इथर कयांची हावी
पाटनरगी मयम चारीस हाती सरकरची चारी हाती
माहूमसिंगावर चारी हावी चार महिन चारी दून
गर प ेऊन पाटनरस निडड करयबास सांगितल्या
प्रमाण लगेणी निडड करतोच खमारी पंचिचा यरीस
तुरी पऊन ग्या पावून वतल प्राण गत्य हें वतमान
करयवर सब कोरनरी व ग्यास बायबास लमल व
इयनगर हाता, गहनून प्राण दिव्या याप्रमाणे हाहा
"च ही मूळ मा" हाती यगानी, त्यास आगययम पा
ग्या तय यऊन पावून दुसर दिवसी त्यास बाटन
आगता ना नि रादीस परजनी परग आग यऊन
ग्या ना मायन मुक मायम पऊन अलखपुरास
गरी यऊन सांगितल आग सलमग माहूमसिंगाचा
मदुना हाता ना नागपुरी हाती माहूमसिंग मय

त्या गळयलात पऊन मुलामाप्रसाबळ गळ तयें बायद
आगयबास गले तेव्हा बरास आग यऊन मुळ माणस
घऊन आलखपुरास गेल तयें आपण विप घऊन मृत्यु
पावळ याप्रमाण वतमान बाहलें यथील रीत ग्यावी
तर धुरंवर सोमडीस त्याप्रमाण "बाय मनसुची फरणारी
करावी. न केळी तर त्याणी आपस नाथ कून प्यावा
याकरितां कोणी कांही नव्हे गहनत नाहीत जे धुरंवर
सांगतास त्याप्रमाण बाबनी, यथाय गहनून करितात भट
आगहन देखील शाकापोवी गोष्ट किंवा माहूमसिंगा
विषय असला तरी धुरंवर बांणी सोगावें त्याप्रां करावें
न कस्यास त्याचे गावसीय वत हातात याबमुळे काणी
कांही बायत नाहीत यांची मर्जी पाहातस त्याप्रमाण
करितात मनसुचीच्या वेलेस पचाइतस थपथा बाकितास
त्या फनानी आईकवत नाहीत थपथ घातली अस्तो
पंचांनी मर्जी प्रा केले तर येर मर्जीनेवीर केले तर
पंचाचे पारफणस उशीर वगत नाही याबमुळे कोणी कांही
मर्जीनेवीर बोलत नाहीत असी रीत आहे शेवेची भुत
हाय हें विज्ञापना

७२

रु. नं ८८

श्री

ता २ जानेवारी १७८७

फा. नं १४

पत्र नं ९१

भीमत राबभी नाता स्वामीच सपरी

सफु सगाधिप राम कृतानेक साशंग नमस्कर विश्वना
थीस कुशल तगासन छ २ सधर यथास्थित अस, बिदाप
राबभी सनापुरावर मुकममबदुरी आल्या विधावास्त
कमनाबाचा गुंता उरकण्याविरी अचरी करयबाची ती करीत
आहत अलखपुरास याबद्दल करमार ज्ञानभडीवान
बास सलधतवान याणी आणून विरहे वऊन स्थानअरी
बास निराप दियत न निपन अलखपुरास गत्य इयमत
केग करंउगहन आठ, त्यांची भट यहाही यऊन स्थानअरी
गुंता उरकत आथ त्यानवान राहिल तरी यऊन विह
यऊन वऊन गत्य माठ्यापरी विरहस्थान राहिल त्यस
व्याहा इयतारेस आहत त्याच एक महपुन्यान मांतन
आहत त्यास कयावणी गळ आहे हा बायवर आठ
नारीत त्याची आठ त त्याबद्दल करमार विरह वगत
न आल्यास त्याबद्दल गरमगर हाय ना यऊनप्रमाण

राजश्री सेनासाहेबसुभा आहेत ते विल्हे लावितील. केवळ महबूबखान यास येण्यास दिवसगत लागली म्हणून अटकून घुरधर राहातात यैस नाही, लैकरीच येथून कूच करून निघतील असे आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७३

र. न. ६२ श्री ता. १७ फेब्रुवारी १७८५
फा न ८
पत्र न ८७

सेवेसी विज्ञापना तागायत छ ७ रविलाखर गुरुवार प्रहर दिवस पहिला मुकाम जेजुरी. येथारिथत अमे विशेष स्वामीनी सुतरस्वारासमागमे राजश्री सेनाधुरधर यास व सेवकास पत्रे पाठविली ती पावली. घुरधर आज कूच करून लोणीनजीक नदीवर मुकामास येतात कूच जाहाले भोजनास खासा मात्र राहिले आहेत जातील. फौज व युनगे तिकडून येवताहून त्या मुकामास आणविले आहे तेथेच येऊन मुकाम होईल मजला व राजश्री बलवतराव यास शेवेसी जावे म्हणून सांगितले त्यावरून उभयता येत असो सविस्तर चरणाजवळ निवेदन करीन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

७४

र. न. ८८ श्री ऑगस्ट
फा. न १४ पहिला पधरवडा
पत्र नं १७१ १७८५

सेवेसी विज्ञापना राजश्री बलवतराव व भवानीपत मुनसी याणी येऊन स्वामीजवळ विनती होलकराच्या मेजमानीच्या समई राजश्री तात्यानी यावे म्हणून विनती केली तेव्हा त्यास आज्ञा जाहाली जे तात्या श्रीमताच्या स्वारीसमागमे गेले. राजश्री दाजीबा अथवा बाबा येथील मेजमानी उरकून घेणे खाली दिवस जाऊ न देणे त्यावरून उभयता मजकडे येउन सांगून लस्करात गेले. राजश्री सेनाधुरधर यास आज्ञेप्रमाणे वर्तमान सांगितले. त्याणी मान्य करून राजश्री मन्याबापूस होलकराकडे मेजमानीस येण्याच्या आमत्रणाकरिता पाठविले आहेत. मजकडे चिठी पाठविली आहे. दाजीबाानी अगर बाबाानी अगोघर

दोन घटिका त्याच्या आले पाहिजे. यास्तव तुम्ही विनती करून याप्रो करावे त्यावरून विनती लिहिली आहे. उभयतातून ज्यास आज्ञा करावयाची असेल त्यास आज्ञा होऊन होलकर आल्यापूर्वी दोन घटिका घुरधर याच्या डेरीयास जाणे घडावे म्हणजे न्यून पडणार नाही. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७५

श्री ता १६ मे १७८५

र. न ८८
फा. न. १४
पत्र न. १८५

सेवेसी विज्ञापना तागायत छ ६ रजव यथारिथत असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याजकडील वातिमीचे वर्तमान काल सव्याकाली आले सोमवारी सव्याकाली लस्करात येणार म्हणून लस्करवाल्याचे पत्र आले खागाचे नाही आज येतील म्हणून कारभारीही म्हणत आहेत बराडात राा विठल बलाल सुभेदार च्यार हजार फौजेनिसी सुरजीअजणगावानजिक होते. महबूबखान विलदखानाचा लेक स्वार व पायदल मिळून तीन हजार आकोटास होता, त्याणे राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील कामाविसदार आकोटचा गावात राहात होता त्याच्या वाड्यावर चालून घेऊन चालीस माणूस कापून काढीले. कमावीसदार जखमी निघून गेला हे वर्तमान विठल बलाल यास कललियावर मुकामाहून फौजसुधा आकोटाकडे गेले तीन कोस आलीकडे मुकाम करून राहिले. महबूबखान यास वर्तमान कललीयावर चालून जमीयतसुधा आले सुभेदार तयार होऊन गेले उभे राहिले. त्याणी चालून घेऊन जग केली तेव्हा त्याणी तरवार धरली महबूबखान याचा मोड जाहाला चालीस पनास त्याचे माणूस ठार जाहाले. महबूबखानाचे डोचके कापून याणी आणिले सापडले ते मारले घोडी हती निगाण नौबत याणी लुटीत आणिली याजकडील दाहापधरा ठार व जखमी पनास साठ जाहाले. याप्रमाणे वर्तमान बराडातून पत्रे घुरधर याजकडे आली ती काल त्याणी येथे पाठवून दिव्ही. बराडात जागीरदाराचा कलह याप्रमाणे जाहाला आहे. पुढे याचा परिणाम कोठपर्यंत लाग जाईल हे कळत नाही आले वर्तमान विनती लिहिले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७६

ह. नं ८८

श्री

म १०८९

फा. नं १४

पत्र नं. ८८

मयसी विगपना गवभी मनापुरपर खासा साहा
पटिका गर्भम ग्नात करून चौ पटिका रात्रीस भोव्यामाग
यऊन चमत् विडडील तिरुड सावचाई करून ठविई
चागादी इमान हाताव याणी घात्र साडून इत्य करविल्ल
तय्यव्या ग्नातकरुड भिततास ल्यक बाऊन सिव्या ल्यविल्ल
भित्या आल्या दिवस उंची याऊमुल उखीर ल्यगला
पगु लोरांनी माठी हिमत वटी धुरघर याणी ल्यकांस
सांगून पात्र गन सिव्या यक अग्रा बाडून चडून
अण त्या प्राच लोरांनी करून करत चमत् पांडुरगपंत
पागल्लयव्या दयाग्याकड हात त्याणी तिकडून इत्य
करून इशारीयाशा हिमत चविई ल्यकांके माणूस
फार बायं बाईल इकडील यांच साक करत गळ
अणी राहिल नाहींत धुरघर मागे वसून बरचघर ह्या
चमत्प्याधिरी ताकीड करवीत आहेत याऊकडील ल्यक
चले ल्यवयस तर राखी पालवी सेवदी आंताळ
ल्यक निघत गत सिव्यायांचून काम लावळल यास
इत्यन नाहीं तिरुपा आणूड अवता याणी निऊड माठी
करून चडून गत मागाडून हाडस त घावेसी ल्हिनीन
द विगपना

७७

ह. म ८८

श्री

ता २० मे १०८९

फा. न १४

पत्र नं १२१

मयसी विगपना गवभी मनापुरपर याणी हाडकडील
माचं पाल्ल लोरांसची करून आपण बांदणीगली आल
पुरपर चाडकडील माणूस जगनी दोभर सवार्पाफल व ठा
चाटीसपन्न नाराय गणून जतमान दान घत आळ
तदुईल लिहित आल नाहीं सिव्या ल्हान बाहास्य
गणून दान दान चमत्प लो माडून पचव्या याऊमुल
ल्यक वगारासी उखीर ल्यगस्य करुड ल्यकाडून
आण्य हिमरी यऊन उभ गडून मार गारास्य बाहास्य
नाहीं गमंडनी नाक वग बाहासी आल दिव्यगनीन

गार्दी बाळत आहे व वातन्यावरील तोपत्र चालत आहेत
गमंडनील व किस्पावरील आज अंगर ठाणी कोसस
येतील त्यांस विधानिरी साडू नयेत जे वरी ठावाक्याच
त ठावावे करुड जीव माणवे ल्यकलेरीन पुढ सलसत
नसपार नाहीं पेटतील प्यदे असतील त निवडून कडून
त्यांसी ठऊ नये हं करर पडावे गणून धुरघरणी
सांगितल त्यावरून लिहिले आहे धुरघर यांची प्रकृत
नीत्र नाहीं पोरोत मुरडा आहे वाट सरली आहे विचा
उपाय कस्य आहे आवरत पडत आहे. दोवेसी भुल
हाय मी माऊनास ल्यकपंत आतांच भाळ्ये काळ मय्य-
रात्रीपासून संचेंच हाता हे विगपना या दान प्रहर दिवस
दानवा

७८

ह. म ८८

श्री

१०८९

फा. नं १४

पत्र नं ८४

सवरी विगपना मुरगव बाधव दयांतल गळ
हात गवरी बोड याचिरी आहे बोईस पागाटे नाहीं
कोपीन बाण आहे समगम ल्यार शंभर आहेत उक्त
मुकनास कोडी शिव होत प्रसुत ल्यकयवळ आल
आहेत ल्यवे एत नागावी बाधव येवं धुरघर याऊकळ
चारर क्यार पांच बाँ आहेत त्यांनी धुरघर याऊकळ
सांगितल ज मुरगव येवं आळ आहेत त्यांच मानस
आहे ज, भीमंत राजभी नालांची भंग आपल्या हनुन
प्यावी करक कामासजनी रपतल किवा जाट मुग
कोही बाळययाचा नाहीं भीमंतांनी कृपा करून गुस्ता
बालविल अवता आपण सगळ्याची मल्लमरी करून प्यावी
गणून आज घटली हावी यादकरिता भर्तस गळ नाहीं
पेगडी नागिनास ल्यारी गळी तछां भटीस बायं अर्ग हातें,
परतु आपण मय्यलरी सरळमाची आदी करून मानितली
गणून त्यांस विद्यात आज आहे यालव आपण त्यांच्या
भेदीस बाभार आहेत, समगमे आपणास पऊन बायं भंग
करून प्यावी गडव आम्ही भीमंतांची कृपा संपादून पऊ.
तुम्ही आमच्या सगळ्यास पाळव नद्या यात्रा मुरगव
गणनात, गणून सांगितल्याधर धुरघर यांनी मान्य करूं
आहे यलें दयार आहेत यत्र देऊन त्यावरली पऊन
भटीस आणून आपल्या घा पऊन स्वामींची भंग आपल्या

भेटी घ्या करीवणार आहेत. मजला धुरधर याणी सांगितले जे, खडेराव केवटा माणूस लौकिकाचा त्याच्या लेकाची अशी दगा जाहली आहे. त्याचे बोलणे याप्रो आहे. आम्हास त्याणी सांगून पा तेव्हा आम्ही अन्हेर करावा असे नाही. याजकरिता आम्ही घ्या आणिल्याम तेथे भेट घेतील किंवा नाही? याजवर रोज करावयाचे कारण काय आहे मजला समजले नाही. लिहून पाठवून उतर आणऊन सांगेन म्हणून उतर केले आहे, यास्तव विनती लीला. आहे. धुरधर याणी आपल्या समागमं मुरारगव यास आणून स्वामीची भेट केली तर कार्यास येईल किंवा नाही? धुरधर जाधवावीसी काही बोलत नाहीत याजवर कृपा करून सेवा घ्यावी इतकेच म्हणतील असे आहे. येविसीचे उतर येईल त्या प्रो धुरधर यास मागेन. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७९

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. २३

श्री ता. १६ नोवेंबर १७८८

श्रीमत राजश्री पतप्रधान स्वामींचे शेवेसी विनती सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील क्षेम तागायत छ. १७ माहे सफर स्वामींच्या कृपे-करून यथार्थित असे विशेष. स्वामींची आज्ञा घेऊन निघाल्यावर छ. २४ माहे मजकुरी येथे येऊन पोहोचलो. दुसरे दिवसी कुयोग होता. तिसरे दिवसी छ. २६ रोजी राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा व राजश्री खडोजी भोसले सेनाबहादर व राजश्री व्यक्रोजी भोसले यांची भेट जाहली. सरकार आज्ञेप्रमाणे त्रिवर्गीस मातमपोशीचे शैले पावरीवले त्या उपर गगाजलनिर्मल चिमात्राई व कमलजात्राई यांची वस्त्रे वाड्यात जाऊन प्रविष्ट केली. त्यासमई मुधोजी भोसले याच्या गेल्याचें स्मरण होऊन खिनतेस सर्वत्र पावले त्यासमई ईश्वरी सत्ता प्रमाण, होणार होतच आहे, तुम्ही विवेकी आहा, तुमच्या ठाई लोभ आहे इत्यादिक समाधानाच्या गोष्टी सरकारआज्ञेच्या आहेत म्हणून सांगितल्यावर सतोषास पाऊन बोलले, आम्हास सर्व प्रकारें साभाळणार श्रीमत आहेत हें उतर करून बहुत सतोषास पावले शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८०

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. ३३

श्री ता. १६ नोवेंबर १७८८
पौ. छ ३० सफर, तिसा
समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसी—

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १७ सफर मुकाम नागपूर स्वामींच्या कृपेकरून यथार्थित असे विशेष. स्वामींची आज्ञा घेऊन निघाल्यापासून पावसासुले व शरीरप्रकृतीमुले पाचसात मुकाम मार्गी दोचौ जागा जाहले छ २४ मोहरमी येथे येऊन पोहोचलो. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा व राजश्री खडोजी भोसले सेनाबहादर व राजश्री व्यक्रोजी भोसले यांची भेट छ २६ मोहरमी जाहली. (श्रुति)

८१

रु. न. ८८
फा. न. १४
पत्र न. १२६

श्री ता. १२ जानेवारी १७८९
पौ. छ ३० रविलाखर
तिसा समानीन.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. १५ रविलाखर स्वामींच्या कृपावलोकनेकरून यथार्थित असे विशेष राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा याणी स्वामींच्या भेटीस यावयाचा उद्योग करून पौष वद्यत मुहूर्त निघावयाचा पाहिला आहे म्हणून विनती पेशजी लिहिली आहे, त्यापासून निघण्याची तस्तूद होत होती काल पौष वद्य प्रतिपदेस इंदुवारी दाहा घटिका दिवसास प्रातःकालच्या मुहूर्त पाहिला होता त्यावेलेस सेनासाहेबसुभा याणी प्रस्थान करून डेरीयास सितावरडीजवळ वाड्यापासून येका कोसावर जाऊन राहिले आहेत कारभारीयापैकी राा पाडुरंग गणेश व कुशावा चिटणीस जाऊन राहिले आहेत रा. भवानीपत मुनसी पचमीस निघणार. वरकड कोणी येणार ते दोचौ दिवसात निघतील. राजश्री व्यक्रोजी भोसले यास नागपुरी ठेविले मुतालकिची सिकेकटार त्याच्या स्वाधीन केली राजश्री खडोजी भोसले

सनाथाह्मद यास समागम घतात क्रिया नागपुरांत ठेवतात
ह्या गाडीचा पुता निश्चय बाहीरागा नाही घेत माघ
ठगावण्या आहे त्याच चित प्रघट्ट, राहाण्याविरी
नाही प्रन्तान करून इरियास राहिले आहेत तेथें
आगिनी आणि रिषस नयारीच्या गुंयास लागतील समागम
पत्र पांच इबार ध्यावयाची येऊना केली आहे त्याच
पत्रेज्य समागम घण ठवण याचा विषांत या समई
नियमांत येत नाही छप्पनवाण्याचा पात्र चढून धरत
आस्पावर नमगुरीचा निश्चय होतो बराबत नहेरीच
घात्र आहे नसपुरांत नहमी आहे त्याचपैकी इकडील
निकड निकडील एक एक आगवितात, पाठवितात, इ
चालव आहे मानदरी एक आहेत ते माघ त्याचा
स्वारीत्यरीक घट्ट बात येत नाहीत आतां साधा
नियम आहेत तया ज्योम समागम ध्यावयाच त्यांस
समागम घऊन वरकणस ध्येनांनी मोसले यांच्याबळ
ठरतील महमंद आमीखान पनाम छपारेवाले सरकारी
आहेत, यास समागम येण्याविरी पत्र गेली आहेत, त
यगशात येऊन पाहतील पोप अखरपकत घडानगी
आलिकड दिवस त्मन्तील मापमासी घडांत केतील
मंत्रण व भगानीपंत मुनसी यांस सेनावाहेबुमा गृहस
हात ज, आम्ही निषावण्या मुहूर्त पाहिले आहे
त्याप्रमाण निघत आहे त्याच तुम्ही उभयतांनी पुढ
पुण्यास गेरे गृहून शनच्यार येले त्यांनी संगितले
तया उतर त्यास फल ज, आम्ही बाऊन पुढ काय
कराय तुम्ही नागपुराबल राहिले इतक कळवावे, ती
गाष्ट पनातही तथ ध्यानांत येईल तुम्ही वर्षील गुता
उलगाडून निषण्यास माकर हाऊन वासवयाची गाष्ट
आहे दुसरी नाही अस साहाय्यल बाण वांगळ आहे
त्यानून त्यां मान्य हाऊन तुम्ही आम्ही घरांत
बाऊन नधून तुम्ही पुढ शय याप्रा आग्रांस संगितले
त्यास दगाहंत गस्तर आग्रा शयांस त्यामीकड
पुढ पाटविंगार आहेत तया याय लयल त्यामीच
पत्र साष्टल त्याचा फल त्यां वध्याना भावही
अगा अम मानस मुग्यल घट्ट करून आहे यक
मन्त्यविषार अथ दुसरा नाही हा सारांश घाष्ट्याचा
चाल आहे रागरी पुढ रस पनमान हाइन तमी
निनी निदीन या उतरगना मनासाहसुमा यांय
पत्र रतामीच चाल्य मनाचानुर आन्यम गुताय पाऊन
पनाम येऊन पाहतील अर्ग रिषस पापसी भत
शय ही रिगता

८२

र. मं ८८

फा. मं १४

पत्र मं १२०

धी

ता ७ जेम्बारी १०८९

पौ ४ २४ नावळ

तिसा

श्रीमत राजभी नाना स्वामींचे सेवेची

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना
येथील मुद्याल तागापत छ ११ क्रमादित्यल यषारिषत
असे विशेष राजभी रधानी मोसले सेनावाहेबुमा प्रत्यानने
निघून सितारकीन्यल बेरियांत राहिले त्या दिवसापासून
त्यकचे हिसेव करून, कांही याहेबुदुत स्वार्थ वेऊन, त्यांची
समजुती निषण्याची वदुत करून केली कांही इबार पांचवे
त्यांची समजुत हाणे राहिली आहे, ती दाची दिवसांत
करतील त्यांच्या हिसेव केलियावर वेणें फल निषावयास
त्यास तितक पैसा घावयास नाही याबमुळे माघम येवज
निषण्यापुरता पाहून विस्वा आहे पांच इबार पत्र, पत्र
व सिलेगार मिळून नेमणूक केली आहे गारद व शागिद
पद्या मिळून पाईच माणूस वीड इबार नेमळ आहे येवून
कूच करवण्याचा निश्चय माघ शुष सप्तमीचा व त्रयोदसीचा
कराय आहे नागपुरी राजभी ज्योनांनी मोसले यांबळ
करमारी भवानी कल्य यांस ठेविले आहेत राजभी संडाजी
मासले सेनावाहदर यांस नागपुरी ठेविले आपल्यावमागम
करमारी या भवानिपंत मुनसी व महागानीपंत लस्करी व
कुद्यावा चिठणीस व बानराष यषावत व पांडुरंग गणेश
पदी व विद्याजी उमाजी शंकरजी करखानेमा वतले
आहेत त्यांच्या मोसल करभर करिता(त) त्यास घराड
परियत समागम ध्याव अम मानस सनाथाह्मद तुमा यांचें
आह पत्रेनु सनाथाह्मद यांस ठऊन त्यांस (कस) ध्यावे
हाही विचार पत्त्या आहे याबमुळे समागम घणे न घणे
याचा निश्चय ठरल नाही छतिसगडाहिले घागापत व
महमंखान गप आहेत त्यांबगालत पत्रे मोतांतील बमीशर
व क्रमाविसंगार यांस घतली तुम्ही यषावतयाय भवानी यांस
कप हाऊन त्यांच्या आश्रेप्रमाण घतणूक करणें व आनंदीचा
यांस पत्र लिहून घतली, तुम्ही यषावतयाय यांबळ
रमिंगार व क्रमाविसंगार पाटऊन यापे याप्रा लिहून
त्यांच्याच जसुगपराय पाटविणी आहेत त्यांबळील
कारकून याच कामासाठी पाटविले आहे तथ गस्तर
आनंदीचा यष करतील तस घरल, यष शप कारमारी
आह आहेत, न यांच्या जपन आहेत इ समतात
त्याप्रमाण यांबळ मान्य वगितान तथ न पडत्याम अमचा

उपाय काय? आम्ही चाकर, ती वणी आहेत. आमचे आईकत नाहीत याप्रमाणें पुढे बोलणार आनदीबाई यांचे आईकत नाही. यशवतराव तेथे गेले आहेत, त्यासी सरलपणा नाही. जमींदार व कमाविसदार येशवतराव याजकडे पाठवीत नाही. धोडोपत व महमदखान दोघे नागपुरास जाऊन अटकले असे आनदीबाईस समजले आहे व दोघाचे आतून लिहिलेही, आम्ही अटकलो, असे गेले आहे येगवतराव यास लग्नाकरिता माघारें बलावणे गेले होते त्याच्या कामावर महिपतराव दिनकर येथून पाठविले होते, त्यास येथून जावयास दिवसगत लागली. इतकियात येगवतराव रतनपुरास आनदीबाईजवळ जाऊन पोहोचले, मागून महिपतराव गेले ते तोफा व गारदी व लोक हजार दीडपर्यंत मागे राहिले होते त्यास समागमे घेऊन यशवतराव याजपासून येका मजलीवर अलीकडे पोहचले. रतनपुरास पोहोचून पत्रे त्याची आली नाहीत. रतनपुरास पोहोचल्यावर आनदीबाईचे करणे व याचे करणे लिहून येईल त्याप्रमाणे विनती लिहीन दिलीहून याची बातनीची पत्रे आली त्यात मजकूर गुलाम कादर किहयात जाऊन बसला होता त्याजवर राजश्री महादजी सिंदे याणीं राणेखान फौज देऊन पाठविले होते, त्याणीं किलेबंद त्यास करून आपण बाहीर होते मागून अलीबहादर याजबरोबर फौज देऊन राणेखानाकडे पाठविले होते (ते) जाऊन पोहचले त्यापूर्वी येरुदोन दिवस गुलाम कादर किल्यातून निघून दाहावीस स्वारानिसी सर्व दौलत व पातशाजादे दिलीचा सरजा(म) नेला होता तो व आपला टाकून पळून गेला. त्याच्यामागे राणेखानानी फौज पाठविली होती. अलिबहादर गेल्यावर हेही मागून त्याच्यामागे गेले ज्या गावी तो, मागीं याच्या फौजेसी लढाई करून जखमी होऊन जाऊन राहिला होता, त्या गावी यास सापडला. त्याजबरोबर आणखी दाहापाच होते त्यासुवा धरून कैद केला. ज्या किल्यातून पळून गेला तेथे घोटी पाच हजार, हत्ती वीस, तोफा व्याणव व कापड व जवाहीर व नगदी पैका बहुत यास सापडला त्याजकडील कारभारी व सरदार बहुत दोनतीनसे सापडले ते कैद केले आहेत. गोसगट गुलाम कादराचा होता तो याणीं घेतला म्हणून वर्तमान लिहून आले आहे. नवाबाची फौज चिन्नूरचे ठाणें जमींदाराकडे आहे तो आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करीत नाही म्हणून नवाबानी पायदलची फौज २०००० व तोफा २५ ठाणे ध्यावयास पाठविले. त्याणीं मोर्चे लाविले आहेत. बाहीरून उपराला नाही. काही दिवसानी घेतील. हदामतजग व सलावतखान व इतर जागिरदार यास पत्रे

चेन्नूरास जावयाविसी नवाबाची आली आहेत. त्यांचे काम लागल्यास जातील. इग्रजाकडील मातमपोपीची वस्त्रे यास आली नव्हती. कलकत्याहून इग्रजानी कासीस वस्त्रे व जवाहीर व पोषाख व हत्ती पा. ते कासीहून सुभ्याने येऊ काईत व माणसे देऊन येथे वकीलीस इग्रज आहे त्याजकडेस पाठविली, ती येऊन पोहोचल्यावर वसतपचमीच्या दिवसी वकीलाने वस्त्रे व जवाहीर व हत्ती दोन आणून सेनासाहेबसुभा यास प्रविष्ट केली. कटार विलायती येक दिल्ली मकसुदाबादी टाकण अवलरु येक दिल्ली टाकण वेणीरामपत वकील याचा आहे त्याणे पाठविला आहे. बगाजी रघुनाथ हैदराबादेकडून येगार आहे बराडात येऊन पोहोचले. सेनासाहेबसुभा पुण्यास येतात यात (गका) गहिली नाही. फाल्गुन वद्यत अथवा चैत्र शुवात येऊन पोहचतील. शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

८३

रु. न ८८
फा न. १४
पत्र न १२८

श्री ता. २० फेब्रुवारी १७८९
पौ छ ५ जाप्तर,
तिसा समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनती. येथील कुशल तागायत छ २४ जमादिलखल मुकाम वर्धातीर यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याणीं माघ वद्य प्रतिपदेस नागपुराजवळून कूच दोन कोसाचे केले. त्या दिवसापासून पर्जन्य नित्य लागतच आहे नागपुरी असताच गारा व पर्जन्य पडावयास लागला. दोन मजली दहा दहा कोसाच्या केल्या, बरकट तीन कोस, दोन भोस, च्याग कोस, याप्रमाणे मजली जाहल्या काही पर्जन्याचे काण्ण, काही फौजेच्या ठेण्याचे काण्ण मिळून दिवस लागले. समागमे फौज पाच हजार ध्यावयाची नेमणूक केली आहे. लोकास येवज सावनागकडून देविला आहे त्याच्या पदरी पटल्यावर लोक येतील काही बावयास लागले, आढा दिवसात येतील. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब नागपुराहून वीस कोसपर्यंत आले होते, तेथून निगेप पेऊन छ २० रोजी नागपुरास गेले राजश्री रघोजी भोसले समागमे आहेत ते फाल्गुन शुब १ निगेप पेऊन जागार आहेत सलावतखान राम ज्ञानाणे पाठविले आहे, ते

उत्के अगर परवाच्या त्रिकरी येऊन भट्टीतल त्यावर त्यांकरडीस बसणार घराटसमीची होणुल सिध्दपतीस उमरापतीसकड जावे असा सिधांत करीत आहेत फस्त्युन यदांत तयें येऊन भीमंतल्या य आपल्या भटी ध्याव्या, यामाग घालण्यात आहे मरुथ य राबभी मवानीपंत मुनरी यांस पुढ खाला करणे आम्ही स्वामीकड येऊन पाहिल्यावर पय घारी नंतर घराटून कूच करून याच अना विचार पाहिला होता त्यास, स्वामीची पत्रे यांच्या मुनरव्यासोदर यांस य नेत्रझस आनी ब सरकरची बागुदारी यधून पत्र देऊन पाठविडी होती त्याबरोबर पत्रांची उतर आनी त्याबरोबर यांची बाटून यांचा विचार, माग राहून पुष्पस मर्यावर आमची पत्र येतील नंतर निचाय, हा होता ता यहाकिल आहे वरकड याणी घराटंत त्रिकसत त्याची यांची कारण बहुत आहेत, तीं सार्व य त्रिधांत ठवविनी घाटे बाऊ नये, कामाकरास दिव सगत ध्यून नये वास मर्यान त्रिकी काम उल्लाहतील तीं करावी फस्त्युन शुध प्रतिपत्ता त्रिक्थेस उमरावतीहून त्रदूच लम्यनवाडपात्ता पात्र चगावा, तेथून आमची रगानगी करून घावी, पुढ माग योपांचा मर्याच्या अतरणं यांचे यामा निभयंत आगले आहे परतु हंच उरते किवा कम करितात हा मगेला येत नाही फस्त्युन यदांत आपल्या भटीस यतात, इतके काळग्यांत आणून ठविले आहे वरकड अधिरोतर निराय अस नाही त्वेसी भुत होय हे विज्ञाना

८४

र. सं ४४ धी ता ३ माघ १०४९
का नं १८
पत्र नं १११

भीमत राबभी नाता स्वामीच सपसी सकळ सगांगव राम त्वानक घाडाग नमस्कार दिनगी उपाती येथीस कुसल सागाड उ ५ त्रमाडिस्तर म्या नमीड आगाळे माल गराड स्वामीच त्रपकरून यपाधियत अस विचार. राबभी ग्याजी नंतर उल्लाहस्त्युस यपा उतरसीगल भाउ तय तीन मुझन कामासगर्गता का नंतर कूच करून त्र मर्यानी उमरागीस आक तय च्यार मुझन करून मागीन गुत उमराहून राबभी रदाजी भोसल यांस निराय नागपुरम गरास देऊन तुमर त्रिमी कूच गादा कामाच

केले त्यावरून दोन दिवस साहा करस प्रमाण कूच करून म्या. मर्यानी आब दाहा कोस आले येथून लम्यनवाडपात्ता पाट खोल करस आहे नागपुरहून नवद करस आले समगामे फेडर प्याषयाची नेमिडी त्या खेकरस लचास येवत्र देविल्य ता नागपुरी पदरी पडल्य नवता म्हणून याषयास त्यांस दिवसगत लमाडी आहे ह्यार फेडर आली आहे. आगिडी पार ह्यार याषयाची आहे दरोड दोनचें चारचें लोक येऊन मिलत आहेत पैठणपर्यंत घारे येऊन मिलतील सधनतल्यान आळबपुरकर समगामे आहेत त्यांचे बोळण आहे तें उरक्यावर त्यास निरोप द्यावा असें आहे ते गाड बाटासवडी ग्याही तर उरक्याची अगर आंबडापुरकर उरक्याची असें आहे ह्यमवका नाहीत य याणीही बसवणे पा नाही बराडच्या महात्संघची त्यांचे बाळगेपत्र आहे त्रिलिमत्यान वाकरसहलेकर येऊन भेटले त्यांचे बोळण अही आहे तें वरचंवर वित्ते लमाक्याच आहे त्यांस निरोप येवत्र ने रोनांत देवात आहेत वरकड कोणताही गुता यांणी याषयास ठेविल्य नाही कयाचित पैठणावर येक मुझम कळ तर करितीस, नाही तर करीत नाहीत ल्येकर येऊन भट प्याची हच विचार यांचा आहे सोमाजी माहित मेहुणे समगाम हावे त्यांच्या बहिणीचे लम फस्त्युनमासी पैठिमिच्या सुमारे आहे म्हणून त्यांस निराय उमरावतीहून दिव्या समगामे गनरा सार वित्ते. त पुढ गळे लम करून सातारीयाहून पुष्पास भटीच्या दिवसी याच असे गळे आहेत समगामे याच सरोजी गुमराचे नाव नवल्लेजी गुबर मात्र आल्यांत आहेत फस्त्युन यष पंचमीस भटीचा मुहूर्त पाहिल्य आहे य तुमरा यष येकाडसीचा आहे. यंनून लायल तो करितीस, त्या म्या लिहीन मर्या य मुनरीस पुढ पाठवि णार हात ता मर्या आगही दासीत आंबडापुरपर्यंत नेस्य आहे तथून कस उरल तसें करून लिहून पाववीन ह्य नाचा बकील नागपुरी हाता त्यांस पत्रे कळल्याहून यच्या विडीची आली त्यावरून त्यांस निराय नागपुरहून निचाळे तथो घऊन गल्य त्यांचे काणी राहिले नाही हे बर्तमान मागे लिहावे तं चुनून राहिले हात पातगाहाबाग ईमड बळ हाता ता निधून भटबपुरस आल्य आहे. पंचरा आन्य यपात्ता आहे. तीनरा सार, गरा हवी, चारत माणूस उट वर कारगता आहे. ह्ययघादेस गगार आहे यममार्ग यर्तमान आहे फस्त्युन मासंत न प्यावी पत्र यष यसी एभ्यसी यथासीस निराय पऊन निराय यराय गुष यथासीस नागपुरम मुपाजी भाय यच्या

श्राद्धाकरता यावे असा मनसबा याचा आहे शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

८५

रु. न. ८८ श्री ता. १३ मार्च १७८९
फा. न. १४ पौ छ २० जाखर,
पत्र न. ३१ सन तिसा फाल्गुन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विजापना
तागायत छ १५ जमादिलाखर प्रातःकालपर्यंत मुकाम करज-
गाव पा. आवड स्वामींच्या कृपेकरून येथील क्षेम यथास्थित
असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यांनी
बराडातील गुते सारे लाखनवाड्याच्या मुकामी उरकून राजश्री
विठलपत सुभेदार व सलावतरखान यास निरोप देऊन आपण
कृच करून आवडापुरास आले. दुसरे दिवसी सेलगावास
मुकाम केला. शेलगावकर आटोले समगेरबहादर याचा
कारभारी सताजी ढवला त्याजकडे आन्याय ब्रुत आहेत
आटोले यास घेऊन पुढे आला नाही. गावाजवळ मुकाम
जाहाला असता मेजमानी काही दिव्ही नाही याजमुले त्याजवर
राग फार जाला. शेलगावीहून कृच जाहाले तेव्हा पाहाटेस
लस्करचे लुगारी यांनी गावावाहीर घरे होती ती लुटून नेली
नंतर अन्न लाविला, दोनतीनमे घर जलाले, काही माणसे
व गुरे जलाली, नाश फार जाला हे वर्तमान कल्यावर
ताकीद करविली, गुरे वस्तवानी बाहिरील लुटली गेली
शेलगावीहून कृच करून बाघराल पो सिदखेड येथे
मुकामास आले त्या गावावर राग भोसले याचा परपरेने
चालला आहे. ज्यासमई येणें जाणें होते तेव्हा गाव लुटतात,
याप्रो सुदामत चालत आले आहे त्याप्रो बाघरालचे जाहाले
तेथून काल कृच करून मुकाम मजकुरी आले, आज कृच
करून पैठणास गगादक्षगतीरीचा नेमला आहे, उदैक मुकाम
पैठणाचा शनवारचाच करून रविवारी कृच करून स्वामींच्या
भेटीस येत आहेत. भेटीचा मुहूर्त यक्षादसीम रविवारचा
याणी पाहून ठेविला आहे त्याप्रमाणे घडवितील असे
दिसते. फौज पाच हजार सागतात पणु तीन हजाराच्या
आत आहे, वर दिसत नाही. मारखाने व सत्तनत मुधोजी
भोसले आले होते त्यावेळेप्रमाणे समागमे नाही लस्करास
वैरण दरोज पाहिजे. रानात वेण कोंठे नाश. कटवे गावा-
जवळ आणून ठेविले आहेत त्याचा दागा निघाला नाश,

कणसे तर्सीच आहेत, हरभरे व गहू व जोंवळे गावाजवळ
माल जमा करून ठेविला आहे वैरणीकरिता माल लुटला
जातो. याप्रो नित्य चालले आहे. गगा उतरल्यावर सरकार
माहाल लागतील. दागा काढून घेऊन वैरण मोकली जाहाली
नाहीं लस्करास तर वैरण लागत्ये. कडव्याखेरीज गवत
प्रातात कोठेही नाही यास सांगितल्यावर उतर करितात
आम्ही उपवास करीत जावे की काय, तेव्हा नका म्हणता
येत नाही गावगनाचे बोभाट स्वामींजवळ येतील याजकरिता
विदित असावे म्हणून विनती लिहिली आहे शेवेसी श्रुत
होय हे विजापना

८६

रु. न. ८८ श्री ता. १४ मार्च १७८९
फा. न. १४ पौ छ २० जाखर,
पत्र न. १२९ तिसा समानिन,
फाल्गुनमास.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विजापना
येथील कुगल तागायत छ. १६ जमादिलाखर मुकाम पैठण
गगादक्षगतीर यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले
सेनासाहेबसुभा याणी श्रीमत राजश्री पतप्रधान यांच्या
भेटीस यावयाचा निश्चय ठराऊन नागपुगाहून निघणे जाले
त्या दिवसात स्वामींची पत्रे येऊन पोहचली. त्यात मजकूर
भेटीस येणे होत आहे येणेकरून ब्रुत मनोप जाहल्या
आहे. त्यास पुढे उद्याहाचे दिवस येतील याजकरिता येणें
अविलंब घडावें. भेटी लौकर घडाव्या. सितलाईचे दिवस
आहेत हे येण्यास चांगले आहेत म्हणून ममतापूर्वक होती,
ती पत्र वाचून पाहिल्यावर सेनासाहेबसुभा मनोपाम पाऊन
येण्याची त्वग करून दरमजल चालले बराडातील दोन
महिन्याचे काम होते ते येकीकडे ठेऊन आठनऊ दिवनात
जरूरीचे जावमाल उगण्यात आले ते उलगडा करून
वेतला. बाकी ग(ही)हिला सारभाग मामलतीचा बगरे
सर्व पुढे आल्यावर बगचा याप्रो करून दरमजगानी
लाय लाय मजकूर करून मुकाम मजकुरी जाले येऊन
पोहोचले. आजचा दिवस येथे मुनाम दरमजगाना
जाहाला आहे. श्रीमताच्या व आपल्या भेटीस मुहूर्ताचा
दिवस याणी पाहिला तो फाल्गुन २५ पंचमी व
येकादसी दोन दिवस व महिन्यात आहेत पत्रे व दागा

पारिमपक्ष दिवस नाहींत पंचमीचा दिवस आदोपत नाहीं, यावरिता यमासी रविवाराचा निवस भेटीचा निश्चय करून ठविल्य आहे या निश्चयाप्रमाण उदैक नूच करून नमत्या निवसस भेटीस येत आहेत याचें सव लक्ष आस्त्याबद्दल यजून राहिले आहे आपल्या भेटी सत्वर द्याव्य हेंच त्या नागपुरांत असलां, आपली पत्र भेटीस याययाची आपली त्यानिश्चयाप्रमाण आहे, त्याप्रमाण उद्याग करून निश्चयनास आणून राखिले आहे यावेल्च्या यण्यास अन्त्या व निवृत्ती व गुंत पत्र व चोरीस कितीक हात प आहत तें यंकीडयेच ठविले, त्याची विनती समध चरगोदवस त्यामीच्या राख विनती करील त्यावरून घ्यानास यजल संप्रतच्या यण्याचा विचार त्यामीच्या लिहिण्यावर व मतवरच घाल्य आहे राबभी भवानीपंत मुनसी व मजब्य पुढ रवाना करूं हा विचार माग यात्रिल हाता त्यावर आपली पत्र आपली ती उभयतीनी पुढ यावें मागून आपलें यण पत्रार्थ इतका विचार नसावा, आपण सत्वर याचें म्हणून आपली त्यावरून आपल्या लिहिण्याप्रमाणें आम्हा उभयतीस पुढ पात्रवाययास मजकूर करून आम्हांस समागम पडून त्यास स्वारीनं चात्यययाचा निश्चय करून यण हात आहे आपली ममता जी योच्या आगा आहे निचें लक्ष बाणी ठऊन उद्याग फळ्य व करील आहेत, योचा विस्तार किती लिखाचा परस्पर भेटी आस्त्यावर त्यामीच्या घ्यानास वरून व भी विनती करीन येवेसी भत हाय ह विखापना

८७

र. नं ८८
फा. नं १४
पत्र नं ८९

धी ता. १५ मार्च १८८९

सपसी रिशानना लाग्यात छ १७ अमाश्विनार राबभी सनासाहेबमुभा याणी आत्र रविषारी पत्राहून लखरचं नूच करऊन नागतल्यास मुमारी घरा कथ्याचा मुभम परगिय उदैक तथून नूच करून नागतल्यास मुमारी दारक, रागा सनासाहेब सड आत्राचा दिवस पेटगाम मुमारी घरापुत कान्यास करून गदिल आहत उदैक आमराती दान प्रगानतर पत्राहून निधून नागतल्यास लखरचं यतीक, नमत्या रगाम्या गदी याज्यासुत विधीस खत आहत आपसी भुत हाय ह विखापना

८८

र. नं. ८८
फा. नं १२
पत्र नं १३०

धी ता २० मार्च १८८९
पौ छ. २३ जासूर
सन तिसा फासुन

धीमत राबभी नाना स्वामीचे संवेची संवफ सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विश्व पना येथील कुशल लाग्यात छ २२ अमाश्विनार शुभवार प्रात कळ चलय नूच मुभम रागाड मिमा दभस्तीर त्यामीच्या कृपेकरून यणापित असे विरोप राबभी रघोजी मासले सेनासाहेबमुभा पत्राहून नूच करून निघाले छ १८ रात्री, ते यमकळ कळ मुकाम मवकृतस येवतुयां राखळ जाहले आत्र त्याचा विनस स्वारीनिरी कुरुकुमास भी वेचीचें यण ययायस गले, तय मोहन करून सण्यासुत जंजुरीस मुभमास जातार तय आत्राचा दिवस राहून उदैक देयाचा निरोप घऊन कवडीबयल लखरचा मुभम हाईल तेथें मुभमास येतील लखरचा मुभम आत्राचा यवताचा आहे, उदैक लखरचं नूच करून कवडी बयल नगीतीरी मुभमास लखर जाईल, तिफडून सेना साहेब मुभमास लखरचं येतील सेनासाहेबमुभा यांच्या जानराय यद्यत व कुद्याचा विरणीस व रुपतरय पाहुरग तिघबाग गले आहेत घजस पाहुरंग गणेश, भवानीपंत मुनसी व महागवी बळळ बरकड मन्त्री राहिली आहे उदैक अलमानपक्ष त्यामीच चरगाय घ्यानास नी येरून सेनासाहेबमुभा यांच्यासमागम मी गल्य नाहीं त्याणीं यलखिले नाहीं लखरचरोपरच आहे भीमत राबभी पत्रप्रधान यांच्या भेटीचा मुद्रुत पराचि विवरी छ २४ रात्री रविषारचा याणी निश्चयत आणून ठविल्य आहे सविस्तर मी चरगा बळळ उदैक आस्त्यावर निवेदन करीन यावेसी भुत हाय ह विखापना

८९

र. नं. ९२
फा. नं ९
पत्र नं. १८

धी ता २९ मे १८८९

सपसी विखापना पत्रिज राबभी रपाजी भासल त्यामीचा निरोप घऊन निघात त आत्र छ ३ मार्च पेटगाम रागास हागास याबहतां मुभ अत्रिमौन्य आपय

मा मा वर वास्य आर कृच ररूच माहाराष्ट्रकड येतस्त, श्रीमत् भुन हाये आरव्य प्रतप ररूचरावजी वल्ल पृगच आहे धात्र वरुन आम्हा वरताहि आहे तणच धूमन श्रीमंतांच मनाच्यारुप शीघ्र कार्य घडोन यस्त सुश्रमि नद्रुत पाय लिहीण हे विनिनि

९३

रु. नं ९१ श्री मार्च १९५०
का. न १४
पत्र न ३

भीमंत राजभी पतप्रधान स्वामाचे सवसी

सयक राव आपाराऊ मखार कृतानेक ररूचत विनति यधील कुशल बागान स्वकीये कुशल छवनाशा केली पाहिजे शोनवर आनन रूपा करून पत्र पाठविले पाधान संतापाचासि बाईची राजभी पाडापती व विनंती करण ती कठीच आहे राजभी रपाजी गोलले सेनासाहेबमुमा यांस ज सांगणें व सांगान त्याचा वेच न लग ते केर बाईल म्हणेन परी निरापीले बैसीयास त्याचा पैसा त्यास पाऊन बरगर्लांन आगिली मुलद्रोत येऊन सडणी केली सोही सयक पाठव आहे आम्ही आपले पदत्वे सर्व प्रभार असा अस्मिन्न आपगाव आहे बहुत काये लिहीण, रूपा वधमान केली पाहिजे हे विनंती

९४

रु. नं ९१ श्रीशंकर ता. ३ जून १९५४
का. न ९ पो. नं. ४४
पत्र न १ मंगलवार

गडभांगविगाडीत राजमान्य राजभी नाना स्वामीच मरसी पाण नाथ रूच बाई सा नमस्कार विनंती यधील कुशल वा घराण वा १० पत्र बागान स्वकीय कुशल लिहित अघात्र रिग्न तयून माही स्वामनी केली पर्य अस्मन्नर ज ज अथ पाठले स परचेपर विद्रितन गत्ये त्या अगिक राजभी मुषाजी भासल परा प्रान आननपुरास यऊन इस्तान्गान व त यऊन हाऊन पाहर निघान मुलहान देश प्यवयासी प्राप्ति कन्य

१ कनयत अस्मन्ना परत मुलवार

उमरावतीस तसवी बहुतच केली, दोन अडीच ररूच वपय घतले हे वर्तमान येऊन यास बहुत निकड बाहाली यावदन राजभी तात्या यांस विचारील पुढे काये तेव्हा बाईसी कोळप त्यास बाईचा मानस की येये घोलणे पाहून तिकडे त्यास सुशीता पडाया या तात्याचा मान(स) की अपस न यावें उमयेताथी येकवाक्यता करून याथी याच अर्थी पपरा राज हच घोलणे होत होतें नित्य येक सिध्दापा कधीत यांनी उतर येकच केले की आपली सरापी राहून जो विचार कराल तो मान्य आहे तेव्हा राजभी लंबराव रेकर व आपाजीराव पाटणकर व नरसिंग राव धायंगुडे पैले मय्यस्त वतले त्यांचा मानस आपली फौज यांची समजावीशी नल्ली करापी आठरा महीनयाची व आपणास संरक्षाम विसा लक्ष्याचा दावा नाहीतर निराप येणे तव्हा टैरता ठरले की बाईस बरीस सरक्षम वराड प्रांती पांच लक्ष वपयांचा दावा फौज मानकरी असतील त्यांची समजावीस यांकरडील मानकरीयाचे पुढे काई मुदतीच देऊन निकल पाडाया चाकी फौज बावतची आहे ती समजाऊन आपणकडे आणवी दिवोन वस्त मशिनेयांचा कयवा करणी सेनत्याहेवमुमा भीमंत दावा साहेबी दिव्हा पाा बाईकडे घाज लग्नी आणी मापारी आर्थी मामानी भट बाहाली आणी यें ये राहीली यास्तव वेण तेही मान्य करून ठराव करून फर्या करवा हे त्याच वित्तस नय ता फौजेकडून आठ पाखविली की आठरा महिन्याचा कडव्या करणे तेव्हा बाईस साई नाहीतर सोनगर नाही अंतील बाईची मसलत की यें आठ वर होत नाही तेव्हा आपल्या केल्य ययून तीस कडाकर आहे तय निघोन बावें तिकडून किल्ल्याची मत्त हबार गोन हबार गाड ययून पंचरा कोठावर आणून राशील बाई येकजेंच तयार बाहालीयास शेतमी पाहचल यास्तव छवीना म्हणून दान हबार फौज तयार करविली व तीन आशान्या हे पतमान राजभी तात्याकडे आल त्यांनीं आम्हास संगान पाठविल की तुम्ही राजव राहण आमच य अन्यड बहुतक बावमी तात्यांची बाहानी हाती परत विचार न ये, आमहच परीस हाता निगनी हे प्रा बाईये पाहून छ १ रवीसयसी प्राप्त कर्न मर राशील संगान या ती त्यांच प्येत तयारी बाईची आहे तुम्ही तयार राहण, नरले निघोन बावनी तर राजपता अशारी ता नयाव बांदकणेन घातमी आसी की शर तयार बाहाली गत तर तयार हाऊन लखर मऊन पाहचणें त्यासून तयारी कर्न ता गा तात्यांनी विरळ आनी की नवान

पुत नाही त्यावरून हे खार हाऊन गेल त अर्थातवेग
 भाम याची तणाद मुद नाहारी हेही याऊन पोहचले
 निघालेय राणी नादक वगरे सगार यांनी हत्यार धरिले
 घड पाठीची हागी त्यांचा मात हाताच वादनी नव्व
 घड टाकून गे त्याचाच स्वरुचा रोम धरिल्ल गर्दीमुळे
 निमनात राहारे घोज येत्याघवेकच पत्यारी काह तिळडे
 बात म्हणान मनायाहेन यांनी पाटल्यान कळ त सोला
 कास रान त्यास ही स्वस नाही जाद हिकड येताच सोडणी
 त्या तान्यानी न आम्ही खाना कळ पाहचलीयानतर
 यम पदर कळी, मग माघार फिरले मुकाम कळ कुसर
 गजी साग्वारी मुधमाम आले घाड पावणीमुले बहुत मेले,
 यम चाल राहाले वतमान गिा आहे पुढ काय विचार
 त्गल ता मागाहून सरिस्तर लिहून पाठवितो सारंग
 त्याचा आध दुसरा नाही सव मा आपयांस आमिमान
 आहे जणकरून नेदायस्त हाऊन पुढ उपचारी पडत तं
 आहेले पाडिजे बहुत काय लिहूं लख बराचा हे विनति

९६

रु. नं ११ श्री वा २३ जून १७७४
 का. नं ९ पा. उ. १८ रविवार
 पत्र नं ३

भीमंतर राजा पत्रप्रमाण त्यामीच सेवसी पा नाप
 कृपन बावी हुवानक सा नमस्कार विनती येथील कुशल
 बागान स्वर्गाय कुशल लग्न करवयासी आश करी
 पाहिन विना स्वामीनी कृपा करून पत्र पाठविल व मुनमई
 पावान संतायायासि बाहाल्य इकडील यनमान तरी राजाभी
 हरीरतताय यांनी राजाभी सेनायाहकमुम यांस आपल्या
 श्रमपक्ष बावपक्ष निरोप दिव्हा त आज जर पुढ
 पौर्णिमव कडच मळगापूर येय मुगमाव आले पुढे जात
 आहेत बरानत गस्पावर सरिस्तर सवेसी लिहून पाठविला
 यथील लड तथील आशरिहीत नाही बहुत काय लिहिण
 यन्नापी तुजी याची हे विनयना

९७

रु. नं ११ श्रीदोंकर वा. २८ जानेवारी १७८६
 का. नं ९ पा. उ. १९ मकर ममांनी
 पत्र नं १

भीमंतर राजाभी नाता त्यामीच सवसी

विनती सेवक विवाजी माहादेव कणे हुवानक
 साशंग नमस्कार विनयना येसीजे स्वामीचे कृपकरून
 सेवकचे वतमान पौष वद्य ७ पावेतो मुकाम नागपुरो
 येथारिस्थित आसे विशेष स्वामीकडान पत्र येऊन
 (सेवकाना) परामुप हात नाही तर सरेय पत्र पाठवून
 सांगाल करीत गेले पाहिजे नंतर आपली आश
 वजन तबून निघाल्य तं मागसीयं वद्य १२ सोमवारी येयं
 वास्तव्य झाली तबू निवसी भीमंताची व राजाभी दागची
 भेट घवली दुसरे दिवसी बाऊन आरुप्रमाण दाग व
 मुक्यांस ज्यांत त्यांस परम आळहाद हाये तेसे आपम
 सांगितल्याप्रमाण सांगितलें, येकून परम आनंद पावले
 येय मी आल्यावर मळविशी भीमंताची व राजाची मर्जी
 कवी आहे तं पंचर निवस पाहिजे त्याच गावाची मर्जी
 प्रसन्न पुर्वीपेक्षां अर्धोद्वेतर व मुक्यांनीही स्वच्छताच
 वेगळी निवत येकडांत कोकांतांत सं(धी)च प्रतारण निमपी
 नाही त्यावरून माझीही आतरकमा जळी फडनिचीची
 काम मागे कांही कळ दिवसी कांही राहिली आहेत तीं
 इटकिता, करून देतीलच वाट आपले हूपेची सर्व फळे
 होयेत वरफड राजाभी हरीरतताय याचे पत्री लिहीले
 त्यावरून भुत हाहिल सेवेसी भुत हाय हे विनयना
 द्याची नाईक आपले सरकरता पात्रविल आहे दादांनी
 त्यांस इतके अगत्याय कांम नव्व परतु नाही म्हणतां
 नय वास्तव्य आश आहे, सव येथील कच वतमान ठाऊक
 आहे निवेदन करील, सवेसी ताल शक्ययुक्त सेवेसी
 पात्रविले आहेत संक्रमणाचे ते पाहवतील हे विनयना

९८

रु. नं ११ श्रीदोंकर १७ जून १७८०
 का. नं ९ पा. उ. २०
 पत्र नं ३ यमाविरुत्तर

भीमंतर राजाभी नाता त्यामीच सवसी

विनती सेवक विवाजी माहादेव कणे हुवानक साशंग
 नमस्कार विनती येसी ज स्वामीचे हुवाक्यासेकरून
 मसारा वतमान गड वद्य १ पापता येथारिस्थित भम
 विनय स्वामीकडून बहुत दिवस पत्र येऊन सयस्या
 परामुप हात नाही तर सरेय पत्र पाठवून सांगून करीत
 गेल पाहिजे यानंतर इकडील वतमान राजाभी सदाविपरीत
 गुण गिदितात त्यावरून सव निवेदन हात असल प्रमुत

नाही आतां पत्र आगविली तरी विक्षपास धरण होवीच घानप मी लिहिले आहे त्याप्रमाणें माझे नांवची पत्रे भीमतांचे येऊ व तांच्यांचे येऊ व तुम्ही आपलं येऊ यहीं तीन घडून पाा रीतच पत्र आली म्हणून निरोप मागून लक्ष्यप्रसारें येऊ नये नाहींत उगवून येणारून कळून (न) देतां आपलें धर्मांत तर मग यदनच, करून लिखावर राहीन मग रक्षर वागता प्रसार घनविता ह न रागा अपा आतां तर मी वरिमत जाला घार सीमा जाली आज पत्र सात घनं जाली फड निर्ती त्याच पुढे परिणाम काय? आतां मी यदन तेव्हा तरीच माघ वाढली आहे ती मी दाखवत नाही जे धरकून घाल ती तो घालील, बाणी होऊन मना फली तर न जमा वसी तुम्ही आपलं संरक्षमावर पुत्र आहे। नवपात्र हा राजगार आहे जर मी दमून निपात्य तर पुढां कनिशी गणी प्राप्त (कडींग) स्थित्यरूप मानुभी धर्मीय चाडोंग नमस्कार विनती येसी जे लिखिताय परितो त्याम करीत जाय ह विनंती

१०१

रु. नं. ११ श्रीशंकर ता. २९ जानेवारी १०८१
 घा. नं. १
 पत्र नं. १

भीमन रावभी नाना स्वागीच सवसी.

विनंती सवक विराजी माहादेव धरणे वृत्तानक चाडोंग नमस्कार विनंती वसीज स्वामीच वृत्तानक माघ सुध २ पावलां सुराम नागपुरी सुधरून असा निरोप स्वामीकडून वृत्ताकुच पत्र येऊन सयराचा साभाळ हात नाही तर सदैव नगरास आपल हाऊन सोमाल करीत बाधा संयराच वतमान उप रावभी वृत्तयय अप्या याच पयावरून निवदन हाऊन मंत्रमगाच दम्याकुच वीळ पाा आहेत त सवरी पाहवतीत ह विषयना

१०२

रु. नं. ११ श्री गा. १ वृत्तापरी १०८१
 घा. नं. १
 पत्र नं. १

भीमन रावभी नाना ग्यानीच सवसी.

विनंती सवक विराजी माहादेव पाा वृत्तानक चाडोंग

नमस्कार विषयना येसी जे स्वामीचे कृपाकराचें करून सेवकचे वतमान माघ सुध १ पावेता सुधम नागपुरी येगास्थित आसे विरोग बहुत पिवस वळे वृत्ताकुच पत्र येऊन सेवकचा परामुष हात नाही तर सदैव उल्लेखप्रस आशा करून पत्री सोमाल करीत गळ पाहिये यानंतर रावभी यावुष व (समत्र) (निमि) तें आले त्यासमागमी मीही निरोप मागितल्य त्यासमई मज राहाविलें तो प्रक्षर सव रावभी अपा यांच लिहील्य आहे त निवेदन करील. व रावभीही भंडीयती संगतीस रावभी दिवाकरपंत जेदा माघ सुध पचमीस कचरीस येऊन भीमतांवास्तु फडनिशीची वरून व विजे देविले सतमीस तरीस वाढली फर्य पुर्वीप्रमाण कामें जी सुदामत आहेत तीं करून यांची घाणी हे वागती भीमतांच सांगून पाठविलें परत निश्चये ठरल्य नाही ठरल्यावर सेवेसी विनंती लिहीन पुर्वीहून येऊ काम ठणें बाव्यास मी चगाय नाही ह वागपासी घालिला आहे सव दिवाकर घईन प्रस्तुत स्वामीचे पत्र दिवाकरपंत यांच येऊनतिसावे तारखेचें आले त्यांत भीमन रावभी वृत्तावाहेन आले व इम्रम फडील मातकर माणूस आल्य त्याई महकूप बाली तहसी ठरल्य, ह पत्र सवून सेवकच घार आनंद बाळ्य, ता काठवर विनतिपत्री लिहू भीमन रावभी रावसाहेप यांचा ऊम त्यापामून वृत्तस्वामीचे अवतारचरित्राप्रमाणें चरित्र बालें, व आपल्या साहासाच भमस, ज्ञा ज्ञास बास तो फरमाया बाळन असल त्या साहासाच, व भमाचें फल, घार चांगलें आलें यत मुमाली उपमा नाही आरळ पत्र नगर्यर आले व सरकररा नाशक येथ महारजी हाता वा घऊन भीमन रावभी आपावाहेवाकड व वागोळे गय्य पत्र पाहून सान्याचें फड नाशकत निव्हे येगा येथें यांच आनंद जाहाल्य सवसी भुव हाय ह विषयना

१०३

रु. नं. ११ श्री ता. १५ सप्टेंबर १०८१
 घा. नं. ५
 पत्र नं. २

भीमन रावभी पंतप्रधान स्वामीच सवसी

विनंती सेवक माधवराय गगाधर वृत्तानक घा नमस्कार विषयना ता ॥ १० सयस सुधम वळे ग्याध

स्वामीचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वृत्त यथास्थित असे विशेष. आज्ञापत्र सादर जाले की प्रात बुदेलखड येथील माहाल राजश्री तुकोजी होलकर याजकडे आहेत.

पो आलमपूर मल्हारजी पो कोच हा माहाल मंगार-
होलकर याचे छत्रीचे निलेकडे आहे याचे तफेंने
खर्चास आहे. कमाविस रा. बालाजी
गोविंद याजकडे आहे.

येणेप्रमाणे दोन माहाल आहेत. त्यापैकी आलमपुरास तुम्ही साग्रत ठाणे वसविले आहे व कोचचे ठाणे खाली करून द्या. यासे बालाजी गोविंद यास म्हणता म्हणोन हुजूर विदीत जाले. यासीयासी हे माहाल मंगारनिलेकडे असता तुम्ही परभारे घालमेल करावयाचे प्रयोजन काय ? सदरहु प्रमाणे माहाली परभारे उपद्रव करणे परिच्छिन्न कार्याचे नसे. हाली हे पत्र सादर केले असे तरी याउपरी पत्र पावताच आलमपुरास ठाणे घातले असेल ते उठवून नेणे, कोचच्या ठाण्याविसी बालाजी गोविंद यास तगादा न करणे म्हणोन आज्ञा. यासीयास दोही माहालचा तपसीले आज्ञा जाली. त्यास माहितगारी सेवकासही आहे. यासे असता पायरीस पाय लाऊन आमर्यादा करीत यासे घडणार नाही. येद्यपि मनोरथ कगवा तरी सिव्यर्थ अधीकार कोणता. मी त्याचे पदरचा पिडीजाद असता आमर्यादा करावयास कारण नाही. कोणी विनती केली त्यावरून आज्ञा जाली, सिरसावद्य, परंतु सुक्ष्म रितीने शोध केल्यास खरे ते व्यानास येईल. सेवकापासून आतर किमपी पडणार नाही. येविपई राजश्री बालाजी गोविंद याजकडील पत्र राजश्री तुकोजीबाबा सुभेदार याचे नावे आहे ते सेवेसी पाठविले आहे. त्याजवरून सविस्तर निवेदन होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१०४

र न श्री ता २८ ऑगस्ट १७८४
फा. न ७ पौ छ. २२ जमादिला-
पत्र न. १ वल खमस समानीन
अधिक चैत्रमास

श्रीमत राजेश्री नाना स्वामींचे सेवेसी.

आज्ञाधारक आपाजी गोपाल कृतानेक सा. नमस्कार विनती विज्ञापना येथील कुशल भाद्रपद शुध त्रयोदसी मुकाम कसवे सेवाल जाणुन माहाराजाचे कृपावलोकणे

करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानंतर सेवकाचे वर्तमान श्रीमत रो. सेनासाहेब यांनी कृपाकरून गग-
थडीस घासदाणीयाचे वसुलास स्थापिलें आहे यास दाहा वर्ग जाली परंतु आपले पायासी सहवास ठेऊन ममता व्हावी हे लक्ष वृहत् आहे याजविसी घरकृत्य मजकूर राजेश्री बाबुराव यास सांगितला आहे. तो महाराजाणी व्यानास आनोन लक्ष सेवकापासी ठेऊन कृपा करीत असावी महाराजाची सेवा करून दाखवावी हे मानस वृहत् आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१०५

र. न. ६१ श्री ता. २९ नोव्हेंबर १८७६
फा. न. ३ छ २० रमिलाखर
पत्र न. १ सन सवा माघ

श्रीमतर राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी आज्ञाकित जय-
कृष्ण हरी साष्टांग नमस्कार विज्ञापना ता ७ माहे सफर मु॥ नागपूर येथे स्वामीचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. पुर्वी येथोन विनतीपत्राची खानगी रा(वा)चे पत्रासहित सेवेसी प्रेशिली होती. त्याचे उतराविसी आज्ञापत्र सादर जाले की तुम्हाकडील सविस्तर माा समजला. रा. बलवतराव नाग-
पुरास सुखरूप पोहचले. उत्तम गोष्ट जाली. पुढे होईल ते लेहून पाठवावे म्हणोन आज्ञा यासीयास येथे प्रविष्ट जाल्या-
वर वैद्याकरवी जे उपाय करावयाचे ते केले व अनुष्ठाना-
दिकही जालीत परंतु आमचे दुदैव त्या योगेकरून रायास परलोक प्राप्त जाला. या खेदाची परीगणणा नाही, एकदाच अश्रु तुटून पडते यासी गति जाली मृत्युसमई उभयथा वधुणी व मी रायासी बोलण्यात आणिले की पुढे आमची गती काय. कोण्या पथेकरून वर्तवि, तेव्हा सांगितले की तुम्ही कोणते विशी घावरु नये तिर्थस्वरूप कैलासवासी दादा याचे अभिमानावर लक्ष देऊन मला मनुष्य करून दाखविले तेच श्रीमत रा. नाना याचे पाय तारक असेत. तेणेकरून सर्व उत्तम होईल. यासे बोलून भगवतर स्मरण करून देहावसान जाले घडणे ते ईश्वरी सकत्पेकरूनच घडत आहे व तेथे निरोपाय असे. परंतु आम्ही केवळ निराधारासारखे जालो आहो. लक्ष पाई आहे. तेथोन कृपा होऊन मनुष्यात आलो तर आलो नाहीतर कोणती गोष्ट सुधी नाही. येथील मडळीचा व मु. (त्रुटित)

१०६

रु. नं. ११
क्रा. नं. ४
पत्र. नं. १

श्री (गुरि) वा. २९ नोवेंबर
१८८९ पौ. ४ २१
रविवार सन सवा माघ

भीमंतर या नाना स्वामीच सेवेसी पो. भूषणराव व
ब्रह्मान विष्णु साधंग नमस्कार विज्ञापना ता. ७ माहे
सफर सु०। नागपूर येथें स्वामीच कृपावळकनेकडून वर्तमान
वेधास्थित असे विचार तिथस्वरूप रावसाहेब स्वामीपासोन
निघाप घऊन स्वस्थवस सुगुण पोहचले. दैवी मानवी
उपाय पाहीजे नितके बाले संवट कर्तृक वष प्रतिपदेस
प्रहर रात्र राहाताना फळ बाला यंसा दैवबघात महाव बाळा
येऊन पन्थ यत्ना विस्तार पत्री माये लेहू. हरीवत्ता प्रमाण
घटणे त भीरुवत्त कडून घटवळ आहे, परंतु या खेदास
पारावार नाही, येऊनच आकाश कोसळूनपडल्या प्रो बाले
येथे अभय मिळान भीमंतर या सेनासाहेबसुद्धा यत्ने
ब्रह्माचा व सचात्मना स्वामीचे पायाचा यास साधे आशिर्वास
असे. तेथील भूपने तिथस्वरूप केमसयासी दिवाकरपतदायदा
यांबराभूत तरगापय व सचात संमणित दिसणे रावपावेतो
हे सध स्वामीच पायने बाले. पुढें आमचाही निराह होणे
ता तेथूनच हाईल पायसी हट मिटी घालवी येसी आमची
सत्ता आहे. यत्कड उचितार मकूर या बमडणपंत यांणी
रायाचे घोलणे आदीकडून लिहीले आहेत ते अक्षरघा
मनन करून पयमय करणार स्वामी समर्थ आहेत सेवेसा
भुव हाप ह विज्ञापना

१०७

रु. नं. ८८
क्रा. नं. १५
पत्र. नं. २३

श्री मे १८८९

सेवेसी विज्ञापना राबभी सेनापुरंभर प्राप्त झालेल्या प्रहर
रिचारात उरीपावून निघून आरम्या मांच्यास गले तेथ
दान पत्रिना झाले रिचाराच पटीकडून टापा रिच राऊन
राबभी घाल्य यांच्या चौदशीस मोण्यास आहे राबभी
आऊ य घाल्य य पुरंभर येथे बाले मांच्याविशींच
पत्रिघमर राहलं. तांच्यानी पुरंभरेंस नरी आगा मांच्यानी
पाहानचस पत्रिनी तयां सादरल्या चार पत्रिना दिव
संस यंसा हणून पुरंभरेंनी सांगून आपल्या लभ्यंत गले
सारा पत्रिना दिवस राहाता ताच्या नवी आगा राबभी

विद्याजीपंत यांणी तोफ छप्पावयाची करार केली तेथ गळे
ताफेचे गोले पंठेत बांगले जोगरावसून छगू बाहाले
च्यार पटिछ दिवस राहाता धुरंभर आले त्याणी आगा
पाहिरी त्यावर गोले आणिली पंधरा वीस व्यु केले
चंगटी आगा ताफेचा मार करवयाची सर्वांच्या वितस
आली त्यावर खाटी उतरून घोटसे जोगरंत आले तेथ
कसून तोफखान्यातून तोफ छगस्या तेथून गर्भछाटीचे गोले
च्यार गांवांत टाकले ते आत जाऊन पुढले. छग पांच सत
गांवांत टाकले नंतर खाटी उतरून आले घुरभरेंस निराप
दिवा ते आपल्या लभ्यंत गले त्याउपरी तत्तय माऊकळ
त्याही मोण्यांत आहे कसे. राबभी खुनायराव यांच्या
उभय हताच्या पोटरिस निवाही गोली गांवातीळ येऊन
बळा कसळा घोडासा हात मुळ्य आहे फार नाही मोठी
सैर ईश्वर कळी माऊ, खुनायराव, तत्तय आपल्या बळ्यस
मोण्यांत संघेस आहे सेवेसी भूत होय हे विज्ञापना

१०८

रु. नं. ९१
क्रा. नं. २
पत्र. नं. ९

श्रीगजानन प्रा.

ता २९ जानेवारी १८८९

सेवेसी माये गाविंद बरागावर मस्तक ठेवून कृतार्थ
साधंग नमस्कार विज्ञापना येथील कुछल ता. पीप गुड
७ मुझम भीनगर येथ आपले हूचे करून स्वस्तीधम
आपण स्वर्गीये कुछल त्याहावयासी आझ बाली पाहीजे
विरोध इफडील मकूर तर भायस्मासी घरकरनी आझ
मळ्य आली की गडमंडळ (याचा) बजसाल मोरल्या
कडील यत्तयाचा आहे याबदरिता सुग्री तुत न यण
मागाहून छहून पा तणे प्रा करणे य गनस रुपयांची
बरात पा आहे तो येवत्र घणे येसी आझ बाली ह
वर्तमान त्याचे यकीलनीही विा हाते त्यावरून यानी
आपल्या ध्यानंत आगिले की भीमवानी भयल्यासी नाड
स्थान आमचा प्रांत गडमंडळे देण्याचा वेध लाठीत
नाहीत यथिरी मोरंभरंत राहाये येसी आझ बाली आहे
ह यंघन सात महीने आत्र पालेता बाहाले सच पंसा
पायत नाही ह्याकविठ्या उभयच मनभी करून घाम्य
तय घरकून पात्राया, घाटीस पनास हरप उलय रच
देणे येऊन विठ्या पटी नयत, यावेदे सुग्री करून मास्तरन
येसे हात दानस्थानी ही बरात लीच आहे. घरकरन
मर्बिस्तन राहणे येथील मर्बि सय कारमारीयावर. उभस्त

पु यकचीत नार्हात याजमुळे मनःशी मधीच घालमेली. ज्याचे हाती जेथील कारभार तेथील तेच सर्वस्वी धणी. येविगीचा आर्षे लिहिता येत नाहा. भोगल्याकड गड-मडले प्रात होऊन त्याची टाणी जखोन नंतर वजुवात प्राताची होती तरी सर्व आर्षे ध्यानास येत. येणे कर्ज-वामती मिळत नाहा, पुढे आज्ञा कर्तव्य ते सत्वर जाली पा. सेवेसी आल्यावर सविस्तर आर्षे निवेदन होतील. ब्रह्म काय लिहिणे कृपा लोभ करावा हे विज्ञप्ति.

१०९

रु. न. ६१ श्रीगजाननप्रा॥ ता. २८ फेब्रु, १७८८
फा. न. २ पो. छ ५ रमजान सन
पत्र न. ३ तीसा समानिन जेट.

सेवेसी मोरो गोविंद चरगावर मस्तक ठेऊन कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता. माघ वा ७ सुा० श्री प्रयाग येथे स्वामीचे कृपे करून स्वस्ती क्षेम जाणोन स्वकीये कुशल त्याहावयासी आज्ञा जाली पा. विशेष. गडेमडल्याचे जावसालाकरिता आपले आज्ञेप्रा श्रीमत रा बालाजी गोविंद यासमागमे आहे. श्रीमत रा रघुजी भोसले सेनासाहेब पुण्यास सरमारात जाणार म्हणोन येकीले, आले आसतील, मजला कार्याविसी जसी आज्ञा येईल त्या आज्ञेप्रा सेवेसी हजीर आहे बुबले खर्चास देत नाहात, उठोन जावे म्हणतात. राहण्याचे आता काये कारण, पुन्हा ताजी सनद आली तर रोजमरा देऊ, नाहीतर सनदही मागारी देणे नाही व खर्चासही देणे नाही, येसे म्हणतात. येविसीची आज्ञा यास निक्षुण आली पा सरकारचे आज्ञे प्रा येथे राहिलो आहे. पुढे आज्ञा जसी येईल त्या प्रा करीन. सेवेसी श्रुत जाले पा ब्रह्म काय लिहिणे. कृपा लोभ करावा हे विज्ञप्ति.

११०

रु. न. ६१ श्री ता. १४ मार्च १७८८
फा. न. २ पो. छ ६ रमजान सन
पत्र न. १ तीसा समानीन जेटमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.
पोष्य आज्ञाधारक मोरो गोविंद चरणावर मस्तक ठेऊन कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता.

फाल्गुण शुभा. ७ सुा कालपी येथे स्वामीचे कृपेकरून स्वस्ती क्षेम जाणोन स्वकीये कुशल त्याहावयासी आज्ञा जाली पा. विशेष. इकडील मजकूर तर श्रीमत रा. बालाजीपतनात्रा त्रयेत्यळी माहायात्रा तपोवन राजश्री गडकी सुवर्णभद्र वर्दी गोमतीसगम करून आले. एका दो रोजा कालपीस दाखल होतील. मीही समागमे सरकार-आज्ञे प्रो आहे. श्रीमताचे पुण्ये यात्राचे समागमे यात्रा जाली, सर्व प्रताप श्रीमताचा, पुढे आज्ञा कर्तव्य ते जाली पा. ब्रह्म दिवस जाहाले. सेवेसी येऊन पुन्हा आज्ञेस रादरच आहे. आज्ञा जाल्यास येईन. कामच असल्यास जसी आज्ञा येईल ते कर्तव्य, परंतु खर्चवेचास रोजमरा देत नाहात. साल सुा सागरावर रोजमन्याच्या शोचकिट्या दिव्हा. त्यास एक वर्ष तेथे जेट बंधु एक वर्ष दररोज वेरसारा करून दुवारा खर्च तेथे येथे वसून, आज्ञा येसे म्हणोन आयापी दिला नाही. हाली यात्रेस समागमे आसता येक रोजमरा देखील दिव्हा नाही. येथे वो. रा. लक्ष्मीनागयण भटजी कासीकर आहेत. त्याची मर्जी की आमचा प्रात आम्हाकडे कायेम सरकारातून जाला. भोसल्यानी आपले लोक बोलाउन घेतले. यास श्रीमत काये लिहितात, हे का राहतात ते हे व श्रीमत जाणत, आम्हास ठेवण्याचे कारण नाही. जावे हेही म्हणे नाही. येविसी येक दोन वेळा सेवेसी ला. त्यास निक्षुण ताकीद येक वेळ जाल्या खर्चाम देतील. चार सालें नालवदी कापड नेमणूक करून पाठविल्या. परभारे पावले कुडुन-वच्छल स्वामीच्या पदरचा आज्ञाधारक आहे. कृपा करून सरक्षण करणे सर्व प्रकारे आपणाखेरीज आम्हास कोण आहे. येविसी श्रीमत रा. त्रिचकराव यात्रा गडबोले यास सविस्तर विनति केली आहे. तेणे प्रा. श्रत करतील. व्यानात आणून कृपा करणे ते करावी. मी आपला आहे. ब्रह्म काय लिहिणे कृपा लोभ करावा हे विज्ञप्ति.

१११

रु. न. ६१ श्री ता. ४ जून १७८९
फा. न. १२ पो. छ. ३ जिलकाद
पत्र न. २ तिसेन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.
सेवक श्रीधर लक्ष्मण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथीजे येथील कुशल ता. छ. ९ माहे रमजानपर्यंत

स्वामींचे कृपळून यत्मान येथारिथ आसं यानंतर स्वामींनी कृपळून पत्र पाठविले ते उत्तम समई पावान संतार जाव्या तमच यत्मानाकडून येथत्र येणे आहे याद्वारेतां चत्रभा यत्न नुकु पाठविले आरेत चोळतीस त्या मा यत्नानी सरमस घावी गंगोन आसा छिडीती त्यास भीमत यत्मानसारेंनाचा प्रसार यांगल्ली सध्व च्यार पत्र यत्नान अंधिद लागले यात्रभी आनरावजी याद्वारे लम्हा रुपवाच्य हुड्डा आस्था होव्या त्याचा मरणा भानत यत्मानसारेंनाची फरन दिव्या व वाचीची हुंडा

पद्मास हुड्डायाची भीमतांनी दिव्ही आणि याचीचे येव बांध्या हुंड्या स्वधोपेत यासमागमे दाखुची नादक यांक्य देखून पाठविल्या आहेत येविली भीमत येत्मानसारेंनाची सर्व लिहीले आहे व मद्यारनिलेसी चोळत्यात आभिले आहे चोळतीस त्याचवरून ध्यानास यास लख दूकडील स्वामींचे जगां व स्वामीचा लेम आहे पुढेही गोरविणे स्वामीकडेस आहे, स्वामी सध्व आहेत तेव्हा येविली स्थाहाये येसे नाही सेवेची भुत होम हे विज्ञापना

3 दचाजी तोरडमल याचीं पत्रें

११२

रु. नं ९१ धी ता. १२ एप्रिल १९०९
फा. नं ३
पत्र नं १०४

रात्रभी मध्यरात्री नादक वारप गांवाची यांक्य अलडीत स्वामीअलडूत यत्मानचे भोटा दचाजी नादक तोरडमल मुराम नागपूर रामराम धिनती उपरी येथील कुरोल यत्मान स्वामीय तुडाळ लिहीत याच थिगा रात्रभी त्याकर पत्रदाना याचा तुडास भीमतांकडे दितक आथ संगोन याचवयस पाठविले त्यावर यत्न प्रसार घटव्या त्याचा इतव्य तुडास इतव्य लिहून पाठविले त्यावरून तुडास याचव आसल मुदी या कामास गला तं संग्रत चलायना वारण काडी नाही आलिकडे मसल्येचीचा घाट भीमताय यत्नरून वागलव घटत आहे व भीमत यत्नरविली समत राजून वृयतप्रमाण याणी त्याणी उक्तयात्री ज्ञातीय कल्यान राहून निमटतन घराय ह्या प्रमाणा घाट टहल आहे व रात्रभी ए मरपेतगा याणीय स्वामी भीमतांकडे करीत आहेत येविली त्याणी व याणी भीमतांस लिहीत आहे यांजसही यत्नरविली सरसाराता जाा वरत या यत्नंतर यत्न आथ पक्षरे यत्नीय तासाराता गुडी काडी यत्न आचसत १ नय यत्नयान १ मरपी तुडास यत्नमान लिखिले तरी तुडास यत्नीय आनरावजी यांगलास त्याप्रमाण अलव्य रात्रभी यत्नयानाची हदी तुडास यत्न सरसाराता संग्रत

चांगला घाट घटत आहे, यातील आर्थ पाहताना सरकर कामाचा उपयोग कर आहे. यांक्यरिता रात्रभी तुडास चांगलीस त्याप्रमाणे वतनुक करवी बहुत सावधपणे आसावे या छ २९ रविवारवत बहुत कम छिहणे लेम आसु दिने ह किनती मोजू बरई याचवरोधर पत्र पाठविले तं पावले त्याप्रमाण फळे च्यांस मजुतं लखु यत्नयत्नल पत्रे दिव्हे आहेत ते तुडासी आपल्या कळकळ घळून घाटून दळणे आम्हि त्याचे उत्तर पाठवणे हे विनंती

११३

रु. नं ९१ धी ता २० फेब्रुवारी १९०९
फा. नं ३
पत्र नं. ९०

साहेबांच सध्वी, यथील येम ता छ १ रविवारवत मु. नागपूर यत्मान येथारिथ आते यानंतर दूकडील यत्नमान छ २१ रविवारवत रात्रभी सेनापुरंधर व रात्रभी यासिचपत यांचा निरोप आनरावपूरव्या युष्मदीहून घळून या रामराय निदक ना ता. सदाविषयत या रामराय मी निघाल्य त छ ४ रविवारवती रामराय मुष्म मरकुरास पाहूनको तच दिवपी रात्रभी सेनावास्तुभा याचा रामराम यत्न छ ५ रात्री सेनावास्तु व सेनावास्तुदर यांची स्वारी विमारीस यांगलास दास काय मर तीन निघत राहून तुडास पयास इरण मारून छ ८

रोजी साईंकाळी शुक्रवारी नागपुरास आले. तेच दिवसी सरकारची व तात्याची पत्रे व रविसक्रमणाचे तील शर्करा-क्त सेनासाहेब व सेनाबहादर राजश्री विवार्जावावा भोसले व राजश्री भवानी कालो यास आले. तेच वणी रा रामराव व मी जाऊन सेनासाहेब व सेनाबहादर याम पत्रे व येल्या दिल्या गा. भवानी कालो (बुटिन)

११४

रु. न. ९६

श्री

१९ मार्च १७८५

फा. न. ३

पत्र. नं. ७९

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. ७ जमादिलावल, सु. नागपूर वर्तमान येथस्थित आसे. यानंतर साहेबा मला टकडे येण्याविशी आज केली ते समई राजश्री ग्गोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यास निरोप सागावयास आज केली. त्याप्रमाणे येथे येऊन सेनासाहेब यास विचारले. येका दो दिवसी ऐकोन घेतो म्हणून परतु बोलावयास सोयें पडली नाही आणील येकडोन वेळ विचारले की आपणाम तरी ऐकोन व्यावयाम फुस्मत नाही आणि येसेच राहिल्यास श्रीमत नानासाहेब मनात आणितील की आम्ही निरोप सागोन पाठविला परतु दत्तार्जने न बोलाताच दिखाऊन गहिला म्हणून उत्तर आले नाही येसे होईल. तेव्हा सेनासाहेब बोलले की तुम्ही म्हणता रे खरे, परंतु याच्या पोटातून दुसराही आर्थ निवेल की दत्ताजी नाईक तरी बोलला आसेल परंतु सेनासाहेबसुभा याणी ऐकोन येऊन उत्तर करावयास सकोच केला आसेल यामुले उत्तर दत्ताजी-कडोन येत नाही. तेव्हा आम्हाकडेही दोष लावतील यास्तव आम्हासही ऐकोन येऊन तुम्हामी बोलावयाचे आहे उदक गावी निश्चये ऐकतो याप्रमाणे ठरून छ २६ रविवारासी मी सक्ताप्रमाणे जाऊन साहेबाचे आज्ञेप्रमाणे येकार्ता सेनासाहेबास बोलणे ऐकोन येऊन उतर गेले की नाना यांचे व आमचे इमान होऊन श्री विष्णुमदिरात बोलणे जाणे तेच मनात आरेगनिशी आहे. दुसरा आर्थ तिमपी नाहा. राजश्री पतप्रधान यांचे व आमचे दातेचे कल्याण व राजश्री नाना उभयेपणी योगक्षेम वाटणार नसुंशी मोठी गोष्ट आमच्या व ताच्या समज ही विष्णुमदिरात ठरून इमानप्रमाणे जाले जाता चित्तान चांगले वसे समज नसे व दुसरा हाट नसे तेव्हा दल्ला वगण्याना गा

कलतच आहे. मध्ये वरचेवर येविशीची पत्रे व निरोप जाऊन वल्लख पुरून कायेममिजाज समजत असावी येविशी राजश्री नाना याणी तुम्हास सागोन विचारविले उत्तम आहे. हे गोष्ट आम्हाकडून काहीनी कमी दिसव्यान आली हे प्रमाण आहे. वरकड दुसरा विचार नाहीच नाहा. श्रीविष्णुमदिरातील बोलणे फतरची लकीर येने समजून आचळपणे आहे. तुम्ही याप्रमाणे राजश्री नाना याम लिहीणे उत्तर येईल ते आम्हास दाखवणे म्हणून सांगितले त्यावरून विनती लिहीली आहे. दुसरे सेनासाहेबसुभा याणी सांगितले की सेनापुरवर याचा प्रकार केलासयासी विमान-पत यावरार राजश्री नाना याणी उर्वी बुरधराम पाठविली त्याप्रमाणे कायेममिजाजेतही आहेत राजश्री पतप्रधान याचे दौलतेचे कल्याण ते गोष्ट गजदिवन मनात ठेवून वर्तणूक करात आहेत. राजश्री पतप्रधान यांचे लग्न जाले त्या दिवसापामून पुण्यास जावे हे निश्चये ठरला आता आजपर्यंत लावले येविशी आम्हाकडोन सर्व गोष्टी आयोग घडल्या येविशी राजश्री नाना म्हणतील तें प्रमाण आहे. मीही येविशी उद्योग करणे तो केला परंतु पडन आहे नाही इतकेच. वरकड काही नाहा. बुरधर यांची प्रकृत जाहाल हे राजश्री नाना यास मने ठावकी आहे. याप्रत उभयेताचा समज आहे. राजश्री हरपतताम्हा मयल्ल आहेत तेव्हा सर्व कामाचा पाठ उत्तमप्रकारे म्मानाने उतरतील हे खातरजमा परी आहे व सर्व पाठ पाडन उणे आसेल ते पूर्ण करून उभयेपणी मोनायेनान दिनाये हा आर्थ राजश्री नाना याकडे आहे आमचे मोनायेन याप्रमाणे आले म्हणून तुम्ही राजश्री नाना याम लिहणे म्हणून सांगितले त्यावरून विनती लिहीली आहे राजश्री तात्या याम पत्र लिहीले नाहा. साहेबाचे पत्र आम्हास मिळाले मुजबद जमूद पाठविय आहे याचे उत्तर आज्ञाकारिता करणे ते मन्तुर्जनी नाईक योग्ये याच आज्ञा पाळून जालासगोन आहे पाहणे येथेही सुत येथे पाठविले.

११५

रु. न. ९६

श्री ता. २० मार्च १७८५

फा. न. ३

पो. नं. १० राव

पत्र. नं. ८०

लग्न

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. १० जमादिलावल, सु. नागपूर वर्तमान येथस्थित आसे. यानंतर साहेबा मला टकडे येण्याविशी आज केली ते समई राजश्री ग्गोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यास निरोप सागावयास आज केली. त्याप्रमाणे येथे येऊन सेनासाहेब यास विचारले. येका दो दिवसी ऐकोन घेतो म्हणून परतु बोलावयास सोयें पडली नाही आणील येकडोन वेळ विचारले की आपणाम तरी ऐकोन व्यावयाम फुस्मत नाही आणि येसेच राहिल्यास श्रीमत नानासाहेब मनात आणितील की आम्ही निरोप सागोन पाठविला परतु दत्तार्जने न बोलाताच दिखाऊन गहिला म्हणून उत्तर आले नाही येसे होईल. तेव्हा सेनासाहेब बोलले की तुम्ही म्हणता रे खरे, परंतु याच्या पोटातून दुसराही आर्थ निवेल की दत्ताजी नाईक तरी बोलला आसेल परंतु सेनासाहेबसुभा याणी ऐकोन येऊन उत्तर करावयास सकोच केला आसेल यामुले उत्तर दत्ताजी-कडोन येत नाही. तेव्हा आम्हाकडेही दोष लावतील यास्तव आम्हासही ऐकोन येऊन तुम्हामी बोलावयाचे आहे उदक गावी निश्चये ऐकतो याप्रमाणे ठरून छ २६ रविवारासी मी सक्ताप्रमाणे जाऊन साहेबाचे आज्ञेप्रमाणे येकार्ता सेनासाहेबास बोलणे ऐकोन येऊन उतर गेले की नाना यांचे व आमचे इमान होऊन श्री विष्णुमदिरात बोलणे जाणे तेच मनात आरेगनिशी आहे. दुसरा आर्थ तिमपी नाहा. राजश्री पतप्रधान यांचे व आमचे दातेचे कल्याण व राजश्री नाना उभयेपणी योगक्षेम वाटणार नसुंशी मोठी गोष्ट आमच्या व ताच्या समज ही विष्णुमदिरात ठरून इमानप्रमाणे जाले जाता चित्तान चांगले वसे समज नसे व दुसरा हाट नसे तेव्हा दल्ला वगण्याना गा

दुर्भाग्यवान् तरी सत्यव्रतस्थान व बहुश्रेष्ठस्थान यांची नवागमन आलखूर प्रांत बराड येथील सुम्याच्या सनद करून घेऊन येतेचामुळे यांस तगोरीची सनद घेऊन छ १ राजी सोद्यापुरास आले हे वर्तमान बंगास फलान्तर पहिली सिव्ही ठविली हातीच व इली नवीन सिव्ही ठेऊन वगैरे सुधा आहेत व राजभी देवजी गवळी फिले आहार दि। राजभी माहादजी सिव्ही इली बगास सामील आहेत म्हणून खानमवागनिलेय वातमी फलली, त्याच्या खानांनी राजभी सेनासाहेबसुमा यांस पत्र पाठविली की, आम्ही आलखूरच्या सुम्याच्या सनद घेऊन आहो, परंतु बंगांनी सनदेवरच सुमा आमच्या स्वाधीन करवा असा आग्रह नाही त्यातहि सिवांगडील फिलेगार बगास सामील, तेव्हा सुधयसंग पडेल, गुंता नाही चाल्य ज करणे ते पोस्तघराने करावे खगेळ रांप्रत आम्हाबळ कमवेतही पडतसी नाही सध भरवसा आपस आहे तरी राजभी निवृत्तपंत सुमेगार प्रांत मजकूर यांस आमच्या कुमवविसी लिहावी म्हणून मधारनिले यांची पत्र यथे आली त्यावरून सेनासाहेब व राजभी मनानी फल्य यांची विचार केवळ की, राजभी विठ्ठलस यांचा व महबूबस्थान यांचा साठचालवचा तह आघास ठरत नारी व वडिल्यांनी आहारी नाही आणि सत्यव्रतस्थानाचा व आमचा माश्चाय तका कुमवविसी करणे प्राप्त त्यास आले वर्तमान पुण्यास वडिल्यास लिहाय, आज यांस त्याप्रमाणे करायचास यंदुळ याप्रमाणे ठरवून यांनी सेनापुरासपत्र पत्रे लिहीली आहेत लाऊ बळवने गडी म्हणून फिले वतमान सवेसी विनंती लिहीली आहे मगाहून घोष करून लिहीन जंग सिव्ही ठेविला, परंतु कोणत्या मनसुम्यावर ठेविलो ते समजळ नाही, म्हणून पद्यजी विनंती सबसी लिहीली आहे त्यास आता समजळ की, सत्यव्रतस्थान घडझरिता सिव्हीचा उद्योग केवळ व करित आहेत सपसी भुय हाय, हे विज्ञप्ति

१९६

र. नं. ९६ धी ता. १ म १०६५
प. मं ३
पत्र मं ८९

सादर उपरी यथील धम ता १६ अमावस्य
गर नु नागूर पत्रे न्यासिधत आस जनेतर इकडील

वर्तमान तरी छ १९ राजी सेवेसी विनंतीपत्रे लिहीले आहे त्यांत सत्यव्रतस्थान यांचे पत्र राजभी सेनासाहेब सुमा यांस आली त्यांचा मजकूर लिहील्य तोच आहे सुधय नाही परंतु नदिबच्या मुकामचे पत्र सत्यव्रतस्थानाचे होते छ १५ बगादिलखरी सोल्यापुरास येऊन पोहचतो म्हणून लाि आणि मी समजले की, पयरावीसच खोस-पुरास वास्तव आहे म्हणून विनंती लिहीली घोष करिता येथ ठरले सेनासाहेबसुमा यांबळडील प्रवृत्त इंदुनीन आलख-पुरांत येतेचामुळे यांबळ आहे त्यांचे पत्र छ १५ रोबरे सेनासाहेबांस छ २१ मिनहूस आले त्यांत वर्तमान की, सत्यव्रतस्थान यांची मातुभी व मुळमागसे आलखपुरांत आहेत यांची पत्रे खानस करये झालत, व खान मातुभीस काये लिहीतत, हा आदेशा बगाच्या चिवांत येऊन शाह्याचा चौक्याचा फरोबत करून सत्यव्रतस्थान यांचे मातुभीचे वगैरे त्यांच्या बाळ्यांतील कोणाचे पत्रे बाहेर बागे तरी बगाच्या परवानगीखेरीब झत नाही व आजोनीदून व राजभी रामचंद्र दादा यास व आम्हास बंगांनी निरोप सांगीत खानाचे मातुभीकडे पाठविले की, खानाची मातुभी तीच आमची मातुभी सुधय अथ नाही त्यांनी सुलक्ष्य असाने त्यांच्या देवडीवर बहुत सिव्ही नवासी दानस मानसेपावेता आसावी, आपोळ ठेविल्यास आम्ही घुरबावर गरनाळ फलून त्यांच्या इवेलीवर गळे मारु म्हणून त्याप्रमाणे आम्ही शिवा खानाच्या मातुभीकडे जाऊन चौक्ये त्यांनी उचर फळ की, आम्हापासी सिव्ही आहे तेच आहे सत्यव्रतस्थानही बळ आले आहेत त्यास पत्र लिहून पाठवू त्यांचे उचर येइल त्याप्रमाणे फळ जाईल दरम्यान त्यांची सत्की कसपास दानस मानसे ठार चाल्यनंतर आम्ही आपले गळे कापून प्राय देऊ परंतु देवडीबाहेर विवत निपणार नाही म्हणून तेव्हा आम्ही बगास सांगितलं, बंगांनी कसूळ करून खानास पत्रे लिहावयास परवानगी दिसवी त्यावरून खानाचे मातुभीने जाले वतमान खानास लिहून पाठविले आहे उत्तराची प्रतीधा आहे परकड सुधय होण्यास आतप राहिली नाही शाहयबाहेर मातर तोफ हाती ती आत आणून ठेविली व शाहय इवडी फिरवली की, सरकारतर्फे पावरबमा राखोन राहाणे म्हणून, व बंगांचे बळणे हच की, आमची मातुभी नवाचा बळ आहे त्यास नवापास आद करून उत्तर हातु ते आम्हास लिहून पाठविलील, त्याप्रमाणे फळ जाईल, तासवेत यांची बळ पत्र देणार नाही म्हणून इंदुनीन यांचे पत्र जाळ त्याची नवळ करून यथे ठेऊन असत्यपत्र सेना

धुरधर याजकडे पाठविले आहे. व त्याच पत्राची दुसरी नकल करून सलावतखान याजकडे वर्तमान कलावयाकरिता पाठविली आहे. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाति.

११७

रु. न. ९६

श्री

ता. ६ मे १७८५

फा. न. ३

पत्र न. ८९

पुरवणी . ईजुदीन याची पत्रे आलीयावर सेनासाहेब व राजश्री भवानी कालो याणीं मिर्जा अनवर वेग यास येतेशामजग याजकडे बोलावण्याकरिता खाना केले की, तुमचा आमचा स्नेह आहे, व सलावतखान याचा व आमचाही भाईचारा आहे, त्यास त्याचा व तुमचा विरुध वाढला आहे, त्यास जी गोस्ट नवावापासून ठरली ते तुम्ही उभयेताना उत्तम माणून त्याप्रमाणें वर्तावे, विरुध करून फल नाही सनदेप्रो जागा खाली करून खानास द्यावी, व खानाची मातुश्री व कुटुंब आलजपुरात आहेत त्यास उपद्रव करू नये, हेच गोस्ट दुरदेसीस चागली आहे. खानाचा भाईचारा आम्हास आहे तेव्हा येथून त्याविसी काये घडावे हे सर्व तुमच्या व्यानातच आहे याप्रमाणें युक्तीचे वाटेन बोलोन जग देहावर येऊन खानाच्या मुलामाणसास उपद्रव न करिता जागा खाली करून देत आसे बोलवे म्हणून मिर्जास सांगितले. व जगास व ज्यानआली यास पत्रेही बोध युक्तीचे लिहून, मिर्जाची खानगी छ-२४ जमादिलाखरी केली. आणि मिर्जाचे खानगीचा मजकूर सलावतखान यास सर्व याणीं लिहून पाठविला व खानास लिहीलें की, जगा(ची) चाल तरी याप्रमाणे आणि तुमची मुलेमाणसे त्याच्या कवजात तूर्त आहेत, त्यास जगाचा उपद्रव न होता मुलेमाणसे तुम्हाकडे यावी व जागाही हातास कटकट न पडता यावी त्या आर्यांच मिर्जा आनवर-वेग याची खानगी केली आहे. मिर्जा तेथे पोहोचून जग देहावर आल्यास वहुत उत्तम, नच एके तरी लडाई करणे प्राप्त आहे. परंतु मिर्जा जगाची भेट घेऊन बोलणे होऊन उतर येईल तो पावेतो तुम्ही लडाईची जलदी करू नये. उतर आल्यावर तुम्हास इतला देऊ, नतर लडाई करणें तरी करावी. लडाईचा नेम टरल्यास तुमच्या कुमकेस राजश्री विठल बलाल सुभेदार, प्रात वन्हाट, हे फौजसुवा येतील गुता नाही, म्हणून लिहीले आहे. व याचप्रमाणे इजुदीन याच्या पत्राचा व मिर्जाच्या खानगीचा व

सलावतखान यास पत्र लिहील्याचा इतला रा. विठलपत सुभेदार यास लिहून पाठविला आहे. मिर्जावरावर जगास व जगाचा कारभारी ज्यानआली यास पत्रे दिल्ली त्याच्या नकला व सलावतखान यास पत्र लिहीले त्याची नकल करून धुरधराकडे पाठविल्या आहेत सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञाति.

११८

रु. न. ९६

श्री

ता. ९ मे १७८५

फा. न. ३

पत्र न. ८७

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. २९ जमादिला खर मु. नागपूर येथारिहत आसे. यानंतर इकडील वर्तमान राजश्री सेनासाहेबसुभा याची वातमी आकोटाहून आली की, महबुबखान याणी सेनासाहेबसुभा याच्या मोकासदाराच्या वाड्यावर चालोन जाऊन हला केला तेव्हा मोकासदार याची जमयेत काहीसी होती तेव्हा खानाची व याची लढाई जाली मोकासदार याजकडील चार पाच माणसे ठार जाली व पचवीस तीस जखमी जाले व पहिलवान-खान जमादार चागला माणूस होता त्यास चार जखमा भारीच आहेत. व खानाकडीलही पाच सात चागले ठार जाले व पंधरा वीस जखमी जाले. खानानी मोकासदागचे ठाणे घेऊन आपला अमल बसवून सिवदी जुनी आस्ता आणिल नवीन ठेवून आकोटचा बंदोबस्त करित आहेत व ईजुदीन याचे पत्रे, व राजश्री विठल बलाल सुभेदार प्रात वराड याची पत्रे सेनासाहेबास आली त्यात वर्तमान की, येतेशामजग याची मातुश्री नवावाकडे जात होती. तिजला सलावत याणी आटक करून ठेऊन सांगितले की, आमची मुलेमाणसे जगानी आलजपुरात आटकाविली आहेत त्यास मोकलीक होण्याविसी जगास लिहून पाठऊन आमची मुलेमाणसे आम्हाकडे येईतसे करावे, म्हणजे तुमचें जाणे नवावाकडे सुखीत होईल. त्यावरून जगाच्या मातुश्रीने जगास पत्रे जाल्या वर्तमानाची लिहून पाठविली. त्यावरून जगाणी ईजुदीन व रा. गोविंद दादो दिा सेनासाहेबसुभा यास सलावतखानाच्या मातुश्रीकडे पाठविले की, तुम्ही सुखरूप जावे म्हणून. तेव्हा खानाच्या मातुश्रीने जगास सांगोन पाठविले की, सलावतखान याची पत्र येतील त्याप्रमाणे केले जाईल. म्हणून त्यावरून जगानी आपले मातुश्रीस जाले वर्तमान लिहीले आहे. याप्रमाणे येथे वर्तमान आले ती पत्रेच सेनासाहेब यांनी ब्रजिनन गझरी

नागपुरकर मोसले याची पत्रे

सनापुरकर यांकरुड पाहायचा पाटकिर्नी आहेत वराट
प्रांती आमुतराव गणून तातया नवा उत्पन्न जाल्य आहे
त्याच्या पारपयास गवभी विडळ जल्यल सुनेगर यांभी
पंचत स्यार पाटगड आदत ह वतमान निडलपंतचिंच
परी लिणिले आहे. पेथानी सिंगनापुरी उत्पन्न जाल्य होता
तोच हा आहे टुसरा नार्हा संवेची भत हाय, हे विज्ञासि

२ नं. ११
का नं. ३
पत्र नं. ८८

११९

श्री का १ मे १७८६

माहपांच संघची येथील धेम ता छ ३० बमा
दिल्यास मु नागपूर वतमान येथारिषत आसे यानंतर
हकडील वतमान तरी छ २९ बमादिल्यासी संवेची
विनंतीपान पाटकिरी आहेत त्या ठपरी आब प्रातःकाली
राबभी तेनासाहेबसुभा यांणी व राबभी मवानी झाल्य यांणी
राबभी रामराव निरंक यांच व मजल्य चांगितल की, वराड
प्रांती नवाघाचा व कधील वड लाड्याचा माहल निमनिम
व निगर बागीरीन माहल वाटचावीच प्रमाण आहेत त्यास
विगर बागीरीन विरंग्यान यांकरुडे नवाघाकरून आनोट
पार च्यार माहल आहेत त्यास विरंग्यान काचा पुत्र
महदुसगान वाडुकर्यांत वाटचालत्याचा वड आसां निय
निम वंगन घड जाल्य तयां सून वडुवा प्रमारे सगगन
व लिहून पाहिल परंतु रान मागापर बरनांत आभि
सनापुरकर यांच तरी पुण्यास जाण्याची त्या सगुळ
चमत्परी वीस रुपये रस्तकरुड देऊन एसीचा भाग निमे
निम हरदु दिसा प्याचा पुठ वाचालत्याचा बापवाळ
वरल्यास रस्तकरुड वीस राहिल ते आगही पडन निम
निम वरल्यास रस्तकरुड येवन पदार घतला जारल
वाट ठरऊन पानावर पान ठऊन पुरंघ पुण्यास गळ नंतर
महदुसगान यांनी मासती वष वरीकरुड ठऊन निमनिम
देवन घातातांत व बमीशमस तयरी करून थक लागल
त समर राबभी निरंक कयत मुनगर प्रांत मबरूर यांणी
यां लिहीत तातसर पानाची चाय दुसंगी बाणून यरून
राबभी गाद ते व रायल पाचां सार देऊन मुनगरां
कर राना करु आनि तांत वरीच्या अय न वड सम
टप हाय येव वडुत समस्त फल, व मुनगर यांणीही
दिहिल्य प्रमावत पनयूळ घडी व पानानीही मर्च
मुनेसराची येदीं पाणी त्याऊन यऊन भरल तामधनी

त्यांचे वोलणें मनस्वी होऊ लागले यामुळे फलते नाही
खान ठठान आघेयंत गले तय येथील सरदारचा
मोझवराफचा बाटा होता तो खानानी हथ करून घेतल्य
सुवरें जिबती चैत्र वष १२ उ खान हावमरी होऊन
आक्रयाघावर सातस लोक व दान हमार पायेदळसुभा
निघोन मुनेदापरा चालून आल्य मुनेदार आक्रयापासत
दोन आभीच कोव होते त्यांच वावमी कळडी की,
खान चाखेन येतात ते वेळेस मुनेदाहरी वापय चाले
मानाबल येऊन, लोकसुभा पायेउतव हाऊन, गोळे
चालऊ लागले तेव्हा मुनेदापराही प्रात चाले यांची त्याची
लशई बाडी उमयेपेकी बीस पचवीस लोक वंगल्य
घमास आल्य व जवामीही मोहीकडील पत्तास पाठगच
चाले रानाचा मोड जाल्य त्यांकरुडील निशानाचा हावी
येऊ दुसरा येऊ वेले दोन हावी व कांही बाडे व निशान
व नगारा व विठलपंतकरुडे पादाक आल्य सेवदी महदुस-
खानापाही होचक कापून विठलपंतानी आनिळ राना-
कडील सवाहत्यान मुनेदापराकरुडे टाचक मागावयाव आल्य
त्यावरून मुनेदापरांनी महदुसखानाचं होचक दिहल, या
प्रमाणे राबभी गोविंद रागे यांच पत्र व मुनेदापरासल
बापूत नार्हक आहे त्याची यातमी आळी र विठलपंत
यांणी पत्र सार्वका पायेतां येहळ ह वतमान मुन्दीही
राबभी नाना व राबभी तात्या यांच छिहून पाठगन,
आमची पत्रे पुरपरांत राबवीच गर्ग गणून त्यावरून संवेची
विनंती लिहीली आहे. संवेची धुत होय, हे विज्ञासि

२ नं. ११
का नं. ३
पत्र नं. ७३

१२०

श्री का १५ डिसेंबर १७८१

पुरवणी राबभी दगावी खुनाथ याची पत्रे
छ १६ माहसमवी छ ११ सधरी आधी त्यांत मबरूर बी
महदुसखान यांनी नवागव म्यालपूराहून पत्र पाटकिरी की
राबभी तेनापुरंघ वराट प्रांती जावी दिवयापासत साड
चाळीये येवनी प्रांतांत तमास रोय करून येवन घेतल,
य रवा जिबानी दुसम वरितान तय सत कापून
आणीतात करु घनापीस वड पगार वीरेपिरी गांर
गांर पीटा करून मनस्वी उपद्रव करितात महदुसगान
कारण्यापासून बगरीदार घाट पातरेत नाहीं सुदर
गयन कर आह सधकागान याचय हाऊन यदिले

आहेत. मी सर्व प्रकारे खानाजाद आहे, मजला आज्ञा करावी म्हणजे महबुबखानाचा बदला करीन किंवा सरकार कामावर मरून जाईन म्हणून. ही पत्रे छ. २४ मोहरमी नवावास पावली तेच दिवसी दीड प्रहरा दिवसास मुतें करून डेरे दाखल नवात्र जाले. ही पत्रे पावताच मर्जी जाऊन मजला विचारीले कीं बुरधराणी साठचाळीसीच्या बाकीच्या येवजी प्रातात रोखे करून येवज घेतात. जागाजागा मुकाम करून उपसर्ग मनस्वी करितात आज मुहुतें करून डेरेदाखल जालो, आणि हे जागा येगस्वी आहे म्हणून दधनेकडे रुख जालो आहे. परंतु बुरधराणी येसी चाल धरली तेव्हा दधनची मोहीम महकूफ करून बराड प्रातास स्वारी करून जाणे प्राप्त जाले. तेव्हा मी बोललो कीं धुरधर प्रातात मनस्वी वर्तनुक करून खरावी करणार नाहीत, ज्यानी लिहीले असेल त्याचेच प्रमाण मानून दधनेची मोहीम महकूफ करून बराडच्या रुखे जाण्याचा उद्योग करावयाचे कारण नाही. मीच बुरधरास पत्रे लिहून उत्तर आणवितो म्हणून तेव्हा नवाबानी उत्तर केले कीं तुम्ही लिहून उत्तर आणविणे आम्हीही येथून प्राताचे चौकसीस आमीन खाना करितो. म्हणून राजश्री बगाजीपती लिहिले ती पत्रे छ. ११ रोजी आली. ती पाहून सेनाधुरधर याची मर्जी दिक जाली, आणि बोलले कीं आमच्या आचरेनात वाकडेपण पहिल्यापासून नाहीच नाही. नवाबाचा स्वभाव मसलत नमुद होत असली आणि त्यात पायेबंद थावयाचा असल्यास कारण नस्ता भलते निमित्त उत्पन्न करून मागे पाऊल टाकून लटके दोष दुसरेयास लावावे हा त्याचा खबीरच आहे आस्तु आम्ही जातच आहो, राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे भेटीनंतर सर्व बोलण्यात येईल म्हणून बोलले. येविसी बुरधरानी हा मजकूर साहेबास विस्तारे लिहीलाच आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

१२१

रु. नं. ९६

श्री ता. १९ डिसेंबर १७८५

फा. नं. ३

पत्र नं. ७२

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. १६ सफर मु. लस्कर दर्यापूर वर्तमान येथारिथित आसे यानंतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर याची स्वारी आलजपुरास गेली म्हणून विनती सेवेसी लिहिलीच आहे. तेथे जाऊन रहिमानशाबावा याचे दर्शन घेऊन सलाबत-

खान याचे घरी जाऊन चार घटका बसले. खानानी बख्ते थावयास आणी(ली) तेव्हा धुरधर याणी सांगितले कीं तुम्ही आमचे चिरजीव आहा. तुमची बख्ते थावयाची नाहीत. त्यावरून बख्ते महकूफ ठेवून विडे घेऊन डेन्यास आले. छ. १० रोजी खानमशारानिले बहलोलखान व येतेशामजग याजकडील ज्ञानआलिखान धुरधराच्या डेन्यास येऊन चार घटका बैठक जाली. धुरधर याणी सलाबतखानास सांगितले कीं येतेशामजग याची मातुश्री व कबीला व ज्ञानआली कारभारी जगाचा आहे याचे हरयेकविशी साहित्य करीत जावे. याप्रमाणे बोलोन त्याचे समाधान केले छ. ११ रोजी जाले छ. १२ रोजी सिगणापुरी लफ्फरात आले. छ. १४ रोजी सिगणापुराहून कूच करून बुरधर याणी कूच करून साहा कोस सात कोस मुक्काममजकुरास आले. छ. १५ रोजी मुकाम जाला सलाबतखानही आलजपुरीहून याच मुकामी आहेत. राजश्री बलबतराव विष्णु यास धुरधर(णी) छ. १३ रोजी नागपुरास जाण्यास निरोप दिल्या घरी पधरा दिवस राहून, बंदोबस्त घरचा करून कुटुंब समागमे घेऊन यावे म्हणून बुरधराणी सांगितले आहे प्रगणे तलेगाव येथील गावची सनद करून घेतली जमींदार येथे आले आहेत. त्याजकडे दाहा पाच गावची ठाणी आहेत त्याचा मार्ग कसा तो उगडून घेऊन राजश्री सदाशिवपत याजकडील रा रामराव त्रिवक येथे आहेत ते कारकुनास कमाविसीचे कामावर खाना येका दो दिवसी करतील. सन ११८८ चे सालच्या बसुलाची याद पाठविली आहे सेवेसी पोहोचेल. सालगुदस्ताची याद पाठवावी त्यास तफरीकच जाली नाही. गुदस्ताची बाकी माहाली राहिली आहे. त्यापैकी बेचाळीस गावाकडे बाकी जे कागदाचे रुईन निघेल ते व या मागील बाकी राहिली असेल ते द्यावी लागेल म्हणून कारभारी बोलतात येका दो दिवसी ठरणे ते ठरेल त्याप्रमाणे विनती लिहीन. मल्हारजी नाईक बोरपे छ. ८ रोजी सिगणापूरचे मुकामी आले. छ. मजकूरी येथून कूच करून सातकोस दह्याडे येथे बुरधर आले, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

१२२

रु. नं. ९६

श्री ता. २८ जानेवारी १७८६

फा. नं. ३

पत्र नं. ७५

साहेबाचे सेवेसी. येथील कुशल ता. छ. २७ रबिला-

वळ मु. ल्हास दर बागा पैठण वर्तमान येथारिथत आसे यानंतर इ.स. १८३५ वर्तमान सर राबभी सेनासारेखसुभा द्वागतीराय वळन राबभी सेनापुरधर याच्या लिहिस्थ-प्रमाणे राबभी भवानी नामनाय व चिटनीस याची खानगी कन्याची व लमनाच समजविशीच येतमान छ २० रोखी सयेची विनतीपत्रे खाना कळीच आहेत त्याउपर पंडरादर सायमर यांच्यासुत येवच येऊन जेव्हाच कार्यालयन देऊन निधान व फौज मांस छ १४ रोजी निरप येऊन दान वाचवच कूच करविले छ २५ रोजी तेच मुकामी राहिलेन आनी पांडुरंग गणेश व चानराय येथवंत याबसु राहिली नाम ठावून देऊन ॥ १६ रोजी फौजच कूच गन कास करउन आपगही गंगा दधीमतीराहून उतर तीरास आठ छ मन्डूरीची कूच बळे पांडुरंग गणेश व जनराव यंधवत यांस ठो चा घटकणी घाटल्यात जावयास निरप देनार आवआठ गहा कासची मजळ नेमिली आहे पांडुरंग गणेश यांचवरकर पांच हजार फौज जुणी व बरी लख हजार दारास या मुकामी ठेविले त व गारद पाचरासत व ताघ राहा व ज्ञानाची केची सवासे लिटसपयत खाना कळे आगिझी नवे ज्येठ ठेवीतच आहेत सोमन्यरी कमलजानाद व गंगाचा व गंगा-मगीची ठड्याद यांची खानगी निधानावरकर केली निधान गल्या राबभी कळयतपय विष्णु लखर निधान यगर गहन पयची विनती लिहीली आहे परत मराठेलेकी कनिल म्हाप्रदस पीप घुष पौमिमेस वंचनाय मारी याच यतमान आले त्यावरकरन च्यार दिवत अधिक जगतीलस दिवत आहे त्याची मातुभीचाहि द्वादसाउ चारच ज्येष्ठ आहे यमुळे यणे पाते न पदत हरी न फळ राबभी भवानी काव सेनासारेया च्यार नागपुरकर बळ आहेत सयेची भुत होय हे विमति

कारपासल पांच लाख रुपये घऊन गळे व राबभी सेनासारेखसुभा याणी पैठणीचे साक्षरापासल येवच येऊन फौजेची (सम) खुती करून फौज पुरधराकडे खाना कळी ता (येवच) येथ आल्यावर काही घुसरेया साबकारपा (येवच) यगरच्या (सा) यकारस विल्ल काही वेणे (पि) हळ व पैठणकराचाही वेणे आहे त्याचा म्हा(वा) दावा योजत आहेत तो सांप्रत येथे राबभी माघोचीनारक बळे वगैरे सायमर यांस येवच लाऊन देऊन पांचरात लख रुपय त्यावरपासल नळ आपया हुक्या घऊन घुरधराचे फौजेचे वंगमीस पाठवावे याच तरविनीत सेनासारेखसुभा व राबभी भवानी काले रात्रदिवस आहेत येवच किती मिळतो याचा निश्चये ठरेल त्याप्रमाणे सेवेची विनती लिहीन सेनासारेख याणी नव्या तोघ नवसेर गोत्याच्या लेन व दाहा सेर गोत्याच्या दोन येधा च्यार बोतल्या आहेत आगिझी सात तोघाचे साचे तयार करून ठेविले आहेत त्यापैकी सात सेरपासल अकरा सेर गोत्याच्या पांच व सोळा सेर गोत्याच्या दोन येणेप्रमाणे आहेत लोकरच बातलील तोघ बहुत चांगल्या सीरे बाल्या व होत आहेत भीरुमनवमीचा ठळव वादिप्रमाणे सेनासाहब याणी केला पा सलेगांश दाहा सहस रात वराह येधीस वेचालीस गावचे यतमान राबभी रातदखिवरत गुल्ले यांस लिहीले आहे ते विनती करतील. किल्ल नरनाथ म्हाब निचीसिंग व मयानसिंग, संताखसिंगाकडील वरले आठ ते यणे आगविले छ ४ मिनहूच येथे येऊन पोरो बळे गारयांच्या पाहण्यात बळपासुदा कैदत आहेत साहेबी कुपाळ हाऊन छ ७ क्माखिवरले आजापत्र सादर बळे ते पावले, पाहून सिरी बंदून सनाय बळे वरकड नवख विघाप यतमान लिहायेसे नाहीं सेवेची भुत होये हे विमति

१२८

१२३

र. नं ११ भी ता १९ एप्रिल १८८९
 घा. नं ३
 पत्र मं. ८

र. नं ११ भी ता १ मे १८८९
 घा. नं ३
 पत्र मं ९

घाटनार सनची धन ता १९ व्यादिखगरनायता सुमान नागपूर यानंतर इ.स. १८३५ यतमान सरा राबभी सेनापुरधर यारात आले त यमद यांतमन्डूरचे सा

साहेबांच सयची धेम सा छ १० रबर मुकम नागपूर येथारिथत आस यानंतर इ.स. १८३५ वर्तमान तरी साहेबी राबभी सेनापुरधर यांस मंगळ तादुघ बमव दिखतुया द्वागतीची दान सनग दिसा, त्या त्यांची राबभी सेना-

साहेबसुभा याजकडे पाठविल्या. आपलेही पत्र सनदा-
प्रमाण मजकुराचें राजश्री बाळाजी गोविंद यास होते, तीं
पत्रे येथे छ. २४ जमादिलाखरी आली. धुरधराच्या
लिहिल्या प्रमाणे सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री बापूजी
मोरेश्वर याजकडे छ. २७ जमादिलाखरी पत्रे स्वाना केली.
राजश्री बाळाजी गोविंद यास पत्र देऊन ठरेल त्याप्रमाणे
बापूजी मोरेश्वर यांची पत्रे येतील, तेव्हा कलेल. राजश्री
विठ्ठल बलाल सुभेदार, प्रात वराड, यासही फौजसुधा
मडळे प्रातास स्वाना करावे. दोन महिने तेथे राहून, प्राताचा
बदोस्त करून मागारे येतील, याप्रमाणे सेनासाहेब व
राजश्री भवानी कालो याचे विचार ठगेन, सुभेदार
मशारनिलेस येण्याविशी पत्रे गेली आहेत. पुढे ठरेल त्या
प्रमाणे सेवेसी विनती पत्रे लिहीन वरकड नवल
विशप वर्तमान लिहावेसे नाही. सेवेसी श्रुत होय, हे
विज्ञाति.

१२५

रु. न. ९६ श्री ता. २ जून १७८६
फा. न. ३ पौ छ २४ रमजान
पत्र न. १०

साहेबाचे सेवेसी—क्षेम ता छ ५ शाबान पावेतो मु०
नागपूर येथस्थित आसे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी
राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील राजश्री बापूजी मोरेश्वर
यांची पत्रे परण्याचे मुकामची छ. २८ रजवची सेना-
साहेबास आली. त्यात मजकूर की, तीन सनदा आल्यावर
पुत्र व कारभारी याच्या येण्यावर गोस्टी ठेविली होती
राजश्री लक्ष्मीनारायण भट आले आहेत. राजश्री खडेराव
(हरी) सिंदे याजकडील सरदार कर्लीदरावर आहेत त्याचे
मसलतीस राजश्री बाळाजी गोविंद आहेत काही हावाला
कफाला वगैरे कारभारात आहेत, आमचे कामाचे आद्याप
कोणतेही ठरत नाही भटजी भशारनिलेस आम्ही व राजश्री
मोरो गोविंद तिखे बोललो की, आम्हास बहुत दिवस
येऊन जाले, सरकारच्या सनदाही जशा पाहीजेत तशा
आल्या, आता सनदाप्रमाणे आमल द्यावा म्हणून. तेव्हा
भटमशारनिले बोलले कीं, या मसलतीस एकतीस लक्ष
रुपये लागले तेव्हा मडले हातास आले, याची वाट जाली
पाहिजे म्हणून. तेव्हा आम्ही व राजश्री मोरो गोविंद
बोललो कीं, मुकाम पुण्य येथें तुम्हाकडील केशो शकर

याचे विद्यमान सरकारात तीन लक्ष) (रुपये श्री)मत
सेनाधुरधर याणी भरणे केला. वरकड जावसाल श्रीमत
सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री नाना व तात्या याचे आनुमते
करून ठरणे तो ठरलाच आहे. येविसी दिक्त ध्यावयाचे
कारण नाही. याप्रमाणे जाल्यावर त्यानी येकाती विचार
करून, भटमशारनिलेनी उत्तर केले की बारा दिवसानी
किले मडले व चवरागडचे उत्तरतीर व दक्षिणतीर
दरोस्त प्राताच्या सोडचिठ्या देऊ. ऐसा करार ठरोन
बारा दिवसाचे मुदतीची चिठी आम्हास लिहून दिली
आहे. वाईदा जालीयावर ठरेल त्याप्रमाणे लिहीण्यात
येईल म्हणून. ती पत्रे छ. ४ शाबानी सेनासाहेब याजवळ
आली. वर्तमान ऐकून सेनासाहेब फार दिक् जाले
आणि राजश्री भवानी कालो याचे विचार ठरेल की राजश्री
नाना व तात्या यांनी निर्मलपणे कार्ये करून दिले असता
बाळाजी गोविंद लावनीवर घालवितात तरी तोफा व बान
व काही फौज्या ठेऊन जबरदस्तीने आमल वसवावयाचा
विशद राजश्री नाना व तात्या यास येणार नाही. याखेरीज
परिणाम नाही. येसे ठरवून छ. ४ रजवीं राजश्री
पाडुरग गणेश याचा बहु राजश्री सिताजी गणेश याची
स्वानगी केली. नागपुराबाहेर मुकाम आहे, समागमे तोफा
पाच व काही बानाच्या कैच्या व काही लोक आहेत व
राजश्री विठ्ठल बलाल सुभेदार यासही येण्याविशी पत्रे गेली
आहेत. येका येकी स्वानगी करतीलसे दिसत नाही
आविरभाव दाखवून दावाच्या सिकमात कार्ये करावे या
वर्मावर करीत आहेत येसे वाटते. सेवेसी श्रुत होय
हे विज्ञाति.

१२६

रु. न. ९६ श्री ता. २८ जून १७८६
फा. न. ३ पौ छ २४ रमजान
पत्र न. ११

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता १ रमजान
पावेतो मु नागपूर येथस्थित आसे. यानंतर इकडील
वर्तमान तरी राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री विठ्ठल
बलाल सुभेदार प्रात वराड यास मडल्याकडे स्वाना करा-
वयाकरिता येण्याविशी पत्रे पाठविल्याचे वर्तमान पेशजी
सेवेसी विनती पत्रे पाठविलीच आहेत. त्या उपरी सुभेदार
मशारनिले छ. १९ शाबानी येथे येऊन सेनासाहेबाची

भर बाटी उपरंतीक दान च्यार वेळां सुभेनारंती मंजळे प्रकरणी चालपी जाटी आणि सेनासाहेबांनीं सांगितले कीं मुद्दी घेवंचा उपाय करून छपार नजीक सरनामऊडच्या मैदानांत असाय मागाहून लिहून पाठवीं त्याप्रमाणें करावें म्हणून गालन छ ३० घाट्यानीं सुभेनारास वरून वेऊन निराप मंगळ्यारी पावण गान प्रस्रांत पिब्या सहस्राधारेर उर दानल बाले आहेत समायमे आठले हाबर पयंत स्वार आहेत येणुनी घेव व तांघ व गाट व घान वगार वेऊन आठ हाहा निवरी कूच करवून खयणार घेव व तांघ व गाट व घान वगारे काये वेतील त्याची चौकशी करून मागाहून सवेसी विनतीपत्र लिहून पाठवीन सेना साह्य भानी नव्या तांघ घातारवास कारत्याना च्यारी करून पांच साहा तांघ बांदून तयार बाप्पचे विनतीपत्र पंधाजी सवेसी पाठविटीच आहेत सामत वहा तांघ बांदून तयार—एक तांघच्या सान्चा तयाय बाप्प, वांताची तरी पाऊल लगय म्हणून च्यारी मास महकफ बाले घारलीच तांघ आनय सेर गाऊनी राहिली तांघ बहुत तारीफ खयेक बाप्प आहेत राजभी सेनापुरघर यांगी आपस्य व राजभी सत्वांचा निराप नागपुरस्य येथ्याविशीं घालय म्हणून पत्र आली त्यावरून राजभी सेनासाहेबनुभा यांच्या सोलण्यात गान च्यार वेळां आले कीं विकडून पुंघर निघाल्याची घातमी आली म्हणून आम्ही येथून निघान खरून पाड्याच्या पायार बाऊन मेन घळ येथे बाळट आहत घरकड नवल विराप येतमान लिहावेस नाही राजभी उगडीरपत यांघ धुरघर यांगी गळ्यांघ हाजार घायस रुपकां माकासा लिखा हाता त्कम फतमघाजिल धुरघर घाना निराप घडून तात्याच्या छस्यरांत गळ ह वर्तमान सनागाहवस कडक गांघाविशीं पुंघर राय पत्र द्योती करव्याविशीं सनगाहारांघ आज त्यावरून पत मघार—निर्गन गां गहीरी सत फा सपसी भत हाय ह निर्यति

१२७

रु. नं ११ थी ता. १ ऑगस्ट १८६१
 पत्र नं ३ पोष्ट ४ जिल्हारा गग
 पत्र नं ११ भारण

गाहान सपसी फगीर धेम उग छ ६ घारा
 ३० नागूर दामान कार्यास्थान आम घानंतर रडडींग

वर्तमान तरी प्रांत मडलेपैसी च्यार माहाल व किल चयरागड बचा करून बाप्पे प्रांताच्या सोडविटा राजभी वाळाची गांविं याणी राजभी बापुजी मारेभर द्या राजभी सेनासाहेबनुभा (यांस) राजभी मारा गांविंद सरकरचे (करकून) यांचे गुबारतीनें घपयें मडले दिस्सा म्हणून बापुजी मारेभर याची पत्रे येथ सेनासाहेबांस आली त्याप्रमाणें पेशची संयेसी विनती लिहिलीच आहे त्या उरी ताद्वय मोसले यांस दिस्सा म्हणून राजभी बाळाची गांविंद याणी सरकरच्या पत्राचे उत्तर व राजभी सेनापुरघर यांचे पत्राचे उत्तर लिहिले होते की गडेमडले प्रांत सरकरांत माळ्या मं(न)ती आज विसाची गांविं मातबर माणूस या मडलीवर कप्तान आहे ती बागा मोसले यांस सरकरांतून दिली सरकराचे करकून राजभी मोरो गांविंद सनदा घडून आले आहेत ते प्रांत देण्याविशीं निकड करीत आहेत म्हणून येथेक्यांत आले त्यास आम्ही सरकार श्रीमत नाना (यंता) पत्रे लिहिली आहेत त्याची उत्तरे येथें पावेता प्रांत न यावा तांपसत निकड न करण म्हणून राजभी मारा गांविं यावही लिहिलं आहे, म्हणून व बाच आन्वय मोरो गांविंद यास लिखलं हांत त्याची उत्तर राजभी बाळाजी गांविंद याणी सिंहास पाठविणी की भीमताचे आठेप्रमाण प्रांत देणे प्रांत विकून करून परिनाम नीन नाही येत उत्तर लिहिली आणि ही पाचवी पत्र राजभी बापुजी मारेभर यांस हाय लिखी त्याच्या नऊय करून बापुजी मारेभर यांगी राजभी सेनासाहेबनुभा यांबद्दले पाठविंदय त्या त्याणी पाहून राजभी सेनापुरेभर यांबद्दले रवाना केल्या त्या उरी बापुजी मारेभर यांची पत्रे सेनासाहेबांस आली की राजभी बाळाजी गांविं यांणी पहिल्य कर उडून घांमत म्हणतात की तूत वाडचिठरीय करय नाही आगापर प्रांताची कत्तात करून राजभी उपरंतीक सांविठयाही मिळतील म्हणून पत्रे आली आहेत राजभी निडल फयल सुभेभर प्रांत यण्ड यांघ खंडर पाडयाय ह आघार बाळग हातच आहे सुभेभर यमधरी आहेत पुवे ठरल तंघी विनती संयेसी लिहीन यांमायाधरीसंपन्न मातुभी चिमापाई गडा देऊन्याव यय आम्हा आहेत पुगा नगीस पूर आहे उतार बाळिगार येत आता तूत देऊन्यावार मुराम आहे म्हणून आज्ञा यय १० च पत्र आली हाती आनीकड पत्रे आली नाही परकड नवल विराय वतमान लिहावेत नाही उपरी भुत हाये ह विरायि

१२८

रु न ९६

श्री ता. ७ सप्टेंबर १७८६

फा. नं. ३

पो. छ. २९ जिल्हाद

पत्र नं. ७८

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. १३ जिल्हाद मुकाम नागपूर येथ्यास्थित आहे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरवर व सेनासाहेबसुभा याच्या भेटी होऊन श्रावण वद्य १० स शुक्रवारी सोळावे घटकेस ग्रह-प्रवेष्ट केल्या. हे वर्तमान छ २६ शवाली विनतीपत्रे सेवेसी स्वाना केलीच आहेत. त्या उपरी राजश्री भवानी नागनाथ बुनगे घेऊन मागाहून वद्य आमावसस येऊन दाखल जाले. धुरधराणी येतेसमई सलवतखान यास नागपुरास येण्याविशी पत्रे गेली होती त्यावरून खान मगारनिले आहे छ. २ जिल्हादी येथे येऊन धुरधराची भेट जाली. खानमगारनिलेकडून साडेतीन लक्ष रुपये आपल्या सरकारात येणे त्याचा जिमा धुरधराचा आहे, त्यापैकी येवज राहिला त्याची निशा करावी म्हणून धुरधराचे बोलणे. (उत्तर) त्याचे खानानी केले की येवजास ठिकान कोणतेही युक्तीने तूर्त होता दिसत नाही. मामलीतीचा प्रकार तरी कागदपत्र सर्व पाहवा. पुढे आपण सागतील त्याप्रमाणे वर्तणूक करीन म्हणून. पुढे जैसे ठरेल तैसी विनती सेवेसी लिहीन राजश्री भवानी नागनाथ व भवानी कालो याणी मजला सांगितले की बालापूर प्रात बराड येथे कोणी ब्राह्मण आहे त्याचे घरी आगाडीचा उत्साह प्रतीवर्षी होत अस्तो त्या प्रमाणे सालमजकुरीही केला. उत्साहामुळे ब्राह्मणाचे घरी मणुशाचा समुदाये बहुत होता परंतु गैरहत्यारी किर्तनास आहे होते त्याम तेथील अविध पीरजी म्हणून आहे त्याने सर्व मुसलमानाचा आळा करून हत्यावध तयार होऊन ब्राह्मणाच्या घरावर चालेन गेले. दरवाज्यावर जाऊन उपाये केली, मानसे तोडो लागले, तेव्हा किर्तनातील लोक सावध जाले परंतु गैरहत्यारी, उपाये नाही यामुळे आविवानी मारामार कटन दहावीस मानमे जपमी व ठार आसामी चार जाले. दुसरे मोर्चुंगपुरीहून श्री वेकडेगास काठी जात होनी ते जागजागचे काजी वगैरे मुसलमान मिलेन काठी मोडन यानाच लुटली, व कोडे कोडे हगमताचे गळा हाड-काची माळ बाधली ऐना अनर्थ जाला. बराटप्राती मुसलमान उन्मत्त जाले येथिनी खानमगारनिलेस पुसून याचा भेदोत्त कराना लागले, परंतु हे वर्तमान तुम्ही श्रीमत राजश्री नाना यांस आधी आधी लिहून पाठवणे म्हणून

त्यावरून विनती सेवेसी लिहीली आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विश्वाप्ति.

१२९

रु न. ९६

श्री ता ७ सप्टेंबर १७८६

फा. न. ३

पो छ २९ जिल्हाद

पत्र न. ९२

सवा समानीन

साहेबाचे सेवेसी राजश्री बापूजी मोरेवर याजवळ राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील जासूद तैनातीस आहेत त्याची बातमी आली. तेथे लिहिले की, ब्राम्हीचे मुकामी श्रीमत नाना व सेनाधुरवर याचे वाकडे आले. ते समई नानानी राजश्री मोरो बापूजी व केशो शकर यास पत्रे पुण्यास पाठविली की भोसले यास व आम्हास वाकडे आले आहे त्यास बाळाजी गोविंद याणी मदल्याचा किला तरी दिव्हाच नसेल, तत्रापि तुम्ही बाळाजीपतास पत्र लिहून पाठवावी की, चार दिवस प्रात देऊ नये. मागाहून लिहून (पाठवू . . . फाटले . .)

म्हणून व राजश्री सदासिब गम .. कामात आहेत म्हणून उभयेतास लिहीले त्याप्रमाणे उभयेता मगारनिलेनी राजश्री बाळाजी गोविंद यास पत्र लिहीली आहेत. त्यावरून बाळाजीपतास बहुत सतोप जाला आहे त्या पत्राच्या नकल्या आपल्या मामलेदारास चढूकडे लिहून पाठविल्या आहेत म्हणून बातमी आली. ते पत्र धुरधरानी कागभारी यास सागून मजला दाखविले, ते समई राजश्री भवानी कालो बोलले की, ~~सर्व~~ न गत्य आहे मोरो बापूजीस नाना लिहीगा नाहात. त्यास काही मिलत नाहा. तेव्हा धुरधर बोलले की, राजश्री नाना व राजश्री तात्या याणी आम्हासी जे वचन केले त्यावर आमची सातरज्मा पकेपणे होऊन कायम आहे. बातमीवर आमच्या मनात दुसरे कायें येणे नाहीं. परंतु दत्ताजी नाईक राजश्री नानाकडील आम्हाजवळ आहे त्याम उमेच कायें म्हणून दाखविले. आणि कागभारी बोलले की हे वर्तमान तुम्ही पुण्यास व लव्कगन लिहू नये म्हणून. त्याचा बाबगास राजश्री बटवतगन विष्णु राजवळ होऊ नये व धुरधराकडेही बोलून पुण्या न पाहिजे. हे वार्तमान भो लिहून राजश्री तात्याकडेही लव्कगन जेम्हगन पाठविले आहे. लव्कपाकेतो याचा उक्त येऊन सातरज्मा आहे पटगापागन पुण्यासतो यास याचा उक्तो

म्हणून वारेवाकडे मुळरजेबाबराबर पत्रे विनंती पाठवित आहे. (५५७)

(५) ५ राबभी तत्पत्राकडे टाक (बराबर पाठवीत) आस्ता सनातुरेपर पुण्याहून यत्न समई जल्दीनें आले यामुळे यादेन भावणी कधी नव्हती येथें आल्यावर मात्रपद गुज १२ स भावणी कधी राबभी वलवतराव विष्णु तेथें भरी आहत यामुळे त्याचे भरची सय मालजी करितात त्याचा वधू राबभी झुप्यानी विष्णु येथून घुरंघरांचा निरोप घेऊन पुण्यास गले जेऊन सात भांड दिवस जेले हवी त्याचे घरचे पत्रही जवळीप्रकार पाठविले आहे. मखारजी नारीक याचे साहेबांची आज घऊन घरास गले आहेत आल्यावर विनंती निहीन सेवरी भुत हाचे हे विश्रुति

१३,

र. नं ९६ धी मोघेंबर १७८६
फा. नं ३
पत्र नं. ९९

पुरणी (४८४जीव पत्र) वलवतराव विष्णु यांस देवआज्ञा बाटी त्यास इशरी इच्छेस उपाय नाही राबभी झुप्यानीपत यांस सररास व आम्ही आपले याममानं समायानाची पत्रे पाठविटी आहेत प्रतीत करणें आणि समाधान करण म्हणून आज त्यास आज्ञाप्रमाणे पत्र मघारानिलस देऊन समाधानयुक्त यास्ती घेतल्या त्याणी विनंती करायलास सांगितले आहे सेवेसी आल्यावर विनंती करीन सयेसी भुत हाचे हे विश्रुति

१३१

र. नं ९६ धी १७८७ १५
फा. नं ३
पत्र नं ९८

पुरणी सररासून राबभी विधाजी धावा भोसले चोदकर सात्यास्ता रवीचक्रमना रवीस व पत्र घऊन झाल्याची गेळी हावी त्याच यास घऊन छ १८ रवित्रयली आज त्या राबभी यांची पत्रे झरुप्यार पाठविटी आणि सररासाचा पत्र आग्न सगता हवी पाठवित आहेत. मरसी भुत हात ६ निराति

१३२

र. नं ९६ धी आरंभ १७८७
फा नं ३
पत्र नं ९९

पुरणी घुरघर याणी याचेच याचे आसी मशी आसत्यास खासदस्तुरचे पत्र आपले आस्पास इतकेही पेच येथीकडे ठेऊन येणे बरेल म्हणून मी विनंती यत्न्य म्हादयावर व लिहिल्यावर लिहीली ते साहेबी ज्ञेस घऊन घुरघरांस लवदस्तुर चिठी पाठविली आहे येण्याचा मन्कूर उरले तो लिहून पाठवणे म्हणून आज त्यास सुत स्वागदरावर पत्रे आली खासदस्तुर पत्र घुरघराणी पाहून मन्कुरी दाखविले याचे उत्तर सगता यैसच आजकर बोलत गले सांपत खुलसा घेऊन दस्तविले की खासदस्तुर पत्राचा मन्कूर आमच्या बोलण्यात आज तितकच ज्ञेस घऊन पत्र लिहीले आणि बोनीचा आर्थ तुम्हांस सांगोन लिहिले त्याचे तरी उत्तरच नाही वराभ्यांनी आविधानी उपद्रव कळ येविची नवतास पत्रे गस्याचा पत्र मंडळे प्रकरणी घुषले यास ताकीद केस्याचा व खासदस्तुर पत्राचा मात्र मन्कूर लिहील्य, बोनीचा प्रकर घाहीच लिहील नाही, यैसच राबभी भवानी नागनाथ याचेही पत्रे सर्व टाहून यण्याचाच आप लिहीतात यास झये म्हणवे ! अतो राबभी नाना याचे खासदस्तुर पत्र येण्याविशी आठियास येकडे येस पळखीनरी जाण पडेल, घेजेनरी ज्ञेने हांगार नाही येते आसता घेजेनुषां येणे म्हणून लिहीत आहेत तेथें खासदस्तुर पत्राचे उत्तर झये लिहावे, बोलत बो पिक्यामुळे कधी याचा छप तुम्हांसी नाही या आर्थीच पुण्यास पत्रे राबभी भवानी नागनाथ याणी लिहीली व तुम्हाकडूनही लिहिली या उपरी येकडेयाणे जाऊन उपयाग हाचे व त्यांनीही यस्यास बोलऊन नये फीस मुषा तरी योर्षमुळ ज्ञेने फस घटत ! वरक या प्रसंगी चिरजीव सेनासहाय तर मारीमरीट यलियात तर राबभी पंतप्रधान यांची व आमची वेल्ल दान येवाही आप नाही तरां आम्ही या समई त्या प्रसंगीच आगारे हच मनायामून आहे परंतु येस जादीमुळ निरापाय गाल आहे. यणीस बाडीयामून मुक्ता हाऊन घेजेनुषां आमचे जाग पणव हा सय आप राबभी नाना यांकरड आहे तुम्हांस सय समई आहे कळत घेस लिहीणं याम्प्रमाणें उत्तर ज्ञेने मला ह ज्ञेने समई ज्ञेने लिहावयास सांगतात घेसी विनंती लिहिता परंतु यार्थीय ज्ञेने मय दिवतो

त्याप्रमाणे पुरवणी वेगली विनती लिहीत आस्तो. याचे येणे घडत नाही. हे पूर्वी पत्री विनती लिहीलीच आहे त्याप्रमाणेच आहे. आलीकडे बहुत दिवस विनतीपत्रे लिहीली नाहीत म्हणून इतराजीचा आर्थ मनात येईल, परंतु होता आर्थ तो पेगजी दोन खानभ्या सेवेसी लिहीत्याच आहेत त्याउपरी सुतरस्वार व जासद यांचे जात्र कसे देतील काये ठरेल त्या प्रमाणें लिहावे तरी ते गोष्ट काहीच ठरली नाही. तेव्हा काये विनती लिहू यासुले खानगीस फार दिवस लागले. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

१३३

रु. नं. ९६ श्री ता. २१ जाने. १७८७
फा. नं. ३
पत्र नं. ९७

पुरवणी ..साहेबी कृपाळू होऊन छ. २९ सफरचे आज्ञापत्र सादर केले तें छ. १३ रविलाखरी पावले. सिरी वदून सनाथ जाले. आपाजी विश्वनाथ बुदेत्याकडे पाठविले त्यासी बुदेले याचे खातरजमेचे पर्याय बोलण्यात आले होते. त्यास मगारनिलेस देवआज्ञा जाली. ईश्वरी इच्छेस उपाय नाही. हली बुदेत्याकडील वकील येथे आहेत. त्यास सांगितले आहे व त्याजकडून पत्रे बुदेत्यास लिहीविली आहेत. धुरधराचे जाणे येथून जाले ते समई बोलणी जाण त्याचे स्मरण धुरधरास आसेलच. मसलतीचे बोझे त्याणी पतकरीले आहे त्या आन्वये फौजसुवा येऊन गजूनचे पागपत्य व्हावे. धुरधराची व राजश्री भगानीपताची पत्रे आशी त्याचे जात्र पाठविले आहेत म्हणून आज्ञा. त्यास मडळेप्रकरणी बुदेत्यास त्याच्या वकीलाकडून पत्र लिहीविली, हे वर्तमान धुरधरास सांगितले, मर्जी सतोप जाली. येण्याचाही मजकूर धुरधरास सांगितला. त्याणी म्हटलें की, आमचेही पत्री हाच मजकूर लिहीला आहे. त्याचे व पेगजीचे पत्रांचे उत्तर तुमच्या जाण्यातच आहे, म्हणून बोलले. धुरधराचे व राजश्री भगानी नागनाथ यांचे पत्रे त्यास पावले. मत्स्यजी नाईक वांग्णे यास आज्ञापत्र सादर केले ते त्याजकडे पाठवितो. राजश्री वसोजी भोसले याच्या लग्नाचा आदेश मत्स्यजीचा व आस्ता व राजश्री दाजीवा याचा सुतरस्वारावर पाठविला तो पावला. छ. २९ रविलाखरी जाल वृत्तीमात म्हणून येतला नाहीं. आन नेऊन देतो. पोशाख पातळ चोटाख

सुडा तिन्ही पोशाख सातसात सनगे आहेत. यादीही त्याप्रमाणेच आहे. परंतु चिचपेठ्या वरून व मोती सुमार चौसष्ट ६४ डब्यात घालोन मोहर करून पाठविला त्या पावल्या. परंतु यादीत हा दागीना लिहीला नव्हता. याचेही उत्तर घेऊन पाठवितो. राजश्री बाळाजी भिवदेव तानकोपत याचा पुतण्या तानकोपताचे कामावर मजबरावर पाठवीत आहेत. व राजश्री मनावापू याचे लग्नाचे आहेगाची वन्ने व काही धोत्रजोडे व आगावानी व जामदग्या सगळारात व आपणास व राजश्री दाजीवा यास व बो. राजश्री गोविंदभट-ताल्या यास व सरकारात येक हातीं येसे मजबरावर पाठविणार पुढे ठरेल तैसी विनती लिहीन कार्तिकमास राजश्री भगानी नागनाथ याचा नातू श्रीवरपत याणे व मी पुण्यास यावे येसे ठरले होते. साप्रत श्रीधरपत याची खानगी रहाविली, मलच पाठवीत आहेत. पाय पाहीन तो सुदीन. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाति.

१३४

रु. नं. ९६ श्री ता. २२ जानेवारी १७८७
फा. नं. ३ पो. छ. २० रविलाखरी
पत्र नं. ९५ माव सना

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. २ रविलाखरी पावेतो मु. नागपूर वर्तमान येथान्धित आमे यानंतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर याच्या येण्यास पोटीमुळे पंच वेवजा आहे. हा मजकूर पेगजी दोन वेळ विनतीपत्रे सेवेसी लिहीली आहेत त्या उपरी राजश्री मनावापू याचे लग्न मार्गसीर्ष आस्तमीसह नवमीस जागे. सुतरस्वार व जासद याचे जात्राविनी निच विचारीत गेलो, सांगतो व पत्राची उत्तर देतो येनेच बोलत गेले. परंतु निघतात कोणतीही गोष्ट न ये. तेव्हा मी बहुत निरुद्ध उगमनुं केली त्यापुन मर्जीही गेली नेवडी राजश्री सेनाधुरधर व सेनामहिपुत्रा व राजश्री भगानी नागनाथ याणी या दोनी दिवसात मजकूर सांगितलें की, राजश्री नाना नागो फौजसुवा येण्याविनी पत्र लिहीत आले आणि येथील प्रहार येग बोटीमुळे जाण्यास पावेद मोठा झाला आणि दोरीच्या तिका विनीही लिहिला तरी येनेसपडे येतो म्हणून येणेन जाणे. यामुळे त्याची जात्रासही होणान नाहीं. याचे पातळी ही तान व अरे पनात पेडेन पेडेन. मत्स्यजी नाईक वांग्णे जागे. राजश्री नाना नागनाथ सांगितलें ते तान व अरे

क्याबद्दल तुम्हांस सांगिल आहे त्याप्रमाणे आज्ञा कालान्तर येण तुमच्यास व जास्त यांचे पत्रांची उतर देणे आदेश त्यांत दत्तक मात्र लिहिण्यांत येईल की, यथाला प्रत्येक पत्रास घ्यावयाचा काळपर लिहावा त्याची नाहक या नैमन्यत माहीत आहे यास पाठविण आहे सध्या झालेल व राजाभी भवानी नानाबा योमी लिहिले त्यावरून कलेल म्हणून लिहिले आहे व तुम्हास कालान्तर यास सांगू तांच मजकूर भवानी नानाबा यांचे पत्रां लिहिल्यांत येईल तुमच्यास व जास्त यांचे समामय घेऊन जेणे अथवा त्यासही उतर वगळी देण्यांत येतील त्यांतही मजकूर तुमच्या ज्ञानावरून लिहिले आहे म्हणून तज्जी मी कोळले की येथ सगळ्याचा धर्मीक नाहीं मखारजी नाहक व मी आहे त्यात नाहक मद्यानिल राजाभी घाळकी गोविंद यांकरुने गाक मी पुण्यास गेल्यावर येथ कोणी नाहीं यास्तव भीमवत मजकूर याप ठवितील यहा बसुत पयास करून कोळले त्याच उतर धुधरांनी केले की, मसल्लीच्या कामास राजाभी नाना रंगाल यांनी आली गोरू कधी घड घडणार नाहीं हा विमा आमचा आहे तुम्हीं तेथ आसल्यास तुम्हांस काम राजाभी नाना यांनी सांगाय, याप आसल्यास आम्ही सांगणे, यथिची दुसरा आथ चिंतांत आगवयाचा नाहीं, याप्रमाणे उतर जाळे तज्जी निरोपाये जाणून जाता केले कोळले ह्याच निश्चय ठरण मुत्तरावर व जास्त यांच पत्रांची उतर लिहावयास सांगितले आहे तेथ विनंती करण(या) वा मजकूर ज्ञा सांगतील त्याप्रमाणे सेवेसी विनंती करीत आम्ह्यास दिवसांत माझी रवानगी करतील सवेची भुत हाय, ह विनंति

१३५

क. नं. ९९

धी. वा. २५ ऑगस्ट १८८०

का. नं. ३

पत्र नं. ११

सादराच सध्या—यथाला धम ता. ११ दिवसा नुमन कथन वरून कोरडी वतमान यथास्थित आम जनेतर सादरी माझी रवानगी नानापुरस केली न समर गाग निवस परी राहून निघान जग म्हणून आज्ञा त्यास आशयमान आरम पुढे ह. व कथन मजकूर पत्रास आत्य नास मातुभीय मरिना परग निवस समाधान यात नगरी निवस निवस जून भन हाऊ लागले म्हादी

यथास्थिती पत्र आहे सादराच पुढेकड पत्राचे, त्यावरून निकडून येऊन पाहिले तो अगोघर तीन दिवस भावण गा. ८ स झुफवारी मातुभीय देखआस जाली गाहाये निवसी गगस बाऊन उत्तराये संपादन घरास घऊन आठ पत्रा दिवस राहून घरचा वगेअस्त करून आशय आखरी निघोन जावे येस आहे परंतु राहण्याची आज्ञा बारा दिवसांची आणि प्रसंग ठरी देसा लवचारीचा वगळ, ह कथे वर्तमान येवमानास विनंती लिहावी, आज्ञा याईल त्याप्रमाणे वस्तुतः करवी हा विचार मनांत आशय विनंती लिहीली आहे सादरे कृपाळू हाऊन आज्ञा करार समर्थ आहेत आज्ञा येईल त्याप्रमाणेच निघान बादन सवेची भुत होय (ह) विनंति

१३६

क. नं. ९९

धी. वा. २० जून १८८९

का. नं. ३

पत्र नं. ८५

सादराच सेवेसी येथील हेम ता. ३ घवाल पावेता मु. आज्ञांमार्ग यांकरुना दुघनतीर मेयारधीत आस यातवर दकडील वर्तमान तरी पैठणचे मुझमीहून मखरवी नाईकाचे विनंतीपत्रावरून सेवेसी भुत जाळेच आसल त्याउपरी नातूखाडीच मुजानी आलीयावर राजाभी सनासाहेबमुझ यांनी राजाभी भवानी नानाबा मुनवी यांस विचारिले की, सध्यासतमान यास भटी न येव्याविसी पत्र मर्फी, परंतु त्याच विचारस कथे येते न जणू आस्त्यास भट हाऊन धर्म उपायर्ण प्राप्त, व नवा मुभा नवागळईल यादकडून बाणी याईल त्यावेही ज्ञानसत त्यानमधारनिलेप्रकरणी वगेरे बाट लागील तज्जी ज्ञान्याच क्रमपत्र आन दिवस लवस आतां पु. १२ व मुहूर्तास निवस भादक, आगवारा नाहीं घरा ७ घसमीच मुहूर्तास जाये तरी जाय तरी दिवस लांकतात यादकडितां आम्ही येथून राह हाऊन घननारी याल्नापूर रिमा मुजकीच यांचीना मुझम करिता, दुसरे दिवशी औरंगापुराच आसपास जाता तथून पुढे जेई हादीपाळ्याची व आरविजमवारा जास्त मगळती वगेरे यांची नानापुर पावेता आद त्या जेऊन आतां पु. १२ व घननारी नागपुरास गऊन पाहल्या, तुम्ही मागहून गाहा घरा घराच मजलीन यास याप्रमाणे टहरऊन समाधान राजाभी पातुरत गगप य

व रुपय देऊ हाकार निवे, नंतर भावम शुभ १० स निधान
काष्ठ गग समाने समु व श्री आह रात्रभी चिम
गती निगती फारकून नि। सचीय दे मुनसीवरवर
मुनिसीवरमधी आह आहत पुढे त्यांची कवी सोय करितील
त्याप्रमाणे विनती लिहीन चिचमऊर उमपती देव याच
पुत्र यय आह आहत रात्रभी माहागाजी बल्लळ सस्फुटी
याची भेट घटली, त्याचे हनुन सेनासाहेबाची भू वेऊन
काही द्रव्यस्य संपादना या उद्यम्य आह आहत सवेरी
भुत हाय ह विज्ञानि

१३९

ह. नं ९१
का न ३
पत्र न ८

श्री सा १ आगष्ट १७/९

पुर्वणी रात्रभी माग काळा कमावीसगार प्रगण
ळगांव यांणी साहेबांस विनतीपत्रे दुमाजी गाव व
तुळबाजी नाईक आ व रमाजी राज गवराव व
विश्वरूप रामचंद्र व त्यांचा फारकून य दुमाजी गाड
याच उक ईदु व चतु प्रकरणी विस्तार लिहील, व
भारतवादील गोन पत्र हाती ती पुण्यास पाठविली ती
पत्र सादरी पाहून रात्रभी सग्राय राम गुणे यांस विर्य
लिहून एकेचोटा करून जुरीस जर भावरी जसू जोडी
काळ पाठविली कारण सेनासाहेबांस गालून बसून
बमावीसगारी विरिस्तप्रमाणे संग्रस्त करून घेतील
त्याचंग जसूबल विरिस्त दनकांत सग्रायवत जुरी
हून सेनासाहेबा निराप घऊन पुण्यास आह जसूगावी
गाड पुण्यात पणन पत्र निवे त्याणी याचून माहाबल
पत्र व विर्य लिही मी रात्रभी मुनसीवर गगानिटी त्याणी
महत्त्व श्री नागपुरास गल्यावर सगु यथे आम्हावर पत्र
व विर्य गगानिटी नंतर यांनी निश्चय करून सांगितल
श्री रात्रभी माग फळा यांचा कागडून यथ याचा,
माहीतगारीन यांगतील त्याप्रमाणे संग्रस्त करून देऊ.
यादरी भीमत रात्रभी नामा का पत्र जसूगावास
माग फळा यांच कागडून नागपुरास पाठून द्रव्याविशी गत
पादान तुम्ही भीमनाम विनती प्रमाणे लिहून पाठवण
गणून मुनसीनी सांगतल त्यावरून विनती लिहीली
आह तरी तुम्हा हाऊन करहून नागपुरास पाठव्यावरी
रात्रभी माग फळा यांस आह कारण साहेब समुप आह

याप्रमाणे मी रात्रभी सदासिबपत यांसही लिहीले आहे
ते विनती करतील रात्रभी तात्या यांचे घरी वी रात्रभी
नसरायगम पुराणीक कवीरु यांणी घरी काही बावयांस
निरप मागितल त्या तात्याणी निरप देऊन रात्रभी
सेनासाहेब व फारभारी यांस सांगितले श्री पुराणिघात
घाटेन सांगकून नेऊन दस्तक देऊन नागपुराहून रवानगी
करवी त्याप्रमाणे पुराणीकचे येणे मुनसीवरवर येथे बळ
सेनासाहेबांनी पागाटे व शालाबाजी व हाकार रुपये देऊन
दस्तक वाटचे देऊन भावम शुभ १ स रवानगी केरी
सचिवाकडील चिमगावी निराजी फारकून मुनसीवरवर
मुनिसी संमधी आले आहेत पुढे त्यांचा संग्रस्त बैसा
करतील त्याप्रमाणे विनती लिहीन रात्रभी रंगावा नाईक
वानवले व रात्रभी धाळाजी मन्हार याच भावम शुभ १ स
यथ येऊन पोहाचले सेनासाहेबांची भेट जाली वानवले
यांचे बळकच वापानी विगड घटले आहे सवेरी भुत
हाय हे विज्ञानि

१४०

ह. नं ९१
का न ३
पत्र नं १ १

श्री सा. ११ नोवंबर १७८९.

पुर्वणी—रात्रभी धाळाजी विषदेव व उगाजी नाईक
जगद यांची घातमीची पत्र आली त्यांत मन्कर श्री,
भीमत रात्रभी राबसाहेब यांची स्वारी गंगालानास जगार,
समगम रात्रभी तात्या जगार, संमत भीमत सोमास्यानि-
सपम मातुभी सादसाहच यांस आशीन यय ७ स हून
मात बाल्य उत्साह हात आह गमाशन झडीसार स्वारी
जगार गणून य त्या उरी गमाशन हाऊन छ २ सजरी
मुद्रते करून धारा घन्य रात्री भीमत डरेगमल बाचपे
पार वतमान लिहील त्यावरून रात्रभी सेनासाहेब व
मनागाव व फारभारी यांस बहुत संताप जसू यांणी गमा
गनाच आदराधी यथ व जगारी भीमतांस व भीमत
सोमास्यानीसपम मातुभी सादसाहच यांस पाठविगा सनग
व जगारी गगान केडी मात्तापी व सग्येन व गळवांतास
काट मात्तांचा उंच पाहून निराहून टपिली आहत ऐहून
सांगांम्यावरगार पाठवितील रात्रभी सेनासाहेब व
मनागाव य मातुभी चिमासाह गंगालानास मागरीग
मागी जगार सेनासाहेबांस बागे नव घडे तरी चिमा

व रुपये वेढ हाथर पिन्हे, नंतर भायत्र गुप्त १० स निमान काकास गन् समामम सानु व स्त्री आहे रात्रभी चिम पात्री निगर्जा घरकून नि। सचीव हे मुनसीरगकर मुनिसीसंमवी आळ आहेत पुढे त्यांची कवी सोय करतील त्याप्रमाणें विनती लिहीन विचवणकर उग्रपती देव याच पुत्र बप आल आहत रात्रभी माहादाजी घळख लस्करी याची भेट घतली, त्याचे हातून सेनासाहेबांची भेट घऊन कोही द्रव्याभ संपादना वा उग्रस्य आले आहेत सेवेसी भुल हाय हे विज्ञप्ति

१३९

रु. नं ९१

श्री ता १ भाग्य १७८९

फा नं ३

पत्र नं १

पुरवणी रात्रभी माग काळ्य कमावीखणार प्रगणे जळगांव यांणी साहेबांल विनंतीपत्र दुमाजी गाड व गुळबाजी नाक ओठ व रथ्याजी रात्र गरगराव व विश्वसयन रमन्त्र व त्याचा करकून य दुमाजी गाड याच लक ईशु व चद्रु प्रकरणी विस्तार लिहीले, व भावल्यांकडून तेन पत्र होती ती पुष्पल पाठविशी ती पत्र सादेची पाहून रात्रभी सदाशिव राम गुण यांल चिठी लिहून त्यागोटा करून जेवुरील जल आसरी जसुद बाही घाणर पाठविशी करून सेनासाहेबांल दाखलून कडून कमावीखणाराच लिहिल्याप्रमाण बेडारस्त करून भलीख त्याच्या जमनाबसुद विस्तार इनक्यांत सगसिपवत जवुरी हून सेनासाहेबांचा निरोप वऊन पुष्पल आले जमनाची गाड पुष्पल पत्तल पत्र लिहू त्याणी दाखून मासत्रवल पत्र व चिठी लिही मी रात्रभी मुनसीस अगविली त्याणी भट्टन की नागपुरास गण्यार सोगे बये आम्हाकर पत्र व चिठी अगविली नंतर यांनी निश्चय करून सांगितल की रात्रभी माय बळ्य याचा कागडून यय यावा, माहीनगारीन सांगलील त्याप्रमाण बेगदस्त करून वेऊ. पविर्ची भीमत रात्रभी नाना याच पत्र जळगावास माय बळ्य सोग कागडून नागपुरास पागून वेष्पाविशी गत पाशय गुपही भीमतांल विनती सप्रमाण लिहून पाठरण भट्टन मुनसीनी सांगलले त्यामून विनती लिहीली आद तरी इरावू हाऊन घरकून नागपुरास पाठयण्यविशी रात्रभी माय बळ्य यांच आश करणर साहेबसमय आहेत

याप्रमाणे मी रात्रभी सदासिपवत सांसही लिहीले आहे ते विनती करतील रात्रभी सत्या यजे मरी यो रात्रभी नागयगम पुराणीक कसीरु माणी मरी कसीरु जवयांस निरोप मागितल तंहा तात्याणी निरोप देऊन रात्रभी सेनासाहेब व करमारी यास सांगितले की पुरासिपवत वाटेन सांगळून नेऊन दस्तक देऊन नागपुराहून खानगी करावी त्याप्रमाणें पुराणीकचे यणे मुनसीरगकर येथ बाळ सेनासाहेबांनी पागाटे व शालबांडी व हाथर रुपये देऊन रस्त्या वाटेचे देऊन भावम शुभ १० स खानगी कळी सजिवकडील चिमगाणी नियमी घरकून मुनसीरगकर मुनिसी संमवी आले आहेत पुढ त्याचा नंदायस्त जेसा करतील त्याप्रमाणें विनती लिहीन रात्रभी रागोबा नाइक वानवले व रात्रभी बाळजी मल्हार याच भावम शुभ १० स यजे येऊन पोहाचले सेनासाहेबांची भेट बाळी वानवले याचे बळकळ बापांनी विस्तार घतले आहे सेवेसी भुल हाय हे विज्ञप्ति

१४०

रु. नं ९६

श्री ता १६ नोवेंबर १७८९.

फा नं ३

पत्र नं १०१

पुरवणी—रात्रभी बाळजी सिधदेव व उडाजी नाइक जसुद यांची यातमीची पत्र आली त्यांत मळूर की, भीमंत रात्रभी रात्रसाहेब यांची स्वारी गंगालालस बागार, समामम रात्रभी तात्या बागार, सांगत भीमंत सीभाम्यादि-सपत्र मनुषी बाट्याहय यांच आधीन यय ७ स रु प्रात जळ्य उस्ताइ हात आद गभगान खालीखरन स्वारी बागार म्हणून व त्या उपरी गभगान हाऊन छ २ सफरी मुहूर्त करून वारा घक्का रात्री भीमंत उरेगुमळ जमनाय घार वतमान लिहीले त्याप्रमाण रात्रभी सेनासाहेब व मनाझू व बारमारी यास प्रभुत संताप बाळ्य सांमी गभा दनाच आदेराची यत्र य बराहीर भीमतांल व भीमंत सीभाम्यानीसपत्र मनुषी बाट्याहय यांच पाठविणार, सना य जयाहीर रागीन कंडी मास्का री व विरपच य गळ्यानील कंठा मास्का उच पाहून निगडून टाविली आहेत स्मैरस्य सांगणीलराग्याधर पाठवितील रात्रभी सेनासाहेब व मनाझू व मनुषी निमाद रीमास्कासलस मागरीय मासी रागार सेनासाहेबांच बागं नच पत्र तरी निमा

बाई व मनावाप् जातील. तजवीज होत आहे, निश्चय जालियावर सेवेसी विनती लिहीन. राजश्री महीपतराव दिनकर यांची पत्रे आली की, येथील बंदोबस्त करून लौकच येतो म्हणून लिहीले आहे. राजश्री गोपाळपत द रानश्री तात्या याचे मेहुणे दाजीबाचे मामे याचे चालविण्याविमी पुण्यात तात्याणी सेनासाहेब व कारभारी राम मागितले. याणीही कवळ केले. त्याजवरून गोपाळपत पराहन निवाले उमरावतीस पोहचले चौ पाच दिवसी येतील. मुनसीस पत्र येत होता, तो गटिला. बागपरा दिवस जावे, परंतु शक्ती नाहा. त्यात सरुजही जाली आहे. राजश्री देवाजी टांगरदेव यांची पत्र आलीकडे आली त्यात पराजिचे लिहिण्याप्रमाणेच खोसा लिहीला आहे. राजश्री मुनसी याणीची पत्र सेवेसी लिहीली आहेत साठणीस्वार सरकारचे दमरेयांचे पोशाक घेऊन आले त्याची उत्तर बागी दिवसी ती पाठविली आहेत. इकडे स्वार्ताच्या पाडगाने आमद जाली. बावर पेंगळी नव्हती बोलीमुळे गटिली होती ती हळी पेरान आहेत. मद्यानी कालो चड-प्रमाण गमक्षेयाम गेले होते रगोवा नाईक वानवले राम निरोपाची वस्त्रे छ. २६ गेजी दिली. मांय कमी त्याची फाटली येविसीचा शोय करून विनती लिहीन मेवमी श्रुत होय हे विनामि.

गावयाम जात आले. मागे कीर्तनाम माव जेडे रोडे जात होते. श्रीमंत सौभाग्यामयन मातुश्री जेनादेव याम रतु आधीन वेंच उ प्रात जात म्हणून राजश्री मातुश्री मित्रदेव व उदाजी नाईक यांचे दावणीची पत्र जात त्यावरून राजश्री सेनासाहेबनुभा व मनावाप् व सरुगान याम वहुन नतोप जाला. गर्भादानाचा आग्र तास सरु श्रीमताम व मातुश्री बार्मादेव याम पाटवीत जात व सनगे निवडून ठेविली लौकच पाटवितात व राजापर श्रीमताम कठी मोत्याची व गिरपच व श्रीमंत सौभाग्याम सपन्न मातुश्री बार्मादेव याम कडा गट्यातीड पोततचा योगला पाटवगार आहेत राजश्री सेनासाहेबनुभा व मातुश्री चिमाबाई व मनावाप् गगानानात नागनाद मासी जाणार. सेनासाहेबाचे जाणे न पंड तरा नादनी व मनावापुनी जावे ऐसी तजवीज होत आहे. निश्चय आत्मावर लिहीन. राजश्री मयाणीयन मुनसी यात पत्र येत होता तो गटिल्य परंतु शक्त नाहा. त्यात सरुजही जाली आहे. राजश्री गोपाळपत हे श्रीमंत राजश्री तात्या मेहुणे, दाजीबाचे मामे, याचे चालविण्याविमी पुण्यात तात्याणी सेनासाहेबाम व सरुगान याम मागितले, रगोवा कवळ केले. त्याजवरून गोपाळपत पराहन निवेन आहे, उमरावतीस पोहचले, चौ पाचा दिवसी येतील, मुनसीस लिहीणे कृपाकरोम अमो दिवस पाटवे हे विनाम.

१४३

र. म. ११

धी

ता ९ मे १७९०

पत्र नं ३

पत्र मं १०

पुरवणी राजभी यांचा माहादेव निमत कैलसबासी विंदाजी बाधा असले याचा बळकट राजभी म्हाजी कळा व राजभी महिपतराय निमकर हे राजभी सेनासाहेब-सुभ्य यांच घाबट हात, परंतु सेनासाहेबांची मर्फी छत्र दान द्यम बरये प्याव आणि घांटा माहादेव यांचे म्हणजे की, मन्त्रपट्ट नक्त एक पेवा नाही, घांटी व तटे वीस तीस व ठं सात आठ आहेत व व घांटा चीबनस्त व असेल त बज्ज माफी मुक्ता करवी बापमार्गे त्यांचे बोलण त गारु सेनासाहेबांच अनकूल पडेना याबकरिता तूत महदुर राहिले पुढे टाहल त्या प्रमाणे विनंती लिहीन यमं वा ची पांच दिवसांत आगीचा उपद्रव माग बाल्य आहे, छ १० साधनी, शहरचे दक्षिणेस घाल्याई मोहिते यांचा बस आहे, त्याच दाबरी नवी पेट पांच सात कपाट वसली, तप महर दिवस आल्यावर आग लग्गळी बाराही मारि हातों उगे पुरे दंमर पर कळाळी छ २१ साधनी, शहरांत दान प्रहरी स्वगली, सात आठ पर पठागाची कळाळी छ २३ साधनी, पसवार पटल वीड प्रहर दिवस आल्यावर आग खगली दाहा पवार पर कळाळी राजभी माघ विश्वनाथ निमत कुंधले हे मंडलेपांत हात ते दूर हाऊन राजभी माघ (कदाच) यांच मामलत जाली, त्याच फडीस बाही उपद्रव प्रांत छांजी व उराग येथ बाल्य यरिसी राजभी सदाशिवपंत गुणे यांच राजभी भीघर छत्रम व हुंगराय माघव यांनी लिहीले व मन्त्रकट्टन लिहिले आहे मगजनिर् विनंती करतील मंडलेपासही पत्र पाठविण म्हणून सेनासाहेब मध्य म्हणतात दंतक नाही याच म्हण्यप्रमाणे दगे प्राप्त करवी भुत हाथ ह विनयति

१४४

र. मं ११

धी

ता १० मे १७९०

पत्र नं ३

पत्र मं १८

पुरवणी साहचर सपसी छ १८ साधनी सना-साहच व भीघर तानन व हुंगराय माघव यदांत झल

पुण्याकडील बातमीची पत्र राजभी कळाची सिववेव यांच-कडील ती वाचून स्नान देवपुत्र कळी नंतर म्हाजी कळ व गौरे करमारी आले वीड प्रहर दरभार बाल्य दतपाचे राब्यकट्टन एक ग्रहस्त आल्य त्यांनी एक बनावर कुतरीया सारखे व बंगुसा दान आणिल्या होत्या, त्या सेनासाहेबांनी घेऊन सभावित राब्य दतपाचा यास पत्राचे उत्तर व एक चित्यानी जाडी पाठविली ग्रहस्त आल्य होता त्यास पत्रे दिव्ही, रवानगी केली सारंकाळी महिपतराय दिनकर आले, त्यांची दान पटकर बोलणे बाल्य छ ११ रात्री, सेनासाहेबांचे स्नान देवपुत्र आल्यावर म्हाजी कळाचे व श्रीघर छत्रम व हुंगराय माघव गौरे करमारी आले, चार पटकर केडीत साठे उपरत रजामात्र मुकुंद यांचकोपर पठाग वाकरीस आहे तो मगगाहून आल्य त्याची नेट झाली त्यांनी तिपा-ज्जानी चार चार रुपये नकर कळी सारंकाळी स्वारी प्रमाण आयाजी यांचे येथे समानाएस गळी मनाबपू व म्हाजी कळा व बाधावी गोविंद चिटीस व गौरे समामे हाते पटकर भर झल, महमंद आनीखान यांचे येथे स्वारी गळी त्यांच एक बाधा दिव्हा उपरांत बाळ्यांत आळी वीड प्रहर रात्र पावेतो दरभार बाल्य नंतर आजीच प्रहरी रात्री उमपेतां धंघुची स्वारी दाहा वार कोस माघनीमोड ह गांव गुणपथा गुजर यांच नवा निन्हा, पांच साहा हायर कपयथा गांव चांगल्य आहे, त्यांचे धंदोवस्तास गले वाटेन ज्योत छ २ रात्री, चित्यास सोडून तीन हागें मारली, स्वारी पाहाचून तप नवी आहे नामे कळान तेथे पोहून देवपुत्र झाली गुवावानी मेक्यानी फळी मराठमंडळीही मोबनास हावे तिसरे प्रहरी होण्या झल नगीत नेळले कळ्याचीनही टाप्पावर धवविस्था हात्या उपरांत पोहिले, कळ्यातनही पुढविस्था, मित्रविस्था छ २१ रात्री उमयेता धंघुनी स्नान देवपुत्र करून लिबारीस गल चित साडून दान कळ्याहीट व हरणी पांच मारून आगिले भाऊनाकर नगीत गाग व थाप पानून, आपन व मराठ व कळ्यातनी बरते झल, जाडे पानून, नीर कळून, मास घरेले छ २२ रात्री स्नान देवपुत्र उमयेता धंघुचे हाऊन सिनारीस स्वारी मर्ग चित साडून कळाहीट तीन व हरणी पांच मारून आगिले भाऊनाकर गन महरपासून उमपेतां धंघु व मराठ मंडळी कळयतनी भापळ बांधून पाहिले दान पटकर रात्रीस आल भाऊनाकरही कळ्यातनीचा नाव बाल्य छ २३ रात्री उमयेता धंघुचे स्नान देवपुत्र हाऊन प्रहर दिवस आली चार स्वारी हाऊन दान प्रहरी स्वारी घाब्यांत बज्ज टाप्पा झाली निघर प्रहरी सधर करमारी आठ पत्रापर झल

स्वारी प्रभाकर आपाजी यांचे येथे जाऊन, समाचार घेऊन, श्री विठोबांचे देवदर्शन येकादसीचे करून, आले. कागभारी सर्व गेले. स्नान देवपुजा उभयेंता वधूनी करून वाड्यात गेले. छ. २४ गोजी मेनासाहेबांनी स्नान केव्हावर कागभारी आले, दोन प्रहर पावेंतो दग्वार जाल्या. साट्हाली चांगेवराग स्वारी जाऊन दर्शन घेऊन येऊन, स्नान देवपुजा करून, सोमवार मोडल्या. श्रीधर लक्ष्मण व महिपतगाव दिनकर व गजारास मुकुट आले पावणे दोन प्रहर रात्र पावेंतो दग्वार जाल्या. सेवेसी श्रुत होय, हे विजापि.

१४५

र. न. ७६
पा. न. ३
पत्र न. १६

श्री ता १० मे १७००

व्हटये की, तुम्हा म्हाता म्हणें, पणु सगळ्यात रोद, तुम्हा मातवर कमीही तोटचोट करून पावडाची मर्जी व सनातन वदोवून जगा यात उत्तम आहे त्यांचे उत्तर गजारास पतानी केले की वदोवताचा मार्ग सादणे तुम्हातों जात्या उपरा कागभारी याणी मेनासाहेबास सांगिते, नंतर व्हटये की, प्रातात कमती व वृष्ट याची वगरे ह्यांचे मित्रास सात लागवजा करून याची अकरा लागव ह्यांचे गजारास पातानी यावे, आणि प्रातात येवज आहे तो सादगगस पातून देऊन, त्याजपातून पत्र ह्यांचे आरग लागव घेऊन, सर सागत याच. साप्रमाणे व्हटये. गजारास पातानी वृष्ट केले सदरहु यवजाची तोटचोट बहुत करून पातून दिव्या. थोडी बहुत गाळी तेही लीह लाऊन निगेस घेऊन गजारा आलेत. गजारी महिपतगाव दिनकर तेही गजारास सात मोळण्यात आलेत. त्यांचे चांगेस सात सनातुळे दिव्यात लागली. हा कागभार उगव्यावर उभयेंता गजारासिने समागमेच निगेस चालील. सेवेसी श्रुत होय, हे विजापि.

पाटविली आहेत कळत्याहून द्रव्यकडील प्रस्त येथे यमास म्हणून पत्राची विनंती लिहिली होती सांप्रत कळ-
वत्याहून द्रव्यकडील प्रस्त निघान खोर्जस आले तेव्हा
गजभी सेनासाहेबसुद्धा यांस पत्र पाठविली त्यावरून
त्यांनी त्यास राहाण्यास मंगलपुरा गांवाची याची हजेरी
तयार करायला परवानगी सांगितली व मईमदभाटी
न्यायधीन यांस सामान जप्पाविली सांगितले समागमे
सांगणीसार गन व असूर जाण्या पांच व कोही स्वार
घोर भारधारारी दविली आहे आदव निघान गप्पे
बाजून झाडी गट आसले तें तोडून माग नीट करवा या
करिता मामलतगारस पत्र गेली आहेत कर्मचा
प्रस्त यतात हे कोही कसले नाही घोष लगत्यावर
विनंती लिहून आगबपुरत नवावाकडील नवा सुद्धा
याचा आमल छ २ रमजानी जप्पल जात्याचे वर्तमान
आग गजभी मालाजी घारपडे यांचे पुत्र गजभी महाराष्ट्र
य गजभी माधवराव यथ स्वाकरीस होते त्यांचे सल्लेचा
यत्र गविल्ल वा उगवकरिता घारपडे मशारतले यांस
कडील करून गजभी त्रिवाजी (गावि) येथे आहेत
त्यांस माधवराव घारपडे यांचे सल्लेचा येवढे रुपये आठरा
हजार सेनासाहेबांनी दिव्द महाराष्ट्र घोरपडे यांचे सल्ले
पत्री कोही पायले नाही गजभी जवरीय व गजभी जय-
रावराव पाटमर यांची सल्ले सेनासाहेबाकडे व सेनासाहेबांचे
कर पाटमरकडे त्यांची यंत्राकरी होऊन पाटमरकडे
चौरा इतर रुपये निघाले त्याचा बांध पाटमरपासून
सेनासाहेबांनी घेतल्य गजभी पिराजी बांध याचा येवढे
आधार देणे राहिले आहे सेनासाहेब कारमार आग
झातीने संग्रह घडून करीत आहेत मातुभी विमणावा
यांनी आज सांगित येविली पत्राची विनंती लिहिलीच आहे
सांप्रत म्छितात परंतु आहार बहुत कमी जात्य आद्यत
तरी आगारच जल्म आहेत सवेरी धुत हाय व विज्ञाति

१८८

२० नं १९

भी

ता २० मे १८९०

का. नं १

पत्र नं २१

पुरती यादवराव सगरी छ २६ साननी सन
यादवराव स्नान रंगपुरा होऊन भीषर जमन य जप्पारा
मायन रंगेर आज रंगर पत्रा जल्प जात्या गन प्रही

जगतीचा उपद्रव खाल गो रासभी भीमान शास्त्री येथे व
केदारराव हुंनार व देवाजी झगरदेव व जयराव गणेश
कडील दिवा यजाराव मुकुंद धर्गे यांची घरे दाहा वीस
व्हाली तथे सेनासाहेब व मनापापू गले समवती परें
पाच सात तोडून आसी दांत जालिमावर आले तिसरे
प्रही राब कुपरावा यांचे येथे स्वारी गडी समागम मना
बापू व पराजी याबा व गुजराव गुजर व कुप्राजी माहिते
यांस यक्ष सेलपागोटी दिव्दी आगोवर आरुष केळीच
होती कळ्यातनीचा नाच दान पत्रा जल्प नंतर वाळात
आले भीषर लक्ष्मण व कुपराव माधव व ज्ञानराव
येथवर करत होते छ २० रोनी सेनासाहेबांचे स्नान
देवपूजा जालिमावर भवानी काले व भीषर लक्ष्मण व
कुपराव माधव धर्गे आले वीस प्रार पावेतो दरबार
खाल तिसरे प्रही पुण्यास डाकेवरार व्हाजी सिधवेव
यांबकडे पत्राची रवानगी केळी देतवार पठल अमा
सागून दाहा पंधरा घरे व्हाली सल्लेकडी उमयेता
बघुची स्वारी शफरदन्नाचे बागात आजून गारवाची व्हाईत
पाहून देवदहन करून आले माहादजी कल्ल यांची तीन
प्यार पत्रा सल्लेकडे छ २८ रोनी भीषर लक्ष्मण
व कुपराव माधव यांची पत्रावर सेनासाहेबांचे बोळमे
होऊन स्नान देवपूजा जाळी दान प्रही वाो ध्येक्षे
ताल्ले पावे घरास अमा सागडी एकच घर व्हाले
तिसरे प्रही भीषर लक्ष्मण व भवानी काले व कुपराव
माधव घोर आले महिपतराव दिनकर यांबवरार प्यार
उं पत्रा यांचे दविले छ २९ राब भीषर लक्ष्मण व
कुपराव माधव व विवाजी उमाजी घाटी पत्रावर यंत्रत
होऊन स्नान देवपूजा जालिमावर भवानी काले दान
प्रार पावेता दरबार जल्प सार्वकडी उमयेता बघुची
स्वारी सितावरडीवर आजून ज्ञान देन प्यार सादून आले
छ १ रमजानी सेनासाहेब व भीषर लक्ष्मण व कुपराव
माधव यांचे घराणे पत्रावर हाऊन स्नान पूजा जळीयावर
गजभी त्रिवाजी माहादेव पुण्याहून आले त्यांची भेट वाडी
नकर कडी भवानी काले धर्गे आले दान प्रार पायता
प्यार जल्प नंतर भवानी काले यांचे यथ भावनास
सेनासाहेब व मनापापू पराजीनाथा य गुजराव
गुजर य सोमाजी माहित व कुप्राजी माहित गप्पे
भाजनांतर आतर पानयन य कळ्यातनीचा नाच
पत्रावर जल्प पुण्यास हार गडर दिव नंतर पत्र सनग
प्यार प्यार जिही सादवाडी भवानी काले य घाजवी
गावि जिणीस धर्गे आले प्रार राव पायता प्यार

व फेतप्रधान आपकूल करून टिपूवर मसकत केली त्यांत नवाब व फेतप्रधान यांचे मुद्दे उगवले आमचे बोलण काहीच बोल नाही येविसी फलक्याहून तुम्हास बाळाब नास सांगितले त्याप्रमाणे बोलणे त्याचे उत्तर मिस्तर फारस्तानी कर, तुमचा बाबसाल पतप्रधान यांचे नाव चालत आला, वेगळ धावक्याचे प्रमाण नाही येविसी पुण्यात बोलणे उगवून मिस्तर मांडियांनी घेतले आहे, मांडियांनी पत्रच आहेत म्हणून उत्तरप्रस्तावतें अर्की या प्रमाण येऊ नान ठिकाणी वर्तमान एकिले त्यावरून नववी विनति लिहिची आहे मेवेसी भुत हाय हे विज्ञप्ति

१५०

रु. नं. ९९
फा. नं. ३
पत्र नं. ३०

भी

जून १०९

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी राबभी सेनासाहेबसुभा यांचे सांगितल्याप्रमाणे मंडळ्यांस राबभी माचबारा कड्या यांस जेजी प्रकरणी पत्र लिहीले हात त्याचे उत्तर आले की तुम्ही पत्र पात्रिष्ठ त पावले लिहील्य मझूर कळला राबभी विद्वज्जिनकर यांनी त्यांजोहून सेनासाहेबांस पत्र पात्रिष्ठ की मंडळ्यांचे जमीनार त्यांनी प्रस्ताव उपद्रव करितात जमीनारांस मंडळ्यांचे आधिपत्या यांचा सय आभा आहे जमीनारांसमागम आपली जमियेत देऊन त्या करवितात म्हणून त्यास त्याच कर आहे ! आपणा अर्जित जमीनार जमीनाराबंगर यादवाच कारण काय आता तरी कडील हा नय म्हणून लिहीलें त्या(स) हा कड्या उत्पन्न म्हापसास कारण हदील्य म्हणून जमीनार पत्रेदीस आहे त्यास विगणण्या म्हाली कोही स्वारी करून आणिल्या परभार पत्तरीस गत्य येथील जमीनार जेव्हा राब उनाम आमच्या ताडुण्यात उपद्रव करिता आसे आसता त्याजीवाले याण गागा पदल यासमागम भाकल नान व स्वार यंगरे सल आटस देऊन आमचे ताडुन महु वगर सल गांग उटून बाळुन म्हाळ फल म्हाळी आम्ही मॅन्याकर जमियेत म्हा पात्रिष्ठी परतु सयास ताद्रीस फयी की सोजी ताडुण्यास उपद्रव न करण गाग पदल व रमा पदल याणी सटुद्वय बालग म्हाविर्क परंतु हदीम्या म्हाली मगगण्या भऊन गम्य आहे त्या व म्हा म्हाली नू आताली व म्हा मनस्वी म्हाण कर

लगले तया सल्लय राहिल्य तया ते हत्यास गल आमची मीळ मझस्यास आली लजीवाले याणी नाहक कड्या उत्पन्न फेल्य आमची खागा मारून घेऊन गेले आम्ही आनमस्त गम खाळ आसता उलग बोभाट नमपुरास लिहीतल्य याचा दोष कोफाचे आहे याचा दोष पुता मनस आपणून आमची वाजवी नू महु ताडुण्याची हवार गुरे नेजी सिवाये म्हाजी बाली ते याची यप्रमाण सेना साहेबांस धावणे, येवून कोही भरोस्त न जस्य तरी याचा बदल कपवा खागल म्हणून लिहिते त पत्र मी सेना साहेबांस दाखविले पाहून उत्तर आले की राबभी विद्वज्जिनकर यास पत्र लिहून उत्तर आमचितो म्हणून त्यावरून सेवेसी विनती लिहीची आहे सेवेसी भुत हाय हे विज्ञप्ति

१५१

रु. न. ९९
फा. नं. ३
पत्र नं. २९

भी

ता ४ जून १०९०

पौ. ३ १ लबाळ इतिव तिलेन
मधिक मायाळ बाबोली

पुरवणी राबभी सेनासाहेबसुभा यांनी मझम सांगितले की त्यांनी व छगरे ताडुण्यास मंडले येथील जमीनार उपद्रव करितात कारण तिळडील व दळडील जमीनारांचा हातामय परस्पर आहे पाबळरिता उपाच हात आहे पस समजान काही मनस आणिले नाही प्रलुत राबभी विद्वज्जिनकर यांचे पत्र त्यांजोहून आली आहेत की मंडले येथील जमीनार नावास मात्र फडकटीस नसून आहेत परंतु मंडळ्याल याणी आपली जमियेत जमीनारांसमागम देऊन उपद्रव करवितात सय आभा जमीनारांस मंडल येथील आधिपत्या यांचाच आहे म्हणून शाप पुतपम करून लिहील्य आहे येथील प्रसार तुम्ही सय जमता, यास्तव काय लिहीणे त मंडळ्यास लिहून बंधाप्रल पत्राया म्हणून बहुत झाले त्यावरून आपलास हे पत्र लिहीले आहे त्यास भीमतांवा व यांचा दुसरा आध राहिल्य नाही तयां तिळडून व दळडून हातामय नवावा आस्त्य प्रोसार्ताल जमीनारांस ताद्रीस निधून करावी सोजी व छगरे या ताडुण्यात रंगा न हाय ता आध स्वास पाद्रीज जमीनार ल्हाजी करितात, परंतु निमित्तस जगा आपन येसे रिधत भगप्रल जमीनारांचा करणस सय सदेह मागील उगत, उत्तर छेकर याय म्हणून लिहीलें आहे आगम उमयती

दत्ताजी नोरडमल याची पत्रे

श्रीमंताम विनंती करवी, कारण मी आपण पत्रावर यात्रे
विनंती लिहीली आहे. गजश्री मिश्ररामपतत्राचा गंगेहून
छ. १९ रमजाना आले. हे विनंती.

(सदाशिव गमास पत्र)

१५२

र. न. ९६ श्री ता. ६ जून १९००
फा. न. ३
पत्र न. २६

पुरवणी माहेरी कृपाळू होऊन छ १ रमजानचे
आजापत्र सादर केले ते छ २० मिनहस पावले सिंग
बदलून सनाथ जाहल्या. गजश्री गंगोजी मोसले सेनामाहेत्र-
मुभा याम पत्र पाठविली आहेत. ती प्रविष्ट करून उत्तरे
पेऊन पाठवणे म्हणून आज्ञा त्याम छ. २१ मिनहस पत्र
येताच आन्ध्रमाण गजश्री सेनासंग्राम प्रविष्ट केला.
उत्तरे पेऊन आन्ध्रमाणे पाठवितो. दुसरे छ. १ व छ
२० रजसचा आजापत्र सादर केला तेही पावरा गिरा
बदलून सनाथ जाय सेवसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

१५३

र. न. ९६ श्री ता. ७ जून १९००
फा. न. ३

हृणराव माधव व माहागावी बसल यांसी ठान घटका
 ज्ञान नया फकीर आळी त्याचकड बाऊन आले मना
 बापू तसामगरीना जाग पाहून आले तिसरे प्रहरी स्वारी
 दागधराव बाऊन येऊन भवानी काळी यांसी बांधून
 स्नान देवपुजा सादरपणे करून सामवार साठव मिस्तर
 फारस्तर हावीस येऊन राहिले छ २४ रात्री सेनासाहेबांचे
 स्नान देवपुजा जाल्यावर भीबर लग्नमग व हृणराव
 माधव वगैरे आले राई प्रहर पावेता दरबार बाळ्य तिसरे
 प्रहरी मनावायू इतुरेपास बाऊन वेवगुन घऊन आले
 सांमगावी सनासाहय व कुणगाव माधव यांचे येईत घऊन
 म हाऊन स्वारी विठोपाच गणास बाऊन येऊन येऊ
 रात्री स्नान व देवपुजा हाऊन फटकास गले छ २
 रात्री उभयतां धुवून स्नान देवपुजा जाल्यावर भीबर
 लग्नमग व हृणराव माधव यांसी बाऊन पारण साहून सौ
 मगमग उपास कासीस परीस गले शान तें कुटूब कासीस
 ठऊन यथे आले चार पांच महिने बाले तें हल्ली कासीस
 बांधकाम बाहेर राहिल त्याचकड स्वारी गली बाटेना
 मवाचा वेगबल करून आले सादरपणे तुफानी नल्लव
 याच समाचारस गले समाचार घऊन पागा पाहून वसर
 भवानी काळ्य व घागांनी गाविद चिन्नीस वगैरे आले
 घाडी पाहून सेनासाहेबां यांची स्वारी मनावायू यांचे सावर
 याच यथे सां गिरबाबाई यांस समाचार घाट नही त्यांचे
 समाचारस गले गान घऊन घाले दंड प्रहर रात्र
 पावेता दरबार बाळ्य छ २६ रात्री सेनासाहेबांचे स्नान
 देवपुजा जाल्यावर भीबर लग्नमग व हृणराव माधव
 यांसी घटकाभर घालणे जाले मनावायू यांची छी सौ
 गिरबाबाई माहरी हांचा त्या वाळांत आणीत्य, देवपरांत
 बाऊन देवपूजन करून ब्राह्मणांस कोही म्हाजा किन्ही
 व पांच ब्राह्मण यांस उपा यादरी आनुग्रहाची मुणारी
 किन्ही घालून कुमारीना घऊन बागळनी फटीयावर
 परांत रात्र सय मस्तु मळ्ळी आली गान प्रहर
 गावांत गंगार झाले सादरपणे भवानी काळ्य व भवानी
 गावि चिन्नीस वगैरे आले नव्या निपागमनांत प्रहर
 गान पावेता गंगार ज्ञान सगळ दुषान आणून आपल
 पगल सादरपणे यथे हाता घाटत घाटत घाटत सगळ
 गंगार करून पत्रास रात्र व बाही मुडा नव्या सगळ
 मुपां पत्र आठामी स्वामी यां यथे ब्राह्मणांचे मग
 गंगार यथे घालून बाहेर निपास तही दयादाय
 नांदरी, वीरव मं वीरा ब्रह्मपरी यथे अवगामी
 सेनासाहेबांना मन्त्राधीन नव्या गंगार गंगार यथे

बागा चौक्या नवविषया पंगु चार सांगले नाही छ
 ७ रोनी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जाल्यावर भवानी
 काळ्य वगैरे आले चार घऊन दरबार बाळ्य चारकाळी
 नागांनी गाविद चिन्नीस व भीबर लग्नमग वगैरे आले
 पांच घटका रात्र पावेता दरबार बाळ्य छ २८ रात्री
 सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा हाऊन भीबर लग्नमग व
 हृणराव माधव वगैरे आले नंतर स्वारी मस्त हावी
 साठवपास गली मस्तु मळ्ळी वगैरे हावी हावी
 सोडले त्याने तीनचार घर मोडले येऊ माणूस घरले त
 सादरपणे पांचले उपरांत ठाणवर आणून बांधले तिसरे
 प्रहरी उभयतां धुवून स्वारी घाटदव्यात गली भीबर
 लग्नमग व हृणराव माधव वगैरे सनागम होते तीन
 घऊन रात्री स्वारी वाळांत आली पावणे दोन प्रहर रात्र
 पावेता सेनासाहेबां वगैरे हाते महीपतराव दिनकर यांचे
 वगैरे मुल्य पत्री विनंती किन्ही आहे छ २९ रोनी
 सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जाल्यावर भवानी काळ्य
 वगैरे आले दोन प्रहर पावेता दरबार बाळ्य तिसरे प्रहरी
 सय मस्तु आले महीपतराव यांचे मारेकरी यांस हावीचे
 पायस बांधून मारले चार घऊन रात्र पावेता दरबार
 बाळ्य नंतर उभयतां धुवून स्वारी रात्र मुडागया यांचे
 यथे गली दोन घटका वसर आंतर पालन होऊन आले
 छ ३१ रमवानी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जाल्यावर
 भवानी काळ्य वगैरे आले राई प्रहर पावेता दरबार बाळ्य
 नंतर सेनासाहेबांची स्वारी महीपतराव दिनकर यांचे यथे
 बाऊन समाचार घऊन आले तिसरे प्रहरी भीबर लग्नमग
 व हृणराव माधव व पांडुरंग गणेस आले चारकाळी स्नान
 देवपुजा करून सामवार रात्र छ १ घावाली उभयतां
 धुवून स्नान देवपुजा हाऊन परवाची मासळ यांस सांगितले
 की, रात्र उग्रपदा प्रतीवर्णी गमवानच रात्र करितात
 उग्रपदा माहोत्सवी बाळ्य वगैरे यथे त्यांचे पुत्रपुत्री वगैरे
 यांची वगैरे नंतर वितापरीच्या दरम्यान उपरांत बाऊन
 यथे असतात त्याच त्याप्रमाणे मुग्ही त्याच वगैरे देश
 याप्रमाणे सांगून ब्रह्मगंगाच्यास तांदीस करून उभयतां
 धुवून स्वारी फुटले वगैरे पाणी पाहून आले परवाची
 घागांनी सांगितल्याप्रमाणे पिपी उरकळ्य तिसरे प्रहरी
 उभयतां धुवु व परवाचीपात्रा व गारमाजी सय कताशात
 स्वारी मिस्तर फारस्तर इंप्रत्यय यथे गली गान तीन घऊन
 वगैरे नंतर उभयतां धुवु व परवाची पात्रा यांचे फारस्तरान
 यथे व तीन धुवुया व तीन गुरुया व तीन ब्रह्मया निपास
 दिव्या पंगु यथे आगावर भवानी नाहींत वगैरे वगैरे

धमकून त्यांसही वक्त सत्यापायी दिव्ही नंतर गुंडां
दंडर यत् त्या वाटल्याची वध्व दिव्ही सेनासारेचे याचा
फडनीस राबभी रामचंद्र त्रिंबक यांचे मुताल्फीसले धमक
प्रांताच फडनीसीची राबभी माहागाजी ही यांच सेना
साहेबानी रामचंद्र त्रिंबक यांचे हातून दिव्ही राबभी
गजराय मुकुंद यांनी) निराकसमई सेनासारेचे व
मनापासु यत् नबर माहरा वीस वीस कल्या व मंजु
चौधरी कल्यासा सावळर यांचे ताषां पुत्रांनी पांच पांच
माहरा यत् राबभी राबगम मुकुंद यांचे दोषां पुत्रांस
आंगावरील पासाक सनग ४ च्यार व नातवास सिरपेंच
यद्ग दिव्हा राबगम मुकुंद छ ८ मीनहूच वृच कल्या
कल्यास गले राबभी माहागाजी ही व मंजु चौधरी यांचे
पुत्र मागाहून आठ च्यार विवरी आतीस मंजु चौधरी
याच पुत्रांत परछासमुळे कांही पैस सेनासारेचांस दिव्हा
त्याचा शाप करून मागाहून विनंती लिहीन संवेसी भुत
हाय हे विव्रति

१५७

र. नं. ९९

धी. ग. १४ जून १८९

फा. नं. १

पत्र नं. १८

पुरवणी साहेबांचे सवरी छ २ दावासी सेना
साहेबांचे स्नात देवपुत्र होऊन भवानी कलमे व भीधर
सक्षम व कृष्णराव माधव यांची पाळगे होऊन दीड प्रहर
पापता दिवागल्यांत दरबार आळ्य साहेबांची भीधर
सक्षम व कृष्णराव माधव आळे प्रहर राब पायेतो
दिवागल्यांत दरबार आळ्य छ १ रोजी उमयता
पुत्र स्नात देवपुत्र बालियावर भवानी काळ्य व बाधाजी
गावित्र चिन्नीस वगैरे आळ दीड प्रहर पायेतो दरबार
अक्षर यक्षगाय गा उमीगर आडपलीकाले यांस व गुंज
शंकर यांस निरापारी वक्त दिव्ही तिसर प्रहरी मनापासु
तत्प्रापरीचा घाग पाहून आळ साहेबांची बाधाजी गावित्र
चिन्नीस वगैरे शान पत्रास प्रसून गत् नंतर भीधर सक्षम
व कृष्णराव माधव आळे त्यांची दीडप्रहर राब पायता
भनसाहेबांचे गल्यान राब छ ४ राबभी सेनासारेबांचे स्नात
देवपुत्र आडीचर भवानी बाब्र वगर आळे गेन प्रहर
नाता ग्याय ग्याय साहेबांची बाधाजी गावित्र चिन्नीस

व भीधर सक्षम व कृष्णराव माधव आळे दोन घण्टा राब
पायेतो दरबार आळ छ २ रोजी सेनासारेबांचे स्नात
देवपुत्र बालियावर भीधर सक्षम व कृष्णराव माधव वगैरे
आळे दोन च्यार घण्टा झोळगे होऊन उमयतां पंधु व
परसोत्रीवावा व सो गजरावा व शाळ्याई व ठुंग्याई व
धनावाई गेन प्रहरी मानसिंग माहिजे यांचे येथ मोठ्यास
गळे आळोत्तर आतर पानशान वगैरे होऊन आळे तिसरे
प्रहरी उमयतां वंधू व परछांनी वना यांची स्वारी बामूळ
खंड नागपूरपासून दीड कास आहे तेथे गेली गेन वाप
गाड्यावर घाफन नेले हाते त्यापैकी येक वाप गाड्या
म्याली उतरोन कुतरे सेनासारेबांची वगैरे मराठ-
यांची वाळीस पनास बबळ नेली स्वारी दोन च्यारस
हाताकर बोना उतरून पार उमे राहिले आभि वाप व सव
कुतरे मोळते साळते कुतरयांनी अल्लडी कळी नाहीं
वाधाने दरवेघाकर चाळ केळी तळां दरवेघांत काडी मारली
सेवडी वाधाने दरवेघांचे मांडीकर पना मारळ्य इतक्यांत
मानाजी घागो बाळ्यावस्तु मला माणूस याने तरवारीचा
वार चालविले तो पोरास स्मगून वाप बरवेंत आळ्य दोन
तीन घण्ट्यांत मेळ्य उपरांत कुवरा वाप बाळ्याच्या हाडा
त्याची नेऊन गाड्यावरून उतरळ्य आभि मारकस दोन मांटे
व्यवून येक दरवेघी हाडावर चडविल्य त्यास सांगितले की
कुतरे वाघाची झोळगे म्हजेने तूं मारकस सोडून वेणे वा
प्रमाणे करून स्वारी पुर जाऊन उभे राहून कुजे सोडविले
परतु येऊनी कुतरे वाघावर आदना वाप माळ्या सोडळ्य
तोही घागावर आदना नवर साहेबांची वाप गाड्यावर
पाळउन घांरांत पायविल्य उपरांत मंज्य वाघाच्या मिचा
आळून तोही गाड्यावर घाफून पादविल्य पांडुरंग राणेघ
याच्या घगांत घड्यावर वस्तु हातुने घऊन आळे बारा
घण्टा राजी कृष्णराव माधव आळ गेन पत्रा येऊंत बाळे
छ १ राबभी प्रातःकाळी कृष्णराव माधव यांची घाफून सेना
साहेबांनी स्नात देवपुत्र कळी उपरांत भवानी काळा वगैरे
आळ दीड प्रहरी राबगम मुकुंद कल्या मुभा यत्
निरापासी वक्त दिव्ही माहागाजी ही यांच कल्याचे क
नीसीची वक्त मुताल्फीची माहागाजी फक्त यत् यंत्रमान
फडनीस याच हातून देविली राबगम मुकुंद ससमागमे
सगूर व पाग वगर राह्य बारा आचामी आहे त्यांस व
मंजु चौधरी याच ताषां पुत्रास निरापासी वक्त दिव्ही
मक्षिपराय त्रिंबक याच पुत्रास पंधु निरापासी उमाडी यांस
छात्रीसगाय तूत घेयत आउन वंशवस्त करण्याविशी
यत् दिव्ही बाधाजी गावित्र चिन्नीस याच पुत्रास विवनाप

राव यास देशी घरी जाणाऱ्या निरोपाची वस्त्रे दिव्हा. तिसरे प्रहरी भवानी कालो व बाबाजी गोविंद चिटनीस व श्रीवर लक्ष्मण व कृष्णराव मावव वगैरे आले नंतर मिस्तर फारमतर व आणिक दोन गोरे लेकीमाहेव व दद्रशन आले. चार घटका नव्या दिवाणखान्यात बोलणे जाले. फारमतर आल्या दिवसापासून सेनासाहेबाजवळ खुर्चीवर बसले नाहीत. छ ७ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालीयावर श्रीवर लक्ष्मण व कृष्णराव मावव बोलून गेले नंतर भवानी कालो व बाबाजी गोविंद चिटनीस वगैरे आले. पीरखान मुसलमान जमयेतसुवा वाड्यात येऊन तलवे करिता धरणे बसले, तलवेचे बोलणे पीरखान बाले लागले. तेव्हा सेनासाहेबांनी भवानी कालो यास सांगितले की हिशब आताच करणे आमचे कर्ज त्याजकडे व त्याची तलय आम्हाकडे किती हे लिहून आणवणे नंतर सागतो. नंतर भवानी कालो यांनी हिशब पाहावयास सांगून तिसरे प्रहरी पिरखानास भवानी कालो यांनी सांगितले की आठ दिवसी हिशब पाहून तुमचा फडशा करितो ऐसे सागोन समजुती करून उठउन ला(व)ले साईकाली सेनासाहेबांनी स्नान देवपूजा करून सोमवार सोडला. छ. ८ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी कालो वगैरे आले. सेनासाहेबाचे कपाळ दुखत होते म्हणून वाड्यातच होते कारभारी मनावापू यासी बोलून गेले. साईकाली सेनासाहेब नव्या दिवाणखान्यात आले. भवानी कालो वगैरे आले. पुण्याकडील टाकेची पत्रे बालाजी सिवदेव याची आली ती वाचली. प्रहर रात्र पावतो दग्वार जाला. छ. ९ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालीयावर भवानी कालो वगैरे आले दीड प्रहर मातुश्री चिमाबाई जवळ बसले. साईकाली शकरदंड्यास स्वारी गेली देवदर्शन करून येऊन येसादसीचे स्नान देवपुजा करून वाड्यात गेले. सेवेसी श्रुत होय हे विजाति.

गोफला उत्पन्न जाला आहे अद्याप आगावर पाणी नेतले नाही. छनीसगडास फौज आहे तेथे आलेकी चागला पाहिजे याजकरिता मगारनिलेनी तूर्त आपला चुलत भाऊ राजश्री निवाजी उमाजी छ. १५ मिनहूस ग्वाना केडे आहेत. सगळारचे जासूदजोडीचे जात्र राजश्री सदाशिवपंत आलीयावर देऊ म्हणून सेनासाहेब बोलले सेवेसी श्रुत होय हे विजाति

१५९

र न. ९६

श्री

जुलै आरम्भ १७९०

फा. न ३

पत्र न २४

पुणवणी साहेबाचे सेवेसी राजश्री सेनासाहेबांनी गेहेहून आल्यावर नव्या वाट्यात देवघराचे प्रथम ब्राह्मणांचे मुदवखाचे घरावर नवा दिवाणखाना आडीच पावणे तीन महिन्यात तयार केल्या. पुण्याहून सालगुदन्त एने आणिते ते लाऊन एनेयाचा दिवाणखाना करगार. जागा बहुत चागली निवाली. पूर्व पश्चिम लावी व उत्तर दक्षिण रती दोही तोंडावर दोन खोल्या व दोन कारजी जाग्या जात्र आहे. वाट्याचे चार चौक त्या पैसी तीन चौक दुमजला जाले. पूर्वेकडील मजला येऊ आगोवर तयार जाला. माघन दुमरा मजला तयार होत आला, पुढे साम मारी आहे (वा)ड्याचे काम मजबूद होत आहे राजश्री जिजाबाई माहादेव फटनीम येथे आलीयावर सेनासाहेबांची मर्मी मगारनिलेवर बरी दिमते, राजश्री कृष्णराव मावव यांचे विद्यमाने बोलणे होत आस्त. सेवेसी श्रुत होय हे विजाति.

१६०

र न. ९६

श्री

ता १० जुलै १७९०

फा. न ३

पत्र न. ३०

पुणवणी ..छ १० यत्राया सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जालियावर येसादसीचे स्नाने नेताई. मगार मगार व श्रीवर लक्ष्मण व कृष्णराव मावव जवळ

१५८

र न. ९६

श्री

ता २९ जून १७९०

फा. न ३

पत्र न. २९

पुणवणी राजश्री महिपतगव दिनकर याच्या जग्गा कारीगा सेनास आल्या आहेत. माघन साराया ज्वर व

प्यार पत्राचें त्तरवार जाल्यें तिसरे प्रहरी उभयतां वंधु व परसोजी धावा यांची स्वारी छत्रदन्त्यास गेली भयानी नाच्य व धागजी गाविर् चिटनीस व सव मस्तुद मटली व मानपुत्र वगैरे मराठ व मुसलमान व पाशाक समागमे हाते मिस्तर फारस्तर ईश्वर यक्ष चांग दाखवपाकरितां फारसमन्त्यांत लष्कर आगारा पारवून जगांतील काल्यात विद्रोहात करतून पाण्याचे हाउद भरवून ठाऊन मिस्तर फारस्तरास कसविलें कळवतानीचा नाच सादकाल पावेलो जाल्यें ईश्वरयक्ष बाग गजवून आतार गुलब पानमून हलगडने व पांच बाळी नारेले देऊन निरोप निश्चा उपरत स्नान करून मोऊन करून काही बाय सांडून वीड प्रहर रात्री स्वारी आली छ ११ राजी सनासाहेबांचे घान देवपुत्रा बाळीयावर भयानी कथा वगैरे आळ प्यार पांच पत्राचें त्तरवार जाल्यें तिसरे प्रहरी उभयतां वंधुची स्वारी राजा बुद्ध्यास कस येथ गेली, नारमारीही हात पुण्याहून वेडी आगिर् यांची नावी लखणकरितां समा नमून तान घट्टा कृत जाल छ १२ रोमी सेना-साहेबांचे स्नान देवपुत्रा हाऊन भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव यांची दिवागत्यांत यंत्रांत जाले तिसरे प्रहरी उभयतां वंधुची स्वारी पुण्याचे तळे पाहायपास गेली पाणी पाहून तान घट्टा कृत तरेमस्तबीचा बाग पाहून आळ भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव तान प्रहर रात्री पावता हात छ १३ राजी सनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा जालियावर भयानी कारये व बापाजी गाविर् चिटनीस व भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळे, वीट प्रहर पावता दरवार जाल्यें उपरत मस्तुद मटलीमुद्रां तरेम लढाव पागात स्वारी गेली, भाऊन मराठ मंडळीच व मुसलमान हस्त्यांचे तथच हाऊन मित्रा बाळी मिस्तर फारस्तर व ऐडी सादव व ईश्वर ईश्वर हरी तथच जेवत तिसरे प्रहरी मनासप याचा गुलब घग नना तयार जाल्यें तेष कळवतानीचा नाच जाल्यें सादकाली निशग ईश्वरयक्ष हार गडर आतार गुलब पानमान जाल कळी व काट्या वंऊन निगम निष्ठा मागाहून मस्तुद मंडळीच हार आतार गुलब निश मराठ मंडळी मुभा वंऊन पळ पट्टा रात्र जालियावर स्वारी निशाडी काडन घग व हायका नळे साईत पाड्यांत आली छ १४ राजी सनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा त्तरवार भयानी काज पांश आळ गी प्रहर पावता दरवार रात्र सादकाली सनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा हाऊन गमनार साडिल्ये नंतर भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव आठ प्रहर रात्र पावता दरवार जाल्यें छ १५

रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा जालियावर भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळे तिन प्यार पत्रा दरवार जाल्यें हारीच्या आग्याना पाहिल्यें जाल्या चास्या ल्य नीर कळवपास सांगितले तिसरे प्रहरी उभयतां वंधुची वगैरे व पागा पाहून स्वारी सुकवार तळ्याचे गमपतीचे स्थान घऊन फारदन्त्यास जाऊन देवघान घऊन तान पट्टा वंगल्यात नसून प्यार पत्रा रात्री स्वारी आली भीपर लम्पन व पाडुरंग गणेश व कृष्णराव माधव समागमे होत जेवणीचे स्नान देवपुत्रा हाऊन मोऊन जाले छ १६ रोजी उभयतां वंधुचे स्नान देवपुत्रा जालियावर भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळे वीड प्रहर पावतो दरवार जाल्यें नंतर ठाऊक गुलब याचे करकून बापूडी-पत याचे वेपे उभयतां वंधु व परसोजी धावा व कृष्णाजी गाविर् व मराठ लष्कर मोऊनास गळे मोऊनांतर आतार गुलब पानमान हाऊन वाटपांत आळे. साईकली भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव आळ जाल्यें हस्त कळवा दिशान व मनु चौबरी याचा पुत्र भयानी चौबरी यांचे निरोपार्थ करकळ छ १७ राजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा जालियावर भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळे वीड प्रहर पावतो प्यार जाल्यें सादकाली भयानी कथे व बागजी गाविर् चिटनीस वगैरे आळे दिवागत्यांत वीड प्रहर रात्र पावता दरवार जाल्यें छ १८ रोजी उभयतां वंधुचे स्नान देवपुत्रा हाऊन भयानी कथे वगैरे आळे प्यार पत्रा जाल्यें आळ साईकली भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव व माहादजी कसल आळ पावणे दोन प्रहर रात्र पावता सनासाहेब व विपण यांचे सल्लत जाले छ १९ राजी सनासाहेबांचे स्नान देवपुत्रा जालियावर भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळ वी प्रहर प्यार जाला तिसरे प्रहरी कारवागची धानी भाडी ती पाहायपास गळे तभून फारदन्त्यास जाऊन देवघान घऊन आळ भीपर लम्पन समागम हात रात्री सनासाहेबांनी नाच साळ्याचा नाच करविल्यें आतार व भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव इतरच हात तीन प्रहर रात्र पावता नाच जाल्यें छ २० राजी सेनासाहेब व भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव यांचे पाण्ये पत्राभर हाऊन स्नान घेय पुत्रा जालियावर भयानी कथे व माहादजी कसल वगैरे आळ प्रहर पावता प्यार जाल्यें सादकाली भीपर लम्पन व कृष्णराव माधव वगैरे आळ अनंतम चितले उभयवतीहून आळ लयाडी भट जाली प्यार पत्रा दरवार जाल्यें सपरी भुत हात इ निशति

१६१

रु. न. ९६ श्री ता. ५ जुलै १७९०
फा. न. ३
पत्र न. २८

साहेबाचे सेवेसी—येथील क्षेम ता. छ. २१ गवाल पावेतो मु. नागपूर येथारिथत आसे. यानंतर इकडील वर्तमान छ. १० गवाली विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत त्या उपरी राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव मावव याणी मला सांगितले की मिस्तर फारस्तर उग्रज याच्या तीनच्यार घैटका होऊन कलकल्याची पत्रे पाहून बोलणे जाले. फारस्तराचे म्हणणे की फतेआलीखान बाहादर यासी आमचा द्रावा आहे. या मसलतीस नवाब व श्रीमत राजश्री पतप्रधान अनकूल आहेत. नवाब तरी डेरेदाखल होऊन छावणीस हामरा आहेत आणि पतप्रधान याणी राजश्री परशरामपतभाऊ मातवर सरदार फौजसुद्धा खाना केले आहेत. यानतवरसात स्वारी बाहेर निघेल आपण सामील राहातील परतु आपली व आमची दोन्ही पहिले पावून आहे. साप्रत आपण सर्व प्रकारे आगीकार करून मसळत सेवदाम न्यावी. ऐसे बहुत बोलले त्याची उत्तरे आम्ही केली की याचा निश्चय ठरवून बोलण्यात येईल. त्याउपरी मिस्तरानी विचारिले की कलकल्यास पत्राची खानगी करावी लागती तेव्हा आम्ही सांगितले की येथे येऊन भेट होऊन काही बोलणेही जाले मागाहून सविस्तर लिहून पाठवू म्हणून ब्राह्मणे येसे सांगितले त्याप्रमाणे त्यानी लिहीले आहे मिस्तरासी सवीक्त बोलावयाचे कारण पुण्याहून दोन खानग्या आल्या मागील खानगीत राजश्री सदाशिवपत याचे बोलण्यावर घाटून लिहीले आहे. मगारनिळेही लीफरच येत आहेत. त्याचे बोलण्याचा आर्य समजल्यावर त्याचे आमचे विचारे येथे वाफतेन मिन्तरासी उत्तरे प्रत्योतरे करायला येनाल म्हणून सांगितले. त्याजवरून सेवेसी विनती लिहिली जाई. गजश्री सदाशिवपत याचे पत्र सेनासाहेबसुभा व मला आले त्यात लिहिले छ. ११ गवाली पटगाल आला दिगात मुकाम करून मिहस्ताचा दिवा उगडोन येतो म्हणून, या प्रांती मृगाने येत तीन पाऊस चांगले पडते त्या उपरी आढळत आणेर तीन चार दिवस राहणारी. त्याने पेंरे सुनील. नेवेसी मुत येत दे दिगति.

१६२

रु. न. ९६ श्री ता. १० जुलै १७९०
फा. न. ३
पत्र न. २५

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. २६ गवाल पावेतो मुकाम नागपूर वर्तमान येथारिथत आसे. यानंतर इकडील वर्तमान छ. २१ गवाली विनतीपत्रे सेवेसी लिहीली आहेत. त्याउपरी छ. २२ मिनहूस मल्हारजी नाईक बोरपे याणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास व मला का वाटे गाव लाखनवाटयापासून आलीकडे नव कोस नागपुरापासून शहर कोस तेथून पत्रे पाठविली ती छ. २४ मिनहूस गुदवारी पाच घटका रात्रीस पावली तेथे लिहीले की मुकाम मजकुरी सदाशिव राम याम झळ पोटात उठून दोनतीन दिवस वाखा जाला औषध उपाय केला परंतु गुणाम आले नाही. आपाट आधीक वय ९ नवमीस सोमवारची रात बाकीची प्रहर मगलवारी पाहाटे मलमुच बंद होऊन पोट फुगले, देवआजा जाली सरकारची पत्रे व वस्त्रे व हाती बगैरे कारखाना सदाशिवपतावरगर होता, त्याची गत आसी जाली. पुढे काय आज्ञा म्हणून पुण्यास विनतीपत्र लिहिली आहेत. तेथून आज येईल तो पावेतो येथेच आहे म्हणून लिहीले. त्याजवरून याणी बाटेगावचे मामलेदार याम पत्रे पाठविली की सदाशिवपताचा काळ मार्गी जाला त्याचे गमागमे हाती त्याग माणने बगैरे माग्याना होता तो तेथे मल्हारजी नाईक बोरपे राजपासी आहे. त्यास चवी दागा वेग बगैरे खर्चास वयज त्यास त्याची याद नाईक मजकूर देतील त्याप्रमाणे चर्चा दाणा वेग मुकाम करून राहिल तो पावेतो देत जाणे म्हणून लिहीले व मल्हारजी नाईकासही लिहिले की पुण्याहून पत्र येईल त्याप्रमाणे खर्च म्हणून दिनचर्ये बरमान मागाहून विनती सेवेसी लिहीन सदाशिवपताचा गत झाल्याचे वर्तमान ऐकून सेनासाहेब सनाबाब व बाबु ता विनाबाई बहुत श्रमी जाली. नेवेसी मुत येत दे दिगति.

१६३

रु. न. ९६ श्री ता. १० जुलै १७९०
फा. न. ३
पत्र न. २० २१

पुण्याची गवाली सेवेसी ७. २. १७९०

चणावस्त खागींगारुडीत येथून हाडले दिसत नाही
जमीनपारसी वाक्ये तेथी पैक्याचा जिमा आपण्य हातो
हा विचार याचे मनांत आहे सगळिवपत याबद्दले मामलत
म्हणून दाऊ वतमान त्यांस लिहीत गला त्याचा प्रकार
तसा ज्ञात्य तसा झाले वतमान संवेची विनंती लिहीणे
प्राप्त आशा याल त्याप्रमाणे वतणूक करीन सेवेची भुत
हाय इ विशिष्ट

१७१

रु. नं. ९९
फा. नं. ३
पत्र नं. ६८

श्री

१७९०

पुरवणी राजभी रामचंद्र दागे याची पत्र आली
त्यान मजकूर की मामलत समची नयावास नित्य खोस्तो
उत्तरे बरी खागी त्याप्रमाणे लिहीत गला आताही बाळतो
परतु आजचा बारासाल उपासक धाववितत येविलीचा
विस्तार व फनसत्यवर मुकाम आहे माहावतना याची
खानगी पुढ कधी माहमाइ धावत खागी आहे म्हणून
त्याच उठर यांनी पाठविची की नवावाची मर्ची अर्षीन
आहे त्यापरी तुम्ही या उठरी मामलत समची काहीच
धन्य नय राजभी नाना व राजभी तात्या याचे मर्चीस
यहल तसा चणावस्त करून भनीक. व हा मजकूर यांनी
सादरापदी पत्रे लिहून पाठविली आहेत मोयनुनीस याब
करून राजभी आनंदराय नरसिंह पहिले बकाल्याचे फामावर

हाते समानपत्र आहेत ते हवी येथे आले होते आठ
चार शिवस राहिले पहिले गुजराथी वगैरे यांचे कर हावर
पधरासे रुपये आहेत त्यांनी घरणी पारणी केळी थापयस
जागा नाही याबद्धरिता मघारनिलनी सेना[साहेबस]
सांगुन निराप येतल्या की माही नेमणूक पा आजमले येथे
वरमाइ रुपये पाऊणशे आहेत कमावीसगरपासून काही
येवज चळन येतो म्हणून कोष्टन गेल आहेत राजभी
माळाची चारपडे यांस हाती एक दिव्हा म्हणून पेघवी
विनंती लिहीली परतु हाती दोन पाठविले एक वेळ
केवळ हाता व येक फर्चीस दिव्हा सेवेची भुत हाय इ
विशिष्ट

१७२

रु. नं. ९९
फा. नं. ३
पत्र नं. ५७

श्री

१७९४

पुरवणी सेनासाहेबांचे दौलत फौजच्या वेण्याची मोट
माठी आहे. मागे वरसाळ दादा दादा राजमरे पावत
होत. सत्रप यर्पात साहा सात राजमरे पावतल फौजेचे
वेण्याचा मरणा मागील आम्हार आम्हावेता घट रुपये
हात आले बाहेर निचण्याबिली तस्मि करवी लगती
त्यास मागील वेण्याचे मरण्यापैकी तूर्त निमे येवज मागित
त्यास जगा नाही पुढ समजाविलीच बोळण कस बोळार्य
या आदेशात आहेत सेवेची भुत हाय इ विशिष्ट

४ मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी तोरडमल याची पत्र

१७३

रु. नं. ९६
फा. नं. २
पत्र नं. ९६

श्री

सा. ९ मे १७८५

पुण्या माहाना ! सखी आज्ञाकारक महाराजी यावर
दत्ताजी तुमारी वारान्न तुमारेक विद्याना एसी ज

राजभी सनाधुंगर व सेनासाहेबनुय व सनाबहादर व
यांशी भासले बापाचे शिफारीस छ २१ जमादिसम्वरी
यमुन घाय तरा फसबा यनरा नसिक सांगतल गळ दे विनंति
छ २६ जमादिसम्वरी लिहीलीच आहे आम्हादर दागाच
आवपास निहीसकारण्या गाता गान दो ठिमणी सत
आठ हात २५ व घाय मरगु हात एसी रास सानून
वर नारीक येज्याच फरक दमून त्यावर गवत पसरल

आणि त्याचेपासून पाच सहा हातासभवता पैस टाकून लकडकोट तीन चार गज उच्च मजबूद करऊन वरून वरून लकडे पसरून बाघ चरावयाचे बाधून छावणी केली आणि लकडकोटास एक वाट ठेविली आत एक वक्र बाधले. याप्रमाणे दुसरेही खाचेचा बंदोबस्त करविला. वक्रेयाचा खाल ऐकून लकडकोटाचे तोडावर बाघ आला वक्रेयावर झेप टाकावयास लागला तो खाचेत पडला. वक्रे तैसेच जिवंत राहिले. याचप्रमाणे दुसरेही खाचेत बाघ पडला नंतर प्रातःकाली स्वारी जाऊन माणसाहानून पाठ्यानी माती खाचेत टाकली खाच भरत गेली तैसे बाघ वरते येत गेले. छाती कबरबरावर खाचेचे तोड राहताना उडी मारून बाघ वरते आले ज्या तोडाने बाघ आत गेले त्या ठिकानी लकडकोटाचे बाजूस सापले लावून आतल्या बाजूस सापल्याचे तोड कवाड मोकळे ठेविले होते. तिकडून बाघ आत जाताच कवाड सापल्याची लागली. उपरांत लकडकोट सोडला तिसरा बाघ डोंगरात सापडला. त्याचा पाठीलाग केला तेव्हा तो पलोन आपल्या विळात गेला. त्या विळात दोन शस बाधून गोध पाहिला परंतु आत लागेना तेव्हा विळाचे तोडास बाघरा मजबूद करून दारुचा तोटा पेटवून आत टाकला, त्या आवाजाने बाघ बाहेर निघोन बाघरेस काहीसा गुतला, परंतु वळ करून सुटून मागती विळात गेला त्या उपरी शसवासे तोटे पेटवून वीळात टाकले परंतु बाहेर निघेना. प्रहर दिवसा-पामून तीन घटका रात्रपयेंत स्वारी तेथेच होती, सेवट रातमीस जासूद ठेऊन स्वारी ठिकानास एका कोसावर आली मागे गळवळ वारल्यावर चोसाहा घटकाने बाघ बाहेर निघोन पळावयास लागला तो बाघरा आधीच मजबूद होत्या त्यात बलकट गुतला नंतर सापल्यात घातला तीनी बाघाचे सापले गाड्यावर घालोन छ २६ जमादिलाखरी साईकाली स्वारी मुकाममजकुरास आली. श्री रामनवमीचा उत्साह साल दरसाल सेनाधुरधर करीत आहेत त्याप्रमाणे साल मजकुरीही येयाविधी केला. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

१७४

रु. न ९६

श्री

१७८७

फा न २

पत्र न २७

—कगययाचे नाही हाच सर्वांचा सकल्प आहे. दुसरे

दिलीहून पातगाहाकडोन राजकारण आले की येथील बंदोबस्त तुमचे मारफतीने करावा त्यात आमचे समाधान आहे माहदजी सिंदे याचे आमचे वनत नाही हे परिछीन आमच्या कामात नसावे म्हणून. त्याचा विचार केला की हे फुट करण्याची चाल त्याची नीट नाही या मागे इग्रज व टिप्प याची राजकारण आम्हाकडे प्रथम आली होती परंतु सिद्धीस गेली नाही. ज्याची त्यानी घडवून घेतली, त्या सारिलेच हेही आहे तेव्हा लटकें लावून फल नाही यैसे जाणून महकूच करविले. इग्रजाकडील पत्रे नित्य येतात त्याची उत्तरही जातात त्यात भाव सलामआलकीचा नवीन तुम्ही पुसावे आम्ही सागावे ऐसे नाही मी येथून जातो मागे कैसे होईल हा सशय तुम्हास आसेल, तरी येजमान धणी मुनसी कारभारी खरे, परंतु नवीन कर्तव्य आम्हास इतला न देता करतील हे गोष्ट घडावयाचीच नाही. आम्हास विचारीलियास श्रीमत पतप्रधान याचे कल्याण त्यात आमचे बरे, तेच मसलत सांगण्यात येईल आयवा त्याचे कल्याण आणी आम्हास लाभ नाही तरी कबूल परंतु आमचा नफा आणि पतप्रधान याचे दौलतेस पेच ऐसी मसलत आसल्यास प्राणही गेला तरी समत देऊन कर देणार नाही आणि ऐसी मसलत येजमानही लाभावर नजर देऊन करतील हाही आर्थ घडणार नाही श्रीमत पतप्रधान आमची गायत्री हाच येथे सर्वांचा नेम आहे. तुमचे आमचे बोलणे जाले हा मजकूर सर्व तुम्ही श्रीमत राजश्री नाना यास लिहून पाठवावा म्हणून सांगितले त्यावरून विनती लिहीली आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

१७५

रु. न. ९६

श्री ता. १० नोव्हेंबर १७८७

फा न. २

पत्र न २३

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना येसीजे अखिन वय नवमी ते दिवसी राजश्री सेनाबहादर याणी आपल्या वागात सयेपाक करून राजश्री सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व वेंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व सौभाग्यदिसपन मातोश्री चिमाबाई आदीकरून घरातील सर्व बाया यास भोजनास नेले भोजने होऊन प्रहर साहा घटका नाच रग होऊन वस्त्रे दिल्ली व मत्सद मडली

नागपुरकर भोसले याची पत्रे

१ मन्हा मन्ही व नुसलमान यांस आत्तर पानदान व
मनामिग^१ निट वज्ज सायभायी स्त्री आली दुसरे
दिराही रावभी वंझेनी भोसले याणी आपल्या यागात
नयमानी करून सगळुप्रमाण समारंभ केल्य वय नयादवीस
रावभी सनावाहस्तुमा याणी आरल्या कागात मज्जमानी
करून सरीस सगळुप्रमाण समारंभ केल्य तेनापुरघर याचे
फरकना पुन रावभी गुण्यान गुभर याचे लग्न पुरघर
मागशीपमासी करीत आहेत, रावभी विंगडी भोसले
यांकडे लग्नाचे आमचमाम रावभी वंज्जेराव गोपाल परसु
याकडे आले आहे, रावभी वंज्जेराव माधव चिन्नीस यास
आदत्त यरा १ रावा निघान जातील सरघरची खसू
याडी पत्र घेऊन आले त्यान जाव जाले नाहीं जालि-
यावर पातळ सपरी भल हाचे हे विज्ञाति

कुच करून जावे पुणमेस भी रामधवास सुक्रम करून
आमल तस्यचे लान करून प्रहस्याचा विषी उरकान जावे
एसा वंत होता त्यास वयोदर्शी शनवारी च्यार बटस
रावीस विंभाजीबाबा भोसले यांचा काळ बात्याची पत्रे
आली यासुले तो निभय राहिल्य वतुदर्शीस तेनापुरघरकाडे
आले, दोन आधीच प्रहर राहून बोळणे होऊन सुक्रममास
गले, पुढे कुच हासळ किंवा कसे ठरेल त्याप्रमाण विनंती
लिहून पाठवू गतामागिथी ठरुवाह गुभर याचा पुन
गुण्यान गुभर याचे लग्न मार्गशीर्ष वय आस्टनीसह नवनीस
नमस्त करून मंडप वगैरे साहित्य वाडीस लग्नाले हावे व
गडगनेरही वाडीस लग्नाक हाता गटानेपची पत्र रावभी
महाराजी गुभर व कुशाभा गुभर गुवाभा गुभरच कुलवं
यास वेवितवात आपण व विकर्ण पुतास वेत नाहीं लग्नाच्या
यास निभावीयाचे वतमान आलेयावर सव महकूब
निभयाची पत्रे साहेबाकडे पयाजी याणी पाठविजेच आहेत
जाले, तीन दिवस मुक्त आहे उरकस्यावर ठरेल त्या
चारिखी विनंती लिहून पाठवू पेडांनी रावभी यांच्या
सिवदेव याण रावभी आपा वलवत याचे बोळणे मन्हे-
प्रकरणी बात्याचा मबूर लिहीला त्याचा तपवील मी
विनंती पत्र लिहील्यच आहेत रावभी भयानी नाममाध
याणी रावभी यांच्या सिरदेव यांस लिहीले की पत्रे
रावभी वात्या याचे पयासहीत पाठवावे, करण ते नमस्त
आमचे आहेत यांची तपवील लिहीले आहे सेवेची भुत
हाय हे विज्ञाति

रु. नं ११
फा. नं २
पत्र नं २८

१७६

श्री सा २३ डिसेंबर १७८७

पुरवणी साहेबाचे सेवकी आगधारक मन्हाजी वोरपे
व दयाजी दुसाजी वारटमल कृतातक विज्ञापना एसीजे
रावभी भयानी काय याणी मागशीप भुज ३ स रावभी
उनापुरघर व सनावाहस्तुमा व सनावाहादर व वंज्जेजी
भोसल व परवाजी भोसल व लीमायाशीपप मातुभी
विनायाद ओ डेऊन उवाळ मज्जमानी फटी व वज्जेही
पयास दिखी पंचनीसह घाईस भयानी काय याणी
उनापुरघर व सनावाह वगैरे सपना निघप घेऊन
मुनंज्जेन सरघरघर राहिल्य राहिले दुसर दिवसी
ननापुरघर व निग पुन मगारानिलेव राहिल्य वज्ज
निघाची पत्र मगारानिल्य प्न्ही मसुर मंटीही
वनर हादी मगाराने पुन रावभी श्रवसपरा मगानी
१ नागराव भयानी उमानन जव आदत्त रावडी वज्ज
दिती मगारानिल्य पुन यववंतपरा भयानी व जेस
१ रावभी यास काय व निग पुनय यय राहिले
दामन १ गरी एक जपू न राग मगून तीन वार
दामन वार कायला जग मगारानिल्य व चौथय
रावभरान पुन व ननुमन्हाजी मगारानिल्य राहिल्य
दामन रावभ तपच रावभ द्या हाहा चतुन्नीय

रु. नं ११
फा. नं. २
पत्र नं २१

१७७

श्री सा. ८ जानेवारी १७८८

पुरवणी साहेबाच सयंभी आगधारक मन्हाजी वोरपे
व दयाजी दुसाजी वारटमल कृतातक विज्ञापना एसीजे
निघाजी घरा भासल यांचा काळ बात्याचे वतमान तरी
पयाजीस सपरी विनंती लिहीलीच आहे. रावभी सना
साहस्तुमा याच नाच रावभी पाण मागशीप व भोईराव
यांस तपवील पयास्तापिची व सपयाजी भोसल या
शानपतविषी य मातुभी आर्नवीजद व समाघार यांच
समाधान करणारी लिहिल्य हात त्यांनी उतर आली
की, गेल्याचा दामन सयं आहे. या

नजर पुरती तेथवर बंदोबस्तास आलस होणार नाही. लोकांचा आळा चांगला आहे व जमीदार सर्व सलुखात आहेत. सटवोजी भोसले कैदेत होते त्यास ज्वर ताप लागून शरीर खिन्न होऊन मार्गशीर्ष शु॥ ८स देव-आज्ञा जाली मातुश्री आनंदीबाई याचा आग्रह जाण्याचा फार होता परंतु बहुताप्रकारे विनती करून राहिल्या. शोकार्णवी व्रत आहत आपण अथवा थोरले साहेब येणार म्हणून सागत आहे. कृपा करून खासा स्वारी येऊन बाईचे शातवन होऊन दौलतेतील कचे पके मनास आणून आज्ञा करावी किंवा कोणास तरी पाठवावे. तो परीयेत लोकांचे तलबेचा व देणगीचा वगैरे कारभार बंद आहे. कार्याकारण करणे तो करीत आहे म्हणून लिहीले. त्यास येथून मुख्यानी किंवा पुत्रानी अथवा इतर कोणी जावे हा निश्चये आद्याप ठरला नाही. परंतु कोणास तरी पाठवितील ऐसे वाटते ठरेल तैसे विनती सेवेसी लिहू. सेनाधुरधर यास आदशाहून कमाविसदाराचे पत्र आले होते की श्री गणपतीची खोल पडली म्हणून त्यावरून धुरधर व त्रिवर्ग पुत्र याची स्वारी मार्गशीर्ष वद्य ११ स आदशास गेली. तेथे ब्राह्मणभोजन घालोन दोनच्यार दिवस तिकडेच सिकारी करून डुकरे व काही हरणे मारून पुप शु॥ २ मुकाममजकुरास आले. सक्रमण व कर होऊन चतुर्थीस येथून साता कोसावर वाघ आला म्हणून वातमी आली त्यावरून तेच वेलेस स्वारी तयार करून गेले, एक दिवस राहून वाघ मारून आणिला. सप्तमीस इग्रजाकडील ग्रहस्त आले त्याच्या भेटी जात्या येकादसीस पाचा कोसावर वाघ आल्याची वातमी आली तैसेच जाऊन वाघरा लाऊन वाघ जीतच धरून आणिला सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति

१७८

रु. न ९६

श्री ता २३ जानेवारी १७८८

फा. न २

पत्र न २९

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे इग्रजाकडून कलकत्यात हस्टीन ईमाजुदोला म्हणून सुभा होते ते इलायतेस गेले. त्याच्या कामावर मिस्तर जरनेल च्यारलिस आरल कारनवारलिस बहादर कलकत्यास आले. तेथील बंदोबस्त करून श्री कासीस आले. दोन तीन दिवस

राहून प्रयागास गेले तेथून लखनूस जाऊन मिर्जा आमानी याची भेट घेऊन, सफाई करून, राजश्री सेना-धुरधर याजकडे लखनऊहून दोघ इग्रज मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेडसाहेब याची खानगी करून, आपण तेथून कानपुरास जाऊन, तेथील पलटणाचा बंदोबस्त (क)रून, कासीस येऊन, कलकत्यास गेले. मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेड हे उभयेता छपारे तालुकीयात आल्याचें वर्तमान येताच सेनाधुरधर व राजश्री भवानी नागनाथ याणीं विचार केला की, पुढे कोणी भला माणूस पाठवावा म्हणून निश्चये करून महमदआली म्हणून यास पचवीस स्वार-निसी पुढे पाठविले ते येथून साठ कोस छपारेयास गेले तेथे याची व इग्रजाची भेट जाली आलिकडे वीस कोस आले इकडून राजश्री भवानी कालो याची भेट जाली. इग्रजाची पत्रे यात्रा त्रिस्थलीची येथाविधी करून देण्याविसी घेऊन निकडीने गेले. इग्रज इकडे आले येथून पाच कोस आल्याची वातमी येताच वाड्यात आरास करून ठेविली छ ५ रत्रिलाखरी मसनदीवर आपण बसले व त्रिवर्ग पुत्र व कारभारी व मानकरी लोक व पोशाख तयार, पावकोस आल्यावर राजश्री जयेराम गणेश पुढे जाऊन सन्माने करून घेऊन आले सवा प्रहराचे आमलात भेट जाली त्रिवर्ग पुत्र उजवे वाजूस व इग्रज डावे वाजूस बसविले पत्रे दिले. राजश्री भवानी नागनाथ याणी वाचून दाखविली. उभयेताचे जवानीवरून सर्व समजेल म्हणून लिहीले याप्रमाणें भवानीपत बोलत होते, दोन घटका बसून पानदान जाले, उठून गेले. याणी वाडा त्यास नेमिला तो त्याचे मर्जीस आला नाही राहुट्या देऊन राहिले आहेत. यानी त्यास मेजवानी एक हजार रुपये पाठविले ते त्याणी घेतले नाहीत. मागारे लाविले. वाडा दुसरा नेमिला, खाली होत आहे राजश्री सेनासाहेब-सुभा याच्या वागात नवी तोफ वोतावयाची होती तिचा तमाशा दाखवण्यास सेनाधुरधर व सेनासाहेब इग्रजास समागमे घेऊन रात्रौ गेले. तेथे सर्व तयारी आधीच जाली होती साचात रस ओतावयास परवानगी जाली कारेगर याणी रस साचात ओतला साचा भगला रस खीरून मातीत गेला, नाइलाज. स्वारी इग्रजसुद्धा आडीच प्रहर रात्रीस आले त्या उपरी पूर्णमेचे दिवसी इग्रजाचे येथे राजश्री भवानी नागनाथ एकटे गेले होते चार घटका बसून बोलून आले त्याउपरी उभयेता आज्ञाधारक भवानी नागनाथ याजकडे गेलो इग्रज प्रकरणी पुण्यास काय लिहावे म्हणून विचारिले. उत्तर जालें की, एक दिवस

नागपुरकर मोसले यांची पत्रे

१८०

धी ता २० मेसुयारी १०८८

रु. नं १६
फा नं २
पत्र नं ३२

पत्र समवागस गेल हाता सिल्याच्याच्या गादी कोटून
आले मयळनचंमणी काही बोलण बळ नाही बस्यार
गुहास हांगू आनुक बस्यार पावविले पसे याच येऊ
माननी लिहीत नाही व याचही बोलण बळ नाही
भीमंत रावभी नाना व रावभी तात्या यांम आगहीही
यविसांचा तत्र आधारा याकडितां पत्र लिहीली
आहेत म्हणून मागितल या उपरी व हासल ते
नयेनी विनेनी लिहू मसूमनमणान तील शक्यमुक्त
पनामहीन यागी पाठविले आहेत सेवसी भन हाचे,

१७९

धी ता १० मेसु १०८८

रु. नं १६
फा नं २
पत्र नं ३३

पुर्ववाजी मोहाबाज सवसी आगधारक मसूमनी वारप
प न्हाजी कुसाजी तागडमल कुतानेक विज्ञापना ऐसीज
विज्ञाजी बापा भायले सवयस बाा रावभी कुणमन उपाध्य
१ माहजी भानले, गाम तरी नवहत आपले सगळ्याच्या
विश्राम बहुत हाता त्यांस यय आणून कचे वतमान
पुनःचम कसम हा निचार नवून रावभी सेनापुरधर याणी
उजबी पागा मागवय यात पत्र पाठविले होनी की कुणमन
य माहजी भायले यय पाठउन वेगे म्हणून त्याकडून
नगारालीनी उभताची स्थानगी कली तें यय छ /
ज्यादिप्रयय यऊन पाहाऊन अयाप काही पाळणे बाळे
नारी पुरप भमीदी हात आता बोलण बळीयार सवेसी
निता विनत पाटव आपले उगगारी जमूडबाडी
सनागर यांस पत्र घऊन आनी तें घ्यार याचे
विदमतगारचे पत्रगुप्त्यात राहिली आहे सनागार
यांस निचारिले त्याणी उत्तर पत्र की एक लख रुपय
यजबी गारानी आगहार दिव्ड त्याचा मक्कूर लिहील
आहे म्हणून यांमिलत इमप्रमझणी तरणी पत्र घालतां
आतारचनी कम आहे राग रागाय आज आहेत याचा
गाथ यगानान करारउव आज हात नाही परतु
पाठवी नून गवारात राती घऊन आज पत्र लख
नहाजिन नही पुढ आजच्या तरी विनगी लिहून
पाटव यानी भन हाचे व निरास

पुर्ववाजी मोहाबाजे सेवेसी आगधारक मसूमनी वारे
ब न्हाजी कुसाजी तोरडमल कुतानेक विज्ञापना ऐसीज
छ १६ रविलखरी मिस्तर न्यातब घरउतर व रेट इमप्र
दरबारस आले रावभी सेनापुरधर व सेनासाहेबसुम व
रावभी भवानी नागनाथ ऐसे तीन घटका कस्त लखत
बाळे दुसरे शेणी नवत छ १८ रविलखरी म्रन-
मघारानिले बाचे येथ सेनापुरधर व सेनासाहेबसुम व
परावाजी मोसले व रावभी भवानी नागनाथ व रावभी
बनराव बेरावंत व रावभी बेरावंतराप भवानी ऐसे त्रिविधे
प्रही बाऊन चार घटका कस्त आगस्त्यामल शेणी
वाही उपरांत सेनापुरधर यांच वळं सनगे सेठा पागांटे
कनी व आगधार गणे दोन व कितलाय एक व उक्कद
दुगरी एक दुसरीन एक व धुल्ल एक व सेनासाहेबसुम
यांस दोल्ह पागांटे कनी व बामेवार ठाणे दोन व कितलाय
एक व दुसरीन एक व धुल्ल एक व रावभी परवाजी
भासले यांस दोल्ह पागांटे बहानपुरी व बामेवार व
कितलाय एक यणेपमाणे दिवडी आतार पागान हाऊन
आले छ २४ रविलखरी घ्यार घटका दिवड आदीयनतर
मसूमआली व भीपर लखम गले, याचे त्याचे पत्रांत बाळे,
येऊन वरले भवानी नागनाथ याणी मसूल की विधावे
मसूमआली बाकी एक फकीर आहे त्याने आतुरार
गळराव आनचा काणी एक फकीर आहे त्याने आतुरार
हिदुस्थानचे राजाबाबांचा उल्ला व विधाकडील विखरीचा
मक्कूर म्हणून सांगितलं त्याणी ही उत्तर केळं की
आमचीही यावनी कानपुराकडून याप्रमाणेच आदी, या
प्रमाण यातमीस बासूत हाता त्याणी एकत्र छ १ मघार
यवडी उभयतां इमप्रमघारानिले यांस वसंतपंचमीचे
पत्रे घऊन मराठी पांढास्य कडून छ ६ जमादित्वयडी
मघाराय आज सेनापुरधरसंग समाधान यात नवत
म्हणून गान पत्रा कस्त पत्रा समाचार घऊन गध, छ ९
जमादित्वयडी इमप्रमघारानिले भवानी नागनाथ यांच
परी घाववाजी गले गान पत्रा पत्रांत बाळे रावभी

सेनाबहादुर व राजश्री वेकोजी भोसले चंद्रपुरास देवीचे दर्शनास गेल्याची विनती छ १६ रविलाखरी सेवेसी लिहिलीच आहे ते देवदर्शन करून छ २९ रविलाखरी मुकाममजकुरास आले. सेनाधुरधर याणी श्रीसिद्धि-विनायेकाची मुर्ती नवीन तयार केली. उच्च मणुगाचे मस्तकावगवर आहे आवयेव चागले गास्येयुक्त साधले आहेत सुक्रवाग्त्याचे पालीस देवस्थापना माघ शुभा १३ स केली. उत्तराभिमुख करून बसले आहेत राजश्री भवानी नागनाथ हे कुटुंबसुद्धा श्री गणपतीचे दर्शनास माघ शुभा १२ स आढागास गेले आहेत एका दो दिवसी येतील. सेवेसी श्रुत हे विज्ञाति

१८१

रु न. ९६

श्री ता. २३ फेब्रुवारी १७८८

फा. न. २

पत्र न. ३०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. येथील क्षेम ता छ १५ जमादिलावल पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबाचे कृपावलेकने करून आशाधारकाचे वर्तमान येथस्थीत आसे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर यास छ १ जमादिलावली सीतज्वर येऊन दोन चार घटका वाखा जाला उपरातीक सीत जाऊन ताप आला तो चार साहा घटका होता. मस्तकही दुखले. या प्रमाणें दररोज साहा सात दिवस श्रम ब्रुत जाले साप्रत आराम चागला जाला आहे राजश्री भवानी नागनाथ यास छ १० जमादिलावली विचारीले की, मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेड इग्रज येथे येऊन पोहचले याचें वर्तमान आपण श्रीमत राजश्री नाना व तात्या यास लिहीलें, व आम्हीही लिहीले त्यास कमपेग येक महिना होत आला. त्या उपरी आपण मिस्तरमशारनिलेचे येथें गेले, नंतर सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व आपण गेले, त्या उपरी आपण जातीन दोनच्यार वेळ त्याचे येथे गेले, व मिस्तरही एक दोन वेळ सरकारात व आपले घरी आले बोलणीही होत आहेत. ज्या कामास आले त्याचाही खुलसा त्याणीं सांगितलाच आसेल, किंवा आपण विचारिलेच आसेल. श्रीमतास आपली पत्रे जातीलच आम्हास सागावयायोग्य आसल्यास सागावे त्याप्रमाणें येजमानास लिहून पाठवू.

तेव्हा मशारनिले बोलले की, नवल विगस राजकारण काही घेऊन आले ऐसे नाही सिवाय मोठे काम मातवर ग्रहस्त याचे येण्याचे कारण काये? येविसी कोणास सशय येईल तरी ती जातच नाही पेगजी हेस्टीन इमाजुदोला यास कळकल्याचा सुभा होता ते समई येथे त्याचा स्नेह जाला हे सर्वास कललेच आहे. साप्रत हेस्टीन इमाजुदोला इलायतेस गेले त्याचे कामावर मिस्तर च्यारलिस आरल कारनवारलीस सुभा आले त्यानी या उभयेतास येथे पाठविले बगात्याचा व कळकल्याचा दाडा मेढा आहे दुसरें हेस्टीन याचे कारकिर्दी स्नेह झाला त्याप्रमाणें परस्परे बलोत्तर चालावा हेच इच्छा आहे म्हणून बोलतात. त्या सारखे इकडूनही उत्तर होत आहेत. आपले घरी कोणीयेकू दोस्तीचा प्रकार बोलू लागल्यास त्यासी तदनुसारच उत्तर करणे प्राप्त आहे. आगत्य स्वागत्य बोलणी होत आहेत. नवल विशेष आसल्यास श्रीमत नाना व तात्या यासी आगोदर इतला देण्यात येईल. न दिव्यास आम्हावर इलजाम आहे तुम्हावर नाही. कारण तुम्ही खलबतात नसता आम्हासी बोलणीच आहेत हे गोस्त आम्हाकडे आहे तुम्हास सागून लिहीण्यास आलस जात्यास तुम्हावर दोष ठेवतील श्रीमत राजश्री नाना याणी सर्व मुखत्यारी आम्हाकडे दिव्ही तेव्हा मजला राखणे व वर्तमान सुचवणे प्राप्त आहे. आम्ही बोललो हा मजकूर लिहून पाठवणे आम्हीही मागाहून पत्राची रवानगी करितो, म्हणून बोलले त्या प्रमाणें सेवेसी विनती लिहिली आहे राजश्री सेनाबहादुर व राजश्री वेकोजी भोसले चंद्रपुरीस देवीच्या दर्शनास गेले याची विनती पेशजी सेवेसी लिहिलीच आहे देवदर्शन करून छ २९ रविलाखरी मुक्काममजकुरी आले सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञाति

१८२

रु नं ९६

श्री ता. ९ मार्च १७८८

फा न. २

पत्र न. ५६

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल विज्ञापना ऐसी जे. सलाबतखान यास चवदा लाख रुपये फडश्याकरिता राजश्री सेनाधुरधर याणी बालाविले होते ते छ १६ जमादिलावली आले.

नागपुरकर भोसले यांची पत्रे

निराप दिव्या, कृच करुन पांच क्रोड गेले दरमळ बावीज
सेवेसी भूत होये, हे विशाति

१८३

श्री

मार्च १८८८

क. नं ११
फा नं १
पत्र नं ५०

मदीं तच निक्की पुरंघर व सनासाहसुमुमा य सेनाबहादुर
य ध्याजी भोसले व राजभी मयानी नामनाय वगैरे
यच्या बाबत उ १७ बमादिलखत सेनापुरघर व
सनासाहस व सेनाबहादुर, परबासी भोसले खानमयार
निकचं यथ गेले हात शान तीन घणिका घाउन बाले कोही
उपरी उ २१ बमादिलखत खानमयारनिक घाऊन
राजभी रामचंद्र शांमुखां सेनापुरघर यांबड्ड आले
राजभी मयानी नामनायही हात नवी हावेलीची बागा सब
गणवरी नंतर पार घड्या लून पनामन बाळ डेव्यस
आत उ २४ बमादिलखत राजभी मयानी नामनाय खान
मगानाळे यथ गेले प्यार घड्या घडून हाऊन आले
त्याउपरी उ २१ बमादिलखतही खानमयारनिकेले यथ
राजभी मयानी नामनाय व राजभी दुर्गाय माचव
विर्नामन ग हात यथ प्रहरपेत येमंत बाल नागपुरचे
उत्तर निगन एका कामार सामान्यादिसंपन्न मातुभी
विनाबार भोसल याणी विर्हार गानऊन नया बाग तयार
कवीन आन तथ नय देवाय तयार कले, त्यांत
मागदेवारी साळास समिर्ग आह उ १८ बमादिलखत
नागपुरघर य निवा पुत्र य सौम्यादिसंपन्न विमायाई
प पावाजी भोसल आरी करून सय तयें बाऊन डेरे
उ २१ बमादिलखत गुवायरी मायम
उ २१ बमादिलखतही बाळ्यात आले राजभी
आपण बाळ उ ७ बमादिलखतपुन मुठीस ताप
आपे त्याच वंशीत राजभी यावतयय भवानी यांघही
राी निखाला त्यापरी आयप बाळ उ २५ बमादिलखत
मनापुरघर व सनासाहसुमुमा य सनाबहादुर य सयराती
नयने तीं त्यादीं ययवारी रपातीथना यांचे धगांत
याहस ईमरही हात गान पयमं निगान थऊन ईमर
रातीर डून ययानीं वंदुगानी गारुध छांकिरा निगान
माल्यी ईमर वमाया पाहान हाते पुगयानीं यांनी
नय ताघ आनारुस बारयना मुक कय आह
वाहयय्याचा नेला गार पाऊनय पय मुमार बाय
आह आने पुगदीं कोटी कनीच राजभी गययाम वंदु
मुनय कड्ड ह यथ शा आह नहिन आह हात त्याच
मगयय मनाय आपून मयवी कड्ड मतास ययमगी
नी मयगनिय उ ११ बमादिलखत जनपागी

पुरयणी वाहेयाचे सेवेसी आझपारक मवहारकी वोरप
य द्वाजी कुजाजी तोरडमळ कुवानेक विशापना ऐसी ज
सळपसत्यान यांसी सेनापुरघर यांचे शेळ्यो होत आहेत की
बापीतकापैकी चवदा छल कपयचे हावत्यांत आगही
राजभी पंतप्रधान यांच्या सरकारांत तुम्हाकरतां आळी. त्याच
वाळमबदूरचे दखरेयाचा म्हा आम्ही दिव्य तो देवन
घावा, पुनील वाहयाममाणी देवन देत नावा म्हणजे आमची
गोरू राजभी नांना यांसी शेळक्याममाण हाहाल राही दैते
करणे म्हणून खानकडील उतर हात आहेत की आमची
सरगरी तरी सर्व प्रकरे वांगळ, समयस रपाया मिळत
नाहीं आपण दरम्यान आहेत तबो देवन तरी देणेच मात
परंतु आग माग पावेळ दखरेयाचे वादयापैकी वंफत
वाडीमुळे कोही घडत नाहीं मतरना येते मनांत येत अथ
त्यास कगद पत्र सय पाहावा देख्याचा व सरदाराचा भंदो
सत्त आमद खर्च मनास आपून नेमून बावे त्याममाण
यतनूक करू नयाय घणी व आपण घडील समयतांनी
पंचातून पार पागवे त्यास घणी दूर आणि विचारही
व्यानावळ आहे, प्रसंगी आपण घडील आहे, करणे त
कराय, येतं शेळ्यात पुर्तपंचं म्हणजे ज, दीलतसंमर्षी
घराच्याही घाळणी कडी पयत आहत याचा विचार तुम्हीच
करावा तुमचा कगद पाहून आमदपच मनास आपून
वंफत बयबगारीन आम्हास करता येत नाहीं राजभी
पतप्रधान यांचे हावाल्यापुन आम्हास युक्त मार करायें,
म्हणून घाल्यात निभये उरेंछ त्याममाण विर्तित छिडून
पावत राजभी सनाबहादुर यांणी लखत राजभी ताप
यांबयामन कड छपय रुपये घेतल, त्या येवबासितां तल्योदीं
सनाबहादुरास लिहिल जाह येत घऊन जमुयची राजगी
घरील म्हणून सनाबहादुर घाल्यात राजभी मययय कड
पुरंघरचा घऊन परयानीं यांहि आहेत त्यांच म्हण
आमच यवनान हिंदुस्थाना घन आहेत, याबाराति

भेटीस जाऊन येतो म्हणून. इग्रजाकडील ग्रहस्त येथे आहेत त्याचा प्रकार नवल विशप काही दिसत नाही. तत्रापि सेनाधुरधरासी बोलणे व्हावयाचे आहे ते समई इग्रज प्रकरणीही विचारून सागतील तसी विनती लिहू. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाति.

१८४

रु न ९६

श्री

मार्च १७८८

फा. न २

पत्र न. २५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सेनाधुरधर याचें बोलणे मडलेप्रकरणीं जाले त्याचे उत्तर उभयेता आज्ञाधारकांनीं केले की, ज्या प्रमाणे आपण बोलतात त्याप्रमाणे तेथे लक्ष पुतेंपणे आहे, दुसरा आर्थ नाहीच नाही येविसी श्रीमत राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे प्रतयास पकेपणे आले आहे. कोणी सागावें व ल्याहावें तेव्हा खातरजमा व्हावी येसी जात राहिलीच नाही. परंतु मडले प्रकरणी इतें थरवून पत्रे पुणेंयास जाव्या म्हणजे तेथे समजेल तेव्हा उत्तर जाले की, आमची पत्रे पेशजी गेलीच आहेत. इतें थरवणे व करणे त्याजकडे आहे, याप्रमाणे बोलणे जाले हा मजकूर त्याच पुरवणींत लिहीला होता, परंतु त्यानी पत्र दाखवून पाठवावे म्हणून दाखविले तेव्हा त्याणी म्हटले की, आमचें बोलणे तुम्हाजवळ जाले इतकेच लिहीणें. तुम्ही आम्हासी इतें थरविण्याविसी बोलला होता व आम्ही तुम्हासी उत्तर केलें हें काहीच न लिहीणे म्हणून. तेव्हा त्याचे मर्जीप्रमाणें तितकेच लिहीणें प्राप्त जाले. कचें पके सेवेसी कळावे म्हणून विनती वेगली लिहीली आहे वसुलाची रकम कबूल करावी हें मानस याचें दिसत नाही. तिकडून बहुतच जीड पडली तरी चोवीस लाख कर्ज नजर वगैरे मिलोन येवज देणे आहे, त्यात तरी काही कमपेश घालमेळ करून करावें. परंतु हे गोष्ट पत्रापत्री होणार नाही कोणी तेथे पाठवावे, त्याणी समझ बोलवें तेव्हा काय घडणें तें घडेल. तेही गोष्ट तूर्त करिता येत नाही. कोणास पाठवून द्यावें ऐसे पत्रें पुण्याहून येतील त्या आधारावर हर कोणाची स्वानगी होईल, मधीं इलाज नाही. येसी बोलणी घरात

व कारभारी यासी होत आहेत, परभारे समजते तितकी विनति लिहीतो सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

१८५

रु न. ९६

श्री

मार्च १७८८

फा न २

पत्र न. २१

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे. मी येथे आलीयावर सेनाधुरधर याची व राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी याची बोलणी जाली तो मजकूर सविस्तर पेशजी विनति लिहिलीच आहे. त्याउपरी मुनसीनी विचारले की, तुम्हाजवळ येजमानाचे व आमचे बोलणे जाले त्याप्रमाणे तुम्ही लिहीले किवा नाही ? तेव्हा मी बोललो की जे तुमचे बोलणे जाले ते व आम्हास आढलले तैसे लिहीले. त्या उपरी मुनसी बोलले की तुमचे पत्राचे उत्तर येईल, येजमानास व आम्हास दाखवावे ऐसे येजमानानी सांगितले आहे, येसे दोनचार वेळा सुचविलें त्यास याचे मानस आहे की उत्तर येईल त्यावरून मडल्याचे वर्तमान समजेल, आणि येथून पुण्यास लिहीणें तेही व्यानास येईल. याचें कारण मडलेप्रकरणीं दरबारखर्च व कर्ज बुधेले याचे, यापैकी सतावीस लाखाचा मजकूर आमच्या बोलल्याप्रमाणे दत्ताजी नाइकाने लिहीला आहे त्याचा खुलासा तेथून परभारें उभयेता नाइकाचे पत्री उत्तर काये लिहीतात ते कलेल अथवा उत्तर न आल्यास मडले प्रात मनापासून द्यावयाचा नाही हेही कलेल, पुढे नाइकाजवळ राजकारणी आर्थ बोलोन फल नाही, येसे याचें मानस आहे. त्यास सतावीस लाखाचा प्रकार जैसी मर्जी व कर्णें, येविसीचा निश्चय ठरवून पुढे याणी हरयेक वर्तमान आम्हा उभयेतास सागावे व साहेबास लिहिवावें इतका येवज आम्हात राही, येसी पत्री आज्ञा करणार साहेब समर्थ आहेत, उत्तरें रवाना जाली असल्यास उत्तम नसल्यास मी येथे पोहचून विनतिपत्रे लिहीली आहे ती अवलोकनात येऊन आज्ञा जाली पाहिजे पत्राची मालुमात जमेस आणून पुढील अर्थ आज्ञा करावी असा मरातत्र नाही परंतु येथे कारण पडतात त्यासारिखी विनती लिहिणे प्राप्त. कृपा करणारही साहेब समर्थ आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

नागपुरकर भोसले यांची पत्रे

१८६

रु. नं ११
फा नं २
पत्र नं ५१

श्री ता २० मार्च १८८८
पो छ ३ रजव समाज
समानां सैय

साहेबांचे सेवेची आस्थापरक मल्हारी वारप व दत्ताची
 गुवाची तारमल कृतानक विष्णुना देसी यांचील खम
 ता छ ११ क्मादिखपर पावेली मुकाम नामपूर साहेबांचे
 इपारल्यरने कून आस्थापाकचें वर्तमान येयास्थित
 आन यानतर साहेबी इपाक होऊन छ १ क्मादिखलखं
 आगयरन सादर कलं तं पावतं सिरी वरून सनाय जाल्य
 मन्हे प्रदरणी पूर्ती लिहिले आहे, त्याप्रमाण राबभी
 सनापुंघर यांच धाऊन हाऊन त लिहून पाठवण म्हणून
 आसा याच पूर्वीच आस्थाप्रमाण सनापुंघर व राबभी
 भगानी नागनाथ यांम कोलत्र उक्त हाऊन लिहावयास
 सांगितल याननाथ पुत्रणी लिहून दाखविडी उत्तम
 आ इगून धाऊन दुसरे निर्मा सांगितलं की, पुरवणी
 तरा आमच्या वाळ्याप्रमाण लिहिली आहे परत तू
 पात्रे नय आगिरन काही गुवाची घालवयाचें आहे
 त काउ उगर्तीक रिण म्हणून तंकां जाले कोळणे त्या
 पुत्रवणारी नऊ करून सपची पाठविली त्याउपरी आज
 उगर्ती माना दन घालन गले मर्चरी विचारणे टाकल
 आलिहल छ ६ क्मादिखली सनापुंघर यांणीच
 वषऊन सांगितलं की, गुवाची घालवयाच आहे, उरैक
 प्रात रजव वण म्हणून त्याच त दिक्ती पुंघरपस पत्र
 आस्य, उपरतीक गुवाच गुवाच गमनेरामुलं गेन निव
 फल नाही त्यान राबभी भगानी नागनाथ यांन नातवाच
 ता हाऊन पुत्र १० व दयआश बागी मुनरीच सुतक
 आलं यान ६ आणीग कंयस नियस राहित पुढें कोळण
 हाइल त्या प्रमाण विनती सपची लिहून पात्रे परंतु
 मंडळ्याविची सनापुंघर म्हणू दिक आहेत विंयाची
 नाग भेयल याच दयआश बागी त्याच करमरी
 राबभी पाश मासव पात्री याग राबभी हर्षणय य महा
 रती भयस्य, आले सरास्य विवासागिरा आहे, ता
 नम यष पात्रिक आरत त्याचं घालणं की, निंजाची
 घात नागर गमनका धंगलस हा कातर आरत पुत्र
 प्रताप कून यथागत पुत्रपाननाग चौन प्रात आर
 कून रगिनाय आहे रतु गैत्र (मिडरि) वरागून बागी
 मातं दन्ता वन मरा दुसरे कमास वेण, रायस नाही
 म्हण ह आरा यधीउ आगरी साबरीतो आयम किता

सेनासाहेबसुभा अथवा हर कोणी इदकारी यांचे येणे तेच
 हाऊन तेथील मन्धर खव घ्यानाच आणून मागील वेणेप-
 ळवी व पुनील धयायसाविचीची आश करणे ते कपची
 आणि मातुभी आनवीरई म्हणू दिक आहेत त्यांच
 समाधान जालं पाहिजे, म्हणून थोळतात त्यास नेहून
 बाण्याचा निशय अथाप कोमाचा उरल्य नाही टरेल
 त्याप्रमाण विनती सेवेची लिहूं सेवेची भुत होय, हे
 विज्ञाति

१८७

रु. नं ११
फा नं २
पत्र नं ५४

श्री ता. २१ मार्च १८८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेची आस्थापरक मल्हारी वारप
 व दत्ताची कुसाची तारमल कृतानक विष्णुना देसी ज
 छ १२ क्मादिखली राबभी सेनाबहादर यांणी वाळ्याच
 राबभी गुवाचा गुबर यांच राहगनर कल्य नपडे व
 मुसळमान मंडळी मिळोन कमपय च्यारसेपयेंत लख
 गाऊनास आल हात व मिस्तर च्यार करस्तर व रड
 साहेबी हाते ठारे टाई पटव करून आरमस चांगडी
 कडी हाती नाचरांग होऊन गुवाचास वज पागाटे पैठणी
 करंगर व पुत्र वराणा व बामाडी वाखाचा छडीगर
 व दिन्याप कपचीच व विरपच दिल त्याचा करकून
 राबभी वापुची याच दोवपागाट व चौक दिव्हा व राबभी
 सामाजी माहित यांच संख्यापागाटे पैठणी व बामा कपयपुरा
 व दिन्याप व राबभी हायाची माहित यांसही सनग च्यार
 विल्ली व गुबर मंडळी यांच साहून राय पागाट व सप्याच्य
 याक्यांय हुवाचीचाव्य एऊन पक्षास आसामीच यम
 निन्ही याविषाये गुबर याच्य सागीरपयाच व पुत्रविनीस
 हीं यत्र लिह्ते. साहयकी आतर पानान विउ हाऊन
 त्यासं निप दिव्हा सनापुंघर यांम रतीचा
 गगनर कल्य नाही हुनायनीच दिखची सनापुंघर व
 सनसाहसुभा येन राबभी भगानी नागनाथ यांच परी
 समाधानासिनी वळ च्यार पत्र कून समाधानाच्य व
 निषयच्य गादी कून आल गुवाचा गुबर यांच ल्यान
 आमंत्रण सांगवयल वरुत सनसाहसुभा व सेना
 बहादर व राबभी पांहुंग गणय जत आसत कस्युन पय
 ५ कंमरीच लम खगळं घारीसंमेष राबभी

माहाडीक याची कन्या वधु आहे वय ६ स सेनाधुरधरास ज्वर मडपात आला तैसेच च्यार घटका राहून प्रसंग पाहून साईकाली हवेलीस आले. सप्तमीस काहीसा ज्वर कमी होता लग्नघरी गेले होते आष्टमीस मागती ज्वर आला, त्रितीय प्रहरा निवृत्ती जाहली लग्नघरी जाऊन, रात्री साडे होऊन, गुजावाचे वरातीसमागमे सोळावे घटकेस रात्री मुहुर्तें करून वेवलिस दाखल जाले छ. २१ रोजी वाघाचे सिमारीस येथून चवदा कोसावर सेनाधुरधर व सेनासाहेब-सुभा व सेनावहादर व व्यकोजी भोसले गेले. लाखन-वाड्याच्या घाटावर करवडची गढी आहे तेथे भोसले याचे ठाणे होते ते ह्ममतजग याणी उठउन आपले वसविलें व आणखिही एक दोन ठाणी उठविली. म्हणून राजश्री विठ्ठल बलाल सुभेदार घाटावर भेटकरचें सुमारे गेले आहेत. पुढे काये होईल ते विनती लिहून पाठवू वो राजश्री कृष्णभट व माहडजी भोसले यास निरोप दित्ता छ १७ रोजी निघोन गेले सेवेसी श्रुत हे विजाति.

१८८

र न ९६
फा न. २
पत्र न २४

श्री

एप्रिल १७८८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसिजे, आज्ञेप्रमाणे राजश्री सेनाधुरधर व राजश्री भवानी नागनाथ यासी मडळे प्रकरणी बोललो राजश्री सेनासाहेबसुभाही होते उत्तर जाले की, आम्हाकडील प्रकार तरी पुण्यास गेलों ते समई मडळे प्रकरणी जो करार ठरला त्याप्रमाणे आम्ही हजर आहो इकडून आतर पडले नाही नवीन मुदे त्याजकडून येक येक अधिक निघतात पुर्वीचा करार येकीकडे ठेऊन, आलिकडीलच स्थापितात या गोष्टीस इलाज काये, मडळे हवाली जाले नसता फौज चाकरीस आणिली की काये म्हणून तुम्हास लिहीलें, हा अर्थ आम्हास ते समई आम्हास सुचला असता तरी बोलण्यात आले अस्ते, फौजेचा जीव तो सरजाम व लोक ठेवून आलो मडल्याच्या कराराची फौज वेगली पाठवावी, त्यापेक्षा उच्चद भरणा पोक्तकारीचा चिरजीवाजवळ ठेवून आलों. ऐसे असता तुम्हास ऐसे लिहीले हे अपूर्व आहे उणे म्हणावे तरी आम्ही जातीन मात्र नव्हतो. आसो, बोलोन फल

नाही. पैका कराराप्रमाणे द्यावा म्हणतात त्यास त्या करारा-तच वसुलाचे कसे आहे हेही त्याणीं समजावे, व पार पाडावे, म्हणजे कराराप्रमाणे पैका देणे वाजवी आहे सनदा दिल्या असता तीन वर्षे बुदेले याणी आमल करून पैका मन मानेल तैसा घेतला. तेव्हा कर्जाचा येवज प्रातात ठेविला असेल की काये. सरकारात मात्र जड करून दाखवितात. तीन हजार फौजे चाकरीस पाठवावी, त्यास ऐवज सालिना दाहा लाख, व करारापैकी तीन वर्षे परियत आठ लाख, एकून दरसाल अठरा लाख रुपये पाहिजेत. यास जागा म्हणावी तरी मडले. त्यास तेथील वसूल माहालमजकूर वजा होऊन बाकी पदरी काय पडेल याचा अर्थ राजश्री नाना व राजश्री तात्या यास ठावकी असेल. कदाचित ते म्हणतील याचा विचार आगोवर का केला नाही? त्यास तेही गोष्ट खरी परंतु ज्यात आमचे कल्याण तेच गोष्ट करून देतील या विश्वासावर त्याचे म्हटल्याप्रमाणे कबूल केले. येविसी त्याचे चित्त साक्ष आहे मडळे भोसले यास दित्ते असता आग्राप मिलत नाही हेही लौकिकात कसे दिसते त्याणीं समजावे आम्ही त्याचे वचन जतन करून वसलो आहो व वचनावरच खिसान्यातही आलो आसो, सर्व बंदोबस्त करून देणे व इकडील उणे पुरे पाहणे सर्व त्याजकडे आहे राजश्री पतप्रधान याच्या सनदा आक्षेपे जाल्या, व राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे बोलणे खचीत, तेव्हा सनदेचे तारखेप्रमाणे आमला-दखलास गुता पडणेच नाही. कदाचित बुदेले याकडून जाला तरी त्याणी जो वसूल सनदेचे तारखेपासून सिवाये-हुकूम घेतला असेल तो त्याचे कर्जायेवजी मजरा घेऊन आम्हास आठा लक्षाचे येवजात मजरा देतील हा पुर्ता भरवसा ठेवून हे गोष्ट कबूल करण्यात आली मडळे प्रकरणीचे नफेनुकसानीचे आर्थ, व मोहिमेस खिसारे काये वसले याचे प्रकार राजश्री नाना व राजश्री तात्या याजला समजले आसत, हे साभालणे व हे दौलत उपयोगी पाडून घेणे त्याजकडे आसे. आम्ही तां जे वचनप्रमाण समक्ष जाली आहेत त्या भरवशावर आसो त्याचे चित्तास येईल तैसे ते या दौलतीची सोये करतील हा पुर्ता भरवसा आसे वरकड आमचें लक्ष त्याचे ठाई अहेरनिशी आहे दुसरा आर्थ नाही ते दौलत सलामत तरीच सर्व गोष्टी नीट हा आर्थ येथे सर्वास समजला आहे सिद्धाकडील प्रकार दिवसे-दिवस कमकदमीचे वर्तमान येतात याचा विचार राजश्री नाना व राजश्री तात्या यास सक्त पडला आहे आपली बाजू सुधारणे प्राप्त जाले आणि दौलतीत बोट त्यात अन्नाची

मिराजा एमे जिनीचे प्रसार यांमुलं त्यास पच मांटा आइ इन्क्री आयल उणपय निघू न वेता गथाच्या मित्रांत च्याप्यंत आहून यंविशी येथें रात्रिपस कळजी ज आहें त्याचा कचन बाये करपा, कारण त तेलन आमनी गावरी आहें यामुलं घेन पत्र नाहीं, एसी मापन बाव्ये या पुरवणीचा मंत्रुर राजभी भवानी नागनाथ याच मंमंत लिहीत्य नंतर सेनापुरवर यांस गमबिली पाहून उत्त शाल की आमच बोल्पाप्रमाणेंच लिहीले आहें परंतु आमिन्वरी फांहा सांगावयाचें आहे तें सांगु, मग लिहून रानागी करण, तुत ह पुरवणी न पावविणें मंडले प्रकरणाचे उत्तर आचार कोही बाले नाहीं, मगालून लिहून पावतू म्हणून राजभी नाता व राजभी तात्या यांस लिहून पाववम म्हणून सांगितलें त्यास बाणी आहें सांगु म्हण्णाय पदग दिवम पाहिजेत! याबद्दलीं धुरधराचे मंडीरानां घर म्हूल आमि या पुरवणीची नक्कल करून ठविनीं जाल वतमान मवसी फळाये म्हणून ह पुरवणी पावयिली आहें, सनापुरवर सांगानील त्याप्रमाण मगालून मिनेती लिहून पाठवू तापयेंत या पुरवणीचा उच्चारें कांठ न बाल पाहिजे सेवेसी भुत हाव ह विगति

१८९

रु. नं. ९१ श्री. ता. २५ एप्रिल १८८८
फा. नं. २
पत्र नं. ९१

सांगायें मवसी आग्रपारक मन्हारजी धारप व न्वाजी कुवाजी तारमल हुतानक विगतिना एसी ज येथील धम ता. छ १८ रव पारता मुद्रम नागपूर साहसाच कुपाय प्रहर्न करून आग्रपारकाच धममान यमास्थित आस यानंतर दृष्टीत धममान राजभी सनापुरवर यांचीं शालणीं मन्ल प्रहर्न दिव्गण्याचें प्रव हात आहें यातील आब परावर मवसी मिनि लिहितच गथ सापत या ग नो यिपत आग्रपारकाच धमत धमत प्रसाय करून उगतिप्रतय आब सनापुरवणी पात्रान आणिल की, लिहितात व चालतात व करण्यारी पगारास्य जाल एका यत्र राजभी नाता यम निगय माय न्वाजी नारध गत्र सागून गतिना तय राजन नारानं काय कायप या मंत्रुर उ क मनायाच्युना ग राजभी भवानी नागनाथ ना मन्त मगाला यदल आज सांगत नारी यम

चोउन दान घक्क उगच कसले हाते सेनासाहेब व भवानी नागनाथ व राजभी बाधाजी गोविंद चिनीस वगैरे हाते परतु कोणी उतर कले नाहीं त्याउपरी साहसाची चैत्र भु। १४ स देवीचें दर्शनास यात्रेस काराजी म्हणून गांव येथून तीन कांस आहें तेथें गले देवदर्शन बाळें पूर्णनेस तयेंच सेनापुरवरांस फ्वर आया साहसाची मुकाम मजकुरास आले फ्वर येतच आहे छ १७ राजी रामरमास वितीय प्रहरी गळीं ते समई उमयता आग्रपारकम सांगितलें कीं, एक दान दिवस म्यतिपात व दग्बगे वगैरे होते, मुनरी आलियावर तुम्हासी बाळययाचे आहें म्हणून बालिले शळगे बालियावर समयल त्यासारखी विनती सेवेसी लिहून पाठवू मिलर क्वाब फस्तर द्रम सिधरीस गळ हाते (ला)कड म्हणून बनावर ठठलें त्याचे पाठील्यास इमबाने घोडा लवलय, बनावर तरी सांपडलें नाहीं परंतु घोटा दगडास आडकळून इमबाचे मोडीवर पडल्य त्या बरवेन मोडी मोडली, उपाय करीत आहें फस्लून वा। स दकड पाऊस फ्वर पडल्य तेंच रात्री गुलारी बाकीची एक महर रात्र राहतां मन्हारपव गोपाल परभु कारकून राजभी कृणाय माचव विठणीस याबवर बीज पडून देवआज्ञा बाली मानवरात पराकड जायच्या उपागांत उमा हाता ती आकस्मात मोडीचा मजला फडून मन्हारपव याचें शक्तीवर पशान देवआज्ञा बाली सेवेसी भुत हाव हे विगति

१९०

रु. नं. ९१ श्री. ता. २० एप्रिल १८८८
फा. नं. २
पत्र नं. ५३

पुरवणी साहसांच सेपसी आग्रपारक मन्हारजी धारप व न्वाजी कुवाजी तारमल हुतानक विगतिना एसीत्र राजभी भवानी नागनाथ यांस पिचारिले कीं, सत्यतत्तान यांत्रकडून जागीतत्रंग याचें हाथान्यापदी ऐकत्र यणे यंविशी त्याची बळणी हात आहें त्याच काय टरल, य ईमय कर्तल प्रहस याच बाळय्याचा गुलया काय आहें, म नवाशकडोस प्रसर नवल विगति कांही आहें की काय व जिनी बाधा भालस यांम क्यभात्र बालियार बाधाभी दृष्ट्यात्र म महादजी भावलस यम यऊन कायम हाऊन त्याम निराप दिहा याथ काय टरल, य मन्ल प्रहणी राजभी

सेनाधुरधर व आपण लिहावयास आम्हास निश्चय करून सांगणार होते त्याचे काही टग्ले किंवा नाही हेही सांगितले नाही याचे कसे लिहावे ? म्हणून तेव्हा उत्तर जाले की, सलवतखान याचे म्हणणे हेच की आलजपुर वगैरे वराड प्रांतीचे माहल मिलोन आम्हाकडे कमपेश पाच लाख टम्याची मामलत आहे. त्यात जातीचा सरजाम व खावदाची सरवरा व आपले हावाल्यापैकी चनदा लाख रुपये याचा भग्ना पतप्रधान याचा करणे. दुसरे शरीरप्रकृतही नीट नाही. आपण सुभ्याचा वदोवस्त करावा व नवाचाचाही वदोवस्त राखावा. मजला काये चार पाच हजार टम्याची नेमणूक करून देणे ती बावी. पतप्रधान याच्या ऐवजाची सोये काढणे ते काढावी, शरीर प्रकृतीसही उपाये आपणच करवावा आणि येथेच जागा रहावयास नेमून घ्यावी आपण वडील तेव्हा सर्व अधिकार आपणाकडे आहे जैसे बोलतात. इग्रजाकडील ग्रहस्त येथे आले आहेत. त्यास ते काही राजकारण घेऊन आले ऐसा अर्थ नाही दौलत तेथे चहूकडील जावसाल आसत आहेत पुण्यात मालिट आहे, सिवाजवलही एक ग्रहस्त इग्रजाचा आहे. ते तरी काये अधिकोत्तर घेऊन आले आहेत हे श्रीमत राजश्री नाना यास ठावकी आहे. तेव्हा येथे त्यापेक्षा विग्रप राजकारण काये यावयाचे आहे. तत्रापि आले तरी श्रीमत राजश्री नाना व राजश्री तात्या आगोधर इतला देऊ. कोप होणारच नाही. येविसी श्रीमत राजश्री नाना यास निरोपसमई मी वचन दिट्टे आहे. त्याचें स्मरण आहेरनिसी आहे. व त्यानीही मजवर ममता व लोभ अत्यंत पुण्याचे मुक्कामी व लस्करात केला. तेव्हा हरेक गोष्ट त्याचे आज्ञेखेरीज होणार नाहीच नाही. पहिलेही दिवाकरपताचे कारकिर्दीपासून हेस्टीन इमाजुदोला याचा स्नेह चालत आला. आलिकडे त्यासी तगिरी होऊन मिस्तर चारलीस आरल कारनवारलीस बहादुर यास कलकत्याचा सुभा जाला तेव्हा त्यासही येथील स्नेह व सील ठेवणे प्राप्त याजकरिता ग्रहस्त पाठविले आहेत. दुसरे बगाल्याचा दाडा मेढाही आहे तेथील काही जावसाल कार्याकारण पडतात तेही परस्परे बोलून उगवण्यात येत आहेत दुसरे काही नाही व आलिकडे राजश्री बगाजी रघुनाथ याची पत्रेही फार दिवस येत नाहीत. विवाजी बावा वारल्यावर राजश्री धोडो महादेव त्याचे कारभारी याणी लिहीले की गगाभागिर्थी आनदीवाई, विवाजी बावाची योरली बायको, इचा आग्रह जाण्याचा बहुत आहे. त्यास आम्ही सांगितले की श्रीमत सेनाधुरधर अगर सेनासाहेबसुभा अथवा सेना-

बहादुर यापैकी कोणी येणार आहेत तेव्हा करणे ते करावे. तो पावेतो आग्रह नसावा जैसे बोलून तहकूच करविले. तरी खाशापैकी कोणी येऊन समाधान वाईचे करावें व दौलतीचा वदोवस्त समक्ष मनास आणून आज्ञा करणे ते करावी. वो राजश्री कृष्णभट व माहादजी भोसले याचीही खानगी करितो म्हणून. त्याचे उत्तर येथून गेले की वाईस बोलून तहकूच करविले उत्तम जाले भटजी व भोसले मगारनिले यास पाठवून देणे, आलियावर बोलणें होऊन आज्ञा करणे ते केली जाईल म्हणून त्याउपरी भट व भोसले मगारनिले येथें आले त्यानीही धोडो महादेव याच्या लिहील्याप्रमाणेच सांगितले की तूर्त तेथे येणे ठीक नाही वाईस पत्रे समाधानाची लिहून कारकून पाठविलाच आहे व तुम्हीही जाऊन समाधान येथील तर्फेन करावे. पुढे कैसे ठरते ते लिहून पाठवणे, त्यासारखे करावयास येथील, जैसे सागोन उभयेताची खानगी केली मडले-प्रकर्णी येजमानानी तुम्हासी बोलवयास सांगितले आहे की, राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे नित्य येतात त्यात मजकूर हाच की, दत्ताजी नाईक येथून पाठविला त्याबराबर मडलेयाचा जावसाल सागोन पाठविला व त्याउपर पत्रेही गेली. राजश्री सेनाधुरधर यास सांगितल्याप्रमाणे बोलून पत्रे यावी म्हणजे इकडील गुता पडणार नाही जैसे बोलत आहेत. तेव्हा त्याणी तुम्हाबराबर सागोन पाठविले त्याप्रमाणे कबूल करून पत्रे जावी. तरीच त्याची मर्जी राहील. दुसरा जावसाल बोलल्यास साफ बडूच नये हा त्याचा निश्चय बाळाजी सिवदेव याच्या लिहीण्यात व त्याचप्रमाणे तुम्हाबराबरचा निरोप, तेव्हा काय बोलवें ? बोलून फल नाही त्याचे मर्जीस येईल तेव्हा देतील, आता आम्ही येविसी ल्याहावे व तुम्हास उत्तर सागावे जैसे राहिले नाही. तुम्हास कलेल तैसे लिहिणें, म्हणून येजमानानी सांगितले आहे आमच्या तरफेचे सागणे हेंच आहे की, कार्तीकमासी बाळाजी सिवदेव याची पत्रे आली की, राजश्री आपा बलवत याणी आम्हास सांगितले की मडले प्रकरणी श्रीमत नाना यासी आमचे बोलणें झाले, वसुलाचा आक्षेप आहे त्यास वसूल सनदेच्या तारखेपासून देण्यात येईल, परंतु सेनाधुरधर याणी कोणी मुखत्यार पाठऊन द्यावे म्हणून ठरलें. तुम्ही सेनाधुरधर यास लिहून पाठवावें, मागाहून आम्ही पत्रे पाठवू म्हणून लिहीले. त्याउपर पत्रे तरी आली नाहीत, या कारण काहीं समजत नाही. त्यास बाळाजी सिवदेव या करवी लिहीविलें तोच सिद्धांत कायेम करण

आतां तरी पत्र यत् आसलीयास मीच बाइन, समज
विनती करण त करीन, हा निश्चय आहे. यामुळेच पत्रां
बाही विस्तार मिळत नाही. मनांत जे गास्त आहे त पत्रां
व्याप्ती तरी तेव्हा अजून समज घ्याय बाबतच? सारांश
यव्यापिती पत्र आल्यास अण घेऊन हा मजूर आमच्या
कल्पनात आल्या एम तुमच्या पत्रां नगावें एका तहेच्या
पादस्त लिहिणे करून आम्ही भीमंत नाना व राजभी
तात्यास पत्रही लिहिती आहेतच म्हणून सांगितले त्या
प्रमाणे कसे वतमान विनती लिहिती आहे. याचा उच्चार
'व्याप्ती निवदेव याप्रसन्न होऊ नये कारण त्यांनीं मुनसीस
मिहिले की यकून याची माठे वतमान त्याहाय
'त्या' याक्यय येय भीमंत नाना व राजभी ता या
दस पुरता या करितो कोम लिहीतात याची चौकसी
करून बरेचस्त करवा म्हणून लिहीले आहे. यालाच
सुचना विनती लिहिती आहे. सवेसी भत हाय
ह विस्तारि

१०१

र न ११
फा न २
पत्र नं १

अरी ता ३० एप्रील १८८८

पुरगणी साहेबाच मधवी आझाबाक मल्हारजी योग्य
य नानाजी पुसाजी वारडमल कुतानक विरुध्ता एसी ज
मजूर प्रहणी राजभी सेनापुरधर बाटून मिळी आहेत ह
तरती वरवपर सवेसी लिहितच आहा. सांप्रत सनाबाबा
परांत सहाजा भागिच जरीस प्रवतेले आहेत माझ्या
नार्य मंडळे तुम्ही करून घेत आहां, त वेतच आहेत,
तुम्ही मिनी विरुध्ता मागाव्य त्यांनी कधी पाव, याचें
प्रमाण य नेन य मनाज मिनी विरुध्ता आम्ही उमदबा
रात्रर अगाय? अमपावेतो आम्हा पसच उभयपक्षां
दरम्यास मागा परिधान काय य उंचीन कामन हा आथ
मनबाज वेगस्त करून दण ता बाबा दरम्यास उभय,
न दरम्यास काजीकड उभय जारन, एसी तीम्नीची आन
गो रान आरेत यारून सनापुरधरांची मधी
पुतना निरास पावली आम्ही आगाय फाळजी
एच मनांत आणून धी द्याप्राप्त जम्याचा उर्जा
विनात आनिता आगाय हच प्राप्त गर्व, पंगु

अमाग्या प्रतयास आलेच नाही सांप्रत सेनाबाबा
यांनी परात निरुध्ता यामागे मांडली आहे. सेनाबाबा
मुमा आणि करून अणसाची चीत दुष्ट नाही यणेकरून
आधीक चिता प्राप्त जाली या आदेशातच मन फिरत
आहे, काही सुचत नाही राजभी नाना यांनी सेनाबाबा
याची साये काढून आम्हास निवेध करत हा संतोष माणून
हातां ता आथ घडव नाही परत परांत कळई मात्र
उत्पन्न बाळ्य हाच स्मरण करवा आहे असो होमास
उपाये नाही माझा नेम आनापास जम्याचा आहे
गोळतचा कोपेस्त कळेल तसा करवा, म्हणून सेनाबाबा
व राजभी मयानी नामनाथ व राजभी बाबाजी गांनि
मिनीस व राजभी आनराय येवधत याक्यल आरोप
प्रताम्हाची घालणी हात आदेत त्रामुळे साहेबांस पत्र
लिहिणे व कळवण सोडिले राजभी भवानी नामनाथ यास
मादी सचारी बाही आहे कच वर्तमान साहेबांस लिहि
ल्यास ठिकठूनही समाधानयुक्त पत्रे येतील न येतील, हाही
सद्येच मुनसीस आहे. साहेबां मजकूर सेनापुरधरांस
पत्र व निरोप वांगोन पादविला त्याप्रमाणें यात कबुल घ्याव,
तथां बराचस्त बगावा त गोष्ट हे कबुल करित नाहीत
साहेबांकडूनही या मुना बोलल्यांत आता त्यांत रतीमात्र
कमपक्ष होत नाही यायुक्त विरुध्ताय यांच्या विनात
विग्रा आधीक येत आहे पुढे उक्ता दरम्यास यापेक्षा
यास विवादा येतील, सेनाबाबा याचे कळ्यामुळे परात नाग
फार हायल येवधत संडेह बंगल उत्तम हावील हीही
बाई साहेबांकडून व यांकडून मुपाचा प्रस्न सारिलान
आहे हा उभय पक्षां लिहिल्यांत पत्रापत्री दूर होऊन कामाचा
पात्र बगती ऐस नाही अधिक स्वक्यल्यस विवादाग
कारण मात्र आहे यांकडून कोणी तय आल्यास समज
वांगणी हावील. उभये पक्षांचे मुदर्यांची उतर परम्य
करण्यास बरे पडेल. हाएक तहान कामाचा निरुध्ता हांडल
यांत उत्तम आहे आझाबाकयस यथामतीन मुचत
म्हणून विनती लिहिती आहे तरी साहेबांनी राजभी
सेनापुरधर यांच पत्र पादविनी पाहिलेत की, मजूर
प्रहणीच्या कासण्याकरिता कोणी प्रहस्त पावून यात्र
समज घालणी हाण ती हावील. मल्हारजी पारप
व नानाजी पुसाजी तारमल यांणी कितक लिहिले
त्यावरून पत्र पादविनी आहेत म्हणून समाधानयुक्त पत्र
आर्क पाहिलेत सत्यपठणान यकून छ १ रजवी
स्वार हाऊन आम्हाबाबास मज मयानी भत हाय
विस्तारि

१९२

रु. नं. ९६

श्री

ता. ५ मे १७८८

फा. नं. २

पत्र नं. ६२

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री भवानी नागनाथ यांचे मानस आहे की, साहेबाकडून राजश्री सेनाधुरधर यास कोणी ग्रहस्त पाठवून देण्याविशी पत्रे आल्यास आपण जावें, आणि तेथें जैसा प्रसंग पडेल तैसे पाहून मडलेप्रकरणी कार्य उगवून यावे म्हणजे सेनाधुरधराजवळ उजागिरी होईल. आणि हे दौलत त्याचे उपयोगी असावी यात आमच्या म्हतारपणाचे सार्थक आहे. येविसी आज्ञाधारकाजवळ मशारनिलेचे बोलणे बहुत जाले. मडले प्रकरणाचा मजकूर मशारनिलेच्या सांगितल्यावरून विनती लिहीली आहे. आज्ञाधारकांनीच आमयाद होऊन, मनसत्रा मनात आणून, लिहीले आहे ऐसे चिती न आले पाहिजे तेथील पत्रे कोणास पाठवून देण्याविशी सेनाधुरधरास यावी, हे मार्गप्रतिक्षा मुनसीची आहे. बहुधा मुळापासूनही उद्योग आसेलसे वाटतें. नमुदास मात्र मुनसी, ऐसी चर्चा व्यानास येत आहे. आज्ञाधारक येथील प्रसंग पाहून वर्तणूक करितो, त्यावरून यास समजले की, हे आमच्या लक्षात आहेत म्हणून हरेक वर्तमान व मनोद्वार बोलतात. त्या प्रमाणे विनती सेवेसी लिहीतों. याची मर्जी सोडून येकाग वर्तणूक दाखविल्यास हारयेक वर्तमान सागावयास व बोलावयास सकोच्य करतील आपणी दाखविल्यास काही नुकसानही होत नाही. मुख्य जें वर्तमान समजले व कळले त्याप्रमाणें वरचेवर विनती सेवेसी लिहून पाठवावी म्हणजे दोष नाही. त्याप्रमाणे करीतच आहो. वरकड याचे मर्जी-प्रमाणें वर्तणूक दाखविल्यास वाद नाही ऐसे जाणून वर्तत आहो. त्यातही हे जैसे बोलतील त्या प्रमाणें खरे खरे म्हणून आज्ञाधारक उत्तर करतील, ऐसेही नाही प्रसंगोपाठ येथामतीने प्रत्योतरही होत आहेत पत्रे आल्यास मुनसी परीक्षित येतील. पेशजीही बोलण्यात मशारनिलेच्या आले, तेही वर्तमान छ. २६ जमादिलाखारी सेवेसी विनती लिहीलीच आहे इयज लखनऊहून कशाकरता आले आहेत, बोलणे काय बोलतात, याचा बारीक शोध करून वरचेवर लिहीत जाणे म्हणून छ. २६ जमादिलाखालचे पत्री आज्ञा केली त्यास येविसी यास विचारावयाचे रितीने निवारिले.

सांगितले त्याप्रमाणें विनती पेशजी सेवेसी लिहीलीच आहे. न पुसता याणी सांगितले तैसीही विनती लिहीली आहे. या खेरीज परभारेही बारीक शोध केला. सुस्त राहिलो नाही. परंतु काही आधीकोतर दिसत नाही. नवीन राजकारणाची चाल व तन्हा व चिन्हे काहीच दिसत नाहीत तत्रापि वरचेवर शोभास आलस करीत नाही पुढे जैसा शोध लागेल तैसी विनती सेवेसी लिहून पाठवू मडले प्रकरणी याणीं ग्रहस्त पाठवून देण्याविशी आज्ञाधारकाकरवी मजकूर लिहीवीला आहे. याचा विचार साहेबाचे चिंतास आल्यास धुरधरास पत्रे येतीलच. कदाचित यात आपला नफा नाही, धुरधर याचा मतलब आहे, गहस्त पाठवून देण्याविशी धुरधरास पत्रे ल्यावयाचे कारण नाही, म्हणून महकूब झाल्यास याच्या मतलबाचे पुरवणीचे उत्तर माळुमात-सहीत लिहावयास आज्ञा झाली पाहिजे म्हणजे सांगितल्या-प्रमाणे साहेबास लिहिले असे याच्या प्रतयास येईल. यास उदास ठेविल्यास वर्तणूक कैसी करतील, समाधान राखल्यास पुढे उपयोग कसा घडेल याचा विचार सर्व साहेबाच्या व्यानातच आहे. याच्या म्हटल्याप्रमाणे जासूद नाईक लिहितात हे काये, आसा त्रास मर्जीस होत असेल. यास्तव आज्ञाधारक भयेभित आहेत येविसीही आज्ञा जाली पाहिजे. त्या प्रमाणे वर्तणूक करीत जाऊ. या पुरवणीचा मजकूर राजश्री बालाजी सिवदेव व मगाजी नाईक जासूद द्या सेनासाहेबसुभा यास रतीमात्र कळण न पाहिजे कळल्यास येथे लिहितील तेव्हा आज्ञाधारकाचा विश्वास याजवळ राहणार नाही. सरकारकाम चाकरीचे घेऊन येथे पत ठेवणार साहेब समर्थ आहेत पत्रे येण्याची उपक्षा जाल्यास यास बहुत वाईट वाटेल आणि नाना प्रकारचे सिद्धोपे याच्या चिंतात येतील यात सदेह नाही. खचीत मनात भरावे याजकरिता विनती उगडन विस्तारे लिहीली आहे क्षेमा करणार साहेब समर्थ आहेत. सेनापुरवर याम ज्वर आठ चार दिवस येत आहे तदग्रामध्ये राजश्री सिवमिग हजारो सगमनेरकर याच्या पुत्राचे लग्न चैत्र वद्य ५ पंचमी १ जाले हिदुस्थानात पुर्णमेचा महिना चालतो हजारीही हिदुस्थानी, त्याचा श्रद्धा वेगळा समजोन लग्न केले. या प्रयोजनात सेनापुरधर आल्याने आपणाम लोकीनात व स्वयातीत भुपन हा विचार मनात आणून सेनापुरधराम समाधान नसता मोठ्या आपत्तीने आपल्या घराग मुदुकाटुड छ. २७ रजरी घेऊन गेले. सगळी वन व पुत्रास १२ बोडी मानवर व सेनासाहेबास एक बोडी दिली. तेवून दोन घटकात वाड्यात आलेनंतर ज्वर आला नसा

तण्ठून धुतू भमी जाल तेच दिवसी दोन वेळां बाभतही जाल व परसोकर गन्ही निघस बंद हांतें त्याउपरीं काहीस हातें आधार यत्ना माग्य आहे ना गन महिन्यांत ज्वर निघप मुक्त नाही पहिलेही ज्वर येत अस परंतु एक दिवस ह्याच वेळेस तुमरे दिवसी समाधान वागवे स्नान करायें येत हात ज्वर अल्फिन्ड्रे ज्वर येत आहे हा पंधरा पंधर निघ मुक्त नाही, शरीरही अशक्त जाल आहे काहीसा आगम जाल्य रड्याज स्नानाची स्वरा धुतू करितात, यमुळ किन्न आपाय हात आहे संनासाहच याचे ओंजच तुम्हा आठ पंधरा दिवसी निघप हाईत आतां आरामही आहे सयसी भुत हाय हे विस्तित

१९३

रु. नं. ९१ थी ता ११ मे १७८८
का. नं. २ पौ. उ २३ म्नाचन
पत्र नं. १

साहेबांचे सवेसी आशपाक मस्तरजी यारप व त्याची कुसारी तोरजमन कुतानेक विश्वना एसी ज यथीत धम ता १८ सावन पावता मु॥ नागपूर साहेबांचे दुराक्मरून करून आशपाक वरतमान यथस्थित आस यानतर इकडोच बतमान तरी मुभाजीयथा भोसले यांचे दयभाना जाली समागम मातुभी विमायाह यांचे ज्ञान्याचा ओघप पत्र आहे यांनिचीये वर्तमान उ १ सायनी विनदी पत्रे सयसी विहितच आहे त्याच रात्रभी सेनासाहचमुभा १ रात्रभी सनासाहच व रात्रभी यंत्राची भुसले, रात्रभी भाननी नागनाथ व रात्रभी यंत्राची माहित व रात्रभी मानाविग मादिल यांची यज्ञस्थिती बहूता प्रसारे सांगितल ज्यो उच्चर पादरून हात गेल की, तुम्हा सवाचा म्नानुषय हाता ता पावता पण पत्रे सांगस घणी मज मयरी त्यांययय जण प्राप्त यप्रमाणे विषय पुन यगर यांची यज्ञ दरातर नाहीतसांगित्या ज्यसा नास्वय जणूत विषय पुत्राणी यज्ञ गत्य निरी पादर गद्यां लागल की, आरम परिछिप जळ नय. इतर आनर मागण आरमसे आहे आमचें मर्त आरम मर्त आन आरासाहच आदत आरम सांगित्या त्याप्रमाणे आम्ही वतगूळ कर व भी काहीच ज्ञान्याचा उयाग यजित्यय सनासाहच व म्नासा यांचे यण समागम पत्रत आम यज्ञांतर ममात आप धाग्य वगु यज्ञा पानाच

नच यज्ञ तेव्हा विषयाणी पाय गच वरल की, आमची विनदी मान्य करायी तरीच आम्ही राहू, नाही तरी विषय कुंडरा सुद्धा आपल्या समागमे येता हाच आमचा निश्चय आहे याच सापत आपासाहेबांची व आपली आहे असे जालिल ते समरे यज्ञभी भवानीपत मुनसी याणीहि सांगितल की, आतां विषय साहेबबादे याची विनती मान्य केलीच पाहिजे म्हणून तेव्हा पुत्रांचे व सवांचे एरून ज्ञान्याचा निश्चय मरकूळ करून राहिल्यानंतर आठवें घणेंस मुभाजीबाबा यंत्र स्नान जालून साहेले नेसविल, जालजोडी व ठासी चीरा व सिरपच व चौकडा व कडी मोत्यांची घणेंप्रमाण पांशास सुद्धा पाळविल पाळवून स्वारी इसीपास निशान चौपडासुद्धा कायसी समागम उपाय्य व शास्त्री व मस्तुर मज्जी आसे कैलसवारी रघाजीबाबा भोसले यांचे देवळाकळ घागांत नेऊन विषय पुत्राणी सेउरविची उरकून ज्ञान वेल्दी करतें चित्ता विषय करून ज्ञान्याचीन आपणून मुभाजीबाबा पांशास व जवाहीर सुद्धा वरते पाळून अम निस्ती विषय पुत्राणी प्रथम त्रिसमासुत उक्तक्ये चालीस लाविले आहे रस्त गगत चेमुपकळ नेऊन यज्ञाची एका निश्चय हात आहे याचीही पत्र मागाहून साहेबांचे येतील, सवेसी भुत हाय हे विस्तित

१९४

रु. नं. ९१ थी ता. १२ जून १७८८
का. नं. २
पत्र नं. ११

पुरषणी साहेबांचे सवेसी आशपाक मस्तरजी यारपे य त्याची कुसारी तोरजमन कुतानेक विश्वना एसी ज मुभाजी बाबा यांचा फल ज्ञान्याचे वर्तमान सत्ययनान्न प वरलजमान यांचे कल्प्यापर उमता वेंपू आत्मपुरोहून निवान उ ७ यमजानी यंत्र यऊन सेनासाहच यांची भज जाली समाधानाथ पादर सेनासाहच साहज्याची प गंग हय निमळ मातुभी विमायाह यांचे साहज देऊं त्याल, त्यां सेनासाहच जालिल की तुम्ही आम्ही वेंपू, परचा प्रसार, यांचे यारम नाही म्हणून त्या उपरीही त्यांनी बहूता प्रसार रदनाची केली परंतु सनासाहेबांनी एकीलच नाही यंत्र विगन मागरे दिवसी उमत्यां सानांय आन्वार दिवसी निघप हाऊन यराइत जाली विमायाह तुम्हानी बहूत आले उ १२ यमजानी पुत्राणी मातभाप पुत्रांय हात आहे सवेसी भुत हाय हे विस्तित

१९५

र न ९६

श्री ता. १९ जुलई १७८८.

फा. न. २

पत्र न ३६

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुमाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता. छ १५ शवाल पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथस्थीत आसे यानंतर इकडील वर्तमान छ ६ मिनहूस विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडे धणीपग, कारभार राजश्री सेनाबहादर याणी करवा ऐसे मातुश्री चिमाबाई याचे विचार ठरून कामेकाजें चालीस लागली येविसी सेवेसी विनती लिहीलीच आहे. त्याप्रमाणे चालत असता दरम्यान राजश्री जानराव येजवत याणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास समजाविले की, सेनाबहादूर कारभार करतात याची प्रकृत ज्याहाल. रदबदली त्याणी करावी ती आपण ऐकावी तरीच उत्तम. नाही तरी मर्जी दिक् व्हावी. ऐखादी गोष्ट करावी न करावी तरी सेनाबहादराची मर्जी दिक् होती. दौलतसमधी हराएक गोष्ट परिच्छिन न करवी आणि ते समई बहादरानी कराच म्हणून आळ घेतल्यास कैसे होईल ? याजकरिता आपण सलामसलत व हरयेक इत्यर्थ करण्याचा ठरवून बहादरास इतला मात्र देत आसावा, लोप नसावा म्हणजे कामाचा आळा राहील, म्हणून समजाविले. मगारनिले सेनासाहेबाचे ममतेतील पहिल्यापासून तेव्हा सेनासाहेबास त्यांचे सागणे प्रमाणे-सारखे वाटले आणि बहादर ज्याहाल तरी खरे, यावरून प्रतयास आल्यासारखे जाले त्याउपरी बहादर कारभार करीतच होते परंतु प्रसंगी नसल्यास मालीमामलती कामाचे घाट ठरवून जाल्या कारभाराचा इतला बहादरास देत असावा, काहीं कामे आपण व बहादर बसून करावें ऐसे होते मध्ये राजश्री जानराव याणी सेनासाहेबास समजाविले हे वर्तमान सेनाबहादरास कलत कलत कलले त्यानी मातुश्री चिमाबाई याजकड प्रस्तावा केला की, माझे मनात कोणताही आर्थ न येता ऐसे व्हावे की काये ? आसो मला कारभारासी व सेनासाहेबाचे दौलतीसी समध नाही. ज्याणी यास सेनासाहेबसुभा दिव्हा तेच माझी सोय करतील म्हणून तेव्हा वाईनी सेनासाहेब व राजश्री भवानी कालो व राजश्री भवानी नागनाथ यास सांगितले की, कारण नस्ता सेनाबहादरास वाईट वाटले त्याचे समाधान करावे.

तेव्हा राजश्री भवानी कालो याणी बहादरास सांगितले की, तुम्ही व तुमची मातुश्री व सेनासाहेबासह चुकला कारभार तुम्ही कराल तेव्हा तोरेपण कैसे राहील ? तुमचे तोरेपण जतन आसावे, त्या जरवेवर आम्ही लोकी कामे करीत आसावें, हा मार्ग सोडून मनस्वी ठरविले यात आम्हास चांगले दिसत नाही. तुम्ही उगेच खाऊन, जेऊन, खुशा मनमानेगा करून आसावे बहुता प्रकारे सांगितले त्याचे उत्तर जाले

शा गोष्टी नाहीत परंतु मी न बोलता याणी मला म्हटले की, कारभार तुम्ही करावा त्या प्रमाणे करीत असता मला डोळे चोरावयाचें कारण काये ? याचें मात्र वाईट वाटले. या प्रमाणे जालें उपरांत उभयेता भवानीपतानी सेनासाहेबास सांगितले की, त्याच्या चीतात दुसरा आर्थ नाही. आपण दुसरेयाच्या सांगितल्यावरून किचीत चमक खाताच सेनाबहादर ज्याहालपण्यामुळे दिक् जाले, वरकड काही नाही चालते तैसे चालावे. पुढे या दौलतीची सोय श्रीमत राजश्री पतप्रधान याचे घरीहून सर्व होईल. त्याचे उत्तर सेनासाहेबानी केले की, तुम्ही म्हणता हे खरें आहे राजश्री पतप्रधान याचे घर गुरुस्थान आहे. कैलासवासी रघोजीबाबा वारल्यावर आमचे दौलतीचा आळा त्याणीच घातला त्याच घाटावर हा कालवर निभले, पुढेही या दौलतीचा बदोबस्त करणे व सेनाबहादर याची सोये काडणें राजश्री नाना व राजश्री तात्या याजकडे आहे त्यासिवाय आम्हास दुसरे करावयाचें नाहीच नाही. ते दौलत वडिलापासून आम्हास गायत्रीतुल्य आहे म्हणून. तेव्हा उभयेता भवानीपतानी मातुश्री वाईस सांगितले की, कारण नस्ता उभयेपशी उगेच विस्तारास आल्यासारखे जाले. नंतर वाईनी उभयेता पुत्रास बलाऊन, आपण उभयेता कारभारी मिलेन परस्परे बोलण्याचे उदघाटन होऊन, निखालस्ता जाली पुढे ठरेल त्याप्रमाणे विनती सेवेसी लिहून पाठवू हेच वर्तमान छ ६ मिनहूस खानगी सेवेसी केली ते समई ल्याहावे, परंतु उभयेता बंधूचा विपर्यास यावयास कारण काये याचा शोध पुतंपणे लागला नव्हता म्हणून लिहीले नाही हली बारकाईने वातमी घेऊन समजले तैसी विनती लिहीली आहे हेही विनतीपत्रे प्रमानात ऐसेही नाही मागाहून आणखी शोध करून विनती लिहून पाठवू दत्ताजी नाईक तोरडमल व उदाजी नवघरे जथे मताजी नाईक यास पुण्यास सेनासाहेब पाठवणार आहेत म्हणून एक दो ठिकाणी वर्तमान ऐकिले आहे. परंतु आज्ञाधारकास आत्राप सांगितले नाही. समजल्यावर सेवेसी विनती

लिहून पाठवू मुख्यपयोगी याचा पुत्र जंगली दिल्लीस पातशाहाबनक शन ते यथे आले छ ॥ मीनहूष राबभी सेनासाहेब रांची मंग जाली नंतर कांही खचाखडी दिव्हे समाम घाडी पांच सात व मागले कमपेक्ष बीच पावेतो भादव पुढ यथ राहतील किंवा कोणीकडे गतील हे न क- सेवेसी धुन होय, हे विश्वासी

१९६

र न ११ धी का ७ जून १७९
का नं २
प नं २०

पुरयोगी छ १२ रमचानी सेनासाहेबसुभा याचे ज्ञान देवपुत्रा बालिपपर मवानी काळे व बाबाजी गोविंद जिनीस व भीरर छामय व कृष्णराव माधव घोरें आले, चार घण्टे खळवत बाण नंतर घासीकडील घापड कांही परिते कले तिवरं प्रहरी उभयेतां वधूची स्वारी शरर द-राव गडी मवानी फाल व बाबाजी गोविंद सेरीज चर्च फगर फरकून मन्दी हात वध-दान बालिपार छान्द्री फळ पठे प्तावे आव याचं फळे मराठ मंडळी आवासी सुमार घाटीस व बा-हून मन्दी सुमार पचाव आवासी फरकवत शन उपरांत वंवाइनळ कळवातनीचा नाच पन्नामर हाऊन उपास शन नुर वंऊन स्वारी आतसघनी साटीत आली छ १३ रमचानी सेनासाहेबाचे ज्ञान देव पुत्रा बालिपार फारमारी आले त्यांची सेनासाहेबाचे योगीन चान्दर घण्टे होऊन ईश्वरकडील गहस्ताव इ-गी देविदी घी पादरपास उभयता वंय व सय मन्दी ली घाटून आठ घादानी भीरर छामय व महिपत यन दिनरर आठ मराठ मन्दीही हावी बरया नवीस नाग नाई छात्रादुरी दान नावा यड भिखवूचे पाटी व एक वळवगन्ना पाटी नाग कुरापाग सातल व फरान नागही यमदक्ष घाटेय फामदीचे पागपर नाग करिगी छ १४ राजी सेनासाहेबाचे ज्ञान पुरय बालिपार मवानी पाथ पार भाटे वीट प्रर पारवा दरार ज्ञान छान्द्री मवानी घाथ भीरर नन व कृष्णराव माधव या-र त-र नन हीन पण घात यथ, यगा प्रर यन पारवा दरार ज्ञान छ १५ राजी नागव-य-य ज्ञान देवपुत्र हाऊन विंगर पाठ पाहून नवानी दाना व भीरर छामय व कृष्णराव

माधव यांची दोन घण्टे खळवते आले तिवरे प्रहरी उभयेतां वधूची स्वारी शररद-यास बाऊन बाग पाहून वध-दान घऊन आतसघानीची बाजे व नळे हाताय घोरें सोडून दोन घण्टा रात्रीस स्वारी बाळ्यात आली फारमारीही आले प्रहरी रात्र पामेतो दरार बाजा छ १६ रोजी सेनासाहेबाचे ज्ञान देवपुत्रा होऊन फारमारी सय आले दोन प्रहरी पावेतो दरार बाळ तिवरे प्रहरी मना वापुनी स्वारी तेळंगवडीच्या घागांत बाऊन भाळ सेनासाहेबाची स्वारी बागवरास बाऊन देवदशन घऊन येऊन साह्याली उभयेतां वधूनी ज्ञान देवपुत्रा फरान चंदोदय बालिपार सामवार व चतुर्भी सोडली छ १७ रोजी उभयेतां वधूचे ज्ञान देवपुत्रा होऊन मनावापुचं घागांत तेळंगवडीस छेफेस मेळवानी करविळी तेथ स्वारी गल्ली छाकडी मराठं फरऊन नळे दोन प्रहरी पूर्वी मोखन बाळी आज्यापुत्राचे केले होते उपरांत तेथून पक्षमेस बळवत मनवापुनी नवा बाग साठ मळदुरी खाहान तयार करवितात तय दान काळे तयार जाले तय स्वारी बाऊन निद्रा बाळी तिवरं प्रहरी तेथेच कळवा तनीचा नाच रंग करविळ दान घटफा त्विस राहतां सय मळदुरी व मराठे यांस सितळ गण व ह्मुरे विजे देऊन मळतापा लावीत स्वारी दोनवीन घटफा उभी जाली मवानी काळे व बाबाजी गोविंद बिटणीस मात्र नव्हेत छ १८ राजी सेनासाहेबाचे ज्ञान देवपुत्रा बाळी मवानी काळ व भीरर छामय व कृष्णराव माधव यांची चार घण्टे चळवत आले तिवरे प्रहरी भीरर छामय व कृष्णराव माधव यांची दोन घटफा मोळय आले नंतर धुदुवालाच्या तस्काव स्वारी उभयेता वधूची गडी बाग चार पांच सोडून आले समामने बाबाजी गोविंद बिटणीस व महिपतराव तिनर हात छ १९ रोजी सेनासाहेबाचे ज्ञान देवपुत्रा बालिपार सय फारमारी आले वीट प्रहरी पावेता दरार जाले तिवरं प्रहरी उभयेता वंय व परावाची दाना याची स्वारी शरर द-यास गेडी घण्टावर पोवाळा येवून देव-दान करी तलेथीत पाहून कळवातनीचा नाच देवावळ करविले तय घातमी आली की इमगळडील प्रहस्त दान घातापर आले तंही नागवेड फळव यथा माम धारये पुर्वंग घाभर आदे तय बागा उपाचे मुनामाव नेमून देऊन स्वारी बागांत आलीपार तेव्हा नगी नारक नयनर दान पारर दाना यम कांही चरव व फळावर पठ व पटी व यळे व धुष या-र सादविक छ २० राजी उभयेतां वधूचे ज्ञान देवपुत्रा बालिपार फारमारी सय आ-

चार घटका बोलणे जालेनंतर राजाराम मुकुद् याचे येथे मेजवानीस उभयेता बंधु व पर्सोजी बावा गेले. व भवानी कालो वगैरे कारभारीही समागमे होते. भोजनोत्तर आतर पानदान होऊन सेनासाहेब व मनावार् व पर्सोजी बावा व गुजाबा गुजर व कृष्णाजी मोहिते यास वस्त्रे सनगे चार च्याग दिल्ली उपरात उभयेता बंधूस शालजोडी येक व पाढरे पागोटे वगाली येक दिल्ले. व हास्ती दाताची कलमदान व पर्सोजी बावास रुप्याचे कलमदान दिल्ले. व वनावार्स चोलखण व चिरडी व दुपाटा जरी व एक रुप्याचा आवखोरा दिल्ला. व सेनासाहेबास राजारामपतानी नजर पुतल्या काही केत्या. बारा घटका दिवस राहता स्वारी आली. साईकाली श्रीधर लक्ष्मण यास बलावून आणून घटकाभर येकात जाले. छ. २१ गेजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालियावर मातुश्री चिमावार्कडे गेले. भवानी कालो व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णागव माधव व माहादाजी बलाल यासही तेथेच बलावून नेले. दोन तीन घटका बसले होते उपरात उभयेता बंधुनी जवाहीर पाहीले तिसरे प्रहरी नव्या दिवाणखान्यात बसले भवानी कालो व बाबाजी गोविंद चिटणीस व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव होते. पुण्याहून मुजगड जासडजोडीबरोबर पत्रे आली ते दोन लाखोटे आज्ञेप्रमाणे सेनासाहेबास मी दिल्ले त्यानीं पाहून कारभारी याजबळ दिल्ले. प्रहर रात्र पावेतो दग्वार जाला. छ. २२ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा होऊन श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यासी घटकाभर बोलणे जाले. नंतर भवानी कालो वगैरे मस्तुड मडली व मराठ मडली आले बारा घटका दिवसाचे आमलात इग्रजाची भेट जाली तिसरे प्रहरी उभयेता बंधु व पर्सोजी बावा याची स्वारी मजु चौवरी याचे पुत्र भवानी दादो याचे येथे गेली. तेथे कलवातनीचा नाच होऊन त्रिवर्गास व वनावार् व गुजाबा गुजर व कृष्णाजी मोहिते यास वस्त्रे दिल्ली व सेनासाहेबास नजर सवातिनसे मोहरा दिल्या. आतर पानदान होऊन कटकचा दिवाण हरबस याचे येथे स्वारी गेली. हास्तुरे दिल्ले. नजर सेनासाहेबास रुपये हजार दिल्ले नंतर प्रहर रात्री स्वारी वाड्यात आली कारभारीही समागमे होते. सिवराव हरी गंगेस गेले होते ते छ. १९ गेजी आले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

१९७

र न ९६

श्री ता २४ जून १७९०

फा न २

प न ३६

साहेबांचे सेवेसी येथील क्षेम ता छ. १० शवाल पावेतो मुकाम नागपूर वर्तमान येथारहित आसे. यानंतर इकडील वर्तमान छ. २ शवाली विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत त्याउपरी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास मी विचारले की मिस्तर फारस्तर येथे येऊन भेट झाली याचे वर्तमान मात्र येजमानास विनती लिहीली आहे. पुढे काये त्याहावे पत्रे तरी याजकडील बोलण्याचे मजकुराची गेली पाहीजेत त्याचे उत्तर जाले की येथे येऊन भेट जाल्याचे वर्तमान आमचेही लिहीण्यात सरसरीत आले आहे तुम्हास विचार करून सागू त्याप्रमाणे लिहून पाठवणे म्हणून छ. ८ रोजी बोलले. पुढे सागतील त्याप्रमाणे विनती सेवेसी लिहीन. राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे छ. ३० रमजानची बाघोलीचे मुकामची आली त्यात मजकूर की राजश्री सदाशिवपत याणी सरकारचा व श्रीमत राजश्री नाना व तात्या याचा निरोप घेऊन आज छ. मजकुरी पुण्याहून निघोन बाघोलीस आले मीही येथवर आलो म्हणून लिहीले ती पत्रे छ. ८ शवाली येथे आली. सरकारची जासूदजोडी पुण्याहून पत्रे सेनासाहेबास घेऊन आली ती पत्रे प्रवीस्ट करून उत्तर घेऊन पाठवणे म्हणून मला आज्ञा त्याप्रमाणे वरचेवर राजश्री सेनासाहेब यास विचारोन आहे देतो म्हणून बोलत गेले राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे राजश्री सदाशिवपत निघाल्याचे आल्यावरही विचारले तेव्हाही उत्तरे देतो म्हणून बोलले परंतु लावन दिसते राजश्री सदाशिवपत आल्यावर देतील येसे दिसते कारण त्या पत्री मजकूर राजश्री सदाशिव गम सागता केलेल येसे लिहीले आणि सदाशिवपत पुण्याहून निघाल्याची बातमीही आली. मिस्तर फारस्तर इग्रज करनाटकचे मोहीमप्रकरणी बोलवयास आले आहेत म्हणून वदता आहे. शोध पुर्तपणे लागल्यावर विनती लिहीन. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

5 मल्हारजी नाईक वोरपे याचीं पत्रें

१९८

द. नं ९१

धी

१८८०-८१

फा. नं १

पत्र नं १२५

पुरवणी सादराचें संयेंसी येसी जे मिस्तर इंद्रीन बाचे पतमान पाटीलपनाचें येथे आलें आहे कीं, इमबाचें पालकाहानें याचे क्षमावर वुसरा पाठविल्या आहे म्हणून इंद्रीन उरगासल जाला आसे व चंचलिंगाचे घातमीत की पीत जाला परंतु मरे किंवा स्यान हे ठण्ये नाही घटकट त्याहाय माठे किंतक आथ राखशी सनाखिबपंत गजानी लिहिले आहे त्यानून श्रुत झाले संयेंसी श्रुत हाये हे विज्ञाति

१९९

द. नं ९१

धी या २९ जुलै १८८१

फा. नं १

पत्र नं १५

पुरवणी संयेंसी विखरना ऐसी जे राखशी सेनायाहातर व राखशी बिनामौचावा याच्या व सेनापुरंधर व सेनासाहेब मुन्य याच्या भेदी भावरा मुप ८ घनघारी सत घटक दिवसा चंद्रास्य सेनापुरंधर व सेनासाहेबमुभा दान नाथ पुढें बळून समारम करून बाळ्यांत घेऊन आल निद्रमसेदी यांची हावेळी राखवणस दिव्ही बिनाजीचावा पतनर तीनचें प्यारस लख आहेत व राखशी भाषांपंत व राखशी हांवीरपन माहित्य व महिपतपन दिनकर व प्यर-टपन बावी व वृष्मन्जी दगर आहेत अमत्य स्वागत्य परेच हात आहे राखशी नारोवत काळे यांच समावान वाटत नारीं, म्हगीन मागीं येथून आटादिसा कषांवर पनणीस राहिले आदत, औठापउपायें करून आराय्य जाहालीचावर येतील संवशी भुत हाय ह विज्ञाति

१९९ अ

द. नं ९१

धी या १० भागस १८८१

फा. नं १

॥ ५ रमत्रान

पत्र नं ११०

विनात दर्सी जे, राखशी सेनापुरंधर ह मातर सरगा

यांचे मध्यस्थीत पहिले दिवाकरपत चांगले रतामनी मनुष्य हाते मध्यस्थाविना क्रमाचें व दोस्तीचें धेवन राहत नाही मनुष्यहि धैर्य पाहिजे कीं दाईकडीस रग राखी. त्यास दिवाकरपत यांचे मागें त्यांचे भाचे कळतराव चांगले मनुष्य, त्यांचे तालिमेचे आहेत त्यांचें वळन सेनापुरंधर यांबपासीं राहे आणि इतरां वाटे, क्षमांत तुजेंठई राहें येसी चाल राखशीनी मठाकल्याणाम यस्त समबळून करती येन चांगले मनुष्य आपले ल्यामी असल्याने फार उपयमा पडतो हे गाढ फराऊ रीतीन आमचे तफेंन राखवीच करू स्याहामी याप्रमाण दोळबहादूर याचे बोलण्यांत आलें ह विज्ञापना

२००

द. नं ९१

धी ऑगस्ट १८८१ नंतर

फा. नं १

पत्र नं १४

पुरवणी विज्ञापना ऐसीजे

सेनापुरंधर बारवार राखशी सदाधिबपंतदावा यांबकळ प्रस्तावा करीत आहेत जे, दिवाकरपत माठे दूरदेसीचे मणूच यमदिवस दोळतेची कस्तुरी करणे व सयकाल ठगे पुरे आथ मंगल आणणें हा सब यांगधम वाहात हाते, म्हगीन रातरबमा पडेपणें हाती, यास्तप सय मुक्यपारीचा फगरमर त्यांबकळे सापून आग्ही हा कळपावेतो बळिफीर यदिल्ये होता बरे आवा ईस्वरचतेस ठगामे कथ ? आता पुढें या दोळतेचा निवाह करणें व नाक राणणें व यांगधम वाहात ह सब आथ भीमंत राखशी पंतप्रधान व राखशी नाना यांबकळे आहेत यधील छत्र तरी आब साहा वांश त्या दोळतेविशीं आहे, त्याप्रमाणें पुढेहि भीटपन चालत, यंत रतिमात्र आंतर होयार नाही, म्हगीन मद्यानिलेबळ धारंवार चालण्यांत यत आहे संयेंसी भुत हाये ह विज्ञाति

१ हें पत्र मल्हारजी ओरफ्याने दिवज नाही निजनाथ्या बरवारन दिसेने

२०१

र. न. ९६ श्री १७८१
फा. न. १
पत्र न. २७२

पु॥ साहेबाचे सेवेसी विजापना येसिजे राजश्री वेणीराम सेवमद्र याणी लि॥ की करणेल गाडर यास जनरेल लाट हे किताब हिस्टिन साहेबानी दिल्ली म्हणोन लि॥ आहे सेवेसी श्रुत होय हे विजती

२०२

र. न. ९६ श्री ता ३ ऑक्टोबर १७८२
फा. न. १
पत्र न. १७०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारके मल्हार वरपे कृतानेक विजापना येसी जे येथील कुशल ता २५ माहे शवाल पावेतो म्हा नागपुरी साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर येथील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याणी राजेश्री बलवतराव विष्णु व राजेश्री जिवाजी माहादेव या उभयेतास रवाणगी साहेबाकडे केली आहे. येथून उभयेताचे मुहूर्त करून प्रस्थान जाले, त्याचे वर्तमान साहेबास पूर्वील पत्री लेखनार्थ दर्पविले होते. ते आवलोकनात आलच असेल आज छ मजकुरी कोढालीवरून कूच करून ठाणेगावास सुकामी गेले. मजल दर मजल चालून सत्वरच येऊन पोहचतील या उभयेतासमागमे दत्ताजी कुसाजीहि पाठविले आहेत. सेवेसी सर्व कचे वर्तमान श्रुत करतील त्यावरून विदित होईल दसऱ्याचे पोषाख सेनाधुरधर याणी श्रीमत माहाराज रावसाहेब यासी व अपल्यास व राजेश्री तात्यास व कृष्णराव बलाल यासि येसी साडणीस्वागवरोवर रवाना केली आहेत. सेवेसी पोहचतील. दुसर वर्तमान फरासीसाचा वर्गील पुणियात आहे. त्याणी सेनाधुरधर यासि पत्रे पारसी मतलबाची हिदवीकरून येली पाठविली आहे. ती पत्रे छ २३ शवाल बुधवारी दो प्रहरा दाखल जालीत. त्या पत्रातील अन्वये वगैरे आणखी लहान मोठा सर्व येथील मजकुर सविस्तर राजश्री सदाशिवपतदात्र याणी लिहीला आहे श्रुत होईल येथील प्रसंगीचे जाले वर्तमान मेवेमी निवेदन केले असे. हे विज्ञाति.

२०३

र. न. ९६ श्री ता. ८ जानेवारी १७८३
फा. न. १
पत्र न. २४७

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विजापना ऐसीजे येथील क्षेम ता ४ माहे सफर सुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विज्ञेप श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याच्या शरीरी शुळाची वेथा तीन मास जाली त्याचा उपाये जाला त्याजवर ज्वर व कफ व खोकला जाला आहे. अलीकडे मूत्रही गुठून तिडीक होते, त्याणे फार श्रम केले वैद्यानी उपाये मोठे मोठे केले. व दाने दिली व ब्राह्मगाकरवी अनुष्ठाने करविली, होम करविले. त्याणे दुखण्यास आराम होता. पुन्हा आरुस्मात(र) हीव येते, जाल येतो तो येक दिवस ठरतो ऐसी प्रकृत जाली आहे. राजश्री सदासीवपत नित्य सव्याकालची सव्या करून दोन घटका रात्रीन वाड्यात जाऊन, सेनाधुरधर याजबल च्यार घटका वरून प्रकृत विचारीता (त) औषध पल्याचा समाचार वैद्यासी बोलून श्रीमतानी मजला लिहीले आहे म्हणून सागतात. सेनाधुरधर उतर करितात जे, ते उचीत ते लिहितात. तुम्ही येथे पाहाता औषध घेण्यात किवा पल्यात मी अतर करीत नाहा म्हणतात. श्रीमत रावसाहेबाच्या लग्नास यावयाची उत्कटा फार आहे स्वागीची तयारी केली आहे. कागदाचा त्राग व आतसबाजीचे कागीगा रवाना केले ते पुण्यास बलवतरावजी कडे पावले आस्तील गमटेकची पाने येथून रवाना जाली मात्र शुध पचेमी करिता येऊन पावतील. सेनाधुरधर याचे बोलणे सदाशिवपताजबल नित्यशा होते जे मजला पाल्यात बसावयाची शक्त आली म्हणजे मी चालतो बाटेने मग होईन म्हणतात सदाशिवपतावगम मीही समक्ष जात असतो दृष्टीने पाहाता शरीर फाम्च कुत्र जाले आहे श्री कृपा करील तर आरोग्य होऊन येणे घडेल वगड सविस्तर सदाशिवपत याणी मेवेमी लिहीले आहे. विदित होईल हे विज्ञाति

२०४

र. न. ९६ श्री जानेवारी पहिल्या
फा. न. १ पत्रनंदा १७८३
पत्र न. २४८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक

विश्रायता सर्गीत यधीत धम ता छ सफर साहेबाचे हृषान
 लागने करून क्षेमरूप अम विगम भीमंत सेनाधुरंधर
 याच्या शरीरी वषा झट्टी आहे त्यास हृषभाल रीत
 दिवस येत नारा मुजारी तिडकरी कमी आहे हाता
 पायात सिलरा आहेत औषध पण चालत आहे शरीरी
 गप्पी नारा भीमंत महाराज रावसाहेबाच्या लग्नास
 राखपाची तयारी करून ठपली आहे. परंतु आराम झाला
 पारीत हवर्गत दुसऱ्या मळ्यावर मादपरीत सध्या
 निजपयाची जगा आहे. त्यास बागा पाळ्याची येते
 चालतात परंतु निश्चये झाला नाही निश्चये कळल्यावर
 पिनरी एहून पाठवीत रमटेकवी पाने येवून रवाना
 झाले व्यैरुच सयरी यऊन पाहिलीत राा येथवेतराव
 नवानीधर यस्मागमे नवाग्राऊ घेऊ पाठविली
 त्यास मागनेत पत्नीस कात बरधर गले बाय तरासे
 'क' क्मा झाल आहेत आ (ग) खी वरचेवर जात
 आहेत निमळ्याईत विषय वतमान आल नाही व
 फारम्याकडीत पनाचे बाय आल नाहीत सयरी विदीत
 ाल पाहिल सयरी भुन हाय ह विन्यासि

२०५

७ नं १ श्री ता १० जा १०८३
 ५२ नं १
 पत्र न २०२-२४३

सादर नयेली आशुचारक प्रस्तावी घारप कृतानेक
 नियन्त्रा कमी व, यधीत धम ता छ. १३ सफर मुकाम
 नागपुर सादर हृषास्वाकून करून आशुपातकाचे वतमान
 गवारीधत आत विगम रावभी कपाची खुनाथ यांक
 कमीत पत्र छ १६ माहमपं य छ १३ सफरपं व छ ३
 महरीं आगे त्यास तधीक पाठमी पतमान वत की,
 नाराची घेऊ निमळ्यापुत साथ कडावर आहे.
 नवाग्राचा स्थित टपत हाता ता लाग [न] भतळा पणु
 जात फिरूत जता मगान आता तंसाच कडगगहि
 पता पणु जात फिरूत फिरूत आहे पायन ताहि
 वरत वरत ताडता निमळस आशुपास आशुकरून
 जात वत नवाग्राच अनस जगत पातळ व वसतात
 नवाग्राची वर भरी आद रतीगानने हृषना
 नवाग्रा हृष सत्य धन आहे निमळ जगा मजपूत
 आहे यत पड हाती वता पं नारी वरी नियम

लाग पन्त्यास लगतीस सेनाधुरंधर यांचेच मुक्ता नारीक
 हाता ता नागपुरीहून निमळस गळ होता तो वंगावकून
 मागती विग जाय तो छ ८ सफरी नागपुरस आता
 मवानीपंत मुनसीस पत्र होतं व सुयरी मा त्यास त्यांतीस
 मजूर पैसा की, सेनाधुरंधर बळगळीतचे जगा आगी
 मानिता तंवां ज्या प्रधारे व्यक्त विसल त्या प्रधर
 आमचे धमाचा वगैरेत पटपाळा आम्ही सेनाधुरंधर
 यांची नुसरी गात्र ठवीत नाही नवाग्राची मुल्यमतीचा
 आखप न होता सरफराचीच पाठी असावी ज्याप्रमाणे
 बळगळीतची गोष्ट बाह्य राहिली त्याप्रमाणे माझीहि
 राहिली प्रसंगास सर्व प्रधारे नवाग्राचे नौकरावर हक.
 नौकराचे हृषाविता नुसरी गोष्ट करपमची नाही मी
 छळ नवाग्राच नौकराचे आहे मजपुत नौकरा प्याची
 व सेनाधुरंधर यांची आमची वडिलांपासून गाली
 त हाथी मजपूत तैलीच असावी, हे आमचे मनांत परंतु
 या गाधीस सरफराब करण नवाग्रांक व सेनाधुरंधर
 यांकडे आहे परक नागपुरीहून नवाग्राचे लम्परपंत डंक
 कसली बी पाचा रोबा पत्र येता जात आहेत चंद्रपूर
 मागे डंक आहे सेनाधुरंधर यांकडीत सावनीगड प्रा प
 पाटिलकडील हरे प्रा याचा भेदा आहे कमाविलग
 परस्पर कस हरीतात त्यास बांसा गाट मळगई प्रात
 हरे प्रा यांत राहून यांचे प्रा उपद्रव करिता यत्
 भोयपत्तास सेनाधुरंधर यांनी सगडिपरावनीचसमागम
 पावीं बांधी व बासुबाजी देऊन या पाटीलबायांकडे
 रवाना केल मजिन्मानाचा पुत्र पतुक्मान पूयापस्त
 भीमताचे पत्नी हाता, ता नवाग्रांक गळा छ ७ राह्य
 वं याधनी भीमतांनी मवानीपंत मुनसीस बाळाऊ पाटयि
 मुनसीस शरीरी सायमध नसत, नद्याचा उपद्रव बाय
 हाता, सध भीमंत या गांपावाहेत त्याच्या परस गळ
 पार बागना वधधत हात गान पन्ध्र घालने झाले
 ज्यांत मुनसीने वळ लिही सहा पागाट मजपुत
 पिवले पुदीची व मळ्यात व दिन्याय येऊन प्या
 वना लिही गांपावाह हवरीस आल या मुधनगाव
 याच यांक या येथपतगा भवानीधर यांच्या
 पाणीत हान त्यान जाणव अनमान कळा त्यावरून
 भीमंत सेनाधुरंधर यास रागता आता त्यावरून याय
 मार यांनी कूच करून चांगनाचपर गाऊन राहिल
 त्यावरून त्याचा लिपे ताडमाड हाऊन पाऊन लप रा
 टगळ याचा निरास पदान निगप वरीत आता तार
 पतीस येत आहे पुर्व यथ हात वत हून पा छ १०

मफर्ची पत्रे रो खुनाथ बल्ल व मोगे विघनाथ याज्जुन
 रो सदासिपतदादास आली भगडीच्या मुकामची.
 त्यात मजकूर की गगागीर व देवगीर व छोटेगीर गोसावी
 दादा दादा हजार फौज गोसावी घेऊन मदार्याच्या पाटाडीत
 आले तो यानी वातमी गखोन च्या हजार गोसावी व पाच
 हजार परागी व आगखी फौज घेऊन गो मोगेपत पुढे
 गले. त्याची व याची लढाई जाली. गगागीर व देवगीर
 यानी गोसावी कुमकेस आणिले होते. त्यानी देवगीरी
 मच धरून बवईस नेले की, तुझ्या सागाते आमची
 मालमालीयेत लुटली गेली सत्र व रो खुनाथराये बल्ल
 याचा मुकाम दमईवर आहे. बरकट वर्तमान रो सदासिप-
 तदादाचे पत्रावरून कलो येईल. दहतीशामच
 याज्जुडील फिरगी मिस्तर वेदील त्यानी येवज घेऊन
 सिसाफोल राजवदगम काही जिनस आगावयास पाा होना
 तगागमे त्याची बायेको व मेहुणी व फगमीस व त्याचीं
 बायेको व तिचे फिरगी त्याचे चाकर येसे बाहेर तोफ
 चान्यात होते. निघोन नागपुरास येत होते. छ वर्तमान
 जगास मल्ले. त्याजवरून बुचना नार्ईकाचा भाऊ व्यफट
 नार्ईक पनास स्वार देऊन त्याचे माग पाा मार्गी पडताले
 सापडली ते मागेच पावयास वर्णीस आटोपले त्यास
 तेच ठेऊन व्यफटी नार्ईक नागपुरास आल्या कचे वर्तमान
 श्रीमत सेनाधुरवर याजपासी सांगितले व फिरगी याचे
 पत्र मिस्तर च्यापटान याम व सेनाधुरवर याम होते
 त्यावरून मिस्तर च्यापटान यानी त्याच्या येगाविघट
 अन्तर करोन पाहिला. परंतु सेनाधुर(वर) यानी उतर केल
 ३, फोगाचे कत्रिचे, येथे त्याचे काम काये. याकरिता
 उगाजा माहादेव कमाविसदार याम सांगून त्याच्या रागाचा
 ४ पोडाचा प्रडोमस्त तेथेच केल पुढे होईल ते लहून
 पाटवीन. सेवसी नृत होये हे विज्ञापि.

याम लग्नान येगाविघट पाटवीन व गज १३ जेवना
 दादा याम लिहीत ते छ ९ सफरी पाटवीन सेनाधुर
 याचे शरी(री) ममानान नवत त्यास साधन पाच २३
 दिवस समावान वाटन आहे लग्नान जम १३ जेवना
 निश्चयान आणून त्यागीची तपारी करून ठेवली जा
 गजश्री माधवराव गगावर येगा ते येत तो जम २३ जेवना
 होत आहे निवाचपास गुग नाहा दुर्गा पटुन निघून
 जाल यापुढे शरीर शक्ती गेली नार्ईक व निघून निघून
 दुर्गा होत वास्तव आठ च्या दिवस गेले त्याच नात्या
 पुरेल. गमटेच्या पानाचे पत्र त्याना होऊन आठ निघून
 जाले आजकाला कचेवर गेले असताल त्याच नात्या
 चारी याप ताकीद केली आहे. नमगीस हार ने १३ जेवना
 रावसादेवाच्या लग्नान कुटुंब घेऊन जम १३ जेवना
 सेनाधुरवर बोलत असतात. येगाविघटा निघून २३ जेवना
 सदासिपत याना लिहीले आहे त्यावरून हट्ट ग १३ जेवना
 येदवतराव मयानीशकर बरेवळून तच केल जम १३ जेवना
 येक मजल पुढे गेले दाद हजार फौज चार १३ जेवना
 आहे आगखीं लोड जत आन वाटिच १३ जेवना
 पटुन आहे ते निघोन पाताळ तेच नात्या १३ जेवना
 सेवसी पाटवीन सेवसी पुन होये हे विज्ञापि

मेरीच मिळू नयत आनी मिळयतीसहि आपल्यच वंन
 नत फरवा इ इछा घरटी सेषटी येऊ शिवसी आगहासी
 आमचाय हाऊन ज न बायल वें नासिले परतु आगही
 त्याच बरील्लय भूत मयागच कटी सेवटी आपल्य
 उठोन परत गले त्याउपरी आगही त्यांचे समाधान करा
 बयास ग्रहस्त पाठऊन बायलऊन आनिले बहुत प्रपरे
 गानगमा करून पाहिली परतु सच गांस्ती येकीकडे ठेऊन
 आगहायल उठान येगले बाऊन बसले आगहायल
 ग्रहस्त आगिण बायलबायल गले त्याची बोसिले आगहास
 मानवपाची मनळत तुम्ही करिता खच काय काये ? तेव्हां
 ग्रहलानी सांगितलें त्याबबरून आगही सांगितल ज, मारा
 बयाच काय काये ? आनी मारावे घसा आपराच तरा
 तुम्हाकडे कायता आहे आगहायल तुमरा आभ किमपि
 पडगार नाही परतु तुम्हास उगाच संदेह उलयत जाहाय,
 त्याची तुम्ही आपले कमीगिरीच माय करीत बाब तुमरा
 कारभार कडे नय, ऐम सांगितलें, त्याबउपपत्तिक घरस
 गले नंतर कितक लाक फितऊन संचार करू लागले
 'बाबरून कमातार' बगरे त्याच तेनातीस हात त्यास
 तादिक करून उठऊन आगिण तरी सातसे लाक नशीबगल
 हात त्याचे बगबबरून गल होती त फोगन भोकास वाटली
 तगा धरून हुकूम करऊन हल्ल करून मागन सिर कापले
 हायमनाय कमानरूप फ (अपुन)

२०१

रु. न ९९

धी ता २४ जानेवारी १८८३

फा. नं. १

पत्र नं. १८

मादस्य सयसी आगहायक म'हारजी बायप कृताक
 मिश्राना बसी ज, बधील धम ता छ २ सफर मुशम
 नागपूर सादबाय कृपावलयन आगहायलये यतमान
 यथास्थित अम गिरा भीमत राबभी रायसाहब यांच्या
 त्यागी लयन पऊन राबभी मायरायजी आल त छ
 १ सफरी गुगुर्गी नागपुरस वगल दान राबभी सग
 मादनुन्य प राबभी मनायराय सामार ठोन धाय बाऊन
 ममान भगन पऊन आले हवी चार बगर सलतनत प
 त्यह च्याग सनागम हात गा अपजी पडइ मायरायजी
 गनागमे भा आहल त्येची नदी जणी साखोल पऊन
 आग भीमत राबभी मनायराय याची न पायसात

बाकी पत्रें प्रविष्ट कळी पाहान बहुत घंताया पावले सेना-
 साहेबसुमा व सेनावाहावर व राबभी वेंकेजी भोसले यांची
 पत्रें धुरधर यांणी पाहिली राबभी भवानी फळस राबभी
 भवानीपंत मुनसी यांची पत्रें प्रविष्ट केन्नी यमंतर सेना-
 धुरंधर यांच्या दुसऱ्याय पिराया दृष्टात्वा नवस होता
 त्यास फळ गुगुर्गी मुहुर होता पिराया दृष्टात्वा बाऊन
 आले धारीर भायस पत्र आले आहे, घोषांनी बरून
 पाटलीत बसविले, सारी बाब्यांत आस्यठपरी माठ भम
 आले मायरायजी यास राधोबा भोकाचा बाबा रिकामा
 करून राहायसाय दिला आहे तयें कवरेडुवा उतरले
 आहेत राबभी बिंयाजीबा भासले यांस लयन आले
 आहे सें येवून राबभी सदासिपंत यांणी मुकुर बसु
 आधीयराय रतनपुरास खाना कले विदित आले पाहिले
 राबभी राबाराय मुकुर फडका सुमा यास विगईची वळें
 फल दिव्ही फंटी मोत्यांची, पैठणी पागाटें व सेल पैठणी
 व किन्याव व झमेबार पैसी दिव्ही भवानीसिंग चौधरी
 यांस वळें दिव्ही व ज्येयमपंत बरून सेलपगाटे यामा
 भीमतास जेजूचीचा मार्ग मल्लया लमतो त्याच वेंकेजी
 भोसले यांचा बाय तळमायडीकर आहे तेचें सबाय दोन
 चार हजार मनुष्याचा करयसत सिवयम हरी शसगीचे
 यांस सांगितलें त्याची तरतूत करिताय रायबाय बायल,
 राबाराय मुकुर यांनी नमून सेनाधुरधराय गाहा माहय व
 सेनासाहेबसुमाय गाहा मोहय फर्या सवेसी शूत हाये
 हे विस्तारि

२०९

रु. न ९९

धी ता २८ जानेवारी १८८३

फा. नं. १

पत्र नं. २१

सादेबाय सवेसी आगहायक म'हारजी बायप कृताक
 विश्राना पैसीज, बधील धम ता छ २४ माह सफर
 मुशम नागपूर, सादबाय कृपावलयन आगहायलये यतमान
 यथास्थित असे विंगे राबभी मायरायजी भीमत
 राबभी रायसाहब यांच्या लयन आमभगाररिता राबभी
 सेनाधुरंधर यांस लयन पऊन आल त छ ११ सफरी
 यय पाहल भीमत सेनासादनुन्य सामार गत माय
 बाऊन भगन पऊन याच्यात आग भीमत सेनाधुरंधर
 यांची भर साहयात जणी समार दिव्ही पाहून गुग

यांस लिहून पत्र व शनिने सांडणीची जादी छ १८
माहे सफरी येथून सेनाधुरघर बाणी विंग कळी आहे
प्रिति दाढे पाहिले राजेभी माघधराय गंगावर यांसि
माहणी आमत्र घावयास पाटविले, तहि चौ पांचा
गडांनी येथून निराप हामर यें आहे यधील कितक
म्हान माठ मज्जूर राजेभी सडाधियपतनादानी लिहीले
आहे, त्यावरून आय घ्यातोत येतील सेवेसी भूत होये हे
निश्चयना

२११

र नं ११

धी ना ४ वेद्युयासी १७८३

पा नं १

पत्र न १३

साहेबांन सवसी आचारक मन्हारजी वरप कृतानक
विशपना येसी जे, यधील कुशल तागादंत छ १ माह
गावबल मु। नागपुर यथ साहेबांचे कृपावस्थानें करून
आज्ञाचारकार्य घनमान यथास्थित असं विदप राजेभी
सेनाधुरघर यांणी छ १६ सफरी भीरमसेनास बावयाचा
त्याग कळ्य स्यारी गन प्रगो तयार करऊन निघावं ता
गरीर मुद्राचा उपय अळा म्हणून राहिले स्यारी मज्जूर
येसी ह घतमान साहेबांचे सवसी लिहीलेच आहे
रात्रर छ १८ गजी संयास्यनी निभय कळ्य जे, भीर्या
त्यानात गमधारास बाव म्हमज आराम्य हाईल व हवेलात
दुग्ग बायास च्यार महिन जाळें उपाय पुष्कळ बाल
भग्न दुष्पणे बान नाही यादरितां जाग चालावी म्हणून
ना बाग गजभी गावजी भासले राहात हात ता, काडून
गारऊन निराप चहूकडून कळ्य आणि निरावयासी मुहूत
उ २ सफरी रविसी तिस उग्राम्यापूर्वी गन पत्रिकांचं
पाहून ठविले व समर निघावं ता प्रहृत नीट आसती
तर तेनेंय भीरमउनास वस्थय नीट नसल्य तर दुसऱ्या
पत्रांत दगा कर्णी तथे जाऊन राहाय, यममाणे टराऊन
गनारा संप्यनागी रातीच्या व्यसंध सांगूय पाळणी
जाईरून तयार करऊन गजीस याच्यांत आणून ठेविली
राती पासादस गन पत्रिग गज गाहिणी ते समर भीदेवास
नमस्कार करून पाळणीदिन पुत्र घाव्यांत येऊन राहिले
समागमे रात्रभी सनागादसुप्याई हात इपटीस प पुन्य
चापस्य और पट्टा नारी यत्रय आह सनागादस्य व
नागादस्य व हात मज हज गनव आहल बगान यनात

भीरमसेनास बावयाचा निभये आहे बाण बाळे म्हमजे
विनंति लिहून पाठवीन राजेभी तानकोपत यांणी घतमी
लिहीली आहे त्यांत सीमास्थवती तुगाबाई बागमटीस
हाती त्यांस बरे वाटव नव्हतें ती छ १८ सफरी वारसी
म्हणून लिहीले आहे. राजेभी येथवतयव भवानीचांग्र हे
पौत्रमुखां माहोरच्या सुमारें गेल तेथून निमळई बसल
आहे तिरुळील वर्तमान साहेबांस परतरे निवेदन होत
आसेल नवावाकडील बातमीची पत्रे राजेभी बगाजी
रघुनाथ याची छ २६ व छ २७ व छ २९ सफरीची येऊ
माग येऊ आलीत त्यांतील मज्जूर कैसा की, राजेभी
गाविंदराय दुग्ग नवावाकडस लमार्च आमत्रप्यस आलेत
त्यांची व नवावाची खिलवत जादी ह्मरतीस बहुत लमार्स
चलवयास आग्रह कळ परंतु निर्मो[ल]चा गुंता उरक्य
सिबाय शाहा[र]तून निघणें सलाह नाही, हे समबोन
साहेबांचे व शरफदवळ्य समागमे देऊन लमार्स विंग
करितात, पैस लिहीलें आहे व येहवीशमदगासी व
नवावाची उमयेतांच पौजेसी ल्हाइ बाटी बंगाचे पौजेस
माघारे सारलें नवावाकडील चहूकडून मारव बसलेत
सेनाधुरघर यांबकडील पौत्र आदिसाप नवावाचे पौजेसी
सामील नाही यधिसी त्यांणी बहुत विस्तार करून लिहीलें
हातें तिठाल बागा बंगाकडील मज्जूर, आंत बमियेत
आहे ते ल्हाटील परतु नवावाचें धमियांत येईल सेवेसी
गन हामे हे विश्रुति

२१२

र. नं ११

धी ना १० के. १७८३

का नं २

पत्र न २०६

साहेबांचे सवेसी आचारक मन्हारजी वरप कृतानक
विशपना येसी जे यधील कुशल तागादंत छ ७ माह या
लसल पावेतो मु। नागपुर येथ साहेबांचे कृपावस्थानें करून
आज्ञाचारकार्य घनमान यथास्थित आने विदप. येधील
घनमान भीमत राजेभी सेनाधुरघर यास समाधान नसत
आलीकडे प्रिति समाधान जाई हात यतपचमीस
वयास दहागबमिकपाग आहे तेथ जाऊन सेटक अया
करून नाचरग गाय हात अघते येग पाहरे जयवाणी
घाडी नाही तबो राजेभी सनागादसुपुत्र यम समित
ज, मुग्गी यमप्रमार्च जाऊन वयास विर नाचरंग रंग करून

उपाये करून माऊले बाळ हें वतमान पूर्वीच परीं साहेबांचे सवसी विश्वामि जिहिली हातीं तं मनन हादल छ ११ रात्रापासून च्या रात्र आराम्य आहेत येथेंच भीरूप करून आराम्यता बावी तर महिन्हा पैरा विषांनी घावती यश्ल परतु मारका पुरत नाहीं जेव्हां भीरूपकरून आराम्यता हादल ता दीन सुगून असे यानतर गजभी बगाजी खुनाय थाणी बातमीपत्र छ १४ रात्रावनी ननापुरधरां आली आहेत त्यांत ममकूर पैसा ज निमळगंचि व नवाबांचे फौजसी लंगड जाली चिठ्या लच्छा गणीतून बाहेर फरासीस सरगार निचोन नवाबाकडील शरफौज यांचा पुत्र सकलदांडा यसी लंगड जाली मवन्तदेगास गांय्य लंगूल गुट्या प्पान्न पाये उद्यान गळ्य आगि फासिसासहि गाल्यची सक्कम छाली आहे यामुन पुत्र मरकूच हाऊन नवाबाची खात्री सजलतगावे ऱरियस गली मजळस हाऊन पानदान आतरगान करून सयल्लनबागी पाडा नवायस नन्न करावयाविधी तयार फळ्य स्वास पांग त्यांचा त्यास पनात करून निव्हा आगि गान ह्जार को प्पचात विगड. इतक करून नवाब आपल ऱरियस गळे स्वाउपरी निउर दिवसी सजलतगासास गांय्यचे आभारत भमी होऊल देवआझ जाली निमळ-कनाकडील पाउंगेहि लागून आहे आगि दानानलान्पातूनहि चालगे आहे य नानी ग्रहन्त राजभी लमगपत गृण्येन आहेत तहि निमळग्रंकरून नवाबाकडेस आतात येतात पुढे झय हादल पाहावे येसी बातमीन यय अर्थ आहेत सवसी भूत हाय हे निरुपति सविस्तर वतमान राजभी सगंधिपतगदा याणी जिहिल्य आहे स्वाकवन्न विधित हेइन्. साहेबां सवसी भूत हाय हे विश्वाति

२१५

र. नं ९१
का नं १
पत्र नं २४९

शी ता. १९ वेम्वारी १०८३

साहेबां सपथी आग्रपासक मस्तराजी थारप कृगानक विरामना यी ज यधीन कुडल तागाइत छ १६ माद गिखन्त पावेता मुग नागपूर यध सादबां रुपाख्यकरून करून आग्रपासराचे वतमान यथारिधत आम पिण्य यधीन वतमान यसीच भीमा गजभा सेनापुरधर यांग मृताय म्पान प्पान िय उपग्रय न देऊन शरीरी आगम

हात तो मजकूर छ १५ रोमी पत्री सेवेसी विश्वामना छलप करून पत्रें उधग्रजी रवाना जाली त्याउपर छ मजकूरीच प्रात काळीपासून मूषाचे व्ययन न पोटांती कळ हाऊन प्रातःकळ्यासून गेन प्रहर पावेता बहुतच भगी झले साहेब मूषाची व्यथा होती तच्चां कळ प्राप्तोतीक अवस्था होती ते घाने करून एकत्रत नाहीं कैसा उपग्रय हाता तेव्हां दो प्रहर अवसाध उपाये करून साह पडिघनी मूष बाळ्य परतु शरीरी काहली प्रहर यय पावेतां होतीच वरचेवर उपग्रय त्यासच कळीचा होतो आलि शरीरही बहुत बबर जाले आहे भीमत यजेभी सेनासाहसुभ्य व मन्वाचपू व मुतसनी मटळी येस नवी हवेली पाहावयास गळे होत आगि राजभी सेनाबहादर आपल बगांत गळे हाते आस्तमानी कुन्ना बाळ्यात सेनापुरधर जेय आहेत तंय कोन्नी त्यासेही नव्हेत आलि मुतसदीही नव्हेत त समई यजेभी सवसीवपतगदा व वेदनुतीं यजेभी नाययेम मन्जी येसे ठमयेतां सेनाधुरंधरकडेस गळ त्रिवग्न येक आगा हाते तच्चां सेनाधुरंधरांनीं ययमुले बहुत त्रिवात रुपांती कळी तच्चां दारांनी उतर केले जे आगही हे गुमचे विपई देरास विनेती हेच करिता की आगव्यास सगदीत सौख्यता अवापी येतेच इच्छितां वर आपन खांती न करपी ईश्वर कृपा करून आत्म्यही करील विंता न करपी येसे बोलणे जाले त समई मी आहां कीतही सनिचच हातो सेनापुरधर दान्ती बालिछे ज आसा ही व्यथा मळ्य सासवेना यास्तय तुम्ही प्रात काळी उन्हक येऊन राजभी भीमान वैद्य वगर आयली वय पाळऊन म्प्यची चिकित्सा प्पानांत आणून उपाये करण तां करया येस सेनापुरधर बोलले म्मा ग्पा इहाले जे मी उन्हक प्रातःकाळी आपल आक्रममाण येऊन घन्विता येसी विनेती कडी उपरीतीक सेनाधुरंधरांनीं दान्त यतं मान निमळग्रंयचे सगितछे ज यद्वेसीशामबा यांनी माताभी छ ११ रात्री नवासाय उरीयांस गले हात छ १२ रात्री फिरून माथार आली परतु यद्वेसीशामदेग यम्ल हिया नाहीं हें न कळ यद्वेसीशामदेगकडील दिव्यदेग आहे ता बहुत लंगड आहे त्यास जम्पने ऱर फलं आहे व सिधी ग्रहान ग्रहस भम्मा माणूस हाता ता नवायग्रय पात्रव गय आहे त्यामुळे पेटिळ तर न कळे यी वतमान सागुरधरांनीं गान्त सगितछे इतर पालनं होऊन मग परगन जाळ राजभी बगाजी खुनाय याणी पातमीची पद निमळग्रकडील पात्रवपी ती छ. १ गाथवी आर्थ यांतीय मजकूर मय निम्मार करून राजभी गन (अर्थ)

२२६

र. न. ९६ श्री ना २३ केन्द्र १०८३
फा. न. १
पत्र न २००-२०१

नामनेचें वेतला जाणावरीक मागण्या हये हुतात्मक
निमाना. तेव्हाच पुनः मागण्या छ १० गोी मागण
पातलो गुा मागण येने सोप्याकें गुपा होयने जाणावरी
माने जेवनात जेवनात जाणे निरप मागण गोी ती
सेनाधुर वर तनेचें मुताये वेतला न. हय परी छ १६
ना पवली मेली दिवली. ता गोी गोी. तदपर छ
१७ गेजी रात्रक मागणी अच मागण परत ना. मागणा न
समईसालन सीतासदि जाणा. तदपर गेजा त निमिडा
कगी मागण्या सई मुताय त मागणी मयानिमयापदय
न जीनान दय व उतय मागण मागण मिष्ट पुनने जाणा
कून व जीनत गेजे ती येनामायेमुना तय दयन समीपां
निवून गेजाची निमिडा केनी. परंतु पानान मागण
निकलेला निश्रये जाणा ना. मुताय उपद्रव तो येक
वेळेचा भयना कूनत नाय. हय गोी वेळेच केळ
प्रायःआनखेचीच होनी. तेव्हा छिद्रान पाहून नाय आणि
काणंनून एकूनत नाय. येका तिल्लानन निमडा च्यान्दा
पिचनारा मागणी तेव्हा मूय होना. येनेच न्यारी प्रतर
गत्रहि येदम्यायेच कगवे लागते वेती आनखा आह. मूय
जाणियावर कांति आगम अगने, तो प्रन्तुन छ १७ बीचे
गत्रऊ पाहून छ १९ गेजपावनो पर येक मतत आनी
आहेच. नृत ग्यानता आहे परगविगडे माटा व आनख-
यहि देत आहेत. पुन्या वाज्यात वार लागत आणि काहीं
गुणामहि येईना याप्रतिता निश्रये जाणा जे, हावेळीत जायें.
त्यास छ १८ गेजी दहा आक्रम प्रतिम दिवमाचे आमलात
त्या वाज्यातून येनाधुरवर हवेळीत आले जाते वेळेस
आवी देवदर्शन करून मग वगते गेले. ते समई मुनसदी
मडली व सेनामाहेव व सेनावाहादर व मन्यामापू येस
समीप होते त्याउपर छ १८ गेजी रात्रऊ दादाहि वाज्यात
गेले होते. तो आगी प्यराची भ्राती होनी त्यामुळे काहीं
बोळले नाहीं. हे हाक मारीत तो ते उगेच भ्रातीमवेच
हुकार मात्र देत. त्याउपर छ १९ गेजीहि आस्तमानी
मागती गेलेच होते हा हका मारल्या परंतु प्यराचीच भ्राती
तेव्हाहि हुकारच दिव्हा आणि श्रीमानवावा येम मात्र ते
वेळेस भ्रातीतच शब्द केल्या त्या प्रसगी दोन रोजहि मी
आज्ञाकित समीपच होतो छ १ मजकुरी दोन प्रहरा
१५

उपराति ह गेक दोग पेळा हाळहि जाले. मागील दिवस पयनेन पोते तेहि छ मजकुरी घेतली नारी. मूत्र तें पिननाच्या मागल्यासिवाये होतच नार्ही. काढा करून आणाय र मेलजून पिनमारी मागची लागली. आणि मलउर्ध्व चालायी लागली येंतें उपाये होतात. वघे व ब्राह्मणमीपच जागतात. नयें ब्राह्मण वीम आणची आनुष्ठानापातें आगो गचें आठ ब्राह्मण नित्यचे जपान आरेत आतांगिरी त्याच्यागनागारेनुमे फार जपतात रात्रदिवस शेंकनति फार करिनात. नाता प्रमाणचें रोग शरीराचें चेंत येकहि रोग नाय ते, सोमाय. वर, ईश्वरकृपे करून आगम होईल तो मुर्खन आले तदनंतर राजेश्री जगाना रणपुनाय याचा वातमीची प। छ. १४ गालपलीची चौदावेंतें मुत्तगना आली ती छ १८ गेजी येथ तिसरे प्रश्न दाखल जाली. त्यातील मजकूर येस जे, राजेश्री येजप्रतगम भगानीशकर याची नवावासी मुलाजमत जाही. नंतर येहनीशामजग याचीहि मुलाजमत जाली याय जगान नाये मरफाज करतील ते पाहावे, येहेती शामजग यासी आगावयास मोईनुधेला व करणूलखले व रागविलइवान व सवप्रतगान निर्मलेस गेले होते. त्याणी गेऊन गेऊन मुलाजमत करविलीयावर नवाव वसुमतचे मय्येस्त मोईनुधेला आरेत. आदीयाप निश्यात्मकता जागसाप्याची निवीष्ट नाह. दहराची आरे मुलाजमत मात्र वडली नवाप्रति निर्मलचे सहलेस जाणार. दोचौ रोजात जातील येस वर्तमान आले आदे. येहनीशामजग मुलाजमतीस आले तेव्हा समागमे त्याचे दिल्यावरजग फिरगी जगमीस व नेख फोपुत्या व मिर्जाज्यान व इनसार आली खान इतके होने दस्तदस्ता हजर जाले नवावानीहि नजर मुगरकीन दस्तदस्ता मुलाजमत घेतली येसी वातमीची पत्र आली आरेत गिस्तार लहाण मोठा मजकूर राजेश्री सदासिवपतदादानी लिहीले आहे त्याजवरून व्यानास येईल, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

२१७

रु न ९६ श्री ता. ४ मार्च १७८३
फा. न. १
पत्र न. २०२

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ताा छ २९ माहे सालाबल पावेतो

उपाये करून माझले बाले हे बतमान पूर्वील पत्नी याहेवांचे सवेंसी विशिष्टी लिहिटी हावी त मनन हाइल. छ ११ राबापासून चार राज आराम्य आहेत ययच भीरुप करून आराम्यता बावी तर मरिह्या पयरा दिवसांनी शक्ती यइस परतु मरवसा पुग्न नाहीं जेव्हा भीरुपकरून आराम्यता हाइल हा तीन सुदीन असे यानंतर राजभी म्हाजी खुनाथ याणी बातमीपत्र छ १४ गाल्यवली सेनापुरघरांस आखी आहेत त्यांत मजकूर पैसा ज निमलकरांच व नवाथांच फौजरी ल्हान्नी बाखी विज्या-लच्या गर्गीनून बाहेर फारसीस सरदार निघोन नवाथाकडील शरफदौत्र येवता पुत्र सवलतका यखी ल्हान्नी बाखी सवलतकागार गाळा खगून गुहय्या म्हापून पाये उद्भन गत्य आणि फारसिसाहि गाथची कम्म खगळी आहे यामुख पुत्र मजकूर हाऊन नवाथाची स्वारी सवलतकाचे त्रियस गत्य म्हापून हाऊन पानदान आतरदान करून सवलतकाानी पाडा नवाथास नबर फराययाविही तयार कळ्य त्यास पांग त्याचा त्यास एनात करून त्रिहा आणि गन इतर सो ल्हास त्रिहा इतरक करून नवाथ आपठ इरियस गळ त्याउपरी तिसरे दिवशी सवलतकागासास गाथचे आभारन धनी हाऊल देयभाळा बाखी निमल-काकडील पायसहि खगळ आहे आणि नवानलान्नीनहि आळमे आहे य नामी म्हाल राजभी उदमपन म्हणोन आहेत तहि निमलकरांकडून नवाथाकडेस आतात येतात पुढ काय हाइल पाहाये येवी बातमीगत्रे यय आखी आहेत सवेंसी भुत हाय हे विशिष्टी सविस्तर वतमान राजभी सवयिदपंतडाग याणी लिहील्य आहे त्यावरून मित्रि ह इल. साहवाच सवेंसी भुत हाय हे विशिष्टी

२१५

७ नं १६ श्री व. १९ फेब्रुवारी १७८३
फा. नं १
पत्र अ २५९

साहवाच सयणी आग्रभाऊ मजहारी यास कृतानक विचारना यणी अ यथील कुलास सागाइत छ १५ माह र्ग मयस पावेता न्ना नागपूर यय साहवाच कृपायल्यकून करून आग्रभारागें पतमान यथास्थित आम विनोय यधीन पतमान यधीन भीमत राजभी सेनापुरघर यंस म्हाच म्हापन चार त्रिहा उपाय न देऊन शरीरी आगम

हाते तो मजकूर छ १५ रोजी पत्री सेवेवी विशिष्टीना उल्लय करून पत्रे उधवाली खाना झाली त्याउपर छ मजकूरान प्रात फाटीपासून म्हाचि म्हापेन व पोटांती कळ हाऊन प्रात फाळपासून गन प्रहर पावेता न्हूतच भनी झाले साहच म्हाची यथा होती तेव्हा फवल मार्गतीक अवस्था होती ते करून करून ऐकवत नाहीं पैसा उपद्रव होता तेव्हा दा प्रहर अवशय उपाय करून साह पटिकानी मूत्र बाख्य परंतु शरीरी फाहली प्रहर रात्र पावेता होतीच वरचेवर उपद्रव त्यासच कळीचा होतो आणि शरीरही बहुत बबर झाले आहे भीमत राजभी सेनासाहेयसुम व मय्यावापू व सुतसदी मंडली जैसे नवी इवेली पाहाक्यास गळे होत आणि राजभी सेनावादाद आपल म्हांत गळ हाते आस्तमानी कुया वाळ्यांत सेनापुरघर जय आहेत तयें फोडी खासेही नव्हते आणि सुतसदीही नव्हते त समई राजभी सगलीकपंतडाग व वेम्हनी राजभी नायकम मज्जी जैसे उमयेता सेनापुरघराकडेस गळ विवगच येऊ बागा हाते तव्हा सेनापुरघरांनी ध्ययमुल बहुत विवास म्हांती केळी तेव्हा गवांनी उतर कले जे आगही हे तुमच विपरी वैषाच विनंती हेच करितो की आपल्यास घदाशीत चौक्यास असावी जैसेच इच्छिवां वर आपन म्हांती न करावा इतर कृपा करून आराम्यही करील. चिता न करावी जैसे बाल्ये बाल ते समई नी आसं कांयही सनिषच होतो सेनापुरघर दागली झोलिले ज आता ही ल्येया मजकूर सत्सवेना यासच तुम्ही प्रात फाळी उरूंक येऊन राजभी भीमान वैष वगैरे आगळी वैष योळऊन म्हाचि चिकित्सा म्हांतां आपून उपाये करण तो करावा येथ सेनापुरघर पोळले मग दाग म्हागळे जे मी उदरक प्रात फाळी आपले आठेममाणे येऊन पविरो येवी विनवी केळी उपरांतही सेनापुरघरांनी गहास दत मान निमलकरांचे संगितले ज म्हांतीमामका यांची मातोभी छ ११ रोजी नवाथच डेरीमांस गळ हात छ १२ रोजी फिन्न मापरे आळी परतु यहातीमामदेग यल्ल निना नाहीं हे न कले यहातीमामदेगाकडील दिस्वरका आहे ता बहुत ल्हान्नी आहे त्यास कम्मन पर फल आहे व तिथी म्हाणोन प्रहस भन्ना माणूस होता तो नवाथाक पांगय गय आहे त्यामुळे ऐकिले तर न कले यते पतमान सेनापुरघरांनी दागस संगितले इतरक पाक्यां होऊन मग पगस आळ राजभी म्हाजी खुनाथ याणी यातमीची पत्र निमलकरांकडील पाटांयही ती छ १५ यायणी आसी त्यानील मजकूर यय निम्मा करून राजभी दाग (आग्र)

२२३

र नं. १६

श्री ११ २३ फेब्रु. १९८३

फा न. १

पत्र न. २००-२०१

साहेबजी सेवेची आज्ञाप्रमाणे मराठ्यांनी तसे जतानेक
निघाली. येथील जुमळ सांगलीला उ२० मोदी गावळ
पावले। मु। नागपूर येथे साहेबजीने जतापोषणे आज्ञा सर-
वाचे पंतमान व्याख्यित आज्ञा तिथी मिगत राहिली
तेनापुरधर राजे मुत्तमई देवेंद्रा नागपूर पुढी छ १६
सालवरी सेल्लो पिगती ते लगे होते आले. त्याउपर छ
१७ रोजी रात्र मागील पाच रात्र दहा गज रागाता ते
समईसमय सीतलसहि आज्ञा त्याउपर सेनाचा चिन्हिया
करवी यास्त्रिता संपु मुत्तमई व रात्री सदामिसपनदश
व भीतान वेग व उत्तराभात प्राणम सिद्ध पुरांचे आर्थ-
कून व श्रीमत राजे ही सेनामादेवमुनी तसे प्रसन सर्वोणी
निवृत्त सेनाची चिन्हिया होती. परंतु त्यांना आपण
चिन्हिल्या निश्चये जाण नाली. मुत्तमई उपद्रव तो थैक
वेळेचा भग्नसा करवत नाहीं. कड होनी तेव्हा केवल
शाखावस्थेचीच होनी तेव्हा द्विर्दिने पायन नाला आणि
शोकून एकमत नाही. येथे पिलातून निनदा च्याग्दा
मित्रारी मागीली तेव्हा मृत होतो येथेच न्यारी प्रहर
रात्रि येदन्यायेच करवे लागते वैसी आवस्था आहे मृत
जालिनावर काहाने आराम असते. तो प्रस्तुत छ १७ बीचे
रात्र पावन छ १९ रोजीसर्वतो उग्र थैक मतत आगी
आहेच. ब्रहत ग्यानता आहे उग्रविघट्ट वाटा व अवश-
धादे देत आहेत उन्या बाड्यात वारे लागते आणि कारी
गुणासहि येईना यास्त्रिता निश्चये जाला जे, हावेलीत जावं
त्यास छ १८ रोजी दहा आत्म घटिका दिवसाचे आमलात
त्या बाड्यातून शेनाधुरवर हंवल्लेत आले. जाते वेळेस
आधी देवदर्शन करून मन वरते गेले. ते समई मुत्तमई
मटली व सेनामादेव व सेनावाहायर व मन्याबापू यैसे
समीप होते त्याउपर छ १८ रोजी रात्र दहादि बाड्यात
गेले होते. तो आगी ज्वराची भ्राती होती त्यामुळे काही
शेवळे नाही. हे हाक मारीत तो ते उगेच भ्रातीमयेच
हुकार मात्र देत. त्याउपर छ १९ रोजीहि आस्तमानीं
मागती गेलेच होते. हो हका मारल्या परंतु ज्वराचीच भ्राती
तेव्हाहि हुकारच दिव्हा आणि श्रीमानवावा यैम मात्र ते
वेळेस भ्रातीतच शब्द केला त्या प्रसंगी दोन रोजहि मी
आज्ञांकित समीपच होतो. छ १ मजकुरी दोन प्रहर

26

उपरातिरु येक दोन वेळा ढालहि जाले. मागील दिवसी पन् वेत होते तेहि छ मजकुरी घेतली नाहीं. मूत्र तो पिचकाऱ्या मारल्यासिवाये होतच नाहीं काढा करून आत आवश्यक गेलउन पिचकारी मागवी लागती, आणि सलईही चालवावी लागती. यैसे उपाये होतात. वैद्य व ब्राम्हण समीपच आगतात. नवे ब्राम्हण वीस आणखी आनुष्ठानास पातळे. आंगां रचे आठ ब्राम्हण नित्यचे जपास आहेत. सायनगिरी कणवयास शनासादेवसुभे फार जपतात. रात्रदिवस गेहनताहि फार करितात. नाना प्रकारचे रोग शरीरास जालेत. येसहि रोग नाहा जे, सोसाव वर, ईश्वरकृपे करून आराम होईल तो सुदीन आसे तदनंतर राजेश्री दगाजी रणुनाथ याची वातमीची पत्र छ. १४ सालवलीची चौठालचे मुकामची आली ती छ १८ रोजी येथ तिसरे प्रारो दगपल जाली. त्यातील मजकूर येस जे, राजेश्री येशवतगव भवानीशकर याची नवावासी मुलाजमत जाली. नंतर येहतीगामजग याचीहि मुलाजमत जाली यावर जगाम काये सरफगज करतील ते पाहावे, येहेती-गामजग याची आगावयास मोईनूदौला व करणूलवाले व सगत्रिलइस्तान व सलावतस्तान निर्मलेस गेले होते त्याणी येऊन येऊन मुलाजमत करविलीयावर नवाव वसुमतचे मयेस्त मोईनूदौला आहेत. आदीयाप निश्चयात्मकता जावसालाची निवीष्ट नाहीं ठहरावी आहे मुलाजमत मात्र घडली नवावहि निर्मलचे सहलेस जाणार. दोचौ रोजात जातील येस वर्तमान आले आहे. येहतीगामजग मुलाजम-तीस आले तेव्हा समागमे त्याचे दिलावरजग फिरगी जगमीस व सेर फौजुल व मिर्जाज्यान व इनसार आली खान इतके होने दस्तदस्ता हजर जाले नवावानीहि नजर मुबारकीन दस्तदस्ता मुलाजमत घेतली येसी वातमीची पत्र आली आहेत विस्तार लाहाण मोठा मजकूर राजेश्री सदासिवपतदादानी लिहीले आहे त्याजवरून व्यानास येईल, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

२१७

रु न. ९६

श्री ता ४ मार्च १९८३

फा न १

पत्र न २०२

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ २९ माहे सालाचल पावेतो

साहेबांचे कृपावलेकडे करून आश्रयार्थीचे वर्तमान यथास्थित आले विशेष. भीमत राजाभी शेनापुरावर यांचे शेरीर प्रकृतीचे वर्तमान छ २१ राज्यवर्षी पत्रं सेवेसी लिहीली आहेत त्यावर छ २५ राज्यवर्षी शेनापुरावर यांची स्वारी श्री आश्रयार्थी प्राप्त केली सत्तवे पटिकेचे आमळेत निवासी आधी श्रीरामनंदाचे दशन करून मग भाग्याच्या सांध्यावर हात देऊन येऊन पालवीत येवून स्वामी आश्रयार्थीकडे निवासी समागमं भीमत राजाभी शेनापुरावरसुमा व राजेभी शेनाबाहादूर व मन्यापू व बालसाहेब व वेगमूर्ति राजेभी बाबरा व शेनापुरावर उपाय व श्रीमानबाला देवे व बंक गत मुतसदीहि समागमं हातं सरावर लक्ष करीरे सब मंगळी समागम हाते आश्रयार्थी आऊन देवधान करून तेसच आश्रयार्थी आऊन आले. येऊन चार सा पटिके एनेमा हाऊन वेसळ हाते शरीर ता बबरक बाल आहे मुशता उपद्रवहि कमी बाल आहे परंतु दिवस रात्रीत एक दान वेळ इंदियंत पिचकारी करती लगती तेव्हा मूष होत आदिवाय निताल्लपण आश्रयेता बाली नाही परंतु काहीसा गून येऊन शरीर प्रकृत करी आहे त्यावर छ २५ राजीच दीड ग्रह रात्रीचे आमळेत आधी सीतम्बर आला आणि मूशताहि उपद्रव करत बाल्य ता छ २६ राब मद्र वारपावेतो दीड ग्रह निवस ये अ परिशत ध्येया यऊ लतत बाली तव्हा आश्रयार्थी उपाय करे आणि इंदियंतहि पिच कात्या मारल्या तव्हा दिवा प्रहाराउपरांतिक सीतम्बरहि घम बाल्य आणि मूशहि बाल्य मग काहीसा आराम बाल्य परंतु शरीरी स्थानता आहेच छ २७ राब रात्रिवाते काही उपद्रव बाल्य नाही छ २८ राजी सामबारी मागील ग्रह निवस राहता मुशता उपद्रव बाल्य ता बहुत बली केले परंतु सत्यवर आश्रयार्थी उपाय करून इंदियंत पिचकात्या मारल्या उपरांतिक गत पटना दिवस राहता सुखसा जाऊ येवी प्रकृत बाली आहे. परंतु निवस सुखसा यऊ दिवस उपद्रव हाता परंतु माग्यापधो उपद्रव मूशता कमी हाता परंतु निताल्लपण हात नाही कथल शरीर स्थान आहे त्यावर छ २९ राजी मंगळबारी प्राप्त काहीच मूशता उपद्रव बाल्य ता तीन पटकापावता भमी फळे उपायार्थी पिचकात्या मारून यथा घम फळी सुखसा बाल्य देता यथेचा प्रहार आहे यथा पुरत नाही यऊत त्याच मारा मजूर राजाभी सगलियपटकाणी कपी लि। आहे त्यावर छ ३० हास. सवेसी श्रुत हाय ६ निरापित

२१८

ख. नं १९
का. नं १
पत्र नं २४

श्री हा १२ मार्च १८८२
पौष २४ राखर सप्तम

साहेबांचे सेवेसी आश्रयार्थी मखारजी वरप कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ ८ माहे रविवस्तर पावेतो साहेबांचे कृपावलेकडे करून आश्रयार्थीचे वर्तमान यथास्थित आले विशेष (सा) हेवी छ २१ राज्यवर्षी आश्रयार्थी पाठविणें ते उत्तम समई पाऊन सिंधी वडिले पत्री सेवकांचे आश्रय जे जालें वर्तमान लिहीत आपें त्यावरून येथील वर्तमान येसच, भीमत राजेभी शेनापुरावर यांची शरीरप्रकृत दोन दिवस चांगली आस्तते दोन दिवस उपद्रव हाता उपाय पिचकारीचे व योग्यत व्यावयवे करावे तेव्हा मुश मारलें हाते हेच चाललें आहे आठ दिवस गून चांगला चाल्ल्य येस नाही पुढें होदळ प्रकृत तेसी सेवेसी लिहून पाठवीन निमळकळील वर्तमान नवाचानी निमळेत बाऊन मुकाम येव्य आहे. निमळकळ्याची मुलमाफ्त, जीववस्तुबां जुने निमळत पाठविली पुनीळ टाहयव बाल्य नाही बाल्य मूशत लिहीणीयांत याईळ मूशत वातनी आहे राजाभी राजाराम मुकुंद यांस कटकचा मुमा बाल्य येथून निघोन गेले समागमं हमार चारघें छेक आहेत येथील नमणूकीचे हाते तच दिव्ये आहेत शेनापुरावर यांस बर वाटत नाही साहा महिने हात आले वरात टकूदाह दुसरी कन्या यांस वामूचा उपद्रव दान महिने बाल्य आहे उपाय करीत आहेत राजेभी मवाली बाल्य यांचे पुत्र वल्लवराव याची वी गुदस्ता निवतली यस्तव वल्लवराव यांचे हय फळगून शुध्व सप्तमी सोमवारी येथून पांच नोस हिंगणे गांव आहे, तेच गेले आहे मवालीपतभावा राजाभी शेनाबाहादूर यांस लग्नास घऊन गेले आहेत आश्रय उदरक यतीळ राजाभी शेनाबाहेरसुमा शेनापुरावर बाल्य छंदव आस्तात औषध व पत्रे व धरमार सच करणें त्यावरून आहे राजाभी दयापतिंग गायेलाडकर यांस व रामाजीपत धिबान यांस छ ५ राखरी फय येऊन निरा दिव्या छ मजुरीच मूच करून गेले गटास स्वस्थानास गेले राजाभी सगलियपटकाणी यांनी पत्र लिहील आहे, त्यावरून अपम हाईस. सवेसी श्रुत हाय ६ निरापित

२१९

रु. न. ९६ श्री ता. १८ मार्च १७८३
फा. न. १ पौछ २४ राखर सलास
पत्र न. २०६ फाल्गून मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृ[ता]
नेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ १४ माहे रविलाखर
पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून
आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथस्थित आसे विशेष. श्रीमत
राजेश्री सेनाधुरधर याची शरीरप्रकृत छ ६ रोज ता छ ८
रोज तीन रोज मूत्राची पीडा फार जाली त्याणे श्रीमी वृद्ध
केले. त्याजवर छ ९ रोजी शरीरास आराम किंचित जाला
तो छ १० रोजी व छ ११ रोजी प्रकृत वरी होती.
त्याजवर छ १२ रोजी पुन्हा मूत्राची पीडा फार जाली
औषधे चालली आहेत दोन दोन घटकांनी मूत्राची प्रवृत्त
होऊन तिडीक लागने आणि कमरेखाली पायास आगदी
शक्ति नाही, येथे म्हणतात कदाचित् माण[सा]नी धरून
उभे राहिले तर उभे राहवत नाही शरीर दुखण्याने फार
क्षीण जाले आहे. लहान मोठी आनुष्ठाने व दाने जाली
व होत आहेत. वैद्ये आवघे मिल्हून दगरोज औषधाची
योजना करितात आणि औषधे घ्यावयास व पय्ये करावयास
आनमान करीत नाहीत. याप्रमाणे वर्तमान शरीरप्रकृतीचे
जाले आहे. मामलतीचे व कागदापत्राचे कामकाज सेना-
धुरधर याच्या कानावर घालून श्रीमत राजेश्री शनासाहेबसुभा
करितात. नवात्र निर्मलेवर आहेत साहेबजादे पोलादजग
पुण्याहून आल्याउपरी कूच किंवा काय ठहरने ते ठहरेल
म्हणून बातमीत आहे. राजेश्री गणपतराव दीक्षित नासिककर
मुद्रमुखा व आणखी दोन तीनसे यात्रा श्रीकासीस जाण्या-
करिता येथे आले येथील कागदपत्रे घेऊन गट्याचे मार्गे येका
दो दिवसानी निघोन जातील. मडत्याकडील छ ११ रोजी
बातमी आली आहे जे, राजेश्री रघुनाथराव बलाल याणी
गजेश्री आताजी राम याची खानगी चवऱ्यागडास केली.
समागभे च्यार हजार फौज वेऊन चवऱ्यागडास येऊन पोहचले,
येसी बातमी आली आहे याउपर जैसी बातमी येईल तैसे
सेवेसी लिहून पाठवीन. राजेश्री महिपतराव दिनकरराव यास
छ ६ रोजी सेनाधुरधर याणी विडे दिले. पालखी पहिलीच
मारनिलेची होती, तिचीहि परवानगी जाली आहे. वराड-
प्रातीचे दोन हजार लोक सरकारातून मारनिलेचे निसवतीस
सांगितले आहेत पुढे वस्तराकडेस पाठवावे येथेहि बोलण्यात
आहे. पुढे घडेल ते खरें. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२२०

रु. न. ९६ श्री ता. २१ मार्च १७८३
फा. न. १ पत्र न. २०४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक
विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ १७ माहे रविलाखर
पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञा-
धारकाचे वर्तमान येथस्थित आसे विशेष श्रीमत राजेश्री
शनाधुरधर याचे शरीरप्रकृतीचे वर्तमान छ १४ रा खरीं
सेवेसी पत्र लिहीले आहे. त्याउपर छ मजकुरी रात्रज
ग्रहसमई खालते माणसाचे खाद्यावर हात देऊन उतरून
आले ते देवधरापासी येऊन गगोदकानें शान प्रयमता
केले, शान करून गोदाने दाहा पधरा आपले हातें दिल्ली
आणखी पुढे द्यावी तो इतकीयात सीतज्वराचा उपद्रव
तेसमई तेथच जाला तो आगावर शालजोड्या पाघुणें
घातली परतु त्याचा उपगम होईना तेव्हा तेथे देवधरास-
मीपच निद्रस्त जाले. उपरांतिक श्रीमत राजेश्री शना-
साहेबसुभा व शनावहादर व मन्यात्रापू व बालासाहेब व
बाईसाहेब व सर्वत्र मडली मिल्हून आद्योतरसे गोदाने
दिल्ली. येक गाये व पाच रु॥ वरती दक्षणा येणेप्रमाणे
सदरहू गोदाने दिल्ली. त्याउपर ग्रहणाचा वेध मुक्त जाल्यास
सेनाधुरधर यास मागती त्या वेधेमवेच आणखी गगोदकानें
शान घालून तैसेच मग वरते आनले येप्रमाणे व्येथेची
प्रकृत जाली आहे मूत्राची व्येथाहि आहेच पिचकारी
मारतात आणि औषधेहि चाललीच आहेत आठव्यार
दिवस व्येथा दूर होऊन प्रकृत येथस्थित आहे येसा अर्थ
नाही, व्येथेचा निश्चयेहि करवत नाही वैद्येहि श्रीमानवावा
वगैरे समीप आसतात. राजेश्री सदासिवपतदादा याणीं
पत्रे लिहीली आहेत त्याजवरून निवेदन होईल सेवेसी
श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२२१

रु. न. ९६ श्री ता. २७ मार्च १७८३
फा. न. १ पत्र न. २०५

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक
विज्ञापना. येथील कुशल ता छ, २३ माहे राखर पावेतो

मुगा नागपूर येथे साहेबांचे कृपाकळ्याने करून आशाधारकाचे वतमान यथारिधित आसे विशेष येथील वतमान छ १६ गावरी तवरी लिहून विनित फलेच आहे आलीकडे श्रीमंत राजाजी धनापुरकर यांची घरीयमकृत काहीही बरी आहे निम्नांत गान वले उपग्रय मूलाचा हातो पिचमारी करावी समगती याप्रमाणे साहा निवस गेले आहेत याप्रमाणे वधा हा मी हात गली तर महिन्याभरे बाहेर कस्येरीस वनांत वपस सिमय्यचे पचमीस हाथीवर स्वारी हाते मरगार व मुतमरी मंजरी व मातधर गावचे लोक येसे निम्न विरग रंग स्वस्त बाहेरलेन आधितयार नवाणीयाने दाह बाऊन तळ आहे ते बाध घऊन शुक्रवार नवाजीयाने दाहलत यंतत मागीं सवकार मंडली सीचा[य] गासावी सारधर मंजरीसी स्वस्त यंतत या घनपुरकर यांस परे यांत नाहीं म्हणून हाथीवरच्या स्वारीचा प्रकर राहिल हयलीवर नऊयग आरे तय आराध करून सिपणें रंग करून कोणी अनाया आसत्य मन्दाटे मटळी पोलाऊन नवर बागांतच स्वस्त घनापुरकर हयलीतच होत श्रीमंत राजाजी गतासादेवमुमा व घनासाहाय्य व राजाजी मन्मथपू येसे रंग नऊयगांतच राखले यानंतर राजाजी काजी रसनाय यांनी पत्रे निमलेहून छ १४ व छ १७ व ता १९ गावरी येता माग येऊ आर्या स्वांतील मजदूर येसाच, यहावीधामका यांस नवायांनी माहीमउत्तन दिव्हा व विताव बफरगैत्यप्रमाणे नावाचे वेऊन गोदीने सरकराज केले आहे परंतु आगियाय त्याच कामाचा धरय त्यांस नवायापासून हातन याग नाहीं माइन्हील मन्मथ, कागास नागी लखन दव आहे यावर येथे नवाय यहाल महीन काय सरकराज हातील त हात आगियाय आमलात कागतहि यत नागी आणि आठ नागी सांपत्य नवायही निमल्यवरच स्वस्त आहूत हाथी व य व अल कोफण्यानीयाच चराहून गान आत नवायच मनोन काय आहे ह हाय कोही करून नागी मसलीत पाऊन बसी हाहल तेनी लिहीण्यांत यात म्हणून मागनल्यां घातमीपत्र आग्या आहेत याप्रमाणे दमनमरुत राजापुर यास साधे दमन हात चढ याग यात यक हूत साहय यन हात त्यांस व्यापमन यानी सनापुरकर यांस निवति फली थी फल्लमरुत कोरी मर्या या नाहीं आणि वतमानाह फला नाहीं वय निवामन छग साहेब यांस निगन दावा दम मन्मथ त्यावरून घनापुरकर यांनी छगसाहय यांस निगन छ १८ याची मन्मथी लिहा याप्रमाणे यांनी दमनमरुत यांस त्यांस सनापुरकरांनी येऊ

सिरपेंच व सेला पागाटे पैठणी व जामेवार व किनस्ताप व बांडा व दोन हबार का। सन्नास दिव्हा याप्रमाणे रवागमी ईश्रबांनी बाडी छ २१ रोव मगसवारी ममोस प्रहर रात्री राहाता कूच करून गेले समागम पनास माणूस छापीदपथा बाहेर आहे व आधीचसे तांबडे कुट्टीबाळ पुरवी, वमय नदुला तास्तान येसे तीनसे पायदल व हाथी येक व ठं वीस येसे सामान समागमें घऊन काकचे मागे गेले च्यापमयनहि चार पांच कोस समागम गेले हाते करकड मजदूर राजेभी सगसिवपंत दाग यांणी लि। आहे त्यावरून विदित हाहल, सेवेसी भुत हाय हे विश्वासि

२२२

क. नं. १६
का. म. १
पत्र. व. १२६

थी. ता. १ एप्रिल १८८३

साहेबांचे सेवेसी आशाधारके मुखारजी करप हूतानेक विश्वापना येथील कुचल ता ३ माह च्यादिवसक पावेता मुगा नागपूर येथे साहेबांचे कृपाकळ्याने करून आशाधारके वर्तमान येथारिधित आसे विशेष साहेबां छ १७ रासतचे आशापत्र पाठविलें तें उतमसमई पाऊन मसलीथी वंदन करून सिरि वरिले पत्री सेवकास आशा ज बाहे वतमान लिहीत आण त्यावरून येथील वतमान येस ज, श्रीमंत राजाजी धनापुरकर यांची घरीयमकृत सांपत आठ निवस परी आहे दिक्सांत यन्मादे वंछस मृशाचा विकार हाता, तेथे पिचमारी करावी समगती श्रीरामनवमीचा उग्रय वपास हातो उपास निरहार करीत आसतात त या निरहार हात नाहीत घरीर फेक आशक व व्यथा आंगी आरच यामुळ सिप जळे आहे श्रीमंत राजाजी धनासाहबमुमा यांबदारी भीची पूवा व बाळमध पाय घुऊन गंध घऊन पूजा करितात आपय यंत्रा सकार्य व यंत्रा सं यात्रांनी व्याजयल यऊन यंत्रा गान पठिरा फल्ल नमस्कार करून यरत आतात हाया गातछांनी धरून आणारे समगतात सनासाहबमुमा उपास निगन करीत आसतात व राजाजी धनासाहय व मन्मथान् उभारांनी बाळमध्या पुत्रपुत्र साहित्यात आशतात घना पुरकर यांन घरीगी आपय नाहीं यांबदरितो नानसागरंग कपाप्रमाग हात नाहीं यानीय कपा हात दिवसाय

देवाजवल नाचहि होतो. येखादे वेलेस गनासाहेबसुभा येऊन बसतात, तेव्हा कोन्ही भले लोकहि येतात याप्रमाणे उछाहाचे चालत आहे सागरवाले याची फौज चवऱ्या-गडाकडे आली म्हणोन पत्रे वातनी आली आहे. नवाब निर्मलेवर आहेत. कलकत्याहून इमाजुदौला याची पत्रे सेनाधुरधर यास तिलगुळाचे जात्र आले व बरे वाटत नव्हते ते बरे जाले म्हणोन येकून सतोप जाला म्हणून आली दोन तीन दिवस जाले वरकठ लाहाण मोठा आर्य राजश्री सदासिवपतदादानी लिहीला आहे त्यावरून निवेदन होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति

२२३

रु. न. ९६ श्री ता १३ एप्रिल १७८३
फा न १ पैा छ १७ जावल सलास
पत्र न. १२७-१२८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ १० माहे जमादिलावल पावेतो सुा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. श्रीमन राजश्री शनाधुरधर याची गरीरप्रकृत बरी आहे आवश्यक उपायहि राहविले देवाचे तीर्थच वेतात आपले आगे हातीं काठी घेऊन स्वसतोपे चालतात पिचकारीमात्र ती चौ दिवसी येखादे वेलेस करावी लागती छ ५ रोजीं शनाधुरधर याणी देवाची पूजा करून तुलसी देवास वाहून तैसेच नव्या हवेलीस गेले जाते वेलेस जुन्या हावेलीचे भितीस उतरेकडस चवकट लाऊन यावयाजावयास वाट करून मग जुन्या हावेलीतून नव्या हावेलीस गेले आवग्र हावेली पाहून दोन घटिका बैसले होते तो श्रीमन राजश्री गनासाहेबसुभाहि देवाची पूजा करून गेले तेहि सनिध होते मग दो घटिकानंतर जुन्या हावेलीस आले तेच दिवसी नवाबानी हाकीम टोघ पाठविले ते छ मजकुरी दोप्रहराचे आमलात गहरानजिक येऊन पोहचले हकीमाचे नावे महमदमात्र व मिर आफताव यैसे दोघे आले आहेत त्याचे मुजारतीस महमदआली व सताजी नाईक पाठविले होते ते घेऊन आले त्यास राहावयास जागा महमद आमीनखान याची हवेली नजिक बरीदखान जरीदखान याचे हवेलीनजिक हवेली आहे तेथे राहावयास जागा दिल्ली. त्यास हवेलीत पोहचाऊन दोनसे रु॥ खर्चासहि

दिले. त्याजसमागमे सरजाम येक पालखी व येक उट व दोन तीन गाडे व भोई व माणसे मिलून पनासेक आहेत. आदियाप शनाधुरधराची व हकीमाची भेट जाली नाही छ ७ रोजी गुरुवारी सेनाधुरधर याची स्वारी रात्रऊ कथेस राजेश्री भवानीपत आवाचेय गेली होती. समागमे शनासाहेबसुभा व गनाबहादर व मन्यावापू होते तेथे दोन घटिका बसून माघार हवेलीस येऊन आर्ती केली नव दिवस कथेम घटका दोन घटका बसत होते येखादे दिवसी आरतीहि करून जात होते. वर्षाम नवमीम दोन प्रहरा रामजन्म होऊन आस्तमानी चौ घटिका रात्री देवाचे वाहाण निवत आसतें तैसेच यदाहि रामजन्माचे वेलेसहि दोन प्रहर पावेतो देवापासीच होते आर्ती करावयाचे वेलेस उभे राहिले आरती होजे तो बैमलेच होते उपरातिक आस्तमानी देवाचे वाहाण च्यार घटिका रात्रीस निवत आसते त्याप्रमाणे निघाले होते तेसमई सेनाधुरधर आन्हवानी पाई वाहाणासमागमे आदितवार दरवाजीपासी हणमत आहे तेथ पावेतो गेले. समागमे सेनासाहेबसुभा व शनाबहादर व मन्यावापूसाहेबहि होते. तेथे मास्तीचे दर्शन करून मग पालखीत बसून वाहाण मागे टाकून आपण पुढे जागेश्वरास गेले. श्रीसाबाचे दर्शन करून तैसेच श्रीव्यकटेशास गेले श्रीचे दर्शन करून माघारे हवेलीत दाखल जाले. वाहाणासमागमे त्रिवर्ग साहेबजादे होते मागील प्रहर रात्रीस वाहाणासमागमे हवेलीस आले उपरातिक छ ९ रोजी दशमीस ललीतहि रात्रऊ मागील प्रहर रात्र राहे तोपरित जाले रागरग उछाह येथास्थित जाला तेसमई सेनाधुरधरहि देवापासीच तत्समयेपावेतो बैसले होते ललीत होऊन आरती जालीयानंतर मगहि दोन घटिका तेथेच बैसले होते मग देवाजवलून उठले. याप्रमाणे उच्छाह येथास्थित जाला व गरीरीहि आराम बराच आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति

२२४

रु न ९६ श्री ता १६ एप्रिल १७८३
फा न १ पैा छ २८ जावल
पत्र न १२९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ १३ माहे जमादिलावल पावेतो साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान

यथास्थित आस विराप भीमंत राजभी सेनापुरंभर यांच आराम्य हात आस आहे आपले पाह बिना उतरतात नवतात घडी धीन आहेत दिवसेंदिवस येत आहे अनेक ह्या कटी आहे. राजभी विस्मय सिवधर यांणी निराप मरुतप्यस बदन्यास घेतल्य आहे. धर्मीत गाविंराम सिवधर मऊ वडेल हाते व मूख्य पावले, याकर्तिता हे घवळ क्रमाद्यती निराप घडून जात आहेत नवायकडील हे ये गेव आस आहेत त्याची नाबनिची आदीकरून छ १० अमात्रियवळचे पत्री सेवेसी विज्ञप्ति लिहीली आहे त्यापर त्यांची व घनापुरंभरची भेट खाली नव्हती ते हवेवीत येऊन उमर्याती घनपुरंभरची भेट घेतली औपस त्यांच हातचे प्यास न प्यावे येसे विचार करून उगच लवळून ठेवले आहेत वरकड लहागमाठा आध राजभी वरासिधवंतगानी लिहील्य आहे, त्यावरून गृत हाइल. संवसी गृत हाये हे विज्ञप्ति

२२५

ख. नं. ११ थी. वा. १० मे १७८३
 का. नं. १
 पत्र नं. १११

साह्यांचे सेवेसी आक्षारक मल्हारजी वारणे कुतानेक विज्ञप्ता येथील कुचळ ता. छ ८ माहे अमादिलख पावता मु॥ नागपूर येथ साह्यांचे कृपावलेकने करून आक्षारकपत्रे घतमान यथास्थित आसे विरोप विरापे साह्यां आक्षपने छ २ आक्षवळ व तागावत छ २२ अमात्रियवळ व १७ आक्षवळ येसी तीन पत्रे पाठ विरा ती उतमसमर पाऊन मस्तकी वरिली त्यांत सेवग्रस आक्ष, बळ वतमान घरेचेर लिहीत झणें त्यावरून यथांन घतमान वरें ३ भीमंत राजभी घनापुरंभर यांची घरीप्रभूत आराम्य जाली आहे घरीरस्थान आशक बाळ आहेतदि दिवस दिवस घडी यइल. भीयमधनाहून आलें हें वतमान पाजी पत्री सपसी विनति लिहीली आहे त्याउपर बराण मु॥ ४ पत्रार्थीय त दिवसी सामशारी भी-आराय गळ भीगगतीचें बघन करून ब्राह्मणबन करून मगागरी पत्रमीय सेप्यागरीं स्वारी रपलीय अली सनागमे भीमंत राजभी घनाहा-मुमा व भीमंत राजभी घनाहादर व राजभी मन्वाणगुहादव भारीकरून सप कुडर हात पुत्रनारी घडीय नम्य हातीनी पास्तुदांती जाली प्यार मोड, तांत तीन पोर पारस्य

मज्जा तयार जाला आहे दांतीच मास पघीय जाली ग्रहप्रवशास त्रयोदशीय झुहूत आहे नवे हवेलीत ब्राह्मण भाऊन नित्य होत आहे राजभी क्वाजी खुनाथ यांची पत्रे आली त्यात घातमी मज्जर ऐसाज नवाय छ ५ रोडी डेरे दाखळ होमार भाणि छ ११ अमादिलखरी कूच करणार व क्वाजी खुनाथहि निराप घडून नागपुरस येतार. सेनापुरंभरचे घारीय समाधान नवतें आतां भीडपेकरून आराम चालें आहे यास्तय निराप घडून मेठीस येणार, येतें घातमीय मागनिलच आल आहे वरकड लहाण मोठा आर्थ राजभी सवाशिबपतदादानी लिहील्य आहे त्यावरून भूत होय सेवेसी भूत होय हे विज्ञप्ति

२२६

ख. नं. ११ थी. वा. ११ मे १७८३
 का. नं. १
 पत्र नं. १२१ १२२

साह्यांचे सेवेसी आक्षारक मल्हारजी वारणे कुतानेक विज्ञप्ता येथील कुचळ तागावत छ ११ माहे अमादिलख पावता मु॥ नागपूर येथ साह्यांचे कृपावलेकने करून आक्षारकपत्रे घतमान यथास्थित आसे विरोप भीमंत राजभी घनापुरंभर यांच छीड मरिना समाधान जालें घडीहि आली आस्ता छ ८ रोजी रविबारी मूषाची व्यया फिरून बाकी य साहा चिक्कनंतर माकळे जाले पवरी आल्य तो माव्यान रात्रपावेतो होता मग निराप्य करु छ ९ सोमवारी सादकली प्रभूत घरी जाली त्यापावत दिवसमर घरी आहे पाहावें पुढ न्यया सांडते किवा केसे? आनतर मंडवगम्य साह्य माहिल्यविशींचे बाळणें सेनापुरंभर घरमाघी यांच नित्य शब्दताच व राजभी पळवंतराय व त्रिवाजीवंत यांच लिहीतात त्याप्रमाण तेचें उमयतां विनति करीत आलील, उवरें हावात ती उमयतां येथें घम्यास लिहीतात नवार निमलयर आहेत छ ११ रोजी कूच करून हैराबाईस जाणार म्हणून घातनी आहे क्वाजी खुनाथ नवायचा निराप घडून रकडे यमार आहेत हा मज्जर पत्रजी छ ८ रोजी सनसी विनति लिहीली आप रिपू याणें भिन्नूर पतळ म्हणून घतमान आर्क हातें मागून पतळ नाही म्हणून घतमान आस आहे. राजभी माहादजी सिंह यांनी या कयापत नाम बसतून य ईमरा कडील पल्लय भीमंत दादाबाइय यांच आग्रपयस्य मुरतव पाटविलें म्हणून घातनी आली आहे राजभी पिंवाजी

भोसले याचे कारभारी राजश्री धोंडो माहादेव निरोप घेऊन घरकृत्यासाठीं देशास जात आहेत. दोन मजलीवर आले आहेत. महमदखान पठान विंवाजीवावाजवल जमियतीनसी आहेत. त्याचा लेक इमामखान दोनसे पठानानिरी येथे काल आले. चाकरीस राहणार म्हणोन आले आहेत. ठेवितात किवा काये पाहवें राजश्री विश्वभर सिवभद्र कटकच्या मार्गे कलकत्त्यास गेले पधरा वीस दिवस येथून गेल्यास जाले. हे वर्तमान पेगजी विनति-पत्रात लिहिले आहे त्याजसमागमे इमाजुदौला यास सिरपेच जेगा येक व पोषाख दोन पैठनी पासोडी व तिवट व किनखाप येक व महमुदी उच्च जामेवरास येकूण सणगे च्यार बऱ्हानपुरी पोषाखात गालजोडी येक व जामेवार फर्ट दोन जोडी येक व तिवट येक व किनखाप यान येक यो सणगे च्यार येणेप्रा पोषाख दोन व घोडे २ चागला येक व मध्यम येक व इमाजुदौला याचे कविल्यास तन्मणी येक व पोषाख २ पैठणी पातल येक व वोढनी जरीची येक व चोली ब्रादली येक किनखाप लहग्यास यो सणगे च्यार व बऱ्हानपुरी येक येकूण दोन पोषाख दिले. विस्वभरपतास सिरपेच येक व पोषाख सण[गे] साडेतीन सेला पागोटे व जामेवार व किनखाप यान आरधे यो साडे तीन सणगे दिली व घोडी येक दिली वेणीरामपतास कठी मोतियाची येक व सिरपेच येक पोषाख पैठणी सणगे सेला तिवट जामेवार बऱ्हानपुरी व किनखाप यान येक येकूण सणगे च्यार व हती येक समागमें देऊन कटकच्या मार्गे आधी कलकत्त्यास पाठऊन मग कासीस घरास येणे म्हणून सांगितले आहे पुढे जैसे होईल तैस लिहीण्यात येईल दुसरे छतनसिंग हजारी व सुरतसिंग हाजारी हे उभयता दोघे चुलत बंधु. त्यात सुरतसिंगाचा पुत्र सिवबाला हजारी याची सावत्र मातोश्री छतनसिंग याचे आश्रयाने काही वितविशय घेऊन राहिली होती याजमुळे चुलते पुतने याचा कजिया लागला. याजमुळे सरकारात सिवबालानी सांगितले त्याजवर सरकारातून पचाईत नेमून दिली होती साराश सिवबाला लेंकरू आणि त्याचें चालवणे आवश्यक पडलें. तेव्हा पचाईतानीं मनसुबी मनास आणून करणें राहिले आणि सरकारचे मर्जीलयक गोष्ट व्हावी तैस मानस सर्वोच्च तेव्हा नाउपाय आणि परस्परें बोलण्याचा आर्य येक प्रकारचा दिसून आला. तेव्हा छतनसिंग मनुष्य थोरले आवरुचे आयक्रील्या गोष्टी साहिनात या करिता छ ७ रोजी दरबारास आले आणि साहेब सहज बगलियात वैसेले होते. सव्याकालीं जाऊन मुजरा करून बैसेले. ते

समई राजश्री भवानी काळोहि तेथेच होते. त्यासी मारनिलेनी उतर केलें जे, माझे घरीं सर्व दौलत वितविशय सुतलीचा तोडा आदीकरून शफतपूर्वक यादी लेहून देतो. मजला आपले कविल्यानसीं साहेबी निरोप थावा तैस पतमारनिलेसी बोलले. तेव्हा सेनाधुरधरानी उतर केले जे, जे जे लढे लागू होतील ते द्यावे. दौलतीसी आम्हासी समध नाहीं. तैस आनादरें करून उतर केले तेव्हा छतनसिंग मजकूर यास तैस येऊन ते समई सरकारचे वाड्यातच विश प्रागन केलें आणि मारनिलेचे स्त्रीचा व कन्येचा व मारनिलेचा येकच सक्रेत होता तेव्हा त्यानीं हि उभयतानी गोटात घरी मायेलेकीनी विश घेतले. त्याउपर छतनसिंग मजकूर सरकारचे वाडियातून आपले गोटास सितावरडीवर आले तेव्हा विश लागू होऊन दो प्रहाराचे अमलात प्राण कासावीस होऊ लागला तेव्हा सरकारात वर्तमान कलले तेव्हा सरकारातून राजश्री जानराव यशवत व रो माहिपतराव दिनकर पाठविले तेथे जाऊन उभयेतानी औषधउपाये बहुत केले परंतु गुणास न आले तेव्हा सातवे तारखीचे रात्रऊ मागील साहा घटका रात्र राहाता देवआजा जाली आणि उभयेता मायेलेकीस औषधें दिव्ही तेव्हा विश पडले ते उभयेता जगले. नंतर मारनिलेची स्त्री माथ्यावरील पदर काढून पड्यावाहेर निघाली तेव्हा छ ८ रोजी दहनाचे समई सयागमन घेतले उभयेताहि गेली. कन्या-मात्र आहे त्याचे घरातील वितविशयाची याद करून घेऊन त्याचे घरी चौकी बैसेविली आहे यादीत ताा घोडी सुमारीं लाहण मोठी मिळून ८५ व उट ११ आकरा व हती येक व सोन तोले ५०० वगैरे. आणखी वस्तभाव सुतलीचे तोड्यापासून जतीत आहेत. पुढें काये होईल त्याप्रा लिहीण्यात येईल. सेनाधुरधर छ ११ रोजी देवसुवा आडचा घटकापावेतो नवे हवेलीत ग्रहप्रवेग कर्णार वरकड राजश्री सदासिवपतदादानी लिहिले आहे, त्याजवरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विशासि.

२२७

रु न ९६

श्री

ता. १७ मे १७८३

फा. न १

पत्र न १२०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना. येथील कुशल ताा छ १५ माहे जमादिलाखर-

परिष्कृत नागपुर नव साहेबांचे कृपावलयकने करून
आस्थापनाकडे वतमान येथारिथत असे विशेष भीमत
राजभी घनापुरकर यांचे ८ राखी माघ मध्या पुनप्रमाणे
जाती बळवि आल्या राजऊ स्वर निघाल्य औपच घतली
प्रापचली छ ९ राखी प्रकृत वरी आहे येथ बाणून
कच्यरीत यऊन येसल नवावाकडील वैष आले आहेत
त्यांनी व भीमानवावानी औपचहि दिल्ली छ ११ राखी
गुच प्रयाग्वी शुपवासी प्रात क्षत्री वीड चक्रा दिवसास
नव हावलीत प्रहमवदा फेला वेच व सव घरातील मणुज्ये
मुनख्य आर्यकून नव्या वाङ्मयात नल त्यापासून वसणे
उपणे कानकारमार नव्या वाङ्मयातच दरवार हात आहे.
जुन्या वाङ्मयात चौदावें उत्तरव्याना, वामनपुत्रव्याना व
चिदम्बाना पाहारे मागस यथारिथत आहेत यानंतर राजभी
निवाडीयावा मासले यांचे तीसमुखी पत्र व भीमतच्या
व्यास येथ्याची पत्र आली होती ती मुकरद गन वाङ्मया
समानां रतनपुराच पाठयिका होती त्याच्या वाङ्मया
आभारिथत दिवस खगडे हाथी ज्ञान घऊन जेट्या
आस्था त वरतात पाठविले आहेत राजभी दल्लतरावजी
व ज्ञानाशीपंत याणी घनापुरचरांचे पत्र लिहिले असतात
राजभी घागा माहादेव निवाडीयावा याचे वारभारी याणी
परास वेदा व्याख्याकरिता निरप घतल्य येथें आले
आहत छ १३ राखी सेनापुरकर यांची भेट घतली वक्र
ग दिवसी आस्था घऊन पुढे वेद्यास बर्ताल. महमदखान
यांचा हंमद गनसं व्यकानिती वाङ्मयास आला आहे
यप आस्थापरी भू मात्र जाली आहे. नवे हवथीस
कायमार गवंडी व मुतार भिदून पांच आसामी पांच कडी
आहे त्यांचे महमदेद्याच दिवसी पाच आसामीस पांच कडी
वाङ्मया दिल्ली आवाचा इपवाचे येक येणेप्रमाण
दिवसी फरा मंड आल्या आहे त्याचा खल गन यल
आत्र यंडा पुन ह्यगंत नकरागत जाल्य आणि
महम नवे हवजीत शल्य प्रहमपदा नवे हवजीत जाल्य
त्यापासून वरतातहि निग नाच हात आसता राजेभी
झगाती एतनाय मर्ची प. छ १३ खासरी आगी त्यांतील
मन्तर देवा फी, निमाचा वगस्त नवावानी करून
यदनीशामका यल वगस्त मुनारीची वगरे दिवसी
वसिवाये पांती मासल घाटी जरीर टगार वगस्त
देवगडा मवनत खग हाती तं संप्रत नवावानी वग
वगस्त घतली नवाच आवाच हंमदवाकड हंम
पात नादी वन पगगस्त राजभी वगस्तवा भवानी
मंदर वग पत्र इहमत वगती वगस्तवा ज गय

यांवर सरफराज हातील त होत येथी वातमी आली आहे
वरकड आप राजभी सदासिधपतशा यांनी लिहिले
आहे त्यामून शत हातल सेवेसी शत हाये हे विशाति

२२८

द. नं ९६

धी

२४ मे १८८१

फा. न १

पत्र नं ३५०-३५१

साहेबांचे सेवेसी आस्थापक मन्तारजी वोरपे कृतानेक
विशपना येथीज, येथील कुद्याल ता छ २२ माहे बसा
दिवसकर पावेता मु। नागपुर येथ साहेबांचे कृपावलयकने
करून आस्थापनाकडे वतमान येथारिथत असे विशेष
भीमत राजभी घनापुरकर यांची घरीरप्रकृत भीडपकून
वरी आहे नवावाकडील उमयेता वैष आहेत ते औपच
नित्य वेत असतात त्यांचे औपचाने प्रकृतही वरी जाली
आहे वेमूर्ति राजभी भीमानवावाही समीपच असतात
नवे हवेथीतच दरपर होत असता राजभी घांता माहादेव
राजभी पिशानीवावा यांचेला गांचे वारभारी हे वेद्यास
जावयाकरिता, निरप घऊन आले नागपुराच येऊन
घनापुरचरांची भेट वेथली हे वतमान पदाजी पत्री सेवेसी
विनतीपत्रांत लिहिले आहे भेट घतल्यापरी दान च्यार
दिवस हात उपपंतीक छ १८ राखी निरप घऊन वेद्यास
पुथाचे व्याख्याकरिता गले निरपपाच वलेस सेनापुरचरांनी
वले लिहिली राजभी हिरदेगम निवान कटकचे त्यांस वेच
आश जाली सवय त्यांचे चिरनीय कटकहून येथ आठ
सेनापुरचरांची व भीमत राजभी घनासाहयमुने यांची व
भीमत सादसादव यांची भेट छ १८ मीनहूच घतली पांच
पांच माहारा यडूय पंधरा माहारा नबर जली त्यांचे कमा
वावाच घाल्ले टरकून नबर कडल कडावी खगती वेथी
चाल त्यांची पूर्वीपासून आहे त्यास त नूतन आता यप
आल आहेत यधून येथ हातल तस लिहिल्यात यंड.
घनापुरचरांनी यधून मन्तविली य सल्य मन्तविली
सरमायंत य राजभी दल्लतरावजी व ज्ञाना माहादेव यांचे
प. लिहिली आहेत य राजभी सदासिधपतगानीची पत्रे
लिहिली आहेत ती अजस्यमनांत वेथील राजभी यगस्त
राज भवानीशहर ह नवावाचा निरप घऊन आपले सगा
परिता आन हात त टग करून माथार गळ गऊन
नवावाची भेट घतली नवावाची यग व्याप आदराच

[illegible]

सिरल्या, प्रिल्यात मिंगल्या तेव्हा नाउपाये. उपाये चालेना तेव्हा गोल्यानी मारल्या आणि वतें कड्या टाकून बाहेरी कडून आग लागून देऊन बाघ मारिल्या. उपरांतिक राध्याकाली आडागात मुकामास आले. तेथून छ ९ रोजी दो प्रहरा पाटणगावचीन येऊन तेथे भोजन करून सव्या- काली च्याग पट्टिना रात्री हवेलीत रागल जाले. येते वेळेस वाटेन पश्येदि येत होता आणि वारेदि मुटले होते परंतु त्या समयताच पावसात हवेलीत रागल जाले. सेनाधुरधर निनारगिंचि नमित्ये करून पावसापाण्यात वाग्यात जात अस्ततात. कारण जे व्यंथने शरीर आशक्त जाले आहे त्यामुल शरीरी श्रम साहतात नित्रा नाहीं हे पाहावयास जातात परंतु जेनात हा प्रकार दिसणियात येऊ देत नाहींत. शरीरी श्रमरुपेकरून आगम जाले आहे. राजश्री मिटल गळत सुभेदार प्रात वगड यास सेनाधुरवरानी जगळ पाठविले होते. त्यावरून मारनिले छ १० मिनहूस नागपुरास आले. सेनापुरवगची व सेनासाहेबसुभे याची भेट घेतली. भेटीचें वेळेस नजगहि पहिले आपले काय- दिनाप्रमाणें केली. करून आपले हवेलीस गेले बलाऊन आगावयाचें कारण येस जे, सेनापुरवर व सुतसदी मिळून निच्यार करितात जे, पत मारनिले याचे तैनातीस तीन हजार फौज देऊन आक्रोदावर छावणीस ठेवावे, येस शोलतात. पुढे काये शोलण्यात करण्यात येईल ते खरे. व परमोदसिंग गायलगडकर किलेदार याजपासीहि दोन हजार फौज आसावी येणे प्रा तखतूद शोलण्यात आहे राजश्री आपाजी गोपाल सुभेदार प्रात गगयडी हे पहिलेच येथ आले आहेत. येथे येऊन सेनाधुरवरानी भेट घेतली. सेनाधुरवरानी त्याची मामलत त्याजकडे बाहाल ठेवावी आणि नख्ती सो येक लक्ष च्यावे आणि दीड लाख रुपयाच्या वराता कराव्या याचें कारण येस जे, नादेडवाले वगैरे त्या प्रातीची मडली मारनिलेचे श्रेहात आहे याज- करिता प्रसगोपात तीन च्यार हजार फौजनिसी साहित्यास पडतील यात आतर नाहीं म्हणून मारनिलेचे हातें लागवड त्या प्राती लावावी येसा भाव दिसणियात येतो. पुढे कर्तव्य व्याप्रमाणे होईल ते खरे इयजाकडील चापमैन बाहीर बागात राहिले होते ते छ ३ रोजी हवेलीत आले त्याची पहिली जागा राहावयाची तीच आहे तेथून बागात गेले होते ते कार्याकारण जितके येयाचे तितकेच आलेत वरकड जमाव सर्व बाहीरच आहे सावलेगडच्या रानात दोन हातनी पूर्वी सुटोन गेल्या होत्या त्यापौ येक हतीन सवदागराची व येक हतीन लक्ष्मणजी नावले याची यैशा

२२९

न. न ५६ श्री ता. १६ जून १९८३
 फा न ३
 पत्र न १०७ व १०८ (अ)

साहेबांचे सेवेसी आज्ञावाक्य म्हणूनही वोरपे कृतानेक विज्ञापना वरील जे येथील कुलग ता. छ १५, माहे रजत्र पावतो न्हा नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकने करून आज्ञावाक्याचे वर्तमान येथान्वित असे विज्ञेप. छ ५, रोजी सेवेसी विज्ञापित लिहीली आहे त्यावरून श्रवणारूढ जाले असेल. त्यानंतर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री सेनावहादर व राजश्री मन्वाबाप्रसाहेब ऐसे छ ७ मिनटूस दोन घटिका रात्र राहता स्वार होऊन भोजनसमयास पाटणसागवीस गेले तेथे भोजन करून पुढे आढागास गेले आस्तमानी आढागात मुकाम करून छ ८ रोजी पा सावनेरचे रानात सिकारीस गेले. पुढे बुऱ्हांनगाहगजे याचे पुत्र वडेसाहेब वाघाचे शोवास गेले तेथे वाघ ठिकानी लाऊन भोवताले वाघरा लाऊन ठेविल्या होत्या तो वाघ सारलीचे वावत

दान बहुत दिवस गाहा दार घरे रानांत गच्छा होत्या त्या दिवसादानी घरून गाविंद दाखू परमोदसिंगाचे बर्फील यादसमागमे सेनाधुरंधराकडे पाठविण्या आहत छ १ राई येथे गेल्ले ज्याच्या राबभी बगाजी रघुनाथ मांडवडीस सातमीपत्र छ १ मिनहूस आली त्यातील मबूर मैसा की, नवान निमलेचा वंदावस्त करून निर्मल आगिरात हरिरामबाग यांस ठेविले आठ हजार माणूस पावतल व धारा रिवाजदार जमातदार तेनात केले आणि आळवपुरास येहेनीशामबागची रुखत केटी खुयेगरी घराची वगितली यावर आळवपुरात नम दाखल होतील सापरिमंत निर्मलदान दोन च्यार मबळा जात तोवर तडवरना व इसमतबाग निमलेस ठेविले हात नवात्र छ ५ राबभी कूच करून मबळ दर मबळ हेरायावेस गळत समागमे राबभी येथवरतव मवानीधकर व राबभी बगाजीपत गले दान तीनस हाकनिरी गलेस व राबभी गणेघपत वेहेरे हेमि समागम गलेत सेवेसी श्रुत होये हे विशाति

२३०

र. नं. ९१ धी ता २१ जून १८८३
फा. नं. १
पत्र नं. १९९

साहबांच सवेसी आशपासक मखारजी वोरप कृतानक विरगना येसी बंधील कुडाळ ता छ २५ माहे रजब पायता मुा नागपूर येथे साहबांच कृपायत्तपने करून आशपासकचे वतमान येथस्थित असे विणे साहेबी छ १० राबपे आशयन पाठविले तं मुसमयाच टाई पाऊन मस्तकी यदिल त्यान घनकास आजा जे बाले वतमान लिहीत स्या, त्यावरून येथील वतमान येथे ज भीमंत राबभी सेनाधुरंधर मोची धारीयकृत जांगवी आरे दुरतपामुले दायी धीम हाजी त शिख दिवस येत आरे यहीशामबाग पारा नवाजी आश घऊन आळवपुरास गनन राळ छ ११ मिनहूस पावत समागम हाथी आन प स्वर पावसे व ताघ तीन व गारही हापरी मिष्टन पांच सातस यमेशमोरी सरजममुया गतल राळ मुय्याच्या नामातिरी प मनताभार टिऊन सेनाधुरंधर यांस पत्रे पात्रिरी आहत सप्यनतमान यास नवाजी माहीमरा तर प सादलोत दिव्ही ८ तीन सजांनी जगांर नरी दिव्ही आरे बहिरामबाग यां छ जगांर नरी छया सपयंची

दिव्ही उमयेता येहेनीशामबाग यांच्या मयस्तीत येऊन स्वस्पायांर सरफार धम केले सज्य कृपा विदेसि केसी सखावतस्थान यांस पुत्र आस्पाचे वर्तमान निर्मलच्या मुकामी गले तेव्हा नवाजीनी त्यांच्या बेरियासि स्वता गेले चळून उत्तव केल्य व सर्वाकडून फरविल्य व सेनाधुरंधर यांणीहि त्यांचे फविल्यास वरें व मुल्यस जवाहीर व वरें येणून पाठविली आहेत कराजोत प्रस्तुत सर्व आले आहेत यानंतर राबभी अमृतदाव यांच्या नांवाचा तोतया तोफ-स्थानीयांत कैवेंत होता, त्यास सेनाधुरंधर यांणी राबभी ज्ञानदाव येथवरत यांच्याशी पुसविले जे, अमृतदाव तर भीमंत राबभी दावावेवांबवळ आहेत पाहून मात्रस आळी आता तू कोत्र ते संग त्यावरून त्याणें सांगतलें जे, आपम मेघाशामपत विसर्गाव पापांत राहता सागिदीत आपम आहे हे सांगितलीयावर त्यास आणून ज्ञानदाव यांचे वरी ठेविल्य आहे प्राथमित दिवहे उपस हाते ते समापचना दानसे त्रासगाची करऊन पारणे करविले चात्रे वळ पात्रे साममी सव सरफारची मोहन ज्ञानदावचे पळीस करून तेथच कैदेदाखळ आहे. उगाच सोन्य तर बलेग करील यत्तव आसा ठेविल्य आहे भीमंत माहादाव राबभी राव साहेब यांचे छपाचे आहेपची वळ सेनाधुरंधर आनीकून कुटुंबास सांठणीस्वागयोर पाठविरी, ती छ १ राजी नेऊन सर्वास पत्रमुद्रा प्रविष्ट केटी घऊन धुरंधर वरुत संतोप बाले पोपास मुतसजी आनीकून आगावर येऊन दोनच्यार पट्टि देवळ हाते बहुत छुसी कळी राबभी सदासिपतदादानीहि आपल्य पोपास वेतल्य उतरेहि सर्वाकडून घऊन सांठणीस्वागयोर विदाई लीकल्य हाइल. राबभी यमाजीपत गावेळगाफर किलेदार बांचे फरभारी येथे आले आहेत छ २ मिनहूस सेनाधुरंधरांची भेटले काही परकृत्यचे कामाकरितां आले आहेत, वरकट त्यान माठ आप राबभी दादानी लिहील्य आहे, त्यावरून श्रुत हाइल. सवेसी श्रुत हाय हे विशाति

२३१

र. नं. ९१ धी ता ११ जुलै १८८३
फा. नं. १
पत्र नं. १२३

साहबांच सवेसी आशपासक मखारजी वारपे कृतानक विरगना येसी, बंधील कुडाळ ता छ १५ माहे शायन

[illegible]

उगज यांनाहि वकील येणार, हे वदता आहे याप्रमाणे तेथील वकिलची वातमी आली. येह्तीगामजग वराडात त्याचा प्रकार तर काही नवावाचें म्हण्ण्याप्रमाणे नाहीं. मगमाणे ऐसी दन्तदगजी आहे. येऊ दुसरे ठाणेंहि जगाने गेंतलें. यामुलें याची त्याची उपाव होईल्ले दिसते. राजश्री विठ्ठलपत सुभेदार व गावेलगडवाले नागपुराम आले आहेत. त्यास गडवालीयाने तो जगावर जरव वसविली. पाडात कही गेली ते वदून नेऊन मारामार केली. यामुले गडवालीयासी जग समजुनच आहे. प्रस्तुत विठ्ठलपत राजगगगहि जमाव याचे तनात काहा फोज करणार साराग पाडात भोगले याकडील आमलदार जगदस्तीचे पोटी आमल करणार. त्रिकोल जागीरदागवरहि आमल वसविला आहे. गगयडीचा विसीचाहि प्रकार जुरतीचेच पोटी. तेथीरहि गुभ्याचे तेनात फोज ठेऊन आमलदारी करणार. गडवाकडील नर्मदे आलीकडे दक्षणतिरी माहाल तिकडून दंगियात आले. त्याविमीहि फौजेची योजना यानी आपले जागी करून सागव आहेत. प्रस्तुत गावेलगडवाल्याकडील वातमी वगडातून आली जे, येह्तीगामजगाने आलजपूरचे पटाग नौर ठेऊन आणीक जमियेत ठेवितो. पाईचे मागमास गरा साता रुपयापासून दाहा रुपये देतात व जगाचा भाऊ उगखेदाम मोरचे लाऊन आहे काही मागतो. त्याजवलिहि जमियेत आहे, तेहि येणार. येवच नवावाकडील जमियेत वराडात जगाची व जागीरदाराची मिल्न पाच सात हजार स्यार, दोन च्यार हजार पायेदल इतके रिसालदार आहेत. गगयडी निगली. रोहिले फतुलाखान मजिद-ग्यानाचा ल्योक वगैरे नवेच जागीरदार नडसी, कलमनुरी वगैरे माहालगस जाले आहेत. राजश्री लक्ष्मगराव कोनेर यांच पुत्र राजश्री त्रिबकगव पुणीयाहून येथे नागपुरास आले आहेत आज सात आठ रोज जाले सेनाधुरधरासी व सेनासाहेबसुभा यासी व सेनावाहादरासी व मन्यावापूसी व सौ मातुश्रीवाईसाहेबासी सर्वोची भेटी जाल्या त्यास राहावयास जागा वेदमूर्ति सिवभट साठे याचे वाडियात दिल्ली आहे. दरबारास दर रोज येत आसतात. सेना-धुरवराचा लोभहि बराच आहे दरबारी मानसन्मानहि येथापद्धत आहे. वाईसाहेबाकडेहि हर वस्त जावयास पर-वाणगी आहे. सध्या पाचसे रुपये खर्चासहि दिल्लेहेत व गावहि त्याचे घोडियाचे खर्चास नेमून देणार आहेत. छ १५ मिनहूस राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी याचेथें सेना-धुरवर आदीकरून लाहाणथोरास मेजवाणी जाली. सेवेसी श्रुत होये हे विजाति

२३२

रु. नं १६ धी ता १९ जुलै १७८१
फा. नं १ पौ स २८ साधाम
पत्र नं. २५ बाबा भापाटमास

साहेबाचे सेवेसी आशपाकर मल्हारजी वारपे कुतानेक विरापना येसीज यधील कुशल ता छ १८ माहे धाधान पावता नुधाम नागपूर यथ साहेबाचे वृषाक्येकन करून आशपाकरक्ये वतमान येपारिधत असे विदप विरासी येसी ज छ १५ मिनहुस विरासीपत्र सेवेसी लिहिले हावे त्यांत उमरखटास येहतीधामबग मज मासने मारचे लखन वसल्याप व आमची कितक वतमान लिहिल आहे ते सविस्तर श्रुत झाले असल त्यानतर यथे भीमत राजभी सेनापुरधर यांकडे सरकारत धातमी आली त्यांत मजकूर येवाज, म्हापुरास येहतीधामबग आलेत ममाहून निमले-हून धाह मिबा घडाचा पुतण्या काही पौत्र पासदल व स्वास व तोछ दाहआरुप व गगनाल पौत्र येणप्रमाणे सोमाप्पुदा आले मार्गी उमरखेडासी कच्छ काळी कमावीसगांवी व जगाची व्याग्रांच व पत्रिछ छडाह झाली, तथा बगाकडील कल मारी झाले तंबा धाहगत यऊन धाहगत तनवीत भाणीले लखत कमावीसदार तेवून चार निपान बंकुडस गले त्यांच हाती लखल नाहीत बगान धाहचा तसनस धारच कछ ह अमयगा कडी आमखीही कितक बग तसनस फल हे वसमान धातनीत यथे आले त्यावर सेनापुरधर यांस फार बाईव बाळ कुचागा नाइक यथ आल्य यहतीधामबग यची धाळणी कितक यऊन यगावी समझागिरी परतु विसर्यात येत ज कोही घटपये भाग नाही चाल बामागडीची ह प्रसिध्प आहे यदीही राजभी धवतउपची व बिवाजीपंत यंस पत्रे सेनापुरधर यांणी लिहिली आहेत तथे निवेदन करील्ल. राजभी विठल कल्ल सुभगर प्रांत वराट, कल्लज आगिले आहेत धासंधी नमणूक हात आह. कल्ल पक्षिसाप्रमाणे पाटयिता नय यस्तव त्यासमुषी विराह हात आह आठ चार दिवसांत झतील बन्नीती राजभी धाम्म कस्य, झतीपत यांचे सिध्प, पन्हापुरातून वैजमाली यथ आले भीविडाये वेंऊन धुरधर यांकडून बोधयिले भीपी स्याना उदासमासी कडी भयंरनी अमिरात सिध्प फले सररागनून सिग धाम्मरागोस मिळता, त्यातून झती पंतास दंतात प्रसून धाहम् पन्नास यस्तव निपा-आहत समानम भागस स्वास धुरधरानी रिम्ह आहेत

जोतीपत यांस ब्रह्मचाल आहे त्यासाठी आले आहेत धुरधर कया हात सरस्वरेचे कुन्या वाडियांत राहिले आहेत राजभी परमोत्सिंग गामेल्गाडवले यान्कडील राजभी गोविंद गढा वकील येथे आले आहेत त सेना-धुरधरानी घोलत हात ज, आपले सताविशी गाव, पा का सिरसगांव व पिंगल्यचे नेर येसी दोही गांवची असी येहतीधामबगानी केली, येले भागम गोविंदपत धुरधरानी करीत होते परतु अदीयापी कमावीसदारकडील लिहिले आले नाही येस आहे वरकड कितक लहाग मांठे अथ राजभी सदाधिवपतगानी लिहिले आहे, त्यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विरासी

२३३

रु. नं १६ धी ता २६ जुलै १७८१
फा. नं १ पत्र नं १२४

साहेबाचे सेवेसी आशपाकर मल्हारजी वारपे कुतानेक विरापना येसीज, येधील कुशल ता छ २५ माहे धाधान पावता म्हा नागपूर यथे साहेबाचे वृषाक्येकन करून आशपाकरक्ये वतमान येपारिधत असे विदप भीमत राजभी सेनापुरधर व भीमत राजभी सेनावाहचमुभा व भीमत राजभी सेनाबहादर व राजभी मन्पायापूसाह व सोमाप्पाविषपत्र मातोभी बाईसाहेब आदीकरून बग लहाग धारंव मन्पाणी राजभी विठल कल्ल सुभगर प्रांत वराट योपंध झाली सवसांस वम्मे डिस्ही नंतर हावेवीस आल यानतर यां पुण्याना नाइक यहतीधामबग यांकडून यथ आल्य होता त्यावरि आलजपुणस छ २१ रोबी रमाय फल तेध आलबपुरीहि सेनावाहसमुना यांचा आमल माफवा व सरद्वामुखी आहे, त्यास तेधील आमल्यवरि ठट धातल्य आहे यजदरिता व धाम्मलीहि कितक बजरास धाल्यवयाचं तं सगल य समामे प.२ देऊन अर्दोन रमाय फल आहेत सेनापुरधरकडील वरकड राजभी पाटील-बाबाकडे आहे त्याची प.२ छ २४ साधानी आली आहेत त्यांत मजकूर सगा झी, दाहाबाद मुसमान विराह व आमिरउमराव यांचा सिलसिल्य पांच महिण अदीचा हाता. यडील यांबासी माळत आसत नंतर दाहबाद व आमीर पांच यण पाटीलनुगांचे भदी निमित्त ग्वाल्हरीगा[न] पत्रयिता कसावर भन्स नंतर पाटीलयध म्याखेरीदून घडे

[illegible]

आपण याच्य़न पुढता प्रकारे पाटीलबाबासी जावसाल
ज्यांत्य़ लि, ज्यांत्य़ वेतां पणु माझा कदीम मुलूक याज-
मि। दुसरा पत्तार नगावा त्याम पाटीलबाबा हे गोष्ट
येतन नांतत म्हणतात की, गोन्डवाले याचे ठिकाण राहू
देणार नाहा तसींचाव्य़ यासी पाच लक्षाची जागीर तूर्त
येतीम देणार पुढ पटेल ते पटो गजश्री नारो सिवदेव
पुमिपान गणा करीत हेते परंतु समाधान नाहीं म्हणून
ज्यांत्य़ गज श्री गंगाजी खुनाय याची पत्र छ २३ गावानी
आम त्याम मन्कूर यमा की, गजश्री येशवतराय भवानी-
यत यासी आंग्रिया ठेऊन घेतले. रुकमत नाहीं येहेती-
आपण नगर जागीरदार यास दनायेतनामे आमल दखल-
लि। वपेयाविशी नगावानी कन्न दिव्हे आहेत पणु
आमत्यात येईल ते गंर. गजश्री गणेशपत वेहरे याणी
नगावाचे तालुकीत दगा केला म्हणून निरोप देणार
आपण पटेल ते तारे थसे वगाजीपताचे बातमीत लि। आले
(अपण)

१३४

र. न ७६

पृ. न. १

पत्र न. २०९.

श्री ता ८ ऑगस्ट १७८३

पो. छ २३ रमजान

सन आर्वा

साहेबानां सेवेसी आज्ञाधारक महारजो वोगे कृतानेक विज्ञापना यत्तिजे. येथील कुशल तां छ ९ माहे रमजान पावतो मुा नागपर येथ साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथारहित असे विशेष. राजश्री वगजी रघुनाथ याची पध्द छ २७ श्रावणची येथे आली त्यातील मजकूर यसा की, मोईनूद्दौला बोलतात की, राजश्री गोविंदगव भगवत पुण्यातून विद्रा जाले ते येणार आहेत सत्वगच येतील राजश्री येशवतराव भवानीगकर याजकडील प्रकार त्यास समागमे आणिलेच आहे तेव्हा याविशींचाहि जावसाळ जो आमलात यावयाचा तो येईल येव्हीशामजग वगैरे जागीरदार याजपासून तफावत होणार नाही जाल्यास तैसीच ताकीद होईल खातरजमा ठेवणे आणि आमलदारीतहि खतरा वराडचे वगैरे पडणार नाही येणेंप्रमाणे बोलणे जाल्याचे वर्तमान पतमारानिलेनी लिहीलें होते परंतु कुल जागीरदार यांनी व जगानी बदफैली माडली आहे माहालास उपद्रव देतात तेव्हा याजपासूनहि तदनुसार आमलात येणार यैस आहे कुल जागीरदार व जग

याच जमागविसा नवादास छ १ मिनहूस पन्नाची रवानगी फली आहे यावर त्यादरम्यान कपडे जाव येतात हे न कले राबभी विठ्ठल कल्ल सुभंदार यांची रवागगी बराड माती हामार छ ८ मिनहूस दाहा पन्ना दिसवात भीमत राबभी सेनाधुरंधर यांचा निरोप घेऊन मुहूर्ते करून नव्हेंर सितावरधीवर बाऊन राहामार, समागम दोन ह्यार धैर्यची नेमणूक आहे परंतु गाहा विसा कोसावर ब्यात तो पावेतो ब्रमल तं खरी त्यानूनि पांचले स्वार मूलतापी प्राती आसावी क्षम पडल्यास बाळऊन घेतील व पत मार निलचे नेमणूकून आगस्तीही दोनले स्वार वान्हावे प्रांतात आसावे राबभी आयाची गोपाळ गंगायर्दीचा सुभा त्यांचाहि धारभर विवरेस वनस्य त्यांचा टरांच पाचा स्वरुधर दु सल्ल ठरल्य आहे नगदी कही वेत नाहात परंतु त्याबवर जेकांच्या वरता पांचा लास्याच्या करच्या याप्रमाणे ठरल आहे विठल्यतांपे पाठीमाग यांचीहि रवागगी हाईल त्यांवरपरहि ह्यार धैर्यची रवागगीची याबना कही आहे राबभी महिपतराव दिनकर वस्तरचे बोलण्यांत पांच साहा महिण आहत वस्तरचे स्वरुधरानी वी कल्याण रानी व त्यांचा पुत्र मैस ठमवेतां येथे आले आहेत येथे त्यांस येऊ गाव याचा त्यांनी येथेच राहावे त्यांच्या मुल्यार्थीत हिसरवीद राबभी बुहानसाहाप्रमाणे बाल्ये मैस आहे त्याकरिता राबभी अस्तराव कासी यांची रवागगी महिपत राव यांचे मारपुर्वीने हामार आहे व समीपका यांचा पुत्र साहा मिरबास्तान उमरगदहून पुणगस आलेस, नकिळ माहूर, पुवद जगीर भाग्याकडे आहे तेथे सा आर ह्यार घटल सियाचे साधुच बेल घटले तेथून पुढ करजीपावर राक आहे. सव्य हाते दान्वेहि बळक आहे कारभ्यास छप पनास ह्यार रुपय मागतात हसमतका याविमावर आहत त्यांनी साहा मिरबास पन सिहीले आद की, अमच्या वाट्टीपात गज नाही यांनी उतर फळ की, आगही खरायत आस आहे प्यार रुपये जगा पाहून गव घणे प्राप्त आद दान्वे विठल्यानाकडे आद तथाहि गव दाहून काही प्योवे मैस मागस आहे. भीमत राबभी मनासादेज्जुना यांच गोंय गायगीचे वरागीत आहेत त्याची चांझी करून त्या गोंयासहि उदरस देणार याप्रमाण साहा मिरबा यांनी चाल आहे वतणूक तर मना मागे धिरी आहे आत्मवपुस पाहाच सापरिपत धय फरितात ह न कने यमहि सेनाधुरंधर मनांत समजून तरुदीत आहेत बराड प्रांती हामार दिसता कय दाहल त दाहावे राबभी गवाजी पदाम व त्याचा पुन

सुखानजी चव्हाण ह ठमयतां आठ नव बरे कैदत होत त्यांस छ ४ मिनहूस साईल वेडिया तोहून मुक फेलें. राबभी विसनाथपंत काणे याचे घरी सेनाधुरंधर आदीकरून बापा आणीकरून ल्यामयांरास मन्बयाणी खासी सर्वीस बळ दिल्ली राबभी दिनाजी बगनाथ याचे घरी मेन्बयाणी सवास बाली वरुं सर्वीस दिल्ली राबभी विठल कल्ल मुमेगार यास छ ७ रोवी गुफवारी सेनाधुरंधरांनी निरोप दिव्हा पोपाल पैठणी सेव्य व पागोटें हिरवे व जामेवार वन्हागपुरी आपले आंगावरील व गुना दिनस्यपचा तोहि आपले आंगावरीलच येणप्रमाणे सगल प्यार व छिरेपच येऊ व घाटा येऊ येणेप्रमाणे वळून मुहूर्ते करून घाहेर सितावरधीवर उतरले आहेत समान बराडचे मामलेदार रामाजी केशव गाफलगडकर व आनतमट चितले कोरे यांस बोलऊन आणून सांगितल जे, विठल कल्ल सांगतील तं मान्ये कोरे पैसी बळक ताकीद सर्वांस कही आहे राबभी त्रिकटार व लक्ष्मण येथ आल्याचे वतमान पेचबी विनंति द्या आहे सायत त्यास साहा ह्यारानी नेमणूक करून दिल्ली आहे त्या पाी तीनस बण्याचे खंड येऊ सण्या [अपूर्ण]

२३५

र. न. ९९

धी ता. २५ ऑगस्ट १८६३

फा. नं. १

पत्र नं. २०३

साहेबाचे सवरी आशाचारक मन्हावजी वारेपे कृतानक विज्ञापना येथील कुशल ता १९ माहि रम्यान पावेतो मु।। नागपूर येथ साहेबांचे ह्वावलाकने करून आस्य भारकापे वतमान येथारिपत आसे विशेष. इकमील प्रस गीचे वतमान राबभी विठल कल्ल मुमेगार प्रांत बराड ह वरिपायकून बूच करून कलेबधरावदल सायसी आहे तय मु।। आहे जमिपत जवळ जे पहिली सपेखी सिरीन्यांत आसी आहे तितकच आहे आभिग्रधर नाही व राबभी जयवतगय मयानीधरक हहि स्थानी मुहूर्तेनसी जाऊन राहिले तथच आहेत परसामाग माय जव आहे आलबपुरीहून राबभी रामचंद्र दाव व राबभी पुण्याना नाइक ह ठमयेता नहदीशामदेग व सज्जवतयान व बाह्येयरयान यांनी ठमयेतांधरापर भीमत राबभी सेनाधुरंधर यांच व राबभी मयानी नागनाथ यांस पत्र

लिहून पाठविली आहेत. ते छ २३ मिनहूस गुरुवारी सव्याकालीं येथे आले. सेनाधुरधर याची भेट घेतली. पत्रेहि दिली. पत्रात मजकूर यैसा जे, राजश्री भवानीपत मुनसी यास पाठवून देणे व त्यासमागमे सुभेदार यास व राजश्री आनतभट चितले व खुगालजी देशमुख वगैरे यासि पाठऊन देणे म्हणजे माहालमामलतेचे कामाचा वगैरे बदोवस्त त्याचे हातून करून घेऊ. यैसा मजकूर पत्रात होता. पत्रे वाचून उभयेता आपले विन्हाडास गेले. नंतर मुनसीनी म्हटले जे, त्यानी पत्र लिहीले हे खरे. परत आमचें जाणें तेथे कैसे होते आम्ही गेलो तर उगाच सशये होतो, यैस बोल्तात पुढे जैस घडेल तैसे लिहीण्यात येईल. परतु हेहि जाणार नाहीत यैस वाटते दत्कीयावर न केले. हैदराबादेहून बातमीची पत्रे राजश्री येगवतराव भवानीशकर याची व जासुदाची आली ती छ २३ मिनहूस दाखल जाली. त्यात मजकूर यैसा की, नवाब व मोईणूदौला आदीकरून सर्वत्र ठिकाणी यास दाखल जाली यावर सिवदीचे हिसेव आमारले. त्यात कित्येक वरतरफीत आलेत त्यास गाडद दाहा पधरा हजार वरतरफ केली. देणेहि गाड-द्याचे तलवेचे निघालें. त्याची तोडमोड देणियाविसी किगायसीनें होऊ लागली तेव्हा वरतरफी लोक यांनीं येका करोन कोणेहि प्रकारे आपली तलव ध्यावी, हा मणसवा केला आणि मोईणूदौला याचे हवेलीवर धरणीयास चालोन गेले जमाव येऊदाच इतका धरणीयास गेला तेव्हा तेथे सिवदीनें काही हगामीयाचाहि प्रकार दाखविला. उपाधहि हर्षामर्पपावेतों बरी जाली मनसबदार आदीकरून जे होते ते या गलबलीमुले मोईणूदौला याचे हवेलीचे बदोवस्तास जाऊन पोहोचले सेवट हगामा त्या वखताचा रफेदफे तूर्त जाला. तेगजग सिवदीचे तोडजोडीचे दरमियान आहेत, यैसी बातमी येथे सेनाधुरधर यासि लिहिली होती. राजश्री सदासिवरावजी वकील सेनाधुरधर याजकडील राजश्री पाटीलवावाचे लस्करात आहेत त्याजकडील पत्रे बुरधुरास आली, ती छ १९ मीनहूस सोमवारी सव्याकाली दाखल जाली त्यात बातमी मजकूर यैसाजे, छ २९ शावानीं कित्यातून येक भला माणूस येऊन पाटीलवावासी भेटला प्रहररात्रपावेतो खलबत जालें त्याचें माणस की, ग्वालेर ध्यावी आणि गोहदेसी बोल् नये. पाटीलवावास मान्ये न जाले. उतर केलें जे, राणी कित्यात आहे. तिजला जाऊ देऊ. सिपायास हयारासुधा काढून देऊ. यैसे ठरऊन तो भला माणूस रात्रऊ कित्यात गेला. तेच रात्रऊ प्रहर रात्र जाता इकडील लोक कोन्ही कोन्हास न कळता मोरच्यातील

उरोटयाकडील वरते चढून गेले, तो आतील लोक रागडे पळून माहालात गेले व कित्येक बाहेर निघाले. काही तरवारहि चालली. मग प्रातःकाली छ १ रमजानीं गुरुवारी पाटीलवावा खुद गेले. मग तमाम सरदारहि आले. चहूकडून लोक मार्ग तोफानी केला होता तिकडून चढून आले. तीस चालीस हजार माणूस वरते चढून जाऊन माहालास घेरा केला. पाटीलवावा खाले मोरचीयात बसले तेथून रहेकले व तोफा दरवाजा मोकळा करून वरत्या नेल्या माहालास लाविल्या. चोथे घटिकेस तेथेहि लोक चढले तेव्हा राणीने दारू विछाऊन आपणास जाळून घेतले व राजधरकर कारभारी मातवर होता तोहि दोन च्यारसे लोकानिसी सामोरे जाला खुद जातीने दाहा वीस माणसे मारून आपणाहि मारला गेला तमाम कटाऊ जाला. इकडीलहि लोक जखमी व ठार बहुत जाले. वरता बदोवस्त राजश्री रायाजी पाटील व दताजी खिजमतगार दिमत तोफखाना याणीं केला. पुढे गोहदेवर जाणार व तीन गढ येक देवगड व हिमतगड व आवाई येकूण च्यार जागे राहिले आहेत जे घडेल ते मागाहून लेहून पाठवितो म्हणोन लिहिले आहे वरकड दुसरा मजकूर सावलीगडकर यांनीं हरदेकर पाटील लग्नास गेला होता त्यास तेथे दगा करून मारला ते त्याची वस्तभाव सावलीगडकर यास माघारे द्यावयाविसीं वाजवी आसेल ते देववावी म्हणून ताकीदपत्रे पाटीलवावांनी दिली पुढे परस्परे स्नेहाने वर्तावे यैसे सावलीगडकर यासि लिहीले आहे. येणेंप्रमाणे बातमीत लिहीले होते शाहा मिरजाखान पुसटाचे व उमरखेडाचे दरमीयान आहेत. बहलोलखान यांनी सेनाधुरधरास पत्री लिहीले होते जे येक हाथी चागला स्वारीजोगा लायेक आसेल तो पाहून पाठऊन द्यावा त्यास हे पाठवितील किवा नाही हे मागाहून लिहीण्यात येईल सेवेसी श्रुत होये हे विशासि.

२३६

रु न ९६

श्री ता २१ सप्टेंबर १७८३

फा न. १

पत्र न ३३७-३३८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारके मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ २३ माहे शवाल पावेतो म्हा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधार

असे बसमान येयास्थित असे विरोध साहेबांही छ १० व छ १२ घालवी आश्रयें पाठविले ते उत्तमसमर्थ पावून मस्तकी वग्न फेळें त्यांत सेवकस आशा जे, जालें बसमान वरचेवर व्हीत आणें त्यावरून येथील बसमान येथ जे, भीमत राबभी सेनाधुरंधर व भीमत राबभी सेनासाहेब-मुमा व भीमत राबभी सेनासाहेदर व साी मन्थापूसाहेब व सीमाप्यांशिंपन्न मलांभी साहेबाहेब आविकरून घायसह कुडुब वदप्रहणाकरिता भी राबभंजनास तीर्थ स्नानाथ गळ हाते समग्राम राबभी सगविसंपत्तंग व मीही गळ हातो प्रहंगसमर्थ धुरधरांनी रोपतुळ फेळी कन्या सांगनाह व घाटसाहेब नानू बयल तुलेट घनटी वाराहाबार तुलेट बयल लागले तुळ करून द्रव्य तेपच तुसरें निपसी ब्राह्मणांच विरहें कृतीयेचा पक्ष मंत्रबारी केलसवासी रपोबीबावा भोसले याचा केलस रविगार वज्जे दिवस तेथें राहून सामबारीं भींचें दखन करून पंचमीस त्याचा त्वार होऊन नगरपनी भोसल्याचा दिव्य पाहून संप्रदायनी हवेलीस येथ आले क्षत्रात होते तोपरायंत नित्य भींच द्यनास जात हात भीमत राबभी सनासाहेबमुमा सवास घेऊन मगलवारीं येथें आले राबभी दादांनी तर प्रितियेचा पक्ष करून रविबारीं सेना-धुरंधर यांचा निरोप मागून येथ आले मीही ते दिवसी समग्राम आल्ये आलप्रपुटीहून येतेधामबाग यांनी राबभी रामचंद्र दादा व बूचण्णा नाइक पाठविले मामळींचे योगे कितक धोखेचे त येऊन बोळान राबभी मवानीपंत मुनसी यांस बलाविले परंतु त्यांस पाठवीत नाहंत राबभी मद्दिपतराव निरर व महमड आलीखान यास पाठवीत आहेत ॥ २२ मीनहूब निरोप बाल्य आहे उदरक निपात चायेबगही ब्यागर येथें टाहलें आहे यानंतर दाहा मीरअस्यन याणी पहिले उमरलेटच गझरी पुत्र फेले तेथें विक्रील वळ अधिक पाहून माभारे तीन कस येऊन राहिल हात नंतर आगखी पुसगतील घाटय याणी त्यांच छल्लरांत रस्त पाहांचागिली तेथें आगखी फळ घरून उमरल्या पाानी गझी प्याबी म्हणून मारये स्थविक आहेत तान मास हात आले जाहेरील उपरात्य गझीया ल्यास नाही मीरअमबर यांचा परामप कुरवयास झणी नाही मनसी वनणूक करीत आहे यतशामबाग चिरपदांगत यर्पास मुफांच्या आहेत व ग्वाठरबमविधी यभून उभयेतास पावतीत आहेत कशचित्त चिरजीवा कटून भोतररी शाळ तरी धमा करील राबभी धनाजी खुनाय बोवदडीस पत्र देदयचदेहून तान आली

ती छ ७ व छ १४ घालवी पावलीत त्यांतील मन्नूर येसजे, इकरत बोलले जे गमायबी वराड येथें चागीर माहाल व खाल्खा आद, त्यांचा वैगवस्त आळवते तुमचा करून देणे आम्हास मगू आहे. चागीरगायस इनायेतनामे पावेत त्याप्रमाणें त्यापासून आमजंत येईल खाख्या ताल्लप्र आहे यापिसी राये नानकरामपंत यांस सांगतो ते तुम्ही शोधून खाल्खाचा फेसल पावतील, बळी न करणे मोसले यांचे फल, यांत आम्हापासून तफावत कधी आळ नाही व होगार नाही आम्हीच तफावतीची गोष्ट ठवीत नाही तुम्ही पाहता तेथें तुमचीही गोष्ट तफावतीची हात नाही धान्य जगावबागा चागीरगायसचा वकैतीने माहाली आहेत त्यांची ताफीद करून वेणीयांत येतील येतशामबाग याल्य आळबपुरस पाठविले त्यापिसी बेफिरी राहणे वरचेवर येथील ताफीद पोहाचवून वया वतणूक होळ पावगार नाही जाणी तर नतीस पावतील इज्जती मनीं लूव कंगस फळी आहे वेदुकीची खगरी हवतीस नाही हे पुरतें समबळ आहे जगास निधून ताफीद होईल येणेंप्रमाणें जातमीत लिहिले हाते येतेशामबाग यास पुत्र आळ आहे त्यास वल्ल पागोटें, पठणी व शाळबोडी येर व बामेवार व्हाणगुरी व फिनसाव धान केळ येकून सगो न्यास व विरपंच येणे प्रमाणे वराक पाठवीतात धुरंधर थबून विख्याने पानांचे बैल दाहा पाठवीत आहेत कितक लक्षमनोग आय या दादांचे पत्रावरून गत होईल सेवेसी श्रव हाये हे विस्ति

२३७

रु न ९९

फ. नं १

पत्र न २९

दी ता ३० नायबर १०८९

पौ छ १९ मोहरम बापा

खानांनी मससीरमास

साहाय्येचे सवेसी आभापारक मख्दरबी वारये कृतानक विज्ञाना वसीन, येथील कुशल ता छ ५ माहे माहम पावेता मुा नागपूर यथ सादशार्थ कृपायल्लकनेकरून आशाधारअर्थे बसमान बंधारधीत आस विदत भीमत राबभी सेनाधुरंधर व भीमत राबभी सेनासाहेबमुमा व भीमत राबभी सेनासाहेदर व राबभी मन्थापूसाहेब व घाल्यणधुर व सीमाप्यांशिंपन्न मलांभी साहेबाहेब आश करून छडकुडुब भीयमयेनास काविरी वीजमेचे यथ गळ हातें पुष यमदसीस सनाधुरंधर व सनासाहेद व

मन्यानापू येसे सध्यासाळी गेले व येनागाहेसुभा व याथा-
आदि करून दुसरे दिवशी तुलसीचा लग्ने रात्री उरकून
सर्वेच तेच रात्री गेले. तेथे जाऊन देवदर्शन करून ब्राह्मण-
भोजने करून दक्षणा ब्राह्मणास पाठून आठ दिवस तेथे
राहून मग कूच करून नंदर्भानाग्रमन छ १९ जिल्हेजी
नागपुरास आले. राजश्री सदाशिवपंतगदारी गेले होते,
तेही त्याजरोस्त्य होलील आले. तोतयाचा मजकूर,
त्याजरोस्त्य सरकारचे जातू व मर्मद अमीनगान याचा
दिवान येथे आरेत त्याजकडील चार समागमे देऊन
मर्मद अमीनगानासुद्धे पाठविल्या. तानमजकूर यास
धुंगर यांनी पत्र लिहिले आहे जे, याचे कपारी उग
देऊन नर्मदापार करून देणे म्हणून पत्र लिहिले होतं,
त्यावरून तानमजकूर यांनी लग्नादवनेवर त्याचे कपारी
उग देऊन नर्मदापार करून दिल्या. राजश्री गजागम
मुमुद येथून कटकान गेले, तन्हा धुंगरयांनी तान सांगितले
होत जे, तिकडून काही हाथी घराई करून पाठऊन देणे,
त्यावरून राजश्री मनु चौधरी कटकान नागपुरास आले
त्याजरोस्त्य मंगारनिलेनी हाथी चार पाठविले आरेत
चावरी छ २४ माहे जिल्हेजी नागपुरास आले. सेनाधुर-
धराची भेट घेतली. त्याणीही हाथी चार व सत्रा मोहोरा
नऊ केल्या. हाथी तीन आरेत. त्यात येथ्या हाथीवर
अगरी जिनमवार व येथ्या हाथीवर मुठा हौदा व येक
हाती व येक हाथीन खुलीच दोन होती, येसे चार व पत-
मारनिलेचे चारीही खुलेच आरेत. राजश्री विठ्ठलराव लक्ष्मण
यास मजमूची वल्ले गमटेकात यात्रेचें समागमात दिव्हा. निशान
करांत असतात व राजश्री जनार्दन विश्वनाथ यास छ ३
मिनहूस आस्तमानी विडे दिले आणि त्याचे वडिलाकडे जो
कागभार होता तो त्यास सांगितला आहे व राजश्री जोतीपत-
याचा यास देशास जावयास छ २ रोजी अस्तमानी निरोप
दिव्हा याचास शालजोडी, व शालनामी रुमाल व उभयेता
चिरजिवास पंढणी गेले व पागोटी आणि याचाचे स्त्रीस
सोबले येक व शालजोडी येणेप्रमाणे सणगे दिली. सिवाये
तीन हजार साये खर्चास दिले. राजश्री बगाजी खुनाथ
याची पत्रे हंढरावादेहून छ २५ जिल्हेजी व छ २५
जिल्हेजी आली त्यातील मजकूर येसा की, राजश्री गोविंद
भगवत यासी नवावाची व मध्यस्थाची बोलणी जाली.
सलामसलतीचे व मामलेसमधी कितेक प्रकारे गोविंद
भगवत नवावासी बोलवयास आले होते, त्याप्रमाणे
बोललेत. त्यास नवावाचें काम पोख्तगिरीचें व स्वार्थाचें.
याच अनुसधानाने पुणेकर कारपरदाज याचे मज्जीस

विपरियास न दाखऊन बोलणे घडले. यावर गोविंद भगवत
यांनी रुकसत होऊन जावें येसे होते परंतु मारनिलेचा
गहणीयाचा प्रकार दिसतो. आमचीही रुकसत नवाव या
आठा दिवसात कर्तील. जागिरीचे कामाविसी व गगऱ्डी
वराड येतेशामजग आटिकरून जावसाल बोलणीयात आले
तेव्हा नवाव बोलले जे, सेनाधुरधर याजकडील विलकुल
मतलबाचा फट तयार करून मोईनुदौला याचे हावाली करणे
तें हजर अर्ज करतील, ज्याप्रमाणे जागीर वगैरे मतलब
आसतील त्याप्रमाणे फर्मावणे ते फर्माविले जाईल धुरधर
यासी तफावत कगवयाचा नाही. रुकसतही तुमची लवकरच
आरे तेव्हा रोवरो रुकसतेचें वेलेस विलकुल खातरजमेचे
बोलणीयात येईल येसे नवावाचे मध्यस्थाचे रोवरो बोलणे जाले
येतेशामजगाविसी मध्यस्थानी म्हटले जे, नवावाची ताकीद
आहे, याजवर त्याची चाल सुधीच न राहील तेव्हा त्याचे
फलही तैसेच होईल येसी नवावाची बोलणी जाली. याजवर
रुकसतेचे प्रमगी सर्व कलेले. येथील विदा जालीयावर जलद
येतो. येसी वातमीपत्रे बगाजीपतानी लिहीली होती. आलज-
पुरास राजश्री महिपतराव दिनकर यासमागमे महमदअली
व रा. गोविंद दादो येसे देऊन पाठविले होते त्यास यासी
व जगासी मामलेसमधी जावसाल जाले. त्यास जगास जे
जावसाल कबूल व्हावयाचे होते ते तर मामलेसमधी
कबूल जाले. आपलेकडील अमीलास ताकीद केली
काही मामलेतममधी बोलणे उल्लझा कबूल न करावें
याविसी व जग आपली खातरजमा करून ध्यावयाविसी
सलावततान यास महिपतराव यासमागमे देऊन नागपुरास
पाठविले आहेत. रीदपूर परीयत आले ते चौ पाचा
रोजानी पोहचतील. पोहचलीयावर जे बोलणें होईल ते
मागाहून लिहिणीयात येईल. शाहा मिरजा यांनी उमर-
खेडास उपद्रव केला तैसाच वराडात माडला आहे.
माहूरचा दताजवलील तपस्वी महंत कामेश्वर भारथी यास
वरिले. दोन लाख रुपये मागतो व महताचा गाव लुटला.
त्यावर पुसद परगणीयात मुकाम आहे तेथेही उपद्रव मनमाने
असा केला. राजश्री विठ्ठलपत सुभेदार प्रात वराड त्याचे
तोडावर तीन चार हजार फौजेनसी आहेत मागाहून लोकही
आणीक काही नागपुराहून त्याजवळ पाठवितात. परगणे
माने येथे मारनिलेचा मुग आहे. सेनाधुरधर पुणियास
यावयाकरिता अगप्रस्थाने मार्गसीर्ष वये ३ सुमुहूर्ते करून
निघणार. डेरे पूर्वी दिलेच आहेत. डेन्यास गेल्याउपरी
काही दिवस लागतील. दरम्यान येतेशामजगाचा जावसाल
आहे मामलेतसमधी उगव होणें व शाहा मिरजाखान याने

उमरखेडे प्राची मनमानसा टंगा केल्या हाही वराडांत उतरल्या मनमानसे रसेलें प्रांतव करिता यावरून रयतेस दहशत पडली आहे तीन हजार पायदल व पांचसे स्वार. जगाव्यलही गेत तीन हजार गाए व पांचसे स्वार ही जमीनेत नवाबानी नेमून इतक्या सरंजामाची करून दिखी नाही व सियाम राधा तंबा हे चाळ वाइटपणाची दिखती यास्तय जर सुरतीत चाल दिसल्यास बरेच आहे, नाहीतर याचा विचार करणें घुरघरास प्राप्त आहे आखून पुरीहून सत्यतत्त्वज्ञान हे बोलण्यासीही येत आहेत निघून अशी करंजपरिस्त आहे म्हणून वतमान आहे त्यासमागमें येथील गळेलेही उभयेतां आहेत. ते येऊन कस्य बोलतात त कळेख त्याप्रमाण पुनीत चाल दिसेल सम्राट, पुणिण्यास याचें भीमत रावराहेघास पाह्यावें मेढाव आणि स्वपण्याची व राहत्यांनी वाळ्मी वांसी, महिनापभरा दिवस केकव राहून दाही दौलतीविशी उचित परियास आसतील ते बोलण्यांत येऊन फस्यून मावाकरिता माभार फिणवे पुढे पैद्यासमासी मुलीचे छत्र कृत्य आहे याप्रमाणें मनादये येथील आहेत संतास व उद्वह येण्याची बहुत आहे मध्ये जगाकडील लंग आहे याचे वागपाणी बाले म्हणजे दुसरा लंग नाही लकडरच येतात याकन्यह कितेक बारीक माटे अथ राबभी दंग लिहिलील त्यावरून श्रव होईल सवेसी श्रव हाये हे विश्रुती

२३८

क. नं ९९ थ्री ता २७ डिसेंबर १७८३
फा. नं १ पी छ ११ सफर
पत्र नं २२

साहजांच सवेसी आझपातक मखार योरप कृतानेक विरूपता येसी ज, येथील कुडाळ ता २ माहे सफर पाकतां मुा नागपूर येप साहजांचे कृपाबलकनकरून आझपातकांचें वतमान यथास्ति आले विरोप भीमत राबभी सेनाधुरंधर गांणी मागसीय वष तृतीयेस गुक्यारी मुमुदुतें प्रस्थान करून पुण्यास यात्राकरितां उरेंदाखल आले हे वतमान पडावी १ परी सेपसी विनक्ति लिहिली आहे आठ दिवस लांबच तयारीस न येतेशामजंग याकडलील मजदूर टयायसल सगारा, इतकीयस राबभी तानचे पतानीं मातमी लिहीली इतस भीमत बागुसादस मुहुताचेच त्रितीयेत गगातिरी कणावबारी जाहल रास भंगायस जवें लंसे व आगमाय मुभायेक आवाब हे दिव्य तितात

आणून दुसऱ्या मुहुतावर निभावे हें उतम म्हणून दुसरा मुहुत पोप श्या त्रयोदसीस सोमवारी पाहिल्य त्या दिवसी निधोन मसल दरमबल जावें म्हणून निष्प्रांत आणून छ १० माहसी गुक्यारी देन प्रहर धादरस हवेडीस आले त्रयोदसीस निष्प्राप्रमाणें निधान जावे सहावतखान येतेशामका याकडून बोलण्यास आले त्यांबवल बोलण जे शाह मिश्यामुधा ज्याकती सिवरी बूर करून नवाबानी नेमणूक करून विस्त्राप्रमाणें सिवरी ठेऊन मागौल सुन्या-प्रमाणें वतणूक मामलतीची सुरतीत केली तर आम्हासी त्याची कनेस नाहीतर बनार नाही याप्रमाणें खानासी बोलून खानांनीं पत्रे बगास लिहून पाठविर्ली खान इकडे आस्थातपरि जगानी खान मिनां यास येसील करून मिनांस कैद करून बंदी घालविली आणि आलब पुरस आशकिल्य छ २७ माहसी खोदचे मुकमी आल छ २८ रोनी दूगावार आल तेथून आलबपूर सात कोस आहे तेव्हा आलबपुरस पोहोचल्य आलेल. परंतु सिवरी सारी बंगाबवल आली आहे व जगानीहि आहे पुढे जग कस्य मनसुवा करिता इकडील आय खानांनीं लिहीले आहेत त्याची उत्तर कस्ये लिहीता हे कळेख तां पावेतो खान ठेऊन घेतले आहेत सुरतीत मान्य करून उतरे आस्थास उतमच बालं न मान्य कस्यस भीमत राबभी सेनावाहेसमुभा फौज्दुचा येणें आहेत प्रसंग दिसेल तसे करतील आपण न मुवता निष्प्राप्रमाणें जावें तस बोलणीयांत आहे व राबभी कस्यतपसजी बांसही वेदधी धुरधरांनीं पत्र लिहीलें आहे. या विटल म्हाळ मुमेतुर प्राप्त बराह हे बहगोषावर आहेत व बहगोखान मान्यावर आहेत राबभी बांडमटबावा यास धुरधरांनीं निराप दिव्हा ते बंगाबाधस गले वरकड कितेक व्यत्य मोठ आप राबभी वडासिपतशरांनीं लिहीले आहेत, यावरून श्रव होईल सवेसी श्रव हाये हे विश्रुति

२३९

क. नं. ९९ थ्री ता ४ जाने. १७८४
फा. नं १
पत्र नं. २४४

साहजांच सवेसी विरुति येथीज भीमत राबभी सेना धुरधर यांनीं प्रथमत मुमुतेंकरून वर दारल खल, आगसी चिकित्स नितीस आणून दुसऱ्या मुहुताने वप येत वरून हयसीस आले त्या मुहुतावर श्रव ता आधीय दिवसी या

राजश्री सदाशिवपतदादास बलावून नेऊन सागू लागले जे, उदईक बाहेर निघावयाचा दिवस आहे परंतु हसमतजंग चारपाच हजार फौजेनिशी व तोफानीसी उभा आहे, मागून आजमदौला तीन चार हजार फौजेनिशी येतो त्यामुळे सेलगावकर वगैरे परागदा जाले आहेत. आलजपुरी येतेशामजग याजवळ आठदहा हजार जमाव, याप्रमाणें मोगलाई फौजा तयार आहेत आलजपुरकराचा भरोसा येत नाही याजमुळे निघता येत नाही यैसे बोलले त्यावरून दादानी उत्तर दिव्हे जे, मोगलाई जागीरदार नवे आले नाहीत, पहिलेच आहेत, आपल्या जागीरीचा बदोस्त करितात, तुमचे आमलास खलेल करीत नाहीत, तुम्ही त्याचे भय मानू नये, जर करिता तुम्ही हेच मोठे भये करून दाखविले आणि राहिला तर तुमचा लौकिक चागला नाही साह महिणे तुम्ही पुण्यास येतो म्हणोन पत्रे लिहिता. मुहूर्ताने निघाला तो मुहूर्त चागला नाही म्हणून दुसरा पाहून घरास आला, आता जागीरदाराचे निमित्त पुढे करिता यास काय म्हणावे? तुम्हास जाणे नव्हते तर पुण्यास आजपरीयत पत्रे कशास लिहिली व मुहूर्ताने बाहेर कशास निघाला? जागीरदाराच्याने तुमचे काही होत नाही. तुम्ही पुण्यास चालावे मागे सेनासाहेबसुभा आहेत जागीरदारानी तुमच्या अमलास गडबड केली तर पाहून घेतील तुम्हासी मोगलाई फौजा विघडतील, तेव्हा नवावाचा विघाड स्वराज्यासी अर्थात जाला, तेव्हा पुण्यात श्रीमत आहेत, उगेच राहणार नाहीत ह्या गोष्टी आणखी प्रकारे दोन प्रहर बोलत होते परंतु त्याच्या मनास आले नाही. राहवयाचाच निश्चय त्यानी केला. मग दादा उठून घरास आले. दादानी बोलवयास आलस केला नाही सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति.

२४०

र. न. ९६

फा. न. १

पत्र न. २६३

श्री ता. ५ जानेवारी १७८४

पौ छ २७ सफर

पौष मास सन आर्बा

समानिन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ ११ माहे सफरपावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकनेंकरून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथारिथत असे विशेष. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यानी समुहूर्ते आगप्रस्ताने मार्गसीर्ष वद्य तृतीयेस डेरे-दाखल जाले होते. तेच दिवसी श्रीमत राजश्री दादासाहेब

श्रीगगातीरी कैलासवासी जाले. श्रीमत माहाराज राजश्री रावसाहेब याचे भेटीस जाणें. प्रथम भेट. तेव्हा उभयपक्षी शुभदायक आसावे यासा सकेत घेऊन ज्योतिसी बोलऊन दुसरा मुहूर्त पौष शु॥ त्रयोदसीचा नेमस्त करून डेरेदाखल पौष शु॥ २ गुरुवारी हवेलीस आले. पुढे पौष शु॥ त्रयोदसीस मुहूर्त करून डेरेदाखल होऊन मजल दरमजल निघोन पुणीयास जावे तो आर्थ राजश्री बलवतरावजी यासहि धुरधुरानी लिहीला होता, तोहि साहेबाचे सेवेसी श्रुत जाला आसेल व राजश्री सदासीवपतदादा यानी व म्या सेवेसी विज्ञप्ति लिहीली होती, त्यावरून श्रुत जाले आसेल आलीकडे पौष शु॥ १२ द्वादसी रविवारी चार घटिका दिवस राहिला ते वेळेपासून प्रहर रात्रापरियत धुरधर मु-छदीयास घेऊन जुने हवेलीत नजरबागाचे खोलीत मसलह-तीस त्रैसले आणि न जाण्याचे आर्थीचे सकेत मुछदीयासी बोल लागले जे, वराडात आलजपुरी येतेशामजग व शाहा मिर्जा हे जमियेतीनसी आहेत व हसमतजग दोन हजार फौजेनिशी आमडापुरावर आहे. त्याणी कन्हाडेची गढी घेतली व आणखीहि वराडप्राती तीन गढ्या घेतल्या व मिरजुमला औरगावादचा सुभा हा जाफराबादेवर आला आहे. सेलगावकराच्या पारपत्यास नवावानी पाठविले आहेत. यासी बातमीचीं पत्रे येऊ लागली. येक जगाकडील वसवास मात्र होता तो हसमतजग व आजमतदौला वगैरे चहूकडून उपाधीस कारणेच दिसतात. नेव्हा आपण पुणीयास गेल्याउपरी मागे कसा प्रसंग पडेल हे न कले, सव्यस्तब्ध जाण्याचा योग घडवावा तरी नवावा-कडील फौजेचा प्रसर पुढे पडला आहे याचा उलगाडा सत्वर कसा होतो आणि पुणीयास जाणें कसे घडतें याज-आर्थी सध्या जाणे . . चार महिन्यानंतर जावे यासे आपले ठाई निश्चयात आणून व कारभारी यासी बोलून निश्चय ठरऊन प्रस्तुत राहाणे जाले आणखी मुछदीयासी म्हणों लागले जे, हे मी बोललों या आन्वई पत्रे राजश्री नानास व राजश्री तात्यास लिहून याची प्रत्योत्तरें तुम्हास आणऊन देतो यासी मुछदीयासी बोलून राहाण्याचाच निश्चय ठरऊन जाण्याचा योग राहविला त्यावरून या करिन्यात व बोलण्यात प्रकार दिसून आला जे, प्रस्तुत येणे सहकूब केलें याच आर्थीचा कितेक मजकूर राजश्री दादानी सेवेसी लिहीला आहे त्यावरून सर्व-निवेदनात येईल. आजपावेतो जैसी मसलत करीत गेले आणि बोलत गेले तैसे सेवेसी विज्ञप्ति लिहित गेले. सव्याचा प्रकार कलला तो सविस्तर लिहीला आहे. सलावतखान आलज

पुरीहून बोळम्प्यासाठी आले आहेत त्यास आदिग्रामि
मामलेतसंमती जाणवत नसल्याने नाहीत खानमखनूर
मागत आहेत हेही निराप सत्यच देणार जे वडेल ते
मागाहून विज्ञाति लिहीणीयांत येईल राबभी मन्पाणापू
साहेब यांच्या उक्त्या दावेच्या खाती गल्यास सून येऊन
मोक्षनासदेखील आउण्या न्याय दिवस जाणव हाता कळ्या
धळून करते छप दिवले व पोटांत आपणांचा उपाय केळ
आठ दिवस वहुत भरी जाळे, परंतु सध्या उपशम जाळ
निःशय आदिग्रामि झाले नाही परंतु निःशय होईल
मरोसा चाहय आहे. राबभी गोबिंदगव मुगट्याव व
राबभी ध्यस्तगव फारी यांस वळें देऊन उमयेतास
बन्तरव राबभीकडे ग्वागरी केटी त्यांससमागमें ह्जार
दीड ह्जार परितं फौज देणार आहेत त्यांसकडील कर
मारी मुर्खी म्हणान आहे तो व रानी उमयेता येयें
नामपुरी आहेत त्यांसहि वळें दिवली व रम्यासहि मारनिले-
ब्रान्न वळें पाठविली आहेत त्यांतील आय हत्त की,
राजे कुन्दाग्याहि बसे आहेत तेच करून याची आणि
जगायबागा हुकूम आपण्य असावा या शाबनासतव पाठवीत
आहेत वरकड कितेक आय राबभी दागली लिहीली
आहेत त्यावरून गृत होईल सेवेसी गृत होये हे विज्ञाति

२४१

क. नं. १६ श्री. ता. ३ फेब्रुवारी १७८४
फा. नं. १ पौष २८ राखळ
पत्र नं. १९२

साहेबांचे सेवेसी आराधनाकर मल्हारजी वोरप कृतानेक
विज्ञापना येसी ज येथील कुटुंब ता. छ. ११ माह राखळ
पापेती म्हा नामपूर येथे साहेबांचे कृपावलेकने करून
आराधनाकर येथे वर्तमान येणारिपत असे विषय श्रीमंत
राबभी वनापुरकर यांनी सुमृद्ध करून घाहेर बरेदाखळ
बळे आणि पक्षात संकेत भळून तुघरा सुमृद्ध नेमस्त
करून मागसी शहरांत ह्वेलीत गस्तव जाळे तुघच्या
सुमृद्धकर निपाये याचा परिहार तपसील राहण्य्या येथेजी
परी लिहील्य आहे, तो सेवेसी भुत बाळ्य असेल राहण्य्याचे
अयानी पत्रे साहबांस व भीमव राबभी तास्य यांस व
राबभी कर्मंतराबजी यांस विस्तारें करून पुरपर यांनी
पाठविनीं आहेत भुत हातील म्हणून मागील पत्रांत म्यां
लिहीले होते ती विस्तारपत्रे छ. ११ मिनहुस खागा
झाली आहेत. सेवेसी भुत होवील राबभी येथवतव

मयानी छ. ७ सफरी हैदराबादेहून नवावाचा निरोप येऊन
निघाले म्हणून बातमांत लिहीले हात त्यास मागनेले
आदिग्रामि येथे आले नाहीत राबभी कर्मचारी मांठले
यांस नवाधानी मनसब जागीर देण्य्याचे अथ राबभी क्वाची
रनुनाथ यांसी घाल्ल आहेत त्याप्रमाणें येथवतव येथे
आलीबावर कर्म ठरणें ते ठरेल नंतर मागाहून सेवेसी
लिहीणीयांत येईल जगासी रनुनाथ यांसकडील पत्रे
अलीकडे अली नाहीत राबभी गाविंदराव मुगट्याव या
समागमें फौज देऊन बन्तराकडेस पाठवितात वळें देऊन
निराप विज्ञा आहे आठा चौ रोखानी निघणार. येथेरा-
मबा अल्लभपुरी मिर्जासुधा जमियेतीनसी आहेत सळन-
तखान येथें आल होते आळभपुरास गले हे मागील परी
लिहीलेच आहे ते आळभपुरास पोहोचले असतील
परंतु चाते घेलेस धुरभरणीं मामलेतसंमती वगैरे जाणवत
आस चाळण्य्याविशी खान यास सांगितले होते तो
जळसाळ बोळणें होऊन तेथून पत्रे आली नाहीत इसमत-
का दोन आलीच ह्जार छेजेनेसी करंजीबावर आल्य
आहे आळमुदोळा औरंगाबादचा सुभा यांनी फौज व
तास्य सेव्यावास पाठविल्या म्हणून आद्ये यांनी सेव्याव
वगैरे प्रांत उज्याड करून दिव्हा देशा बातम्या येथें आल्या
आहेत राबभी विठळ कळत सुभेदार प्रांत बराड हे तीन
न्याय ह्जार फौजेनेसी कुमाकर आहेत राबभी मयानी
कळो यंस करवपावेतो फौज समागमें देऊन पाठवावे
म्हणून बरेदाखळ जाळे हात या त्यांची सून राबभी
माववरव यांची की त्यांस शरीरी आहार होऊन देवक्यास
बाळी म्हणून मागसी गांवांत आल गाठपरहि आम्हासी
पाठवावे ही याचना व बाळण्यांत आहे वडेल तैव
लिहीणीयात येईल. कितेक ज्वाग मोठे आर्ध राबभी
सदाधियपतदादा यांनी लिहील आहेत त्यावरून भुत
होईल. सेवेसी भुत होये हे विज्ञाति

२४२

क. नं. १६ श्री. ता. १ मार्च १७८४
फा. नं. १
पत्र नं. १९२

पौ. छ. २ जाणव सन आषा समानी चत्र मास
साहेबांचे सेवेसी आराधनाकर मल्हारजी वरपे कृतानेक
विज्ञापना येसी ज येथील छेम ता. छ. ११ रमिअरपानेती
म्हा नामपूर येथे साहेबांचे कृपावलेकने करून आषा

भारकाचे वर्तमान येथ्यास्थित असे विशेष. साहेबानी छ १५ रविलावलचे व १६ रविलावलचे पत्र पाठविले ते छ २७ रविलावली उतम समई पावोन मस्तकी वदण करून सतोप जाला. यैसेच सेवकास त्यायास आशा जाली पाहिजे. यानंतर इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याणी पुण्यास येण्याविशी सतत चार महिणे उद्योग करून इकडील ब्रह्मवस्त करीत असता संवदास हा कालवर गेले नाहीत. मध्यंतरी कामे दिवस पाहून लग्नाच्या साहित्याचे किरकोळ चालीस लाविले होते. इमारतीचे कारखाने तर चालतच आहेत त्यातच मटपाचे स्तभ व जागा नीट करविली. कदाचित वैशाखपयंत दिवस लागतच चालले तर लग्नाचे कार्य संपादून जावयास येईल ही योजना होती त्यास तेथे साहेबास समजले जे, बुरधराचे येणे होत नाही उद्योग इकडे येण्याचा दाखवितात आणि घराऊ लग्नाची वगैरे कामे चालवितात हे समजावणाऱ्यांनी समजवले. त्यावरून साहेबास सय भासून रावजीजवळ बोलण्यात आणिले. त्यावरून बलवतरावजींनी येथे दोन चार वेळा लिहिले जे, येथे समजण्यात यैसे आले आहे, त्यास आपण आल्याने श्रीमतास ब्रह्म सतोप व न येण्यात लोकांचे सांगणे खरे पडतें. यास्तव यावयाचेच करावे म्हणून लिहिले व उदाजी जासूदही मुजरद पाठविला. त्याणेही येऊन हेच सांगितले. त्यावरून इकडील लग्नदेखील सर्व कार्ये राहून आधी पुण्यास जावे हा निश्चय केला आहे. कधी निघतात हे तथ्य समजल्याउपरी सेवेसी विनति श्रुत होईल तूर्त जावे हा निश्चय केला आहे. तेथील मर्जी चांगली राखावी यात सर्व कामे आहे हे बुरधराचे मानस आहे. फाल्गुन शुद्ध येकादसीस मुहूर्त पाहिला होता त्यास हुताशनी समीप पुढे आसता निवणे आसोनच देसमत निघाले त्यावरून तो मुहूर्त राहिला. दुसरा निश्चयात येईल तो सेवेसी लिहीण व येथून नवावास व मौनुदौला यास पत्र गेले आहेत जे, बगाजीपतास इकडे पाठवून द्यावे व बगाजीपतासही लिहिलें आहे जे, नवावाचा निरोप घेऊन इकडे येणे येथे आल्याउपरी जागिरीचें व कितेक बोलणें बोलण्यात येतील व फाल्गुन शुध आष्टमीस बुरधरानी रग खेलायाचा मुहूर्त केला केंसरी रग करून भट व उपाधे व गात्री व मछुदीमडली व सरदारलोक यैसे बोलवून बैठक करून धुरधरानी स्वहस्ते करून सर्वत्रावर रग टाकून दोन घटिका नाचरग केला आता नित्य चालले आहे छ १२ रविलाखरी श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री सेनावहादर व

राजश्री मनावापुसाहेब व बरोबर काहीं मछुदी मडली व सरदार लोक यैसे सकरदन्याचे वागात गेले. तेथें जाऊन, बगल्यात बसून, दोन घटिका नाचरग करून, सध्याकाली वाटेन गुलाल खेळत हावलीस आले व दुसर रोजीहि त्याप्राच केला व श्रीकासीहून सावकारी बात आली जे, राजश्री पाटीलवावा याजवळ इग्रजाचा वकील इद्रशेन होता तो इमाजुदौला याजकडे कलकत्यास गेला आहे दोल्यास घेऊन श्रीकासीस यावे आणि पाटीलवावाची व त्याची त्याची भेट होणार आहे म्हणून बातमी आली. व बालावाई श्रीकासीचे यात्रेस गेल्या होत्या त्या यात्रा करून येत आहेत. पंचमीपावेतो येतील म्हणून बातमी आली आहे यानी येथून स्वाराची डाक देवगडावरून नरमदापावेतो बसविली आहे. राजश्री भवानीपत मुनसी याचे कण्यास देवआशा जाली म्हणून बुरधर सेनासाहेबसुभा छ १२ राखरी मुसीचे घरी गेले होते. दोन घटिका बसून समाधानाच्या गोष्टी सांगून हावलीस आले. वरकडे बारीक मोठे अर्थ राजश्री सदासिबपतदादानी लिहिले आहेत त्याजवरून सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होवे हे विश्वासि.

२४३

रु. न. ९६

श्री ता. १७ मार्च १७८४

फा. न. १

पत्र न. ९८

साहेबाचे सेवेसी आशाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विश्वासि यैसी जे. येथील क्षेम ता छ २४ राखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचें कृपावलोकनें करून आशाधारकाचे वर्तमान येथ्यास्थित आसे विशेष. साहेबीं छ ४ रालाखरचें पत्र पाठविले तें उतमसमई पाऊन सिरी वदण केले. यैसेच सेवकास त्याहा [वया] स आशा केली पाहिजे. यानंतर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यांनी पुण्यास जावयाचा उद्योग केला आसता जाने न जाहले. जागीरदाराचे लढे पडले. बाहेर निघोन गेले. माघारे हावलीस आले त्यावरून साहेबास सवस्वये भासोन राजश्री बलवतरावजी याजवळ बोलण्यात आले, त्यावरून बलवतराव यांनी सेनाधुरधर यास लिहीण्यात दोन चार वेळा आनिले जे, न यण्यामुलें येथील मर्जी ब्रह्म दिव आहे. त्यावरून धुरधर यांनी जागिरदाराचे गुते येकीकडे ठेऊन व श्रीरामनवमीचा उच्छह समीप आसता व पुढें वैशाख मासीं लग्नकार्याची योजना होती तेहि ठेऊन आधीं तिकडे येण्यास मुहूर्त निश्चयात आणून

नित्य येऊ दिव्हा सत्रामण्य काही स्वयंस्व खाऊन जाईल
 नाही बहुत समाधान करून उभयपक्षांनी पत्रे समारंभाने
 घालवीले याप्रमाणे स्त्राफाचें लिखित गेले यातपरी पुढ
 कथ मसळत आहिल्या त्याचा फळसिवावर सेवेसी श्रुत
 हाइल गावियव मुगुराव हाजार वापसे स्वार घेऊन
 वस्तराच्या मुळकांत माहीम करून तिकडील बरोबरत करून
 मुन्गू साटवावयस गेले होत वस्तराची राणीहि समागमे
 गेली होती त्यास त्या प्रांतातील गद्दी होती तेथ मोर्चे
 व्यक्तिले हात गर्दावल्यांनी मारमार केली त्या वेळेस
 मामस बन्यनी यांची जाहली त्यातपरी यांनी गद्दीवर हाथ
 करून तत्का गद्दीवाम्यनी हाथ मानून काढिली त्या वेळेस
 याकडील मानस वाडीस पना[व] गार जाहली गाविय
 रज याच्या गाव्या दंडात गोष्टी घागटी पोटास वाटून
 गेली ब्रह्मराव बरती यसरि दंडा कपाळवर छगल्य
 नामाहरम हाऊन माघार फिरून आले फौजेचे लोक काही
 नामपुरास फिरून आले त्यासे यायबाचे आहेत येतील.
 तिकडील मसळत त्यास हात नाही वस्तराचे रज व मुळक
 द्याडीचा विकड पायलचे कम आहे फौजेचा लाग
 निप नाही याचा आहे येतेद्यामबग यांम कण्डापातीं
 सरदारचे आपले गांव जळक वगैरे निमें आमल आहे
 तेथ गांवास उपसग देऊन त्याची बहुत कळी आहे या
 येदन्तराच नाईक निवाळकर देसीहून आम्हेस्थापावेता
 आण तय या विठलपंत मुमदार याने व सखतसमानाने
 आणकडिले नागपुरास येऊ दिव्हा नाहीत निवाळकरांचे
 मध्यस्त यथ मित्राजी पवार व शामराव मैनाबाबांचे
 हात तह धुरंधरांनी त्यांबळड पाठविले आहेत परंतु
 त्याबद्दलून बातनी आली नाही निवाळकर देसी बलील,
 आमडापुरापावता गेले आधिकेतर नाही सेनाधुरधर
 यांस साहसकांडील गटगनर राजभी सगसिपत
 दागनी आपल्या परी आणून जवळ घालून पापास
 झिड, यकमानांस निवारास व मारास रात्रीस गटगनर
 फल त्याचा आहेर भीमतांचा व साहसांचा व
 तात्वासाहसकांडील २ सगसिपतांनी आपले बस
 पाळ्यांत घडून गेले तथ मांवांस आहेर बले व
 यतशामरावगाडील छत्रपतीपण आल आहेत माळ-
 मानलतीच घालण बळत आहेत ता या रामपेंद्रपत
 सत्यवतमानाहून यत आहेत मग यथ टाळ ते सेवेसी
 श्रुत हाइल घारीक माठे आप राजभी सगसिपत
 गांदांच पयारून सेवेसी श्रुत हाइल यवरी श्रुत हाये
 ८ निपात

२५०

रु. न. २९
 फा. न. १
 पत्र न. २४९

धी ता २९ मे १८४४

साहेबांचे सेवेसी आग्रधारक मत्तारजी वरपे कृतानक
 विश्वासी येसी जे येथील काम ता ९ माहे रत्नपावेता
 मु।। नागपूर येथें साहेबांचें कृपावलेकनें करून आग्रधारकनें
 वर्तमान येथारस्थित आसे विशय इकडील वर्तमान तर
 त्याचा समारंभ मोठाच जाहल्य समारंभ होऊन वस्तीचे
 दिवसी येमुनाबाई सुसुई करून आपले वरास गेल्या तथें
 दोन प्यार दिवस राहून इकडून भीमत राजभी सेनासाहेब
 सुभा मोहित्वांचे वरी गेले त्यांस आमजन वंगून समामें
 राजभी रजसिंगराव व कैसिंगराव व सोमाजीराव व ब्या
 वगैरे वराडी सर्व घेऊन हावेळीस आले त्यांस मोहन
 बाबू सरवनास आपआपले बब्याने वलें दिव्हा विडे
 घेऊन आपल वरास गेले त्यानतर मोहित्वांनीहि यांस
 मत्तानी केवी भीमत राजभी सेनासाहेबसुभा व भीमत
 राजभी सेनासाहादर व राजभी मनाबापुसाहेब व स्वस
 मानकरी लोक चार पांचस येसे मोहित्वांचे परी बाऊन
 भोक्नें करून आले मसुदीमटलीहि वरोकर गेले हाते
 तिकडून येतान संच्याबळीं शुक्रवारतल्यात आतवबावी
 चांणी कंगळ व राखर व फिरंगी व बाडी व सांडनी
 वगैरे जीन जीनवचे सोडून प्रार रात्री हावेळीस आले
 येसे आतवबावी ठाबायचे प्याही सुधालांतच आहेत व
 भीमत या विशाजीबाबा मोवले लमास आले हाते छमदप
 संपावून त्यानी छतीसगडास बावयास छ ४ रबबी सव्या
 फार्मी निरोप घेतल्य भीमत राजभी सेनाधुरधरानी त्यांस
 वलें सेवपागोटें पैठणी ठंडी व फिनचप व मसळ व
 सिरपेंच व दान करी बडावाची येणे प्रा दिव्हा, विवाय
 बाळपान् बायकडून विशाजीबाबाचे स्त्रियांस व पुत्रास आप
 वेतील ते पाहावे ते पाचा, घाता दिवसा कूच करून
 जाग्रद, या यथवतपच नाईक निवाळकर देसीहून वाटेन
 पायधूम करीत दुरुड यत हात त्यास वरास प्रांती राजभी
 विठलपत सुभगर यतिद्यामबग यांनी आटक करून ठेविले
 हाते निवाळकर तथून मापाय फिरून गेले विठलपत पगड
 प्रांतीच आहेत त्यासहि सेनाधुरधरानी नामपुरास द्या
 विले आहेत ज, गोपाळपत फानवीस यक्ष्य देवभास
 जाडी मुम्ताबपल मातसर काग्यादी नान्दी नाही माळ
 मायावतीचा बणेपल बसा करान म्हणून सत्यवित आहेत

[illegible]

येडे नशेत व महान दिवस सा वगाजी रघुनाथ याजकडून पालेऊन वर्तमान कलत नाही. साहेबाचे सेवेमी श्रुत होवे ते निगति.

२५?

२ न ०३

श्री ता. जून १७८४

फा. न. १

पहिला भागवडा

पृ. न. १५३

पुरगंगा सादेराचे नेहरी गा लक्ष्मीमणगाव चिटनिस
 ताने वस गातारियाउन येव गा मत्पितराव दिनकर याचे
 पन येत होणे. त्यान मत्पितराव घुरघराजवळ वाटेचे पत्र
 भागत होते जे, पादन सुरलीत येत. तर घुरघरा पत्र देईनात.
 त्यावरून मत्पितरागांनी त्यान लिहून पाठविले जे, सुलीस
 मनागान पादन नाही तुम्ही न यावे लागणवाडापावेतो
 श्राव्येतर तरा मातारं नाचें व राजश्री जिजाजी महादेव याची
 घोटी व गिस्तारून येथे आहे. त्यास सदाशिवपतदादानी
 नयानीपन मुनसीस विन्यारिले जे जिवत्रा नाना याची घोटी
 देसी लाऊन यावी प्रगेपर जासूद जोडी देऊन लागणवाडा
 पाग करून यावे त्यावरून मुनसीनी घुरघरास विन्यारिले
 त्यानी स्टले जे लावा. जासूदजोडीहि समागमे देतो
 नेवेसी गून होये हे विनामि.

२५२

रु न. ०.६

श्री ता २३ जून १७८४

फा न १

पत्र न. ३४०

साहेबाचे सेवेसी आशाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विग्रंति येसीजे. येथील क्षेम ताा छ ४ सावान पावेतो मुा नागपुर येये साहेबाचे कृपावलोकन करून आशाधारकाचें वर्तमान येथारिथत असे विशेष. इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरवर याणी वैशाखमासी लग्न केले वेशाख मास लग्नातच गेला. जेष्ठमासी निघावे ही योजना केली. वद्य दशमी मुहूर्त येक व आघाट शुद्ध तृतीयेचा येक जैसे दोन मुहूर्त पाहून ठेविले होते त्यावर राजश्री त्रिवाजीवावा भोसले याची रवानगी जेष्ठ वद्य ५ स केली. त्याम पोह्चावयास गुरवर सहकुटुंब कोसपर्यंत जाऊन त्याम

निरप देऊन माघारे आले त्यातपरी जवळ वध दशमीस
मुहूर्त हावा म्हणून प्रातः कर्मा दोन परित्यक्त रात्री मुहूर्ताने
चेरु नाहीर दिव्या प्रस्थाग तरवार व आंगठी ठेविणी युक्त्या
मुहूर्ताकर द्वितीयस निचावे येसा सिद्धांत केल्य होता त्यास
श्रीमतीच्या दिवशी तिसरे प्रार्थी श्रीमंत रावभी सेना-
साहेबसुभा यांनी श्री प्रसन्न जगदीश कृष्ण बाहासी सवाल
श्री आटी याकरि(ता) द्वितीयस मुहूर्त इडीच्या दाहा
दिवसांत आषा तो क्रमात्वा नाही ऐस जगाले याकमुळे
द्वितीयस पुण्यास याचपद्धतिता निषणार होते ते राहिले
यातपरी दुसरा मुहूर्त पाहून निचावे याचा निब्ये करि
तील तो कसल्यावर सेवेसी भुत होईल स या निषणार होते
ते राहिले रावभी रावगुप्तपत याचा करमार फक्तच्या
मममर्त्याचा हात आहे व रावभी महादजीबाबा सिधे
गाहदेवजवळच आहेत इमादुदौल्य लखनाऊस मिबा
आमानीबबल आहेत सिधे यांच्या व इंग्रजांच्या मेटी
होगार होत्या म्हणून वतमान मागे हात परतु हा कळवर
मंटी बाळ्या नाहीत व पुढे मेटी परस्पर त्यांच्या होतील
ऐस नाही व गटामंडल्यकडील वतमान आले आहेत
ज रावभी माघपत यांनी बाऊन चौन्यागाडास मोरचे
समवून चौन्या घेतल्य नरहररायबा व गंगागीर गोसावी
व पाचवानीन करीर बरून मंडल्यस घऊन येत आहेत
गंगागिरीच्या पासल वेळ्या आहेत त्यास मारतील
संते दिवते श्रीमंत माहापत्र रावभी रावसाहेब यांचे
पुण्यावाप करून चौन्याचाही बंदोबस्त जगाला व मोतेगिरी
महद हिंदुस्थानाहून येप दा ती हाथरा जमावानसी आले
आहेत त्यास धुरंधरनी चारकर ठेवून रावगुप्तपताकर
फटकाकडे लावीत आहेत त्याबकरोकर सामान चानाच्या
कृष्णा चाटीस पगास तय्यकर व कांही करि वीकू सल-
कांची आहत्यारी आहेत पंतमागजिले जालील तया
गासावीही जालील व रावभी आपाजी गोपाळ गणपतीचा
मुन्ना गणपतीस गळ आहेत त्यास रावभी बगावी
रघुनाथ यांनी धुरंधरस पत्र लिहिले आहेत ज, आपाजी
गोपाळस पांचगण्यच्या फटकाविशी नवाब योल्कीत
आहेत त्यास पाठवून याचे यांसदाण्याचा फटका
येप नवाबाच्या हात हाईल, त्याबकून धुरंधरनी आपाजी
गापाळास पत्र पाठविले ज, सपनाशा लाकंडनी नवाबा
कडे जावे आणि यगीर त्या इड्ड पाठवून याचे म्हणून
पत्र गळी आहेत याबकून पंतमागजिले जालील
दिव्या नाही त पाठवे व गाहत्याबाबा क्रिंदार
परमादेशिग सप्रास आले होते त्यास छ २७ रबवी यज

दिवसे ते येथे दो दिवसी निरोप घऊन जालील व रावभी
विठळपंत सुमेदार भाडा दाहा दिवसी बराबतीची जगार
आहेत त्याबकरोकर दाहा तोफ गयेल्माडास पाठवणार
आहेत पंतमागजिले येथगांवापावेतो घेऊन जालील,
तेथून क्रिलेदार घेऊन जालील व रावभी माहादजीबाबा
सिधे यांचे छफरातून रावभी सदासिधरायजी यांचे पत्र
धुरंधरास जाले जे, मीर आसफजी बगीर याच्या व
इमादुदौल्य याच्या मंटी होऊन लखनऊस दोष आहेत
त्यास विळीहून दाहाबाबा हरयेक दाहाप्यानी तेथून निचावे
हे वतमान बगीरास व हिस्टीन साहेबास कलस्यावर उम
यता पुढे दाहाबादीयास आणवयास जालून मेट घऊन
नबर गुजरली नंतर दाहाबादीयासुवां लखनऊस आले
येसे वतमान आले आहेत व या विठळपंत सुमेदार यांनी
छफ्रात गडननेर केले नवते म्हणून येथ वध नबनीत
धुरंधरास सहादुदौल्य मन्बानी कळी सरवत्रास पोद्याल
दिवसे व सेमर मोह्य नबर कळी व दशमीचे दिवसी यो
सिधरायपंत यांनी मेन्बानी केळी त्यांनीही वज्जे दिले
तेथ ली बाईसाहेब व सेनाबाहादर गळे नवते व सेनाधुरं
धर व विजयपुत्रासुधे छ २९ रबवी पाटनठगावीस पत्र
पाठ्यास गेले हात तंये बाऊन पगा पाहून तेथल्या
कमाविशदगणे मेन्बानी कळी नंतर विकडून येताता
विकर सैल्ल आल येकवीस इरने मारून छ ४ सध्यानी
नागपुरस आले बारीक माटे वतमान रावभी सदासिधराय
दाहचे पत्रावरून सेवेसी भुत होईल सेवेसी भुत होये हे
विकसित

२५३

क. न ९९	श्री	ठा १० जुलै १८६४
क्र. न १		पौ छ १२ रमजाव
पत्र नं २०		सन खमस सप्तमीव
		आयजमास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञापत्रक मस्तूरनी यरप फुलनेक
विज्ञाती येतीजे येथील खेम ताय छ २८ सध्यान पावेता
गु। नागपूर येथ साहेबांचे कृपाकळीकने करून धार-
धारफापे वतमान येगास्थीत असे थिरोप साहेबांनी छ १५
रबवी पत्र कृपा करून पाठविले तें उतमसमर पाऊन
मस्तुबी वदण करून चितास बहुत संतोष जगाल्य अनंतर
इकडील वतमान तर श्रीमंत रावभी सेनाधुरंधर यांनी

पुण्यास यावयाकरिता मुहुर्त आषाढ वद्य ७ सप्तमीचा पाहिला होता. त्या दिवसी मुहूर्त करून प्राःथकाली तेरा घटिका दिवस आल्यानंतर बाहेर निघून गलाजवळ डेरे दाखल जाहले. डेऱ्यात जाऊन बैठक मारून बसले मछुदी मडली व साहुसावकारानी नेजरा केल्या. नंतर लोकास निरोप देऊन लोक आपलाले घरास गेले. दुसरे दिवसी कूच करून सितावरडीपलीकडे जाऊन राहिले. दौचौ दिवसी निघून पुढें जावे ही योजना होती. त्यास मुहूर्ताच्या अगोघर श्रीमत राजश्री सेनाब्रह्मादर यास ज्वर ब्रुत येत होता, परंतु ते बरे जाहाले. त्याउपरी राजश्री व्यकोजी भोसले यास आषाढ वद्य पंचमीस ज्वर आला तो उतरलाच नाही. दोन लघने केली तथापि उतरला नाही. ऐसे असता मुहूर्ताच्या दिवसी धुरधर निघून बाहीर गेले. तैसेच दर मजल जावे परंतु व्यकोजी भोसले यास समागमे पुण्यास घेऊन जावे हा विचार आधीपासूनच करारात आला होता. याजकरिता आरोग्यता जाहाली म्हणजे समागमेच घेऊन जावे, दोन दिवसात ज्वर उतरेल म्हणून मार्ग पाहात राहिले, त्यास दिवसे दिवस ज्वराने चढच धरिला आहे. न्यूनता नाही तेणेकरून शरीरास विकलता मोठी व आगास घाम रात्रदिवस फार येऊ लागला त्यासी मर्यादा नाही. घाम येत असता ज्वर न्यून व्हावा तो न होच. प्रथम दिवसी ज्वर आला आहे तो सार्वकाल तैसाच आहे. तृतीय प्रहरापूर्वी दिवसास ज्वर आणखी येतो तो न्यूनता पावतो परंतु पहिला ज्वर निघत नाही. याजमुलें भ्रम पडतो. ज्वरामुले बोकारी करिते. आन जात नाही तेणेकरून रविवारी फार वाबरे जाले. त्या दिवसी गाई बैलाचें व घोड्याचें वगैरे क्षुल्लक वनही दिले. रविवारी रात्रौ सेनाधुरधर घरास त्याच्या परामर्शकरिता आले. घटिकाभर बसून परामर्श करून पुन्हा डेरियास गेले. दुसरे दिवशी भोजनासहि दोन प्रहरा दिवसास आले. मागती साईकाली डेरियास राहावयास गेले त्याप्रमाणे वर्तमान आहे. निघण्याचा सरजाम वरचेवर करित आहे. नागपचमीचे दिवसी निघावे ऐसेही बोलण्यात आल होते मग काय घडेल ते पाहावे. व्यकोजी भोसले याचा ज्वर आठवडा दिवसी उतरेल ऐसे श्रीमानबाबा वैद्य याणी धुरधर यास सांगितलें आहे. निघावयाचा आग्रह तर मोठाच दिसतो. काय विचार करितील हें कलत नाही. पुढें जैसे घडेल तैसे सेवेसी श्रुत होईल. व राजश्री बलवतरावजी याचे येथे लग्नाचे गडगनेर जाहालें न होतें म्हणून छ ८ सावानी धुरधरास सहकुटुंबसुधा मेजवानी केली. त्रिवर्ग पुत्रासुधे चौघास चार पोगाख सेले पागोटी जैनावादी व

मलमल केसरी व किनखाप येक येक व बालासाहेवास तासाचा पोशाख व बायास चोली लुगडी येणे प्रमाणें दिले मछुदी मडली आवघे आले होते. छ ६ रोजी रा उमाजी माहादेव यांनी मेजवानी केली. त्यानीही पैठनी पोगाख सरवत्रास दिले. व बालासाहेवास तासाचा पोगाख दिल्ला. व इस्वनाथ जोशी यांनीही मेजवानी केली. सरवत्रास वस्त्रे दिले व छ २२ सावानी रा माहादाजीपत नाना यांनी मेजवानी केली धुरधर डेरीयाहून भोजनास आले होते. पत मारनिलेनीही पुत्रासुधे वस्त्रे दिले. यैसेच कोन्ही गडगनेरापासून राहिले होते. तितक्यानी मेजवानी केली व राजश्री राजाराम मकुद कटकचा सुभा यास छ १६ सावानी निरोप दिल्ला. वस्त्रे व मोत्याची कठी व सिरपेच व हाती व घोडा येणप्रा दिले व मजू चौधरी यासही येणे (प्रौ) चौकडाच दिल्ला. त्यानी धुरधरास व श्रीमत राजश्री सेनासाहेब-सुभा यास व सेनाब्रह्मादर मनाव्हापूसाहेब यास दा कूच करून कटकास जातीस व राजश्री व्यकरावजी नाा होल्कर चिरजीवाचे लग्न करावयास घरास गेले होते ते लग्न करून आले. धुरधराची भेटी घेतली व वागो राजश्री सिदमत ठकार यांनी साताऱ्याहून कारकुणाबरोबर सेना-धुरधरास लग्नाचा अहेर, सेला पागोटे व चोल्खण दोन व लुगडी दोन पाठविले आहेत व येहेतीशामजग व सलावत-खान व बलोलखान यांनीही लग्नाचा अहेर राजश्री रामचंद्र दादूबरोबर पाठविला तो छ २६ सावानी पावला. व गाईलगडाहून रा गोविंद दादू याचें पत्र येथे आले जे, साताविस गावातील सिरसगाव आहे यासी जफरत-दौल याणी जाऊन त्याची याची झटपट होऊन दौल्याने सिरसगाव घेतला तियाला कमावीसदार काडून त्याने आपलें ठानें बसविले म्हणून वर्तमान आले आहे. सविस्तर बारीक मोठे अर्थ राजश्री सदाशिवपतदादाचे पत्रावरून सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाती

२५४

रु. न ९६
फा. न. १
पत्र न. १६०

श्री जुलै १७८४
दुसरा पधरवडा

पुखणी साहेबाचे सेवेसी विज्ञाति येसी जे. सेनाधुरधर द्रा[द]सीस बुधवारी डेरीयाहून हावेलीस भोजनास आले. तेव्हा समागमे देवहि घेऊन आले ते नेहमीच

हाचेसीत यऊन राहिले नासपंचमीचा दिवस निषाधवास पाहिल्य आहे. परंतु त्या दिवसी निषागर नाहीत जोसी याच्या सांगण्यात आहे तन्ना निषागर नाहीत हाच निषय पुढे वनल्या निवडी निषादीत तो विचार बाह्याच्या प्रमानें सेवेसी भूत हाइल व्यक्ती मोसल यांच जराची पांडा गती तीहि दूर हात पाळटी आहे. आटा निवडी आराम्यता चांगली होईल सेवेसी भूत होइ व विशासि

२५५

र. नं. १६
का. नं. १
पत्र नं. ४१६

श्री

१०८४

पुरवणी साह्याचे सेवेसी आश्रयारक मल्हारजी वारेपे कृतात्मक विज्ञानना येसीजे यंय साधकासांगून पटी करून येवज प्याया यसे ठरल आहे म्हाटी पंढाजी सेवेसी विनंति लिहिलीच आहे. त्यास प्रथम राबभी माघांभी नादक काल यंस प्रथमून आभिळि आणि मन्कूर सांगितल्य त्याणी विनंति पटी की गेन च्यार बपे महगता पडटी त्याम्बुजे व्यक्तीमध्ये इवाळ राहिल्य नाही आग्री सधम्यार हाकर आहा घर आहे सवभी साह्याचे आहा आश्र बाह्याची की ही बाळमी बाळ नयेत आपण पहिलेपासून नगरनादक, याबनरिता सांगावें आमच्या चित्तस येइल तसं करू त्याम्बुजून नादक याणी विनंति पटी की उत्तम आहे नादक याणी लेखून घरावें तरी सरकारच्या घाळत पिन्हे आहे तन्नां मन पाडणे बरु. त्यास कोणाच्या किटी उदीम व घटक किटी हे कोही पाहणे नाही, मन मानेसारिखे आपण पाहून बाह्य व घट्ट ह कोही मनास न आणितो हाममार य ग्राह मस्तकधारी देऊन आमच्या व्यक्ती माहमारी करून यनत्र घत आहेत, पठत धुम मजली आहे. कासीस व दुन्ना व धनत्र व काले व गडकरी वडा करून यासीच्यार येऊन गरी बाह्यी आहे कितक आसाच्या पलस्या आहेत य याच अन्वये घट्टपुर व पवनी मनारे वगार प्रतावाील साधगायस्य व उदीम यांस घरून आणून पेंस प्याया हीच नमर सांगत आहे धणी धगाणी गन्दरी करावी यस तर माणुस पित्त नाही यद राबभी भजनी कालो याणी येऊ आसामीपी रक्षदल पटी आश्र बाह्यी की आपण याच नय त्याम्बुजून तशी आणले निराना विमन करून आहेत आसामीयांची

माहितगारी करून वेण्यास मुज्या भोसल्य बाळ्य आहे तो व कोहीसा पिदरी आहेतच त्याची दागेगिरी राबभी सिचराम ही व राबभी न्यक्ती मोसले नि। पौलस्ताना याक्कडे आहे आस बाळ्ये ता ता खास पाळितात, तसीस मान उमयेतानी कपवी याया हासुमा बाळ्य आहे पुढे कपये होईल ते पाह्यावें त्याम्बुजून बाळ्यपात येते फी, इतके निवस राजेयस बाह्ये परंतु ही गाष्ट जाह्यी नवती कैलसवासी बाणाजी भोसले याणी पटी करून घतली ती रयसीचे सोल्टीने घतली व राबभी बाळ्यजीपत कालेकर वगडांत आहेत तेही हाच उद्योग करणार म्हणोन क्तमान आहे सेवेसी गृत यावे हे विश्वासि

२५६

र. नं. १६
का. नं. १
पत्र नं. ४१६ - ५१

श्री का १२ जानेवारी १०८६

साहेबांचे सेवेसी आश्रयारक मल्हारजी वारेपे सा दडवत विज्ञापना येसी ज साहेबांचे कृपेकरून सेवेकचे वर्तमान येसारिधत असे विशेष भीमत सेनापुरंघर सड थोडन दरमळ आले याचा तपशीलवार मन्कूर पत्री लहून सेवेसी पाठविण्यांत आल्य हाही भीमत सेनाघाहे घांनी मन्कूर येऊ दिवस ठेऊन घतले याविसीचे बाळ्ये बाह्ये आहे ते समध विनदी कपययाची आहे. सेवेसी येऊन पोचल्यावरी विनेती करीन त्याम्बुजून दरमळ बाळ्ये गावचे मुकमास सेनापुरंघर याम्बुजून पोचलां त्यास छ ११ याकळ मेदी बाह्येच्या त्यास सांगतपत्र घाह्यावे व सेना घाह्ये व परखोबीलावा व यमुनाबाई आधी करून राबभी मन्मायापु येऊ कस पुढे सामारे येऊन छ मन्कुरी मेदी घतल्या गेन प्रहर दिवसा बाह्येच्या त्याम्बुजून आली मंथलीसहीत मुसमास आल्य त्याम्बुजून रात्री सेनापुरंघर याणी वसान विचार कळा की फीब वलयासी दिवसगत त्यगती याक्कडिता आपण दरमळ बाळ्ये भीमत नाना व तात्यासी भन् थावी येसी मसखन बाह्येच्यावरी भीमत सौआरीसपत्र घाह्यावे व या सेनाघाह्ये व परखोबी बावा मीज बाळ्येच्याचे मुसमी राहिल्य फीब दरमळ आल्यावरी फीबत मिळून निगान य फीब पडून सेनाघाह्ये याणी पत्रपुरात यावे हा मन्कूर बाह्येच्या वरी छ १२ राजी कूच करून मोन सांगांस मुसम

जाहाला. सेनाधुरधर व मन्यावापूसाहेब यैसे उभयेता दरमजल येत आहेत बरोबरी फौज तीन हजार आहे. व हत्ती तेरा व आत्रान्या दोन व मुडा हवदा येक मजल दरमजल येत आहेत. कालचा गनवारचा मुकाम कदरचा आज आठ कोसाचा मुकाम करकमचा सोमवारी पढरपूरी येणार आहेत. याजविसीची पत्रे सेनाधुरधर याचे पत्र रा. तात्यास गेले आहे. शनवारी आपण याजपासी निरोप मागोन साहेबाचे भेटीस येत होतो त्यास ते बोलले की आज उद्या जाऊ नका. सोमवारी जाणेच आहे. राजश्री भवानीपत मुनसी सेनासाहेबसुभा याजपासी आहेत त्याजकडे जलद पत्र गेले आहे की दोनसे स्वारांनिसी लव लव मजली करून येणे. दुसरें साहेबाकडील तीलगूल घेऊन जासूद आले त्यासी पुसिले त्यावरून त्याणी सांगितले की सोमवारी कूच होणार आहे. त्याजवरून आपण विनंती केली मग सेनाधुरधर बोलले की आम्ही समीफ आलों, भेट जाहाल्याखेरीज कूच करणार नाही यैसे तात्यास त्याणी लिग आहे. बहुत काये लिहीणे हे विज्ञापना

२५७

रु न ९६

श्रीव्यंकटेश

फा न. १

ता २३ जानेवारी १७८६

पत्र न ४५९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे. आज सोमवारी अडीच प्रहर दिवसानी मोईनदौलाची स्वारी नमुद जाली त्यास राजश्री वेंकोजी भोसले आबारीत बसोन मागे येगवतराव भवानीशकर खवासीत, आगाडीस नगरखान्यापावेतो गेले. परस्परें हत्तीवरून सलाम रामराम जाला सेनाधुरधर कचेरीचे डेरीया पो चिमणावापूसहीत सामोरा येऊन दुसरे दरज्यात क्षणेक मोईनदौलासुधा समस्त मडली बसली, नंतर मोईनदौलाचे पुत्र उभयेता व वेंकोजी भोसले वगैरे तिसरे दरज्यात आले तेथें परसोजी भोसले व गुज्यावा गुजर कृष्णाजी मोहिते याची भेट करविली. त्यास मोईनदौलानी इशारा रघुपतराव वकील याजकडे केला, त्याणी उठोन सेनाधुरधराचे काणात सांगितलें की, दिवस थोडका राहिला. खलवतीस चलावें. त्याजवरून चादणीखाली फर्श होता तेथे मोईनदौला सेनाधुरधर व चिमणावापू उठोन गेले मागाहून मुनसी व येगवतराव भवानीशकर, वगाजी रघुनाथ यासी बोलाविले.

बोलणे दोन घटका बरोक जाले. -नंतर वराडप्रकर्णी तलेगाव वगैरे प्रारंभ जाला. मुनसीजी बोलत होते. सेनाधुरधरही बोलत होते त्यासमई जागीरदार बहलोलखान व सैद रजा वगैरे याजला तिसरे दरज्यात बोलाविले वराडचे बोलण्यात फतेआलीखानाकडील बोलणे की काय चिता आहे जें करणे ते पके घडले हेही बोलणें जालें नंतर वख्त्रे कारचोवी व गालजोडी, कासीचा सफेद कीनखाव, आमदावादी दुपटा, कठी मोत्याची, सिरपेच, जिगा मोईनदौलास. त्याचे वडील पुत्रास वख्त्रे, सिरपेच, जीगा, धाकटे पुत्रास वख्त्रे, सिरपेच व रायरायाचे उभयेता पुत्रास वख्त्रे व येक येक सिरपेच व रघुपतराव वकील याजला साडे तीन वख्त्रे दिले. मुनसीजीनी पैठणी काही सनगे घ्यावी म्हणोन आक्षेप केला. परंतु सेनाधुरधराचे मर्जीस आले नाही बोलण्याचे प्रकर्णी येहतीशामजगाचेही बोलणें काहीक जाले दुरोन ऐकत होतो साहा घटका दिवस राहताना माघारे गेले. मीच सेवेसी येत होतो, तो सेनाधुरधरानी आज्ञा केली की, सध्या जाल्यानंतर मुनसीजी श्रीमत नानाकडे जात आहेत. सविस्तर सांगतील तेव्हा तुम्हीही जावें त्यास मीही मुनसीचे समागमे सेवेसी येतो. नवावाकडील डाल्या पाच खारबूज आगूर नोंवाच्या आल्यात हे विज्ञापि.

२५८

रु. न. ९६

श्री ता १७ फेब्र १७८६

फा. न. १

पत्र न. ४५९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे, येथील क्षेम तागाईत छ १७ शुक्रवार रात्र दाहा घटका माहे रवीलाखर मुकाम नजीक सुरापूर येथे साहेबाचें कृपावलोकने आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथारिथत आसे विशेष. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर आपली आज्ञा घेऊन स्वार जाले मागील साहा घटका दिवस राहतानी निवाले. ते चौ घटका रात्रीस मुकाम मजकूर दाखल जाले. त्यास श्रीमत राजश्री सेनाबहादर व पाडुरग गणेश व जानराव येगवत व भले लोक आदीकरून येका कोसावर येऊन भेटले. त्यानंतर राजश्री परसोजी भोमले टालेचे पुढे गोठ सोडून आगाडीस येका वागाच्या टण्यावर येऊन भेटले. त्यास घोड्यावरून आलादा उंचलून पालखांत घेतले. तैसेच डेव्यापुढे छेमिन्याखाले आले त्यास येताच भाषण केले की, माहागजास पुत्र जाल्याचें वर्तमान कल्ले,

तया तोफा नष्टल्या त्यास दारुम्यास सांगोन पंचवीस नार करविले तेथेच जाईत गेले ज्ञातून मागती माघारे छेमिन्यासखे येऊन व्हाले नंतर घोडे व बाण्या पाहावया-
 खाटी पौच सात आगिषल्या त्यानंतर येऊदता हती आगिषिल्य ता पाहिल्य त्यानंतर उदरक कूच टाकले रात्री चौथी मोसले यांचे उभवेव्यास गोदासबाई गाट स्मताच राहावयास सांगितले त्यास आपण विनती केली की, भयान्य निश्चयाचे भीमतास काये स्पर्शार्थे त्यास उतर केस की, चौदा घन्टनंतर दिवस चालव्य आह येवि सीची चिरी पाठविडी आह याचविरी साहेब पडविडीछ तेस रात्री चौथी मोसले यांस ते समर्थच आस जाली की गांगव चाणे सेवेसी भुत हाये हे विश्रुति

२५९

क. नं. ९६ धी ता ४ मे १७८९
 का नं. १
 पत्र नं. ४५६

साहेबांसे सेवेसी आश्रधारक मखारजी वरपे दरबागा मोरचे भीमंत सेनापुरंकर, विश्रफना यसीजे येथील तोफा स्यार धुक आहेत गाळाही करेगार हातो परतु सफेदी व वुबब मख्युत काहीच तसळत नाही उंचा जगा हालेस लग नाही भीमंत रात्री सेनापुरंकरचे मारण्याचे पळमेस आपल्या मारण्याच सेवदीस उतरेस घाळघटाचे रस्ता देऊन आहे. तिकडून तोफा पहाडावर गम्या. मोरम्यास जगा उठून चांगली तोफास बघळ पडत कम हाईल्ले वाटत, पाण्याची विहीर झळ माच राहती रात्री पांडुरंगपतरा गळ होते आब माघ काळी रात्री आघाजी येदावंत य आम्ही जगा पाहावयास गळ होता त्यास आम्ही पाहेल्यास कम हातें भीमंत रात्री तात्यांची स्वार्थ वाट निबंध आह. त्यांनी यऊन पाहेल्यास तोफा काट लागू कराम्य हं समझ समण्यांत येईन आपा व भीमंत या सेनापुरंकर यांच्या तोफा उभयेतांनी पाहेल्यास उतम आहे पलगाऊनीस ताफ पाण्यावर लागू चांगली आहे. ती तर कडाडावयाची नाही उतरेकडीस गाय कोस दाह्याकडीस आहे. त्याचा संदूक खण्तास सारंग पाहेल्या वांचून दाह्यास सच माघ हावा. कम काही होत नाही निरुली याद पाठविडी आहे. दिवस दाहा घटका जाह्य तेथी रात्री पांडुरंगपतरास मारण्यावर दासल झाले हे विश्रफना. ना उ माह रजब चिरी ग्याना निवस गहा घक्का

२६०

क. नं. ९६ धी ता ४ जून १७८९
 पत्र नं. २ छ १५ साधान सभा
 पत्र नं. १ समानीत

शेषी आश्रधारक मखारजी वरपे विश्रफना या छ ७ साधान म्या ऊरकर नवीक झिले गर्वाद्रगड साहेबांच हपावळकून करून आश्रधारकाचे क्तमान येयास्थीत वत विश्रफ छ ५ साननी टिपूकडून वकीस सिंगारीपत आहे हाते त्यास रात्री तात्यास पुस्त त्याचे निरोपाचे ठरवले आपले मसुद्यापी पत्रे तयार करून तात्यांनी वाचून पाहिले, तयां तात्यांनी म्हटलं की, फर चांगले आहेत भीमंत सेनापुरंकर यांकडेस वुल्लम-
 गस यांस समझ तात्यांबवळ आपिले होते घोळवयाच माग मागीळ पुढील सर्व समजाऊन दिन्ने त्यावरून येयून तात्यांचा निरोप घऊन आपले डेव्यास गेले नंतर सेना-
 पुरंकर यांबवळ गेले यांणी सत्तस्य वर्तमान तात्यांबवळ घोळले हातें सर्व सांगितलं त्यास सेनापुरंकर यांनी सांगितलं की, तात्यांची सातरकमा जाली की नाही असे पुसले म्हणून करमारी यांणी सांगितले त्यास संक्रोबा तात्यांबवळ आहे त्याकळ काबर देत होते त्याचे कते बाळ हे विचारलं त्यास सेनापुरंकर यांकडे संक्रोबा पाठऊन निळा होता त्याकर संक्रोबास विचारले की, तात्यांबवळ किती बरे चाकरीस आहेत! त्यांनी सांगितले की, गहा कप बरे तात्यांबवळ आहे त्यांस सेनापुरंकर म्हणले की, फर चांगले आहे तुम्ही विश्रफना आहेत म्हणून तात्या तुम्हांस पाठवितात त्यास आमचा छल्य वुल्लमास ज्ञाता याकडकर बाणे, चाकर आमचा म्हणून सांगवे, तात्याकडीस चाकर आहे म्हणून कोठडी लागू नये तात्यांनी सांगितले वा मखर माघ आपल्या ध्यनात करून तेच जऊन तपे पाहिल्य पा तात्याकळ विनंती करवी त्यास संक्रोबानी उतर केले की मख्य शिकडे पाठविता तया तिकडे मासे धरलमाठ बाळस फर आहेत मी तात्याकळ चाकर आहे हे शिकडे सर्वांस ठाऊक आहे आणि कम तर माठ, काही सखस बास्यास कर! तेथी सेनापुरंकर याणी म्हटले की हा खरं म्हता तया आघाजी येदावंत य मी व संक्रोबा तात्याकळ आहो सेनापुरंकर याकळ सम घाळमे त तात्याकळ संक्रोबे बाळने सांगितले त्यावरून तात्यांनी सांगितले की संक्रोबा म्हता हं गरंज.

येखादे कामात रलेल होईल. सकरोत्रास राहून यासच निरोप यावा असे पतमशारनिलेस सांगितले की सेनाधुरधर यास सागून निरोप देवावा. त्यास साइकाली कारभारी सर्व मिळून त्याचे निरोपाचे ठरावेले त्याजवर साहा घटका रात्री कारभारी व सिगोरीपत व लाल व हरकारे जामुद सर्व बोलाऊन घेतले त्याजरून सिगोरीपतासी सेनाधुरधर बोलले की पहिले पोा वर्तनुक करून पतप्रधान यासी श्नेह राखावयाचा असला तरी तुलमदास यास तुम्हा-बरोबर देतो. शाहागा माणुस आहे. साडनीस्वार बराबर देतो तेथे बोलून त्या पोा साडनीस्वार पाठवणे, त्याजरून सिगोरीपत बोलले की बहुत उत्तम आहे. त्यास लालास येकीकडे घेऊन सांगितले की तुम्ही कासीचे राज्याकट्टन वकीलीस आला होता तुम्ही विवासरुन इतबारी म्हणून तुम्हास पाठवितो तरी पतप्रधान याजकडील सर्व मजकूर ध्यानात धरून सांगितल्या प्रो त्यासी बहुत सावधगिरीने बोलवे. त्यास त्याणे सांगितले की आज्ञा जाल्यापो सर्व बोलून, कोणतेही अतर होणार नाही, तेव्हा त्यास निरोप दिल्या. सिगोरीपतास वस्त्रे निरोपसमई सेलापागोटे पैठणी जामेवार किनराप, हरकारा बराबर होता त्यास सेलापागोटे जालनापुरी, वरकट अकरा जासुद यास अरुग पागोटे व खर्चास जोडीस दाहा सो व सिगोरीपतास दोनसे सो व उट ओझ्यास याजप्रो त्याची गा केली. त्यास दुलभदासास घोडी येक चाटणी राहुटी उट येक व घोडी येक याप्रो त्यास दिले. जासुदजोडी व खिजमतगारजोडी व साडनीस्वार येक यापो सरजाम देऊन तात्यानी बराबर पनास राऊत जासुदजोडी येक बाजीपतभाणा याजकट्टन देवऊन कोपलापावत छ मजकुरी निघोन गेले. दुसरे सेनाधुरधर याणी तोफा फुटक्या काही काण जायबदी सा नागपुरास खाना कराव्या म्हणून तात्यास पुसावयास आवाजी येववत यास पाठविले. त्यास तात्यानी सांगितले की तोफा रा कराव्या हे ठीक नाही. तेव्हा सांगितले की फुटक्या तोफा याचे प्रयोजन नाही मग सात तोफा व हती रा केले. बाहेर आद कोसावर राहिले आहेत. नागपुरास जातात. श्रीमत नाना यास जाऊन पाच सात दिवस जाले त्यास आपले घरचा काही बदोवस्त करावा की तापाचा ताप बसवावा असे छ ४ सात्रानी बोलले, त्याजरून उभयता चिरजिवास येकीकडे घेऊन पुसावे की उभयता-तून येथे फौजेत कोण राहता असे सागून मग उठून लोकात बसले. कारभारी जाऊन पाठीमागे राहुटीत बसले. खडोजी भोसले व वेंकाजी भोसले यास कारभारी यानी

बोलाऊन पर्यायेकडून विचारावयास लागले तेव्हा त्याणी उतर केले की उभयतातून ज्यास आज्ञा कराल त्यास मान्य आहे. त्यास सेनाधुरधर यास कारभारी यानी सांगितले की आम्हास ज्यास आज्ञा कराल त्यास मान्य आहे. सेनाधुरधर याचे मानस की चिमणाबापू यास येथे ठेऊन वेंकाजी भोसले यास बराबर न्यावे असे मानस. छ ४ सात्रानी सेनाधुरधर याजपासी निरोप घेऊन राहुटीसुधा येथे तात्याजवळ येऊन राहिलो. सिगोरीपत आले त्यानी टिपूकडून पोशाक भवानीपत मुनसी यास आनला होता देण्यात आला नवता जे दिवसी सिंगोरीपतास निरोप दिल्या ते दिवस सेनाधुरधर याचे समक्ष देण्यात आला. सेलापागोटे बराणपुरी जामेवार बराणपुरी व मसर येकूण चार सणगे दिली छ ७ सात्रानी श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यास काल रात्री आपा बलवतराव याणी येऊन आमत्रने सांगितले की उद्दईक आमचे येथे भोजनास यावे, आपले मुतसदी मडली वगैरे घेऊन बारा घटकात यावे म्हणून सागून आपापले डेन्यास आले. सर्व मडली घेऊन सेनाधुरधर आपाचे डेन्यास आले. समारभ आपानी चागला केला होता. राजश्री वेंकोजी भोसले व खडोजी भोसले व आणखी दाहा पाच मराठे बराबर होते. भोजनाचे पूर्वी राजश्री तात्याही आले होते. भोजन होऊन विडे घेऊन सेनाधुरधर यास पोशाक दिले सेले पागोटे तीन पैठणी कीनखापा तीन व जामेवार तीन येकूण बारा सणगे दिले. राजश्री खडोजी भोसले याणी मुहुर्तेकरून राहुटी जरीपटक्याचे निशाण तात्यापासी राहावयास प्रस्था-नास ठेवले. लोकाची नेमनुक होती पथके नेमितात व मुत-सदी कोणकोण राहतात हे न केले. नेमल्यावर सेवेसी लिहीन. सेवेसी श्रुत होय हे विशापना.

२६१

रु. नं. ९६ श्रीच्यंकटेश ता. १२ जुलै १७८६
फा. नं. १
पत्र न ४६०

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाकीत मल्हारजी वरपे कृतानेक विशापना येसीजे, साहेबाचे हजुरीहून निरोप घेऊन, तेथून दाहावे घटकेस रात्रीस छ १४ रोज मंगलवारी निघाले ते राजश्री कुशाबा चिटनीससहीत मागील प्रहेर रात्र राहतानी श्रीमत सेनाधुरधराचा मुकाम आलदीस

आला येथें पाहिल्या त्यास सेनापुरुषर कोर्हीक आग होऊन कुण्याचा व माझा रामराम बाळ प्रथमच भीमंत महाराज राखदाहेबांचें घतमान कुणालेचें विचारलें व साहेबांचें घतमान धरीरपकृतीचें पुरीछें येथारिस्थित आसे म्हणून विनंती फेटी नंतर आशा केली की, बाळन निद्रा करण पुरवरी निद्रास्थ बाहेले येथें आस्वावरी आलेलीस उमानी महादेव यांचें घर आहे त्यांचे पुत्रांनी सेना पुरंधरांस व राखभी मनमपुस माज्यनासी बोधयिळें बाहा नाग इसम मराठ समागमे रात्रीस गेलें होतं सेना पुरंधरांसी व मनमपुस वळें दिवली दान प्रार रात्रीस डरीयाची आले फळावे छ १५ प्रायफळी वोजळ आले त्यास कुण्या व मी सेनापुरुषरकडे गेल्ये भयेत्वा संकट विचारल्या त्यावरून सांगितलें की, ग्रा भेट आली तंच जागी आठ नव घटका दिवस मागीळ राहतांनी भीमंत महाराज राखदाहेबांची स्वारी व भीमंत नानासाहेबांची स्वारी येऊन चाबिसा घटकनंतर भटी घडामी सैना बंत बाह्य आह हे वैकुन उसम आहे म्हणून घाळ सेनापुरुषरांचा मुकामीहून निष प्याचा निषय की, तय घटका निवस आस्थानतर स्वारी येथून वाळवी आठ फोस मागीळ राणे आह. त्याच संघातच बाळन पोहचू म्हणून सांगितलें लष्करचें कूच जालें उतरावयाची जगा राखभी तात्यांचे भागाबळ गज्जेफळीसमीप सांगितली आस सुर्ती माटव्यासी पुरंधरांचे येथें मेळमानीस गले हात त्यांनी वळें दिवली व ग्रा बेमनी बाटा बाळ्या दिवस्य होता त्याचा घाक्या माळ आतां दिव्या माणी घाटांतच बांधिल्य आहे सेनापुरुषर तळवरून निषान्याची मी सेवेसी येऊन पाहचतो सवेसी शट हाय हे विरूपना मुनसीबांचें व थापली भापतें बाह्यी छं सविस्तर कुण्याबांनी येवती उतरें प्रतीठचें निवेदन केली ह विरपति सुचवार रान घाक्या प्रथम दिवस

२६२

र. म. ९६ श्रीव्यकटेश वा ३१ जुलै १७८६
फा. नं. १ पौ. छ. ४ सवासल सप्त
पत्र मं ३३५ सणा भाषणमास

साह्यांचे सेवेसी आशंकित मत्कारजा धारण वृत्तान्त विशारना येसीजे साहेबांचे प्रताप करून येथील घतमान

ता छ ५ माई घाळ पावेता येथारिस्थित असे विरोप भीमंत राखभी सेनापुरुषर साहेबांचा निरोप घऊन वानव डीस मुकामा आलेच होते तेथून छ २८ माहे रमबनेस मौजे नायागांभी मुकाम बाळ्य दुसरे दिवसी छ २९ रोची कूच होऊन कडेठाणचे मुकामास आले प्रायफळी कूच करून छ १ रोची घाळ देवाजी लखनकर याचे घरी नानागांभी मेळमानीस गले मेळमाने जाली उभयेतां त्यास्यासी पेटणी दाने दिवली व बोडी येऊ नकर केली दुसरे + + खरीद त्याचे यणीळ करून घुरघर साहा घाक्या दिवस राहताना खिरपुर मीमा ग्रागरीपसी लखनरांत आले ता मीमेस पाणी मयफळ. आपले आशंप्रा नास पंच जमा बाळ्य होत्याच लखर पोहचवानीच टाळ्य व धरखाने सिलेखाना जमगार त्याना बोडी गुरुवारी उतरोन दिव्हे म्हावारी छ २ माह दवालेस बोडी वगैर सरफरचे राहिले त व बोडी उतरोन आरण दीहा प्रारणतर देवाची पारळी नावेंत उवून बरोबर उतरले उतरतीचीच सिद्धटेकीच सांज्यन जाले निद्रा बाहस्पानंतर कमज्याब हाती बळछपुरी मल्लीसुळें ठेविल्य ता आणून पाहिल्य हाती चांगल्य आह. परत खिर मात्र हातीचे हाळके ल्हाले उच नाही म्हणून बाळ्य होते मागवी हाती माघाप पाठविल्य तृतीये प्रारी मुन सीजीडी मीमा उतरोन आले समागमे सिद्धकडील हांमिपंत व जळ्य तुल्यमास होते शुक्रवाराची रात्री म्हणून यांबळ्य सांगितले की, उदहक पंचमी, चतुर्थी गल्यानतर निरोप दुग्हास वेऊ. लखर ठमाम बाबारुदा- प्यार रोब उतरत होते धार्य की टंट उतरावयाची दिवस पडली म्हणूनच मुकामा + + उट वगैर उतरून आली हाती तीन उतरत नव्हेत याबकरिता सेना पुरंधर मागवी बाळन हाती उतरण आणिले पैकी एक हातनी पाण्यांत खिरना याबकरिता दक्षफरीपचीच राहिली अस नदींत उतरांना पोडे एक व माणूस येऊ बुडोन मेले आलीफडे आग्रासी येऊ बोडी पागची उभत्येन गळी येऊ माणूस नावेंत बोडी पाळताना दपून गत. मात्र बाह्य वरफळ सय धम उतरण आले. मात्र छ ५ माहे मधकुरी कूच होऊन मुकाम मारचावे प्राा पटगांव यणीळ नैमिल्य आहे येथून पत्रे व मटव्याकडील ज्ञातमीची नरळ नजीनस सवेसी पाठविल्या आहेत येथून दाजील्य व गाविंदमटजी व फळ्यतरयजीस लिहिले असेत राखभी तात्याकडे रयानगी पत्राची फेटी आहेत हे पिशमि

२६३

रु. न. ९६ श्री जुलै १७८६
फा. न. १
पत्र न. ३५

साहेबाचे सेवेसी मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यांनी नाने करून देव-पुजा करून राहूटीस येऊन प्रमलं. गजश्री भगानीपत मुनसी यासी बोलणे जाले. कोयलूच्या त्रागात राजश्री तात्या याच्या जात आहे. त्यास एकडून जाताना राजश्री आपा प्रलगत याचे येथे जाऊ[न] त्याचे कोन्ही आम्हारा वडील आसेल त्याचे समाधान करून निवडे जाऊन उदैक राजश्री तात्या व चिमनाबाप याजकडे पत्र रवाना करावी व आपासहि समाधानाविशींचे पत्र पाठवावी एसे बोलणे जाले. सेवेसी श्रुत होवे हे विज्ञप्ति.

२६४

रु. न. ९६ श्री १८ जून १७८६
फा. न. १
पत्र न. ३८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसी जे, छ १९ रोज मदवारी राजश्री गोविंद-भटजी राजश्री बलवतराव त्रागात राहिले त्याजकडे जाऊन समाचार घेऊन श्रीमत सेनाधुरधराकडे आले तो राहूटीत मुनसीसह बसले होते. भटजीचे बोलणे दोन तीन घटका जाले. भटजी गेल्यानंतर शृंगेरीपत व लाला दुलभदास यांची भेट जाहाली. शृंगेरीपतनी नजर पाच रुपये व लालांनी नजर दोन रू. सेनाधुरधरास केले. येक घटका बोलणे जाले. नंतर मुनसीजीसी सविस्तर बोलवें उदईक दरवारास जाऊ तेव्हा सर्व सागण्यात येईल म्हणून उभेये-तास आज्ञा केली. आज रविवारी शृंगेरीपत व लालास मुनसी सेनाधुरधराकडे घेऊन जात आहेत. जे बोलणे ते समक्ष होईल येसे म्हणतात रगोबा नाईक वानवले याचे येथे सेनाधुरधर भोज्यनास जात आहेत. शृंगेरी-पतात्रार सरजाम उट येक व घोडा येक माणसे सात व खाशासुधा आठ. याशिवाय पदरानजिक बैल दोन व माणसे चार मागे राहिले आहेत. सेवेसी कळावे हे विज्ञप्ति.

२६५

रु. न. ९६ श्रीव्यंकटेश १७८६
फा. न. १
पत्र न. ४५७

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, श्रीमत राजश्री खडोजी भोसले सेनाबहादर आपल्या पासून निरोप घेऊन राजश्री आपा बलवताचे डेरी-यासी आमत्रणासी आले. पानदान आतर घेतले. आपानी पेटणी सेला पागोटे दिले. तेथून जाताना आपाचे येथील हरदासही कथेस बोलविले. नंतर परशुरामभाऊचे येथे आपासहीत आमत्रणासी आले. तेथे रघुनाथराव पटवर्धनही आले होते. भाऊस आमत्रण दिले. पानदान आतर घेतले. भाऊनी पागोटे सेला पेटणी हिरवा इलायचा जामेवार कोशा दिल्हा. तेथून रघुनाथराव पटवर्धनाचे येथे गेले. आमत्र(ण) देऊन त्याची वस्त्रे सेला पागोटें वरानपुरी इलायचा मालक व जामेवार सफेद दिल्हा. पानदान आतर घेऊन लक्ष्मण रास्ते याचे डेरीयासी आले आमत्रण सांगितले. त्यानी आतर खण्डोजी भोसले याचे हातावर दिले. पानदान घेऊन मालोजी घोरपडे याचे घरास जावें तो दिवस थोडका दाहा घटका राहिला म्हणोन आपलेच डेरीयासी आले. सेवेसी कळावे हे विज्ञप्ति.

२६६

रु. न. ९६ श्रीव्यंकटेश १७८६
फा. न. १
पत्र नं. ४५३

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येसी जे राजश्री पाडूरग गणेश व येशवतराव भवानीशकर याचे येथे आज बुधवारी रात्रीस येक प्रहर दोन घटकेस श्रीमत सेनाधुरधर व खडोजी भोसले सेना-बहादर वेंकोजी भोसले व परसोजी भोसले भोजनास आले. समागमे भोजनास इशमे लक्ष्मणराव पाटनकर, मानाजी घाटगे, सोमाजी मोहिते, मानसिंग मोहिते, गगाजी भोसले वगैरे दाहा पधरा आसाम्यासहीत आले. भोज्येनास गेले. राजश्री आपा बलवतही बोलवणे गेले होते. येऊन पोहोचले. मालोजी घोरपडे याचे येथील हिंदुस्थानी पोर व आपले लस्करचा ताफा येक व उजीनीची कचनी येथील

य गवई आत्मसेन व नीर मोसम आहैत मोन्वेनामंतर नाच मुस हाईस रंग केदारी केळ आहै. मीसल नदीचे समीप आसी तेपेच बगा केळी दक्षिण उतर राहुट्या मध्ये बगाटा देउन चादरी आंतून आविस्था, फर्षा केळ आहै. हे विशासि

२६७

रु. नं. ९९

धी

१७८९,

फा. नं. १

पत्र नं. ४७८

साहेबाचे संवेसी आस्थाचारक महारजी वोरपे कृतानेक विशापना वैसीजे, म्हाळ इतुरीहून आळ्य चिमणा बापु, मना-चापूससांगितलें कीं, तात्याणी गूटलें कीं, यांतीळ मस्मन कांहीं समज्ज होते त्याकबरून मुकम्म केळ हें व्याख्या सांगितले सेनापुरघरचे भवणी चिमणाबापूंनी घातलें मुकम्मचे म्हाण म्हाण म्हाणोच विचारले तेव्हां त्याणीच पयावांनी सांगितलें कीं, नवाब मागें राहिले याकमुलें मुकम्म आळ्य प्रायस्कर्ती आन वैषांनी हात पाहिल्ल प्रकृत रात्री प्रा आहै सीतल्यदाचा न्वर आसि उदईक कूच आल्यासी चिंता नाहीं बजासी योग्य वेता म्हाणोच वैद्यवाचा बोळले लंडेराय हाती मळ रात्रीस सुटल्य, गळ्ळल तमाम रात्रीस आली, आतां परलय आसि पांडुरंगराव बरकून रज्ज्याकडील कडीचे तांद्रीदीकरितां आले सरकरची कडी गळी तिकडे जावी म्हाणान, त्याकबरून येथीलही कडी तिकडेच गेली आसपास रज्जत तांद्रीदीकरितां आहैत. हे विशासि

२६८

रु. नं. ९९

धी ध्यफटेदा

१७८९

फा. नं. १

पत्र नं. ४७९

साहेबांचे संवेसी आस्थाचारक महारजी नाईक वरपे कृतानेक विशापना वैसी जे, राजभी मुनसीजी य आबाजी यरायंत साहेबांनी आस पळून राजभी सेनापुरघराकडे आले भीमंत नानासाहेबांनी य राजभी तात्यांनी मोहनदौलचे यण्यासी रुझर दिश बगाजी खुनाय नवाबाकडे गेले म्हाण सांगितलें त्याकबरून बगाजी यरायंत बराचि य

प्रायस्कर्ती सेनापुरघर जातीनी बेरीयाचे आगाडीस येऊन पुढे बोग्दाची सापसार केली मैदान कुशाळ केले बैठकी करितां तीन दरजे कले फर्षा हात आहैत नंतर खान देवपुत्रा सेनापुरघरांनी कळून मुनसीजी बुधां येके बगा वसले आहैत बगाजी खुनाय यांची चिठी सांडणीचा याची कीं, प्रायस्कर्ती इकडेच आळ्य तो मार्गी चुकळे दिश प्रहर रात्रीस मोहनदौलचे बेरीयासी पोहोचले, तो मोहनदौल आतीळ बेरीयास होते गांठ पडळी नाहीं नंतर निरोप पाठविल्य त्याचें उतर आलें कीं, आतां वेवळ जाळ्य व उदईक प्रायस्कर्ती याचें म्हाणें नवाब-साहेबांकडे साहा मटळ दिवस आल्यानंतर बळून, आन कळून, जे आस होईल ते तुम्हांस सांगो यांणी येथून घातमीकरितां सांडणीसार पाठविले आहैत वैसी जतमी येईल ते संवेसी विशापना लि। बईळ हे विशासि

२६९

रु. नं. ९९

धी

१७८९

फा. नं. १

पत्र नं. ४७४

साहेबांचे संवेसी आस्थाचारक महारजी वोरपे कृतानेक विशासि वैसीजे, येथून या मशानीपत मुनसी, आबाजी येथवत व बगाजीपत येसे साहेबांकडे आले ॥ तिकडोन तिसरा प्रहर या आषा व आपाचे पुत्र देते येथें आले होते ते खमई भीमंत राजभी सेनापुरघर चांदणीसली कळून बोबी फेरऊन दाखवीत होते व आपाही आपली बोबी फेरऊन दाखवीत होते तेव्हां चांगले भोळत वसले होते त्यानंतर बरभारी साहेबांचा निरोप येऊन डेव्याव आले साहेबी आस केळी त्या प्रो निवेदय केले साहेबांचे आस प्रो टपवांत आलें मुनसीस निरोप दिख मुनसीजी भोळले जे, माझ्य आगास कडागी आळी म्हाणून भोळत मुनसी आपलें राहुटीस गेले आनी पुरघर लडुसंवात कपययस गेले लडुसंवात होऊन पाण्याचा गुळ्या फेद्य तां आत्मघात हीं ब आलें तें वेतन्यच आलें स्पार पापुरनं बरती बतली सिरीकर येथ बाळऊन आनले हाते येथ प्रो बारावा आळ्य आहै. सेनाबहादर व येकजी भोसले बळक वसले आहैत संवेसी भुव राप हे विशासि

२७०

रु. न. ९६

श्री

१७८६

फा. नं. १

पत्र नं. ४५२

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे, श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याचा येथें मुकाम जाला नंतर याची कही हाती व उटे व घोडी सुरापुराचे व बाघनीगिरचे आगे गेली होती. त्यास धुरधराची स्वारी डेन्यास ये(ऊ)न निदरा केली. तो हातीकडून गढीवान धावत आला त्यानें सांगितले जे, पांचे सात हाती वलून नेले. त्यास धुरधर तर निजले होते. नूरमहमद फौजदार चालीस पनास स्वार आपले पागेचे घेऊन प्रहर दिवस राहताना गेला आहे. त्यास हाती तर ब्रह्मत करून आले. येक दोन राहिले आहे. आनी घोडी दाहावारा वलून नेलीच व काहीं मानसे जखमी केली ते आली व त्याची पाघरून नेली. धुरधरानी मजला विचारले की रुदैक कूच आहे किवा मुकाम आहे. तेव्हा म्या विनती उगीच सुमार केली कीं उदैक कूच आहे. तेव्हा त्यानीं म्हटले जे सुरापुरावाल्याने आमचे हाती नेले आहेत. ते त्याच्या वकिलास सागून आमचे हाती आनवावे तर उदैक आमच कूच आहे. नाहीतर आम्ही कूच करीत नाही. असे म्हणून मजला सेवेसी विनती ल्याहवयास सांगितले. त्याजवरून सेवेसी विनती लिहीले आहे. व राजश्री मालूजी घोरपडे आले होते. दोन घटिका वसून विडे घेऊन गेले. साहेबाकडून सेवेची फले साह आली होती ते पोहोचली. पाहून वाड्यात बाईसाहेबाकडे पाठवली. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

२७१

रु. न. ९६

श्री

ता. १२ जून १७८७

फा. नं. १

पत्र नं. १६२-१६३

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञाति येसी जे, येथील क्षेम ताा छ २५ माहे सावान-पावेतो सुा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकणे करून आज्ञाधारकाचे वर्तमाण येथास्थित आसे विशेष. राजश्री

सेनाधुरधर याची स्वारी नागपुराहून निघोन मजल दर मजल छ ३ रोजी सोमवारी बोरीचा मुकाम जाला. छ ४ रोज मंगलवार वेले येथे मुकाम जाला. छ ५ रोजी हिंणघाट छ ६ रोजी लाडकी नागरीच्या मुकामास जाऊन सिकारीस कोसी दो कोसी जाऊन वाघीन व पिली तीन व हरणे मारून डेरियास आले याप्रो सिकार जाली. व दुसरे दिवसी तेथे मुकाम करून वोरबनात पटाईत वाघ होता तो मारून छ ८ रोजी खासगी वरुडे येथे मुकाम दलाचा मुकाम छ १० रोजी दो प्रहरा दिवसा चद्रपुरास गेले. श्रीदेवीचे दर्शन घेऊन सरकारवाडियास दाखल जाले. याप्रा मजली करून आठवे दिवसी पोहचले छ १४ रोजी शुक्रवारी राजश्री सेनाधुरधर व सौवती बाईसाहेबसुधा माणिकगड पाहावयास गेले. चद्रपुराहून सोला कोस आहे. शेनवारी स्वारी पोहचली. रविवारी तेथे राहून छ १७ रोजी सोम-वारी तेथून कूच करून आडचा प्रहरा स्वारी चद्रपुरास आली समागमे राजश्री पाडुरगपत व येशवतराव व जाणराव व बाबाजी चिटणीस तेथे होते. छ १८ रोजी मंगलवारी श्रीदेवीचा नवस गोधल घातला. याउपरी छ १९ रोजीपासून सहश्रभोजने सरकारची चाली लागली व इतर कोणी कोणी मुतसदी मडली सहश्रभोजेण घालणार व आणखी मामलतीप्रकर्ण काही व्हावयाचे आसतील म्हणून आशाड शुद्ध प्रतिपदा द्वितीयापावेतो राहाणार म्हणून बोलण्यात आहे. उपरात तेथून कूच होऊन चिमूरच्या मार्गे जाऊन तेथे आशाढी येकादसी करून पूर्णिमेच्या सुमारे नागपुरास येणार. याप्रा वेत जाहाला आहे. याउपरी काय घडेल ते पाहावे. दुसरे बोलणे की, तेथोन निघोन नागपुरास आशाड सुध पचेमी आयवा सप्तमीस दाखल हवेलीस व्हावे हाहि वेत आहे दाखल जालियावर सेवेसी विज्ञाति लिहीली जाईल. सरकारची पत्रे राजश्री सेनाधुरधर यासी पाठविण्यात आली जे, साडेतीन लक्ष राने हप्तेवदी नवावाकडील यावीसी जाली ते चद्रपूरचे मुकामास पोहचली. तेथे वाचून नागपुरास राजश्री भवाणीपत मुनसी व भवाणी कालोजी याजकडे व मुनसीचे पत्र येसे पाठविली व तेथून आपले पत्र लिहीले की, याचे उतर द्यावयाचे ते तेथेच लिहून देणे म्हणून राजश्री सेना-धुरधर याचे पत्र लिहीले आले त्याजवरून येथे मसुदा छ २० सात्राणीस करून चद्रपुरास पाठविण्यात आला. तेथे पोहचून पत्रे तयार होऊन पुन्हा मागती पत्रे व मुनसीचे पत्र येसे रवाणा होणार. मसुद्यात मजकूर जे

नागपुरस दाखल झाल्यावर यैबळ येण्याचा मार्ग होईल
 राजभी ठमयेता याच्या बोलण्यात जे, दोहरीत येच नसला
 आहे सा टिघग नाही परंतु ज्या अर्था ह्याला घेतला
 आहे त्या अर्था देणे प्राप्त आहे. राजभी यापुढी
 मोरोधर व माधोराव छत्रपुत्र फडणीसीकडील झरकून
 या ठमयेतास माझे सलाहस्तान याकडे घराब्ये
 भेवबाकरिता पाठविले आहे त भेल्या दिवसापासोन
 अद्यापपवेता पक्षेखील आले नाही राजभी विठ्ठलपंत
 तुमदार मामलतसमर्फी फडशा करवयास गले होते
 त्यासी घ माझे सी खटखट नाही म्हणून आलखपुत्र
 हून कूच करून दोन कोस आलीकडे आले पुन्हा
 सल्लास्तान याणी आपलेकडील मुतसरी पाठवून
 मुकाम करविल्या गुा साडे तीन लख को यैबळ
 त्यापैकी चाकी भेणे दीट सख व हाल सख साडेतीन
 येऊन पांच लख राहिली त्याचा माग अद्याप खानसखून
 झाला नाही, येते आहे. राजभी बाळजी गाविंद भुंवेले
 याकडून गडेभंडले येथील कमाथर मोरोपंत आहेत
 गडेयाची रयेत सिवणी छेपारे राजभी सेनाधुरंघर याचा
 प्रात खालच आहे तो मुद्दक सरबाम मादव्यामीन
 पटान याकडे आहे. त्यासी रयेत या प्रांती आली
 म्हणून मोरोपंत यासी इतल नगपुरस न वेता
 आपणाकडील सगाजी खुताप व कच्छाजीसत पाग यासी
 रवाणा फौज देऊन फळे तो ते भेता धुमेगावचा इकडील
 व तिडकील आहे त्यावर येऊन केरले हा गाव पटानाचे
 ठामियाचा होता त्यावर जाऊन ठामियातील कमाविस
 दावचा मूळ व पक्षेविस मामसे मारून गाव छुटून माघाप
 धुमेगावस आहे आणीक वषष िवसी तयार होऊन गले
 हा पटानाची ठामियात मानसे ठेऊन मजबुती केली होती
 इतकीसत देहि आले यासी व त्यासी हातमिडणी
 बाटी मोरोपंताकडील कारकून व दाहा मासले मारली
 पटली त्यावरून मादव्यामीस याणी सांडणीत्यागपराकर
 पर चंद्रपुस पाठविली त्यावरून या मुनसी भर्ग[त]
 होते फी, आग्रास इतल न वेता व मादव्यामीत्यानाथ
 पत्र न पाठविला उपाधी करितात हे पाहूत यावरून
 येथून पत्रे गडेभंडले येथे पाठविल्या आहेत पुढे ह्याप
 लागला आहे तंदि मेढ्यावर आहेत व देहि आहेत
 पुढेहि फामे पत्त ते लिहिल्यात यश राजभी माहादानी
 हरि याकडे तत्माव दाहा सहायने कमाविस सांगितली
 आर यादवनीस नारकून जाणार आहेत सेवेसी गत होय
 हे विरहित

२७२

रु. न ९४

फा. नं १

पत्र नं ८

धी

ता ४ जुलै १८८०

पो. छ. ४ सप्ताहसप्त

समान समानीन

अधिक आधपनास

साहेबांचे सेवेसी आस्थाधारक मराठजी वारे फुलानेक
 विश्वसि ऐसी जे, येथील क्षेम ता छ १८ रमयन पावेतो
 मुकाम नागपुर येथे साहेबांचे कृपावलेकून करून आश
 धारकानें वर्तमान येथेस्थित आसे विशेष इकडील वर्तमान
 तर पेशची साहेबांचे सेवेसी विश्वसि लिहीलीच आहे. त्या
 नंतर छ ५ रमयानी चंद्रपुत्रहून भीमत राजभी सेनाधुरंघर
 याणी कुटुंबसुचे कूच केले ते मळ दरमळ येऊन छ १०
 रमयानी सकरदयावळ मुकाम केल्या येथे मुलामकूरी
 झरमारी जे राहिले होते ते राजभी म्बानी काळा व
 राजभी म्बानी नागनाथ व यो कृष्णराव माधव विठ्ठलीस
 व यो सिवराज हरी व यो कनार्तन विश्वनाथ सैते
 सकरदयावर जाऊन आपआपले कदव्यते कोन्ही
 मोहरा व गो ऐसे सेनाधुरंघरांस व राजभी सेनासाहेब-
 सुभा यांस नवरा केल्या व राजभी ब्रंकराव कृष्ण नि॥
 राजभी तुक्केजी बाबा होळकर यांणीही दोन दोन रुपये नकर
 केळी नंतर चंद्रपुर व मालीकडा वगैरे प्रांतचे माडे-
 मामल(व)चे खगदपत्र होते ते झरमारी याचे हवाळ
 कले आनी समबाउन सांगितले तो तिसरा प्रहर जाऊन
 नंतर सवास निरंघ फराखस बबयस दिव्या व आपली
 फराखस गेले छ ११ येथी कूच करून गुडगुतेकरून
 सातवे घटकेस हाथेलीस दाखल जाले देवदशेन करून
 धाव्यात गेले त्यास पुरनमेस गिन्हास भीरमसत्रास
 बाथार होते तो भीमंत राजभी सेनाबाहादर यांचे पत्रे
 आले छ ६ रमयानी तिक्के येथेपाविली भीमत माहा
 राज राजभी रावसाहेब यांचा व राजभी नाना यांचा व
 राजभी तात्या यांचा निरंघ बाल्य त्यावरून हे रामधरास
 आत होते ते राहिले कोसचा गवगवा आहे. त्यास
 येथून यांनी जाक दाहा कोसावर व जय कोसावर भेते
 येऊंसेवीस कांस आंधटापुरापावेतो पाळल्यानी डाक
 फसविली दर डाफेस तीन तीन हाती व तीन तीन
 पांथी य धार्गीतपेशा व ऐस फसविले व्यात्याचे
 गुा भेटी नेमल्या आहेत त्यास डाक फसविली त्या
 दिवसापासून हे येथे सातनीचा माग पाहतच हावे तो
 छ १५ रमयानी धातमी आली ज छ ८ रमयानी कूच

केले. मजल दरमजल येस असो. त्यावरून त्याचे उतर त्याणी लिहीले जे वद्य १२ द्वादसीस नागपुरास दाखल व्हावे ऐसा मुहूर्त आहे. लौकर याचे पुढे मलमास लागतो. त्यास येथून सेनाधुरधर व राजश्री सेनासाहेबसुभा व राओ व्यक्तेजी भोसले ऐसी छ १७ रमजानी निघोन पाच कोस व्हेटाटास मुकामास गेले. याचे मानस आहे की व्याल्याचे मुकामी भेट घ्यावी. मग जेथे भेटी होतील तैसेच सेवेसी विज्ञाति श्रुत होईल. सर्व मछुद मडली मुकाम मजकुरी राहिली. समागमे राजश्री पाडरग गणेश व राजश्री येशवतराव भवानी व राजश्री जानराव येगवत येसे गेले आहेत. त्या वसावयास सरफारच्या हातनी चालक दिल्या आहेत. सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

२७३

र न. ९६ श्री ता २० जुलै १७८७
फा. नं. १ पौ. छ १८ सवाल सन
पत्र न. १५९ समान समानीन अधिक
श्रावण

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञाति ऐसी जे येथील क्षेम ता छ ४ आधिक पावेतो मुकाम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येयास्थित आसे विशप. इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री मनावापूसाहेब याच्या व श्रीमत राजश्री सेनावाहादर याच्या भेटी छ २४ रमजानीं जाल्याचें वर्तमान तर साहेबाचे सेवेसी विज्ञाति लिहीलीच आहे, त्यावरून सेवेसी श्रुत जालेच आसेल. त्यास ते दिवसी कारज्यास मुा स आले. छ २५ रोजी कूच केले ते तीस कोस नागपुरास आले. व्हेहडापासून सेनाधुरधर पुढे शेहरात आले वाड्यात येऊन देवघराजवळ वसून भट व उपाध्ये बोलाऊन मुहूर्त पाहून वाड्यात यावयाचा निश्चये ठरला नंतर राजश्री परसोजीवावा भोसले पुढे भेटावयास कोस दीड कोस तेलगखेडीपावेतो गेले बरोबर तीन चार निशाणें व दोन नववदी व सर्वे मछुदी मडली व चार पाचसें लोक ऐसे मोठ्या समारमाने गेले त्यास तिकडून सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर आले सेनावाहादर याची व परसोजी भोसले याची भेट जाली व मछुदी मडली याच्या भेटी जाल्या. नंतर शुक्रवार दरवाज्यात येऊन, हेल तोडून, बाड्यात पाच घटिका दिवस राहाताना येकादसीसह दौवाद-

शीस दाखल जाले. देवदर्शन करून श्रीमत सौभादिसपन्न मातुश्री वाईसाहेब याचें दर्शन घेऊन सर्वोच्या भेटी घेऊन वाहादर देवघराजवळ येऊन वसले, नंतर सेनाधुरधर यास व सेनावाहादर यास राजश्री भवानी कालो याणी दोन दोन मोहोरा नजर केली व राजश्री भवानी नागनाथ याणी येक येक मोहोर नजर केलीव. रो पाडुरग गणेश व रो बलवतराव भवानी व येगवतराव भवानी व रो माधवराव भवानी व रो जानराव येशवत व रो वावाजीवावा चिटनवीस व रो उमाजी माहादेव व रो इस्वनाथ जोसी व रो जनार्दनपत व रो व्यंकटराव कृष्ण नि।। होळकर ऐसे याणी आपआपल्या रुव्याप्रो, कोन्ही मोहोरा व कोन्ही रुपये ऐसे नजरा केल्या. पेठेचे साहूसावकार याणीहि नजर केली. सेनावाहादर येथे येऊन सुरक्षित दाखल जाले याचा शंतोष मोठाच जाला आहे. शुक्रवार दरवाज्याजवळ येताच तोफा शुरु केल्या तो देवघराजवळ येईसतो केल्या. नंतर छ २६ रोजी सेनावाहादर वागवराच्या पाहून आले व सेनाधुरधरहि गेले होते व राजश्री विठलपत सुभेदार तलेगावाचेच मु।। हून दुरधराचा निरोप घेऊन गेले. येवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

२७४

र न. ९६ श्री ता. २० जुलै १७८७
फा. न १
पत्र न. ३४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी सेनावाहादर येथे येऊन सेनाधुरधर यास व सेनासाहेबसुभा व कारभारयाजवळ तिकडील लढाईचा मजकूर व छापा आल्याचा व राजश्री तात्यासाहेब याचे शरीर प्रकृतीचे व पुण्यात येऊन श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब याचे बोलणे जाल्याचे व साहेबाचें बोलणें जाल्याचे ऐसे सविस्तर वर्तमान निवेदन केले. व छ २९ रमजानीं भवानी कालो व भवानी नागनाथ व वावाजीवावा चिटनवीस याचें बोलणे जाले की, सेनावाहादर याजकडील लोक आले आहेत त्याचे खर्चावयाचे कैसे करावे ? त्यास रो माहादाजी नाईक काले याचे येथें दिडा लक्षास जागा करून ठेविली आहे, पुढें कैसे घडेल ते पाहावे राजश्री वापूजी मोरेश्वर सलावतखानाकडे साडे तीन लक्षाचे तगाद्यास पाठविले आहेत. त्याची पत्रे आलें व राजश्री विठल बलाल सुभेदार याची भेट जाली, त्यानी वर्तमान निवेदन केलें जे, दीड लक्षे जमा होत नाहीत सारे दोन लक्षे टके जमा जाले. पुढे कैसे करावें, ऐसे

विष्णुसंत आहेत पुढ जेसे वडळ तेसं सेवेसी श्रुत होईल
छ २८ यमवानी सेनाधुरंघर यांस पिताचा आपभर झाल
त्यन ते दिवसी भ्रमीच होते बुघरे दिवसीच भागे करून
वेवपुन्य फेडी नंतर छ ३ आधीक मासी पुरंघरंघ प्रायाःकली
नवर आय्य आहे परंतु आख्यासक्यातच आहे पुढे
वडळ तेसं सेवेसी श्रुत होईल हे विज्ञप्ति

२७५

र. नं. ११ थी वा २३ जुलै १७८०
फा. नं. १ पौ. छ ७ विक्रमाब्द सन
पत्र नं. १५५ समान समानीन आचण मास

साहेबाचे सेवेसी आशाधारक मन्हारजी वोरपे कृतानेक
विज्ञप्ति ऐसी जे येथील छेम ता छ ७ आधिक पावेतो
मुक्यम नागपूर येथे साहेबाचे कृपाबल्येकने करून आशा-
धारकचे वर्तमान येपासितच आसे विद्यप इकलीछ वर्त
मान हर भीमत राजभी सेनावाहादर येऊन दाखल आल्याचे
वर्तमान हर छ ४ आधिकी साहेबाचे सेवेसी विज्ञप्ति
लिहीलीच आहे. त्यास भीमत माहाराज राजभी राजसाहेब
याचा व साहेबाचा व राजेभी तात्यासाहेब याचा वगैरे
सवाचा निरप येऊन येथून सेनावाहादर निघाले ते मज्ज
दर मज्ज येऊन सुपधित आघाड वषा ११ येऊनसीस
दाखल झाले येविटीये पत्रे येथून भीमत राजभी सेना
धुरंघर याणी व सेनावाहादर याणी भीमत माहाराज राजभी
राजसाहेब यास व साहेबास व राजभी तात्यासाहेबास व
राजभी आपा फळवत यास व राजे राजभी गोविंदभट्टजी-
बाबा यास व राजभी गोविंदराज कृष्ण झाले व राजभी
गोविंदराज पिंगले यास ऐसे लिहीले आहेत सेवेसी पोहो-
चतील सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत न्हावे हे विज्ञप्ति

२७६

र. नं. ११ थी वा २८ जुलै १७८०
फा. नं. १ पौ. छ ७ विक्रमाब्द सन
पत्र नं. १५७ समान समानीन आचण मास

साहेबाचे सेवेसी आशाधारक मन्हारजी वोरपे कृतानेक
विज्ञप्ति ऐसी जे येथील छेम ता छ १२ द्यावालापावेतो
मुक्यम नागपूर येथे साहेबाचे कृपाबल्येकने करून आशा-
धारकचे वर्तमान येपासितच आसे विद्यप भीमत राजभी
सेनावाहादर येथे पाहाचले येविटीये पत्र येथून भीमत राजभी

सेनाधुरंघर याणी व सेनावाहादर याणी भीमत माहाराज
राजभी राजसाहेब यास व साहेबास व राजभी तात्यासाहेब
यास वगैरे पत्रे छ १० द्यावाली लिहीले आहेत त्यान-
घोरन मीहि साहेबाचे सेवेसी पत्रे विज्ञप्ति लिहीली आहे
त्यासकून सेवेसी श्रुत होईल त्यास राजभी ज्येष्ठेची मोसले
यांबल करनरजल मांडीस केरोतोड म्हणून फोड मोट
जाल त्यामुळे मांडी मुबोन त्याचा ताप मंगस व वरंहे
आषा त्यास फोड पिकल जाणून सोप्याची सल्ला दखून
छ ८ शेवाळी फोडल्ये आलून पू निवाळ त्या दिवसापरसून
काही आराम आहे परंतु बाहेर निवत नाहीत व सेना-
वाहादर याचे बुनगे मागे होते ते राजभी जैराम रांगेश व
राजभी माहादजी लसकरी घेऊन येतात आख्यापुरचे
आळकड आले म्हणून वातमी आहे येथे आस्पस
साहेबाचे सेवेसी विज्ञप्ति श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२७७

र. नं. ११ थी ऑगस्ट १७८०
फा. नं. १
पत्र नं. १५८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी नवाचकलीछ राजभी अनंद
राज नरसी येथे सेनाधुरंघर यांबासी वकिलीस आसतात
ते हैदराबादेस धुरंघर याचा निरोप घेऊन गेले होते
आतेसमई बोळले की, येऊ तेव्हा बरीहून येऊ ते आज-
पर्यंत आले नाहीत त्याचे पत्रे राजभी भवानी नागनाथ
यासी आधिक मुघ २ चे आले होते की, आपज लैकरच
येतो त्यास रंहेमतयारला दरोण नवाब्याचा त्याकडून
साल्वर महमद नामे येथे आले आहेत येथे दरबारी राखे
वातमीस असावे सेनाधुरंघर यांची भेट बळी नाही मवानी
नागनाथ यांची माघ भेट बळी पुरबंघरची भेट अस्मिधवर
साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत न्हावे हे विज्ञप्ति

२७८

र. नं. ११ थीदांकर ता. १ सप्टेंबर १७८०
फा. नं. १ पौ. छ ७ विज्ञप्ति सन
पत्र नं. १ समान समानीन
माघपत्र मास.

साहेबाचे सेवेसी आशाधारक मन्हारजी वोरपे कृतानेक
विज्ञप्ति ऐसी जे, येथील छेम तागावत छ १८ माहे बिम्बर

पावेतो सु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञा-
धारकाचें वर्तमान येथारिथत असे विशेष. येथील वर्तमान
तो सेनावहादर यास समाधान नवतें हे पूर्वीच छ माहे
जिल्हादचे पत्री विज्ञाति लिहीलीच आहे. दशदाने बावयाची
योजना आहे. येकदान तो दिधल्यात आले ते लिहीलेच
आहे. पुढे दाणे देतील ती लिहीण्यात येतील छ. ९
पासोन सेनावहादर वाडीयातच होते. छ १० काही शरीरी
ज्वर होता उपरात उत्क्रपता शरीरभोगाची फारसी जाली
नाही, नतर छ १४ साईकाली पोर्नमेस चादनीचबुतन्या-
वर येऊन वसले होते. दरवारी सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभे
व मुतसदी भवानी कालो सुधा होते. भवानी नागनाथ मात्र
नवते, वरकड सर्व होते. अद्याप काहीं सेनावहादर याची
(कामें) पूर्तेपने उलगडल्यात आली नाही. भवानी नागनाथ
यास समाधान वायो उसनेचा पाठीतसा होता हे पहले पत्री
या पत्राचे मागे लिहीलेच होते. त्यास तेही अजून
दरवारी येत नसतात. त्याची प्रकृत भोगतृत्वाची आहे,
निवीष्टता रोगाची नाही, यैस आहे. वगाजी रघुनाथ
हैदराबादेस याजकडून वकील तेथे असतात त्यास
येथून सरकारचें व भवानी नागनाथ याचे पत्रे गेली.
पत्री मार की, नवावाचें व तुमचे पत्रें येथे सेना-
धुरधरास व आम्हास दोन आले आन येथून त्या पत्राचे
उतरे पावली नाहींत म्हणोन तुम्हास लिहीलें आहे की,
जुजयातच्या व कुल्यादच्या कामास माहीतच आहात, त्यास
हैदराबादेहोण इभरामखान पठान, कर्नुल कडपेवाले, हे
हाजार बारासे लोक व च्यार जरवा वसमतनादेडावर
आले, यैसी बातमी येथे आली. खान मार याची जागीर
वराडप्रातीस आहे, याजकरिता येत असतील. अडगाव
व अकोट व पनज व सुरजी अजनगाव वगैरे पचमहाल
येथील झाडेच त्याचे व याचे विठलपत सुभेदार प्रात वरा-
डचे व मन्वरखान याचे विद्येमानें जाले, उभयेताचे पत्रें
येथें आलीं, पुढें कपडेकरमार याची सिवंदी भाम
तालोख्याकडेस आली, मागील जागीरदार बिलदखान हे
येथें आले पाचचार रोज सितावरडीवर मुकाम करून होते,
नतर छ १२ रोजी खानमार यास भवानी कालो याचे
चिरजीव माधवराव भवानी व सावतखान उभयेतास सेना-
धुरधर यानी धाडून सितावरडीवरोन बिलदखान यास
वाड्यात घेऊन आले. याची व खानमार याची भेट जाली,
च्यार घटका बैसोन, आदर उपच्यार होऊन, विडे देऊन,
डेरीयास गेले. याजवर बिलदखानमार यानी दुसरे दिवसीं
दरवारी छ १३ रोजी येऊन बोलणें केलें की, माहलो-
२०

माहाल साकी वाकी आपले सरकारची जास्ती आम्हाकडेस
पडली अन आम्हावर हा वस्त पडला अन कुद्व तों
भाहोत आहे याजकरिता आपल्यास बोललें जातें जे, वाकीचा
झडच्या या हावालात होत नाही. आम्हीं पेचात, व तशात
तगीरी, सर्व प्रकारें कुद्ववाची अव्वर राहे तो अर्थ, आपले
पदरी बालगावे नाही तर नरमदेपार करून द्यावे, यैसे
बोलणें जालें, यानी काहीं उतर निरोत्तर केले नाहीं. आणी
खानमार बोलले की, जागा वजागा भाम तालोख्यात
ठानें जोरजरवेने आम्ही घेतली त्याचा बदोवस्त जैसा
करावयाचा तैसा करावा, येणे प्रो वगाजीपत यासी पत्रें
येविसीची लिहीलीयावर सालार हुशेन, नवाव याचा
दरोगा रहेमानयारखान याजकडून, हे येथे आले याचा
दर्प पूर्वी लिहील्यात आलाच आहे. सालार हुशेन यानी
भवानी नागनाथ यासी मापण केले की, काहीं सरकारातून
आमची खर्चाची वेगमी करून द्यावी, तेव्हा सरकारा-
तून योजना न जाली, निदान कर्जाऊ रा॥ पनास मागू
लागला तेही मिलले नाहींत. भवानीपत यानी उतर
केले की, सरकारात दसरीयास दोन रुपये मात्र मिळतील,
वरकड पथ या दरवारी नाही, तेव्हा तो ग्रहस्त छ १३
रोजी दरवारी येऊन बोलला की, माझे घरीं शादी आहे,
मज निरोप द्यावा, मग उभाउभीच चादनीचबुतन्यावर
सेनाधुरधर याचा निरोप घेऊन छ १४ उपकालीं स्वार
होऊन गेला. पत्राचें उतर यानी दीधले नाहीं, व त्यानीही
मागितले नाही, येणे प्रो रुष्ट होऊन सालार हुशेन गेले.
अनी कलकत्याहून मीस्तर चारलीस अरल कारनवालीस
साहेब बहादर व वेनीराम सिवभद्र याचें पत्रें सेनाधुरधर
व भवानी नागनाथ यासी येथे आलीं होती, त्यात मार
की, ईमाजुतदौलसाहेब या कामावर होते, त्यास त्याचा व
आपला बहुत प्रकारें श्रेहे होता त्याच प्रो आमचा व
आपला श्रेह व घोत्रा असावा, पहिलेप्रो सिलसिला
चालवावा, व कागजपत्री परस्परे वर्तमान कलत असावें,
येणे प्रो व सरकाराच्यार्ये याजविसी लिहीले होते की, काहीं
चौकीचा उपद्रव न लागता हासलासी माफी होऊन श्री
कासीस व्रमये याजसमागमे यात्रा असल ते कर न पडता
सुरक्षीत पोहोचून मागती येतील, तोही बदोवस्त करून
द्यावा. त्यास पत्रा अन्वई सरकाराच्ये यासी पावते करून,
यात्रा होऊन, मागती आपले कडेस आले हे पोहोचतील,
त्यास त्याचें पत्राचे उतर छ १४ रोजी त्याची जोडी आली
होती ते पत्रे देऊन खाना केली अस्तु. विठलपत सुभेदार
आज पावेतो अकोटावर होते. हली श्री गणपतीचे उच्छाहास

आपले घरी पातुरास आले व सखायस्थान व बहावल्लवान यांनी अखंडपुत्रीहोण रामचंद्र दादो यांस इकड पाठविले, फारत्र ठमबेतां तेंधू सेनाधुरधर यांचे मेटीस येतो येथिणी बंधून पत्र पाठ्यावें, म्हणजे नागपुरास येऊं, ते रामचंद्र दादा छ १६ येथे दाखल जाले, त्यांस रोखमारी भवानी नागनाथ यांचे समाचारस साईफळी सेनाधुरधर व सेना-साहेबमुभे व सव मुतसदीसप्रवेत पंतमार त्यांचे भरास गळे हांतें दोन घटका क्वून घारीरप्रकृत पाहून यौरपें सरकारंदून दवीले त्यास समाधान नाहीं म्हणोन गेले होते त्याच प्रसंगी पंतमार यांचे बाबियांतच रामचंद्र दादो येऊन भेटले अन पत्रे उभेयेतां कथुंची छ १६ सेना-धुरधरस दीघली विळदखान यांचे प्रकामींहीं कांही घोल्ल होते अल्ल. विठलमत सुभदार यांनी पातुरीहोण पुत्रप्राप्ती जाली म्हणोन नकर मोहाय सुमार ६ व सक्कर पाठविळी तं छ १६ प्रायकळी त्याकडली वळीळ आपाजी खंडराव यांनी हाजु पावते करून विठलमत यांचे पत्र दीघले त्यांस पुत्र जाल्य असे राब्यायम मुकुद सुभे कळवले यांनी हाती मनोरगव व ल्याय हाती वण व हातल्या तीन अनून सरकारत पोहाचावळ मनोरगव हाती करप १८ चा आहे चागल्य व घोटपनातही आहे सेवेची मुत होये हे विश्राप्ति

२७९

द. न ९६ श्री. वा. १ सप्टेंबर १७८०
 पत्र नं १ पौ. छ २० विजेज सन
 पत्र नं ४० समान समानीन भाद्रपद
 मास

साहेबाचे सेवेची आश्वासक मळारबी घरप कुतानक पिशाती एसीजे, येथील छा। वा। छ ७ त्रिखेब पावेतो नुराम नागपूर येथें साहेबांचे कृपावळोनें करून आश-धारस्येचें वतमान येयासधीत असे विदण इकडील वर्तमान सर छ १८ बिल्मघदी साहेबांचे सेवेची पिशाती लिहिळीच आहे त्यानंतर भीमंत राजभी सेनाबहादुर यांची घारीर प्रहृत दिवस दिवस बरीच आहे, परंतु केवळ आराम्य जाले नाहींत त्यास मूर्ती विष्णूची व लक्ष्मीची व गरुडानी ऐसे पुण्याहून आन्य तं छ १९ बिल्मघदी गय दाखल जस्य त्या तांघपाप्यांतच सिताबाईधर ठेविन्या त्यास पाहाययास प्रायःघडीच भीमंत राजभी सेनासाहेबमुभ गळे, मूर्ती पाहून

बहुत संतोषे जाल्य, तेथून येऊन भीमंत राजभी सेनाधुरधर यांस वर्तमान सांगितले जं, जैशा मूर्ती असाव्यात तैशा आहेत, त्यावरून सेनाधुरधर यांनीही मूर्ती बहुत सुश्र जाली सफरदऱ्याच्या बागाबल वेळळ बांधाययास जगा नेमून सांगितल्य आहे व राजभी चिंतामण नाईक नेम्वर पुण्याहून भी माहायात्रेस जावयास आले ते छ १८ बिल्मघदी संध्यादली आहे सेनाधुरधर यांची व सेनासाहेबमुभ यांची व सर्वे मसुदी मळी यांची भेट घेतली राजभी ठमाजी माहादेव यांचे नागांत लठरले होते तेथून दुसर दिवशी राजभी विठल कथल सुभेदार यांचे वाड्यांत जगा निळे, आनी बांहे मानुख दोनसे यांचा सरकाम सिदा व शास्त्रमाजी व फाटे कळूड व घोडांस जना वैरन ऐसे जे पावेतो होते तां पावेतो दिखे दानन्यार रोब राहून अगत्य सप्तत्य बोळगे जालें पुण्याचे मुकामी सेनाधुरधर यांणी कपडा-सादी नाईक मशारनिलेचा ऐकन कळांल घेतल्य होता त्यापैकी सा हाजार सासे साठ रुपये येथें दिखे, फरवीची हुंदी करून दिखे, छ २२ बिल्मघदी निरोप घेतल्य त्यांस वळें कंदी पमाटें व घालजोडी हिरवी व मसूमदी पवणीची व किन-स्वाय येणे प्रो कळें दिखे बांन्यास ठंट येफ कशीस दिख्वा, व बरोबर राऊत पंचवीस पाहाय यक सिवणीलेपन्य पावेतो दिख्वा व कळकळ्यास फिरगी यास व रो बेनीराम सिवभट्ट यास पत्रें दिखें जे, चिंतामन नाईक बांकर हे भी माहायात्रेस जात आहेत तर यास व यांबकपंकर यात्रा आहे त्यास हावील चौकी न पडे तें कराव, ऐसे माझीचे पत्र निळें यात्रा करून सुरधीत येईत ऐसें करावे, ऐसा कदोबळ करून दिख्वा आहे राजभी भवानी कळो यांचे येथें निरोपास गळे, त्याणीं सेल्य पमाटें पैठणी दिखे तेथून राजभी इण्यारव माभव चिदनवीस यांचे येथें गळे, त्यांनीं सेल्य पमाटें कुसुबां नागपुरी दिखे, तथून राजभी भवानी नागनाथ यांचे येथें गळे, त्यांनीं नागपुरी सेल्य पमाटें दिखे, ऐसा सवाचा निराप पऊन कूच करून साहा कांस गोहेगांव टेकाडीस गळे तेथून दुसर दिवशी भीरामसेत्रास गळे व छ २१ बिल्मघदी सेना साहेबमुभ व राजभी भी यंघोजी भाडले ऐसे भवानी नागनाथ यांचे येथें गळ होते सखतस्थान प्रकरणीं झाल्ले जाले तथं भवानी कळो व राजभी जमनाय येथसत राजभी रामचंद्र दादू ऐसे होते, नंतर या फल्यजी मनाजी फटन भीस यांचे यथ फरात्यस गळ, तथं साम्यारीसंपन मानुभी बाहसादेव व राजभी परवाजी भासल ऐसे अग्र होता, फळळ करून विड पऊन बाब्यांत आले, नंतर

सध्याकाली दधिकदणास सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे गेले होते, दधिकदग होऊन परसाद दर खाणास येक तक्क भरून वरफी व पेडे व वतासे व केले व येक येक नारेल ऐसे तपके भरून पाठऊन दिल्ले, याणी विडे घेऊन वाड्यात आले. त्यास छमजकुरी भवानी नागनाथ वाड्यात आले होते त्या दिवसापासून दरवारास येत असतात शरीरप्रकृत काहीसी बरी आहे छ. २६ जिल्हादी कुणराव माधव चिन्मवीस याचे येथे दधिकदग जाले तेथे सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व व्यकोजी भोसले व सर्वे मछुदी मडली ऐसे गेले होते दधिकदग होऊन, नंतर परसादाची तपक दोन च्यार भरून, वरफी व पेडे व वतासे व केले व येक नारेल ऐसे पाठऊन दिल्ले, नंतर विडे घेऊन वाड्यात आले त्यास छ २७ जिल्हादी सेनाधुरधर यास ज्वरे आला होता, स्नान देखल केले नाही, दुसरे दिवशी स्नान केले, त्याम उजव्या पायास गुडव्याचे वाटीखाली जवळच केसतोड जाला, त्याने दोन तीन रोज अलफासलफातच गेले, नंतर दिवसेदिस केसतोड बलकाविला, त्याने आगास कडागी येती, दोन दोनच्यार रोज वाड्यातच आहेत, राजश्री विठलपत सुभेदार याचे वाड्यात गणपती होत असतो तो आनावयास छ २ जिल्हेजी सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे प्रा.यकाली स्नान करून च्यारी जरोपटके घेऊन व हातीवर नवबदी घालून व तासे मोरफे ऐसे घेऊन मोठ्या समारभाने गेले तेथे जाऊन गणपतीचे पूजेन करून, पालखीत घालून, घेऊन आले, तो सेनाधुरधर वाड्याहून मानसाचे खाद्यावर हात देऊन, बहुत श्रमाने बाहीर चादणीचौव्यावर येऊन बसले गणपती वाड्यात आनिला तैसेच गणपतीचे दर्शन घेऊन बरोबर देवघराजवळ आले, बहुत श्रमसे वाटू लागले, मग तैसेच वाड्यात गेले, शरीर प्रकृत ठीकसी नाही. त्यास दाहा घटीकाचे आतच गणपती बसविला, पूजा करून आरती जाली आरतीचे वेलेस तोफाची व गारद्याची सिल्क जाली, व तोफखाण्यातही तोफा करविल्या, व नित्य रात्रौ किरतन होत आहे, व दिवसास कलवातनीचा नाच होत असतो, व गवै गात असतात, ऐसा सालदरसालप्रो गणपतीचा उछव होत आहे. व इभरामखान याची पत्रे वासीमचे मुकामचीं येथे सेनाधुरधर यास छ जिल्हेजी आले व छ २९ जिल्हादी हातीची व वाघाची लढाई वाड्यापुढे लाविली होती हाती निऊन वाघावर घालीत परतु कोन्ही वर जाईना

दहशेद खाऊन पलले नंतर सभुपरसाद बाका जुना बगा-लि दास नि X X X तेव्हाच मारिला मोठा पटाईत वाघ होता दुसरे दिवसीही येक वाघा तैसाच मारिला हाथी धीटाई चागला आहे, व छ ३ जिल्हेजी सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे सकरदव्याचा वाग पाहावयास गेले होते साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति.

२८०

रु. न ९६

श्री ता २९ सप्टेंबर १७८७

फा न १

पत्र न. २२१

साहेबाचे सेवेसी आजधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञाति ऐसी जे. येथील धम ता छ १६ जिल्हेजपावेतो मुकाम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञा-धारकाचे वर्तमान येयास्थित आसे विगप इकडील वर्तमान श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याचे पायास केसतोड जाल्याचे व श्रीमत राजश्री सेनावाहादर याचे शरीरप्रकृत बरी आहे व सलावतखान परकरणी रो रामचेंद्र दादो यासी बोलणे जाले हे तर छ ७ जिल्हेजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञाति लिहीलेच आहे त्यानंतर छ ८ जिल्हेजी धुरधरानी सलावतखान यासी पत्रे देऊन रामचेंद्र दादो याची खानगी केली व श्री गणपतीचा उछाहव साल दरसाल प्रो होऊन भाद्रपद शुध ९ रात्रौ ललीत जाले आनि दशमीस सात घटिका दिवस राहाताना हातीवर नवबदी व निशाणे घालून मोठ्या समारभाने गणपती नेऊन शुक्रवार तल्यात बोलविला. बरोबर सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेना-साहेबसुभा व सेनावाहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मछुदी मडली ऐसे होते गणपती बोलऊन वाड्यास आले. त्यास सेनाधुरधर याचे उजव्या हातास वावोचा उपद्रव आहे म्हणून बोलत आसतात. त्यास नित्य लेप करून सेकावे लागत आसते व केसतोडाचाहि आजार पायास त्यास बाहेर वारियात व सरदीत गेले म्हणून ते दिवसी काहीसे श्रमी जाले त्या दिवसापासून शरीरप्रकृत बरी आहे व छ १२ जिल्हेजी राजश्री बाबुराव पालकर सेनावाहादर याचे सासरे याचे येथे भोजेनास सेनाधुरधर व सेनासाहेब व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व सोभाग्यादिसपन बाया आदीकरून

गळे होते मोजेन करून पानदान आंतरदान करून सेना पुरंभर यास व सेनासाहेबसुभा यास व सेनासाहादर यास व व्येभजी मोसले यास ऐसे सेले पागाटे पांढरे दिव्हे व परसाजी मासल्यास पैठणी सेल्य पागोट कुसवी दिव्हे. या पांढुरग गणेश यास कुसवी सल्य पागाटे दिव्हे घायस झाडी दिव्हे नाही नंतर विजे घऊन बाळ्यास आले त्यास कपिलसद्वीस ब्रह्मांडदान कपायस भरीमसभ्रास बावे न बावे ऐसे होतेच तैशात प्रजेनहि बहुत लग्गळ व वाटेस कनान नवीहि भरती म्हणून दानाची योगना येयच कधी त्यास छ १५ बिल्वजी प्रयागझली सेनापुरंभर याणी लान करून देवपुत्रा करून देवधराबळ येऊन वसले बो राबभी याचा उपाध्या व नाना उपाध्या व येथेचा शास्त्री व नाययेमन् सारधूत व भीमान्य वैद्य व भवानी काळे व रा बानराय येशवत व रा बाबाजी चिटनवीस ऐसे वसऊन ब्रह्मांडदानाची योगना करून शाईतास छगळे साहेबांचे सेवेसी श्रुत धोवे साहेबांनी तेवून मूर्ति विष्णूची व लामीची व गवडाची देणा पाठविण्या त्या पावल्या तेव्हा सेनासाहेब याणीच पाहिल्या होत्या नंतर सेनापुरंभर याणी व व्येभजी मोसले याणी पाहून बहुत संताप बाळे मूर्ति स्फुरल्याचे वगात हावेकीस नेऊन ठेविले आहेत वेळ तयार करीत आहेत त्यास त्या मूर्तीचे उतर व साहे ती छयाचे लिस्तीबाचदेचे उतर व हुंकारा करून पाठवितो म्हणून पत्र पाठविले आहेत व राबभी बायली सिवदेव याचे पत्रे आले होत त्याचेहि उतर पाठविले आहेत व येथून याणी राबभी आपा कळवंतराव यासहि पत्रे लिहील आहेत साहेबास श्रुत घाये साहेबांचे सेवेसी श्रुत बाव द विज्ञाति

२८१

रु. नं. ९१ श्री. वा. ९ मार्च १७८०
 का. नं. १
 पत्र मं. २२०

साहेबांचे सेवेसी आराधनाकर मघारजी वोरप कृतनेक विष्णूची ऐसी जे येथील धम ता छ २९ दिव्हेच पायेतो मुझम नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलाऊने करून आज्ञा पारकचे परमान येपारिथत आते विज्ञा इकडील वतमान तर भीमंत राबभी सेनापुरंभर याणी ब्रह्मांड दानाची योगना करून शाईतास स्याविले आहे हे तर

छ १९ बिल्वजी साहेबांचे सेवेसी विष्णूचि लिहीलीच आहे त्यानंतर कपिलसद्वीचे दिवसी सेनापुरंभर यांची ब्रह्मांडदान केले सुवर्णाचे ब्रह्मांड तीनसे चौवीस ताळे होते याबवर दखेणा वोन हाबर का दिव्ही व दाहा गोप्रदान विगे सोप्याची व सूर सप्याचे करून प्रतिगोदा- नावर दखेणा मोहर पांच ऐसे दोषा उपाध्यास व चौवीस शास्त्रीमळी यांस दिव्हे व ब्रह्मांडाचे लवाण्याचे विभाग सवीस केले तेहि दोषा उपाध्यास व शास्त्री चौवीस येऊन सवीसास दिव्हे व सेंभर गोदान प्रती गोदानास रुपये पांच दखणा या प्रो तेळ्य ब्राह्मणासी देऊन आम्हिक ब्राह्मण राहिले त्यास ब्राह्मण पाहून रुपया आर्घा रुपया पावळ भुरगी दखेणा दिव्ही यासिवाचे भीमंत राबभी सेनासाहेब- सुभा याणी पंचवीस गोदान प्रती गोदानावर दखण्य को पाच व भीमंत राबभी सेनासाहादर याणी दाहा गोदान प्रति गोदानावर दख्या मोहार येक व राबभी व्येभजी मोसले याणी गोदान पांच प्रती गोदानावर दखण्य को पांच व राबभी परलोखी मोसले याणी गोदान पांच दखण्य को पांच व सामान्यादिसंपन विमासाई याणी गोदान दाहा प्रती गोदानावर दखेना को पांच व रा सोमाजी मोहिते घुरपरांचे बाबाई बाबासाहे देविले गोदान दाहा प्रती गोदानावर दखण्य को पांच येऊन गोदान येकसे येकहातर दिव्हे वळमोळन बाजी वगळे आहे. प्रती ब्राह्मणास दख्या पावळ यावेगळे नारादादि वगैरे इतरयासी भोजेणदखण्य पैसा बळू येक येणे प्रो दाने दिव्हे साहेबांचे श्रुत बावे व भीमंतसीहून धमक्यास्य येथे भीरामसभ्रास आले आहेत त्यास ते येथून भीरामेश्वरास बाजार आहेत त्यावरून सेनापुरंभरानी नवाबास पत्रे पाठविले ज, सूरसीत माग आसिल विकून सुरक्षित पोहोचेत ऐसं कपचे व येथून दसव्याची वळे भीमंत माहाराव राबभी रावसाहेब यांस व साहेबांस व भीमंत राबभी सप्यासाहेबांस व राबभी दासीबासाहेबांस व राबभी आपा कळवंतराव यांस व रा राबभी गोविंदमजीबावा नितुरे यांस व राबभी गोविंदराव कृष्ण काळे यांस ऐसे सेनापुरंभर सांडणी स्मारकपेस रवाना करितात व राबभी विनालीबावा मोसले यांबळचे वळे कुटुंबसुचे व रा राबभी कृष्णमजी यांस ऐसं वळे पाठऊन दिव्हे व त्याचे दिवान या पांडो माहादेव त्यास सल्य दरसाळ जात होत ते पैसा मना यासी साहे बांचे सेवेसी श्रुत बावे व साहेबां दानाची नारा वारकमळ इकडे रवाना केले तं येथून चाळसा कपास आले आहेत ते आब उदेक गुलामबदुपी दान्य हावीस. दसस

जाल्यानंतर साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. व साहेबांनी सेनाधुरधरा व सेनाबाहादरास पत्रे पाठविले ते छ २३ जिल्हजीं पोहोचले. ते पत्रे सेनाधुरधराकडे व सेनाबाहादराकडे धेऊन गेलो. प्रविष्ट करून त्यानी पत्रे वाचून सेनाबाहादर आत वाड्यात धेऊन गेले व रो गुज्याबा गुजर धुरधराचे नातू याचे लग्न हाली साली आहे म्हणून देसीं राजश्री रामराव गुजर आहेत त्यास आणावया येक कारकून व पालखी व घोडी मानसे पाा आहे. व मिस्तर चालीस आरल कारणवालीस फिरगी कलकत्याहून श्रीकासीस आला तेथून पर्यागास येणार आनि सुजलददौला याचा लेक मल्का आमीन आजुतददौला याची भेट घ्यावी म्हणून सावकारी बातमी आहे परतु तथ्य नाही. त्यास सेनाधुरधर याचा विकील राजश्री वेनिराम सिवभद्र तेथे आहे त्यानी तर काहीच लिहीले नाही. त्यास या आगोधर श्रावणमासीं वेनिरामपताचे पत्रे आले होते त्याचे उत्तर याणीं दिले आनि त्यास लिहीले जे, फिरगी कासीस आल्याची बातमी सावकारी आली आनि तुम्ही काहीच लिहीले नाहीं तर कोठे आहेत ते लिहून पाठवावे. व त्यास सेनाधुरधर व सेनाबाहादर त्याची शरीरप्रकृत वरी आहे. स्वारी वागात जात आसते. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होये हे विशासि.

२८२

र. न. ९६

श्री

१७८७

फा. न. १

पत्र न. १३४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी. कालपीस गेल्यानंतर राजश्री बालाजी गोंविंद यास व त्याचे कारभारी यास येकाती गव-सत विचारले कीं, सरकारातून तुम्हास दोन च्यार पत्रे आले परतु त्याचा मान तुम्ही करीत नाही. तर यास प्रात याव-याचा आहे की नाही. तेव्हा त्यानी उत्तर केले की, आम्ही प्रात उगाच कैसा द्यावा. नतर + + उत्तर केले की, श्रीमत साहेबाची आज्ञा आसेल त्याप्रा द्यावा. त्यास त्याचे बोलण्याचे भाऊ दिसून आले जे, प्रात न द्यावा. तेव्हा मी आपाजीपताचे पत्राचे उतरे मागीतले. त्यानी म्हटले की, आपाजीपत गेले त्यामागे पत्र [फाटले] नातसे कलले मग रामराम करून आलो. त्यास येथे धुरधरानीं म्हटले की, आता आम्हाकडे काहीं नाही. आम्ही काही वेडमान नाही.

परतु दौलत आमची बसली तेव्हा मी उतर केले की श्रीमत राजश्री नानासाहेब व श्रीमत राजश्री तात्या (साहे)- व येकदर जाल्यावर ऐसे घडनार नाही हे साहेबी खातर-जमा ठेवावी. तेव्हा धुरधरानी म्हटले + रे खातरजमा तर आहे परतु सध्या ऐसे जाले इतके म्हणून वाड्यात जेवा-यास गेले. त्यास हे भासेन म्या तेथे किवा येथे कोन्हास कलविले नाही. साहेबी हे पुरवणी तेथे कोन्हास कलऊ त्याचाचे नाही. सेवेसी श्रुत होये हे विशासि.

२८३

र. न. ९६

श्री

१७८७

फा. न. १

पो छ १ सफर

पत्र न. ५५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरवे कृतानेक विशापना ऐसीजे. हासतेखान जालनापुरकर याज-कडेस बदगानअलीकडोन जागीर खेडल व मल्कापूर वगैर दोन लक्ष व्यासी हाजाराची जागीर होती तो मार-नीले जिवत असता काही येक रोज जागीर चालली नतर या काले त्याचा मृत्यु जाला पुढे त्याचे दोन पुत्र खासा येक व कलवतनीचा येक त्यास कलवतनीचे लेकावर तो सर-कारची मेहेरबानगीच परतु खासे पुत्रावर इतराज बदगाना-अली होऊन X X X साहेबजादीयाचे खालसा दिल्हा त्याजकडोन विलदखान पाचसे स्वारानसी माहाली ठाणे बसवयाकरिता सरकारातून तैनातेस व इनायेतनामे हासमत-जग व बलोलखान इसमायेल्खानाचा पुत्र त्यासही इनायेत-नामे येसे धेऊन माहाली आले पुढे अवघे येकत्र होऊन माहाली ठाणे बसविले पुढे हास्तेखान याचे पुत्रानी पैगाम बाईसी करोन पचवीस हाजार रुपये घ्यावे मागती अमल माहाली हास्तेखान याचे पुत्र व्हावा येसा करार जाला तेव्हा हास्तेखाचा पुत्र सवाईखान याणे घरचे जवाहीर वगैर तडा मोडा करून पचवीस हाजार रुपये दिले माहाली अमलही बसविला ते बातमी सरकारात पोहचताच मागती बाईवर इतराजी जाले की त्याजला जिवत धरून माहाली अमल बसवणे त्याजवरोन मागती इनायेतनामे अवरगा-बादेकर सुभा यास व हासमतजग यास पाठविले त्याजवरोन अवघे मिलोन दोन हजार गोला जालेत सवाईखान सेस-वासे स्वारानसी खडल्यात आहे परतु दो हाजाराचेही ताल पडत नाहीत त्याने खेडल्यात दोनच्यार घरेही

खानले दानेक लक्षांचे जगा त्यानी काढावली ते सिपायास
वेऊन बनव हाऊन मरणा X X बसल्या आहे. पुढे काये
ब्रह्म त खरे. परंतु या वेळेस येता प्रस्नर आहे म्हणून येसी
जातमी यथे आटी आहे यावर काये पडेल त साहेबांचे
सेवेसी भुत हाईल ह निश्चयि

२८४

क. नं. १६ श्रीनकल ता २९ जून १७८८
फा. नं. १
पत्र नं. १६५

विश्वपना येसी ज छ १४ माहे रमबानी मध्यस्तानी हजुरात
आनी केडी ज, पुण्याकडील टपा आला आहे तो नबरसुजार
कंस गुजरल पाहिले त्याबबरांन हुकूम ज्ये छ १६ रोत्र
घनवारी दो म्हाण हाबर हाणे त्यास कमानावहुकूम मध्यस्त
व राबभी सायेरा आवघूतराव याचे पुत्र राबभी माघोरव
व राबभी फनेरपंत याबज हजुरात घऊन गले टप्पाचे
पत्रे वाचून दाखविले त्याबमध्य भीमंत माहापराब राबभी
साहेब केंद्रवसासी याहाका मजकूर लिहील हाता ज, येसे
मानसे दक्षनंत साहसुरवात प्रतापी व बुरावेध पुढे हाण
कवीन सांप्रत भीमंत माहापराब राबभी वापुसाहेब व भीमंत
माहापराब दाजीसाहेब व भीमंत माहापराब राबभी नानासाहेब
हदि कितेक मणतिपाव व नरम्यास बुरावेसीचे मागे फलच
समभन आहत, त्याबज स्पष्टाये व मुचबाव याचे फरण
नाही त्यास हस्तरीण पूर्वीच सिलसिल्याप्रमाणे नस्या कायम
ठऊन पाहिलेते पत्रे बरान्याच माग व मातमपूर्वीची लिख-
आत हस्तकळीची लिखत त्याबकम पाठऊन बिडईस
दुकडील लस तिडईस हनरतीणहि लस ठेवण सल्ला त्या-
बरांन हस्तरीणहि पत्रातील आनये भवण करून फमाविल
की, हुकमानहि पूर्वील सिलसिल्यावर व नस्यावर थ तिड
तील छिहीस्पार लसे देऊन करीनल्लहा तेच आमजवत
बाईल, लिखतात दंगरा पत्रे तयार आहत व मीरहंदरखान
मुनसी नाथ म्हाच हुमकमखान नाम याबज त्याच वळेस
बल्यऊन रुचकत फले नंतर पुण्याचे पत्रात उमरखंड
नंगरा येपील मुद्राचे दाखनाचा मजकूर लिहील ता मज
कूर देऊन मध्यस्तानी माघारप सायेराजी व फनेर
वापुराव या उमस्तास उतर फले की, मुमचा एवज देण
याबमुळ सतर स्वास रुपयाचे वयाड प्रांत बिलकूल मुमधे
जातर करिता आमची आमलगारी ता बिलकूल गर्दी राज

मुघोची भोसले याचे कसब्यात गेल्यामुळे मुलक गारद ज्ये
पुन्हा पूर्ववतप्रमाणे मुलक आमचे कसब्यात येणे व आम-
दारी कायेम होणे याबज दहा वर्षे पाहिलेत तेव्हा शमश
वैल्य बाहादर व बासीमिया या उमयेतानी आन केळ ज,
सांप्रत हा प्रसंग आहे दहा वर्षे कसब्यात पाहिलेत दहा
महिण्याचे काम आहे बरकरिता हजुराचे हुकूम जस्यस
ल्लवकरच आमजवत येईल तेव्हा मध्यस्तानी वैल्यमन्नुरासी
उतर फले की, तेहि आन मोमाचे आहेत येसे नाही याचे
पाटी खिलारा वा नंददरचेद मुद्राकील आहे हे उमयेतचे
माणे मुल्यानी आयेखेन हायबदन करून फमाविले की,
बरांप्या गोदी महिन्यावर आल्या हेहि गनिमत मोबाचे नंतर
माघोरव सायेराजी व खेनर बापुराव या उमयेतस हुकूम
जस्य जे आराम करावे उमयेता सलाम करून गस्यवर
मध्यस्तासी दोन बरफा येकांत बाळ नंतर हनरत बरलास
फमाऊन माहाजवत गळे सेवेसी श्रुत होये हे विश्वपना

२८५

क. नं. १६ श्रीनकल ता २५ जून १७८८
फा. नं. १
पत्र नं. १६६

विश्वपना येसी ज छ १९ रमबानी सैद रम्य व
रांनखान याचे बधू बगैरे कितेक मनसफदारा मध्यस्ताचे
येये हाबर्त हाते व आझकिताहि ते समई हाबर होता
तव्हा मध्यस्तानी फमाविल की, राज खोजी भातळे व
बासीमिया याची दास्ती व बेफकस परतरे कळे व बाडी
व बाज बुरे येसे पाटवाचे, येसे आसता त्याणी हाडुपत
नाना प्रस्नरे आब करावे व मुख्य हनरतीचे दिखत झीक
दरजेन धोळधपाचे ते हावरवत बानून विपयास करण
करितात हे नगती कसी! इतक आसता तिफडान
सिबसिल्य ज्यारीच आहे ह फर तामस आहे, तेव्हा
आझकितांनी आज येळ्य ज येसीयासी कान्दी हाडुपत
कसाहि आब करा परंतु आमची जातरप्रमा आसी की,
मुख्य हाजतीची बलमुचारा व आपण आमचे दोब्दीचे
जस्तेनार बलुतच बुरावेध तेव्हा जे करीनल्लहा
तेच बुरावेधींच पाटी आसत पटयितील, तव्हा फमाविल
की, तिडोने सिबसिल्य पूर्णकर ठेविस्यास हुकमेन
दोबस्तव्याईस कसूर हाबार नाही सेवेसी श्रुत हाय हे
विश्वपना

२८६

रु. न. ९६ श्री नकल ता. २६ जून १७८८
फा. न. १
पत्र न. १३७

विज्ञापना यैसी जे, छ २० माहे रमजानी माद सलावत खान बाहादराचे पत्रे मध्यस्तास आले. त्यात मजकूर लिहीला की, आम्ही नागपुरास मातमपुर्णीचे वस्त्र घेऊन गेलो. त्याजवरून खफा होऊन फर्माविले की, माद सलावत-खान बाहादर लाखोच रुपयाचे जागी राखतात. परंतु हाजुरातीत वर्तमान राजे मुधोजी भोसले याहाचे न लिहीले. येव्ही मोठी गोष्ट आसता न लिहीली हे अपूर्व आहे. नाहाक मुफतात जागिरा खातात. गर्त नवकरीची यैसी आसत नाही नवकरीची खवाफ त्याचे दिलावर विल्कूल नाहीच नाही. हे गोष्ट त्याचं हाकात फार वाईट आसे. याप्रमाणे भाशन केले. याजवरोन विज्ञापनी लिहीण्यात आली आसे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

[वरील तीन नकला निजामाकडील पत्राच्या]

२८७

रु. न. ९६ श्री १७ ऑगस्ट १९८८
फा. न. १
पत्र न. १३०

मा मल्हारजी वोरपे यासी बालाजी जनार्दन आसिर्वाद सुा तिसा समानीन मया व अलफ तुवा छ ६ शावनची व छ २६ सवालची पत्रे पाठविली ती पावली. भवानी कालो याचा मजकूर (हा शब्द खोडला) व दुखवट्याची वस्त्रे गेली नाहीत येविसीचा मजकूर (खोडला) व मडळे प्रकर्णी वगैरे मजकूर बोलावयाकरिता दताजी तोरडमल याची खानगी केली आहे 'दर्शनाती सर्व वि' (आवत-रणातील मजकूर खोडला) म्हणौन लािा ते कलले ते कलले ऐशास दताजी कुसाजी तोरडमल येथे येणार आहे आल्या-नंतर सविस्तर बोलण्यात येतील त्याप्रो लिहून पाठवीत जाणे. पुढे होत जा लिहीत जाणे

[पाठीवर]

उतरे गेली [पत्र नात्ता फडणिसाचें].

२८८

रु. न. ९६ श्री ता. २१ ऑगस्ट १७८८
फा. न. १
पत्र न. ९६

पुखणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सोमाजीराव मोहिते याची ब्रोली कैलासवासी सेनाधुरधर यानी सात हाजारा रुपयाची जातीस करून दिले होते. त्याचा सरजाम लाऊन दिल्ला होता. साप्रत त्यानी सेनासाहेबास विनती केली जे, चालीस घोडी खाजगत आहे याचा बदोबस्त करून द्यावा. त्यावरून सेनासाहेब यानी उत्तर उत्तर केले जे पेगजी तुमचा बदोबस्त आपासाहेबांनी करून दिल्ला त्या-प्रा दोन च्यार महिणे चालो द्यावा नतर पुढे घोड्याचाही बदोबस्त केला जाईल. मोहिते आपले घरी रुसव्याणे आहेत. सेनासाहेबांनी ब्रोलावित्यास दरबारास येतात ऐसे आहे. पुढे घडेल तैसे सेवेसी लिहून व सेनाधुरधर कैलास-वासी जाल्या दिवसापासून गगाजान्दवी मातुश्री चिमाबाई देवघरात येत नाहीत म्हणून माहादेवाचे लिंग सोण्याचे तिगा तोल्याचे केले त्याची प्राणप्रतिष्ठा छ १५ रोजी केली ब्राह्मणास दर आसामीस अधिली दक्षणा दिल्ली. चोर घरले होते त्यापैकी तिघाचे हात छ १७ रोजी तोडोन सोडून दिले सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि

२८९

रु. न. ९६ श्री ता. २२ ऑगस्ट १७८८
फा. न. १ पैा छ ५ जिल्हेज
पत्र न. ८९ भाद्रपद तिसा

यादी नवाबाकडोन मातमपुर्णीचे वस्त्रे व जवाहीर आली ते गुजरली वितपसील.

५ सेनासाहेब सुभा यास

१ नवाबाकडील

४ खिलआत कारचोत्री पारचे

१ दुशाला

१ किनखाव

२ जवाहीर

१ सिरपेच

१ जेगा

२

८

३ साहेबबादे यांकडील

१ सिकंदर ब्याहा

४ करचोवी पारचे

१ गुद्याख

१ किनसाव

१ सिरपेच

७

१ फरुखब्याहा

४ करचोवी पारचे

१ गुद्याख

१ किनसाव

१ सिरपेच

७

१ उमदुलमुहक बाहादर

४ करचोवी पारचे

१ गुद्याख

१ किनसाव

१ सिरपेच

७

३ २१

१ मायनदबळ यांकडील

४ पारचे करचोवी

१ गुद्याख

१ किनसाव

१ सिरपेच

७

७ ३३

२ बापास छात्र्या घाटल्या २ नवावाकडील

४ सेनाबाहादर बास

१ नवावाकडील

१ वळे

१ सिरपेच

७

३ साहेबबादे वीथ यांकडील

१८ वळे

३ सिरपेच

२१

४

२८

४ व्यक्तेजी मोसले

१ नवावाकडील

१ वळे

१ सिरपेच

७

३ साहेबबादे यांकडील

१८ वळे

३ सिरपेच

२८

४

सदरद येणे प्रमाणे

२९०

रु. सं ९१

फा. नं १

पत्र नं ९०

धी ता. २२ ऑगस्ट १९८८

पुरुषणी साहेबाचे सेवेची आश्चर्याक मस्कारजी वोरचे कृतानेक विज्ञापना पैसीजे नवावाकडील मातमपुरीचे वळ तेवून रवाना जाले म्हणून पेठजी सेवेची किंती लिहितीय आहे सांप्रत त्यावकडील मुनसी यांचा माऊ नामे इकत तत्कस्थान छ १४ (बिल्करी) सोनेगावास आळ छ १५ प्रायकाली त्यावकडील रघुनाथपत करक्रेम त्यावकाल बसुदबोडी घेऊन पुढे पाठविल्य राबभी म्बानी नामनाय याचे येथ आळ त्याची भेट घेऊन बतमान सांगितिले स्थान मारानीले मातमपुरीचे वळ घेऊन आले ते सोने गावी मुकामावर आहेत आमची राजभी सेनासाहेबची भेट करून द्यावी पुढे स्थान मारानिले याचे येथ्यनी आपले व सेनासाहेबाचे विषयारे ठरेळ त्याप्रमाणे फळ बाइळ त्यावरून म्बानीपत मुनसी यास समालाने पडून सरकारचे बाळ्यात आले सेनासाहेबास त्याचे हावे दोन रुपये नजर ठेऊन भेटविले मुनसीने सांगितिले की स्थान मो।। रनिले सोनेगावी आहेत त्यास कोन्हाच्या बाळ्यात द्या यावी याचिरी आश जाली पाहिये त्यावरून रहमान स्थान पठाग आसजपुरकर याच्या बाळ्यात द्या यावी अग्नि करक्रेमाल आश बाळी की त्या बाळ्यात येऊन राहणे त्याचा करक्रेम बाऊन स्थान मो।। रनिले छ मबकुरी पडून आळ छ १५ सेनासाहेब व राबभी सेनाबाहादर व राबभी व्यक्तेजी भासले व राबभी परजाजी मोसले व मत्सुद मइदी

आदीकरून भले लोक यैसे दरबार करून वसले. राजश्री सदाशिवरावजीस पाठऊन खानमानिलेस घेऊन आले त्यासी त्रिवर्ग वधु व मत्तुदी आदीकरून भेटिले मुनसीने त्यास विचारिले की तुम्ही हैदराबादेहून कधी निघाले त्याणी उतर केले की आम्हास चालीस दिवस हैदराबाद सोडून जाले प्रजन्न भारी यामुले वाटेस दाहावीस जागा वजागा मुकाम जाले यैसे म्हणून पत्रे नवावाची व त्रिवर्ग साहेबजाद्याची व मोयेनुदबला याचे दिले ते वाचून पाहिले. सरकारहून पारचे रुपयाचे मागोन घेऊन वख त्यात घालून गुजरेले. ते सोडून न पहाता तैसेच त्रिडडे जामदारग्याथात पाठविले खानमारेलिले सलाम करून आपले मकानावर गेले नंतर मागाहून सदाशिवरावजी याचे समागमे सरकारचे खजमतगार व जासूद घेऊन खर्चास रुपये पाचसे पाठविले. त्याणी खिजमतगारास व जासुदास पधरा रुपये इनाम दिले वस्ते मातमपुर्णीचे मात्र दिले जवाहीर दिले नाही म्हणून छ १८ रोजी खान वाड्यात येऊन सेनासाहेब व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले यासी जवाहीर दिले. नवावाकडील सिरपेच बाधले व जेगा लाविला व साहेबजात्याकडील व मोयेनुदबला याकडील त्रिवर्गवधूस ज्याचे त्याजपुढे ठेविले. वखची व जवाहिराची आलाहिदा याद आहे त्यावरून श्रुत्य होईल सेवेसी श्रुत्य होये हे विजापना

२९१

श्री ता. २३-८-१७८८
पौ छ ३ जिल्हेज
भाद्रपद
तिसा समानीन

र न ९६
फा. न १
पत्र नं. ८६-८८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे येथील क्षेम ताा छ २० जिल्हाद पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथारियत असे. यानंतर इकडील वर्तमान राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व कारभारी मिलोन मालेमामलतीचे कामे करितात. राजश्री सेना-वाहादर शान करून देवपूजा प्रहर दहा घटका परीयेंत जेपज्याप आदीकरून करोत आहेत नंतर वाड्यात जाऊन भोजेन करून निद्रा करावी. वागात जावे. येणेप्रमाणे नित्य मर्जीस आले तर दोन घटका कचेरीस त्रिवर्गीनी येकत्र २१

वसावे. श्री विठोबास जागेश्वरास सेनासाहेबाची स्वारी गेल्यास समागमेही जातात, त्यावरून दताजी नाईक तोरडमल व उदाजी नवधरा जासूद याजकडील छ २६ शवाली साहेबाकडे रवाना केल्या दिसापासून मोहगमातच आहेत. राजश्री लक्ष्मणराव पानटकर लोकाचे देण्यामुले दोनच्यार महिणे सरकारच्या वाड्यात होते. पगतीस जेऊन तेथेच निद्रा करावी स्वारी सिकारीस सरकारचे घोड्यावर वसून जावे त्यानंतर त्याचे लोकानी पाटनकर मारानिलेची बातमी राखून चादनी-चौच्यावर गाठ घालून गोटात घेऊन गेले दुसरे दिवसी दाहा कोस याहाडास गेले. त्याचे समजाविशीकरिता राजश्री सुभानराव रननवरे यास जा म्हणत होते, त्याणी उतर केले जे, कोन्ही सरकारचा ग्रहस्त समागमे द्यावा, त्यावरून सेना-साहेब म्हणू लागले जे, तुम्हीच सरकारचे आह्वा, तुम्ही जावे त्याणी उतर केले की, त्याजकडे सरकारचे कर्ज आहे म्हणून आम्हास येकटे जाणे पुरवत नाही. त्यावरून त्याची तेरीख वद केली. त्याजकडील माहाल येनिकोटे उबरावती राणीची व चादगडी वगैरे होते ते जप्त केले त्याचा जमाव सन्वाढोनसे लोक होते त्याचा हिसेव करावयास सांगितला. त्यावरून हिसे-वही करितात. पाटनकर याहाडावरून कुच करून बाजारावर मुकाम केला. दोनच्यार दिवस तेथे राहून नंतर कुच करून कोटालीस गेले. तेथे मुकाम करून होते. कारभारी याणी विनती केली जे, कोन्ही पाठवून त्यास घेऊन यावे त्यावरून राजश्री गोविंदराव मुण्टराव व सताजी नाईक जाधव यास पाठवून समजावीस करून छ ८ मिनहूस घेऊन आले. सेना-साहेब कारभारीयास म्हणू लागले जे, सेवट आमचे जासूद नाइकानी आणिले. छ ३ मिनहूस गगाज्यान्हवी मातुश्री आनदीनाईकडून रायेभानजी जासूद नाईक छतीसगडाहून पत्रे घेऊन आला, त्यात मजकूर की, राजश्री धोंडो महादेव व मोहमदखान तरीन व मुजुमदार व वक्षी वगैरे आशाडी पौर्णिमा जालीयावर याची रवानगी आपणाकडे करून देतो धोंडो महादेव व मोहमदखान याणीही सेनासाहेबास व कारभारी यास पत्रे लिहिली होती जे वाईसाहेबानी रवानगी केली म्हणजे सेवेसी लवकरच पोहचतो सेना-धुरधरानी, व्यकटराव गोपाळ व यादवराव छेतीसगडास सटवाजी भोसले याचे वदोबस्ताकरिता पाठविले होते त्या-दिवसापासून तेथेच होते. कैलासवासी विवाजीबावा भोसले हे तेथे असताना आले. येथून याणी लिहिले जे, तुम्ही तेथेच आसावे आणि तेथील वर्तमान लिहीत जावे म्हणून राहिले दरबारास नित्य जाण्याचा रस्त होता. येके दिवसी दरबारास गेले. प्यादाचा जमातदार याचा पाये, व्यकटराव

यास खगन्यावरून कब्रिया बाबू रावमारानेलेख दोन बत्तमा लवल्या याबद्दलराही मानस होती त्याणी बमालगणस बत्तमी फले म्हणून लिहिले जे, रागास न यावे, यैसचे एम्पेन सेनासाहेब फरमाही यांस म्हणून खगले जे, आमचा फरफेन त्याणी ताहाना यथाच बंदोबस्त बाडा माहादेव करितात फरमाही याणी उत्तर फले जे, परसरे मानसा मानसी कब्रिया बला समयेताही आपलेच आहेत राग कोन्हावर फरावा मग स्वस्थ राहिले पन्नाची उत्तरे सेना साहेबानी घ फरमारियाणी छ १३ मिनहुस दिव्ही जे कैयसबाही आपसाहेब बाप्पा दिवसापासून त्यानी खानगी आपय करितात परंतु अथाप येत नाही त्यास कैसे नसावे सांप्रत त्याची खानगी क्यकर जाळी पाहिले घाडो माहादेव व मोहमदफन भस लिहिले जे, लखकर येणे, याबिची राबभी भवानी फाळ व राबभी भवानी नागनाय याणीही लिहिले आहेत राबभी माघारव राम तिले व येताचीपंत पाग याची खानगी छेतीसगडास घाडोपस वगैरे आण्य यथास फळी होती त निचान मायनीमोहद येवून वाप फोस तेथ गले होत छेतीसगडाहून पत्रे आली स्वस्थरून त्यास यत्नजन घेतले त्याबबळ पत्रे दिव्ही होती तेही सरफरात मागून घेतली त्यानंतर गगाग्यान्ही अहिल्यान्हां व राबभी तुम्हीबापा हांलकर य राबभी नाग गणेव याचे समाधानाघ पत्रे आले हाती त्याच उत्तरे उ ८ मिनहुस दिव्ही राबभी आपा फरातराव व राबभी गोविंदराव कुण्य व राबभी गोविंदराव पिंगले व राबभी बादुराव विश्वनाथ यांची पत्रे समाधानाघ आली हाती त्याचेहि उत्तर दिव्ही कळकळ्याहून छ ५ मिनहुन पत्रे समाधानाघ आली ते फारतर न्यारब फिरगी दरफरास येऊन आस, त्रिकायपू व मलुदीआणी फरून बसले हाते फिरगी याणी पत्रे देऊन दोन पत्रक बखोन त्यास विडे देऊन बिग फले त आस्से घरास गस. राबभी बेनीराम सिवभद्र याणी लिहिले हाते फी, याबडून फांदी म्हास यत्न पजून येमार आहेत माहमद अमीजान सिवनीछेयाही यास ब्यव्हास निरां छ ५ मिनहुस दिव्हा यक्के पितापुत्रास दिव्हे सेले पागाटे पेटनी य ज्यमेवार यक व दिनसाप यक यते दिव्हे विडे वंत समद सेनासाहेब याणी सांगितले जे, त्रिकादसमीस थष यण, त्याणी उत्तर फले फी, मलय सरफराचे देणे व यण्णी सरभरा फरणे याची साये जाल्यास यऊन पाहचतो मुन्यपेतदबला याचा पुन ब्रम्ही यप आळ हाता म्हणून सेवेची विनती लिहिली होती त्यानंतर येवून निरोप न देता सार हाऊन गेल हातीचा फरग्याना राबभी उमाजी माहादेव य

राबभी सिवपम ही याबळ होता तो फाडून हातीची हातीची घेऊन राबभी बनावून विश्वनाथ याबळ सांगितले हातीची हातीची येकसेन्यासी आळी त्यांत तेनातीस हाती चीन, राबभी विठळ बलाळ सुभेदार याबळ दान, व राबभी राबभाम युक्तु सुभेवार प्रांत फटक याबळ येक, येकान चीन, याकी येकसे आसी आवध मिळान आहे. सेलेवार व पाग वगैरे याचे रोबमारे साल्मुदस्ताचे बाकी बघी राहिले हाते त्यापेची चौपाई ठेऊन देतात बाकोळी म्हणून गांव नाग-पूरचे उत्तरेस चौदा फोसावर आहे तेथ पूर्वी ब्राह्मण देव मुल मातर हाता त्याचे पंथ अकरमात माळ्याचे सायडळ प्यार हांड कळ्याचे व परता दोन न्यार व सताले दोन न्यार, व तपीळी पांच सात व तस्त येक व चंसु येक वगैरे चौपण खाण मोठी मांडी निवाळी ते बाल्नी यादव क्रमा विस्वार याणी सरफरात गुमरळी इकडे प्रजेस भरी पंचरा विषस खगल्य यमुळें बुटात्याचे तस्मास पाणी फार आले म्हणून सेनासाहेब व न्कसेजी मोसले व परवोबी मोसले पाहायस गले पाणी फार चाले म्हणून चांड फाडून बावयास सांगितले जेमा तयार फपयस सिवपम हारि यासी सांगितले आहे. पांच सात कनाता व राहुआ व चांदण्या यैसे चांवाव व येथ करविले आहेत चोरनी रंगारी याचे व फांचेनीचे घर फोडिले मानसेही बत्तमी कले चारासही बत्तमा दोघांस खगल्य साहा चोर, स्वत पांच मांग व येक चांमार, यैसे भरिले त्याणी राबभी याहेरास पाटनकर याचे नाव घेतले जे, आम्ही स्वचे गोदात असता चोरानी फपट, छीटे कीस, व कपये बीस लाटफाचे परी ठविले हाते त सरफरास आगिले आणीक फाटे फेठे ठेविले होत, तेही सरफरास आगिले चोर चौमसी फरून देयदीसमार दाखिले चार भरल्यापावेन घाएत चारपाचा फार उपद्रव जाल्य म्हणून पाहान्याचा यणेस्स फल्य सोहारावी व पेठेतीस नाकेवरी फेली त्या विष सापावोन फाही गळकला नाही चारानी बाहेरास पाटनकर याचे गोदात असता म्हणून त्याचे फरफरास फल्यजन सांगितले की तुम्ही आपली हाकरी देणे आम्हि तुमची तेरीस बंद आहे बघीस सांगितले जे याच फपब फराप पधजी चार बेदेत हात त्यतीस विपाथ हात छ १७ तागन सांडोन दिव्हे गगाग्यान्ही मातुभी विमायाई कल्पसबाही सेनापुरंधर जास्य दिवसापासून देयपरास येत नाही म्हणून सांन्याचे माहादेवाचे छिया, तिस्स तास्वचे फल, त्यापी ग्राम्यविश छ १५ फळी मादगास दर आसामीस आपेजी दरास दिव्ही साहबाचे सपेची भुत हाये दे दिव्हाना

२९२

रु. न. ९६ श्री ता. ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न. १ पौ छ २७ जिल्हेज
पत्र न. ६५

साहेबाचे सेवेसी. आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ ७ जिल्हेज पावेतो मु॥ नागपूर साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथारस्थीत असे. यानंतर आज छ ७ जिल्हेजी दोन प्रहर राजश्री सेनावाहादर याचे पत्र येथे यास आले जे आम्ही छ ६ जिल्हेजी कुच करून पाच कोस भिवापुरास आलो. लौकरच दसमीस येऊन पोहोचतो. त्यास येथून नाईचे व सेनासाहेबाचे पत्र गेले जे, दिवसास चालवे. रात्री चालू नये. पुढे नागपुरापासून त्रि कोसावर दोन्या पोच्या नाला आहे त्यास पाणी फार येते. तुम्ही येइसतो गणपती ठेऊन दुवादसीस गणपती बोलऊ, ऐसे लिहिले आहे पुढे येथे × × वर साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापनी

२९३

रु. न. ८६ श्री ता. ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न. १ प न ८५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे, सेनावाहादर याजबरावर लोक से दीडसे व खाा कोतवाल दहावारा व हाती च्यार जमयाचे च्यार व उटे पनास ऐसे गेले आहेत व येथून मातुश्री चिमाबाई-साहेब व सेनासाहेब याचे पत्र सेनावाहादरास गेले जे हे दिवस सिकारीचे नव्हेत व प्रजेने फार पडतो याकरिता तुम्ही लौकर यावे व येथून याणी साहेबाचे नावे बहुत विस्तार करून पत्र तयार केली आहेत ते येऊन सेवेसी पोहोचतील त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल व फौदणलाल दिलीत आहे त्याचा याचा पत्राचा सिलसिला हमेशा आहे त्यावरून त्यानी तेथून पत्र सेनासाहेबास व भवानी नागनाथ यास लिहिले आहे जे गुलामालीकादर याणी बातशहा याचे खोज्यासी फितूर करून बातशहास कैद केले. ऐसेच पत्र लखनूहून येथे फास्तर ज्यारज फिरगी यास आले. साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापनी.

२९४

रु. न. ९६ श्री ता. ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न. १ पत्र न. ६६

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ ७ जिल्हेज पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथारस्थीत असे. यानंतर इकडील वर्तमान तर छ २० जिल्हादी साहेबाचे सेवेसी विनती लिहिलीच आहे. यानंतर छ २० रोजी इजततलखान यास मेज-मानी केली. खासा येक व भला माणूस येक ऐसे दोघे भोजना आले. राजश्री सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले जैसे भोजन करून वरले दिवाणखाण्यात मुछुदी मडली आदी करून बसले होते. महमदअली यास सांगितले जे उदईक सकरदन्याचा वाग व सोनेगावचा वाग व तोफाचे कारखाण्याचे तदूर वगैरे यासी दाखवावे नवा-वानी तोफ ती लक्षाची वतली ऐकिले त्यास ते कैसा [गोला] किती सेराचा आहे त्यान × × × जे येकवीस सेराच्या गोल्या × × कून मग विडे देऊन येनेमाहाल [दाख]वावयासी नेले आणि मुननी आपले घरास गेले. त्याचे मागे खानही मुनसीचे घरास गेले तो मुनसी हाज्यामत करीत होते मग खान तैसेच आपले बिराडास गेले. सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर ऐसे सिताबखडीवर तोफखाण्यात पाहावयास गेले होते. दोन तीने तोफा जाया जाल्या होत्या. त्यातून दोन सरकदन्यास तदुरचे कारखाण्यात नेवयास सांगितल्या आनी येक वाड्याजवळ कान भराव-यास आणिली आणि स्वारी तैसीच राजश्री माधवराव घोरपडे याचे येथे उछाह गोकुलअष्टमीचा होता तेथे गेले दोन घटका वसून घोरपडे याणी सेनासाहेबास व सेनावाहा-दर यास व परसोजी भोसले व पाडुरग गणेश यासी सेले पागोटी बन्हाणपुरी दिल्ली तेथोन उठोन राजश्री सोमाजी-राव मोहिते याचे येथे गेले येक × × × × विडे वेऊन बुहदुखानाचे × × × उरूस होता येक घटका × × × न वाड्यात आले छ २१ रोजी × × × गपुरापासून खालत सावर फासी दिले रा॥ राम × × × नीस याचे येथे सेनासाहेब व सेनावाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मछुदी मडली आदी करून दधिकदनास गेले होते खाशास नारळ व पेड व वतासे व केले जैसे येक येक तक्क परसादाचे भरून दिले त्याच रात्री ललीतही

आले छ २३ रोजी सोमाजी माहिते याचे बरी मंगलगवरीचे पूजेन आले त्याचे येथे सेनासाहेब व सेनाप्राहारा व व्यंजोनी मासले व परसोजी मासले येस गेले होते सोमाजी माहित यासी सेलपगाव व सौ येमुनाबाद यासी प्लोटी पातळ दिले व माहित याणी सेनासाहेबास सेलपगाव दिले थार तेरा घटका दिवस बळ्यावर बाष्पात आले नंतर भाजन आले ब्रह्मराव गोपाल छेनीसगटास गले होते त्यास ब्रह्मा त्याग्या हाया पठाची साहेबाचे सेवेसी विनती लिहिलीच ब्रह्मा मारी या आस त्याचा आत्मवग कोन्ही त व लिहून त्याच चाफर त्यावरवर पत्र व आस राबभी घाबो माहादेव त्यावरून येथे राबभी सेनासाहेब बहुत रमास आले घाटोपतानी फंद करून आमचा करकून मारला याचा इत्थम बाबा माहादेवावर आहे त्याच्या आसी त्याचे वरस येतच त्याचे छीने पत्र दाखव त्यास मूळ येऊ तीची वपाचा आहे तीस राहावर्गवसी सरकरातून घरच्यानी बहुत आघार यमा परतु तिने ऐकिले नाही छ २४ दिवसारी आसी पुढे घऊन सती गली नंतर सेनासाहेब मुम्य व राबभी म्बानी ब्रह्म व राबभी विवाची माहादेव व पांडुरंग गणेश पंगैर यसे सक्रवत्यास तगुरचे करल्याप्यांत गळ ताक चरकी घरटी हाती तिचे तुरपण हाऊन तीस पाहावपास गले पाहून म्हणू लगले की कायकर चांगला आहे येस म्हणून कडे साम्याचे व पेटणी सल पागाट दिले त्याचे नाव धगमुळा सातीचा तांदर कर कीरगीचाचा तीस आहे ता बाचीतकम नंतर तैसच तय बला आहे तये जाऊन श्रले तये मूर्ती म्बानी ब्रह्मेस दाखविस्या ध्रुत तारिक केडी ज मुर्ती असाम्या वेद्या जाहव त्यावर काहास पु स फळ देऊन बाष्पात आले हारयाहून दगेम्याकडून मेघशामपत कारकून यथे पातनीच्या क्रमावर आला आहे वपरक दोन रयर बोझा असुम्या आहेत परंतु सरधगत अथवा मुनसीस पत्रे नाहीत आनट्याव नरसी यास मानुगेल्य याचे पत्र होत त त्यास दिले नंतर मुन सीची भेट घऊन म्हणू लगल ज, सेनासाहेबकिना मुन्या करवावा मुनसीनी पिच्यारल ज सरकरात ब्रह्मी पत्रे जाहव की ब्रह्म त्यानी उतर करे की पत्र नाहीत नंतर ॥ ४ ब्रिटेनेली सेनासाहेब यास येऊ रुपया नजर करून मुन्या फरविल्य मुनसीनी अगाधरच सेनासाहेबास सांगितले होते ज, घातमीस आले आदत राहून याचा म्हणून त्याकर माही उतर दल नाही स्तय राहवपास बागा, हासमत

बंगाचे बकीलाजवळ दिस्सी राबभी कुष्णराव चिटनवीस याचे येथे राबभी छलीत जाले नंतर बकिदप जाले तेथे सेनासाहेब व सेनाप्राहारा व व्यंजोनी मोसले व परसोजी मोसले व मधुद्री म्बळी आदीकरून गले होते दचीकरून हाऊन विडे घऊन नारेल व कले व पेडे व कतासे एसे त्यासास येऊ येऊ तक्क भरून परसादाचे दिले व कृष्णाजी माहिते याचे छीस रतु प्राप्त जाल होता त्याच फळामनास विवग बहु गले होते कृष्णाजी माहिते यास व त्याचे छीस वडे दिले व गंगाबलनिरमल मातुभी गापिचर्चासाहब यास भावम शुध देवआश आली म्हणून राबभी व व व मंगाजी नार्क याचे ते सेनासाहेब व सेनाप्राहारा मोसले व राबभी म्बानी म्बानी नागनाय बगैर म्बळी व वाचून पाहिले त्यावरून सेना व मधुद्री यानी म्हणजे जे पिडीत व मानुस कोन्ही राहिले नाही बार्सावली बार् येऊ पुनेवान व बरमीष्ट, परती बर्मी दोती लक्षाचा बरम जाल्लख होवा राबभी नाना व राबभी तल्या यानीही बहुत बरणास कंठी त्यास बार्चा इत बरसीस बाक्याचा भाष राहिल परंतु ब्या त्याल्लस कैअसवासी ब्रह्मा ठही त्यल बरसीच हाये ल १ ब्रिटेनेली सेनाप्राहारा पवणीस सिबरीस गले मातुभीस व सेनासाहेबस घेऊन गले जे दाहा बप रोबात परतून येदा बरवर बाभरा जालीस पंचचार्कीस कोर सिबरीचा सरबाम व डेर येऊ निब्रयनी राहुदी येऊ व देवपूजची राहुदी येऊ व मुदवालास पास एते बऊन गले बरकर राबभी गुम्याबा गुनर व बुन्याशा रम्याचा धारणा कुवर मुलमद्या व राबभी व म्बानी व वरावी पाटोळ हून राबभी गंगाजीरा हाबारी व मानया घाटगा सेनाप्राहारा येमून पाच कोर स बऊन चिटी पाटविली ज त्यावरून येमून ममारम व पयाचा जळ बगैर पाटऊन दिवा कुसर रांबी उवरइच्या मुनसी हून पत्र पाटविले व वित्याचे गाब्या पाटवाम्य त्यावरून वित्याच्या गाब्या पाटविस्या व सेनापुरंदर अवताना त्यानी धरस्तर ब्यारजे फिरगी यास सांगितले होते ज किस्तीपी बला नाव करून यावी त्यावरून त्यानी नाव करवयस काम खयिले होते ते तयार ब्रह्मी पुठ नरदावन सी थ्याग व मधी दोन सीडे माठी माग मुन्युपे सीड थ्याग येऊन थ्यार सिडे मागे मुमाळा दान गज लंब व दीड गज इंद तेथ तळपासी करून वरते छतरपट्टासारस केळ होलांश्याच्या कडाड्या खऊन सक्करीचे पयडे खयिल आहेस माग मुन्युवास्वस भेटक आंगरीचे रावारी सारित कळ आहे पुढे नाथ माझी आहे गरी बाप्त

इकडे च्यार व तिकडे च्यार तोफा लाहाण साहाण वीत दीड वीतीच्या आहेत ते नाव छ १ जिल्हेजी ती मुहूर्ते करून तिची पूजा क तल्यात घातली तेव्हा सेनासाहेब .. सले गेले होते फिरगीयास . मुसाहेब फिरगी आत बसला च्यारीले जे नाव कैसी आहे त्यानी की नाव चागली मजबूद आहे. काही चिता नाही. नंतर वाड्यात आले छ २ जिल्हेजी सेनासाहेब यांनी स्नान करून देवपूजा करून फिरगीयास बलाऊन आनिले. भवानी कालो व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी आदीकरून आले. व नवावाकडील इजततलबखान यास बलाऊन आनिले तेथे तल्याचे बुरजावर बैठक करून नावचे सिडे तयार करून आत जाऊन वसले. सेनासाहेबसुभा व व्यकोजी भोसले व सोमाजी मोहिते व भवानी कालो व बाबाजीबाबा चिटनवीस व पाडुरग गणेश व दोवे फिरगी व इजततलबखान ऐसे आत वसत सारे तल्यास येक यदा घेऊन आले नंतर बाहेर निघोन फिरगीयास व इजततलबखान यास विडे देऊन वाड्यास आले. भवानी नागनाथ तेथून तैसेच इजत-तलबखान याचे येथे गेले, जाऊन दोन घटका बोलणे हेच जाले की माझा चौथा आश्रम मेहनत तुमचे येथे दोन च्यार वेल या र स्वाधीन आता नाही याजमु नाही नंतर उठोन आपले घरास गेले दरसाल राजश्री विठल बलाल सुभेदार याचे वाड्यास श्रीगणपती होत असतो त्याप्रमाणे हालसालही जाऊ त्यास आनावयास व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसळ व उपाधे व पाडुरग गणेश ऐसे गेले बराबर दोन तिनी जरीमटग व नवगदी व तासे मोरफे घेऊन गेले तेथे जाऊन पालखीत गणपतीस घालून मोठ्या समारभाने वाड्यात घेऊन आले. वसऊन देवपरीक्षा करून आरती होऊन तेरा चौदा घटकेचे सुमारे तोफाची व गारद्याची व जेजालाची सिल्क करविली ऐसा समारभ पूर्वतप्रमाणे चाली लागला आहे व छ २० शवालचे आज्ञापत्र साहेबी कृपाळू होऊन सादर केले ते पावोन सिर वदोन सनाथ जाला. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाती.

२९५

र न. ९६

फा. नं १

पत्र नं. १५४

श्री ता. २३ सप्टेंबर १७८८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक

विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता छ २२ जिल्हेजपावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ ७ जिल्हजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहीलेच आहे. त्यावरून सेवेसी श्रुत जालेच आसेल. राजश्री सेनाबाहादर पवणीस गेले तेव्हा येथून उन्नरडास मुकामास गेले. गावा-पासून तले कोसा दिडा कोसावर आहे तेथे मुकाम केला आणि सैपाख किल्यात जाला होता परंतु भोजेनास किल्यात गेले नाहीत आणाच्या कावडी भरून आच्यारी याचे खाद्यावर देऊन डेव्यासच आणविले. तेथे भोजेन जाले. दुसरे दिवसी कूच करून पवणीस गेले. जाताच पवणीचे येसीत हेल तोडून किल्यात गेले. तेथे वनगगा नदी मातवर आहे तीत दररोज सव्याकाली पाण्यात भोपले टाकून ब्रह्मची गोल्यानी हाणीत. ऐसे साहा रोज तेथे राहून नंतर छ ६ जिल्हजी कूच करावे तो पवणीपासून ती कोसावर नाला आहे त्यास पाणी फार आले म्हणून तेथेच मुकाम केला ते दिवसी तत्यावर जाऊन बीवर बलाऊन तत्यात जाली घालून काही मासे धरिले, मग किल्यात जाऊन बुरनगाराच्याचा कुवर मुजमगा यास बलाऊन सांगितले जे, प्रा यकालीच भिवापूरचे मैदानात बाघरा नेऊन प्राय-कालीच लावाव्या. त्यावरून त्यानी रात्रीच बाघरा नेऊन प्रायःकाली तिथे लाविल्या छ ७ रोजी कूच केले ते व्हेलस वा राजश्री सिरीकर शास्त्री याचे येथे गेले त्यानी सेना-बाहादर यास व राजश्री गुड्याबा गुजर यास सेले पागोटी पवणीचे पादरे दिले येक घटका वसून विडे घेऊन उठले तरी तैसेच वा राजश्री विष्णुभटजी याचे येथे गेले त्यानीहि सेनाबाहादर यास व गुड्याबा गुजर यास सेले पागोटे कुसवी दिले विडे घेऊन स्वार जाले ते बाघरा-जवळ आलं दो ती कासावरून रानाचा नीर आनिला परंतु काहीच बाघरात लागले नाही मग तैसेच सात कोस उन्नरडास मुकामास दोन घटका रात्रीस आले. दुसरे दिवसी कूच केले, तेव्हा चिखलामुले खासी घोडी व उटे मागे टाकून तेथून सत्रा हानी बोझ्यास व स्वारीस घेतले स्वारी आजणीचे व उन्नरगावचे मधी पाच साहा कोसावर नाला आहे तेथे येऊन वसले तो दुरुइन राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी आपली पालखी व दोन हातणी चागल्या चालक ऐसे राजश्री जेराम गणेश याजबरावर पाठविले. याची त्याची गाठ त्या नाल्यावरच पडली. मग हातेनीवर वसून आले. छ ८ जिल्हजी च्यार घटका दिवस राहताना वाड्यात दाखल जाले येताच

भीगवर्तीच दशत्र घऊन वाड्यात गले छ १० जिह्वाजी सनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व राबभी यंकाजी मोसले व मधुगी मडली आीकरून घेऊन करून दळतलसण्यान यास वळऊन दकडील तिकडील आदर उपाचारचे बोळण घोळ्येन खानास वरुन दिनस्थाप य बामेवार व मेळ पागोट व सिरयेच हसळ रसीचा व खचास हाब्यार को व करकुनास मेळ पागोट पिवलं बळणी व खचास को पाऊनस व भय मादूय हाता त्यास सेळ पागाट कुंसी व खचास पचवीस रुपये व शागरीतपंथास को समर भेते दिव्हे आतरान पानपान करून ते निरोप घेऊन आपले मळनास गले व त्याबबल येऊ ठांवा ता येय मला म्हणून त्यास यंक ठांवास दिव्हा छ ११ राजी राबभी मवानी नानाथ याच येथे खान गले त्यास मुनसीची बळे सरकरपून सेळ पागाट य बामेवार व दिनस्थाप ऐसे दिव्हे, छ १४ राजी खानाच येथे मुनसीचा नाव राबभी भीषरपंत पथे घेऊन गले खानानी त्यास व मुनसीस सेले पागाटी कैनाफाटी दिव्हे नंतर छ १३ जिह्वाजी वृच करून खान गाहा कास देवडीस मुफ्रमास गले व भीगवर्तीचा उल्लाह होऊन तसमीस बांख्रीत भासतात तैसा हाडीचाळीद्वि त्रसालप्रमाण उल्लाह बाल पतु सेनावाहादर याचे संगामुले गन राब भावीक ठेऊन छ १० जिह्वाजी रात्री छीस (ळीत !) हाऊन छ २१ जिह्वाजी चार पटक दिवस राहाताना गगवर्तीस उठऊन करपुन सेनासाहेबसुभा व सेनावाहादर व वेंकाजी मोसले व फखोजी मोसल व मधुगी मडली आीकरून व तीन बरपणग य नववरी व ठाणे मारफ यंगेरे स्यारीचा सरबाम घऊन माळा समारभान मुकरवार तळ्यवर गले तंथ गगवर्तीच पूजन करून पाळवीतून ब्रह्महून नावात बसविल्य व उपाय्यदि नावत वून तळ्यत मनी नऊन उपाय्यनी नावून ब्रह्महून घालविल्य त वेळस तांघच्या व बजलस्य य गारहाण्या गन सिद्ध करविल्या नंतर सेनावाहादर व वयसोजी मोसले व फखोजी मोसले व पांडुरंग गणेश यंगेरे हाचघाचे नागात फून सारे तळ्यास येऊ वेग घेऊन आले नंतर वाळ्यात आल त्यास छ २३ जिह्वाच आसपत्र साहेबी रुपार होऊन सात्र फेल त पावोन सिरी वगन सनाय बाल्य व साहनी सनासाहेबास पत्र पाठविल ते नऊन त्याच त्यास प्रविष्ट फले त्यानी वाचून पाहून वाळ्यात मातुभी चिमात्रासाहेबाक घऊन गळ त्यानतर त्याचे उतर मागितले तेव्हा सनासाहेबांनी मुनसीस सांगितले ज,

तुम्ही बाळ्याजी सियदेव यास यंविची पत्र लिहून पाठवावे त्यावरून जे विनंति करणे ते राबभी नाना व राबभी तळ्या यास करतील. मागाहून दसरा आल्यावर त्याचे उतर लिहून पाठऊ व तेथून राबभी सेनासाहेबसुभा याणी पूवत प्रा भीमत माहायब राबभी खसाहेबास व साहेबास व राबभी तळ्यासाहेबास व राबभी दाखिनास व राबभी आपा सळवत यास व या राबभी गोविंदमटनी यास राबभी गोविंदराव कृष्ण फले यास ऐसे दसत्याचे पोद्यास पाठविले आहेत येऊन पोद्यांतलील साहेबाचे सेवेची श्रुत झाले हे विश्वासि

२९६

रु न १६
फा न १
पत्र न ८४

धी

सप्टेंबर १८८६

पुरवणी साहेबांचे सेवेची (आस्यचारक मचारजी वारप कृतानेक विश्वापना ऐसीजे) राबभी उमाजी माहादेव यांबकडे सिद्धास्याच्या करमार आहे, त्यांनी सेनापुरवर असताना आपले आंगावर साधुकारांचा ऐवज, कळवण, सा लक्षापावेतो फाहून लोकांस दिव्हा होता, त्यानी निरस पुरधरणीच दाहा ल्या पावेतो छउन दिव्ही होती पुढे सांगेच एकाजी निरगत लऊन वेळ ऐसे बोळद होते त्यानंतर त कैदासवासी जाले त्यावर उमाजी माहादेव यांबकर साधुपुरांचे धरणेपारण्याची फरच निकट आली, त्यामुळे पतमारनिल बहुत निकट झाल, त्यास सध्या एवब सेनासाहेब यांनी व करमारी यांणी लऊन दिव्हा ज, राबभी विठल यलळ मुमेगर यांबकडे दान छळ व गंगपर्वता सुभा अपाजी गोपाळ यांबकडे तीन छळ व मयम ताहुधिया कडे पगास हाब्यार व चांथाकडे दीड लळ व देफाड प्रांत येऊ लळ येऊन आठ लळांचा ऐवज लऊन दिव्हा हा लळ घ्यावे त्यापेधिस चास नव्हते म्हणून स हाशर उमाजी यांनी देखिल व राबभी रा राबयाम मुकुंद (क)टका सुभा यांनी तेथून विल्य वराय सेंदीउस मातुस हातें तें संमळपुरचे व सोनपूरचे मध्यमागी बनीराय चिवाब्यानी मारून बिनस हट्टन नेळ स्थान तीन मानस पद्धन आसी त्यानी मुयबदानी पतमान सांगितलं व नयाकाळील मातमपुरांची यंज घऊन आलेस त्याचें उतर देऊन यास निरोप घापा माहमचे दिवस बसल आल

आहेत. येसे मुनसीणी विनती करून त्या पत्राचें उतरे तयार जालें आहेत व त्यास निरोप देणार आहेत साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञासि

२९७

रु. न. ९६

फा. नं. १

पत्र न. ९

श्री ता. ७ आक्टोबर १७८८

पौष १ सफर सन तिसा

समानीन कार्तिक मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षो ता छ ६ मोहरम पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत असे. यानंतर इकडील वर्तमान तर छ २२ जिल्हेजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे त्यास सेनाधुरधर यास समाधान वाट(त नव्ह)ते तेव्हा यास येथे कलले जे कासीस आ.शेंकर म्हणून नागर ब्राह्मण वैद्य आहे तो बहुत गाहाणा आहे व चिकित्स तैसाच आहे त्यावरून राजश्री बेणीरामपत यास पत्र पाठविले जे त्या वैद्यास इकडे पाठवून द्यावे व राजश्री भवानी कालो यात्रेस गेले होते त्यानीही येवयाविसी सांगितले होते तों सेनाधुरधर कैलासवासी जाले त्यास त्याचे पत्राचा सिलसिला येण्याचा होताच नंतर राजश्री व्यकोजी भोसले यास अर-शाचा व सरदीचा उपद्रव आहे याकरिता त्या वैद्यास पत्र पाठऊन आनिले ते छ १७ जिल्हेजी दाखल जाले नंतर सुसुहूर्तेकरून वाड्यात बलाऊन व्यकोजी भोसले याचे प्रकृत पाहात आहेत वद्य चेतुर्यीस सेनाधुरधर याचे भरणी श्राद्ध जाले तेव्हा सेपनास ब्राह्मणभोजन जाले व आपले आसवर्ग सोयेरधायेर पणास पाऊनसे जेऊ घातले व येथून कोराडी उतरेस तीन कोस आहे तेथे प्रमहा-गैशवावा आहे त्याचे येथे भडारा होता म्हणून छ २६ जिल्हेजी प्रातःकाली राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनावहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री परसोजी भोसले व राजश्री पाडुरग गणेश ऐसे गेले होते वरावर सेपनास स्वार होते ते दिवसी खाशाम येकादसी होती म्हणून त्यानी फराल केले वगैरे लोक होते त्यानी भोजन केले. फास्तर ज्यारज फिरगी वगैरे आहेत ते कोराडीच्या रानात सिकारीस गेले होते सरकारचे स्वार पचवीस मागून वरावर नेले होते ते फिरगी कोराडीच्या तल्याजवळ राहुटी देऊन होने त्यासही सिदासरजाम दिल्या त्यास

याची स्वारी तेथे सव्याकालपावेतो राहून दोन घटका रात्रीस नागपुरास आली व उदाजी नवघरा याचे पत्र पुण्याहून येथे सेनासाहेबसुभा यास राजश्री भवानी नागनाथ यास छ २६ जिल्हेजी पत्र आले ते सेनासाहेब याणी व मुनसीनी वाचून पाहिले त्यावरून यास सर्व कलले व भवानीपत मुनसी याचे थोरले सुनेस काही-येक दिवस समाधान वाटत नहोते आवोशध उपाये बहुत केले परंतु गुणास न आले फार श्रमी होऊन तीस छ २६ जिल्हेजी मागले प्रहर रात्रीस देवआजा जाली तीच त्या घरात करती होती यामुले मुनसी दीक आहेत व राजश्री जनार्दन इस्वनाथ याजकडे असेर म्हणून किला आहे तो तेथून असी कोस आहे तेथून नरमदा उतरेस तीस कोस आहे व पछेमेस सिवणी हुशगावाद् चालीस कोस आहे सभवता पाहाड व झाडी मोठी आहे तेथे कगाचाही लगाव चालत नाही किल्याचा गरदनवाय भवताला पधरा हाजार हात आहे व पूर्व पछेम तीन हाजार हात आहे किला चागला मजबूद आहे तलापासून तीन कोस पैहील फात्या दरवाजा आहे, त्यावर दोन दरवाजे आहेत वरते पाणी जीत आहे टाकीवतले आहे. किल्या-जवळ भाणारे म्हणून गाव आहे त्यास पाहावयास सेना-साहेबानी छ ११ जिल्हेजी महमदअली व नथोजी भोसले ऐसे पाठविले होते हे तेथे जाऊन किला पाहून त्याचा नक्षा करून आनिल ते छ २६ जिल्हेजी आले किला आहे त्याप्रमाणे मुखजवानी सांगितले व नक्षाही याणी पाहिला व सातान्याहून गगाजलनिरमल मातुश्री ब्रगुवाई रामराज्याची स्त्री, बुन्हाणजी मोहिते याची कण्या याणी, हुज्यावरार चोली पातल पादरे येथे गगाजलनिरमल मातुश्री चिमावाड यास पाठविले ते छ २६ जिल्हेजी येथे आले व राजश्री गोविंदराव मुगुटराव याचे मारफातीने वराडप्रातीचे सिदे व भावत व पादरे व घाटावरील आयेले ऐसे नवे लोक येक हजार ठेवावयास सांगितले आहे त्यास सरकारचे पत्र पाठऊन बलाविले आहेत व कैलासवासी दिवाकरपतदाद नवरात्रास सालदरसाल श्रीहरोचा उछाह करीत होते त्याप्रमाणे राजश्री सिवराम हरी याणीही शुव परतेपदे-पासून उछाहव सुरू केला आहे व राजश्री हंवरार लेभे व येगवतराव गणेश व सुलतानजी चव्हाण व पीरजान याजकडे सरकारच्या पागा होत्या त्या काडून राजश्री तुफाजी नलवडे याजकडे हुजूरपागत दिल्या पागा हालन्ना पनास पावनाशा घोड्याच्या आहेत व राजश्री रामचद्र भोसला याजकडे सेसवासे घोड्याची पागा होती ते

काहून नरमरुमद माहात याकड दिळी व छतीस गंगान गंगान्तरिमल मानुभी आगंधीचाई याकडून पत्रे येत होती व करमारी यास हकडे खाना करणार होते त्यास थ्याप करमारी येत नाहीत व पत्रांनी येत नाहीत त्याचकरून राजाभी सेनासाहेब याणी राजाभी मवानी करून याचा पुत्र यादवकर राजाभी नरोजी बाचक व राजाभी गावियास मुगुगव गेन प्यार ह्यार फोड व दोन तोफा पेटे देऊन विद्यायामी बाहीयावर तिकडे खाना करणार आलंदीशईकडील वनेयस्त व समकपूरवास्यावर दास, तिकडून कटकची वाट चालू देत नाहीत पत्रे सिकंदराल राज बंत्रच मागाणे आतात आभि करसीच मागास येतात म्हणून पसी योजना कळी आहे, यावर फाय घेऊन ते साहेबाचे सेवेसी भुत हाईल मवानी नागनाथ याची खन वारली म्हणून त्याचे समाधान करायस त्याचे घरस छ १ माहरीमी सेनासाहेबसुभा व सेनापहान्नर व हफोनी भोसले व मवानी काळे व राजाभी चावनी गाविंद स्वटीस व राजाभी बनराव यरावत व पांडुरंग गणेश ऐसे गेले होते यक पत्रा कडून सेनासाहेब मुनसीस म्हणू लागले ज तुम्ही तु खानी भुत चित्तत आनू नये हे देखी वनपची करायी इतक आमचे मागाणे व सांगणे आहे यावर मुनसीनी उतर कले जे राज्याती(ळ) या सारखे घणी गेले आभि आम्हासारिख काचून काये मसा, ज काळे ते स्वरदछणे काळे इत्तर आपणास ससप्रत ठवो नंतर उभान आपल्या बाळास आल नवाबानी हावी खरीदी करायस लाबलानआही कळकळ्यास खाना कळ होता तां चीन वॉरे तिकडे राहून तीस चाळीस हती स्वरीणी करून सिकंदराल राजबंत्रच मागाणे ह्वावावेस खाना केले आणि हा कटकचे मागाणे आपल्या घरस बाळापुरास बात हाता हा वडमुखची बारी उतरोन सोनपूरचे व समकपूरचे रगतत आला हा तथ सुभाटाणी छटून वतल त्याबल ब्याहीर व सळमद नंगरे बिनस साबंतीन छळाचा ऐवज हाता तो नेस व पाळपीही नही वपाक मानसे होवी व फाही मारली याचेही हातास गाळी खगथी आहे तो येथ छ १ मोहरीमी येऊन सेनासाहेब याची व सभाची भेट घेतली काळे वर्तमान निवेगम कले परतु चाल याची सवगुमिरी पिसती त्याच ठिकाणा पत्रांनी याचेही कपड व बिनस छुल्य गल्य य छ ४ माहरीमी सिधयाम हरी वाटयात राभी येऊन सचपास आमरतज भाजणास पंडनीस साधे त्या वरून छ०० माहरीमी सेनासाहेब व सेनापहान्नर व ह्येजोजी भामसे दीन प्रह दिवग आन्तानंतर पंचपनीस गले व

भवानी काळे व भवानी नागनाथ वगैरे तर सुतकत कोर मुष्टी मंडली सव गले हात पंचपदी होऊन देवाचे सीपे घेऊन विडे घेऊन विवेगरे बहु बाळांत आले आणि तये परसाभी भोसले भोजेनास राहिले त्याबनराव लोक गुण्यावा गुडर व कुणाभी मोहिते व सोमानी मोहिते व कुसाभी भोसले व गंगाजी भोसले व छमुमनराव पाणकर व मानाभी घाटो व गुभाभी माणे ऐसे होते भाजेन करून विडे घेऊन आपलले घरस गेले व सिवसिंग हादारी याणी फराळ केले व साकदखानभली छुल्ल गेल म्हणून त्यास सरकारतून छ २ मोहरीमी पोद्यास व इय १०० सेंमर खचास दिरहे आणि रहमानखान याचे हावेछीत बगा िल्ली परंतु त्याचे बोळणे मुनसीसी आहे की इमबाभी नशावासादी येक कुनचीन दिखी आहे त्यास तिची वातनी परस्पर घेतली ता ते फार गळत आहे नवाबामगे नाही नंतर परस्परच विन्यासविले जे तुम्ही म्हणता त्याप्रमाणे तर कुनचीन नाही नंतर त्यानी उतर कले की घोलप्यात न्हुत कुडाल XX त्याचा माथ कळकळ त्यास म्हणतात ज XXXXX तुम्ही बावे पुढे कैसे घरेल ते सेवेसी भुत हाईल पुण्याहून कपितान देदल्या ! इमबा येथे आल होता त्यास छ ५ माहरीमी सेनासाहेब व ब्यंकाजी भोसले व भवानी काळे वगैरे मुष्टी मंडली होते सेनापहान्नर देवपूबा करीत हात त्यास येक दोन कळवणे गले परंतु देवचरात देवपूबा आटपची नहाती, नतर याणी इमबास वल्ल पैटणी संज पागाडे व वनराहणपुरी बामबार जोडी व किनत्याप व विरपेच भवानी करझनी आपले हात त्यास बांधस पानगान अवतरान करून ते निरोप घऊन आपले डेव्यस्त गेल, त्याबनराव बसटबाडी व पंचवीस सार व हेदयबादेव मागाचे दस्तक ऐसे दिरहे टाके कुच करून हदयबादेव जागार आहत साहेबाचे सेवसी भुत बावे सधेसी भुत हाये हे विहासि

२९८

रु न ९९
फा नं १
पत्र न ५२

धी

मरठोवर मय

१०८८

पौ उ १ मध

पुरवणी साहेबाच सधेसी आग्रपारक मस्कराजी पारप कृपानंक विहापना ऐसी प हिंदुत्वानाहून गये नाम बाधम्यान व मिहू मिथ सभानापर यय आन आदेत

त्यास येथे कोन्ही ठेवीत नाहीत. ते हैदराबादेस जाणार. नंतर राजश्री इश्वनाथ जोसी व मी येऊन होऊन त्यास म्या विचारिले जे, श्रीमताचे पसद पडायोयोगे असल्यास तुम्ही याची चौकासी करावी. त्यावरून सरकारात विनति लिहून पाठऊ. त्यावर त्यानी दोन तीन बैठका करून त्याचे गाणे ऐकिल. त्यावरून त्यानी म्हटले की श्रीमत राजश्री नानासाहेब याजयोगे गवै आहेत श्रीमताचे पसदीस येतील. फार चांगले गातात. नंतर म्या त्यासी उतर केले जे, याचे गाण्याची परीक्षा पाहाणे तुम्हाकडे आहे. गाण्या-विसी आम्हास काही कळत नाही. नंतर त्यानी उतर केले जे, त्याचा जिमा आमचा आहे त्यास याजविसीचे मजकुराचे पत्र राजश्री तात्या जोसी यास लिहीले आहे ते साहेबास पत्र दाखवितील व विनति करतील. त्यावरून साहेबाचे सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीले आहे. यावर साहेबाची आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तनूक केली जाईल. साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२९९

र न. ९६ श्री आक्टोबर मध्य
फा. न. १ १७८८
पत्र न. ५३ पौ छ १ सफर

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे करेला प्रात गडामडल्याचे व सिवणीछेपाच्याचे मदभागी छेपारे प्राताचा आहे. तेथे परस्पर रयेतीचा हागशामरगा होत होता तो राजश्री मोरोपत याणी दोनच्यारसे वार व वानाच्या कैच्या वगैरे लडाईचा सरजाम पाठविला ते वर्तमान महमद आमीनखान याणी येथे सरकारात लिहीले. त्यावरून मजला राजश्री सेनासाहेब याणी बलाऊन आज्ञा केली जे, प्रात + + + कजिया रयेतीचा परस्पर आसेल तो मनास आणून विल्हास लावावा किवा मोरोपतानी वारी पाठवावी की काये ? उगाच कलह उदपन्न करावा हे ठीक नाही. त्यावरून संवकाने राजश्री मोरोपतास पत्र लिहून आपले मुजरद जोडीवरावर पाठविले आहे जे परस्पर यात आपल्यात कलह नसावा कोणतेहि बोभाट येथे लिहून पाठविल्यास ऐकत नाहीत ऐसे काही नाही पत्राचा मानच होत आसतो ऐसे आसताना हे बोभाट पुण्यास श्रीमतापावेतो जावे, हे ठीक नाही. त्यास आपले कोण वारीस पाठविले २२

आहेत ते बलाऊन व्यावे आणि कजियाचे कारण काये ते लिहून पाठवावे, त्याप्रमाणे येथे उतरे परतीउतरे होतील येविसी राजश्री भवानी नागनाथ याणीहि आपले पत्रे दिले आहे तेथून काये उतरे येतील त्याप्रमाणे साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. हे विज्ञाप्ति.

३००

र न ९६ श्री ता १८ आक्टोबर १७८८
फा न १ पौ छ ५ सफर
पत्र न ६४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे सेनावाहादर श्रीरामक्षेत्रास देवदर्शणास गेले तेव्हा येथून मुकामास नव दहा कोस नजरधणास गेले दुसरे दिवसी प्राय काली कूच करून दोन तीन कोस आवाल्या तल्यजवळ सरकारची हावेली आहे तेथे जाऊन उतरले. हावेली पाहून तल्याचे पालीस जाऊन बसले. तेथे मागास काही लाह्या व तादल (त)मागा पाहून नंतर श्रान (ब्राह्म)णास दक्षेणा रुपये १० देऊन देवद(शंना)स गेले. तेथे श्री मारोतीस येक रुपया ठेऊन दर्शन घेऊन श्रीलक्ष्मणास पैठणी सेलापागोटे व सोहले नेसऊन रुपये ५ ठेऊन व श्रीरामचंद्र यास पैठणी सेला पागोटे व सोहले नेसऊन रुपये ५ पुढे ठेऊन दर्शन घेऊन हावेलीस आले. तो दकडून सेनासाहेबानी रायाजी भोसले याची स्त्री वारल्याचे पत्र लिहून साठणीत्वार खाना केला होता तो जाऊन पोहोचला ते पत्र सेनावाहादर याणी वाचून पाहिले. तेथे वाी राजश्री नारायणभटजी आहे त्याम बलाऊन विचारिले जे त्याचा आमचा आतर दोन तीन पिढ्याचा आहे. याम कैसे कगवे ? त्यानी म्हटले दो ती पिढ्याचा आतर आहे तर आहे तर येथे तीर्थाची जगा आहे. श्रान मात्र करावे आविक नाही कगवयाचे नाही त्यावरून त्यानी येका श्रानान उगऊन वेतले. नंतर येथून राजश्री गगाजी भोसले व रपाजी पाटोले गेले ते त्याम विचारिले जे तुम्हास कोणे पाठविले त्यानी म्हटले आम्हास वापूसाहेबानी पाठविले छ १२ रोजी सिनारंगम गेले. तो काही सापडले नाही. नंतर मुकामान घेऊन वरून हवेलीस आले छ १३ रोजी चिन्त्याचे. सिनारीस गेले ते दिवसी चिन्त्याचे येक माला व येक गग मारगे. तेनेच मुकामान मडे नजरधणान गेले. छ १४ रोजी आम्हाला

गळ ते दिवसी झाली इरण मारली व झाली निवत घरली
त नागपुरास पाठऊन दिन्हे आसे तंथे पाच सात रोब
गडून छ १६ माइरमी वूच करून आले तं दोन घटक
नियसे राहतांना हावेकीस गजळ बाळे सेवेसी भुत होय हे
विज्ञासि

३०१

रु. नं. ११
फा नं. १
पत्र नं. १

श्री वा २० ऑक्टोबर १७८८
पो छ ५ सफर
सन तिसा समानीन
कार्तिक मास

साहेबाचे सेवेसी आराधारक मखारजी वोरपे कुतानेक
विष्णुपना ठेसीजे येथील धा ता छ १९ मोइरम पावेतो
मुकाम नागपुर साहेबाचे कृपाकलेकन करून आराधारकचे
वर्तमान येथारसीत अस यानंतर द्कडील वर्तमान
तर छ ६ मोइरमी साहेबाचे सेवेसी विष्णुपना लिहिलेच
आह त्यावरून सेवेसी भुत व असेल त्यानवर राज्भी
सेनासाहेब मुमा व राज्भी बंधोनी मोसले व राज्भी
भवानी झळे व राज्भी भवानी नागनाथ व मधुखी
मडळी आसीकरून विष्णुदत्तमीचे दिवसी प्रास करुन
रखार करून घसले आणि फास्तर ग्यारज फिरगी यास
कळऊन आनिले यंताच फिरगी याणी विष्णारिल जे
राजीसाहेब झेडे आरेत! त्यास यानी उत्तर कळ ज
दाजीसाहेब देवपूजा करितात नंतर फिरंगियास याणी
विष्णारिले की तुम्ही कया आकत आणि रेणीसाहेब झेडे
आह तंम्हा त्यानी उत्तर कळे की आम्ही रात्री आळ
आणि रेणीसाहेब सिकरसि मंड्यास बस होते परंतु
तिकड गरमी घर आह म्हणून रामसत्रास आळ आरेत
नंतर मुनसीणी म्हटल की रेणीसाहेब लांझीकडे जातात
म्हणून परकील, तर लांझीकड गळ नये तिकडील पाणी
न हाया वाट आह व रज्भी अन्वणीचें आहे व जणे
सांघ घाटीस कोस आह, नंतर फळक्याहून येथी जरीची
आली हाती ती फास्तर ग्यारज सेनासाहेबाचे पुढे ठेविली
त पत्र मुनसी यांनीत गेले आणि त्यातील अथ सेनासाहेब
सांगत गळ त्यास इमरी पाल मायाव व खपची आह
हे साहेबाचे लक्षातच आह त्यांचे म्हणजे ज, मुषोनी मोसले
वेळसवासी गळ परंतु त्यापशी आननी दोस्ती अधिक
वाटल ह त्यावरुमा ठपावी आम्ही छेड दास्तीचेच आह

तेव्हा सेनासाहेब याणी उत्तर कळ ज, आपण म्हणतात हे
म्होर आहे त्यानंतर फास्तर ग्यारजे यांस वळें आनिले
तेव्हा त्याणी विष्णारील की, आज वळोचं कारण झये
याणी उत्तर कळें ज, आमची हिंदी चाल आहे की,
आज दसऱ्याचा दिवस आहे, वळें घ्यावे त्यानी उत्तर कळ
की, उत्तम आहे त्यास वळ पैठणी सेळ पागोटें तुमबळ
व फिनरयापेची तुमाण व जामे मोहोमदी तयार व सिरपेंच
ऐसे फास्तर ग्यारज यांस दिलें व त्याचे मुनसीस ग्यार वळें
दिलें याप्रमाणेंच रेणीसाहेबास व त्याचे मुनसीस ऐसं
दिलें रेणीसाहेबाचें वळें फास्तर ग्यारजे याणी घेऊन
त्याचे त्यांजकडे पाठविले, नंतर पानवान अतरदान करून
उठते समई सांगितले (की) हाती आंबारीचा पाठऊन
देऊ आपण सिकळमास यावे त्यांनी म्हणू की उत्तम
आहे, येऊ त्यावरून तेही सिकळमास आले होते त्यास
साळारसाळप्रमाणे सेनासाहेब याणी सवत्रास वळें देऊन
सेनासाहेबमुमा व राज्भी सेनाबाहादर व बंधोनी मोसले
व भवानी झळे, भवानी नागनाथ सेरीब करून वगैर
मधुखी मडळी व तिन्ही निघाणे व दोन तीन नौकरी
हातीवर घालून व हाती आंबाच्याचे दाहावीस व झुले
हाती ग्यार बऱ्याचे वीस पंचवीस व खासे झेडवाळ
सळऊन पंचवीस तीस व दोन तीन हाबर झेड
फावर घेऊन मधुखी बंधोनी व उपाय व शास्त्री ऐसे
आंबाच्यात बसऊन सेनासाहेब पितर्याचे आंबरीस वसून
व सेनाबाहादर ग्यारबऱ्याचे हातीवर वसून अवघा स्वारीचा
आवभाव समागम घेऊन मोठ्या समारम्हने सिकळमास
दाहपासून आद झेडवावर दजणेस गळ जेते वेळेस
राज्भी सिवसिग हाबादी याचे पुत्रास सेनासाहेबानी आपले
× × × × दीपली, नंतर तेथे गळून, आपऱ्याचे पूजन
करून पूजेचे वेळेस दापली व जेबळक्या घगारक्या हान
सिळक करविल्या नंतर त्रिवर्गवंधू पांड्यावर वसून सिताचरी
डावी टाकून व द्युखारतळ डावे टाकून तऱ्याचे पालिणे
तुळरसार दावाऱ्यात आळ संध येताच हळू टाकून येऊ
पन्हा रात्रीस वाडपात आळ देवघरात गळून घंघाघम
करून तैसेच मातुभीकडे वाज्यात गले वाज्यात आरपी
पन्हा वसून नंतर चांदर येऊन कचेरीस वसले भवानी
नागनाथ वगैर मधुखी मंडळी व साहू साककर हात गं
गात हाते व कळवतनीही हात्य ऐसं म्याच त आपऱ्यास
कऱ्याचे वाकरीस हाबर हात नंतर राज्भी येथवरतस
भवानी यास वळ घाणपुरी सत्य पागाडे देऊन छातीस
गऱ्यास व समलपूरवाऱ्याकडस गळ्यास त्यासी रजानी

केली त्यानी सर्वमाना निरोप घेऊन सेनासाहेबाचे व सेनापतीदर याचे व व्यक्तीची भोसले याचे पात्रावर उडी ठेऊन त्यास उभा घेऊन वाटचाल गेले. ५ उ साहेबाचा निरोप घेऊन XXXX ते तेथून मुमुक्षु करून बाहेर जानसेईने वाडीजवळ येथाम गेले नंतर सेनासाहेबसुभा व सेनापतीदर याग व गंगाजलनिगमन मानुषी चिमापाई-साहेब यांसी नजरा राजश्री गिजान री व इत्यादयपतदादा याचे कोमजी व राज शी उमाजी माहादेव व राजश्री रामजी गोविंद चिटनीस व भवानी कालो व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी मडली व साहु नागनाथ व राज शी माणुजी नाईक कोळे वगैरे याणी आपणागे नदद्याप्रमाणे नजरा नेल्या. त्यानंतर भवानी कालो व जानराव येथवन पुढे होऊन सेनासाहेबाचे फानामी घेवोन राजश्री श्रीधर तन्धुमग मुनसीचा नातू, यान पाल्सी देवली विडे देऊन जानराव याचे पालखीत वगैरे पगम गेले राजश्री माहादाजीपत ल्स्करो याचे भात्राचा पुा राजश्री बालाजीपत याम राजाग गजताचे पतक सांगितले, व जानराव येथवत याचे पुत्रास आपतागीर व नयुजी भोसले यान आपतागीर ऐसे दिरदे सर्वत्रास विडे देऊन येक प्रहर येक घटका रात गेल्यानंतर XXXXXXXX मोहरमी सेनापतीदर ग्रायकाली आन करून देवपूजा करून श्रीरामक्षेत्राम देवदर्शनास गेले. वरा-वर राजश्री जगम गणेश व पांगेचे स्वाग पनास पाऊनसे ऐसे नेले आहेत व चिन्यान्ना गाड्या तीन चार नेल्या होत्या. येथवतगव याजवरावर फौजेची तगृद व व्यक्तीची भोसले व भवानी कालो व उमाजी महादेव व माहादाजी ल्स्करो व जानराव येथवत व पाडुगम गणेश ऐसे करीत आहेत. रायाजी भोसला याकडील XXX मयवी आनपूरणावाई वारली म्हणून छ १० रोजी येथे पत्र आले त्यावरून तिचे सुतक याणी येक दिवस वरून दुसरे दिवसी श्रान करून देवपूजा करून बाहेर येऊन लोकाचे मुजरे जाले हे वर्तमान ऐकताच सेनापतीदर यासही येविसी पत्र लिहून साडणी-स्वाग रवाना केला व नारायेणजी भोसले व वासुदेव नारा-यण ऐसे मामेस रवाना केले जे वस्तवाणी डागिणे कमाविस-दाराचे गुजारथीने लिहून घेऊन यावे व रायाजीवावाचे हातची फिरग मातवर आहे ते घेऊन यावे आणि तेचा दिवस येथेच घालण्यात येईल छ ११ मोहरमी छेतीसगडास जासुदजोडी रवाना केली जे कैलासवासी त्रिवाजीवावाचे श्राद कधीच आहे चतुर्थी किवा चतुरदसीचे ते लिहून पाठवावे त्याचे श्राद आम्ही येथे करू सिऊलगाहून आल्या-वर भवानी नागनाथ येक प्रहर दोन घटकापर्यंत वाडयातच

होते नंतर आपले वरास जाऊन दोन प्रहर रात्रपावेतो परी कोन्ही आले त्यासी बोलणे जाले. आगोधर काहीसा पत्र अगात होताच नंतर त्याच रात्री अधिक आला. दोन दिवस श्रान केले नाही ही केले तिसर दिवसी काही पय वेतली मुनसीची शरीरप्रकृत ठीक नाही, त्यावरून छ ११ मोहरमी येक घटका दिवस राहाताना सेनासाहेबसुभा व व्यक्तीची भोसले व भवानी कालो व रामजी गोविंद व कृष्णराव माधव चिटणीस व येशवतराव भवानी टेव्याहून बलाऊन आनिले. ऐसे येकत्र वसून छेतीसगडप्रकरणी बोलणे साह घटका पावेतो जाले. त्यास राजश्री वाडो माहादेव व महमदखान तरीन इकडे येणार त्याजमडन वहुत दिवस पत्र येत नहोते तो छ २१ जिल्हेजी बाहेर निघोन पाच कोस सुकाम करून आहो आटा चौ रोजाणी फुच करून आपले भेटीस येतो आम्हाम येथ्याम फार दिवस लागले याकरिता आम्ही सगकाचे आप्पायेदारच आहो चार दिवस अधिक लागले तर रागास न यावे धमा करावी आता आम्ही दरमजलीने येतो ऐसे पत्र येथे सेनासाहेबसुभा यास व भवानी कालो व भवानी नागनाथ व महमद खान तरन याचा पुत्र इमाम-गान येथे याजवळ चाकरीस आहे यास ऐसे आले ते पत्र इमामखान जवळ आले त्यानी आनून सगकारात गुजरले ते पत्र याणी वाचून पाहून XX उतर याणी लिहिले जे तुम्ही वहुता दिवसाचे सरकारचाकर आहा क्षेमच होईल. आता तरी मवी कोठे गुता न करिता लौकर लाव लाव मजली करून लौकर यावे समलपूरवाल्याने मधी दगा करून आमचे व नवावाचे कापड लुटून नेले व मार्गही चाल देत नाही त्याचा बदोवस्त करावा, यामुले येशवतराव याची रवानगी केली आहे. त्या मसलतीस तुम्ही येऊन लौकर पोहोचले पाहिजेत ऐसे त्यास मार्ग मात्र समल-पूरचा दाखविला आहे परतु पुढे घडेल ते साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. छ. १२ मोहरमी राजश्री सिवराम हरी याचे येथे मागले प्रहर रात्री ललित जाले. तेथे सेनासाहेब व व्यक्तीची भोसले व भवानी कालो व बाबाजी चिटनीस वगैरे मछुदी मडली ऐसे गेले होते ललीत होऊन आरती होऊन जानराव यास बलाऊन आनिले त्यासही ज्वर आला होता परतु तैसेच आनिले. नंतर उभयेता बधू व भवानी कालो व जानराव यास बलाऊन आनिले त्यासही ज्वर आला होता परतु तैसेच आनिले नंतर उभयेता बधू व भवानी कालो व जानराव, मुनसीचा नातू श्रीधरपत, कृष्णराव माधव चिटनीस ऐसे येकत्र वसून दोन घटका

छर्तासगड प्रहरणीच खळमत्त बाल नंतर परसाद विजे घऊन बाळपात आले तो येऊ प्रहर येऊ घण्टा दिवस आल्या मग तेव्हाच सफरदऱ्यास तोफा घतासयाचे फारसाण्यात गळें तथून न्यार ताफा नया चौसेरा गोस्याच्या व साहेरा गाण्याचे दहागचे आग नेऊन सादर खविली चौहूत ताफाचे धाव्याचे न्यार धाव्याचे तीन ऐस चौग वार फेले परंतु येझी गाळ सादरेंस बगळ्या नाही त्यावरून सेनासाहेबाची मर्जी त्या बाजी म्हाणू स्वगळ ५, तोफा हाऊ या बगास खविता, परंतु ऐकीले नाही नंतर बाळपात दान प्रहर आले सवाये सुरराग हाती मस्तीत होता ता बहुत दिवस सांडल्य न हाता म्हाणून छ ११ माहरमी प्रात फाली हाती सोटविल्य त्याबळ सेनासाहेब व घराबी भासले वगैरे मधुस्री धाव्या धाव्या ऐस गेले आनवेलेस नाययेगास फिरेगास यास सांगितले जे नया तोफा सफरदऱ्याहून साहचौसरा गास्याच्या व पाचासेरा गास्याच्या व येऊ साहेरा गास्याचे ऐसे डेन्याचे बाडासी चार खऊन ठेवाय जसे सांगून ते हाती वयर गेले दौट प्रहर निवस येझला हाती फिरऊन पाहिल्य ता हातीस मस्ती धारसी नाही नंतर आनून ठाभावर बांधल्य नंतर बाटपात म्हाजेनास आले ता इकडे याणी सफरदऱ्याहून साह ताफा लेझ्याबळ नऊन खऊन घाना दीडा घानाचे तासेवर सादर खऊन ठविली ते खेड गेहरपासून दीडा बास पडमस आहे त्यास हे मोळन करून सेनासाहेब व घमझाजी भासले व परसाबी भासले व मधुस्री मंडली जसे तोफाबळ बऊन ताफा सादरेवर गुरू फले त्या साही ताफा मिळून भर्तिस वार फेले वरून उधळ व गंही धाव्या न्यार पाच हाताचे अवराणे गोळे बवत परंतु येझी गाळ चाररेख खणू दिख बाला नाही नंतर दान घण्टा वगैरेस बाळपात आले त्यास छ ११ मोहरमी पुण्याहून चालाजी सिवदेव, ठावळी नवधरा यांचे पत्र आले जे, रावभी सगाधिब राम मासमपुर्णिचे वझे घेऊन रागात बाला आहे तानंतर रावभी आली जे, सगाधिब राम उमरावजी पावेतो आले त्यावरून सेना X X X X मळल्य पळऊन आग फली जे, मुम्मी पुजे बाये त्यावरून मी आन निघात गळ नंतर याच्या त्याच्या भंटी बाळपास साह्याचे सयसी भुत होइल छ १२ त्रिभेदेचे आग्रपत्र साहेबी इपाळू हाऊन सागर फेले ते पावोन सिरी वंदन सनाय बाले साह्याचे सयेसी भुत धाव हे विशाती

३०२

रु. न ९१

फा. नं. १

पत्र. न ११

थी. ता. २१ मार्च १८८८

पौ. छ. ५ सफर

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मन्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येरावतयाव भवानी यांवरकर सरबाम डेर व राहूटी व चांदणी व हाती न्यार व हुझू पागचे स्थार न्यार पाचस व बरी लमी पागवी व ताका पांच हालस्या व मालेबरादार सात आठ व खेळतगाव पांच सात व मजालची वगैरे + + + + से सगळ्यांचे विरह आहेत ----- तीन हाब्यर फेड आहे दिपवाळीपावेता खेळत्या गवगवा ठरकोन वृच करून पुढ बापार आहेत नंतर फेड कमल्यावर बाये वझे त साहेबांचे सेवेसी श्रुत होईल व वळतगाव माघव चिटनिस कुवाघ्या मघवा बंधू याणी विष्वादासमीचे दिवसी नकर करून घरास गळ तो आगास न्वर आला आगा[दर]ही शरीर वेआरामच हात नंतर ते दिवसी न्वर आल्य तो तसाच आल्य बहुत आबघच उपाये केले परंतु गुगास आले नाही फारच भमी होऊन त्यास छ १७ माहरमी दोन प्रहर विवसास देऊआझ बाळी त्यावरून त्याची खी सती गळी त्यास तो बहुत घागा मगुश हाता त्यान साठी कुणाय माघव बहुत खेळत आहे ईश्वर त्याचा माटाच घात फेळ सेवेसी श्रुत बाये हे विशाति

३०३

रु. न ९१

फा. नं. १

पत्र. न १२

थी. ता. २१ मार्च १८८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मन्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे रावभी भगाजी खुनाय पुण्याहून आले तं छ ११ माहरमी दाम्यल बळ सेनासादर मुग्ग व सेनाबाहादर व धंकोनी भासले व मधुस्री यांची भंट घतली मयानीपंत मुनसी यांचे पाण्यात राहिले आहेत त्यास पुण्याचे घर्तमान याणी विष्पारिले स्पंनी जे सांगाव्याचे तं सांगितलें त्यास गंगधारीचे पांनश्याचा बानसाळ रावभी आगानी गागाळ व घागागीस यांचे मार फलीत हात आसता त्यास + + यास फळत जे, चावडी

हजार हो आपाजी गोपाल व मगाजीपत पातळते आहेत. त्यानून दाणी मगाजीपतात विचारिले ते तुमगाटे चालीस हजार रुपये आहेत त्याने उत पत मारनिडेनी केले जे, सरदाराचे चालीस हजार हो वने नवनीत ? मगाजीचा सुभा आपाजी गोपाल आहेत. त्यान मगाऊन हिनेत्र पाहावा. निवाल्यान नी राज आहे. त्यान मगा पुढील कामावर नजर ठेऊन मगाजीपताचा खानगी ऐगवाडेस नवागट्टे करितान. सत्तासत्तावान यातडे सात लक्ष चा सिपाये तुमगाडू नाईके आहे. व मगाट प्राताचे जागारजातविसींचे व तिकेक जागार मोठे जागारा सागून व नवाय उमेदारास होजार यादगिता याचा खानगी करणार. ठमच्याने पत व पाटलीचा सरनाम दिले आहे. परंतु पतमारनिडेनी हानपावावर पातळ पाये राऊनच आहेत. परंतु त्याची खानगी आटा चा गेजा करून हे तेथे जाऊन नवावासी व मौनूदौला या (सी) योलेन परतोन यावे ऐसे याचे सागणे आहे. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विनाति

३०४

रु न ९६ श्री ता २१ आक्टोबर १७८८
फा. न. १ पौ छ ५ सफर
पत्र न ३७३

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विजापना ऐसीजे. विजादसमीचे दिवसी सेना-वाहादर सिडलग्रम बराबर गेले परंतु आगावर नित्यचा पोशाख येऊ दो दिवसाचे सेलापागोटे व अगगला होते तेच होते व जवाहीरही अगावर काहीच वातले नाही. खुले हातनीवर आपण पाडुरग गणेश ऐसे . व सरजाम आव साळग्रमाणे याची खानगी तर जाली पेराजी माटपडमासी चिथ्या लोकास दिल्या आहेत. त्याच अद्याप पावल्या नाहीत. राजश्री उमाजी माहादेव निसवत सिलखाना त्यास म्हणत आहेत जे, तुमहास दहावीस लाखाचा ऐवज लाऊन दिल्या आहे फौजेची खानगी तुम्ही करावी त्यास त्याचे म्हणने जे ऐवज लावून दिल्या खरा परंतु सीलखाना साहेबाचा आहे. कागद-पत्र कारकून वाळाजीपत काले याजकडून समजून घ्यावे. त्यानतर भवानी कालो याणी उतर केले जे ते म्हणतात हे दुरुस्त आहे तेव्हा सेनासाहेबांनी म्हटले कसे दुरुस्त आहे ?

नतर भवानी कालोनी उतर केले जे साहेबी त्याजकडे कृपादृष्टीने पाहावे व माहुकार तमाम बलावून आनावे जे उमाजी माहादेव कागे म्हणतात ते ऐकावे. त्यावर साव-कागची मातगजमा होईल त्यास देच मसलत दोन चार रोज चालली आहे. उमाजी माहादेव

चा पाय करून समजावितात हे सर्वास कट्टे यानुले उमाजीपताचे कामास कोन्ही तण देत नाही व येथ मनामादेव व कारभारी कोन्हास न कळता बोलतात जे साहवा महिना लागला आहे तरी मातमपुर्णीचे वस्त्र येतान. वगे आसो वडील आहेत गुरुस्थान व गाईत्रीतुर्य मन आमचे तेच आहेत ! हे पुरवणी याचे वातसी-वाल्यास कोठ कळ नये साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विनाति.

३०५

रु न ९६ श्री ता ६ नोवेबर १७८८
फा न १
पत्र न. ६१

पुरणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विजापना ऐसी जे. नवावाकडून आनदराव नरसी निमपत मौनूदौला याजकडून येथे वकिलीस आसतात ते छ १ सफरी येऊन मुनसीची भेट घेऊन त्यानी सेना-साहेबसुभा याची व सर्ववाची भेट करविली व सातान्याहून वगवाईचे मातमपुर्णीचे वस्त्र येथे वायास आले होते, त्याचे उतर याणी देऊन हुजच्याची खानगी केली. हुजच्यास इनाम वीस रुपये व सेलापागोटे दिले व मिरजेहून व्यंक्ररात्र घोरपडे याचे पत्र येथे सेनासाहेबसुभा यास व सेनावाहादर यास व व्येकोजी भोसले यास आले व छ ६ सफरी सेनावाहादर याणी आपल्या बागात आवली-भोजन केले. तेथे शास्त्री व उपाय्य व भट व कोण्ही कोण्ही भछुदी वगैरे मिळून चारमे ब्राह्मणभोजन जाले व त्रिवर्ग वधू वगैरे कोन्ही कोन्ही मानकरी होते इतक्याचे भोजन तेथेच जाले नतर लोकास विडे देऊन आपल्या वाड्यात आले व कारतेके पूर्णमेस शोराम-क्षेत्रास यात्रेस साल दर साल सेनाधुरधर कुटुंबसुधा जात होते. त्यास सेनाधुरधर कै[ल]स वासी जाले त्या दिवसा-पासून मातुश्री चिमाबाई बाहर कोठे गेल्या नाहीत म्हणून गमक्षत्रास यात्रेसहि गेल्या नाहीत त्यामुले सेनासाहेबसुभा

व व्यक्तींनी भासले गेले नाहीत सेनाप्याहादर व परसोजी भासले मात्र गेले बराबर गुन्याना गुबार व कैदम गणेश व पनास पाऊ(ग)से छेक गेले आहेत व चित्याच्या गाढ्या गन तीन नेल्या आहेत व भीमंत साहेबाकडून दसऱ्याचे पांढ्यास व पत्र आले त्याचे उत्तरे तयार झाली आहेत यज्ञ १ दिवसा साटणी स्वायचीरवानगी हाईल व राजभी गाविंराव कृष्ण झाले यांकडून मातमपुर्णीचे वस्त्रे यास आले, ते घेऊन गंगा बाड्यात घाऊन घ्याचे त्यास दिव्हे व बलाननाचा याचे तीर्थरूप बिधनाथपत यास कार्तीक शुद्ध दसमीस देवआज्ञा जाली उन्मथ झाले होते साहेबाचे सेवेसी श्रुत झाले व विरक्षित

३०६

रु. म. ११ श्री पा ७ नोवेंबर १७८८
नं. १

पुत्रवणी साहेबाचे सेवेसी आझाधारक मन्हारजी वारप कुटानेक विरापना घरीज छ ४ सफरी प्रायःकाली सेनासाहेबाचे हलमणे आले त्याबबकून दादा वाड्यात गले तां शिवग यशु व भवानी झाले व भवानी नामनाथ वगैरे मछुदी होत तया हे जाऊन बसून भुनसीनी विचारिले ज तथून भीमंताची कप्ये आझा आहे! तेव्हा दागुनी उतर फले ज, भीमंताचे म्हनन व आगहाबबल सांगणे की सेनाधुरंधरसारखे मणुग कबळ होते त्याचा आमचा सवाहस आठ नव महिणे होता त्याचे करणे व दास होता ते गाढ आमच्या बिततत मती तया आपणतर पुत्रव आहेंत त्यास व तर गेल्ल वाळवणे व करणे तर ते आपण झनतेही मनात आनू नये नंतर सेनाप्याहादर याणी उतर केले ज तथील आस हावी त्याप्रमाणे तुमच झळणे जाल परंतु पुढी करण कैसे काय त संगा तया दागुणी उतर फले की मी अनाथा बाळगार नाही आपले यथील अमावर भीमंताकडे व नवाचकडे व टिपुकडे व बाददाहा कडे व इमदाकडे एस सव जगा जात आहेत इतक होळणे हाऊन आरखले परस गले छ ७ सफरी प्रायःकालीन सगशिबपंतगा वाड्यात गेले तथून सेनासाहेबमुभा व बभ्रमी मोसल व भवानी झाले व भवानी नामनाथ व गनराव येणवत येस मिळून गंगाकळ निरमळ मातुभी तीमाबाई याबकडे गेले जाऊन याई

दादास म्हणू लगल्या जे तथील भीमंताचे आश्रममाणे तुम्ही उतरे परतीउतरे फले त सव झळले त्यास घणी तां गेले आता चौथे मुले आहेत वहील भीमत व नाना व वात्या सव आहेत व तुम्हीही आज्ञा आहा त्यास या दोळीचा कदोवस्त करणे त्यांकडेच आहे नंतर दागुनी उतर फले जे दोळ्यांचा कदोवस्त भीमंतच करतील व आहे नंतर याईच्या व सवाच्या यिच्याने टरले जे तुम्ही बळ घऊन आल्याचे उतराचे रवानगी सध्या करावी ज लिहिणे ते संकळीत व्याहावे नंतर येक दोन रवानग्या मागाहून लौकर करण्या या क्रमास पुढे दिवस राहिले नाहीत व त्यानीही मातमपुर्णीचे पत्राचे उत्तरे लिहिले आहेत साहेबाचे सेवेसी श्रुत झाले व विरक्षित

३०७

रु. म. ११ श्री पा ११ नोवेंबर १७८८
फा नं. १
पत्र नं. १

पुत्रवणी साहेबाचे सेवेसी आझाधारक मन्हारजी वारप कुटानेक विरापना घरीज छ ११ सफरी सेनासाहेबमुभा व व्यक्तींनी भासले व भवानी झाले व भवानी नामनाथ वगैरे मछुदी ऐसे येणवतयव भवानी यांचे डेन्त्यस गेले तयें दीड ग्रहर पावेतो झळून त्यांस पुढील करण्याच्या बाबी व बाडा माहादेव यांची मेन् हाऊन त्यांची बहुत सुधीचे वाटेन होऊन त्यांची रवानगी झुकडे करावी व महमदखान तरीन यास समाधान ++ त्यास त्याचें सग माग पुढे हाईल किना फकर आले तर बरेच आहे व पत्रें समज-पूरच्या खिलिन्त्यावर लिहीत असता ऐवें तुम्ही लिहीत आये, टाक खंशीपावेता फसळी आहे, तथून खंशीच क्रमाविसदाराणे सयरागाइपावेता फसवावी, आणि दिवधरेय वतमान लिहीत आये, ऐवें सांगितले व कडणीचीचे फारपुणीवर माहागजीपंत झकरी यांचा नातू वात्यजीपत यांस आफगुगीर देऊन व अनराव येणवत यांचा पुत्र पामासपरव व विदिसांचा झरून यक व इतरत्या झरून यक व सिरुकरार एस फयनर दिव्हे आहेत त्यांस निराप देऊन वाड्यात आले ता दान ग्रहर दिपल आत्म नंतर साहा घरघा खरीस पटफर जिवा सन् प पापूदेव मनार नाइक यांस पैठगास जयगस वलं देऊन निराप दिव्हा छ ११ सफरी पाडा माहादेव यांनकडस

वातगी दगगाज्याचे मुत्तमचा आली जे, आली माल दर मजल येतो. त्यात दगगाज्या लासीपासन नागपूरचे आंग चोवीस फौस आहे. येता दो गेजा येथपरतगय भवानी याची व त्याची नेट होईल साहेबांनी नेहसी नून व्हावे हे विज्ञाति.

३०८

ह. न. ९३

श्री ता १८ नोवेंबर १८८८

फा न. १

पो. उ. ३० सफर तीया

पत्र न. ५९

समानीन मार्गसीप

साहेबांचे सेवेसी आगाधारक महाराजी वोरपे दूतानेक विज्ञापना ऐनी जे येथील दोम ता. छ. १७ सफर पावेतां मुत्तम नागपूर साहेबांचे दूतालोहन करून आगाधारकांचे वर्तमान येथारिथत अने यानंतर दफ्तरील वतमान तर छ १९ मोहरमी साहेबांचे सेवेसी विज्ञापना दिलेले आहे. त्यानंतर छ २० मोहरमी राजश्री माहादजीपत लहकरी याणी आपल्या प्रागात आगम करून वाड्यात आले तो राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यंकोजी भोसले व राजश्री बाबाजी गोविंद व राजश्री पाडुरग गणेश एमे दूधराव मा. व चिटणीस यांचे येथे त्यांचे समाधान करावयास गेले होते तेथे आरवी घटका वसून त्यांचे समाधान करून उठोन आले तो माहादजीपतानी विनती केली जे साहेबी आमचा बाटा पाहावयास चालावे त्यावरून सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व भवानी काले वगैरे सर्व प्रागात गेले. तेथे जाऊन गवे गावयास लाविले दोन घटका वसून उठोन बाग पाहून सेनाबहादर विहीरीचे धावेवर वसले होते तेथे हे गेले. नंतर काही आग्नझाडे व भोईनले व हातनले व चंद्रजोती व तोटे ऐसे वलाउन झाडे रोउन दाहावीस हाती वलाउन जेथील तेथे (त)यारी करून परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व सोमाजी मोहिते व मछुदी कोन्ही कोन्ही होते ते फराल करावयास गेले मछुदी याणी सव्या करून फराले करून आले तो पावेतो हे त्रिवर्ग वधु तेथेच वसले होते. तेथे जाऊन परसोजी भोसले व सेनाबहादर व सेनासाहेबसुभा यास ऐसे सेले पागोटे बालापुरी गुलाबी खतबुटी ब्राह्मणपुरी सारखे ऐसे दिले व्यंकोजी भोसले यास बहूत आग्रह केला परंतु त्यांनीं वस्त्रे घेतले नाहीत. म्हणू लागले जे

बाग माझाच व वस्त्रे माझेच आहे ते घेतल्या दाखलच आहेत नंतर फुलाचे हार गजरे देऊन कोन्हा कोन्हास केले व अजीग व जात्र देऊन पानदान आतगदान करून उठोन वाढण्याकडे गेले. तेथे जाऊन व आग्नझाडास वती देऊन हाती वर घातले. त्यात काही हाती खाईम राहिले व काही पटून गेले. भोईनले व तोटे सोडून सात घटका गंधीम वाड्यात आले. दुग्गशा राजे सिकारीस गेले होते त्यांनी येक चिता वरून पालखीत घालून आनिला तो याणी पाहून त्यांचेच वाड्यात ठेवावयास सांगितला. राजश्री मदासीप राम याजपरापर श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब यांचे व साहेबांचे व राजश्री तात्यासाहेब यांचे ऐसे मातम-पुर्णी वस्त्रे देऊन सेनासाहेबसुभा याजकडे रवाना केले. ते येउन छ २४ मोहरमी येथे दाखल जाले. भेट घेवयाचा मुहूर्त नहोता म्हणून शहरा पासून आत कोसावर सकरदऱ्यास मुकाम करून राहिले. नंतर छ २६ मोहरमी राजश्री परसोजी भोसले व राजश्री पाडुरग गणेश ऐसे प्राःयकाली दोन घटका दिवस आल्यानंतर सेनासाहेबांनी भेटावयास पाठविले बराबर राजश्री लक्ष्मणराव पाटणकर व राजश्री गुनाजी माणे व महमद आली व फडनीसचा कारकून नागोपत वगैरे पठाण मडली ऐसे सकरदऱ्यास त्यांचे राहूटीस गेले. भेटी होऊन वसून पाडुरग गणेश यासी आगत्य बोलवणे होऊन पानदान आतगदान करून उठोन वाड्यात आले. वाड्यात राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यंकोजी भोसले व राजश्री भवानी काले व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी मडली दरबार करून वसले. तो मागाहून सदासीवपतदादा येक घटका गेल्यानंतर वाड्यात आले तो सात आठ घटका दिवस आला. वाड्यात येऊन सेनासाहेबांचे व सेनाबहादर यांचे व व्यंकोजी भोसले यांचे भवानी काले व भवानी नागनाथ यांचे ऐसे सर्वत्राच्या भेटी घेऊन वसले नंतर सरकारचे सेले व साहेबांचे सेले व तात्यासाहेबांचे सेले व सदासीव-पतदादा यांचे सेले ऐसे दादाणी आणले होते. सेनासाहेबांचे व सेनाबहादर यांचे व व्यंकोजी भोसले यांचे आगावर घालून पत्रे दिले पत्र सेनासाहेबांनीं वाचून पाहून साहेबांचे आज्ञाप्रमाणे दादा बोलले नंतर गगाजल-निरमल मातुश्री चिभाबाई व कमलजाबाई यास चोखलण व पातले व शालजोड्या होते ते घेऊन वाड्यात बायाकडे व दादा व आशाधारक ऐसे गेले. सेनाबहादर व मुनसी व जानराव येशवत ऐसे आले वस्त्रे बायास देऊन मुजरा करून बायाणी सेनाधुरधराविसी काही खेद चीतात

व ब्यंझेची भासले गले नाहीत सेनावाहावर व परसोर्जा भासले माव गेले बराबर गुन्नाया गुनर व बैरम गणेध व पनास पाऊ(म)स छळ गेले आहेत व वित्याच्या गाड्या दोन तीन नव्या आहेत व भीमंत साहेबाकडून दसऱ्याचे पादाय व पत्र आले त्याचे उत्तरे तयार झाली आहेत येथे ग निवसा सांझणी स्यागनीरवानगी हाईल व यवभी गाविण्यास झुण वरले याकडून मातमपुर्णीचे वळ यास आले, ते घऊन गावा वाड्यात बाऊन झाले त्यास निंदे व बलादनबाध याचे सार्थरूप विश्वासापक्ष यात कारतीक शुद्ध दसनीस देवकाशा जाली उरुध आले हाते साहेबाचे सेवेसी श्रुत झाले हे विशालि

३०६

रु. नं. ९९ श्री ता ७ नोवेंबर १७८८

फा. नं. १

पत्र नं. ४२

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मस्तराजी वारप कृतानेक विद्यापना ऐसी ज छ ४ सफरी प्रायशकाली सनसाहबाचे कथयने आले त्याबबकून गण वाड्यात गेले तो विष्णु वधु व भवानी कथ्य व भवानी नामनाय कौर मधुरी हावे तयां हे बाऊन वळून मुनसीनी विन्यारिले ज तयून भीमताची कथ्ये आज्ञा आहे! तेव्हा गजानी उतर फले ज, भीमताचे भूगल व आग्रहाब्यल संगणे की सेनापुरवणसतले मणुग केवळे हाते त्याचा आमचा सबाहस आम नव महिण होता त्याचे करणे व दाज हाता व गोष्ट आमच्या चिंतात यती तयां आपणतर पुक्क आहत त्यास हे वर दील्ल चालवण व करणे तर ते आपण कानतही मनात आनू नये नंतर सनावाहावर याणी उतर फल ज तयांल आरु हासी त्याप्रमाणे तुमचे बाटणे आज परतु पुढी करणे कस काय ते सांगा तयां दागणी उतर फल की मी आनाया बाळगार नाही आपले येथील आनाय भीमताकड व नवाचकड व निपुळे व चादहाहा कडे व रमयकड एस सब बागा ज्ञात आहेत इतक चालण हाऊन आत्म्यल परास गेले छ ७ सफरी प्राय मर्याच सगशिस्तंतगा याट्यात गेले तयून मनसाहसमुना र भवानी भोसले व भवानी कथ्य व नाना नामनाय व जनसरा पदवेत यैस मिळून गगाळ निरन नानुभी सोमायार याकड गेले बाऊन बाह

दादास झणू लगल्या जे तयांल भीमताचे आज्ञाप्रमाणे तुम्ही उतरे परतीउतरे केले तं सब फळले त्यास घणी तो गेले आता चौथे मुले आहेत वडील भीमत व नाना व तात्या सब आहेत व तुम्हीही आज्ञा आज्ञा त्यास या गेस्ताचा कपोस्त करण त्याकडचे आहे नंतर दादानी उतर केले जे दोळ्यांचा बरोबर भीमंतच करतील व आहे नंतर बाईच्या व सवाच्या विन्यारे ठरले जे तुम्ही वळ घऊन आल्याचे उतराचे खानगी सध्या करावी जे लिहिणे ते संकळीत झालावे नंतर येक दोन खानग्या मागाहून लैकर कराय्या या कमास पुढे दिवस राहिले नाहीत व त्यानीही मातमपुर्णीचे पत्राचे उत्तरे लिहिले आहेत साहेबाचे सेवेसी श्रुत झाले हे विशालि

३०७

रु. नं. ९९

श्री ता १९ नोवेंबर १७८८

फा. नं. १

पत्र नं. ४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मस्तराजी वारप कृतानेक विद्यापना ऐसी ज छ १९ सफरी सेनासाहेबसुभ व ब्यंझेची भासले व भवानी कथ्ये व भवानी नामनाय वगैरे मधुरी ऐसे येथवंतरास भवानी यांचे डेन्जल गेले तयें दीड प्रहर पावेता वळून त्यांस पुढील करप्याच्या चाली व भाडा माहादेव यांची भेट हाऊन त्यांसी वळून मुक्तीचे वाटन बोळून त्यांची खानगी इकडे करावी व महमदखान तरीन यास समाधान ++ त्यास त्याचे यण मागे पुढ हाईल किवा वरपर आले तर बरेच आहे व यत्र समळ पुरच्या सिवसित्यावर सिद्धीस आसतो ऐस तुम्ही लिहीत जावे, टाक ब्यंझीपावेतो फसली आहे, तयून ब्यंझीच कमाविसवाण सयवाटपावेतो सवासी, आणि दिवचेरस यतमान सिद्धीत जावे, ऐस संगितल व फटणीसीचे करकुणीर माहागाजीर्यल लकरी यांचा नानू बालवीरत यांस आफगागीर देऊन व खानराय यधवत यांचा पुत्र पागावरावर व चिटमिसांचा करकून यंक व दस्तरचा करकून यंक व सिफकनार एस भयपर निंदे आहेत त्यांस निराप देऊन बाट्यांत आले तो दान प्रहर दिवस आत्य नंतर साहा घट्या रात्रीस पटगदर जिबा सनू य पापुदेय मनाह नाराक यांस पटगास बायपस बस देऊन निराप रिहा छ १९ सफरी घांरो माहादेव यांबकडीस

सहाजी डबजबाळेचे मुकामची आली जे, आली मन्तल दर
मन्तल केले. त्यास डबजबाळा लासीपामून नागपूरचे आग
येवीत कोस आहे. येका दो गोजा येगयतगाव भवानी
बाजी व त्यांची भेट होईल. साहेबांचे सेवेसी नृत व्हावं
हे निश्चिती.

३०८

क. वं. ९९

श्री ता १६ नोवंबर १७८८

का. वं. १

पौ. उ ३० सफर तीमा

का. वं. ५९

समानीन मार्गसंग

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बोरपे कृतानेक
विश्रामा ऐसी जे येथील क्षेम ता. छ. १७ सफर पावेतो
मुकाम नागपूर साहेबांचे कृपायलोकन करून आज्ञाधारकांचे
कर्मभूत येथारिथत असे यानंतर इकडील वतमान तर
छ १९ मोहरमी साहेबांचे सेवेसी विज्ञापना लिहिले आहे.
त्यानंतर छ २० मोहरमी राजश्री माहादजीपत लस्करा
बाजी आपल्या बागांत आराम करून वाड्यात आले तो
राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री
व्यकोजी भोसले व राजश्री बाबाजी गोविंद व राजश्री
पांडुरंगबाबू एसे कृष्णराव माधव चिटणीस यांचे येथ त्यांचे
समाधान करावयास गेले होते. तेथे आग्धी घटका वसून
त्यांचे समाधान करून उठोन आले तो माहादजीपतानी
मिर्नडी केसी जे साहेबी आमचा वाटा पाहावयास चालवें.
त्याकरून सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यकोजी
भोसले व परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व भवानी
बाबू वगैरे सर्व बागात गेले. तेथे जाऊन गवै गावयास
कमिले. दोन घटका वसून उठोन बाग पाहून सेनाबहादर
मिर्नडीचे धावेवर वसले होते तेथे हे गेले नंतर काही
आमनझाडे व भोईनले व हातनले व चंद्रजोती व तोटे
ऐसे कळउन झाडे रोउन दाहावीस हाती बलाउन जेथील
तेथे (त)यारी करून परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व
बोमाजी मोहिते व मछुदी कोन्ही कोन्ही होते ते फराल
करावयास गेले मछुदी याणी सध्या करून फराले करून
आले तो पावेतो हे त्रिवर्ग बंधु तेथेच वसले होते. तेथे
करून परसोजी भोसले व सेनाबहादर व सेनासाहेबसुभा
बाबू एसे सेले पामोटे बालापुरी गुलाबी खतबुटी ब्राह्मणपुरी
सारके एसे दिखे. व्यकोजी भोसले यास बहुत आग्रह
करून परत त्यांनी वस्त्रे घेतले नाहीत. म्हणू लागले जे

बाग माझाच व वस्त्रे माझेच आहे ते घेतल्या दाखलच
आहेत. नंतर फुलाचे हार गजरे देऊन कोन्हा कोन्हास केले
व अजीग व जाग देऊन पानदान आतगदान करून उठोन
वाकट्यान्याऊडेस गेले. तेथे जाऊन व आग्नझाडास बर्ती
देऊन हाती वर घातले. त्यात काही हाती खाईम राहिले व
काही पळून गेले. भोईनले व तोटे सोडून सात घटका
गत्रीस वाड्यात आले बुगनगा राजे सिकारीस गेले होते
त्यांनी येक चिता वरून पालखीत घालून आनिला तो याणी
पाहून त्यांचेच वाड्यात ठेवावयास सांगितला. राजश्री
मदासीव राम याजरावर श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब
याच व साहेबांचे व राजश्री तात्यासाहेब याचे ऐसे मातम-
पुरी वस्त्रे देऊन सेनासाहेबसुभा याजकडे रवाना केले ते
येउन छ २४ मोहरमी येथे दाखल जाले. भेट घेवयाचा
मुहूर्त नहोता म्हणून दाहरा पाखन आत कोसावर सकरदऱ्यास
मुकाम करून राहिले. नंतर छ २६ मोहरमी राजश्री परसोजी
भोसले व राजश्री पांडुरंग गणेश ऐसे प्रा.यकाली दोन
घटका दिवस आल्यानंतर सेनासाहेबांनी भेटावयास पाठ-
विले बराबर राजश्री लक्ष्मणराव पाटणकर व राजश्री
गुनाजी माणे व महमद आली व फडनीसचा कारकून
नागोपत वगैरे पटाग मटली ऐसे सकरदऱ्यास त्याचे राहूटीस
गेले. भेटी होऊन वसून पांडुरंग गणेश यासी आगत्य
बोलवणे होऊन पानदान आतगदान करून उठोन वाड्यात
आले. वाड्यात राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेना-
बहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री भवानी
कालो व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी मडली दरबार
करून वसले. तो मागाहून सदासीवपतदादा येक घटका
गेल्यानंतर वाड्यात आले तो सात आठ घटका दिवस
आला. वाड्यात येऊन सेनासाहेबांचे व सेनाबहादर यांचे
व व्यकोजी भोसले यांचे भवानी काले व भवानी नागनाथ
यांचे ऐसे सर्वत्राच्या भेटी घेऊन वसले नंतर सरकारचे
सेले व साहेबांचे सेले व तात्यासाहेबांचे सेले व सदासीव-
पतदादा यांचे सेले ऐसे दादाणी आणले होते. सेना-
साहेबांचे व सेनाबहादर यांचे व व्यकोजी भोसले यांचे
आगावर घालून पत्रे दिले. पत्र सेनासाहेबांनी वाचून
पाहून साहेबांचे आज्ञाप्रमाणे दादा बोलले नंतर गगाजल-
निरमल मातुश्री चिमाबाई व कमलजाबाई यास चोलखण
व पातले व शालजोड्या होते ते घेऊन वाड्यात बायाकडे
व दादा व आज्ञाधारक एसे गेले सेनाबहादर व मुनसी
व जानराव येशवत एसे आले वस्त्रे बायास देऊन
मुजरा करून बायाणी सेनाधुरधराविसी काहीं खेद चीतात

यस सेछा पागोटें ब्राह्मणपुरी व किनावाप येसे वखे दाहा पाठऊन तिन्हे ते छ २ रोभी रात्री तिन्हे य गंगाख-
निमळ मातुभी विमाबाई साहेब जेव्यास गेल्या हात्या
महम्मदखान तरीन याचा कारमारी खाख कधीत व येक
जमींदार यस वख देऊन छेतीसगडास रबाना केले
त्यावरकर येरावतराव भवानी व महिपतराव दिनकर यस
पत्र लिहून तिन्हे जे, घारे प्रांताचे जमिंदार हे आनून
मेठऊन देतात व जमिंदारासहि खातरजमेचे पत्र लिहून
तिन्हे व सलावतखान याकडून सांडणीस्वाय पत्र घेऊन
आख जे, थालापूर्वा फाट्या होयावा आहे तर तेथे
धामराव आहे त्यास पाठऊन याचे नंतर संध्याकाळीं बाई
साहेब व कारमारी भवानी काळा वगैरे गांवांत आले नंतर
दुसरे रात्री रात्री सेनासाहेबसुमा आन करीत हांत ता
फास्तर फारज फिरगी जेव्यास आख याची बातमी
कळल्यावर सेनासाहेबांनी सांगून पाठविले ज, मी देवार्चन
करून येतो, आपण जेव्यात वसावे नंतर यांणी सांगून
पाठविले ज, आम्ही या वेळेस आठो आणि ठांके येऊ
मग उठान गेले सेनासाहेब याणी देवाचन करून रात्री
रामचंद्र नाईक यानवळे याचे येथे जैतवार पठेत गेले
त्याचा पाये पाहून त्यास सांगितले जे, आम्ही येवून
वीस कोस कांजीली जाऊं ता पा(वे)ता आपण येऊ
नये तर पायाची मळबुरी राहील, नंतर याचे तुम्ही
कांही चिंता करू नये हे होखत आहे हे तुम्हीच आहे
येथी त्याची बहुत खातरजमा केली त्यानंतर नाईक
मारुतिनेली चिन्ति केली ज, मज्ज्य आतातच पुढे
रबाना करून घाये येता त्याचा बहुत आशेप पाहिल्या
जान्य त्यानपन त्यास प्रतापयास सेनासाहेदर याचा मेगा
तयार करून त्यास पडदे लाऊन तिन्हे नाईकाचे म्हयन
आहे जे, आम्ही भीमादुस देवीच्या दयागास आख्य होता
तथात साहेबाचे पत्र आले त्यावरून आम्ही हक्के आख्ये
आणि मुले मानसे पैगगास लाविले यावरिता काही देवीचाहि
आडयळा आहे पाये फार दुष्कृत होता त्यास फनास रुपये
भाऊ धावून ठेविली, त्या दिवसापासून पाये काही दुष्क
राहिल आह नंतर त्याचा मुहताचा निषय छ २१
रक्षित्यवरी ठरऊन रात्री माफाजी नाईक काले याचे येथ
गल त्याचे याचे दान घेऊन मज्ज्य हाऊन मिळे घऊन
(घा)माही माहित याचे येथ गल तेथ आरबी घटका
मसोन नंतर माव्येरी घावपडे याचे पुत्र रात्री माघवरपास
घावपडे याचे येथ गले त्याचे लग्न आहे मांथय तयार होत
होता त्याची सज्जीस करून विंटे घऊन टेव्यास गेले

नंतर तिघा प्रहारा गंगाखनिरमळ मातुभी विमाबा
जेव्यास आल्या रात्री येरावतराव भवानी याकडली पत्र
आली होती ते वाचून दाखविले जे, गंगाखनिरमळ
मातुभी आनदीबाई याकडल वो रात्री कृष्णमजी व
माहादजी मोसले व जैरामपत आहेत ते विधानीयावा
मोसले फैयसबासी जालियावर येथे फैलासबासी सेनापुरपुर
याकडे येऊन मेठ घेऊन गेले तेव्हा त्यानी येथे मुसक्री
जमेची व घमुळाची व घरातील वस्तमाय याची यद लिहून
तिन्ही हांती त्यावर रात्री चौडा माहादेव येथे आले
त्यास याचे यादीस व त्याचे बोसण्यात ताख पडत नाही
म्हणून जैरामपतास येण्याविशी पत्र पाठविले आहेत व
कृष्णमजी व माहादजी मोसले व जैरामपत यस येरावत
राय नित्य बांलावणे पाठवीत त्यावरून हेहि जात याकरिता
त्या त्रिमाघार आनदीबाईनी हसराजी करून त्यास म्हणू
लगले जे, तुम्ही त्याचे येथे बाता तुम्ही फितारी आहत
मसक्री होवकीच फोडले जातील येते म्हणून ते रात्री
आपल्याले घरास गेले तेव्हा माहादजी मोसले यस
वासा होऊन चौडाघाटे रवत मुद्दून त्यास देवआज्ञा
जाळी त्यास बांधू करून मारला म्हणून वारता आहे छ
२१ रक्षित्यवरी माघकाळी फास्तर प्यारज फिरगी आख
होता सेनासाहेब व कारमारी व फिरगी जैसे फेकर जसोन
दान घेऊन हक्कील बोळणे बोळान उठान गेले महम्म
आमीनखान यास येण्याविशी पत्र गेले होते त्यानी येतो
म्हणून उत्तर दिवले होते तो आपण आख्य नाही म्हणून
त्यावर रागास येऊन कागमारी यस बांझे लगले ज,
वखिल्ये हातचे आहेत म्हणून उगच यमून ठेवावे नाही
तर याची त्रिमा घाये येसे बहुत रागास आले नंतर
रात्री यबायम मुकुं कडका सुमा याकडे पत्राची
रखनगी केली व यादीवाली त्रिषय कंधू व मुसुद्री मळकी
येने सकरदयास नवे देऊन पाहावयास गेले होते देऊन
पाहून दान वक्रि रात्रीस जेव्यास आले छ २२ रक्षित्य
वरी रात्री संध्यास राम जैरीयास गेले होते प्यार
घटका जसोन सेनासाहेबांनी विन्यारिले ज सांडनीस्वा
जाऊन वीस येवीस रोत्र जाल आनीयाप पुण्याहून
पत्रे येत नाहीत त्यावर यांनी उत्तर केले जे हा ची रात्रान
पत्रेहि येतील नंतर हक्कील निककील बोळणे बाखन
उठान घरास आले नंतर सेनासाहेब यांनी फोडणी नेमवू
करी की, येथ प्यार हजर फोड व पायेगास येऊ हाशर
आहे ह य यासिबाये देगास ल्येऊ गले आहेत ते यय
याचे आहेत रात्री मगवतराव माने संम व संमयंग

सेभर व मुड्या सेभर वगैरे पतके पनास पावनागाचे जैसे सात आठसे येतील पुण्यापावेतों जावे तो पाच हजार फौज जमेल. त्यास सध्या जवळ दोन हजार फौज जमा आहे व तोफा च्यार बराबर प्यावयासाठी नव्या वीतल्या त्या घेतल्या आहेत व माघ शुभ पंचमीस कूच करून आत कोस तेलगखेडीवर जाणार आहेत. व दिल्लीहून कांदणलाल याजकडून पत्र आले. त्यात लिहीले की, गुलामकादर किल्यातून रानेखानाचे मोरच्यावरून तुडऊन निघाला. तेव्हा राजश्री माहादजीबाबा व आलीबाहादर याचे फौजेने पाठीलाग केला. त्यास गुलाम(म) कादर पलताना सारी फौज तो राहिलीच परंतु बारा स्वारांनसी पलाला तेव्हा त्याचे आगावर त्याचाच घोडा पडला त्याने त्याची कबर मोडली. नंतर त्या स्वारांनी खाटेवर घालून येका खड्यात नेला तो इतकीयात आलीबाहादर याचे पागेचे च्यारसे स्वार जाऊन पोहोचले. त्यास वाटेस येका ब्राह्मणाने त्याची बातमी सांगितली त्यावरून हे स्वार जाऊन त्यास घेऊन आले आणि त्या ब्राह्मणास पाचसे सा व कडी सोण्याचे दोन दिले. त्या लढाईत आलीबाहादर याणी फार केली म्हणून बहुत विस्तर पत्र लिहीले आहे. सेनासाहेब याणी पत्र वाचून बहुत सतोष जाले. म्हणू लागले की, रावसाहेब मोठे पुण्यवत आहेत. हा पुण्यप्रताप त्याचाच आहे. नंतर बोलले जे, पुण्याहून बालाजीपतानी व उदाजीने लिहि(ले) जे, फितुरी होते ते धरून पायात वेड्या घातल्या. त्यास राजश्री नाना व राजश्री तात्या रावसाहेबांची येकनिष्ट सेवा करितात त्यास काही चिंता नाही. येगच येईल आणि शत्रू येसेच लयास पावतील. रावसाहेब मोठे प्रताप पुरुष आहेत. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

३१४

रु न. ९६

श्री ता २ फेब्रुवारी १७८९

फा. नं. १

पत्र नं १६९

पुर्वणी साहेबाचे सेवेसी अज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येसी जे. कैलासवासी सेनाधुरधर याजवलील व त्याचें आगावरील थोरले डागिने जवाहीरी होते ते सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री माधोजी नाईक काले याजवळ गाहाण ठेविले कारण की, सेनाबाहादर मुकाम-

मजकुरी आहेत म्हणून कोन्हास कलेल कोन्हास न कलेल. बाहेतकारी तर दौलतीत खर्च व बोड व देणें आहे म्हणून दिसण्यात आले. ऐसा जवाहिराचा बदोबस्त सेनासाहेब सुभा याणी केला. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. व छ ५ जमादिलावली सेनाबाहादर मुनसीचे राहूटीस जाऊन बसले होते. मुनसीसी धरकृत बोलणे बोलोन म्हणू लागले जे, मी फार आलो तर वीस कोस कोंढाली पावेतो येईन. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति.

३१५

रु न. ९६

श्री ता ५ फेब्रुवारी १७८९

फा. नं. १

पत्र नं. १६८

पुर्वणी साहेबाचे सेवेसी अज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सदासिवपत दादा याणी गगाजलनिरमल मातुश्री चिमाबाई यास विनति केली जे, आपण व गगाजलनिरमल कमलजाबाई व बालाबाई व ठकूबाई व सौ झिंगाबाई व सोभाग्यदिसपन गजराबाई व सोभाग्यदिसपन गगाबाई व सौ पारवतीबाई सौ गिरजाबाई व बनावीबाई येसे आमच्या येथे यावे तेव्हा चिमाबाई (बोलली) जे, वर्षश्राद जाल्याखेरीज मजला कोन्हाचे येथें जाता येत नाही. मुलीवाली येतील. त्यावरून छ १ जमादिलावली बालाबाई मोहिते व झिंगाबाई मोहिते व गजराबाई व गगाबाई व गिरजाबाई व ठकूबाई गुजर याची सून व सेनासाहेबाची कण्या बनावीबाई ऐशा आल्या होत्या. त्यास लुगडी व चोळखण व बनावीबाईस चिरडी व फडकी तासाची ऐसे दिले. विडे घेऊन उठोन गेल्यानंतर चिमाबाई व कमलजाबाई व ठकूबाई व पारवतीबाई यास लुगडी व चोळखण डेन्यास घेऊन गेले व सेनासाहेब यांची धाकटी स्त्री पारवतीबाई यास मात्र शुभ ३ त्रितीयेस गुरुवारी रजोदर्शन जाले. शांतीकाचा निश्चय हा कालपावेतो जाला नाही. यानंतर सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले येसे बाघाचे सिकारीस गेले. जाताना ती कोसावरून सेनाबाहादर हरनाचे सिकारीस मागे राहिले आणि हे पुढें पाच कोस ब्रह्मगपुरीस गेले तो प्रजेन आला त्यात गारा पडल्या. तेव्हा सेनाबाहादर रानात गागत सापडले. नंतर सेना (साहेबानी) त्यास बोलाऊन घेतले. येक हरण धरून नेला तो तिकडून बातमी आली जे, बाघ

खचित पडून मेल्य आंत पानी नीत होते त्याने जुहून मेल्य तो घाप आणायस आनिल्य सकाळ याची स्वारी आणायस गेली भीमगवरीचे दर्शन घेऊन याघ पाहून सेवे उठे आली हाती त्यांतून सततवीस ठेंग खरीदी करून घेऊन आलेल्य छ ८ अमाशिवर्यी ग्रहर दिवस याहावांना येऊन बेरेदाय्य बाले साहेबांचे सेवेसी गत थावे हे विज्ञाति

३१६

द. नं ९१

श्री वा ७ फेब्रुवारी १७८९

पा न १

पत्र नं १९०

साहेबांचे सेवेसी आशाधारक मखारजी बारपे कुठानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील छम वा छ ११ अमाशिवर्य पावेतो मुकाम नागपुर साहेबांचे कृपावलेकने करून आशाधारकांचे मतमान येयासियत आसे यानंतर इकडील वतमान तर छ २७ रयिलखरी साहेबांचे सेवेसी विज्ञा [सी] लिहीलेच आहे त्यानंतर मिठू सवगार हिंदुस्थानी तून येकरमच्यार ठंटे घेऊन वेसी आत होता त्यास त्या उंदाची घातमी येथें राबभी सेनासाहेबसुमा यांस लगली त्यावरून यांणी राबभी विनल्पत सुमेगार यास लिहून पाठविले जें, उठे खरीदी करपायाची आहेत मुग्हाकडून जातील तर इकडे पाठवून थावे त्यावरून ते उठे बराहा तून विठलपतांनी घनन इकडे पाठविले ते घेऊन पुगस्या ठाव्याबबल राहिले त्यास पाहावयास छ ४ अमाशिवर्यी राबभी सेनासाहेबसुमा व राबभी बेंकोजी भासले व पांडुरग गोगेय व महमआली ससे गळे हात ठंटे पाहून बोलीचाळी धाऊन धरंदाजी भासले यांच बागांत आल पाग पाहून डेव्यास आल नतर दानराय येधावत यांचे पुत्राचे कनेच छम होत त्याचे सिमवपूजन करपायास सेनासाहेबसुमा व धरंदाजी भासले व राबभी भगानी बाबो व मन्सुदीर्मंडळी ससे नागपुरापाहून आत कोसावर दडणेचे आणि मुगस्या राब यांचे बागांत गळे तयें जाऊन प्यार पयिमा भोगेन सिमवपूजन करून पानगान आतरगान करून विडे घेऊन उगेन परास पराव ह्यऊन सेनासाहेब परनारे डेव्यास गळे आणि बगवरापर धरंकोजी भासल व भगानी बाबो योरे मुसुदी दानराय बरागावेतो गळे व राबभी भगानी नागनाथ मुहूर्तेकरून लखरांत राहुदी दानराय गाल दे तर पराजी साहेबांचे सेवेसी विज्ञाना

लीहीलेच आहे नंतर मुनसीस पोप वष येकरसीस खर आळ्य ते दिवसी तर येकरसीस हाती आहे (आषी ?) हाशमतारि कळी तेव्हाच शरीरपूरत ठीक न होती नंतर खर आधिफसा जाळ्य ते दिवसी लपन केले + + + + + ने देवार्चन केले त्यास मुनसी बोळले जे, मी देवास पुढे याहातो हेहि फुले वाहावयाव वयले नित्य देवपूजा करिता पाठीची पात्र आसतो तो ते निवसी पात्र न होता यांणी नित्यासारखे मागें देवावयास गेले तो मागें पडले समीप बाहण होता त्याने यांस घरून बसविले त्यायोगे करून पात्र पुखू लागली पाठीस लेपहि केळ्य त्यामुळे छ ३ अमाशिवर्यी परास थाले रात्री घरी राहून छ ४ अमाशिवर्यी सुमहुते करून लखरात राहू दीस गळे राबभी सगसिव राम यांस बोळऊन नेले कळकळ्याहून फिरंगी यांकरून वळें व ज्योहीर व येक हात्ती व येक हातीन धरमपस ह्यस्य घेऊन आळ्य ते फल्लर बारब बाबवळ आले ते घेऊन डेव्यास आले तो सेनासाहेब व राबभी सेनासाहेदर व धरंकोजी भासले व मन्सुदीर्मंडळी ऐसे बसले हाते नतर फल्लर बारब यांणी वळें मखमळ दोन दोरव्याच्या व फिनत्यापाच टाग ठच कासीकडील व बाबदाय्य पाच व सिरपेंच व जेगा व कंठी मोल्याची व करार येक धेसे दप्याच्या $\times \times \times$ पाहून सेनासाहेब व सेनासाहेदर व धरंकोजी भासले बसले हाते यांमुळे ठेविले सेनासाहेब यांणी पाहून अममप त्याव्यांत पात्रविले व हाथी पाहून पिळपाव्यात पाठविळ चांगले आहेत म्हणून बाळले व वेणीयम सिवमद्र यांणी येक टाकण पात्रविल्य आहे ताहि पाहून पागत खविल्य नतर पानगान आतरगान करून सेनासाहेब बोळले जे, तेव्हाव्याचेंच बागांत चागावे तेथें मनाधरपूनी वसंतपंचमीचे मोदनाची आरास फेळी आहे नंतर सेनासाहेदर व धरंकोजी भासले व फिरंगी उमपता व मन्सुदीर्मंडळी ससे बागांत गळे आणि सेनासाहेबसुमा या बहीरराय पात्रगर यांचे येप गळे त्यांचे येप बाग निभय व्यस्य बहीरराय यांचे पुत्रास नन्हेजी बाबच यांचे पुत्राची कप्या पिस्ती तयें येक पत्रा पडत विडे घेऊन बागांत आल नंतर आराय व ब्योकोजी भासले व पराकोजी भासले व मानदरी खाऊ पान मंडली व उमयेना फिरंगी येग सर्वप्रांनी भाजन करून पानदान आतरगान करून विडे घेऊन फिरंगी यास सले बागाते पिटली वसंतपंचमी म्हणून सेनासाहेबसुमा व सेनासाहेदर व धरंकोजी भासल व पराकोजी भासल यांणी वष घाले व पुत्र्येन हार व मुग

व गजरे देऊन नारग्या व चकोत्र मत्सु[ट] मडलीस दिल्या. नाचरग होऊन दोन घटका दिवस राहताना फिरगी आपले घरास गेले. आणि सेनासाहेबसुभा व मत्सुदी मडली येसे राा गुनाजी माने याचे येथे रो माधवराव घोरपडे याचे लग्नात गेले व व्यक्कोजी भोसले व जानराव + + + + याचे येथे गेले. लग्न लाऊन विडे घेऊन डेन्यास गेले. छ ५ जमादिलावली साहींकाळीं सेनासाहेब राजश्री माधोजी नाईक काले याचे येथें गेले. तेथे साहा घटका रात्रपावेतो खलवत होऊन नाईकानी वस्त्रे सेला पागोटे व ज्यामा व किनखापेची तुमान येसे दिल्ले. नतर विडे घेऊन डेन्यास गेले व राजश्री विश्वनाथ जोसी याणी शुा ७ स सोमवारी निरोप घेऊन देगास गेले सेला पागोटे पैठणी व किनखाप व महमदी पवणीची येसे वस्त्रे दिल्ले व फिरगी याकडोन हाती वगैरे सरजाम घेऊन आला त्यास इना [म] सो ५० पनास दिल्ले व फास्तर ज्यारज याणी डेरा येक सेना-साहेब यास दिल्ले. डेरा जुनाच आहे पगु तन्हेदार बारा-दारीचा आहे. दो वाजूस दोन कोठड्या आहेत. खिडक्यास पडदे चिकाचे आहेत. ज्या गाड्यावर डेरा पाठविला तो गाडाहि तैसाच दिल्ले व नवावाचे व मौनुदौला याचे पत्र घेऊन कारकून नरसणा नामे व जासूद जोडी येक व घोडे येक येसे पत्रे घेऊन आले जे, येथून रसद वगैरे जाईल त्यास उपद्रव न लागावा व चेनूरवाले+++विले आस्तील त्यास ताकीद व भवताले गाव आसतील त्यास साईत्यपत्र येणप्रो गाव आऊडम १ व बामणा १ व येमपली १ व दीगाव १ यासिवाये परगणे मजकुरात कुडुव आहेत त्यास साहित्यपत्र द्यावी व जकातीची माफी करून द्यावी व जासूद-जोडी देऊन खानगी करावी इभरामखान सवदागर याचे कापडाचे बैल व सिवाये नगदी येवज सिरपूरवाले घेऊन गेले आहे. त्यास ते सवदागर त्या कारकुनासमागमे पाठविले आहेत म्हणून लिहीलें आहे. तें पत्र वाचून त्यास चार दिवस ठेऊन घेऊन साहित्यपत्र देऊन समागमे जासूदजोडी येक दिल्ली कारकुणास वस्त्रे सेला पागोटे दिल्ले. चेनूरचें वर्तमान तर पायेदल पधरा हजार व फौज दोन हजार व तोफा पचवीस व गरनाला दोन येसे वसले आहेत. याचे खदकानजिक गेले आहेत येसे जवानी वर्तमान सागत होते, वरकडे कुमकेस हासमतजग व भारामलजी व नखाज व सलावतखानाचा भाचा येसे पाठविले आहेत. चेनुरात जमात तीनसे आहे. बाहेर दोन हजार फिरतात ते रस्त मारून नेतात याप्रमाणें

वर्तमान आहे. आसुरतदौलाबाहादर महीनवेग त्याचें बोलणें येथे सरकारातून मातबराचे लेक व भाऊ याजकरिता आपल्याजवळ आला तो ठेवावा. जाती खास महिना च्यारसे र्हा शागीर्दपेशा मुा सुधा बीनबटा पचवीस रावतास सरा (सेरा) तीनसेप्रमाणे येसे करावे येसे बोलतात व राजश्री राजाराम मुकूद कटकचा सुभा याजकडून नारायेणजी म्हणून कारकून हाती सात व ढाक्याचे सनगे मलमला च्यार व फेटा येक येसे घेऊन आला. त्यास हाती लाझीस टाकून पुढें आला येथे सेनासाहेब यास मलमला व फेटा व पत्र गुजरून निरोप घेऊन देसी लग्न करावयास गेला व येथून मताजी नाईक जासूद देवरास खाना केला जे, तेथे दाना वैरण सर्व सरजाम करून ठेवणे. वरकडे बारीक मोठे आर्थ राजश्री सदासिव राम याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति.

३१७

र न. ९६
फा न १
पत्र न २२२

श्री ता. ३ मार्च १७८९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विजापना ऐसी जे येथील क्षम ताा छ ५ जमादिलाखर पावेतो मुकाम कुरदखेड साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान तर छ २४ जमादिलावली साहेबाचे सेवेसी विजापना लिहीलीच आहे. त्यानतर छ २६ रोजी कूच केले ते सात कोस सेदोत्याजवळ मुकाम केला खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलावतखान मोझरी तलेगावावर मुकाम करून होते. त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यक्कोजी भोसले व बराबर हजार पाचसे लोक येसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलावतखान डेन्यापासून उठोन जवळच पुढे आले भेटी होऊन चाढणीखाली वस्त्र पान-दान आतरदान करून उठोन सव्याकाली मुकामास आले व सलावतखानहि कूच करून आले छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर निा राजश्री त्रिंबकराव पेठे यानी भेट घेतली सेनासाहेबसुभा यास सेलापागोटे सेभर रुप-याचे किमतीचे व व्यक्कोजी भोसले यास येक मोहर येसे नजर केले. छ २८ रोजी कूच केले तो दाहा कोस उग्र-वतीस मुकामास केला. ते दिवसी गत्री गजश्री विठलपत

मुमंदार पुत्राचे मुंजीस पत्न्यास गले छ २० रोमी ब्रह्मल-
खान येऊन भेटले ममाहुन राजभूषी चानराव येथवेत व
माहाजीपंत उत्करी व राजभूषी गुण्याबा गुजर व माववराव
पारणे व दैव्यराव वाटग व नाना पांग व मनानी
वांगे व बैरामराव पांगकर व गुनानी माने वगैरे लोका
येथे येऊन पोहोचले व काही लोक नेमणुकीपैकी
वाचवाचे आहेत व महमद आमीनखान आघाप सिवणी
छेपारियासच आहेत सध्या गेन हीन हजर चौब नमसी
आहे व छ १ अमादियासरी संध्याकाळी व्यक्तींनी मोसले व
हुन्हागचा राजे व त्याचे कुवर येथे निरोप घेऊन मागे
नागपुरास गेले व्यक्तींनी मोसले यास येक हादी व येक
बोडी येथे दिव्हे हुन्हागचा राजे यास वक्रे सेव्य पागोटे
पैठणी व अमेवार पवनीचे व किनत्पाप व बोडा येक व
त्याचे कुनरास बोडी येक येथे दिव्हे त्यास जातेसमई
सांगितले जे, मातुभीचे बुलात्ता परिहार गुस्ती आम्ही
मिळोन करवा येथे धडुता सांगितले छ २ रोमी ब्रह्मल-
खान यासी निरोप दिव्हा त्यास वक्रे सेव्य पागोटे पैठणी
व अमेवार मलमल व किनत्पाप येथे दिव्हे व वेदद्याल
संपन्न राजभूषी सचव्यमिभ पहित आपले येथील देवास
आयवास पुण्याहुन सरकारचे दस्तक व यांस पत्र आसु
बोडीकरावर घेऊन साहवाचा निरोप घेऊन आले ते उंबरा
बर्तीस मुद्रम करून होते त्यास छ २९ अमादियासरीस
सेनासाहेब व व्यक्तींनी मोसले यांची व सवाची भेट घेतली
पत्रे पिन्दी पत्रे याचून पाहुन सेनासाहेब म्हणो लागले
जे, उतम आहे पात्र ठेसच आहे नंतर सेनासाहेबांनी
त्याचे येथे व्यक्तींनी मोसले व राजभूषी संध्यास राम यास
पाठविले हावे हे आऊन वस्त त्याणी व्यक्तींनी मोसले,
यास धालबोडी व पैठणी पागां दिव्हे नंतर त्यास
घेऊन डेव्यास आल त्यास वक्रे व धालबोडी व पैठणी
पागां व सिरपेच व त्याचे सिप्य पाच बने हावे त्यास सेले
पागाटे आळनी येस देऊन निरोप दिव्हा याचेये दस्तक
व भेनीराम सियमद यास पत्र लिहून दिव्हे जे, पंडितबाबा
कासीस आले आहेत याचा इत्येनविशीं वगैरेपस करून
देणे ब्रह्मलखान यादळे नूतन आगीर जाली होती, रा
जस्त करून सादरबाबा यासी दिन्दी त्याचे तपेने सिंले
मानगन बाबी, यादळे सांगितली त्याच वंशप्रस्तापरिता
पानमारेनिले आरु आहेत सहि आरु आगीरानहून
सेनासाहेबाचे भरीस उमरावतीचे मुकामार आळ त्याचे
येथे राजभूषी पांडुरंग गणेश पाऊन त्यास डेव्यास घेऊन
आले सेनासाहेबांनी भेट जाली पानगन आतरगन करून

विशे घेऊन आपले गोगात गेले थिठलपत मुमंदार मुब
करून येथे पावेतो सख्खतखान वगैरे आहेत उंबरा
वतीच यांनी संभू शिनगर नार्क यास आनंतभट
वितले याचे नियमाने बाल्खऊन पठीत पढी करवी येथे
ठारऊन व काही कथाचे निमित्ताने येवज प्यावा, याकरिता
माहाजीपंत उत्करी यास मुमेशावरगंज ठावे हा करमार
उरकोन पुण्यापावेतो आपोन येतील इतके होऊन छ २
अमादियासरी कूच केले ते साहा कोस विचेनागीवर
मुकामास आले छ १ रोमी कूच केले, ते साहा कोस
मान्यास आले छ ४ रोमी कूच केले ते नव कोस कुंग-
खेबावर मुकाम करविळा सेनासाहेब व करमारी सडेबाही
नसी तेसच मान्याहुन दाहा कोस ताईचे पत्न्यास विठळपत
मुमंदार याचे येथे गेले तेथ सेनासाहेबांनी आनमात्र केले
यांस सोमवार होता आणि करमारी तरी मोक्ने करून
गले होते मानकरी लोक वगैरे होते त्याणी फरळ केले
नंतर विठळपत यास आहोर पैठणी सेळा पागोट व नामे
वार मलमल व किनत्पाप त्याचे वीस चोवी पातळ येथे
केले नंतर मुमंदार याणी सेनासाहेबास नकर मोहरा सवासे
१२५ व पैठणी सेळा पागोट व अमेवार बोडी मलमल
व सिरपेच व बोडी येक व गुण्याबा गुजर यास हुन्हागपुरी
सेळा पागां येथे दिव्हे पानगन आतरगन होऊन त्या
जाले ते त्यास कोस संध्याकाळी मुकामास आले छ ५ कूच
आले ते दाहा कोस ग्रेसपुरास मुकाम करविळा गायबल
नज्जात्यास न आता व बराहात कोठे न गुंतता दर मळ
पैठनास येतात इकडील थारीक माठे राजभूषी सदासिबपंत
दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रम्य
होईल सेवेसी श्रम्य होये हे विशापना

३१८

रु. न २९
फा. नं. १
पत्र नं. २८

थी ता. १ मार्च १८६९
पौ. २० सागर
सितम फरसगुन

साहेबाचे सेवेसी आशापारक महारजी पारये कुतानक
विशपना ऐसी जे येथील श्रम ता. छ २ अमादियासरी
पावेतो मुकाम कुरदनेड साहेबाचे वृषायेऊन करून
आशापारकाचे वर्तमान येथारिथत आसे यानवर इकडील
वतमान तर छ २४ अमादियासरी साहेबाचे सेवेसी शिरा
पना लिहीलेच आहे त्यानंतर छ २५ अमादियासरी कूच

केले ते सात कोस सिंदोल्याजवळ मुकाम करविला. खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलावतखान मोझरी तले-गावावर मुकाम करून होते त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व बराबर हाजार पाचसे लोक येसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलावतखान डेऱ्यापासून उठोन जवळच पुढे आले. भेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करून उठोन सव्याकाली मुकामास आले व सलावतखानहि कूच करून आले व छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर निा राजश्री त्रिवकराव पेठे यानी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास सेला पागोटे सेभर रुपयाचे किमतीचे व व्यकोजी भोसले यास येक मोहर येसे नजर केले. आष्टमीचे दिवसी कूच केले ते दाहा कोस उबरावतीस मुकाम केला. ते दिवसी रात्री सलावतखान येऊन भेटले. रात्री गजश्री विठलपत सुभेदार पुत्राचे मुजीस पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागा-हून राजश्री जानराव येगवत व माहादाजीपत लस्करी व राजश्री गुज्यात्रा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जैरामराव पाटनकर व गुनाजी माणे वगरे लोक येसे येऊन पोहाचले व काही लोक नेमणुकीपैकी येयाचे आहेत व महमद आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सव्या दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी सव्याकाली व्यकोजी भोसले व बुन्हाणगे राजे व त्याचे कुवर येसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यकोजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिल्ले व बुन्हाणग राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक येसे दिल्ले. त्यास जातेसमई सांगितले जे, मातुश्रीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिळून करावा येसे बहुत प्रकारे सांगितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी निरोप दिल्ला. त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार मलमल व किनखाप येसे दिल्ले व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री सचलमिश्र पंडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जासूदजोडी बराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते उबरावतीत मुकाम करून होते. त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व व्यकोजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली पत्र दिल्ले. पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब बोलले जे, उत्तम आहे. पत्र तैसेच आहे. नंतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते. हे

जाऊन बसून त्यानी व्यकोजी भोसले यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिले. नंतर त्यास वेऊन डेऱ्यास आले. त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी येसे देऊन निरोप दिल्ला. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र यास पत्र लिहून दिल्ले जे, शास्त्रीबाबा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी बदोवस्त करून देणे व बलोल-खान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेणे सिलमाण-खान बावी याजकडे जाली आहे त्याचे बदोवस्तास ते आले आहेत. ते आलजपुरापासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून आले. तारखेड्यावर मुकाम करून होते तेथे सेनासाहेबानी राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन आले नंतर सेनासाहेब याची भेट जाली पानदान, आतरदान करून उठोन गेले विठलपत सुभेदार मुज करून येईल तो हे व सलावतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदी-माणे बोलाऊन त्याजवर पटी करावी येसे ठरऊन व काही कर्जाचे निमित्त्याने येवज व्यावा याकरिता माहादाजीपत ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस विचेनागीवर मुकामास आले. याचे जाणे गावेल-गडाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात. छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास मुकामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरदखेडात मुकाम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले तेथे सेनासाहेब याणी आनमात्र केले. त्यास सोमवार होता. आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी लोक बराबर होते, त्यानी फराले केले. नंतर विठलपत यास आहर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल येसे केले. नंतर सुभेदार यानी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगाल्याची व किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्यात्रा गुजर यास बुन्हाणपुरी सेलापागोटे येसे दिल्ले पानदान, आतरदान करून स्वार जाले ते चार कोस सव्याकाली मुकामास आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हावीसपुरास मुकामास गेले छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणाग. येसे कोठे न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

मुमेश्वर पुत्राचे मुंजीस पातुरस गेले छ ३० राजी बरछाल-
खान येऊन मेरले मागाहून राबभी जानराय येथवत व
माहाजीपत छकरी व राबभी गुन्थाशा गुजर व माचवराय
पारसडे व गेन्वराय पाटगे व नाना पाटगे व मनाजी
पाटगे व बैरामराय पाटकर व गुनाजी माने वगैरे लोक
येथे येऊन पोरोचले व काही छक नमगुकीपैकी
यावयाचे आहेत व महमद आमीनखान आयाप सिवणी
छेपारियासव आहेत सध्या दान तीन हजार फौद समी
आहे व छ १ अमादिलाम्बरी सं याकाजी व्यक्तेजी मोसले व
मुन्हागशा राजे व त्याचे कुवर येथे निरोप घेऊन मागे
नागपुरस गेले व्यक्तेजी मोसले यास येऊ हाती व येऊ
घोडी येथे दिव्हे मुन्हागशा राजे यास वझे सेल्य पागोट
पैठणी व अमेनार पवनीचे व फिनखाप व घोडा येऊ व
त्याचे कुकरस घोडी यऊ येथे दिव्हे त्यास जातेसमई
संगितल ज, मातुभीचे बुलाचा परिवार शुभी आभी
मिलेन करवा येथे नुता संगितले छ २ रोभी बरछाल-
खान यासी निरोप दिव्हा त्यास वझे सेल्य पागोट पैठणी
व अमेनार मलमल व फिनखाप येथे दिव्हे व वेदछाल
संपन्न राबभी सचलमिन्न पंडित आपले येथील वेदास
बायनास पुण्याहून सरकरचे दस्तक व यांस पत्र आमुद
बोडीप्रकर घऊन साहेबाचा निरोप घऊन आले ते उंबरा
वतीस मुकाम करून होते त्यास छ २९ अमादिलाम्बरीस
सेनासाहेब व व्यक्तेजी मोसले यांची व सर्वांची भेट घेतली
पत्र दिव्ही पत्रे पाचून पाहून सेनासाहेब गणगे लगले
ज, उतम आहे पात्र वैतच आहे नंतर सेनासाहेबांनी
त्याचे येथे व्यक्तेजी मोसले व राबभी सगासिव राम यास
पाठविले होते हे आजून वसून त्याणी व्यक्तेजी मोसले,
यास घालबोडी व पैठणी पागाव दिव्हे नंतर त्यास
घऊन टेन्वस आले त्यास वझे व घालबोडी व पैठणी
पागाव व विरपेच व त्याचे सिध्द पात्र नो होते त्यास सेले
पागावें आनी यसे देऊन निरोप दिव्हा यादेथे दस्तक
व येनीराम सियम्ह यास पत्र लिहून दिव्हे ज, पंडितबाबा
कासीस आल आहेत याचा इरेयेरविशी बंगेकस्त करून
वेगे बरछालखान याबद्दले नूतन आगीर बाडी होती, त
बन्त करून सादेप्रमाण यासी दिव्ही त्याचे तपेंने सिधे
मानगान बाडी, याबद्दले संगितली त्याचे बंगप्रस्तारविता
गानमारनेनिडे भाउ आहेत तति आपल बागिराहून
मेनामादबागे भटीव उंबरायांचे मुनामावर आल त्यांचे
येथ राबभी पांडुरंग गणेश पाटऊन त्यास टेन्वस घऊन
आन सेनासाहेबांनी भग बाडी पानगान आतरान करून

विडे घेऊन आपले गांटास गेले विठछपत मुमेश्वर मुभ
करून येथेतो पावेतो सल्यवतखान वपर आहेत उंबरा
वतीस वानी संभू गिनगर नाईक यास धानंतम
विरले याचे विधमाने बोलाऊन पेठीत पटी करवी येथे
ठराऊन व काही कच्चाचे निमित्ताने येवन प्यावा, यक्तरितां
माहाजीपंत छकरी यास मुमेश्वरकरेश ठेवावे हा करमार
उरक्रेन पुण्यापावेतो आपणोन येतील इतके होऊन छ २
अमादिलाम्बरी कूच केले ते साहा कोस सिधेनागीवर
मुकामास आले छ १ रोभी कूच केले, ते साहा कोस
मान्यास आले छ ४ रोभी कूच केलें तें नव कोस कुरग
सेबावर मुकाम करविळ सेनासाहेब व करमारी सडेबारी
नसी तेसेच मान्याहून दाहा कोस ताईचे पातुरस विठछपत
मुमेश्वर याचे येथे गेले तेथे सेनासाहेबांनी आनमात्र केले
यांस सोमयार होता आणि करमारी तरी मोक्ने करून
गेले होते मानकरी छेक वरावर होते त्याणी फराळ केले
नंतर विठछपत यास आदिर पैठणी सेल्य पागोट व अमे
नार मलमल व फिनखाप त्याचे जीव बोडी पातळ येथे
केले नंतर मुमेश्वर याणी सेनासाहेबास नम्र मोहरा सवाले
१२५ व पैठणी सेल्य पागोट व अमेनार बोडी मलमल
व विरपेच व बोडी येऊ व गुन्थाशा गुजर यास वन्हापुरी
सेल्य पागाव दिव्हे पानदान आतरान होऊन त्वर
आले ते प्यार कोस संप्याकरी मुकामास आले छ ५ कूच
आले ते दाहा कोस गवेषपुरास मुकाम करविळ गावेवळ
नरनात्यास न आता व वरावत कोडे न गुंतता दर मळ
पैठनास येतात इकडील घाटीक मोठे राबभी सदासिवपंत
दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्यस
होईल सेवेसी श्यस होये हे विज्ञापना

३१८

रु. न ९९	थी	वा. १ मार्च १८६९
फा नं १		पौ छ २० आगार
पत्र नं २८		वित्तित फरसगुन

साहेबाचे सेवेसी आशबागक महारजी वारपे कृतानेक
विशपना ऐसी ज येथील छेम सा छ २ अमादिलाम्बरी
पावेता मुकाम बुरंदगेड साहेबाचे कृपासेनन करून
आशबागकाचे वर्तमान यथारिपत आस यानंतर इकडील
वर्तमान तर छ २४ अमादिलाम्बरी साहेबांचे सेवेसी विश
पना लिहीले आहे त्यानंतर छ २९ अमादिलाम्बरी कूच

केले ते सात कोस गिरीत्याजवळ मुकाम करविला. त्यामा
 स्वारी मागे गहिले होते आणि सलावतखान मोसरी तले-
 गावावर मुकाम करून होते त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा
 व राजश्री व्यंजोजी भोसले व बगम हाजार पाचसे लोक
 येने वाट सोडून तलेगावाम गेलं. सलावतखान डेव्यापासून
 उठोन जवळ पुटे आले. भेटी होऊन चाटणीवाली बगम
 पानदान आतरदान करून उठोन सव्याकाली मुकामाम
 आले व सलावतखानहि कूच करून आले व छ २७
 जमादिलावली राजश्री बलवतगव गगाधर निा राजश्री
 त्रिवन्नाव पंटे यानी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास
 सेला पागोटे संभर रुपयाचे किमतीचे व व्यंजोजी भोसले
 यास येक मोहर येसे नजर केले. आष्टीचे दिवसी कूच
 केले ते दाहा कोस उबरावतीस मुकाम केला. ते दिवसी
 रात्री सलावतखान येऊन भेटले. रात्री राजश्री विठलपत
 सुभेदार पुत्राचे मुजीम पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागा-
 हून राजश्री जानराव येगवन व माहादजीपत लस्करा व
 राजश्री गुज्यात्रा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव
 घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जेगमराव
 पाटनकर व गुनाजी माणे वगरे लोक येसे येऊन पोहाचले
 व काही लोक नेमणुकीपेकी येयाचे आहेत व महमद
 आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सव्या
 दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी
 सध्याकाली व्यंजोजी भोसले व बुन्हाणगे गजे व त्याचे
 कुवर येसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यंजोजी
 भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिले व बुन्हाणग
 राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे
 व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक
 येसे दिले. त्यास जातेसमई सांगितले जे, मातुश्रीचे
 दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिलून करावा येसे ब्रुत
 प्रकारे सांगितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी
 निरोप दिला त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार
 मलमला व किनखाप येसे दिले व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री
 सचलमिश्र पंडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून
 सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जासदजोडी बराबर घेऊन
 साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते उबरावतीस मुकाम
 करून होते. त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व
 व्यंजोजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली. पत्र दिले.
 पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब बोलले जे, उत्तम आहे. पात्र
 तैसेच आहे नंतर सेनासाहेबांनी त्याचे येथे व्यंजोजी
 भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते हे

जाऊन वसून त्यांनी व्यंजोजी भोसले यास शालजोडी व
 पैठणी पागोटे दिले. नंतर त्यास घेऊन डेव्यास आले.
 त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे
 सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी येसे
 देऊन निरोप दिला. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र
 यास पत्र लिहून दिले जे, शास्त्रीबाबा कासीस आले
 आहेत याचा हरयेकविशी ब्रुवस्त करून देणे व बलोल-
 खान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेने सिलमाण-
 खान बावी याजकडे जाली आहे त्याचे ब्रुवस्तास ते आले
 आहेत. ते आलजपुगपासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून
 आले. तारखेड्यावर मुकाम करून होते तेथे सेनासाहेबांनी
 राजश्री पाडुरग गणेश पाटऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन
 आले नंतर सेनासाहेब याची भेट जाली. पानदान,
 आतरदान करून उठोन गेले. विठलपत सुभेदार मुज करून
 येईल तो हे व सलावतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे
 वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदी-
 माणे बोलऊन त्याजवर पटी कगवी येसे ठरऊन व काही
 कर्जाचे निमित्ताने येवज घ्यावा याकरिता माहादजीपत
 ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन
 येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते
 सा कोस विचेनागीवर मुकामास आले. याचे जाणे गावेल-
 गटाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात.
 छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास
 मुकामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस
 कुरदखेडात मुकाम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी
 सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस
 सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले. तेथे
 सेनासाहेब याणी आनमात्र केले. त्यास सोमवार होता.
 आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी
 लोक बराबर होते, त्यांनी फराले केले नंतर विठलपत
 यास आहर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व
 किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल येसे केले. नंतर
 सुभेदार यांनी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी
 सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगल्याची व
 किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्यात्रा गुजर यास
 बुन्हाणपुरी सेलापागोटे येसे दिले पानदान, आतरदान
 करून स्वार जाले ते चार कोस सव्याकाली मुकामास
 आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हावीसपुरास
 मुकामास गेले. छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणार येसे कोठे
 न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

सुभेदार पुत्राचे मुंबईस पाठवून गेले छ ३० रात्री बहलोल-
खान येऊन भेटले मागाहून राबत्री ज्ञानराय येद्यंत व
माहादजीपंत छत्तरी व राबत्री गुन्ध्या गुजर व माधवराय
बोरपडे व दौलतराव घांग व नाना घांगरे व मनाजी
घांगरे व बैरामराव पाटकर व गुनाजी माने वगैरे लोक
येते येऊन पोहोचले व काही खेळ नेमणुकीपैकी
याचपेचे आहेत व महाम आगीनखान आघाव सिवणी
छेपारियासक आहेत सध्या गेन तीन हजारा फौज समष्टी
आहे व छ १ जमादियसरी संव्याकरी धक्केनी भोसले व
कुन्हाव्या राजे व त्याचे कुजर येते निरोप घऊन मागे
नागपुरास गेले इंग्रजी भोसले यास येक हाती व येक
घोडी येते दिव्हे कुन्हाव्या राजे यास वझे सेख पगोट
पैठणी व जमेवार पयनीचे व क्लिनखाप व घोडा येक व
त्याचे कुजरस घोडी येक येते दिव्हे त्यास जातेसमई
सांगितले जे, मातुभीजे वुखचा परिहार हुम्मी आगरी
मिखेन करावा येते बहुता सांगितले छ २ रोखी बहलोल-
खान यासी निरोप दिव्हा त्यास वझे सेख पगोट पैठणी
व जमेवार मळमळ व क्लिनखाप येते दिव्हे व वेवडाख-
संपन्न राबत्री सचळमिन्न पडित आपले येथील वेद्यास
जावपास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यांस पत्र जासुद
बोर्डापरस घऊन लाहेबाचा निरोप घऊन आले ते उंकर
यतीस मुकाम करून होते त्यास छ २९ जमादियखलीस
सेनासाहेब व इंग्रजी भोसले यांची व सर्वांची भेट घेतली
पत्रे दिव्ही पत्रे याचून पाहून सेनासाहेब गृहो लागले
ज, उत्तम आहे पात्र सेतेच आहे नंतर सेनासाहेबांनी
त्याचे येथे इंग्रजी मासले व राबत्री सदासिब राम यास
पानविले होते हे जऊन वसून त्याणी इंग्रजी भोसले,
यास घालबोडी व पैठणी पागाट दिव्हे नंतर त्यास
घऊन केन्हास धाऊ त्यास वझे व घालबोडी व पैठणी
पागोट व चिरपेच व त्याचे सिध पाच कने होते त्यास सेले
पागोट जखनी यंस देऊन निरोप दिव्हा वाटेचे दस्तक
व बेनीराम सिवम्ट यास पत्र लिहून दिव्हे जे, पडितवाया
कासीस आले आहेत याचा इंग्रजेविशीं रंगेपस्त करून
देणे बहलोलखान याकरडे नूतन जागीर साधी होती, ते
सन्त करून सादरवाग घसी हिम्मी त्याचे तर्फेने सिले
मानपान घानी, याकरडे सगितली त्याचे बंधास्तारगिता
पानमागेने आणे आहेत सदि आरळ जागिराहून
सेनासाहेबाचे मेदीय रंयपयतीचे मुनामापर आले त्याचे
यथ राबत्री पांडुरंग गणेरा पाटऊन यास जेव्हास घऊन
आले सेनासाहेबांनी भेट साधी पानदान आतरदान करून

विजे घऊन धावले गेयात गेले विठ्ठलपंत सुभेदार मुंब
करून येतो पावेतां सल्लास्तखान वरावर आहेत उकरा
वतीच घानी संभू शिगर नाईक यास आनंतम
वितले याचे विषयाने बोळऊन पेठीत पटी करवी येते
उपऊन व काही कडाचे निमित्ताने येवन्न प्यासा, याकरितां
माहादजीपंत छत्तरी यास सुभेदारबरोबर ठेवावे हा कारभार
उरकून पुण्यापावेतो आणपान येतील इतके होऊन छ २
जमादियसरी नूच केले ते साहा कांस विचेनागीवर
मुकामास आले छ १ रोखी नूच केले, त सहा कोस
मान्यास आले छ ४ रोखी नूच केले ते नव कोस कुरंग
सेबावर मुकाम करविख सेनासाहेब व करमारी सहेबारी
नसी सेतेच मान्याहून दाहा कोस ताईचे पाठरास विठ्ठलपंत
सुभेदार याचे येथे गेले तेथे सेनासाहेबांनी मानमात्र केले
यांस सोमवार होता आणि करमारी तरी मोठेने करून
गेले होते मानकरी लोक वरावर होते त्याणी फरख केले
नंतर विठ्ठलपंत यास आहरे पैठणी सेख पगोट व जाने
घार मळमळ व क्लिनखाप त्याचे झीव बोळी पातळ येते
केले नंतर सुभेदार याणी सेनासाहेबस नबर मोहरा सवास
१२५ व पैठणी सेख पगोट व जमेवार बोळी मळमळ
व चिरपेच व घोडी येक व गुन्ध्या गुजर यास वनापुरी
सेख पागोट ऐसे दिव्हे पानदान आतरदान होऊन स्वार
आले ते ज्यार कोस संप्याकरी मुकामास आले छ ५ नूच
आले ते दाहा कोस गवैसपुरस मुकाम करविळा गायेवळ
नरनात्यस न जाता व बराडात कोठे न गुंतता दर मळस
पैठनास येतास इकडील वारिक मोठे राबत्री सदासिबपंत
दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी गत्य
होईल सेवेसी गत्य होये हे विश्वासपना

३१८

रु. न. ९९
फा. नं. १
पत्र नं. २८

धी. ता. १ मार्च १८८९
पो. छ. २० आगर
तिसिन फाळगुम

साहेबाचे सेवेसी आश्रयपरक महारती थारये हुतानेक
विशपना ऐसी जे यथील रोम ता. छ. ५ जमादियसर
पावेतां मुकाम कुरंगसेट साहेबाचे हुपावेऊन करून
आश्रयापावे धर्मान येयासिधत आसे यानेवर इकडील
धतमान तर छ. २४ जमादियखली साहेबांचे सेवेसी विश्
पना लिहीलेच आहे स्थानंतर छ. २६ जमादियखली नूच

केले ते सात कोस सिंदोल्याजवळ मुकाम करविला. खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलावतखान मोझरी तले-गावावर मुकाम करून होते त्याम राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यक्तीजी भोसले व बराबर हाजार पाचसे लोक येथे वाट सोडून तलेगावास गेले. मलावतखान डेन्यापासून उठोन जवळच पुढे आले. गेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करून उठोन सव्याकाली मुकामास आले व सलावतखानहि कूच करून आले व छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतगव गगाधर निगा राजश्री त्रिभुवराव पेठे यांनी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास सेला पागोटे संभर रुपयाचे किमतीचे व व्यक्तीजी भोसले यास येक मोहर येसे नजर केले. आष्टमीचे दिवसी कूच केले ते दाहा कोस उबरावतीम मुकाम केला. ते दिवसी रात्री सलावतखान येऊन भेटले. रात्री राजश्री विठलपत सुभेदार पुत्राचे मुजीस पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागाहून राजश्री जानराव येरावत व माहादजीपत लस्करा व राजश्री गुज्यावा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जेगमराव पाटनकर व गुनाजी माणे वगरे लोक येसे येऊन पोहाचले व काही लोक नेमणुकीपेकी येयाचे आहेत व महमद आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सव्या दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी सव्याकाली व्यक्तीजी भोसले व बुन्हाणगे राजे व त्याचे कुवर येसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यक्तीजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिले व बुन्हाणगे राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक येसे दिले त्यास जातेसमई सांगितले जे, मातुश्रीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिळून करावा येसे बहुत प्रकारे सांगितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी निरोप दिला. त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार मलमल व किनखाप येसे दिले व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री सचलमिश्र पंडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जासूदजोडी बराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले. ते उबरावतीत मुकाम करून होते त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व व्यक्तीजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली. पत्र दिले पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब वोलले जे, उत्तम आहे. पात्र तैसेच आहे नंतर सेनासाहेबांनी त्याचे येथे व्यक्तीजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते हे

जाऊन बसून त्यांनी व्यक्तीजी भोसले यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिले. नंतर त्यास घेऊन डेन्यास आले. त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी येसे देऊन निरोप दिला. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र यास पत्र लिहून दिले जे, शास्त्रीबाबा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी बंदोबस्त करून देणे व बलोलखान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेने सिलमाणखान बावी याजकडे जाली आहे त्याचे बंदोबस्तास ते आले आहेत. ते आलजपुरापासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून आले. तारखेड्यावर मुकाम करून होते तेथे सेनासाहेबांनी राजश्री पाडुरग गणेश पाटऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन आले नंतर सेनासाहेब याची भेट जाली. पानदान, आतरदान करून उठोन गेले. विठलपत सुभेदार मुज करून येईल तो हे व सलावतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदीमाणे बोलाऊन त्याजवर पटी करावी येसे ठरऊन व काही कर्जाचे निमित्याने येवज ध्यावा याकरिता माहादजीपत ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस विचेनागीवर मुकामास आले. याचे जाणे गावेलगडाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात. छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास मुकामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरदखेडात मुकाम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले. तेथे सेनासाहेब याणी श्रानमात्र केले. त्यास सोमवार होता. आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी लोक बराबर होते, त्यांनी फराले केले नंतर विठलपत यास आहर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल येसे केले. नंतर सुभेदार यांनी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगाल्याची व किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्यावा गुजर यास बुन्हाणपुरी सेलापागोटे येसे दिले पानदान, आतरदान करून स्वार जाले ते च्यार कोस सव्याकाली मुकामास आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हावीसपुरास मुकामास गेले. छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणार येसे कोठे न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

मोठे आय राबभी सगशिवपतंगान यांनी लिहीले आहे, त्याद्वयान्न साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञासि

३१९

रु. नं. ९९ श्री ता ९ मार्च १७८०
फा. नं. १ पोष २ आत्मर
पत्र नं. ११ सन तिसा फागुन

साहेबांचे सेवेसी आझाचारक मन्हासजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना घेसीजे येथील ह्या ता. छ. ११ जमादिखवर पावेता मुकाम सवनवाडा साहेबांचे कृपाकरोऊन करून आझाचारकाचे वर्तमान येसास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ. ५ जमादिखवरी साहेबांचे सेवेसी विशा पना लिहिलेच आहे, त्यास काहीच पातशाहचा पुत्र मुकदमवध आंध्रियाचे वृत्र करून होता सांप्रत निर्वीर हांगामा बाळ, या मयास्तव मये करून घार ईदराबादेचा कस्त करून मुकदमवधचा मामा व ठाणे कथेत मातबर द्रव्यवंत यांनी मसलत करून वदगानअलीकडेस घेऊन जाळ्ये, ते छ. २१ जमादिखवरी आळजपुरास आले, तेथें तीन मुकाम करून सद्यकत्मानाचा पुत्र मुसाममतीस गेले, येक मोहर पाच शा नकर केले, काही व्याघ्र पाठ विधी, ते कृष्ण न फेळी, तेथून कूच करून, लोखपुरा वरून माण्याचे मार्गे झरगास गेले, तेथून नांदेडावरून शहरास जातील त्यासमार्गमें लवाभ्या, हाथी नव व पाळखी, तीस मोत्याची झाल्य, व त्यास तीनस व पायेसल धमये धागीपेडासुपा प्यारसें गेले गृणून यातमी आली त्यास छ. ६ जमादिखवरी गृहीतपुराहून कूच केले नक्कास बाहेगावास आले तसे छ. १० रात्री व छ. ८ रात्री मुकाम धरून तसें सद्यकत्मान यांचे मालेमामलतीचें बोलणें झाले च्यार लक्ष रुपयाची निशा त्यांकरडील अगील यांचे पुढे करून घतल काही येथस राहिल्य ता राबभी विठलपत सुंगार यांनी पास आनियार लाऊन प्यावा वराट मोतीचे मालेमामलतीचें धम काही मुकदमवधील व रासगीचे मते उगऊन छ. गंगी कूच करून नव कास सगलवाडपास घागागाले मुकाम करविल्य आणि सेनागाह्य बाहेगावीहून उतरेस सप्लस प्यार कास सड गये किथ उडवा घऊन, शर्मताचें वदाम घऊन, भीमासुरवाचे वदाम घऊन, य आउतुताशास सगुस यांच राभापींचे

दरौण घेऊन किथ्याचे दरवाग्यास देख्य ताहून आत गेले किथ पाहून व मोठ्याच्या पागा य सिंगरे पाहून बसले वपात्र मानकरी ओक होते त्यांनी फराळ केले, आणि सेनागाहेच यांनी मुकामावरच फराळ केले होते तेथें येक प्रहर राहून त्यास आले ते १ घण्टा रात्री मुकदमास आले छ. १० रात्री मुकदम केला सद्यकत्मान यांनी अळजपुरास आषयास निरोप दिला वन्न, सेख पागोटें, पैठणी व किनसापाचे यान व जामेवार व सिरपेच व त्यांकरडील अगुमीया व राबभी विमासव यास सेले पागोटी पैठणी व किनसाप अरचे अरचे व जामेवार व राबभी यमचेंद्र हाणे यांच सेख पागोटें पैठणी व किनसाप आरचे, व जामेवार येसें देऊन पानदान अतरान करून, निरोप घेऊन, आपले डेव्यास गेले व विठलपत सुमेदार याबळ आत्र निरोप होगर व कूच करून घाट चलेन, या कांस अंबडापुरास मुकदमास आले, व तोफखाना पुढें रवाना केला आहे व राबभी येधवतराव मजानी छेतीसगाहून येऊन नागपुरास दाखल आले साहेबांचे सेवेसी भुत झालें सेवेसी भुत होये हे विज्ञासि

३२०

रु. नं. ९९ श्री ता १३ मार्च १७८०
फा. नं. १
पत्र नं. १२ व १०

साहेबांचे सेवेसी आझाचारक मन्हासजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना घेसीजे येथील ह्या ता. छ. १५ जमादिखवर पावेता मुकाम करजद प्रा आंताड साहेबांचे कृपाकरोऊन करून आझाचारकाचे वर्तमान येसास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ. ११ जमादिखवरी साहेबांचे सेवेसी विशा पना लिहिलेच आहे त्यास छ. मजकुरी सद्यकत्मान यांचे बेरीयास राबभी सेनासाहेबमुस व राबभी गुज्यावा शुक्र व राबभी मजानी नामनाप व मधुद्री आदीकरून गेले व राबभी सगशिवपतशाही गेले होते तेथे बाऊन प्यार घण्टा धमून मालेमामतीच्या गाढी घेवून राबभी विठलपत सुमेदार त्यांचाही मुकदम तेथच करविला त्यासी बातल ज, मालेमामलतीचें फेडल तुमचे त्रिम आहेत आग्राहम मजल टमजल जावपाचे आहे मालेमामलतीचे कुस तुमही बाळगाप्रमाणे फर्मा करपे देने मोखण हाऊन गानमाार यांनी सेनागाहच यांच यत्र पैठणी सला

३२२

श्री ता. १५ मार्च १७८९
पाँ छ २० जाखर
फाल्गुन

नांदेवाचे सेवेसी आज्ञाधारक मन्हाजजी योग्ये कृतानेक विजायना ऐसी जे, येथील क्षेम ताा. छ १७ जमादिल-
गरावेतो मुकाम पटग गगातीर साहेबाचे कृपावलोकने
रुग्ण आज्ञाकारकाचे वर्तमान येथेस्थित आसे. यानंतर
रुग्ण वर्तमान तर छ १५ जमादिलारगी साहेबाचे
नेमांमी विजायना लिहीली आहे. त्यानंतर छ मजकुरी कर-
जनेडून मागणे सा घटका गर्जी कृच केले ते तैसेच
विनीत्यादि पुढे सेनासाहेब व कारभारी गगातिरास भोजन
कराय्यास पभग कोस आले. गंगत वालवडीत मुद्राख
दिने आहे. १६ गेर्जी मुकाम केला. तीर्याची जागा म्हणून
से दोनगे ब्रातगभोजन केले. गजश्री सेनासाहेबसुभा यानी
व गजश्री भगानी नागनाथ यानी भेटीचे निश्चयाचें पत्र
ग्याना केले आहेत. त्यावरून साहेबाचें सेवेसी श्रुत होईल.
छ १७ गेर्जी येथून कृच करून वेलिजाहलीस मुकामास
जावे. तेथून मजल दर मजल जाऊन निश्चयाप्रमाणें पोहो-
चावे यमी योजना केली आहे. जाताना सेनासाहेब सडे-
स्वारीनसी श्रीजेजुरीस जाऊन देवदर्शन करून येणार व
येथे मुद्रक कटव्याचा आद्याप वैरण जाली नाही. जिकडी
कही जाती तिकडून गुडच भरून आणितात. छ. १६
गेर्जी दोप्रहगनतर सेनासाहेब व राजश्री गुज्यावा गुजर व
राजश्री जानराव येरावत व राजश्री पाडुरग गणेश व बराबर
मानकरी लोक येसे पेटगात गजश्री जिजाजी नाईक लवू
याचे येथे गेले. येक घटका वसून त्यान सेनासाहेब व
गुज्यावा यास सेलेपागोटे व पैठणी दिले. पानदान आतर-
दान करून तेथून राजश्री जनोवा नाईक हिंगे याचे येथे
गेले. त्यानी सेनासाहेब व गुज्यावा यास सेलेपागोटे पैठणी
दिले. पानदान आतरदान करून विडे घेऊन राजश्री
गमचद्र नाईक वानवले याचे येथे गेले. तेथे दोन तीन
घटका वसून कलवातनीचा नाच होऊन त्यानी सेनासाहेब
व गुज्यावा यास सेलेपागोटे पैठणी दिले. पानदान व
आतरदान करून विडे घेऊन उठोन श्रीमाहादेवाचे दर्शणास
गेले दर्शन घेऊन येक घटका रात्रीस डेन्यास आले. वर-
कड बारीक मोठे आर्य व भेटीचा निश्चय राजश्री सदा-
सिवपतदादा यानी लिहीले आहे, त्यावरून साहेबाचे
सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत व्हावे हे विजासि.

३२०

रु. नं. ९९ धी ता १६ मार्च १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १३३

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आशापारक मुखारजी योरपे कृतानेक विरूपणा ऐसी जे ॥ १७ रोबी भूच होऊन वेळीसहालीस गेले व स्नेहस चिन्हा दिव्या होत्या त्यांचे फड्डे करणे होते व येथे ऐवबाचा गुंताफता होता म्हणून सेनासाहेब व ज्ञानपच येरावंत व पोडुरग गणेश व माहागजीपत लखरी यैसे येथें मुकाम करून राहिले आणि लखरुकरावर सदासिक्पतगदा व म्हाली नागनाथ वगैरे गले आहेत याचा येथून ऐवबाचा गुंताफता उरकोन निजामात किंवा मानन्दीड किंवा गारगड येथपावतां लखरुगव आटपोन जातील सेवेसी गृत व्हावे हे विश्वासि

टीपः—माहीछ तीन पत्रे कृष्णाभी आवणी याची नागपुरच्या घातनीची आहेत

३२३

रु. नं. ९९ धी ता ६ मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १३२

पुरवणी साा इंडवत विरूपणा ऐसी जे ॥ २९ रबबी शुक्रवार तस्पाबबळ भी विगेराबचे देवजी वसंतपुत्रा मुक फडी दान तीन घटका दिवस राहतांना गंगाळ(निर) मळ मातुभी चिमाबाईसाहेब व गं(गाब)छनिरमळ कम-रूपपाद व भीमंत राबभी सेनापहावर व भीमंत राबभी स्वंगीजी मोसले यैसे जाऊन देवत्वपासी पडवे खाविलेच हात तेथं प्रथम दाहा धीस ब्राह्मणाचे पाये चिमाबाईनीं पुतळे (ब)रून सेनापहावर यांनी पाणी पावले कमलछा बाह यांनी पंफपाने धारा माझ(गा)वर घावला नंतर गंध खऊन कर्मांत पुण्यांचे हार घातले दुसरे ठिकाणी वरकड दोनप्पारवंत ब्राह्मणांची पुत्रा स्वंगीजी मोसले यांनी केसी नंतर गाईनगण्यचे पा(गं)त बंदून ठेविले त्यास पूजा होतच हातीं + + + ब्राह्मचारीभाषा कागानून तस्पाब(बल) + + + (आले)जे तिरुळे सेनापहावर गले नाब बाळाऊन नाबन गुरू आरम कर्मा तस्यांत गान घटका फगन घाहेर आले नंतर बापा घागांत गेले आणि सेनापहावर पाडकडे आले घाईपदेबांनीं त्यांचे हातीं पुढे गिरे त त्या

पागेच्या दरवास्यांनून ब्राह्मणावर टाकून गिरे आणि घाईसाहेब व सेनापहावर बाळ्यांत आले नंतर घक्कोबी मोसले व उपाचे दरवास्यांत उमे राहून ब्राह्मणस वडेगा सर्वत्रांस येक येक पैसा व पाण्याचे विडे क्नेन्हास पावले (क्नेन्हा)स न पावले ऐसे देऊन क्नेन्हाजी मोसले घागांत ज्ञऊन ब्राह्मणारी ना (घास) पाळ्यांत घेऊन आले याहा सारा पाहून दोन घटका बसत आपले मुकनास गले प्रथम दिवसाप्रमाणें दररोज छ ९ सानानपावेतो वसंतपुत्रा जाली छ मवकुपी येवे (पु)त्रा करून वेळोबी मोसले सकरतन्वा(स)गेले तथेहि वीस पंचवीस ब्राह्मणांचे पूजन करून दहेगा देऊन बाळ्यास आले व राजे बुन्हापतो यांचे कुंवर मधारील आगवरणा यास रकपिटीची व्यस्था होती त्याने बहुत भमी हाऊन छ ४ साथानी दोन प्रहर दिवसा नंतर त्या(स) देवभाशा जाली तेथें सेनापहावर गले + + दुसरे रोबी घक्कोबी मोसले व मत्तुदी मडळी यैसे ज्ञऊन दोन घटका बसत बुन्हापतो राजे घासी समाधानाचे दोळ्यां जोडून उठोन बाळ्यांत आले हे विश्वापना

३२४

रु. नं. ९९ धी ता ९ मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १३१

पुरवणी साा इंडवत विरूपणा ऐसी जे भीमंत राबभी सेनापहावेळुभा सेनापुरंवरचे बघभाडास येतात म्हणून घातमी आळी त्यावरून येथें घक्कोबी मोसले यांनी योजना करून + + + पाल्ल्यांची व हापीची डाऊ दाहा दाहा (को)ठावर पाण्यावेतो छ ४ साथानी कसविले तो से(ना) साईबांचे येग घडले नाही मास [ख]डीतच राहिले व सौ सिंगानाई मोहिते यास कांही दिवस समाधान घाटेत नाही न्वर येत होता सात मासाची गणेर म्हणून कांही ओगध देता नये उरखचें बल फार जाले म्हणून छ १२ साथानी पोटांतून गोळ पडल्या त्यामुळे फार भमी आहेत याो राबभी भीरदासजी आरप देत आहेत आराम बास्पावर [ख]डीण्यांत येइल त्यामुळे परत घाई(घा)देय व सेनापहावर व स्वंगीजी मोसले त्याहा धार दिव आदेत व छ १३ सा[यानी] सेनापुरंवर यांचे वाहाभाष जाले येो विषी आषाचा कयरापाचा ता सेनापहावर यांचे हाते कळ्य स्वंगीजी मोसले बबलन बसल हाते प्रथम पांभा ब्राह्मणांची पूजा करून त्यास येक येक घास व येक

येक ताच्या व दक्षेणा तीन तीन सो दिल्ले. नतर देव-घरचे ब्राह्मण उपाये व शास्त्री ऐसे चौदा ब्राह्मण बसले होते त्याचे पूजा करून चौदास चौदा धोत्र रसीमकाठी व चवदा चवृ व चौदा पचेपात्र व चौदा ताम्हणे व कठ्या सोण्याच्या चौदा पाच पाच तोल्याच्या व चौदा चौकडे आहतो [१] + + + व चौदा पैत्र येक तोल्याचे व से[ले] चौदा व शाल फरद चौदा आणि दोन दोन मोहरा दक्षणा देऊन प्रदक्षणा घालून सेनाबाहादर गाईची पूजा करावयास गेले. चौदा गाईची पूजा करून सुवर्णसिंगे सिंगात घालून खूर रुप्याचे पायास बाधून मोत्याचे लड + + + हाण होते ते सेपटास बाधून त्याच चौ(दा)जनास चौ[दा] दिल्या नंतर हजार पाचसे ब्राह्म[ण] होते त्यास दक्षेणा उत्तम मधम कनिष्ठ पाहून येक रुपयापासून (पै)या पावेतो दिल्ले भोजनास त्याचे सो(यरे) पितार व मानकरी लोक से-पनास (सांगि)तले होते. भोजन होऊन आकरा पित(रा)स आकरा धोत्र व आकरा सेले पागोटे (दि)ल्ले. हे विजापना

३२५

रु. न. ९६ श्री ता ११ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १३३

पुरवणी सा दडवत विजापना यैसी जे झिंगाबाई सेनाधुरधर याचे कण्या सोमाजी मोहिते याची स्त्री यास काही दिवस उवर येत होता. काही औषध करावे तर गरोदर म्हणून काही उपाये के(ला) नाही. तो उवर अधिकसा बलाकावला नी पोटातून गोला पडला त्याने बहु(त) श्रमी होऊन त्रिदोसावर घातले. त्यास उपाये काहीं चालेना व छ १३ रोजी पाच हजार सो दान केले परतु काहीं गुणास आले नाही. बहुत श्रमी होऊन छ १४ सावानी रविवारी सवा दोन प्रहर दिवस गेल्यानंतर देव-आजा जाली तेव्हा [घ] रान मोठा आकात जाला तो कोठवर त्याहावा नतर प्रहर दिवस राहाताना जो आहेव—पनाचा विधी करावयाचा तो करून पालखीत घालून पुढ तासे मोरफें + हाथीवर नववाड घालून वाजवीत + + + सेनाधुरधराजवल्व आग्न दिल्ले (बरा)बर सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले व मत्सुदी मडली ऐसे गेले होते जैसिंगराव मोहिते याणी पानी पाजले ईश्वरे मोठे वा[ई]ट केले. चिमाबाईस दुखात दुख जाले. हे विजापना.

३२६

रु. न. ९६ श्री ता. ९ मे १७८९
फा. न. १
पत्र नं. ११९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे दडवत विनति विजापना यैसी जे ताा छ १३ माहे सावान मा गोव कृष्णातीर नजिक कोटेश्वर येथील वर्तमान तो ताा छ १२ चे तारखेस पत्र लिहून पाठविली त्याजवरून सविस्तर कलले आसल. वानोडीचे मुकामाहून बापूसाहेबाचे कूच जाले ते कातरजचे घाटाने येऊन माा मारी मुकाम केले. घाट चहडता मोठी दिक्त लागली ते लिहीता पुरवत नाही. हराल्याचे घाटावर भवाणजी भोसले याची घोडी मेली बापूसाहेब पायेउतारा होऊन घाट चहडनेत समागमे येक पाडुरगपतदादा होतेत. वरकड मागाहून आलेत. कालचे उनाविक श्राध व बाबासाहेबाचे श्राद्ध उगविले दाहा ब्राह्मनास चवदा चवदा रुपये दक्षना दिल्ले. आजचे आविक श्राध आहे ते उगवल दक्षेना वगैरे काये जे देतील ते पुढे लिहीन्यात येईल. बाबुराव वैद्य व कासिराव वैद्य + + + बाबा पुत्र यैसे त्रिवर्ग येऊन बापूसाहेबासी येऊन भेटलेत येक मोहर नजर केली. दुसरे सिधभट ठकार याचे चिरजिवानी कारकुनाबरोबर केले व फनस वगैरे पाठविले. सारास स्वारीचा गळाठा मोठा जाला समागमे सभू घोडा व वेसरा घोडा व तुरकती यैसे निभून आलेत व येक मोतादार समागमे आला. त्याजला पागोट व ताडपत्री पासोडी यैसे इनाम दिल्ले व मुदबाखातील दोन रोड्या नित्यच्या करून दिल्या कलावे छ १२ तारखेचे पत्र त्याजवरून कलेल. हे विजापना.

३२७

रु. न. ९६ श्री ता १० मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. ११२ ते ११४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे दडवत विजापना यैसीजे ताा छ १४ माहे सावान रोज रविवार माा मौजे गोव कृष्णातीर साहेबाचे कृपावलोकनें करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित आसे ताा छ १३ सावान रोज सेनवारी प्राथःकालचें पत्र खाना केले त्याजवरून व्यानात आले आसल. तदनंतर गंगेत श्रीमत

सेनावाहेब्रमुष्मांनी गंगेत (स्नान) करून देवपुत्रा करीत होतत वितस्पात सातान्याहून वेन्मूर्ति राक्षसी सिष्पम ठकार यांचे पुत्र यो नारायण वीक्षित मेटीस आलेत दोन पटका वसले भीमतांनी त्याहासी म्गवायं वतन देवामुखी माहत्मांनी आहे येविर्वाचे घोळने फळे की, दुग्दी माहत्मांचे उपाय्य आहेत, याचा आमिमान आसावा येस बोळून वीक्षितांनी उतर कळे की, या गादीचा उद्योग करवा आम्हास उचित आहे येसे परसपरे बोळने करून पुढें भाषाचा उद्योग होता म्हणून सत्तरीच विडे देऊन निरोप लिखा साहिक्राठी त्याहाकडून फलवत्त दुघीचे खाह वेन्त्यात घाळून ब्राह्म नाथोर पाठविले होते ते भीमतांनी देवपरंत दाम्बल फेलेस दुसरे भाषाचा मजबूर तो चांगळ येपापचवीन उगविल्य समागमे उपाया बगैरे ब्राह्मन होते चवथा ब्राह्मनास येक येक फड घाडीचा व येक येक बोधबोडा येक गळ चवकडा व येनेच प्रा ल पवित्र व चव पंचवात्र व येक येक मोहर दहेना व दहागनाचे पंचावन को गोपान येकडे दाहा दर गोपान पांच को प्रा छाडे पांचसे को दिन्हेत व मन्त्रा पितर दाहा यांची चांगले कोदनास परमात्र व बोधबोडे व पैठनी सेले मुंडले येसे दिन्हेत बहुत चांगळ विधिपूर्वक भाषाचे कर्मे तिसरा प्रहरपावेतो उगऊन नंतर भीमतांनी भाळने केळी यापर राबभी बाजुराव येस व त्याचा धंधू व पुत्र येसे सरकाये उरिअस आलं बोळने फळे की, घडील मुग्हापासी होतेत आम्हीहि काही दिपस होतो आताहि हेत आहे की, धंधू व पुत्रास आपनासंगिते यावे येसा हेत आहे यंश म्हनोन भीमतांचे हातास हाता निरे भीमतांनी हातास हात घऊन उतर कळे की, बरे आहे. हे पुरवीपामून आमचेच आहेत येसे परसपरे बोळने होऊन साहिक्राची संध्या गंगेत उगऊन विन्हाडास गलेस तो त्रिवनाथ जेसी सातान्याहून मुखस घऊन मरिस गे प्रहर आलेत साहिक्रास पावेता राहून मामती सातान्यास गेलेस तो येरहोजी मोहिते हेदि दापा मुखस घऊन प्रायःकाळीच मेटीस आलेत दोन पटका वगून गातीत गथेत मागाहून भीमतांनी आपला प्रहस पाऊन अवासास सांगितले हाने त नाप मूल व आनन व आंगिक ठाय मले मानस येमे भाळनास आलेस दुसरे राजा स्वारीचा हेत आहे की, धोम व मामलेधरायें म्गनास बाप येसा हेत आहे म्हणून या भवानी नामनाप व सगलिय गम याहास पत्र लिहिहीत

तेपोन उतर आल्यासारिलें बनार परतु हेत बहुत करून आहे किराक कामाकावाचे गुते आहेत या अर्पी दोन खानम्या तिकडे केल्यात दुसरे आज प्रायःकाळी भीमत मुखमार्जन करून वसले जवळ रो पाहुंरंग गणेश व ज्ञान राव येसावत हे उमयेतां होतत त्याहासी विचारना होत होती की, पूर्वी पुरंगराव स्वारी आळी होती तेव्हा नेनो छीचा बाग रो नानांनी बहुत चांगळ केळ परंतु तयार जळ नोहता आता तयार जाळ असल तरी बहुत रूपास आज आसल जानराव येसवंत याणी उतर कळे की, मी त्या स्वारीसमे होतो येसे परसपरे बोळत होतत दमाची व देवाची फार तारीफ होत होती ते लिहिता पुरवत नाही त्यावर म्या विनंति केली की, आपली स्वारी नेनोछीस जानार आहे की कय ! भीमतांनी आझ केळी की, हे तू काये विस्मयतोस आमचे चित्तस येईल तें कर जावयाचे आसले तर जाऊं अथवा न जाऊं. आमचे फरव आहे येसे दोन तीन वेळ मोठ आनदाने बोस लेत म्या विनंति केली की, आजले तो परच आहे परंतु म्याहि विनंति केलीच पाहिजे नाहीतरी घडू येऊ पाहातो म्हणोन विनंति करणेच प्राप्त आहे काठेरि खासा आरी चालिली तरी वेलेस विनंति करावी की, स्वारी कोठ जाते येची विनंति केलीच नेनोछीस जानार येसा निब्रय आहे कळाय आरीचा आजचा मुा। कृष्णातीरचा आहे त्रिपरा तीर्षी क्रमावी याआर्पी आज मुकाम येयलच करून उदरक कूच करून धोम व मांमलेधराचे दर्शनास जावे मुनसी व यो सदासिब राम याहास पत्रे गल्लीत स्थाने उतर न येता आरी कूच करून बनार. पुनम्याचे मुकाम जेबरावर आहे ते तेथेंच राहाऊन सडे मात्र जानार, येसे आहे रो परसराम बाजुराव मुकमदार पांडेयाहीहून भीमतांचे मेटीस आलेत ते येयच आहेत विनंति केली की, घर जवळ आहे, तयवर चढावे सेनागाहेराणी सांगितले की, पुढें आयक्य पाहून सांगू सेवेसी मुत होये हे विशासी

३२८

र. नं ९६

अ. १०

ता १० मे १८८९

का नं १

पत्र नं ११५

साहेबाचे संवेसी विशासना यसी ज ता छ १४ सप्तान या रविवार म्या गाब कृष्णातीर. आपले कृपायजनने

येथास्थित आसो. येथील वर्तमान तरी काल छ १३ सात्रानीस श्रीमत सेनासाहेबसुभा याचे येथील श्राधाचा गुंता उगविला समागमे ब्राह्मण उपाच्य वगैरे होतेत. चवदा ब्राह्मणास चवदा शालीचे फर्ट व पिटा(टिडा ?) ची जोडी व चवदा चवकडे व येणेचप्राने दळ पवित्र व चवूपचपात्र व येक येक मोहर दधना दिल्ली व दगदानांच पचावन सो व गोदान येक दाहा दर पाच सो प्राणे साडे पाचसे रुपये दिलेहें व मन्हाटे पितर दाहा यासी चागले भोजनास पकवान व दाहा धोत्र जोड्या व दाहा सेले पागोट पैठणी. तिसरा प्रहर पावेतो गुता चागला विधि-पूर्वक उगविला. गो नागयेन दीक्षित सातारकर व बाबुराव वैद्य व त्याचा बंधु व पुत्र येसे त्रिवर्ग व विस्वनाथ जोसी व परसगम बाबुराव मुजमदार व व्यन्होजी मोहिते येरा भेटीस आलेत. तीर्थी त्रीगत्र क्रमावी येदर्थी आजचा मुकाम कृष्णातीरचा आहे. उदरक सडे स्वारी कूच करून धोम व माभलेश्वर जानार आहे बहुत काये लिहीणे हे विजापना सेवेसी मल्हारजी वरपे दटवत विजापना येसीजे. हें पत्र गोविदा जासुदानी लिहीलें यावरून कलेल. म्याहि आपना ल्याहावे तरी आटचनीमुलें लिहीने जालें नार्हा हे पत्र म्याच लिहीले असे. गोविदा व नामाजी येसे मजपासी आहेत बुनग्याचा मुकाम आज जेवरचा आहे कलावे हे विजापना ता म्या प्रथक ल्याहावे तरी मजकूर येकच आहे. तेथे दुसरे काये ल्याहावयाचे आहे. हे विनति

३२९

रु. न ९६ श्री ता १२ मे १७८९
फा न १
पत्र न. १४९

साहेबाचे शेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे. कृतानेक विजापना येसी जे. साहेबाचे कृपाआवलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. मु॥ धूम ऐशीयास साहेबाकडे छ १४ माहे श्रावण रविवारी पत्र सव्याकाळीं येक घटका दिवस राहाताना गव्याचे [गोव्याचे]-मुकामीहून सेवसी पाठविली ते प्रविष्ट जाहाली आसतील त्यानंतर ते दिवसी सव्याकाळीं राजश्री वेंकोजी मोहिते गोव्यात आपले वाडियात घेऊन गेले श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा यासी पैठणी सेला व तिवटे व महमुदी व किमखाव ऐसी वस्त्रे दिल्ली व समागमे पाडुरग गणेश व जानराव येरावत व

येरावतगव भवानीगकर होते. त्यासी सेला तिवट जालन्याची त्रिवर्गास दिल्ली. तेथून उठोन निंब कृष्णातीर दक्षेनतीर येथे राजश्री बाबुराव केशव याचे वाडियात वेदगाखसपन्न नारायेण दीक्षित याचे त्रिन्हाड होते तेथे जाऊन त्यासी खटाऊ प्रकरणीं वोलणे होऊन त्याणी पैठणी सेला तिवट व जामेवार व किमखाव ऐसी चार दिल्ली. मागती भेटीचा योग धडावा ऐसे बोलून उठले. माहुलीस आल्यावर भेटीस यावे येसे बोलून तीन घटका रात्रीस तेथून आपले डेरियास आले. त्यानंतर रा बाबुराव वैद्य व त्याचे बंधू व पुत्र या त्रिवर्गास वस्त्रे देऊन निरोप दिल्ली बाबुराव यासी साडेतीन वस्त्रे व सेला पागुटी उभयेतास दिल्ली. उपगतिक राजश्री रणसिंग मोहिते व विस्वनाथ जोसी व वैजनाथ सुकल यासी सातारियास घरास जावयासी निरोप दिल्ली मग रात्रीस फराळ करून आपणाकडून आनानसे तीन व पत्र साडणीस्वारा-बगेवर आले त्याची उतरे खास दस्तुरें आपणाकडे रवाना केले ते सेवेसी पोहचले असतील. मग आडीच प्रहर रात्रीस निद्रा केली त्यास दोन घटका रात्रीस उठोन मुखमार्जन करून कूच करविले. मुकाम धुमेचा करविला आणि स्नान देवपुजा करून प्रहर दिवसानी स्वार जाले ते वाईचे वाटेणे आले. त्यास राजश्री अनंदगवदादा रास्ते याणी कारकून आढकोसावर पाठविला की, घर आपले आहे मुकाम येथेच करावा आणि तुमची आमची भेट व्हावी. त्यासी उतर केलें की, दादास गणपतीच्या देवळास घेऊन यावे. तेथेच आमची भेटी होईल. आज सोमवार आहे धुमास बुनगे गेल असे. तिकडून येतेसमई येथेच येऊन मुकाम करू घर आपले आहे, म्हणोन सागून मज त्या कारकुना (समाग)मे व आणिक कारकून देऊन दादाकडे पाठविले. मग दादा व गगाधरराव व त्याचे पुत्र व जिवना राज्याचे पुत्र ऐसे येऊन गणपतीचे देवळाचे उतरेस माहादेवाचे देवळीं भेटी जाहाल्या. क्षणभर बसून तिकडून येतेसमई मुकाम करीन ऐसें बोलून उठले मार्गी नेनोली (मेणोली) यासी येऊन वाड्याचे पुढून मार्गानी आले राजश्री नानाचा वाडा या वाडियात पुरधरचे साली येऊन भोजन करून गेले होतो मग श्री विष्णूचे व माहादेवाचे दर्शन घेऊन येक घटका बसून देवळे पाहून जवळ त्रिवर्ग व मानापा घाटगे व लोक होते. त्याणी व सेनासाहेबांनी तारीफ केली की, नानाचे जें करणें तें बहुत समजोन करावयाची तारीफ हेच आहे ते वेलेस माहादाजीपत आले. त्यास आसोच होते. त्यासी बोलले

फी, आम्ही ठिकठून येताना येथे फरळ करून बाळ
म्मा माहाजीपंत यांनी संस्थापकी धुमच्या मुकामी येऊ-
पुढे व फनसे रीन व बागी पाविली पत्र चोंगली
होती व खाद्यांनी पाहून सगळीं फरविली आब रात्रीस
सोमयाची देवाची पुढा थमिसेक निवेद करून रात्रीस
राहून मंगळवारी रान करून माहादेवस्वरास स्वार होऊन
गळे सेवसी भुत होथो हे विशयि छ १६ शाधान रोब
मंगळवार दान प्रार दिवस

३३०

र. नं ९९ धी ता १० मे १८८९
का नं १
प न १०३

साहेबांचे शेवटी आशाघारक मन्हारजी वरपे विज्ञापना
घेतां जे दाखवून वर्तमान साहेबांचे कृपावलेकणे येथारस्थित
आसे विशय छ २० राब मन्वार स्वार पन्ना राब मुकाम
देऊन प्रायकारी बाईच मुकामीहून मेळमानीचे वर्तमान
व कुचाचे वर्तमान लिहून पाठविले तें शेवटी भुत जालें
आसल यानंतर प्रायकारी गे पन्ना रात्रीस उठून सेना
साहेबसुभे यांनी भाग देवपुढा करून बुनगां पुढें देवरास
विना केले माग त्यासी स्यारी सेनासाहेबसुभे यांनी
कृणोबरी भन करून मांड्यालाळे बैसलेत तो राबभी
आनंदराव छथिभनराव व गंगाधरराव रास्ते एकत्र हाऊन
पोड्या पाहिल्या पाहून स्वार पांच पाडिया आणून नवा
बाडा सयें गंगाधरराव घऊन आले त्या बाडियात सेना
साहेबसुभे घऊन वसले हात पोड्या करून पाहिल्या तो
एवढी बाई सेनासाहेब सुभे सयें मर्सीस न आली छथी
मनरावपेई पाड्या अगोपर पाहिल्या होत्या त्यांबरेपीं न
दिषस्य याहररिता फिन्न दिषस्य पियागस्थानीयांत
जाऊन ईएले रास्ते मागनिले यांनी फरळ्यास आगिले
तयां सेनासाहेबसुभे व मानापा पांगे घगेरे स्वार पांच
पात्र देखिली सेनासाहेबसुभे यांनी तां बाई मगिलेच नाही
सफी पत्र चारक पैमेमार मछिने पानगान आतरधान
घऊन घावचे पन्नास स्वार जाले रात्रीयांसी सेनासाहेब
सुभे यांनी यन्त्र दिषली नाहीत मुसाममन्त्रुरास यताना
सिरगांधचे घागांत पुरता फरळ सधमन्नी फस्य स्वार
पन्ना पियम राहतांना मुसाम मन्त्रुरास आले तसेच पान
पुढें वेगळे पाटी मिंगर पाग पाहिली नागपुरीहून टांरपी

पत्रे आलीं ते घाचून पाहिलीं राबभी वेंकोची मोसले
यांनी लािआ आहे कीं, सौमाम्यवती सिंगाबाई मोहितीस
स्वर नव दाहा निवस यत असतो आवयभन उपयेहि
करितात मुकामास आलीयावरी देवीचे दर्शन घंतलें
नाहीं ननोलीचे बागांतून दोन फनश सेनासाहेबसुभे यांनी
स्वापे बोलाविली तेव्हां राबभी माहादाजीपतआनाकडेस
जासून पाठऊन मालिबाहारीं बोलाविली ते आलीयावरी
गुजरविली मेळमानीचे दिषलीं खाल्ळी होती तैसीच त्या
जातीची बोलाविली रा छ २१ रोब रविवार दीड प्रार
निवस सेवेसी भुत होथो हे विशयि

३३१

र. नं ९९ धी ता १९ मे १८८९
का नं १
प न १८८

साहेबांचे शेवटी आशाघारक मन्हारजी वरपे इतानेक
दंडक विज्ञापना ऐसीजे ता छ २३ माहे शाबान रोब
मंगळवार गुा देऊन येथें साहेबांचे कृपावलेकणे करून
सेकधनें वर्तमान येथारस्थित असे विरोप बाईहून रास्ती
यांचा निरोप वेऊन देऊरास मुकामास जास्यकर सविस्तर
वर्तमान सेवसी लिहीण्यांत आलेच आहे. रविवारी दोन
प्रारनंतर भीमत राबभी सेनासाहेबसुभा देऊरांत बेरीयां
तून भीमुचार्चें र्णन घेऊन देउरा+ बेदमूर्ति राबभी
येराभन दीक्षित उपावे सयें बरीं मोक्नास गेले कचकर
दाहा वीस आठामी मोक्न करून बेरियाच माले मोक्नास
उरीर पत्र करितात आढीव सया दोन प्रार दिवस
खगसात नित्यशा एतेच आहे बेरियाच वेऊन निद्रा दोन
पन्ना करून उठले आणि राबभी पांडुरंगपंत यांसी ताफिद
फली की, शाहून छेकंची हबरी पेणे हुमची हबरी
निराळी येऊ था आणि आपले करकून पाठऊन दाखव्य
आगवितो देसा नम करून खासगीचे निराळे करकून
पाठऊन हबरीया आगविष्या आहेत धडीच्या व खासगीच्या
करकुनांचे हबरीची रुझात जाळी नाही पुढे हुनगां वगेरे
करगना व बरीपन्ना वाट खऊन आगम सजे राहामार.
सामयाची व मंगळवारी दिवस चोंगल्या नाही शुषवरी
समागमें फनस घावें याचा निषय उरएऊन देऊ एते
यास्ते येरादाखसंपष राबभी नारायेम दीक्षित बेरियाच
आले होत स सेनासाहेबसुभा यांसी पद्दत ताहेने भाग्य

करीत की, उदर्क सोमवारा माहूलीस येऊन कुणास्नान करून राज्याचे नमाधीचे दर्शन घेऊन माहागाथास यावे. तेथे वेदग्रान्तमपन राजा श्री सदाशिवभट्ट दीक्षित वाजपेययाजी याची भेटी घ्यावी आणि सोमवाराचे भोजन तेथे करावे. गदाव प्रकरणी बोलणे उगऊन यावे. एने बोलल्यावर इकडून उतर जाले की, सोमवारी वधूत मगळवारच्या भट्टा आहेत. जेवावयाचा आग्रह आपण करू नये. मी माहूलीस न्नानान येऊन समाधीचे दर्शन घेईन. तुम्ही म्हणाल की, वाईत आपले भोजन जाले तरी तेथे आपले मपाकी पांड पाठऊन भोजन केले. गदाऊ प्रकरणी आम्ही सोयरे. उगेच कोणे आधागून बोलवा. वतनममधी कागद व त्याच्या नकला आणून दाखवाल तेव्हा आमचे आनभवास येईल. इतके म्हणोन त्याम निरोप दिल्या. ते देऊनगत सरकारवाडीयात जाऊन राहिले. रोज सोमवारी प्रातःकाळापासून दोन प्रहरपावतो बघी चालवावयाचा बन्दोबस्त करविला. कैलासवासी आपासाहेवी तोफेचे गोळे दाहा वाग हजार व दारूचे बुधले येथे ठेविले होते. ते न्यावयाची तजवीज होत आहे त्यापैकी जे जातील ते जातील. राहातील ते मागाहून लिहीण्यात येईल. तिसरे प्रहरी देवीचे दर्शन घेऊन गोले समक्ष पाहिले त्याजवर विठोबा व माहादेवाचे दर्शन घेऊन शेरी व आग्रगई व धरन पाहून सव्याकाळी डेरियास आले. सार्हाकाळी सोमवाराचे स्नान केले सभू भाग्यी याममागमे पुण्यास पत्रे पाठविली होती त्यापैकी याचे कारभारीयाची उतरे घेऊन गोसावी-मजकूर दीड प्रहर दिवसा येथे आला पत्रे वाचून स्तब्ध राहिले. आज मगळवारी सव्याकाळी देवीचा गोवळ आहे. जाला मजकूर सेवसी लिहीला आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विजाति. छ मजकूर रोज मगळवार प्रातःकाळ.

३३२

रु न. ९६ श्री ता १९ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १९०

पुरवणी साहेबाचे शेवसी वेदमूर्ति राजश्री नारायेणभट्टजी वावा दीक्षित याजकडे राजश्री भगवतराव गोपाल याचे चिरजिव पाठविले होते. ते भेटीस रात्रीस घेऊन आले भेट सा घटिका रात्रीस जाहाली. गावात सरकारवाडियात राहिले आहेत. हेहि वाटेनें मजल चालून आले याजरिता २५

बोलने जाहाले नाही. उदर्क[क] बोलने होईल म्हणोन विद्या केले. वो येगभट्टजी उपाध्ये याचे येथे खाशास मेजवानी आहे. समागमे दाहावीस भले माणोस जातील. पुढे दिनचर्याचे वर्तमान होईल ते लिहीण्यात येईल. सेवेसी श्रुत होये हे विजाति.

३३३

रु न. ९६ श्री ता २० मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १७७

साहेबाचे शेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दंडवत् विजापना ऐसीजे. ता छ २४ माहे गानान रोज बुधवार सुा देऊर येथे साहेबाचे कृपेआवलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथेस्थित असे. यानंतर मगळवारी प्रातःकाळी पत्र पाठविले तं सेवसी दाखल होऊन दिनचर्याचा मजकूर श्रवणात आलाच असेल त्याजवर श्रीमत सेनासाहेबसुभे मगळवारी प्रातःकाळी मुखमार्जन करून स्नान करून देवपूजा केली आणि गावात जाऊन श्रीमुधाई देवीचे दर्शन घेतले. गोंधळाचे साहित्य रात्रीसच करविले होते. त्यास आज उपाधियापासून देवीची माहापूजा करविली देवीस पैठणी पातळ जरीपदराचे व जरीवढणी व पैठणी चोलखण ऐसे चडविले. पूजा साग करून निवेद समर्पन करून आपण देवीपासी बसले होते ते बाहेर आले. तोफेचे गोळे तेथेच सन्निधच होते. त्याची तजवीज समागमे घेऊन जाययाची होती. त्याप्रो तमाम फौजेंत हती व उट व बैल व छरुडे याची हारगण करून गोळे वाटून दिले. आकरा हजारपैकी च्यार हजार गोळे तेथे राहिले. त्याचेहि तजवीज भाडे वगैरे करून नेतील. तजवीज न जाली तरी येथेच राहातील. खेरीज दारूचे बुधले ४२ वेतालीस आहेत. त्यासहि बैल येकवीस करून नेतात आणि सिसेयाच्या बुधूकीच्या गोळ्या आहेत ते दारूच्या बैलावर घालून नेणार याची तजवीज करावयासी दीड प्रहर दिवस आला तो साहेबाकडून साडणीस्वार पत्रे व पेटारी मेवेजात घेऊन आला पत्र वाचून पाहिले आणि पेटारी तैसीच जासुदाचे हवाली करून आमामनत ठेविली. इतकीयात नागपुराहून डाकेबरावर श्रीमत सेनाबाहादर व राजश्री व्यंकोजी भोसले यांची पत्रे आली की, सौभाग्यवती छुगाबाई मोहिती यासी ज्वर येत होता औशद उपाये करीत असता पोटसी होती त्यात वाधा होऊन

गमयात जाय तेणेकरून बहुत अमी होऊन प्रसूतवाई
आहाय आहे. हाय याचे ऐसी मुक्कली आहे म्हणोन
उभयेताने लिहीले आहे ते पत्रें वाचतांच मर्जी सिध
होऊन बेरियास आले प्यार घटक रात्र पावेतो मोहन
देखीलहि न केले मर्जी बहुत बिकच राहिली रात्रीस
मोहन से पनास छेक गोंबळाचे पंकीस मोहन करून
प्रहर रात्र आहाल्यान नंतर बेपीस गेले छेगानाई कधी
आयम होऊन पत्र येतपावो नित स्वस्त नाही ऐसा
बारवार प्रस्ताव करितत भीमाहजलेभरात सकल्य केळ
हाता त्यामा सिरफेंच व पैठणी सेला तिबट तेथील तीर्थ
उपाधीमाचे ह्वादी करून देवास पाठविलें असे आब
बुधवारि येकादसीस माहूलीस आहार. आज विश्वनाथ जोसी
व मिसर इदि सातारीमाहून येथें आलेव फौजेची हजरी
वाडी ते आजीब हजर कस्ये पणामुपा आहेत छ मन्कूर
रात्र बुधवार प्रात कळ सेवसी सु[त] होये हे विस्तित

३३४

र. नं ९६ धी ता १२ मे १७८९
का. नं १
पत्र नं १७१

साहेबाचे शयरी

आराधारक मखारजी बरपे कृतानेक दंडवत् विज्ञापना
ऐसी जे, ता छ १६ माहे धावान मुग वेऊर येथे साहे
बाचे कृपाभाषणेने करून सेवनाचे वर्तमान येथारिमत
अने विगेय छ २४ रोब बुधवारि भीमत सेनासाहेबसुभा
यांची स्वारी माहूलीस गलीयाचे बतमान संकलीत सेवसी
लिहीण्यांत आण्य आहे. त्यास माहूलीहून महागाबास
येन्नास संपन्न राजभी घाळगियम ठकार दीक्षित वाकपी
पाजी यांचे सयें नणें हाऊन प्रथमता उभयेपची सिधत्तारि
पाची घाली आहोती त्यादवर मगाऊ प्रदरपी राजभी
मानसिगयव मोहित व या पांडुरंगपंत व येदवतगय व
खानराय येधवत व नागयेग दीक्षित ऐसे धन्य बाल्यात्वा
अर्थ की संनागादेभसुभा यांची लखी उतर कलें की,
राययाविही तुम्हास राजभी घाळगीपंजनाना यांणी पत्र
लिही आहे तरी मगाऊनरमी जा बरोयस्त करून
राबपाचा ता करून देतील येविही कालपत्र यतनधमपी
अवतीन त्याम्हा नरणा येऊन बाल्यायसी काणी गेले
पारिने मांडरिता येविही घाली साहा धनका हाऊन

निम्नये उदरव्य की, नागयेग दीक्षित यांची सत्वर जेम्हीचे
मुक्कामी कगदपत्र घेऊन पाठऊन यावे तेथे येकडान
मुक्काम आहे, ऐसें धोळीं होऊन फरळ करवयाचा आग्रह
दीक्षितांनी केळ परत यांणी मूटले की, येकदसीस संध्या
काळीं येवपुजा कंसासेरीब फरळ करीत नाही जे असेल
तें समागमें यावे त्याबवर दीक्षितांनी येथे व कपरी व केले
व फिकले अथि व फयस ऐसे देऊन बेरियास पाठविले
की, संध्याकाळीं येवपुजा आहलीयावर हाच फरळ करूं
मग यलें दिखी जेहानादी तिबट सेळ व महमुदी व
जिनबाप ऐसी चार सनगे दिखी समागमे मुतसदी
पांडुरंगपंत व येधवतगय पांडुरंगपंतचा पुत्र रघुपतराय व
खानराय सधवत यांची सेळ तिबटे प्रो दिखी मग तेथून
बैतापुरस विगनिबिसाचे घरास गेले राजभी रामराव
जिवासी व लक्ष्मणराव गोविंद विगनिबीस याणी अगत्य
स्वागत होऊन पानगम व अतरदाग गुलाम व जोकंस विजे
देऊन जाघास पैठणी तिबट सेळा व महमुदी बांबी व
जिनबाप ऐसी चार बलें दिखी समागमे मुतसदी
पांडुरंग गणेश व येधवतगय मवानीधर व रघुपतराय व
खानराय येधवत व कृष्णाजी विष्णु व बापू वैद्य व पैदाम
यांची दोन दोन बलें दिखी तेथून निघोन कृष्णा ठकर
तिपस खान करून घाळपाणी घेतले तेथून निघोन
घटक रात्री बेरीयांची दाखळ जाले बाबर रसतिन मोहिते
आले यांचा रामराव बाहळा (अपूण)

३३५

र. नं ९६ धी ता १२ मे १७८९
का. नं १
पत्र नं १७१

साहेबाचे शेवेसी आराधारक मखारजी बरपे कृतानेक
दंडवत् विज्ञापना ऐसी जे ता छ २७ माहे धावान मुक्काम
वेऊर येथे साहेबाचे कृपाफलनेने करून सेवनाचे वर्तमान
येथारिमत असे विस्तार भीमत राजभी सेनासाहेबसुभा
यांणी सडे होऊन पुनग गयेरे घरखाना कळ पुढें खाना
केल्याचें वर्तमान साहेबांस कळ छ २६ रोब बुधवारि
विनैति पत्र लिहीले आहे त्याबवरून श्रुत जाले आसेल.
येदगाससंपन्न राजभी नागयेग दीक्षित ठकार यांची मगाऊ
प्रदरपी साहेबांकडे येथून विग कस साहेबमी यलें देऊन
विग यलें समागमे राजभी मानसिगयव मोहिते व भगमंत

गोपाल यासी दिल्ले. आज त्रिवर्गांचे येथून कूच होऊन मुसाम केनज[ल]चा असे. राजश्री सोमाजी मोहिते याचे समाधानास्तव येथून राजश्री रघुपतराव पाडुगंग व विन्वनाथ जोसी यासी सातान्यास पाठविले होते. त्याणी त्याचे समाधान वहुना प्रकारे करून विन्वनाथ जोसी आपले घरास गहिले आणि रघुपतराव येथे आले. विन्वनाथ जोसी घरास गहिले आहेत ते आज येथे येणार आहेत. छ २५ रोज गुरुवारी विठल बलाल मुभेदार प्रातः वगड याणी हयमतजग प्रकर्णी पत्रे येथे सरकारात पाठविली होती. ती येथून पत्रे व खास दप्तर चिट्ठी येसी कारभारी याजकडे पाठविली आहेत. आनानस घऊन साडणीस्वार आत्त होता. त्याच उतर खास दप्तर घऊन पाठविले आहे. सेवेसी पोहोचेल रोज छ मजकूर गेज अनवार प्रथम प्रहर दिवस सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

३३६

र. न. ९६ श्री ता. २४ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १९१

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक डडवत् विज्ञापना ऐसी जे. ता. छ २८ माहे शावान सुा देऊर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथारिथत असे. यानंतर येथून धुनगे रवाना जाले व नारायेण दीक्षित व मानसिंग मोहिते व भगवत गोपाल साहेबाकडे रवाना केले. याचा मजकूर कालचे पत्री लिहीला आहे त्यावरून श्रवणात आलाच असेल. आज रोज रविवारी प्रातःकाळी मुखमार्जन करून सेना-साहेब सुभा खातगून पिराचे स्थळ. तेथें नवस गलफ करावयाचा आहे याजररिता येथून किती कोस पुसत होते. त्यास द्वारा कोस आहे चिमणगावावरून जावें लागते, ऐसे तहकीक करून आपण जावें ऐसा निश्चये ठहरला नाही. कदाचित जाणे जाल्यास सेवेसी लिहीण्यात येईल. महमदआली याजबराबर गलफ पाठवावा ऐसेहि आहे. माप्रत येथे काहीं काम नाही. रिकामपणी देऊर येथील पाटील पाडे कुलकर्णी जमा करून त्यास पुसत होते की, रामोसी येथे बतनदार असता गावात चोरिया जाहल्यात. येसाजी खडेराव व विठोवा सरकारचे कारकून याचे घरावर दरवडे घालून चीजवस्त नेली आहे, त्याची वाट काये ? ते चोरी कोण्हे भरून द्यावी, ऐसे पाटिलास पुसत होते.

तेव्हा पाटिलानी उतर केलें की, ज्याची चोरी जाली असेल त्याने वाजवी सागावे त्या प्रो रामोशाचा दनाम जप्त करून चोरी भरून द्यावी आणि तुम्ही पाटिलानी आपला जिमा करून द्यावा की, पुन्हा गावात चोरी होऊ नये. येसी ताकीद करून येथील बंदोबस्त करवितात. येविसी जो ऐकनार नाही त्यास नागपुरास वेऊन जावे. सारे पाटील मिलोन येऊ कारभारी करून ठेवावा. वरकडानी नागपुरास चलावे तेथून जो बंदोबस्त करणे ते करून देऊ. तेथील कामाकाजाचे गुते साहेब उगऊन देऊन कारभारीयासी निरोप देतील तेव्हा त्याचे पत्र येथे येईल कूच करून जेजूरीस यावे तेव्हा येथून कूच होऊन जेजूरीस येतील. आता सडे होऊन बसले आहेत. वरचेवरी कारभारीयासी डाकेबराबर पत्रे लेहून पाठवितात की, लवकर तेथील गुता उगऊन यावयाचे करावे. प्रजेन सन्निध आला आहे ऐसे येथे बोलत असतात. तिकडील सधान राखून वाट पाहात आहेत. खर्चाचाहि लोकाचा गळाटा जाला आहे. जो पोटासाठी जिर्कीर करतो त्यास पुढे जावयाविसी निरोप देतात. धारन तीन साडेतीन पायेली जोरी बाजरीची धारन आहे. येथेहि सरकारात कधी जागा होतो कधी निमचदी होती. कारण की, येथे कोण्ही साऊ सावकार बराबर नाही याजररिता कूच लवकर होण्याविसी वहुत उतावळी करितात. उपाये नाही. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति रोज रविवार छ मजकूर दोन प्रहर दिवस

३३७

र. न. ९६ श्री ता. २५ मे १७८९
फा. न. १
पत्र नं. १७४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसी जे. ता. छ २९ माहे शावान सुा देऊर येथे साहेबाचे कृपाकटाक्षेकरून सेवकाचें वर्तमान येथारिथत असे विशेष. येथील वर्तमान छ २८ रोज रविवारी दोन प्रहर दिवसाची पत्राची रवानगी साहेबाकडे केली आहे सेवेसी श्रुत जालें असेल. त्याउपरात छ मजकुरी साई-काली श्रीमत् राजश्री सेनासाहेबसुभा सेरीचे बागात गेले तेथे घोडी फिरली. त्याजउपरी तेच समई येथून पत्राची रवानगी राजश्री भवानीपत मुनसी व माहादाजी बलाल याजकडे केली, त्यानंतर आपले डेरियास आले. छ २९

रोब सोमवारी प्रातः काळीं मुन्यमाजून करून चवरागावर झाले तेवमरे मुनसाजी व माहागाडी झाले व बुधापा चिन्निवीस यांची पत्र लेहून सांडणीस्यार खाना केला तो साहा घन्या निवस आला त्याच पुण्याहून सांडणीस्यार पत्र घडून आला ते आवळोवून करून वीड प्रहर दिवस चरता स्नान देवपुजा करून पुन्हा डेरीयासी येऊन वसले सांडणीस्यार पत्रे घेऊन आला त्याची उत्तरे लेखील कारमारी यांची गेन प्रहर दिवसा येथून दोन सांडण्या पाठविल्या उपरांत साकरपाणी घटले येथून हुनगे पुढे खाना केले त्यांबरोबर मस्त हाती खाना केला तो तेथून जाईना म्हणोन हुनम्यांत येसाजीपत पागेकडील यांचे पत्र आले आणि काल तेथे मारेत्वरान्कळ मुकाम हुनग्याचा केला त्यांचे उत्तर येथून पाठविले की, त्या स्यलवर मारेत्वर हाती ठेऊन पुढे हुम्मी हुनग वगैरे करखाना कुल दर मन्त्र घडून आणे हाती बहुत मजसुत बांधणे की, कोन्हास उपरांत न हाई आगही येताना हाती घडून येऊ. येथे उत्तर पाठविले नगपुराकडील पत्रे आज प्रहर निवसा आले तय लिहील की महिपतराय निमकर यांनी साहाग पुरावर हान्य करून ते स्थळ समीपकडून नेतले साहा पाणस मागस कन्मी झाली व वीस पचेवीस मागसे कामास आली येथ महिपतरयास आले जे स्थळ नेतले ते प्रांत दीन सध्याचे आहे मसी पत्र सांडणीस्यार घडून आला साहेबास श्रुत हाये हे विज्ञापित

३३८

द. नं. ९९ श्री वा २० मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १०८

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाधारक मन्हारजी वरपे कृतानेक विरूपणा येथी जे वा १ माहे रमशान येथे साहेबाचे कृपाग्रहासे करून सेवराचे वर्तमान यथारिधत असं विरोध काल छ २९ रोब सोमवारी दोन प्रहर दिवसाचे षष्ठमानाची पत्रांची खानगी साहेबांठे फली आहे त्यावरून अथम जाहाले असेल, त्यावर प्रहर साहेबांनी भीमंत राबभी सेना साहेबसुमा यांनी स्नान करून चयपूयेचे राहटीस गेले तेवमरे या विस्मनाय यांची सातारिवाहून आले भीमतांठी तेथेंच भेटले सा दिपग्यान जाले त्यासमर बायो आम्हुत माग आज त्यासमर राहटीस व कनाता वगैरे उड

समस्या तेव्हा भीमंत सेनासाहेबसुमा तेसेच देवपुयेचे राहटीहून बाबांत आले बायो पाच घन्का रात्रपयेंत मोठा सुखा उपरांत स्तब्ध झाले, तेव्हा भीमतांनी मोबन कले आस छ मसकुरी यो राबभी येथाम नावा उपाध्ये याणी भीमतांस व मुनस मंडर्नीस मोबनास सांगितले त्यास भीमतांनी स्नान देवपुजा करून दोन प्रहर दिवसा खासे व चार पाच भले छोक व पांडुरंग गणेश व येथयंत राब मयानीयांकर व जानगव येथयंत वगैरे करकून आ बास चौदा येसे भीमताबरोबर भीमुचाहेदेवीचे दर्शन करून उपावेबाबाचे येथें मानन करून मागती आपले डेरियास गेले सोफेचे गोळे बाकी राहिले हाते ते मताजी ज्ञासुदाबरोबर पुढें पाठविले साहेबास विदित झोवे रोब मंगळवारी साहा घन्का रात्रीस उडभी ज्ञासुद यांचे पत्र आले की, राबभी सग्राधिव रम यांची ज्वर आवभुत आला आहे यावरिता येथून माहादाजीपत लस्करि यांची याके बराबरकर प्रहर रात्रीस प्रथम प्रहरी पत्र लेहून खाना केले असे येथून साध्या पाठविल्या आहेत त्याची उत्तरे काही आली नाहीत देखकरे स्थलातीबदल बरोबर रमासी बरेड ठेविले असता त्याची वल्ली पळली त्याची जमीन तीन चाकर इनाम खात असता गांवांत चारी बाळी व दरबारे येक गेन बराबर पडले यावरिता त्या बरेडास पुण्याचे मुकामी चारीचे तहकातीबदल बोलाविले असता तो पत्रेन नांदगिरी व चदन येथील बरेडाकडे गेल आणि तेथे बरेड जमा करून आणिक गांवांवर चारीचा उपद्रव करमार म्हणोन पानसे यांची पत्र सत्यासमपंतस लिहिले आहे सा छ मन्कूर रोब बुधवार प्रातःकळ सेवेसी भुत हाये हे विज्ञापित

३३९

द. नं. ९९ श्री वा २० मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १०९

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाधारक मन्हारजी वरपे कृतानेक विरूपणा येथी जे वा २ माहे रमशान या देकर येथ साहेबांचे कृपा [व] खंडन करून संपयाचे यतमान येथारिधत असं विरोध काल छ १ रोब बुधवार प्रातःकाळी येथील षष्ठमानाची पत्रांची खानगी साहेबांठे फली त्यावरून श्रुत जाले असेल त्यावर स्नान देवपुजा करून मान भीमंत राबभी सेनासाहेबसुमा यांनी करून

दोन प्रहर दिवसा येथून पत्राची खानगी तेथे कारभारी याजकडे केली. उपरात निद्रा केली. त्याजवर तिसरे प्रहरिं सेरीचे वागात गेले. तेथे निगानावर गोल्या हाजारी वगैरे याजहातून लाविले व जातीने येकदर गोली चालविली व घोडी फेरविली. धरनाजवल भोई बोलाऊन मासे धरविले. साईकाल जाला. दोन घटका रात्रौ आपले डेरियास आले. उपरात प्रहर नव घटका रात्र जाली. तदोतरी निद्रा केली तो पुण्याहून कारभारी याचें पत्रे साडणीस्वार मागील पाच घटका रात्र राहाता घेऊन आला. तैसेच श्रीमत सेनासाहेब उठून पत्रे आवलोकन करून सऊचविधी सपादून मुखमार्जन करून स्नान देवपुजा केली. प्रहर दिवस आला. साडणीस्वार पत्रे घेऊन आला त्याची उतरें खास दस्तूर लेहून तेथील कारभारी याजकडे पाठविले आहेत × × × (राजश्री) (सदा)शिव राम यासीहि खास दस्तुरे पाठविले असे. त्यात मजकूर लिहीला आहे कीं, प्रतिनिधीकडील तालुकियात कहीच्या चिठ्या आम्हाकडील होत नाहीत. येथे आल्या दिवसापासून बैरन विकत घेण्यात आली. हरयेक फरमावीस देखील केली नाही, कदाचित हाजरी विगारीची बैलाची चिठी जाली असेल. ते बैलहि विगारीचे माघारे आलेत. येविसीची तहकिकाती जिल्ह्याचे फडनिवीसासच बोलाऊन पुसावे. ऐसे येविसीचे मजकुराचें सदाशिव राम याचें पत्र आलें होतें त्याचें उतर त्यास लिहीलें आहे. येका दो रोजात येथून कूच करून हलके मजलीने जेजूरीस येणार. विणीवाल्याचे स्वार वाटेचे पाणी पाहावयाकरिता पाठविले होते. परतु निश्चये नाही. निश्चये ठहरल्यावर सेवसी लिहीण्यात येईल. साहेबाचे व राजश्री कृष्णराव जोसी यांचीं पत्रें साडणीस्वार घेऊन आला आहे त्याचीहि उतरें देतो ऐसे म्हणतात. उतरें घेतली म्हणजे साडणीस्वार खाना करून देतो. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञाती. रोज गुरूवार दोन प्रहर दिवस

३४०

रु न. ९६ श्री ता. २९ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १७५

साहेबाचे सेवेसी

आजाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत् विजापना ऐसी जे. ताा छ ३ माहे रमजान मुा देऊन (देऊर)

येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून वर्तमान येथास्थित असे. यानतर येथील दिनचर्याचा मजकूर छ २ रोजचा लेहून सेवसी पाठविलाच आहे. त्याउपरी श्रीमत सेनासाहेबसुभा निजून तिसरे प्रहरिं उठल्यानतर साहेबा-कडून जासूदजोडीवरावर पत्रे आली ते निजून उठल्यावर गुजरलीं. वाचून पाहून नागपुराकडे श्रीमत मातुश्री बाईसाहेबास खास दस्तुरें पत्र शपतपूर्वक लिहीले की, होणार तें जालें. वारवार विगाबाईचा शोक करीत न जावे ऐसे पत्र लेहून डाकेवरोवर खाना केले. काल दोन प्रहरी राजश्री दुर्गाजी महाडीक याजकडे कर्ज पधरा हजार र्को होते त्याचा करार पहिले मातुश्री बाईसाहेबीं तगादा केला होता तेसमई विश्वनाथ जोसी व बाबुराव सुभेदार याचे विद्यमाने करार केला की, कैलासवासी आपासाहेब बढामी-कडून पुण्यास आल्यावर मी वाट करून निर्गत लाऊन देईन म्हणान दोबापाची शफत लेहून दिल्ली असता तो पुण्याचे मुकामी न आले. त्याजवरून हाली राा पाडुरग गणेश याचे नावें पत्र लेहून बाणदाराचा कारकून वासुदेवपत व बाणदार च्यार तगादियासी पाठविले होते. त्यास दुर्गेजी माहाडीक याणी तो भेटी घेतली नाही गावात आसता भेटी न घेतली त्याचे पुत्र व नारायेणजी मोहिते घरीं होते. त्याणीसुदा जावसाल न केला आणि पत्रे वाचून न पाहिले. आणि कारकुनास बसूहि न दिले. तेव्हा तो तैसा रात्रीस उपासी त्याचे दारीं राहून उठोन आला आणि या प्रो येऊन बोलला, याणीहि कारकून पाठविला. त्यास सांगितले की, सोयरे आहेत त्याजवळ रोज न घेणे. ऐसे असता त्याणी विचार न करिता कारकून काडून दिल्ली. त्याजवरून येथून गुलामआली चक याचे स्वार तयार करून पाठवीत होते तेव्हा म्या व विश्वनाथ जोसी याणी विनति केली की, तेथें स्वार पाठऊ नये त्याजवरून मज म्हणो लागले कीं, तूच जा. तेव्हा म्या उतर केले कीं, मी जाईन परतु आपल्यापासी कोणही नाही. आला जावसाल करावा लागतो. मग तेथे पत्र पाठवावयासी मज व विश्वनाथ जोसी यासी आज्ञा केली. त्याजवरून बाबूरावजीस आम्ही उभ-येतानी पत्रे लेहून आपले सरकारची जासूदजोडी पाठविली. कारण की, ते यासी माहीत आहेत इतला पुण्यास साहेबा-कडे द्यावा लागेल म्हणोन त्याचे पत्री लिहीले आहे. त्याचे उतर येईल तैसे लिहिण्यात येईल. येविसीची सविस्तर पत्रे राजश्री सदागिवपत गुणे व मुनसीजीस लिहीले आहे. तिकडून उतर येईल तैसे करतील सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाति. रोज शुक्रवार प्रात काल

३४१

रु. नं. ९६ श्री ता ३० मे १७८९
 फा. नं. १
 पत्र नं. ३६०

श्रीमंत साहेबांचे सेवेसी

आशाचारक महाराजी वरपे कृतानेक दंडवत विज्ञापना
 पेसीचे ता. छ. ४ माहे रमनान या। वेळर येथे साहेबांचे
 कृपाव्येकने करून सेवकाचे वर्तमान येथारिथत असे
 यानंतर येथील दिनचर्याचा मसकूर छ. १ ये।। मुक्यावरचे
 पत्र साहेबांचे सेवेसी पाठवण्यांत आले आहे त्यावरून
 मसकूर अथवांत आत्म असेल त्यानंतर या रमचंद्र
 नाईक वानवळे पंढरकर यांचा गुमास्ता त्यांची पत्रे करू
 प्रातः काळी घेऊन आत्म होता त्यांत मसकूर लिहिल्या होता
 की, तीयल्यानी हिंदुरत्यानांतून पांचा छालाच्या हुंभ्या
 मसकूर केव्या आहेत त्या हुंभ्यांची सरकर करून हुंभ्यावर
 भरपार करून यावी लागती यास्तव नविस पत्रेच तीर्थ
 रुपांची पाहवयाची पाठविथी आहेत यावरून या प्रसंगी
 आपगासी कोसली होतो व आपगासी आशा वेसी होती तो
 अथ मसकूरून घडत नाही म्हणोन माहादजीपंतारी उतर
 करू आणि जे चाकरी करवयाची ते पैठणीचे मुकामी
 कधी त्याचा येवज त्याऊन याचा आणि गंगयर्दस येवज
 त्यावरून आहे त्याची चाकरी करून येवज या प्रसंगी याचा
 ऐस गुमास्तीचने दाल्मे केले त्यावरून गंगयर्दची
 चाकरी आपासी गावाळ यासी दिस्वी आणि त्याचे पत्राचे
 उतर लिहिले की, आग्ही छक्कन नागपुरास आता तिकडे
 गलिपार गुमना येवज राहिला असेल तो त्याऊन वेळ
 ऐसे पत्र वेळून गुमास्ता मित्रा वेळ परत माहादजी
 पंतार त्यांगी या प्रसंगी कपूत करून हिसका मित्रा
 हंडी चिंतांत आणे परंतु उपाये नाही त्यावरून विश्वनाथ
 बाजी यांसी येथे की, पुढवत प्रा गुमचे वेतन करून
 मित्रा आहे त्या प्रा गुमचे च्यावू गुमही आपले कुटुंब
 दसर चारत्यावर नागपुरास घेऊन येणे ऐसं बोलल्यावर
 त बरस सातारियास गए फिरोन आगि सोमार्जी माहिजे
 पादरवार येणे ऐसं घावून मित्रा जेले त्यावरून बैरनाथ
 कुलाल यासी शालग्रामी म पंग नित्रा य ज्ञान रूपये
 देऊन त्यास मित्रा जेले त्या उपरोक्त पुण्याहून बार
 भारी यांची पत्रे व नागपुरची पत्रे लाऊ त्यावर आली तें
 घावून पाहिल्यावर पुण्याहून डाऊ लांदरुही पडती या
 भरिता गारपंड य मारिभारपंड डाऊ पठावपाची आशा

जेथी त्यावरून मित्रा करून उठल्यावर विश्वनाथ बाजी
 यांचे पत्राचे उतर सातारियाहून घावून यांचे आहेत की
 या दुर्गोनी माहादिक पुण्यास भीमतांफडे चाकरीस गेलेत
 येथे नाहीत सेनासाहेबसुभा यांचा तगादा आहे तरी
 त्यासी तिकडेच समजोन घ्याये ऐसे बोलयावे ते पत्र घावून
 पाहिल्यावर येथून कारभारीयांस य सदाशिव राम बाजी पत्र
 लेहून त्यांकडे तें पत्र पाठविलें आणि दुर्गोनी माहादिक
 यांसी तेथे तगादा करून येवज वसळ करणें ऐसं लिहिलें
 मग छत्रगुमराय व जयरामराय पाठकर कुटुंब घेऊन
 आले त्यांचे चांदनीखाली बाऊन वसले तेथे विजे घेऊन
 गांवांत देवीच्या दर्शनास गेले दर्शन घेऊन वेदमूर्ती येथ
 मग रीक्षित उपाये कुटुंब घेऊन नागपुरास घावयासी
 प्रस्थानी निघालेत तेथें गेले त्यासी बोलून त्यासमागन
 सिवसिंग हबारीचे पत्रवीस स्वात मार्गचे व चौकी पाहा
 रीयस दिव्हे त्याणी पैठणी सेळ तिषट व भीकळ दिव्हे
 मग नमस्कार करून डेरियास आले म्या साहेबांचे पत्राचें
 उतराचें पुढलें उतराक वेतो ऐसे बोलले उतर घेतल्यावर
 सेवेसी पाठवितो सेवेसी भुत होय हे विज्ञाति रोड मंगवार
 प्रातःकर

३४२

रु. नं. ९६ श्री ता ३१ मे १७८९
 फा. नं. १
 पत्र नं. १८०

साहेबांचे सेवेसी

आशाचारक महाराजी वरपे कृतानेक दंडवत विज्ञापना
 पेसीज ता. छ. ५ माहे रमनान या। वेळर येथे साहेबांचे
 कृपाव्येकने करून सेवकाचे वर्तमान येथारिथत असे
 यानंतर येथील दिनचर्याचें मसकूरचें पत्र घानवारी
 प्रातःकाळी सेवसी रवाना केले तें येऊन पोहचलें आता
 त्यावरून नागपुराहून डांकेचरार रमतंकी पाने आती
 त्यापत्री समर पाने रात्रभी मथानीपत गुनती (यात्रा) पाठऊन
 आपगाऊडे घावयाविथी त्यास लिहिले आहे
 उपरोक्त मोहनउतर मित्रा करून उठल्यावर प्यार धक्का
 पावणांनी अतीतूत केली मग महर रात्रपावता थोडा
 थोडा होता लष्कर गुनग यादे लाऊन सड राहिले आहे
 आत्रवर लष्करावर पाऊस पडल नव्हता काळ पाऊन
 पन्त्याने वरापी जाहली येथून सांजणीत्यावर कारभारी

याजकडे पाठविले आहेत. त्याची वाट पाहातात तेथून उल्लाडा जाहालीयाची पत्रे आली म्हणजे येथून कूच करावे आणि जेजूरीस येऊन दर मजल आपले प्रातात जावे हाच निजव्यास आहे कारभारी याजकडून साडणी यावयाची वाट पाहातात. आजहि दुर्गोजी माहाडकाकडील येवज वसूल करून घ्यावे म्हणोन कारभारी यासी लिहीले आहे. राम-टेकी लेहून पानाचा तलास तागोली याजकडे आम्ही करून सेभर पाने निघाली ते आणऊन साहेबास चिठी लेहून पाने साहेबाकडे पाठविली असेत. आणि पाने डाकेंबरावर यावयाविसी ताकीद केली असे. प्रतिनिधीच्या तालूकियास उपद्रव न व्हावा म्हणोन साहेबाचें व कृष्णराव जोसी याचें पत्रे साडणीबरावर आली होती त्याची उत्तरे देऊन साडणीस्वार विदा केला असे. बागाचे शोरीपासी धरण होते ते पाहावयासी गेले (ते) थे जागा पाहून येथून काळीतून कूच करून + + + च बरडावर मुकाम करविला. विठल नीलकंठ याचे सरकारचा कारकून याचे सरकारचा कारकून याचे घरी देऊरात मोजणास जाणार. समागमें खासेसुधा मन्हाटे साहाजन व कारकून मुतसदी पाडुरगपत व येगवतराव व रघुपतराव व जानराव ऐसी दाहा आसामी जाणार. पुढें जे दिनचर्या होईल ते सेवसी लिहीण्यात येईल. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञासि. रोज रविवार दोन प्रहर दिवस.

३४३

र. न. ९६ श्री ता. १२ जून १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १७२

साहेबाचे सेवेसी

अज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे, येथील क्षेम ताा छ १७ माहे रमजान मु॥ नजिक जेजोरी येथे साहेबाचे कृपावलोकानें करून सेवकाचें वर्तमान येयास्तित असे विशेष दिनचर्याचें वर्तमान छ १६ गुरुवारी प्रातःकाली करजीयाचे मुकामीहून लिहीले आहे त्याजवरून व्यानारूढ जाहालीच आसेल. त्याजवर छ मजकुरी गुरुवारी करजीयाहून कूच करून जेजोरीवर मुकाम नेमला होता. बुनगे देखील गावाजवळ उभे राहिले परंतु पाणी नाहीं याजमुलें घोडे उडान करानदी उतरतिरी येऊन राहिले. तेथून जेजोरी येक कोस आहे. सेनासाहेबसुभे

याची स्वारी मागाहून स्थान करून देवपूजा करून गाईची पुजा जालियावर कारभारी याचे पत्रे आलीं तीं वाचून पाहिली. त्यानंतर बोल् लागले की, पाये दुखतात व उभे राहिलो म्हणजे भोड येतीं यैसे बोल्न तेथून उठोन सोमया माहादेव याचें दर्शन घेऊन देवपुजाराणी प्रमाद दिल्या तो घेऊन तेथून कूच करून स्वारी मौजे कोल्हार नजिक जेजोरी येथें आली तो आणीक कारभारी याचे पत्रे आली ती वाचून पाहून त्याचीं उतरे तेथें बागात बसून लिहून देऊन साडणी व स्वार यास पाठविलें आणि ताकीद केली की, उर्दईक जलदी येऊन पोहचणे यैसे बोल्न तेथून निघाले ते देवदर्शन न घेता येक कोस देव डावा टाकून परभारें बुनगियात आले. त्याजवर तिसरे प्रहरी पाऊस आला त्याजमुलें नदीस पूर आला म्हणून नदीवर दोन घटका दिवसापासोन दोन तीन घटका रात्रपावेतो तमागा नदीचा पाहात बसले होते मग उठोन डेरीयास गेले चतुर्थीचा उपवास होता. स्वारी येताना चिठ्या कडवा व लाकडे याच्या गावोगाव करितात व येतेसमई मौजे कोल्हार खुर्द याजवर कई बुनगीयाणी केली त्याजमुले गावची तसनस फार जाली. सरकारातून ताकीदहि केली व गावावर ताकीददार ठेवीत होते परंतु गावकरी ताकीददार याचा खर्च बसतो, दाणा व पोटास व सवा रा॥, याजकरिता ठेविनात याजमुले खराबीत आला. गावोगाव चिठ्या आपण करितात आणि गावकरी पाटील व मोकासदाराकडील कमाविसदार आला म्हणजे मला बोलाऊन सागतात की, याजकडून सरजाम देवणे. तेव्हा सागणे तो प्राप्त जाले आणि भवताले गाव मातबराचे यास उपाय जाला पाहिजे म्हणून सेवेसी विनति लिहीणे प्राप्त जाली. याचा बदोवस्त करणार धणी समर्थ आहेत येथे मला बदलामीस पात्र करितात. छ मजकुरी मुकाम आहे. बहुत काये लिहीणे हे विज्ञासि. रवाणगी प्रातःकाली.

३४४

र. न. ९६ श्री ता. १३ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २५३

साहेबाचे सेवेसी. अज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे ताा छ. माहे रमजान मु॥

जुलुती येथे साईबाचे वृषावलेकून करून सेवकाचे वतमान येथारिषत असे यानंतर रात्र रविवारी दिनचर्याचा मन्सूर सेवेची ऐहून पाठविला आहे त्यावरून भयगांत आल्या असेल त्यावर रात्र सामवारी तिसरे प्रहरी रात्रभी सगऱा सिव राम व भवानीपंत मुनसी व माहागानी बल्लभ व वृष्णराय माधव चिन्नीस भीमंत रात्रभी सेनासाहेबसुभा बांसी जुलुतीचे मुकामी येऊन येथे चौघाही प्यार मोहरा मन्सूर केव्या फडनीपिलाकडील नागापंत करकून यांणी पांच रुपये व बाळनीपंत यांनी पांच रुपये व बलभतराय महाजीपतांचे भावे यांणी पांच रुपये येथे पंचरा रुपये नन्सूर फले तन्तर सरसरी बोळणे आहेत सगऱासय राम येथेच बन्सुरियाचे बाळपांत राहिले घरकड मुनसी येथे सरकरपंत उतरावयास निरोप घेऊन गेले प्रातःकडी मंगलवारी येथेच उतरावयास बोलाविले आहेत येथे बारमारी आत्मावर जे बाळग होईल ते सेवेची लिहिण्यांत येईल सेवेची भुत हाय हे विज्ञप्ति रोब मंगलवार प्रातःकाल

३४५

J
P
J

र. नं. ९१ श्री ता १५ जून १८८९
फा. नं. १
पत्र नं. २५२

साहेबाचे दावसी

आशाघारक मन्सूरजी वारप वृत्तान्तक मन्सूर विज्ञापना एलीक ता. छ. २० माहे रमवान सुा जजुती येथे साईबाचे वृषावलेकून करून सेवकाचे वतमान येथारिषत असे यानंतर रात्र रविवारी भीमंत सेनासाहेबसुभा यांच हांकचतरास सयसी येथील दिनचर्याचा मन्सूर ऐहून पाठविला आहे त्यावरून भयगांत आल्या असेल त्यानंतर देवाचे पत्रावले पाडपांत हात त्या बाईबाव्यास गावबाये असाच आले म्हणून त्या बाईबाव्यास संव्यागाळी दरेकर यांचे बाळपांत बाऊन राहिले तेथून संव्यागाळी दयदशन करून आल्यावर हजर मावसांचा धपाक करबापयाची तरा करपिली त्यावर रविवारी प्रातःकालीन मान देवपुत्रा करून देवात आदर ब्राह्मण आशिर्वाद पातले अमीदीक मलीपार आनंद देवात बाऊन पूजा केली देवापुर्व पंच वीस रुपये ठरिले व पंजणी करी सय निषट बाळी पातले दिवडे व निरपंच नित्य पत्रावली प्यार रुपये पाठविणी

देवापुर्व मन्सूर व खारीक व खोबर पंचरा रुपयाच उघळले व गूळ येकसे पंचरा रुपयाचा वाटकर घरकड देवाची उभरण आहेत त्यापुर्व रुपया कोठे कोठे अघेली प्रो ठेविले असेत तेथून येऊन ब्राह्मणांकडे संकल्प सोविल च्यारसे ब्राह्मण आले व बाबा मुरळी व गुरव वगैरे पांच साहारे ऐस हजर माणसांचे संतर्पण आले ब्राह्मणांस मोहन म्हेना दोन आणि प्रो निखे बाबा मुरळीस प्यार पैसे प्रो याउड दिव्हा येथील देवब्राह्मणांचा गुता आम रविवारी बाऊन सगविल आतां करमारी याचीच वाट पहातात ते आळीयावर येथून कूच करून मोरेकराहून झुरकमावार बाणार निवरेस उतार असल्यास गारदयेवरे उतरून जातील पाणी असल्यास सिध्देकावर नावा कमा करून उतरून बाणार ऐसा बेत आहे नागपुराहून वृष्णाजी आबट चावद ज्ये महारजी वरये यांच नागपुरची वातमीच्या पुरवण्या दोन आल्या ते सेवेची पाठविल्या असेत त्यावरून सेवेची भुत होईल हे विज्ञप्ति रोब रविवारी संव्यागाळ साहा बटकर रात्री खाना केले असे

३४६

J
P
J

र. नं. ९१ श्री ता १० जून १८८९
फा. नं. १
पत्र नं. २५२

साहेबाचे दावसी

आशाघारक मन्सूरजी वरये वृत्तान्तक दडयत विज्ञापना वेली ज. ता. छ. माहे रमवान मुकाम जंजुती येथे साईबाचे वृषावलेकून करून सेवकाचे वतमान येथारिषत असे यानंतर काळ रोब सामवारचे दिनचर्याचे वतमान साईबाचे ऐहून पाठविले त्यावरून भयगांत आले आलेल आम रात्र मंगलवारी प्रातःकाली भीमंत रात्रभी सेनासाहेबसुभा यांणी खान देवपुत्रा करून गाढावर देवाचे दधानास गले दधान करून उतरेच्या पाठशाहीमये असेल ता दीड प्रहर निख आल्या सो छक्करपंत रात्रभी भवानीपंत मुनसी व त्यांचे नाटू भीमपंत व माहागानीपंत व वृष्णराय माधव चिन्नीस येथे आले त्यांणी देवपदान करून सेनासाहेबसुभा यांवयल आले येतां पांच साहा घणपापेतो येतां प्रसूत बाळगे आले उपरंत गावे गाढावारी उतरून हवेसीस गेले बारमारी धारले उपाध्ये यांच येथे बाऊन आपल्याल देवब्राह्मण केले

तिसरें प्रहरीं श्रीमतानी निद्रा केली. मागील च्यार घटका दिवस राहाता उठले. दोन घटका दिवस राहाता राजश्री सदाशिव राम व मुनसी व त्याचे नातू व कृष्णराव चिटनिवीस यैसे कचेरीस आले. वाड्यात राहूटीत खासे व कारभारी यैसे च्यार घटका रात्रपर्यंत येकात वसून बोलणे जाले. उपरात कारभारी लस्करात आपलाले राहूटीस गेले. उपरात येथून कूच करून मोरेस्वरचा मुकाम नेमला आहे. प्रातःकाली लस्कराचें कूच करवोन रगोत्रानाईक वानवले व गगाधरभट आले. यासी बोलणें करून आपण तिसरें प्रहरी येथून मुकामास जावे यैसा वेत आहे. याजवर जैसे होईल तैसे सेवेसी लिहीले जाईल. सदाशिव राम हेहि सेनासाहेबसुभा याचा निरोप घेऊन राजेवाडीचा मुकाम करितील किवा येथेंच राहातील. सटवाजी पाटील गावडे आले ते गडावर सेनासाहेबसुभा यासी पाच साहा आसा-मियाने भेटले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

३४७

रु. न. ९६ श्री ता. १८ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २२६

साहेबाचे शेवेसी

आजाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे ता. छ. २३ माहे रमजान सुा मोरेश्वर येथे साहेबाचें कृपालोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे. यानंतर काल रोज बुधवारी जेजूरीहून कूच करून मोरेश्वरास श्रीमत् सेनासाहेबसुभा रात्रीस मुकामास आले राजश्री सदाशिव राम याणी कूच जेजूरीहून जाल्यावर स्वार होतेसमई सेनासाहेबसुभा यासी वस्त्रे व घोडी करडी चागली याचे पसदीक येक दिल्ली. घोडी पाहून खूस जाले आणि यासीं विडे देऊन निरोप दिल्ला. जलदीने यावयाविसी आज्ञा केली मामापासून माझी घोडी घेऊन येणे, ऐसेहि बोलले. सचिवाकडील दाजीबा व नन्होबा सेनासाहेबसुभा याजकडे आले याची भेट घेऊन सदाशिव राम याचे विद्यमाने समागमें त्याचा कारकून घ्यावा ऐसे कबूल केले आणि त्या उभयेतासहि निरोप दिल्ला सदाशिव राम निरोप घेऊन आले ते सेवेसी येऊन पोहचले असतील. सचिवाकडील कारकून चिमणाजीपत ठेऊन उभयेता गेले. सटवाजी पाटील गावडे आटोले याचे अटणी २६

आवले गावचे जाबसालावदले आले. त्यासहि कबूल केले की, गावचा घासदाण्याचा बंदोबस्त करून देवितो. त्यास हणमताराव आटोले यासी सेला पागूटे देऊन विदा केले. आज गुरुवार मोरेश्वर ब्राह्मण करून प्रहर साहा घटकाणीं ब्राह्मण जालियावर स्वार होऊन गारदवडेच्या मुकामीं भिमा उतरतिरास जाणार. बुनगे पुढे लाऊन दिल्ला असे. भिमेस पाणी माड्यावराबर आहे ऐसी बातमी आली आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति रोज गुरुवारी रवाना च्यार घटका दिवसी

३४८

रु. न. ९६ श्री ता. १९ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २५१

साहेबाचे शेवेसी मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे. येथील क्षेम ता. छ. २४ सुा गार. साहेबाचे कृपावलोकनें येथास्थित आसे विशेष. छ. २३ तारखेचे वर्तमान मोरेश्वरीहून कूच जाल्याचें सेवेसी लिहीले आहे. काल देवदर्षणास सेनासाहेब गेले ते वेलेस देवास चौरा व दुपाटा तासाचा व सा. ५ श्री गणपतीपुढे ठेऊन डेरी-यासी आले व दाहा वारा ब्राह्मण यासी भोजन घातले. देवापासी सेनासाहेब ह्यासी प्रसादीक पागोटे पुजारी याणी दिल्लें भोजन जालीयानंतर जरीपटका गेशवतराव याजवरोवर मार्गस्त करून आपन मुनसीचे राहोटीस आले तो मुनसी भोजनास बसले होते भोजन होये तावत्कालपरीयेत बैसून मुनसी भोजन करून उठल्यानंतर मुनसीस आज्ञा केली की, आपन पुढे चालवे मजल दूर आहे. येणे प्रो. सागून आपन रगोत्रा नाईक वानवले यासी बोलण्याविसी माहा-दाजीपत व कुशाबादादा व जाणराव येगवत यैसे दोन प्रहरपरीयेत तलावर राहोन रगोत्रा नाईक यासी बोलणे करून विडे देऊन वीदा केले देवाचे पुजारी येकदर सा. २५ विदागी दिल्ली नंतर स्वार होऊन चालले. कुरकुमचे देवीचे दर्पण करून मार्गी येताना घाटाखाली प्रज्ज्य लागला. तो सतत भीमातीरपरीयेत प्रजेन्यात आले एद गगेस उतारच होता. स्वारी दाखल होताच पाणी विसेप आले ठाव मात्र मोडला तेव्हा खासे नावेवर बैसून गारेम सुा डेरेदाखल जाले. आस्तमानची वेले स्वागीचे लोकास उतरावयासी फुरसत नाहीं. सत्र दवडेस कुशाबादादा व

माझाजीवत व आग्रह येसे राहिले व मुदबळांचे उंट तसेच तिकडे राहिले घुनगे यंगेरे लोक आधीच आले होते सुनसीही उतरून आले भुत हाये गार ह गांव आपला साहेबांचा त्यान्यकून घेनयिची उपसर्ग आग्रह नाहीं यो विठलराय यांसी पाटीलपत्रांचे हफडे घरीसीस आण्या विची विडे दिव्दे विठलराय आग्रह येवत यांचे भासे आणी विठलराय यांचे धू यदील तिकडेच आहेच भुत हाय पाणी गंगस कालचे पक्षा पांच हात उतरले. खासे हीसी आग्रह ग्रायकर्णी मुसप्रसाधन करीत बसले होते नाथा उतरवयाची धुक बात्थो लोकांनी पाच चारसें आहेत आग्रह बायल्यांचे पिंपरीस भाा राता काळावर आहे भुत हाये ह विज्ञाति

३४९

रु. नं ९१ श्री ता २० जून १७८९
फा नं १
पत्र नं २२७

साहेबांचे दावेची आज्ञाकारक मळारची वरपे कृतानेक विज्ञापना देवी जे आज्ञाकारकचे वतमान साहेबांचे हृपायवाकने करून येयाविषय असे विषय छ २४ तारबेचे व मिमा उतरून आलीयाचे सेवेची छिडील्ल आहे जे लोड माग उतरवयाचे राहिले होते तेहि उतरून आल्यावर सेनासाहेबसुभा यांनी गारेहोन कूच करताना येनाची गृहनेन गळान हिरण्वेद्वारा येयपुनचे राह्यांत फलें सा ५ दहाय त्स्वी नंतर भिमस ज्ञान करून तपग पत्र आणि त्यास बाले तो मुकाम बाकल्याचे पिंपरीस त्रितीये प्रहरी डेरेंतल्ल बाले बेरियांत दोनचार घण्टा भंजले तो नितद्रियात गंगाबळनिमळ मागेरधीपाई सिंदे यांणी आपल्य करकून यो विमगाभीपत नामे यांयथोर शस्त्रा आंश्याप्या सुमार २ गेन भीमोंचाहून पाठविस्या त्या सेनासाहेब यांणी येऊन करकून मार यांची बाईकडील आत्मतस्यागत वतमान विन्यारिसे त्यांहि यथाजुममें निवृत्त फलें करकून मार मुकामीच राहिले नंतर सादीफांनी पिंपरीस समीप स्याहासं तलें आहे, तथें सनासाहेब ज्ञाऊन बसले ता राबभी दारकोजी बायले व गबभी मुगुराय व त्यांचे मुलें व समागम प्यार भले मायसे दंग येऊन भरत उभनगधी भागनें विदुस्तानांतीस राबभी + + + + + यांच्या स्याह्या प्रवरणी बोखन + +

लीण घण्टापरियेंत येकच बैसले होते सेनासाहेबसुभे यांस बाबलेमार यांणी सेला व पासोटे कटी व येक सुप बैस तिवे नंतर विडे बायले यांची तिवे आणि उठान बेरियास आले बाबलेहि आपले घपस गले सेनासाहेब बेरियास येऊन ज्ञान फले तो गंगाबळनिमळ्याईनी भीमोंचाहून निरपणाचे उपहारस्तय गुळबराकरी व पेठे व क्वास व हल्ला व मुरया आंवस्याचा येणेप्रो पाठविले करकून मार याने आबूर (अंबीर!) आणून दिव्दे नंतर छ २५ रोब घनवापी पिंपरीहोन कूच करताना बाबले मार निरोपास आले त्यांस बळें सेले पागाटे पैठणी ती आसानी यांची दिव्दी बाबले यांणी सेनासाहेबांस बनुला २ व्यहोरी दिव्द्या नंतर यांणी बाबले यांस सांगिल्लें की, आमच्या कुतरेयाच्या बोळ्या दोन चांगल्या मेळऊन देणे आज आपल्या आसल्यास उतम आहे तेव्हा बाबले यांणी उतर केले की, आमचे कुतरे येथें नाहीत त्यास उजेनी होन बोळी येक पाठऊन बैऊ आणि राबभी पाटील्लावा यास लिहून जाण्या २ आणवितो, त्याही पावत्या कर उपरांत बाबले समागमें बाबुरबी येक कोचमर घरीघर आल उदोतर माबारे फिरोन आपले गांवास गेले पिंपरीहोन कोस पांच घोटवी प्राा करह येये मुकामास आले छ २६ रोब रविवारचा मुकाम येकून कोस सुमार आजरा विना उतरून पैठळक्रेस नामे रई प्रंत कडेवळीत येथें आहे पुढें करबीचे बाटे उतरून आवे दैस आहे दुसरे गंगा देवीवा बाट समीपच आहे परंतु करबीचे बाटेंच आवे हेच मानस फर आहे साहेबांचे दावेची भुत हाय ह विज्ञाति

३५०

रु. नं ९१ श्री ता २१ जून १७८९
फा नं १
पत्र नं २२८

पुरयणी साहेबांचे दावेची येथून भीमत राबभी सेना साहेबसुभे यांणी साहेबास व तत्प्राय व सगलिव राम यांस पत्रें लिहीलें ते येऊन पावतीस साहेबांस पाण विष्ण्यानी सेनासाहेब यांणी आपल्यास न ठविता पाटविनी डाक कराकर आदी होती उगासी बसू व बाजमीपत यास उगडक निराप वेणार तदि सेवेची येऊन पा। त्वतीस मागेरधीपाईचे बाकल्यास सेला पागाट दिव्दे आणि सऊ

बाई सिंदे याचा कारकून येथे आले की, राजश्री मालोजी घोगपडे याचा नातू यास बोलीचाली करून पदरी ठेवावे याणी उतर केले की, दसऱ्यास कारकून पाठवणे मग योजना केली जाईल. सेवेसी श्रुत होये खाना छ २६ रोज रविवार दिवस घटका दाहा हे विज्ञाति

३५१

रु. न. ९६ श्री ता. २२ जून १७८९
फा. नं. १
पत्र न. २५०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक दडवतर विज्ञापना ऐसीजे ताा छ. २७ माहे रमजान मुा रुई येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर रोज रविवारी सेवेसी दीन-चर्याचा मजकूर लिहीण्यात आला आहे. त्यात रामटेकी पानें पुण्यास खाना केली म्हणोन लिहीण्यात आले आहे. त्यास पानाची पेठारी खाना करते समई सोडून पाहिली. तरी पाने मार्गानी येताना पेठारीत सडून गेली म्हणोन खाना करावयाची महकफ केली. त्याजवर तलाहून स्वारी स्वार होतेसमई नारायेणजी वावले व मुगूटराव पिंपरीहून आले होते मुगूटराव याची बोली करून आपले पदरी ठेवावे ऐसे श्रीमतर सेनासाहेबसुभा यासी बोल् लागले. याणी पाडूरगपत व जानराव येगवत याजकडून बोलविले की, आम्ही पनास पाउनसे मात्र ठेऊ. ते सेदोनगें ठेवा ऐसे म्हणत होते त्याजवर मागाऊन कारकून पाठऊन द्यावा. त्याजवल जें निश्चयें करणें ते करून देऊ, ऐसे बोलून विडे देऊन निरोप दिल्हा. तेच वेलेस नागपुराकडून डाकेची पत्रे आली त्यात मजकूर की, महमदखान तरीन आजारी होता तो मृत्य पावला त्यासाठी सेनासाहेबसुभा याणी फार खराखरा केला की बहुता दिवसाचा सरदार मोठी बाजू गेली. तो छतीस-गडाकडे विवाजीबाबावरार सारे सरदारीचा आला त्याचे जिमेस चालत होता. चालीस वर्षे पदरी होता. मोठे उमदे काम सागावयाचा सरदार होता. तो गेला होणारास उपाये नाही त्याचे घरास समाधानास राजाश्री भवानी कालोजी गेले होते. ते परतोन येते समई घोडीहून पडले त्याचा जीववा हात दुखुन जरवेत आला आहे. त्यास उपाये महमद-खान फिरगी करीत आहे म्हणोन वर्तमान आले असे आज सोमवारी येथून कूच होऊन करजीचे घाटावरील पिंपलग्राव येथें मुकाम नेमिला असे सुरापुरवात्याची पत्रे

देउरचे मुकामी आली होती. त्याची उतरें दिवहीं व येथून दोन बंदुखा त्यास पाठविल्या. बालाजी सिवदेव उदाजी जासूद साहेबाकडे पुण्यास खाना केले. येऊन सेवेसी पोहचतील. येथून सातमालनजीक करजी येथील घाट उतरून जाणार सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति. रोज सोमवार दोन प्रहर

३५२

रु. नं. ९६ श्री ता. २५ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २५४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक दडवतर विज्ञापना ऐसी जे. ताा छ. १ माहे सवाल मुा मौजे कवसान गगादक्षेनतीर पैठण उतरतीर येथें साहेबाचे कृपेलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर रुईच्या मुकमाहून बालाजी सिवदेव व उदाजी नवघरे जासूद खाना केलीयाचे वर्तमान लिहीलें आहे तेही सेवेसी येऊन पोहचले आसतील. तेथून कूच करून श्रीमतर सेनासाहेबसुभा केलपिपळगावचे मुकामास आले तेथून मगळवारी कूच केले ते सातमालचा घाट कर-जीचे पूर्वस दोन कोस चागला घाट आहे. परतु तीन कोसाची लामन आहे. त्या घाटाची काहीं गुता न पडता घाट उतरून तीसगावावर आले. तेथील बागात बसून फराळ केला तेथेंच तीसगावचे कमावीसदारांनी सेना-साहेबसुभा यासी तिबट शेल दिल्हा. तेथून स्वार जाले ते आवडापुराहून भगुरच्या मुकामास आले. बारा कोसाची मजल जाली. रोज बुधवारी प्रातःकाली स्नान देवपूजा करून भगुराहून स्वार जाले ते मार्गी का सेगाव येथील रामराव देगपाडे, मनाजी ग्रामराज याचे व्याही त्याचे घरास गेले. त्याणी सेनासाहेबसुभा यासी पैठणी तिबट सेला दोन वर्त्से दिल्ली वरकड कारकून मडळी भोजनास देगपाडे आपले घरास घेऊन गेले. मुनसी व माहादाजी बलाल चिटनीविस गगास्तानास आले वरकड कारकून मडळीने भोजनें केली. त्यासही दोन दोन प्रो वस्त्रे कारकून मडळी(स) दिल्ली. आणि तेथून मुा मजकुरास आले गेगेची पूजा करून नमस्कार केला की, उतार द्यावा त्याजवर येथे भोजन करून गगातीरी छावनी देऊन वसले पैठणी उतरतीराकडे तीन नावा होत्या. त्या अलिफडे आणऊन पागेचा कारखाना उतरावयासी लाविला. दोक्या-कडील व गळनिमे व काळेगावच्या चगैरे नावा व पेटेकरी

बोव्हडिले असत रंगत पाणी पाटी नेमस्तच आहे परंतु वार माठा, येक दोन राब उतरावयाची खगरील सेवेची धुत हाये हे विश्रुति रोब गुरुवार प्रातःकाल.

३५३

रु. नं ९१ धी ता २५ जून १८८९
फा नं १ पो छ ८ सवाल सप्त
पत्र नं ११ वित्तैव आपाव

साहेबाचे मवेसी आशाभारक मखारजी योरपे कृतानेक विश्रुपना मैरी जे, येदीस सप्त ता छ १ सवाल पावेतो मुक्काम पैग साहेबाचे कृपावलेकनेकून आशाचारकचे वतमान येयादियत आसे यानवर राबभी सेनासाहेबमुमा गुरुवारी राबभी मवानी नागनाथ मुनसी यांच येयें गले नानापुरास गवळ होम्याचे मुहुत आपाव शुब १२ स क्रिया यद्य ७ स उत्तम गहनू सेंनासाहेबांनी मुनसीस विचारले त्याच उतर जाले की, राबभी विठ्ठलपत मुमेदार प्रांत पया यांची पत्र आनी की, हेदराबाहेरून दरयेद्य मईमद नया मुमा याचा पयार आल व याच मबपुराची पत्र सहायतान यांची आनी घराबांत खारी गलीयवर पान मारानिले भेटीस येमार त्यास त्यान मानिले आळबा पुण्याहेर निजालीयार सप्त पनामलेखांनी घस्ती आहे, त्या पनामस नया मुमा घुट करून आम्हाबपूला वनावस्त करू गुरुवार पत्र येते तेव्हा सहायतान पुहा शहरांत जाता हे गुरुवार गोर आहे निघनी आस त्यास कोहीच संचार हागर नाही मास्तय भेटीसच न यावे गहनून गानमानिलेस पत्र पात्र्याची व राबभी यानी खुनाप बांसहि पात्रऊन सर्व आप मुनयाचे पैमा वत ठारऊन त्रितीय प्रहरी पत्रांची खानगी करून हांकवतार राबभी विठ्ठल ययस मुमगर यादरा पडी त्यापहि मिहीले आहे की, सहायतान यांच पत्र पावती काही गहनून व मुनयाची दगाजी खुनाप यांचीरि खानगी बेडी आणि गानमानिलेचे मुनयापसमागमे उतर लिहून पात्रिणी मुनयाची येमून मूच करऊन पंच पात सांगूर पाडीचा मुमाम पत्र राभी गामे येपुजेचे पाट येक व आनीग खरगजी पाडी गेन यहुन तीन पात्रि चोरांनी नगी पय नबापाडवीन मामनेग व पत्रणेचे उमिगर आगविल तो मानागर व उमिगर गेहासर जाले, मासुल सेनासाहेबाची मर्मी कानुन ठिक जाली योनी

घसव्यालेखीक आगर नाही गहनून मुनसीची मुदा पातला तेव्हा राबभी रंगोवानाईक व रामचंद्रनाईक यानवले यांचे कारकून येऊन रदवली करून दोन हागर वपयावर साहून समबोती पाडली ब्राह्मणभोवन सुमार आत्माची तीसपयंत पाहून आपण भोवन करून राबभी रामचंद्रनाईक यानवले व बिबा लूय बापू येव व अनोदनाईक हिंये यांचे घरी गेले वर्ये आनी नंतर नावुरपाडीत मुकामास गले सुक्रवारी त्रितीय प्रहरी आगीत गंगेस पाणी जाले ठाव मोडल नाका बाल्य आहेत सवे पुढे आणेयाचे ठारले नाही पुढे ठारले तेही विनंति लिहीन गुमाबी माणे याचे येक माणूस गोंत बाहून गेले सेनासाहेबांनी गंगा उतरलेमाचे वतमान साहेबांस लिहीले आहे. सेवेची गहन होय हे विश्रुति

३५४

रु. नं ९१ धी ता २५ जून १८८९
फा नं १
पत्र नं ११०

साहेबाचे रोवसी आशाभारक मखारजी योरपे कृतानेक विश्रुपना ता छ १ सवाल मुकाम कायस गगावीर दक्ष- तीर मेवकाचे वतमान साहेबांचे कृपावलेकने यपासि [त] आसे विराप काल मुववारी भीमंत सेनासाहेबमुमा मुकामास ये [ऊन] पोचल्याचा व कारत्याना उतर [या]चा कायद पात्रिळा तो सेयस गत बाहाल्यच असेल आत्र गुरुवारी खासे पागावर वसान नावेवर उतरीत होते तो गंगेस प्रहर दिक्का उतार ठाव बाहाल त्यास सेनासाहेब भाऊन करून उतरून आगर. कोही छत्कर राहिले ते आत्र साहकलापेतो पार बाहल उद्या कूच की मुकाम त सेवेची विनंति लिहीली बाहल इजेचेप्रवेवर पत्र नागपूरचं मातमीचे आल ते आयाहिदा रोवसी पा आहे. रावेसी गत हाये हे विश्रुति ता छ १ सवाल दोन प्रहर दिवस

३५५

रु. नं ९१ धी भाद्रपद १८८८
फा नं १ चौ १ सप्त
प नं ५४

पुरवणी साहेबाचे सेवेची आशाभारक मखारजी योरपे कृतानेक विश्रुपना ऐसीजे, राबभी सेनासाहेबमुमा व

राजश्री व्यक्तीजी भोसले व कारभारी ऐसे मिळून माले-
मामलनीचे कामे विलेस लावितात व सेनाधुरधर आसता
व त्याचे हातची राज्यात जुणी मानसे होती त्याजवर त्याणी
तस्करा काढायाचा उद्योग धरिला आहे. खुशालजी देगमुख
याजकडे वराड प्राती व्याल्याचा किला नजीक बालापूर व
वगैरे काही माहालही होते त्यास छ २८ जिल्हेजी पावणे
दोन प्रहर रात्रीस खुशालजीस व त्याचा कारभारी विठलपतास
बलाऊन माहोतपदार व जेरवद आनऊन विठलपतास उभे
केले त्यास म्हणू लागले जे, तुम्हीही कैसा कारभार केला
तो सागा तुमचे मुदई याणी लिहून दिले आहे आणि तुम्ही
रुजू करून देत नाहीत तेही समक्षेच आहे. तेव्हा हे
वर्तमान भवानी कालो यास कललें, ते येऊन त्यानी विनती
केली जे, साहेब हे काये वडीलाचे हातची मानसे आहेत
त्याचे अगी काम केवडे त्याचे साहेब खापर करतात हे
ठीक नाही, याची विनती साहेबासी मी करीन त्यावरून
उगच राहिले राजश्री धोंडो माहादेव व महमदखान तरीन
याजवर सेनासाहेब रागास येऊन म्हणू लागले जे हा
हारामखोर आहे याचे पारपत्यच करावें म्हणून फौजेची
रवानगी करणार आहेत. त्यास येथील चाली या प्रकारच्या
आहेत यावर काये घडेल ते साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल
व सेनाधुरधर असताना मगलसेन जोहारी श्रीकासीचा
राहणवाला येथे जवाहीर देत घेत होते तो घोड्याचा
सरजाम हिऱ्याचे जडावाचा कडापटा येक व दुमची येक
ऐसे याजकडे आणिले होते ते याणी जामदारखाण्यात मो
[घ]मच ठेविले होते त्यास हाली सेनासाहेब राजश्री
माहादाजीपत लस्करी याचे मारफतीने पासष्टी हाजारास कडापटा
व दुमची ऐसे घेतले त्याची वरगणी कुल कामावीसदारावर
लक्षास दीड हाजार घातले आहेत. नजर सरकारात करावे ते
राजश्री उमाजी माहादेव याचे हाती देऊन त्यानी सेना-
साहेबास नजर केले साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

३५६

रु. न. ९६

श्री

१७८९

फा न १

पत्र नं. २९८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे
कृतानेक विज्ञापना येसी जे. राजश्री सेनासाहेबसुभा यांनी
राजश्री जेनार्दन विश्वनाथ यास म्हटले की, तुम्हाकडे
दस्तरखाना व मुलकी हिशब आहे व कारभारहि करिता

याजकरिता आम्हास मदत खर्च लाख रुपये द्यावे. त्यास
त्यानी पचतीस हाजार पटऊन दिले. बाकी राहिले तेहि
मागतात व राजश्री बापू हालद याजकडे वराडपाडेपणाचे
काम आहे त्याजपासी पनास हाजार सो मागतात. त्यानी
निमे लाऊन दिले. बाकी राहिले तेहि घेतात. राजश्री
सिवराम हारी याजकडे खासगीचे काम आहे त्याजपासी
लाख सो मागतात त्याणी चालीस हाजार दिले बाकीचेहि
मागतात व हुसन महमद पेठेचा कोतवाल याजपासी लाख
सो मागतात. त्याचे मोगमच आहे परंतु तो देईलसे
वाटते व राजश्री विसाजी उमाजी निा पीलखाना याजपासी
लाख सो मागतात त्यानी उतर केले की, साहेबी मजला
येक वस्त्रे द्यावे आणि जे आहे ते साहेबाचे. त्याजवरून
त्यास येऊन नेऊन त्यास म्हणू लागले जे, तुजवळ पैका
आहे नाही तो आम्हास ठाऊकच आहे, परंतु तू का
गरवडू नको, तुजपासी काही घेत नाही. परंतु चौघाबरोबर
म्हटलेच पाहिजे व देवगड व नागपूर व चांदे व झाडी
वगैरे प्रात याचे फडनिसी ज्यानी केली त्याचे व्यतनाचे
यैवजी मामलत पाहून हाजारा बारागापासून तीशा पावेतो
मागितले त्यापैकी चालीस पनास हाजार सो वसूल जाले
व पेठतील साहूकार याजवळ काही मागत होते. त्याजवरून
पेठत दोन तीन दिवस गडबड जाली. तो राजश्री माधोजी
नाईक काले येऊन येकात होऊन महकूब केले. पुढे काये
घडेल ते घडो, सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति.

३५७

रु. न. ९६

श्री

पावसाळा १७९५

फा. न. १

पत्र नं. ७५

[प्रारम्भी मजकूर फाटला] देऊन आतर पानदान
[फाटले] आण राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन राजश्री
बलवतराय मुढे व राजश्री मालोजी घोरपडे व सो निवाजी
नलवडे यास आमत्रण सागून आले. त्यास या मडळीस
आज मेजवानी आहे. सेभर आसामीची याद आली आहे
त्यास आज प्रात.काली सेनासाहेब याणी उभयेता कारभारी
बलाऊन मागील प्रकरणाच्या यादी पाहात बसले होते तो
सेवकास बलाऊन नेले आण म्हणू लागले की आमची
लाकडे का वद केली आहे? त्याचे उतर केले की, आपले
कूच जाले म्हणून खासगीवाल्यानी कायेद्याप्रमाणे वद
केली आसेल. त्याजवरून फिगेन म्हणू लागले की, आम्हास

सरफरचा व नानाचा निरोप ख्यास नाही आशी येथे आहात
तागायेचा ख्यास, येविसी विनंति नाना यास व्याहावी
याप्रकरिता सेवेसी विनंति लिहीली आहे याबवर प्रती
आहे ज आश्रय करणे ते करवी आब छोटस मेवयानी
आहे आब लखंड नाही काळ उर फिरण आले आहे
य कस्य कारमारी नारायेगराव येथ याचे येथून आल्यावर
माये वतमान जाले ते समितले त्याबवरून मनी दिव
आहे य नारायेगरावहि पानसे याचे येथे आले तेव्हाहि
बाही खुयसा नहाता येविसी विनंति नारायेगराव यांनी
कधीच आसेल सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

३५८

रु. नं. ९१ श्री उल्लेख १७८८
का. नं. १
पत्र नं. १०८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी राबभी भवानी नागनाथ
भाणी पत्रे राबभी बाळदबी सिबदेव याबला लिहीले आहे
की, यापूर्वी भीमत साहेबास नकाशाचा खरिता आला व
आमचे नात्रेहि खत आले की, तुम्हाकडील वराड गंगायडी
मानवतसमंची बाबघाल राहिले ते पैसक्यात आले पाहिजे
य मललत प्रकगी बोलणे ज आहेत त्यास मवानी नामनाय
याक्य विना इफडे करून घावे त्याबवरून हे पत्रे भीमत
राबभी नाना व भीमत राबभी तात्या यांस येथून लिहीले
य तुम्हासहि लिहीले त्याबला दोन मास चाले पत्रे प्रविष्ट
पत्ती द्या नाहीत पाचा बाबघाल तुम्हीहि बाही लिहील
नाही ह काही समजत नाही मललतीचे काम बहुत नागूक
आहेत उरी भीमत नानांस व तात्यांस विप्याकून उतर
सिंहून पात्राये म्हणून ॥ १० घबाली लिहील आहे
मवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

३५९

रु. नं. ९१ श्री पत्रिख १७८९
का. नं. १

साहेबाचे सेवेसी आशापारक महारजी बारप कृतनेक
निगना येविज राबभी मेनासाहेबमुना य उभयनी बार

मापी व राबभी बलवंतराव बाकडे येते कसून दोन तीन
भक्ता येकत होऊन, बलवंतराव बाकडे गेल तो राबभी
आपा बलवंत आले दोन घटक घोरणे जालेयावर आपास
बजें दिव्ही बाग स्वारी तयार झाली बलवंतराव बाकडे
यांचे येथे येतील सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

३६०

रु. नं. ९१ श्री १७९१ नंतर
का. नं. १
पत्र नं. १११

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आशापारक महारजी बारपे
कृतनेक विज्ञापना येसीजे प्रगणे गंगयडीकडील वर्तमान
सर आनंदराव घोडीराब खुमेदार मौब घनसांगवी प्रगणे
आवाड येथें मुख्यमानससुषा आहेत फौड काही आयाप
आली नाही म्हणून व या प्रांतात चौ सेर मापचे आडीच
पायेछीची बारप आहे. गरीब गुरीस उठोन वराडोत जावता
राबभी बलवंतराव बाकडे याचा य रोघनत्यान याचा
कस्य पडल आहे. प्रगणे पडनूर व च्यारठाणे येते दोन
माहाळ रोघनत्यान याक्य जागीर बाबरी आनी क्यडे
याचे गाय प्रगणे मरफुरी वेद्यमुखी य पाटीलकीचे त्याब
वरून खानानी फौड पाव हाबार त्वार पायेदळ येऊन
मीजे मनः प्रगणे पडनूर येथ मारचे खऊन बसले व
क्यड यांनी गाडीत्यान व का होभी नाईक य उदाबी नाईक
येते वगेरे फौड आडीच हाबार कमाव करून त्याबपायन
वेद्य कोसापर मीजे उभरलेड प्रगणे चारऊन येथ
मुबलत्याव गेले मग दाटी करून पात्रेसी परंतु रोघनत्यान
याचा कमाव भारी याणे घोडी मानसे बल्यनी बाबरी
मनः आन च्यार टियड मांडले. परंतु गाय वगेरे सरंजान
सरला यांनी मुराग हाऊन अर्धा मुराव पाडल मग ठानगा
य छेस घाबरल विमान घऊन घाटेर निघले गनीत ठान
रोघनत्यानाचे बसले मग क्यडे यांनी च्यारठाण मोनाटील
झाटून आणिले याबवरून याचा व त्याचा सल हायाचा
कारभार लाग्य आहे क्यडे दाटून आहेत रोघनत्यान
घाबूपायन दो कोसापर आहे, म्हणून यातनी आडी
साहेबाचे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति

6 पुरवणी पत्रें (अनेकांचीं)

३६१

र. न. ८८

श्री. २ मे १७७४

फा. न. १५

टीप—पत्र हरिपतांचे

पत्र नं. २९

पुा विज्ञापना. बोलिल्लो की जर आमची बहीण म्हणविता तर ज्यात परलोकचे साधन ती गोष्ट करा नाही तर प्रपंच करावयाच्या गोष्टी फार सागतील. परंतु परमार्थाची गोष्ट कोणी सागगार नाही. येविसी इतिहास फार सागितले. फार सतोपी जाऊ. आम्हाजवळ वचन प्रमाण केलें की तुम्ही जें सागाल तें करीन. सर्व करून पाहिले फजित पडले. मुधोजीचा पक्ष त्यानात आगावा तर तो दगाबाज आहे, माझे वननार नाही. साबाजी गरीब यास दुर्बुधी नाही. माझा लेकर हाच याउपरी दुसरी गोष्ट करील ती हजार बापाची असेल याप्रों गफत केली. मग साबाजीस आणून पायावर घातले. तिवे जणच वसोन कितेक भाषणे जाली. उभयताचे आत करणात काही कीलाफ ठेविला नाही. मग आमचे गोटातून साबाजीचे गोटात गेली. त्याजवर येक दोन वेळ मी जाऊन मातुशींसी बोलोन, साबाजीबावा त्यास येकत्र वसऊन निखालस गोष्टी जाल्या. आता उभयताचे प्रेम विशेष आहे. येक कारकून मी आपला मातुशीजवळ ठेविला कारण कसी वर्तणूक करितात ही कलेल. अतर कोणाकडून पडते हेंही पहावे. जी गोष्ट आम्ही केली याजवर काईम आसावे असे वरचेवर सागावे. दिवसे दिवस रग पडावा दौलतीत कुपर होऊ नये, आमचे कारकुनाचे दाखल्यासिवाय मातुशीनी खर्चवेच कोणती गोष्ट करू नये, या प्रो केलें. प्रथम कारकून कबूल करीत नवती. परंतु साबाजीबावांनीं सागितले की, कारकून तुम्ही ठेविल्या खेरीज आम्हास ठीक नाही तेव्हा मातुशीस बहुत प्रकारें समजाऊन सागून आम्हाकडील कारकून असल्यास तुम्हासी करार केला त्यात अतर पडू देणार नाही. कोणाचा उपसर्ग लागणार नाही. त्याणे खातरजमा होऊन कबूल केले. आता भाषण हेंच की, यावतजीवपर्यंत साबाजीसी अतर करणार नाही. व तुम्ही आमचे नीट करून दिल्ले तुम्हास वटा लागू देणार नाही. याप्रो आमची खातरजमा केली. राजश्री नाना जोसी, दिवाकरपंत, भवानीपत, याचे विचारे गोड करून दिल्लें. सर्वोस सतोष जाहाल. साबाजी केवळ

आपला, दुसरे दैवत जाणत नाही. हीच गोष्ट गफतपूर्वक आहे. खातरजमा ठेवावी. येविसी नाना जोसी लिहितील. भवानीपत कारभारी त्याचे देवाजीपताचे नीट नवतें. ते नीट करून दिल्ले. कारभार भवानीपतांनी करावा दिवाकरपताचे महत्व रक्षावें. साबाजीनी येकरूप असावें असे गफतपूर्वक करून दिल्लें माझे बुद्धीनें जाले त्यास कसूर केली नाही. व लौकिकातही याच गोष्टी की, ज्या गोष्टी न घडावयाच्या त्या घडल्या. सर्व पुण्यप्रताप स्वामींचा व येग स्वामींचे आहे. ती सरदारी केवळ आपले खासगीची या प्रो केलें आहे. सविस्तर स्वामींस कलवें म्हणोन लिहिले असे. साबाजीबावा निरोप घेऊन गेले. साबाजीचे डेन्यास गेलों निरोप मडलीसह जाला, येक हती दिला, जवाहीर नाही त्याचे सात हजार रुपये कबूल केले. सरकारचे यादीत आहेत. केवळ सरदारी गलाब्यात आली खावयास नाही तेव्हा मी जातीने दरम्यान होऊन सावकारा कडून चालीस हजार रू दिल्ले तेव्हा कूच जालें. भेटीनतर सविस्तर विदीत करीन. तदोत्तर दो चौ दिवसी मातुःश्रीचा निरोप आला की मी निरोप दिला नाही. त्यावरून गेले. साबाजीबावाकडून आपले तर्फेची धन्ने ठेविली येक हती दिला. बहीणभावाचे नाते मोठे खचीत जाले. कचे कलवें म्हणोन लिा असे. हे विज्ञापना.

३६२

र. न. ८८

श्रीशंकर

१७७५

फा. नं. १५

पत्र न ३३

सेवेसी विज्ञापना येसी जे. येथे वर्तमान मातवर ग्रहस्ताने राा धुरधरास सागितले. त्यांनीं आम्हास सागितले. ते येकून वृत्तीस जो क्षोभ जाहला तो श्रीहरी जाणे. राा धुरधरांनीं विचारीलें जे पुढें काय? आम्ही उत्तर केलें की ईश्वरें सामर्थ्य दिले आहे, जें कराल तें होईल. त्यावर दिवाकरपतास विचारीलें. त्यांनीं उत्तर केले की, आधी वर्तमान गलत आहे कदाचीत खरें जाहल्यास जर माझे येकसील तर मी तमाशा करून दाखवीन. जर माझे येकणाग नाही तर याउपर रोजगाराची उमेद नाही. कासीस जाईन.

साज वप घास चार्गी आतां क्षय करणें आहे. आणि आईकन्याघर या गोष्टीचा जो सुख न घेई त्याची आई छोयली घडाचे वियाचा या प्रो उतर केले तेव्हा या सेनाधुरधरनीही याप्रो निश्चय करून हीच शपत त्यांनीही उच्चारिली पार शिषपयेत येन उभयभास नाही हे आयत्या आई आमची गर्ती ईश्वर आणि हिमालयास अर्धे हेच घासना दुसरा आय नाही तो इतकिवांत आनाची नाईक यानयले यांचे पत्नी त्यांचे मावस आले त्यांनी ला होतें जे भीमंत नाना पुण्यास आले होत आम्हासी झालेले आणि आमची रवानगी या इरीपंताकडे करणार. याप्रा पत्र बारा विषयास आले त्यानून विवाचे समाचन चारहाळ आणि संतोप जो बहाला तो भीरवी बाणे आम्ही शिरो का आहुरा इतून दोष मोठागर बारा शिषाचे करणजे या लक्ष्मण पंताकडे पाठविल आहेस या प्रो चारहाळ स्वामीकडून पत्रे प्राप्त मलुरची येतील तव्हा सर्व संघय वर हावील कळाये ताबानान यास गांय इनाम पिन्हा त्यास पा कन्यास येथील गांय बाईडुगुल्ल पा मार येथील नेमून पिन्हा त्यास इनामपत्र खानमागचे नाये काळी पाहीजेत यारितां विनवी ला आहे तरी कृपा करून इनामपत्रे तयारे करऊन पाठवावी म्हणजे खानमाग यास संताप हाईल तर लैकर पत्र याची आनमान न करया अये नित्य त्याचा उपद्रय आहे या कृतिं विनवी ला आहे कळाये बहुत काय लिहिणें कृपा लाभ करवा हे विशापना

३६३

रु. म. ८६
फा. म. १५
पत्र मं ३०

श्रीशंकर

१०००

सेवेसी विशाप्ना असी ज या सेनासाहबलुभा पुण्यास आले होते तेव्हा सरकारची नागक्याल्य तिचे नांय रमा तिची आई आहे व ही पैदा दोषीबणी व दोन कुळमीणी आहेत येकून चौथीबणी येरा सिलगराजें बाहून आणिल्या त्यास आम्हास हे वतमान येथे बसले त्याे विधीचे प्रजात आरोो हसगत ध्यावीसी आहे स्वरुगची स्तुती पार येकिली आहे त्यास येथें पित्त ठा पडणार नाही परंतु स्वामींनीं येक पत्र आणजे नांय या सेनाधुरधरस म शिवाकर पंतास पात्राये त्यांत स्थाया ज गुपबाची पात्र्य याणें

सरकारची नागक्याल्य पळवून नेली आहे तरी पाटगे मजकूरस ताकीन करून नागक्याल्य पाठऊन याची या प्रो पत्रें आम्हांस व उभयतांस खेकर याची, म्हणजे सार्हस पत्रेस तिच्या आंगावर वस्तवानीही पांचुसात इमारांची आहे म्हणून येकण्यांत आले आहे तेथें दोष प्यावी म्हणजे तिच्या खगळ आम्ही प्रेलास सुकत नाही सावेळ येथें आहे पत्रें खेकर पाठवावी संवेसी श्रुत होम हे विशापना सारांश, बातीची सावचारें बहुत असावी दिवस बहुत कठीम आहेत ईश्वर सर्व पार पाडील परंतु हुधारी असावी कोणेखितीची उपक्षा नसावी हेच विनती धारंवार लिहिण्यांत येते रात्रदिवस नेत्र व आंत-करणाच्या इती स्वामीकडे आहेत बहुत सावच अर्थां धारंवार लिहितो म्हणून त्रास न मानवा हे विशापना

टीप—यरील दोन पत्रें बाबुराज वैद्यांचीं दिवसात

३६४

रु. मं ८८
फा. म. १५
पत्र मं ३४

श्री

१००८

राजभी नाना स्वामींचे सेवेसी विनती उपरी राजभी शिवाकर पुरुषोत्तम व बाबुराज विशनाम मंचि पत्र त्यांस आपले पत्र ऐसीं आहेत त्यांचेच चौकडीया फरोबर. ते सविस्तर बाचून सेवेसी पा आहेत त्याम आलिकडे आपम झळी करून काये लिहिले व कळले नाही असी जें लिहिले आसल ते समजोनच लिहिलें असेल त्यास आगांर बाबू राव बाणीं यांचें मग दस्तऐवजी पत्रें लिहिणें तर स्थायां यांत असी मजी! आपगही सदरहु प्रो केले आसेल आणि करवील हे विनती

३६५

रु. मं ८८
फा. म. १२
पत्र मं १

श्री

१००५

पुरवणी भीमंत नाना स्वामींचे सेवेसी विशापना ऐसीज दघाजी नाईक योबरात्र मळले प्रकणी स्वामींनीं संजोन पात्रविले ते भीमंत सादेयांस त्यांनीं निवेदन केले त्यामयीं

श्रीमत(र) बोलले की पुण्याचे प्रसंगी मडल्याच्या सनदा नानानी ममतापूर्वक दिल्या व आपघटीत गोष्ट घडविली. त्या वेळेस राजश्री तात्यासी आमचे बोलणे जाहाले की ह वेणे केवळ ममतेचे व लोभाचे व या सरदाराचे उस्तवारी काही वतीसा लाखा रुपयाचे जाहागीरप्रमाणे नाही. आसलीयास तात्या, स्पष्ट सागावे व बोलावे. तेव्हा त्यानी उत्तर केले की, तुम्ही म्हणता त्याचप्रमाणे, काही बलात्काराचे नाही. बहुता प्रकार आपले समाधान अमावे. ये विगडे दुसरा विचार किमपी आपले चिंतात न यावा. या बोलण्याचे वारवार स्मरण करीत असतात तेव्हा जे घडावे ते सोये निघोन घडावे. स्वामी सर्वज आहेत तेव्हा याचा विस्तार काये ल्याहावा. व श्रीमत येजमानसाहेब सर्वस्व स्वामीचे भगोसीयावर असेत दुसरा अर्थ किमपी नाही. तेव्हा ही दौलत सरदारी रक्षणे व पेचातून काढाडने याचा अगत्य पुरतेपन असावाच असावा. विशेष विनती ल्याहावी येसे नाही. सेवेसी श्रुत होय हे विजःपगा

३६६

रु न ८८ श्री ३० नोव्हेंबर १७८६
फा. न. १५ पौ छ १७ रविलाखर
पत्र न १०-११ सन १२०० मु॥ नागपूर

राजश्री महारजी नाईक वोरपे व दताजी नाईक तोरडमल गोसावी अखडीत लक्ष्मीअलकृत राजमान्य श्रो गणेश महादेव रामगम विनती उपरी येथील कुशल ता मार्गपीर्प सु॥ ९ रोज पावेतो वर्तमान यथास्थित असे विशेष. तुम्ही पत्र पो ते पावले लिहिले सविस्तर कळो आले केशरी गोंड धुमावाला याणे मडला व छपारे या दोही तालुक्याच्या दरम्यान लखनादोन व बुमा वगैरे तालुक्याची गावे मारून लुटीतो व कितेक प्रकारे उपद्रव देतो. यामुळे दहशतीने गावे उजाड होत आहेत म्हणोन वातमी आली. याकरिता त्याचे पारपत्य करणे प्राप्त परतु वातमी येविसींची लिहावी त्यासारखे पारपत्य करू म्हणोन लिहिले त्यास केशरी गोंड धुम्याचा यास राज्याच्या अमलामध्ये जागा होती. आपला अमल जाहल्यापासून त्याजकडील जागा सरकारात ठेविली. त्यास बारा वर्षे होत आली. हालीं छपारा व लखनादोन व हरईवाले याच्या जाग्यामध्ये राहून धुम्याचे गाव पाच सात मारिले व जमीदार धरून नेऊन डाड केला व वेपारी यास लखनादोन येथे छेकून चार पाचगे रु. घेतले. त्यावर येथून स्वार व

प्यादे पाठविले. तेव्हा तो पळोन हरईच्या जाग्यात व छपारेवाले या दोघी जाग्यामध्ये राहातो त्याजवर येथोन स्वार प्यादे पाठवित्यास दोही जाग्यास उपद्रव लागतो. याजकरिता छपारेवाले यास व हरईवाले ठाकूर प्राते सावधाहो गाववाले जमीदार यास ताकीदपत्रे श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा यास विनती करून घेऊन पाठवावी. माहादजी जासूद व फिंगोजी याजबरोबर विटा करावी. हे इकडील बाकीफगार आहेत याजसमागमे आम्हीही कासीदाची जोडी पाठविली आहे आपले जासूद यावयास दिवसगत लागलीयास कासीदाबरोबर ताकीदपत्रे देऊन रवानगी करावी. गोंडमजकूर याणे दोन महिने बरेबडा केला आहे. पाहाडात राहून रात्रीचा येऊन गाव मारून नेतो. त्याचे पारपत्य चागले झाले पाहीजे. ते दोनशे स्वार आपले सरकारचे येऊन गोडाचे पारपत्य जाहलीयास आम्हाकडून कोणेयेक गळ नही. येथून स्वार व प्यादे जाऊन पारपत्य केले जाईल, परतु आपले जाग्यात खरावी होईल. आणि येविसीचा बोभाट सरकारात जाईल यास्तव ताकीदी घेऊन पाठवाव्या. राजश्री मोरोपतदादा चंदेरीच्या मुलकात गेले आहेत. पाचसात हजार स्वार व प्यादे व तोफा समागमे आहेत. दोन तीन गळ्या खाले केल्या. बरोदीयाचे गढीस मोर्चे लाविले आहेत पाच सात गोजात गढी खाली होईल. उपरात तिकडील बंदोबस्त करून लौकरच येगार आहेत तुम्ही आपल्याकडील नवल विशेष वर्तमान लिहीत जावे बहूत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विनती

३६७

रु न ८८ श्री मे १७८६
फा न १५
पत्र न २६

सेवेसी विजापना. काल सव्याकाल चार घटिका दिवसाम राजश्री सेनाधुरधर डेरीयातून निघून तोफ येक मागे डोंगरात राहिली होती ती चढवावयास गेले होते, ते दोन प्रहर तीन घटिका रात्रपर्यंत तोफा वर चढवून दिल्ली आणिखी दोन घटिका तेथेच लागल्या. तीन प्रहर रात्रीस डेरियास आले, आज प्रातःकालीच स्नान करून मोर्चीत गेले तेथे राजश्री भाऊ व राजश्री आपा व राजश्री मखारामपत पानसी येसे आले. त्याणीं याचे मोर्चे पाहिले धुरधगनी भाऊस पुढे काय करावे कसे करावे हे पुसले,

सांगीं उत्तर जले आपस सब बाग्या आहेत आपसास
सांगीचे लग्न नाही ज्या गोष्टीने कम वगैरे होऊन येईल
ही गोष्ट आधी करावी म्हणून माऊनीं सांगितले त्याउपर
मन पक्का झाले, निरोप घेऊन शिवरा माघारे गेले
पुरपर बाग घटिका शिवरापर्यंत तेथे होते त्या उपरी
उभयनां पुत्र व साधा भोबनास खरकरांत घेरीवास आले
बाल्या तलावरून जाव बूच करून संकराजी घोरपडे
यांच्या तलावर येऊन राहिले आहेत भोगाळीचे बूच होऊन
छापल्याच्या तलावर राहिले आहेत भोबन करून
तृतीय प्रहरी मित्रा करून ठरवावर मांच्याकडे जातात
द्विवा क्षय विचार फिरितात सा पाहून सेवेची लिहून
पावनीन हे विशापना

३६८

र. नं ८८
फा न १५
पत्र नं १८

श्री

१७८७

सेवेची विशापना, राबभी सेनासाहेबसुभा यांस पुत्र
बाह्या त्या समई माहूरस श्री देवीच्या दानास मुख्य
येऊन जावे असा नवस होता त्याकरिता माहूरजी बागा
नवाबकडे आहे त्याची फजानगी पाहिले यास्तव या
धरवतरास यांस जाते समई सांगितले होते त्यावरून त्याणीं
नवाबांच्या कमानावर पाहून किष्णारास पत्र पाठवून दिले
देवीच्या दानास यांतील त्यांस येऊ देणें सुगतर करणें
म्हणून व नवाबांनीं यंत्र भन्ना माणूस या साक्षीयाविची
माहूरस पाविला आहे त्यावरून देवीचा नवस फजानगा-
करितां ही चिमागई राबभी पगवाजी भोसले यांस घेऊन
परकड मुना तिची बगी व बन्ना गभी घेऊन निपाळी
समागमे कारमाची सा भवानी कालाचे पुत्र येधवतरास
पांचगे स्वरा व गारदी दिव्हे राबभी सेनाबहादूर व राबभी
येंतोजी भोसल यांस दिव्हे. बरक त्याचीचा सरबाम हती
पावण्या गाड्या डेरे ल्याजिमा मातवरीप्रमाणे लिखा
आहे छ १२ रोखी निपून गइरा बाहेर राहिली आब
माघ कास गेडी आहेत यापमाग येऊ दंड मास खगळ
येथें राबभी मनापुरपर व राबभी सेनासाहेबसुभा सार्वद य
कारमाची सव आहेत सेनापुरपर यांची पाहटी स्त्री सौ
बमलगावई व बन्ना बन्नागई जए टापी आहेत परकड
मुटुंग योभेस खऊन दिव्हे आहे पोपची भुत हाय हे
विशारना

३६९

र. नं ८८
फा नं १५
पत्र नं १५

श्री तारीख १० मे १७८९

विशापनी येचीजे छ १५ रोब मुघवारी प्रात काळी याा
सेनासाहेबसुभा याणीं खान देवपुत्र करून स्वारीचे
आणे मुतसदमईस्त्रीसुखा माहालीस जाले तेमे खान
करून धाडु माहाराबाचे समाधीपुढें येऊ माहेर ठेऊन
पूजा केळी गंगेस रुपया ठेऊन व पांच रुपये इनाम
लिखमतगारास लिखा नंतर तेथील देवदहणे करून
माहागावी वेदमुर्ती याा सदाशीवम्न दिधीत यांचे येये
जाणे होऊन खटाय प्रकर्णी बहुत मायणे जाली तेथोन
मेळमानी घेऊन कैतापुरस चिमनसचे येये जाणे बहुत
वजें वेतली त्यावर स्वारीचे येणे सत्तर सप्तपञ्चमस
देउरास जाले येकदसीवी देवपूजा आदी भान बाळ्यानंतर
जाली फराळ वेळ सधांत नागपुरीहून जासुदाची जावनी
आली त्यांत वर्तमान होते कीं छ १ वष वैशाख रविवार
तिसरे प्रहरी सिंगारवाई मोहिते ह्जा फळ झाला त्यावरून
सेनासाहेबसुभा यांची अवीक्षय खेद जाला कोणाचे
निवारण केल्याणी खेा सांत न होये मुतसदाचे न
आपकेत तेव्हा याा खंभ नाना उपाये येऊन बहुत रितीनें
समाधान केले परतु खेद बूर होईना भान मात्र करविले
आब आकरवा दिवस आहे येक भानानें भुष जाले प्रसंगी
रजसीम मोहितेही होते याा सामाजी मोहित्याकडे वर्तमान
लेहून सातान्यास याा जले सारांथ सेनासाहेबसुभा
फार करून खेदांत आसेत तपसीखवार वृत्त ममाहून
सेवेची लिहिण्यात येईल सेवेची श्रुत होय हे विशाति
छ मार मागीळ प्रहर रात्र राहती रवाना करे

टीप—बरील तीन पत्रे मल्हारजीचीं

३७०

र. नं ८८
फा नं १५
पत्र नं १९

श्री ता १ सप्टेंबर १७८९

विशापना नागपुरीहून जावनी आली कीं छ २१
बिष्णवी खोडी भोसले पाटांत च्यार पक्का हास होऊन
मृत्य पावले पुणीयाहून ही रात्र आकरेंत आली त्या
वरून नयाब वगैरे मंडळी शाहून आदेशा करीत जाते की

सिवाय जादू मृत्यु पावला नाहीं! बगल्याचा लता आहे आसो परंतु रघोजी भोसले यांची बाजू तुटली दोंला भूल जाली म्हणजे ऐना मजकूर घेतून घेतो. रघोजी भोसले सेना-साहेबसुभा श्रीमतांचा व आपला निरोप घेऊन पुण्याहून गेलीयानंतर आग्र्या येथे परा आले नाहीं. बगजीपत सलाततान याजकडे पाठविले होते. त्याची घेतून नाग-पूजम गेले. विठ्ठलपत तुमदार याम आज्ञा जेली की नांड नात लागू टाके खानमजकूर याजकाने वसूल करावे. बगजीपत याजकाला गंगे भरले की तुम्ही रिजेन तुम्हेंत आगिचा नाहीं सलाततान याचा म्हणोन मागनी त्यान-बहादूर याजकडे पतमशानिले जातोंल या प्रो वतमान आहे. पतमाग याजवर इतरांजीही आहे ऐम्मे याजार-आवाह वनमान आहे. जेव्हा श्रुत होय हे विज्ञापना तेग-जग यास छ ११ जिरेजी मयल्लमुल्ल याणी आपले घरी ज्ञाफत जेली त्याचे समानगे वामीमिया व जग आजम व सखुलदगान व गुलाम इमामगान व चिन्जीव जग मजकूर याचे यास जवाहीर दगिने व वन्य दिन्ही. मशीरमुल्ल याचे पुत्राची कन्या आहे. तेगजग याचे पुत्रास घ्यावी ऐसी वदता आहे निश्चय होटल तेव्हा रसग. नेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३७१

रु. नं. ८८ श्री ६ नोवेंबर १७८९
फा. न. १५
पत्र नं. ३०

विनती येसी जे. हाजगतीनी मंथस्तास सागून पाठविले की मिस्तर कीनवी इग्रज व रावजीची हाजरात मुलाकात व्हावी याचा दिवस कोणता तो त्यास पुसून करार करावा. मधेस्तानी आम्हास विचारिले आम्ही जात्र दिवहा की आपण जो ठरावितील तो. त्यावरून छ ११ माहे सफर शनवार करार केला. त्या प्रो आठ घटका दिवस आला ते समई आम्ही तयार होऊन दरवारास गेलो कीनवी (इग्रज) आला च्यार इस्मे गोरे त्याजसमागमे होते ते दरवारात नवावाचे समक्ष त्या चौघाच्या आमच्या आगास आग भेटणे जाले. नंतर आम्ही नवावाचे उजवे बाजूस बसलों. ते डावे बाजूस बसले. त्यास बसावयाची परवानगी आहे. उभे राहात नाही. बसून टोप्या हानीं घेतात डोईस घालीत नाहीत हे आदब मोठी आहे. उपरात दोन घटका हजरीतीनीं

आम्हासीच भाषण केले. दरमीयान काही जवाहीर आणून पाहीले. काही बागाची तयारी ते बाग पाहिले नजरा वगैरे नवे लोक आले गेले त्याचे मुलाजमती या प्रकारे दोन घटका जाल्यानंतर त्यास पानदान देऊन रुकसत दिले. उग्रज नजर काये करितात, इतके दिवसात त्याणी तोफातरीक काये गुजरली, याणी त्यास काये दिवहे हे समजोन लिहिता. हाजर उभे राहात नाहीत बसतात. परंतु टोप्या काढून बसतात इतके आधीक. नवाबानी येऊ घडियाल हेदरावादी कारीगिराकडून (त)यार करविले त्यास किलीने चाळू करावयाचे प्रयोजन पडत नाहीं. वगैरे किलीचेच घडियाल चालते ते आणून कीनवीस दिवहे. अशा तऱ्हेचे घडियाल विलायतेतही अग्राप तयार होत नाहीं म्हणोन नवाब बोलिले त्यास कीनविनेही रुकार दिवहा दुसरे लहान घडियाल रुपयायेवटे आणिली येक इग्रजास दिले. सा छ १७ माहे सफर हे विनती.

३७२

रु. न ८८ श्री १७९०
फा. न १५
पत्र न. ३७

विज्ञापना येसीजे. राजश्री गोविंदराव बापू व गोविंदराव भगवत यासी बोलण्यात आणिले की आपला इशारा गेला त्याप्रमाणे फौज गगथडीस रवाना जाली. येसे असता आपली याप्रमाणे बोलणी होतात. मोठ्यास तो वचनीं सभाळावे लागते. जरी येविगईची पत्रे फौजप्रकर्णी नागपूरस गेल्यास आपले चितात काये समजतील हें आपणच आपले चितात समजावे मोहसन आलीची बहि-वाट दरम्यान आणून आद्यापवर बोलतात येक साला निशा करितो. बाकी सन ११९९ची व मागील हैदराबादेस गेल्यावर येक येका माहालातची रुजुवात होऊन आल्या-नंतर चौ महिन्यानीं निशा करू. त्यात स्वारीखर्च व माहालातची तसनस जे जाली आसेल तें कुल मजरा घ्यावी येसे आहे यात जीव कोणता रुदवाती होणेयास बाधली वपेंच गुजरतील. तेव्हा हे होणेच दुरापास्त आहे. निशेचे प्रकारास दिवस घेणे हे यात मात्र आहे याप्रमाणें सेवकानी बोलण्यात आणिले उतर सादर होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक घडेल हे विज्ञापना.

रु. म. ८१
फा. मं. १५
पत्र मं. ३५-३६

१७९०

रु. म. ८१
फा. मं. १५
पत्र मं. २३१२४१२७

१७९१

विश्वामना येसी जे छ २ बमा दिखलरी राबभी र्थातम राव वकील मध्यस्ताचा निराप घजन राबभी गांविकाव बापू व गांविकाव मगयत यांकरावेस आले कीं गंगपदीस राबभीची चौक पासगाण्याच वसुधकरिता आली आहे बमास तोफा वगैरे समाम आहोत याबमुळ प्राताची स्वराची होणू याची म्हणजे सन १२ हास सल्लाचा येवज मोहसनआली रानाच व्यंस्तराव गोपाल यांचे वेळेस फेसले हात गेले त्याचो ययं तुम्हास निदा करून ययब देऊ. त्याबवरून मध्यानिर्लेनी आकाशारासय योवळून नेऊन आमची त्याची समधता फकी मावे उतर काये घावे ते संगा तयां आकाशाराकनीं उतर फले श्री मबल येयं यऊन वीड पणें गुबराळ पत्र वरचेवरी येत यनीं पुण्याहूनही लिहीली आनी गंगपदीचे दिशोप मागील बरिहादीचे सय समराविल नित्य वोळणी होतात परंतु बासलायचे उल्लाहे हात नाहीत तेव्हा आपगांव उंचीत त उतर घावें हें बोलण्यात आनिंलें तेंव्हा गांविकावपापू यांनी र्थातमराव यांची उतर केळ जे, तुम्हां ना निराप आनिळ सा प्रमाण साल मस्वरुत्वा येवज देऊ म्हणाव तरी पेचनीची बाकी बोन्ही याची सालवर घाले गुबराळीत पांच पांच सात सात पांच दरायत व या यरीद वसुधपरी बाकी यावरून फनले हात आहेत यांत बाकीची आम्ही लहून देता त्याची निदा तुम्ही आमची करावी पुढ मुभाबल्लाच बर कमनी पन्नी त आम्ही माघार तुम्हास देऊं येसी पद्दी निदा बन्नावर आम्ही आनळ आपसा गमचंद्रपनाचे लिहिने तुम्हास करून देऊं, आणि छत्र माघार बाकी यविचीच ज लिहिण तं छेहू परंतु बाकीची याद येव्हेर लेहून देता याप्रा पकी निदा करावी माहसनआण्यानाचे फनल सन ११८७ चे सान्न आरत यांत कमनी देनर बाकी निघल त्याची निदा आम्ही तुम्हास देऊ ह मध्यस्ता विशासन उतर आनळ देनर निगुन गंगपदीचे पासगाण्यात याषा पन्नास प देन नाहीत सेंद्रा पणच प्राम हे विशावना हीर—परील वार पत्रें ह्मणपाचीं

सेवेसी विश्वामना आश्रयपाचे उतराचे मसुरे करून येथे दाखविले ते पाहून फार बाधरे झाले आणि बहुत सफार्ची उतरें प्रमयुक्त झाली ते सेवेसी पाहानपाळ पाठविले आहेत

विश्वामना येसी जे स्वामीनीं छ १४ रमबानचे आम्हा पत्र पाठविलें तें छ ५ सवाही पावले तेथ आशा कीं, तुम्हांस बातेसमई राबभी सेनासाहेबसुमा यांनी स्वारीस यावे येविची समज करार आहेत ऐसे सानोन तुमची खानगी कळी व मागाहूनही दोन-पार पत्रें यण्याविशीं सरकारची गेली असतां काप्यांमुळे त्यांचं येणे न बडले त्याबवरून तुम्ही जेजेची तोड उरकून छेकर राबभी हीपतसात्याबळळ दाखल होणे छेत्र प्यार हबार आहे म्हणोन छिरीत गेला त्याबवरून आम्ही खातरदमा मानून राबभी तत्पास छिरीत घोरवार गेलीं छेत्र छेकर येऊन पाहांचेळ हा शब्द तुमच छिहियावर हाकी सरकारची यातमी आम्ही त्यांत छेत्र प्यार छिहियावर हाकी सरकारची पयेंत गणापारी झाली नाही हे पत्र तुमचे छिहियाचे नगावे असा हाकी छेत्र किती कधी बाणार हे तरी स्वचीत छिहिये म्हणून बहुत शब्द छऊन आम्हापत्र आनिं संधा स्वामीचीच आहे ते पकी कोणतीही गो(धीत) अंतर पडावयाचे नाही आम्ही सेवक छेक ते पकी आमची चूक पदोपरी हमगा आहे व स्वामीनीं बरदास्त करणें हें स्वामी कडे आहे इतरे शिबस करणास्त येव्यामुळे पायाबळ माहा निमाव झाल्य बरदास्त करून सेवकाचा सामाळ कों ही गोष्ट ह्मण स्वामींचव कनीं फकी आहे परंतु यय यऊन साहामहिन जाहले त्यांत कोणी योळमपतान कोणी योळमपती नाहीत, मुष्माचे सया प्यार वगैरे पधनीं पणींसाहून सार हाते वेळेस आम्हा बाकी ज, आम्ही तेच सनासाहेबसुमा त्यांत आम्हांत भे- नाहीं त्याच हे आपल करण्यातील पा- नयत सयब खातरभमनेच छिरीत गेल्य दुसरे आमची माहितगारी घारा वगैरे भिळकून नाही माहीत घाहागा माणूस दसांनीं नाईक हात आम्ही देण आन्यवर माहीतगारीनें त्यानीं जो माग पापविय त्याच

पात्रविले त पावले लिहिता मुजूर बरो आला व सरदार पत्रावरूनही सविस्तर समजले. भीमंत येनमानसाहेबांच पत्रब भविष्य पाचून राखविले त्यास आज्ञा हेच बाली की तुम्ही येथे असतानाच बाप्पनापूरचा बाकसाल पडला होता याचे उतर सरकारातून केले बाले ! तुमची खानगी हे समजोन कामने निरुद्धीन केली या पत्रापूर्वी सुचनाही मुग्हास लिहीली आहे सरकारातून तुमचे नावे राजभी बापुरावजी यांबासी पत्र लेहून निघे तं तुम्हास पाहिलेच अमल सांगत तुम्हाकडून येवब आज्ञा तो कानडे व दुवेडी कडेस भीमतांनी भरगा दिव्हा येवब बळीनीं समूह करावा, गरीब गुरीव असाम्या आहेत त्या सांठ्या त्याच्या पात्रत्या साइचिटीच्या याण्यात म्हणजे येथे बोलण्यास चांगले बरकड साहूकरलेक निरोचे दगमीयान उगळून आले त्याजपासून उगवा खासा टोन्ही आथ येविस्तीचे भीमतांनी लिहून ताबडतोब पत्राची खानगी सांठणी स्वारासमागने मुक्क फेळी आहे त्यास सरकारआज्ञाप्रो लिहिल्याचा भाव समजोन फुगवे सरकारपत्रावरून खब समजेल येवून आमकें लिहीले हे मात्र कण्हास समजे नये गरीब गुरीव रयेत सांठून देयावी बरकड छाहू मागसे नितेची आहेत त येवब बगळ होये तो घरी आनकत असावेत बल्मी करावी फार कर्य द्याहावे घटुत काय लिहीणें हे विनंती

३७७

६ नं ८८

डी

१०९९

फा नं १५

पत्र नं २२

सेवेसी निरुधना यत जे मणीरुलमुक्कबहादूर याणी राजभी रामचंद्र दाग मोसल्याकडून बरीलीचे कामावर आले आहेत त्यासत्य गाविंराव यांपेगले यंत्रांन येतप घालऊन, त्याची सल्लयत करून, त्यासत्य गाविंराव झुग यांकर्य दरबारास न बोलवितां पतमबकूर याबला हजुरचे त्रपारास घऊन गऊन, नवाब बंगानअली याचे समस त्याबकडून मददूर बोम्बिला की, आमल्लसल्यची पत्रे गुलामदी लिहीत आहें आणि राजभी उमयेतां गाविंराव यांबकडूनदी लिहून देवीत आहे त्यावरून मणीरुलमुक्क बहादूर याणी पतमबकूर यांची तारीफ हजरीची बरक फर्मी की, पतमबकूर बहूत हुशार, दूरदेख,

बाग्याखस वकसतार आहेत बगासीपत यांबपेक्षा यांची हुशारी आचीक आलळान आली त्यावरून हजरतीही उतर घेले की खातां मो मबकूर नमून आला आहे याचा पैसला बाप्य आणि कशिया तुटला म्हणजे यांची दागार घ्यानास येईल बाबसाल फडशात आलीया हजुराहून सरफताबीही मजूर आहे त्यावरून पतमबकूर यांची पत्रे व उमयेतांची पत्रे मोसल्यास जागार की, आमलदल्ल करून घ्यावा याकी निघल त्याची नीशा करून देतात सल्लतगाना याबपासून घ्यावे, पैसा मबकूर बादीत आहेत पाहावे मणीरुलमुक्क याणी येक नक्का ठराविळा होता की, मीर पोळदबंग व त्यांबकरोकर आपला योरल्ल पुत्र व भारमल, आपला रिताळ, साहेबीन त्यास खाना बरागंत करये आपल्या पुत्रास बडीस घालवे त्यास नशाबास अर्ब केल्य त्यास हजरतीही उतर केले की, मीर पोलादआळी यांबला मुळास पाठवावे त्यापेक्षा आळीग्याबहादूर यांबल का मुक्क कब नये आळीग्याबहादूर यांच नांव घेताच तो मबकूर याणी सांठून दिव्हा आतां पत्रापत्री काये बजसाल होईल तो पाहावा याप्रो येथील शेलप्याचे भाव आहेत मोळतात येक करितात येरु बाल आहे हे विशयना

३७८

६ नं ८८

डी

१०९२

फा नं १५

पत्र नं २१

सेवेसी विशयना पैसीअ सल्लतगान यांचा व मोस त्यास चरग लावताच हिरोब जाल्य त्यास घसुल्यचे म्हाब खातां म्हाब मुद्रल हुंइणाबळ ब्या मिळून सरीसत काळ रुपये कले आहेत त्या पोा अकप लाल रुपये वसूल बातला आहे याचीवर सल्लतगान यांबला मोहर करून मागत आहेत त्यास खानमबकूर याणी मोहर करून दिव्ही नाही याबसुळे खानमबकूर यांचे व मोसल्याचे आंदून यांकड आले आहे हे वर्तमान मणीरुल(मुक्क) बहादूर यांबला कळले त्याबवरून खानमबकूर यांबवर महसुलानीसी दाखवितात हजुराहदी आर्ब केल्य की, खानमबकूर हजुरच्या हुकमासिवाये मोसल्यांचा हिरोब फडगा न पेळ त्याणी हिरोब मनमाने त्याप्रमाणे केल्य आहे आजपर्यंत खानमबकूर मोसल्यास मिलाव्य आहे

422

रु. नं. ८८

श्री ता २५ मर्सेयर १७९३

फ़ा. नं. १३

पञ्च मं ३१

विनती येनी मोनये प्रकर्णी बायला पळख ते समई
पत्र नांगपुरास तहूने बागपत्र व मुक्त्यास माहीतगार
आगविला त्याचे बाय आग्याप येत नाहींत यांणी
आग्याची निऊ मांडी की पिस हांगामाचे बाले,
आमचा आमल प्यस करून घावा मुक्त्यास आहत त्यास
मुक्त्यारी नाहीं तरी मर्यात नये नांगपुराहून तों बाय
यशनात याची हा निऊ की, आमल एसऊन घावा
तव्हां ठहर फेळ ही, उगीच पत्र आम्ही आमलसलखी
करी याची आमची ठवरस निवेत करा मग पत्र
देऊ, तेव्हां बाय असे म्हागे त्यालें माहीतगारी हाती
तितक्यानी उतरे प्रयोतरे बाग घाले सेवदी पके ठरलें
नाहीं परंतु बायबर आले तरी येइल बाय चौपा सम्यांचा
फक्त श्रीमंतांचा इयाल म्हासत्यांनी घेतल्य त्यांत सलास
रानाफडून वसूल पावळ असेल वा यत्न बाऊन बाकीची
सलसलरानाफडून निघा करून देवाची येणेकडून येवयाचा
गुंता ठरल्य रातां दुइयाकळ बाग द्याइ राहिलें याचा
करार नाहीं हे कथ्य बाळ दसलतातच अगळे तयापि
याचा निगये मागल्यासम सगळीत तस करयें येइयावर
आम्यास मागाची गाव मोसत्यांनी यशारी चौडाची बाळी
राहिली त्याची निघा मणी फतश्वर मोसत्यास आमल
दरम्यची आम्ही पत्र देऊ, दूतकी विनती केळी असे
मासत्यास सरगापुरातरी आस जावी असे बात्यावर
मसत्यांनी अमलस लठेल करूं नये येतें बाय हा येत
पत्र दुसरा पत्र करारमागयास परतरे वतायें याची यादी
आम्याशि पावविशी ते फक्त तन्व दाहीनून यळ ठरल्यावर
मसत्यांनी यशये येसी सरराची आशा साफ त्यास बायी
वरळ वावरीच बागदागा व स्वगण्याचे बाबसास
आसतील त्याविशी मुक्त्यास त्यासडून याचा बाबर्चाचे
करून उलय व फैसल्य हाइल या आमलसल्यास व
त्यास मिळूं नये यविशी निऊ म्हासत्यास आशा
याची आग्यारी दफडून लिहिता मिऊन मासले यांफडजे
स्यस लिल्लि दार्थ आग्याफडल पत्रांचे बाय आग्याप
यत नाहींत मुक्त्यावर पाठविगर तयां पात्रावेत
परंतु बाय ठर त्यांसपून लयसर यंत असाय म्हास
करये(यर) समझा जाइल येतें बाळसास नीत पवेल

याबद्धिर्तां पञ्च स्रज्ज्वायी रा छ १७ माहे स्रज्ज्वा
हे विनती

टीप—वरील पाच पत्र हे गुरुगुरुची

३८२

रु. म. ८८

ਧੀ

1094

का सं १५

पृष्ठ नं० १८

पूरवणी भायत गळभी नातास्वामीचे सेवेसी
विनंती विनोप कसवे जेऊर हा गांव नगमावळ तेथ
मांगळवे ठाणें संनिध नसावे मुश्याळ नीनूरेचे गांव आन
आहेत त्याचा सनत्ता टकै सोडेवावीस ह्यार आहे व
जेऊरचा तनत्ता आठ ह्यार आहे त्यास नीनूरेचे गावची
लवणी मांगळ्याळी आमलान्न होऊ वेत नाही व डाणीही
पातळी आहेत तेव्हा जेऊरचे मुश्याळ दिव्यास तेथील
लवणी त्यास करणें मुगम आहे हा गाव आपल्या सरकारचे
उपयोगी आहे किच्यावळ ठाणें त्यांचे नसावे सुचवळ
मसकूर विनंती लिखिली आहे गांव आम्हांभडे आहे
इणून असें स्वामीचे ध्यानास येईल त्यास आम्हांकडे गांव
असावा असें नाही कमावीस कोणाहीकड सांगावी परंतु
सरकारत असावा नवावाळडे मुश्याळे बहुत आहेत बहुत
काय लि।। होम कपवा हे विनंती

३८३

६ न ८८

धी

1054

पृ. सं. १५

पत्र सं १७

विशपना आत्मनापुरषी रयन साङ्गन देव्याविरी सेना
साहोनीनी मन पत्र व सरपात्रे येक येकून तीन पत्र व
आष्टभोरी व आत्मनापुराहन कारकून पादविले आसता
पत्र मानीय नाही रयत सोईत नाही येविरी नारायणराय
वध योस आशा करून निघून पत्र व सांशणीस्वार देवाभा
य समारगरी पत्र आसार्थे वामनाजीपंतचे पत्र म
कारकून गले हावे त्याच पत्र आले आहेत या लिही
स्पाकर सय समवेस हे विज्ञापना

मुंबईचे जातमीस मोसल्यांसी शिलसिला याबद्दले संशय प्राप्त म्हणजे तुम्ही लिहीले त्यास ये गोष्टीचे संशयाचे कारण काही नाही. पाचदास्याचे आदेशस्तव पापावर येऊन घैम जमा करणार परंतु मसक्त पुढे आणी माग फौज जमा करणे ठीक नाही असे समजोन मागारे जावे नागपुरापुरुंढे अठून मुकदम करून फौज जमा करून बंगालास जावे म्हणोन येथून त्यास लिहिले आहे. निवाकपत येऊन दाफतपूर्वक झोळणे जाहरे असतां मुंबईची घातनी बातळ आहे.

३८९

रु. नं. ६२
फा. नं. ८
पत्र नं. १२१

धी

१७८०

(बरीत अर्धे पत्र फटले आहे)

(ब) तैमान गजस कल्लियाठपर आपण येजमानाकडे जाऊन जावीं पत्र आपण जवळ केलुन बाचून गल्लिविरी त्याणी कल्पना घतली हाती ते निवृत्त करून चांगले लिहीले आहे त्यास माग आहे तो लिहीला आहे म्हणून स्वतः कर करून ठमसवांही संतोष पावले त्याची उतरें तपसीळें लिहून सेवेची व्यावहारिकतां समजोपंताकडे पाठविणी आहेत पत्रे मज्जव दल्लिविरी तपसीलेकरून मनसवे लिहीले आहेत प्रवीर ज्योत्स्यकर प्यानांस येतीळ सरासर १ सुतरस्वारबा पाठविणी सेनापुरेपर बांध त प्रविष्ट करी पाहून संतोषेकरून घडन ठेविली नवी एक तन्हा आहे अनेकरून स्मरणपूर्वक पाठविणी ती आग्रहास सबा पक्षां प्रीय आहे म्हणून ठेविली तेव्हा झोळले जे ही सरोसर पाळवी असे बाडे आग्रहाबल नाही बाडे सरोसर पाल्पवी असे व्याणून या तेव्हा उतर मिळालें जे सप्यां बाडी मास्त्रा पाहाण्यांत येय वतात आनी तथे नाहींत तपारी तेथीलूच झोळे असावे असे मानस आसल्यास आपलें ज्ञाने तेय पडेल त्या कार्य आपण म्हणतात आसं पाडें (तय) आसल्यास मिळेल आसल्यापेक्षां बाडे आर्षीक नाही (पाउ, पर राजभी सेनाछादेम्मुमा तेय हातं त्याणी सरासर आपल्यास घावी म्हणून मार्गीतली त्या उतर राजभी स्वनाजी मोसलेही बयळव पात्रे पुत्र हाते त्याणी सरासर आसल्यास घावी म्हणून मागितली सरोसर येऊ आली, मामास उभमना, बेनास विसीयानि येनाचे वित

खीज होते म्हणून रासीच ठेविली मज्जव सांगितले जे यक सरोसर आणून विल्ली तुम्ही, आणी आग्रहास उभय- तांचे समाधान राखणें, तेव्हा कस करवे ? मी उतर केले जे, ही सरोसर आपल्यासच आली आहे आपण ठेवावी आणीखी आपण म्हणतील तसें बाडेल म्हणून सांगितलें त्यावरून मग उतर केले नाही पोळ्याविरी सेनापुरेपर याणी पत्रांत मज्जव लिहीला आहे त्यावरून निवेदन होईल सेवेची भुत होय हे विज्ञापना

३९०

रु. नं. ६२
फा. नं. ८
पत्र नं. १३

धी

ता १७८१

सेवेची विज्ञापना इमानुदौल कासीहून निघोन कल कल्यास गल्ल म्हणून वसमान येथें आले हात व गेल्य नाही कासीतच आहे असेही वर्तमान सावकारी मागसे येत गल्ली त्यांचे सगळे ऐकिले तेसे सेवेची लिहित गळे प्रस्तुत वेणीरामाच्या लिहिन्यांत आहे जे इम्रानाची बी बंगाल्याहून आली तिबन्ध आग्रहास पुढें सामोरा न्यार पांच मज्जली कासीहून गेल्य होता जाऊन विवीस घेऊन आल्य त वर्तमान इकडे गेल्य तेव्हा गस्पचे आले फिरोज आल्य तेव्हा कासीतच आहे म्हणून आले पत्र घातनीचे यावे तर तथ्य कसवे अतां पत्री हें सांगत लिहीले आहे यावरून व्याण्यायेण्याचें समजलें त सेवेची भुत होय हे विज्ञापना

३९१

रु. नं. ६२
फा. नं. ८
पत्र नं. ४

धी

दिसंबर १७७४

सेवेची विज्ञापना कज्जहून राब्यराम मुईद यांची पत्रे सया महिन्याची आली त्यांत मज्जव त्याणें याणी येथून कज्जल्याकडील वसमान लिहून पाठवण म्हणून लिा हाते त्यावरून लिहिल्य आहे कज्जल्यास विल्ल्यसेहून तीन इम्रान साहेब आले आहेत मेन इम्रान ज्योत्स्यकर उतरून कज्जल्यांत क्रियांत गळे आहेत ते तथ्यच आहेत येऊ ज्योत्स्यकरून उतरत नाही ता ज्योत्स्यकरच आहे

त्याजवळ लाखोटा आहे. त्याजवळ इमाजुदौला याणीच लाखोटा फोडून पत्र वाचावें असे लिहीले आहे याजकरिता तो लाखोटा कलकल्याचा कारभारी मागत नाही. व आले आहेत ते कारभारी याजवळ देत नाहीत. तिथे द्यज आले आहेत ते उगेच आहेत. कारभारी कागभाग करीत आहे. तिथेजण कारभारी यासी काही म्हगत नाहीत याप्रो वर्तमान लिहीले आहे वगड मजकुर आपण लौकरच निधून हिंदेराम व जाचक यासी घेऊन येतो. या प्राती जमीदारानी कासीकडील जमीदारांचे वर्तमान आर्डकून दगा केला आहे याजकरिता किलेजात आहे त्याचा बदो-वस्त करून येतो म्हणून वर्तमान आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विजापना.

टीप—वरील चार पत्र महारजीर्चा.

काही न होऊन माथे निपणेंच घटले तर त्या निपणा दम धरून आणीक गहीन गजराज पाा दोनचा वर्षे दाव पत्रचीम ह्याग रुपये गजराज येताळ देवेन. चिना नाही, येन ह काम आहे. वतनी गजराजीचे देणें दावत टतके उद्योग आणि माहाग. मी यम्नं तुम्ही गजराज. बहुत काय लिहिणे कृपा लोभ वीजे ते विनती. आरगा कागणे धोवजोटा बुवट पाा आहे पावळियचे उच्च राये.

गजश्री गजराजी व भाऊ याग वृत्तानेन नमस्कार विनती। उपरी गजश्री आपाग लिहिलें आहे त्याचरून म्हेन १ गजराजी सागता स्केल ते विनती.

लिता त्यास देवदाया हुज्या पाठविण्या त्याप्रो पावल्या सत्ययत्नान प्रकृती नसावाच स्वाश्रयायिची खिरीन त त्यास येथिची तुम्हाकडून लिहिले आहे, दफ्तराची ही लिहिण्यांत येईल

पेन्साचा मन्कूर बड करून तुम्ही लिहित त्यास पेन्साच्या मुन्ती कधी, $\times \times \times$ पाठविला कधी, ज्या हुज्या पाठविण्या त्याचा पुढां मरणा अयापी नाही तिसरा ह्या मर्यादास मरणा त्यास निष्कार नाही तुम्ही करार केन्सावर मुन्तीप्रो येवढ यावाच त्याची ही गत किती स्थावरी ? तिसरे ह्मण्याचा येवढ खेकर पाठवावा (पुष्टि)

३९५

६ मे १२ श्री ता १४ मेजुपारी १८८४
 ५ मे १०
 पत्र नं ३१५५ (पत्र सगंधिव रामाचें)

पुरवणी सेवेची विहायना—प्रभुदांनी निघून यावयाचें कराव म्हणून ज्ञानी व पत्राचा मन्कूर समजल्यावर ७२२ राबकी प्राप्त कर्तरी राबकी सेनाधुरंकर यांनी भवानी बाळो व भवानीपंत मुनसी यांस बळकून आणून सगितलें ज आमहास पुण्यास जाणें आहे आमच्या घरच्या तिमणी आहेत त्या आम्ही येथेकडे ठेवता, ज हाईल व मुखी हाऊ, परंतु आम याविची संघाय पडेल आहे आमच्या जागांसी जागीरमंडानी मनस्वी आचरण मानलें याचें दुःख पुणेकरास कदास याईल आमचे आम्ही आगत आहा परंतु आमहाविची म्हातरकमा तेथ पुढे नाही जाऊरितां जाणें बरर आहे आग वीरजांनी मोसले यांस घऊन बातो नागपुरीं मागे सनासारक्यास व सेनाद्वारा राहावीस भवानी बाळो कारभारी आहेत मुनसीस घऊन आपण पांच इमार पीर घऊन पुण्यास जातो म्हणून सांगून मासपारकीं मुहूर्त पाहाविला हा मुहूर्त धर्यून हाउ येमांदास राहो निषाल अर्जाकड पिनगुव निषालयस नाही तेथ्हां आपण मुहूर्ताच्या पिवरी निघून यांन मन्कीनीं दगांत यावे तापसत पीर घऊन भवानी बाळो यांच्या पुत्रांनी यत्नांत नाये छत्र दानगीस आहेत ते त्याबबल जाऊन वना राने याप्रो निषय करून खोरांची सपारी करिथिही आहे यमांदास दिवसीं पुरवर निषतात असें आहे परंतुन सौ चिमापाई आदिजन म्हणतात जे हुतादानी मुहूर्तापुढे समीप आर्दी अथवा जाणें उचित नाही व

श्रीरामचंद्रजीस नवरात्र त्यापुढें समीप आलें नऊ दिवस निराहार वत आणवानी पायात जोडा पाळीत नाही असा नियम असता निषणें ठीक नाही त्यास उतर करे जे \times हुम्हास कळ्य नाही आम्हास पुण्यास जाऊन कर मारी यांचा संतोष राखणे बरर आहे तुम्ही कृपी बाळ वयास काम नाही आम्ही करितां हें वांगलें आहे आम्हास पुणेकरांचा दरकर आहे वरकडांची गरज नाही पुणेकरांच्या संतोषाकरितां जी तुफतानी बागिरामांकडून घेवेल ती बडा परंतु आपल्यास जाणें बरर आहे बाहिराणा मोठा उपकार गवविल्य आहे अर्वांतील मनसबा नवाबाच्या मेदी आपल्यालेरीस होवीस याकरितां मेदीच्या प्रसगास आपण जाणें हा मनसबा योगून कालुग बुद्ध येकादसीस पुण्यास यावयाकरितां निषत आहेत तेथें आल्यावर मांडे उपकार गवविलार जे, आम्ही आपल्या बरावर फिसाद ठेऊन आपल्याकरितां आलो हें दाखऊन मंडले मागावे हा चिंतावीस खुळाचा आहे नवाबाच्या मेदी आपल्यालेरीस न बडल्या या मावें येत आहेत परंतु बागिरामांर स्वामीच्या मनांत संघाप आस्य आहे याकरितां सनदा आटकल्या तो संघाप दूर व्हाया याकरितां आम्ही सध पेच एकीकडे ठेऊन आलो हें आल्यावर पुढें बोळार याकरितां जकरितां मन्कीस आले तर यासमय यास यावयाचें म्हणून नये सनदांची परवानगी देऊन सनदा कसरीतयास याबबल द्याया व बलवतयास याबबल बोळण्यांत यावे जे, धुरंकर याणी आलबपुरकरांचा इतयार घळ नये त्यांचा कनेक्त पुतां सातरबमेचा बाहाला म्हणजे पुढे यावे चिंता नाही अलबपुरकर कामांली आह त्याची बाल वांगली नाही इतक्या होण्यास निषगत काही लागलियास लमप्रसंगी उरऊन घऊन अष्टमांसी निघून यावे म्हणजे विकडील सुद्धा बाहालियावर दोन महिने येथें निषेचपण राहून पुढील सत्यमसलत जे करणे त्याचा निषय करण्यांत पुर्तपणे याईल यापुढीं आले असते तर मसलतीचे निषय पुढे राहिले हावे आता येण्यास वीस मास आत्य तेव्हा सत्यमसलत ठरून करण्यांत निषय राहिले नाहीत हें साळ तर सडक गेस्पत वमा आहे ज सत्यमसलत करणे ती पुनील साळवी त्याचा विचार करणे हा जेष्ठ आगा मांसी आल्यावर करता याईल अद्या तांतडीन सत्यमसलत होत नाही मन्थेरसाळ समीप आले आता चोकरडील चाळी पिसरील त्या पाहून पुढें मनसबा योजणे तो योजण्यास नीट पचेस अर्था मुल्याप देऊन यांचें येणें या समई न होय असें करावे पुढे येताममासी

लग्न जाहाल्यावर जेष्ठ मासी जरूर यावे म्हणून आमत्रण लाऊन ठेवावे. वराडचा पेच निवारण जाहाल्याविना येणे सला चागली नाही हें सांगून याचे येणे या समईचे उपकार ठेवण्याचे आहे हे मना करावे, याचे उपकार यासमईचे आपल्याकडे घेऊ नयेत. यासमई आपण न याचे म्हटले असताही नवावाच्या भेटी होतील याजकरिता हे येतच आहेत. आपण न याचे म्हटले असता हे आल्यास आपल्याकडे याच्या येण्याचा उपकार नाही. नवावाच्या व स्वामीच्या भेटी होतील तेव्हा याची गरज काही दिसत नाही, याचे व नवावाचे आतून चागले आहे. नवावाच्या भेटीसमई हे जवळ असल्यास आपल्यास कितीक घरकृत्याच्या अडचणी येतील. हे जवळ नसल्यास काही सकोच पडणार नाही. आपण याजखेरीज नवावाची भेट घेऊन सलामसलत ठरावणे ती ठराऊन घ्यावी हे चागले आहे. याचा उपयोग नवावाच्या (व आपल्या भेटी) होतील तेव्हा काही दिसत नाही. भोसल्यास जरव ठेवावयास जागा पुढे राहील असे आहे याजकरिता हली धुरधरानी सऱ्या तेथे येऊन काम सरका-रचे काही दिसत नाही यास्तव विनती लिहिली आहे. जर करिता धुरधर याचें येणें यासमई उपयोगी पडतें असे असल्यास येतच आहेत परंतु उपकार मोठे दाखवितील मिथ्या रूप, खरेपणा काहीच नाही असे आहे. याजकरिता मर्जीस विनती आल्यास सनदा द्यावयाची आज्ञा व्हावी. सनदा देऊन बलवतराव निरोप मागतील तर निरोप द्यावा. निरोपसमई जेष्ठमासी धुरधर यास घेऊन येणे म्हणून सांगून ठेवावे व धुरधर यास पत्रही मर्जीस आल्यास लिहून सेवकाकडे पाठवावे जे, वराडातील बखेडा आहे तो खातरजमेने विल्हेस लावावा इतक्यात गिकामे दिवस सापडल्यास लग्नकार्य उरकून घेऊन जेष्ठ मासी यावयाचे करावें म्हणून पाठवावे. काणे जिवाजीपत याच्या कामाचे बलवत-राव याजसमागमे नागपुरास विदा न करावे, आपल्याजवळ ठेऊन घ्यावे पुढे धुरधर आल्यावर मर्जीप्रमाणे जिवाजी पताचा बदोबस्त करून घ्यावा जेष्ठमासी आल्यावर जसी मसलत याच्या डोईवर ठेवणे तसी ठेवावी. जेष्ठमासी याचे येणें तेथे घडल्यास याजवर जरव पुर्ती राहील. हली मोगलाच्या भेटीकरिता आपण असावे या भावेकरून जाऊन आपला उपकार दाव ठेवणार जे, आम्ही स्वराज्याचा व मोगलाचा तह होतो त्यावेळेस आपले काम सोडून स्वराज्याकरिता येऊन पोहचावे हा दाव ठेवणार, इतका उपकार याचा घ्यावयायोग्य मसलतही सध्या प्राप्त

जाहाली नाही. याजकरिता याचा उपकार न घेऊन आपला उपर याजवर ठेवणे तर जेष्ठ मासी बलाऊन घ्यावे, चारपाच महिने ठेऊन घ्यावे धुरधर यास पत्र पाठविल्याने आपला दस्तायैवज गुततो म्हणून व्यानात येईल तर पत्र न पाठवावे, बलवतराव याजवळ बोलवे ते लिहितील व सरसरीत पत्र लिहावें जे बलवतराव याजवळ बोलण्यात आले आहे हे लिहितील त्याजवरून केलेल याप्रो यावे या पत्राची उत्तरे लौकर आल्यास कार्यावर पडतील यशवतगव भवानी हैदराबादेस होते ते निरोप घेऊन आले. नवावाना गुदस्ता बलवतराव भवानीपत मुनसीजवळ व्यकोजी भोसले यांच्या नांवाचा तैनातजाबता करून दिल्ली परतु जागीर दिल्ली नव्हती. यदा यशवतराव याजवा जागीर द्यावयाचा करारनामा पाठऊन दिल्ली आहे तो घेऊन मारनिले आले. जागीर भद्राचल पालोच म्हणून संस्थान वस्तरच्या सरदेस आहे तेथें पहिला संस्थानीक पालेगार येलम्या राहात होता नवावाचा अमल नव्हता. ती जागा जावितजग याणे मोठ्या हिकमतीने सोडविली त्यापासून जावितजगाकडेच होती. जावितजग वारल्यावर येतेशामजग यास निरमलेंतून काढला तेव्हा सारी जागीर नवावाना घेतली त्याजवा ती जागा नवावाकडे आली वसुली तीन लक्षपर्यंत आहे पला दूर बहूत आहे ती जागीर नेमली आहे. नवावाच्या घराचा सिरस्ता कबूल-कतवा घ्यावा तेव्हा जागीर द्यावी असा आहे त्यास कबुलात लिहून पाठवावी म्हणजे जागीरीच्या (पुरवणी) श्री सनदा करून पाठवून देऊ म्हणून नवावाचा निरोप घेऊन आले आहेत. आठ दिवस जाहाले, हा कालवर कबुलात लिहून दिल्ली नाही याच्या चितात सावाजी भोसले यास जागीर वराडात दारवे वगैरे माहाल होते ते नवावाना द्यावे म्हणजे कबुलात लिहून देऊन सनदा आणवाच्या म्हणून मागती पत्रे बगाजीपताकडे पाठविली आहेत उतरे आल्यावर केलेल तसे लिहून पाठवीन. हजमतजग याची व विठल बलाल वराडचे सुभेदार याची भेट जाहाली सुदामतप्रो दोहीकडील अमल चालता करावा याप्रो ठराव होऊन मामलनीचे काम चालीस लागले आहे. अलजपुरकराकडील ही मामलनीत बखेडा नाही सुदामत चालीस लागले आहे सिवदी मात्र नेमणुकीपेक्षा जाजती ठेविली आहे दुमाजी कोली याचा भाऊ व लेक चाकरीस ठेविला आहे. कोलीमजकूर गावेल वगैरे याचे किले आहेत त्यास माहित आहे, याज-मुलें यास सगय पडला आहे वरकड आलजपुरकराचा गुंता किमपी नाही, मिथ्यारूप अडवण करून हे लिहितात,

बस्तरच्या राज्याची राणी व पुत्र येथे आले आहेत येक वय बाहुलं, त्यांच्या घरमारीयानी य द्वापांनी यांस परा-
 रंगण कले त्याबद्दल राणीने यांची करार केल्या जे तीन
 दिने तुम्ही राग्य घडून चौथाई रात्र आपल्या पुत्रास
 याचे आपले गप्पाद मारून कदापि आपल्या पुत्रास स्थापना
 करून बावी त्यावरून याणी मान्य करून गोविंदराव मुकु-
 राय सिलेदार नवागडचे चांदरीय होता त्यास आपणाकडे
 आणून बस्तरची मोहीम सांगून रवाना करीत आहेत
 मजानजी बाधव पल्लीकर याचा पुतण्या पिरजी बाधव
 देशीहून दोनश्या स्वारांनिशी अस्य येऊ मरिना बाहाय्या
 त्याची बोली करून गोविंदरावाच्या तैनातीस निव्हा
 गोविंदराव यास पनास बोळे खेळती पागस दिले
 म्हात्ताराव कासी परतु गणासाहेबांच्या वेळेस बर्फाळीस
 हाता तो करमारी गोविंदराव माझरोबर करून
 दिव्हा आहे याप्रमाणे वर्तमान आहे विनंती छिहिली
 आहे, मनीस आत्त्यास छिहिल्याप्रमाणे करणार स्वामी
 समथ आहेत बंगाली मल्लमले गासाभ्यांनी आणिली
 आहेत आस्य बाहालियास ठेची चांगली याने खरोदी
 करून पाप्मीन ठेची मल्लमले चांगली आहेत
 कुटेदार जामाण्या व साची कारीक मल्लमले आहेत आस्य
 बाहालियास इमार दोन इमारती मिळतील येविली आस्य
 द्यावी, हे पत्र आले अस वर्तमान कोणसही कर्तू नये,
 पत्राची दारावे सफरी पत्रे द्यावेसी पाठविली त्याची बातनी
 तानरापतस कसी कष्टी हे कष्ट नाही त्या पत्राचा
 उघार तानकापतान धुरधर यांस लिहिल्य होना तानका
 पत्र बातनीमिती यदुत बपत असता त्याच्या छिहिल्यात
 म्य मझूरही असता, यादकरिता विनंती वारंवार पत्री
 लिहिली स्वगत्ये द्यावेसी भुज होय हे विशपना धुरंधरांनी
 बाकण्याने मजबारी मझूर आणिल्या अ, इतक विवस
 आम्ही मागलांची बचनाम गुनथ्य नाही परंतु आता पुण्यास
 जागे प्राप्त आहोत तद्वा बरग्याले जागीरदार म्हणतील
 तम बचनाम गुनावे स्वगत ह तुम्हास सांगून ठेवितो
 यरणांत गन्धार अलबपुरकर वगैरे यासी भेगण पत्रे
 तद्वा त्यांच्या समाधानाप्रमाण त्यांची बचनास गुनले
 पडित, याम आमचा इच्छा नाही म्हणून तद्वा मी उतर
 केले जे आगम बचनास गुनतीस तर पुढील चाल ठेऊनच
 गुनतीस अग्य करून आगम वगार नाहीत याभा उघर
 दिव्हायर घरे अस बगतस पाहू, बचनाम संघी ठऊ
 म्हणून बावळ आहेत परंतु दामनगर जागीरदारांची करणार
 आहेत यत घटस येथिनीच पुत्र आगममूत साऊन

ठेविले आहे व बलवंतराव यांस पत्रे धुरंधर यांनी आम्हास
 लिहून डाकेवरोबर पाठविली आहेत जे आम्ही फल्यून
 शुध येकांरीस निघून येतो, नानांच्या वितोत संघाय
 आस्य, आता इकडीस आस्ता कशास घरावी, म्हणून पत्रे
 पाठविली आहेत त्याबसमागने मांफोही पत्र मझूर सांगून
 लिहून घेतले आहे, त्यांच्या समाधानाकरिता पत्र दिव्हे
 आहे राजभी हरीपततत्या यांस पत्रे सुतरावराजा काल
 संघ्याकली धुरंधरांनी लिहून पाठविली आहेत त्यांत मार
 आम्ही इकडील मसलत ठेऊन नानांच्या व तुमच्या
 समाधानाकरिता येत असो याबद्धरिता तुम्ही खंय न द्यावे
 तुमची आमचीही भेट बाहाली पाहिले म्हणून लिा
 आहेत मझूरवीही मझूर येथिनीच सांगून लिहिलेली
 आहेत शेवेसी भुज होय हे विशपना

३९६

र. सं १२

धी

पुमीळ १७८६

ख. सं १

पत्र सं २५

विशपना मोसत्याकडील वांझूरगंपत इमार फौज वारगीर
 गाडवी मिळोन आहेत तांफरी अस्य आहेत आमचा
 बनेकस चांगल्य आहे मांचे चांगले आहेत मध्ये मध्ये
 त्यांची उठावणी होत्ये परतु त्त मारगिरी कमी त्याची
 आहे मग याचे कारण काय असेल त असो आमच्या
 लक्षांचे त्यांच्या लोकांचे त्यांच्या लक्षांचे बोलणे हाते
 फार बळ गळ आहेत परतु वादामी लक्ष आहे रम-
 मंडळही द्यावेकडे लक्ष आहे आम्ही मध्येच गावांत
 उतराययाची बाग कामीसमुल्य या तादावर आहो आम्हा
 पुढे वेळ कदा आहे त्यावाली तले लोकांच आहे परंतु
 माठे आहे त्याचे पलीकडे त आहे त्याचे पलीकडे
 मागती कण तुमक आहे. त्यापलीकडे मग गावचे तळ,
 गांव आहे घरे चांगली निवसत हे विशपना रविदार
 मध्यरात्र हे विशपना पाण्याची फार अडचण
 पन्नाली टंगवर चालीसपनास आत्त्यास काही घरे
 पडेल त्यावयाचा बनेकस आहे त्याप्रो यंस परंतु
 पाणी नाही बैलायर पन्नास येत नाही अर्धी पसास
 येत्ये उंटायर भरून येते याबद्धरिता अद्या तन्हुने काही
 तरतूद प्राप्त करीतच यथ येऊन पाहणेची बाहली पाहिल
 हे विशपना

३९७

रु. नं. ६० श्री मे १७८६
फा. न. ४
पत्र न. ४४७

विजापना. स्वामीनी चिठी पा ती पावली. भोनेले याजकडील तीन तोफा न्हाय पाच सेरी असतील त्या उपयोगी पडतील. पाडुरगपत यास बलाऊन चागला बंदोबस्त करून सावध अग्रावे म्हणोन आज्ञा. त्यास आज्ञे प्रो भोसले याचे लोक व सगळ्यांचे लोक खबरदारीने आहेत. भोसल्याच्या तोफा दोन घटका रात्रीस आल्या. प्रातःकाली सुरू जाहत्यावर पक समजले. आम्हाकडील मोर्चातील टपका गोलीचा सावधगिरी करिता थोडा थोडा चालविला आहे. परंतु रात्र पडल्यापासून किल्यावरून गोली चालत नाही. थोडी चालत्ये त्याम किल्यावरील रात्री गोली फार चालवी परंतु का चालत नाही याचा भाव समजत नाही. काय विचार असेल तो असो. रा. रविवार आवसीची मजगत्र सेवेची श्रुत होय हे विजापना.

३९८

रु. न. ८५ श्री मे १७८६
फा. न. ४
पत्र न. ४४८

विजापना. भोसले याचे पाडुरगपत आले. त्याच्या तोफाही आल्या. त्यास उजवे बाजूस नारोपत सखारामपत-सुधा सर्वानी मिलोन जागा नेमून दिल्ली आमचे लोक पाण्याकरिता फार हैराण आहेत. फुटाणे भटान्यास ताकीड केली असल्यास प्रातःकाली येतील तूर्त पाण्याकरिता माणूस फार हैराण होते. भोसल्याकडील पनासपर्यंत पखाल उठावर भरून आल्या. येथे येक दोन टाकी सापडली ती काही उपयोगी पडली. मोर्चे चागले आहेत नारोपत सखारामपतसुधा येक असोन आपलाले मोर्चे राखून सर्वांचा समाचार नारोपत घेत असतात. प्रातःकाली काही चारगीर पायउतारा फौजसुद्धा यावे म्हणजे या लोकास काही विसावा सापडेल. त्याचीही तरतूद नारोपतानी तात्यास चिठी लिहून करविली आहे. प्रातःकाली निकड करून पाणी हाताखाली घालावे ऐसे आहे. परंतु कसा नेट पडेल ते पाहार्हे हे विजापना. रविवार मध्यरात्र हे विजापना

३९९

रु. न. ६० श्री मे १७८६
फा. न. ४
पत्र न. ४४९

विजापना आपले लोक पागा व गाडदी व तोफासुधा हुशारीने मजबुदीने मोर्चे काईम करून आहेत भोसले याचे लोक आजमागे दोन हजार पर्यंत आले त्याची चौकी मुस्तकीम दासण धरून आहे. भोसले याजकडील दोन तोफा आल्या आहेत. आज सुरू जाण्या नाहीत. प्रातःकाली सुरू होतील. गा रविवार आवसीची सात घटका रात्र सेवेची श्रुत होय हे विजापना.

४००

रु. न. ६२ श्री मे जून १७८६
फा. नं. ४
पत्र नं. ८६

विजापना. उदैक कूच चहू कोसाचें करितों. तुम्ही सांगितल्याप्रो आज राहिलो. भोसल्यासी बोलवयाचे तें बोलिलो. याउपरीं तुम्हास होईल तेथवर करावे म्हणोन आज्ञा त्यास भोसल्याचे येथे येक प्रहर बसलो होतो पुष्कल बोलणे जालें ते सविस्तर सदाशिवपतावरावर सांगून पाा आहे. येथे आलो तो स्वामीची चिठी आली की चहू कोसाचें कूच करितो त्यास भाऊचे बोलणें तसे ×× राहिले याजकरिता उद्या ××× मुकाम करून यासी बोलोन ठीक ×× मग जाण्यास गुता नाही. मजल विनती करा-वयाची आहे. जाणेच त्यापक्षी उदैक विनती करीन सर्वांची उदासीनता. यात ईश्वर काय घडवील तें खरे. हे विजापना

४०१

रु. न. ६० श्री जून १७८६
फा. न. ९
पत्र न. ३

पुा विजापना— न गेले आज येथून भोसले कूच करून सुडीस मुकाम जाहाल. खडोजी भोसले याजच्या पत्र

इश्वर फेड व पांच ठोका व साहासे बाग याप्रो सगळाम
ठेवून व कारमारी आवासी यशवंत व माहादामीपत छकरी
फरणीसाकईल व बसपम गणेरा, पाहुनरापतांचा माऊ,
आणविला आहे येसे ठेवून गले कथये भोसले जेठरा
वरून खासा जागर व घुनगवरावर कृष्णा उतरून पत्तर
पुरवर मिमा उतरून बाये येसे आहे जेठोरीवरून
भीमतांची भेट घऊन पुण्याहून बाये येसे भीमत ताण्यांचे
पोल्ले आहे बडण्यात कसे येईल त पाहाये पुढे
नागपुरात ज्येष्ठ परमळ जागर येमे आहे नूत वतमान
वस आहे तसे तिहिले अमे पुढे होइल तें लिहून पाठऊ
यहुत काय लिहू हे विचारना या विन्वराव आता गोले
यांचे पत्रे त्यांचे बरी पावत करवे

टीप : वरील सहा पत्र बंगामीच्या स्वार्थीतील

४०२

र. नं. १२ टी. १०९० पूर्वी
फा. नं. १८
प. नं. १०४

सेवेची विचारना मातृभी मैनाभाट कैलासवासी बगजीवन
परशराम प्रतीनिची यांची स्त्री, त्याचे बंधू मल्हारराव शकर
पायगुडे यांची पाडी व मलाय व गणीने आहेत त्यास
रावभी आशा चिणीस याम सांगेन देवावयाची आशा
बाह्यानी पाहीन

४०३

र. नं. १२ टी. जुलै १०९
फा. नं. ८
प. नं. ८९

साहेबांचे संघर्षी आशुपारक विषाजी कात्कर व
रामजी भिनाडे लिखितगार कृतानेक विचारना येसीज
साहसी याा धडाडीय राम याससमागम सरकारांतून वझे
सिफ करार व्हावीरय हाती दऊन रक्षाना कले त्यास
मारानितेसमागम धो शस्त्रीराजगव नजीक बाल्यपुर
मगपयत आला सये यत्नाच मागेनितेसी पायूचा
उत्तर व हाऊन आपीक याा * रंजुपारी भिनीय प्रदर

रानीय देवआशा बाह्यी ईश्वर सतेस उपाये काये येये
इर उपाये कले परत इश्वरदृष्ट्य पुढे साहेबांचे
आक्षेप्या माग ज्ञातकन्याये ल्खीत आसी सेवेची भुत होये
हे विचारना

४०४

र. नं. ६२ टी. ३ जुलै १०९४
फा. नं. ८
प. नं. १९

(आमचे नांव सेनासाहेब मुभा यांस बासुराम वैद्य यां
घरावर दिन्हे छ ५ भिन्हेब समस तिवेन (मसुग)

विशप आपणकहून रावभी भीवरपत व कृष्णराव व
बासुराव आले व आपले आंतकणी वडिलांमाणे भम
साहास करून ज्वात लौकीक व्याणि कर्ये करून दाखवावी
हा दगण बहुत आहे त्याणी सविस्तर मन्त्र बोलण्यांत
आगिला त्यावरून सब प्यमास आले हेही समबले त्यास
आपण कर्ये करवयास योग्य लौकिक नवा व्हावा येसे
नाही सधे गाडी ईश्वरसतेने बडवील व आपम करवील
ही खातरज्मा नवावाकडे सरकारचे व आपणकडील
संगवडी वगैरे जवसाल होऊन येणे आहेत ते
वाचवीच वरने उगवले पाहीजत याविची नवावा
कडील कारमारी यांची व बागीरदारांची खास यक
प्रमाणची, सरळपणे उलग्या करवील येसे नाही वाचतास
करून घेतल्यावाचून स्वराज्यास स्वरूप कर्ये आमळ
घतस्थसिबाये बावनाळ उगवत नाहीत यास्तव
आपणाकडील उमेयेवी यासी बोलणे जाळे त्यानी
इतल त्याणी आपवास कडी त्याची उतर आपणाकहून
आर्ग परतु या चालीचे कुलमगत व प्यमांत यावे गृहान
रावभी भीवरपत व बासुराव यांनी रवानगी कडी ते
सविस्तर बोलवील त्यावरून समजल रावभी कृष्णराव यांस
माहीतगारीस येप ठेविले आहेत इकडील लक्ष आपले
नैल्येचे कस्याय व खुप्पुरती आराधी हेंच आहे
वेसा योग घडून न आल्य मनातसता पुढील पल्याच्या
क्रितेक गाडी उमेयेवेतासी बोलण्यांत आल्या सधे
बोलवील यांचे मनन कर आसार्थे घपीस
लक्ष आहे तंच आहे प्रत्ययस येइल तें रारे.
(नानाचे अक्षर)

४०५

रु. न. ८८ श्री ५ जून १७७४
फा. न. १४ पौ छ ४ रविलाखर
पत्र न. १९४

सेवेसी विज्ञापना. येथील वर्तमान ता. छ २४ रविलाखर
मुा नजिक वन्हाणपूर स्वामीचे कृपेकडून यथास्थित असे
विशेष. राजश्री सावाजी भोसले याचा कारभार प्रतिनिधीचे
विद्यमाने फडगात आणावा. पूर्वी मुधोजी भोसले याचा
प्रतिनिधीचा स्नेह होता त्यास दोघे दोहीकडे जाल्यावर
सहजेंच राहिला. इत.पर सावाजीबावाची व प्रतिनिधीची
गोडी करणे, तेणेकरून पुढे फौज पाठवण्यास सावाजी-
बावाचें प्रतिनिधीचें यैक्य मिलोन उपयोगी पडेल
याआन्वये पत्री आज्ञा. (येथून हरिपत याचे हस्ताक्षर)
त्यास प्रतिनिधी पुढें गेले सावाजीबावास वराडात जाण्याची
निकड याजकरीता जसी सोय पडेल तसे करितों. हे विज्ञापना.

४०६

रु. न. ६२ श्री १७९५
फा. न. ४
पत्र नं. २५०

विज्ञापना. कसवे जालनापूर येथील रयत दलाल वगैरे
राजश्री सेनासाहेब याणी शंभर आसामी कोठ्यास कैदेत
घालून रोज तीन मार देतात यामुळे काहीं मेले असेही
आइकतो त्यास हे रयत सुटल्यास कसब्याची आमदानी
चालोन चेहलडु व जकात सरकारची उत्पन्न होईल. रय-
तीचा जीव घेतल्याने इतका पैका त्यास मिलावयाचा नाही.
माहाल सरकारान आला, वस्ती राहिली पाहिजे यास्तव
स्वामींनी कृपा करून रयतीचे प्राणावर नजर देऊन दाहा
हाजार रुपये अतस्थ घेऊन सरकारचे पाच रुपये ठराऊन
रयतीची ब्रदी खलास होय ते करणार आपण धनी आहेत.

मजकडे तेथील काम सांगितलें आहे याजकरीता विनती
करितों हे विज्ञापना

४०७

रु. न. ६२ श्री जानेवारी १७९५
फा. न. ९
पत्र न. ४७

विज्ञापना. राजश्री रामचंद्र दादो याजकडे इस्माईलखान
याचे पुत्र सलाबतखान व रामचंद्रपत याचे चिरजीवाची
पत्रे प्रातःकाली आली. त्यात सलाबतखान याचे स्वाधीन
फतेनिषाण नवाबानी केले आणि बोलण्यात आणिलें कीं
तुमचे तीर्थरुपाचे स्वाधीन होते तसे तुम्ही सभाळावें.
यानी उतर केले कीं माझ्यें मस्तक व निशाण बरोबर आहे.
चिरजीवाचे पत्रातील मजकूर कीं सेनासाहेब वराडची
जसी करीत पुण्यास जाणार. बरें निशाबकताला आम्ही
रास्तीस राजी असता त्यानी लढाईचा सुकादमा धरिला
आहे. जसे बनल तसे कर हा मजकूर आहे. राजश्री
रामचंद्र दादो याचे मध्यम चिरजीव शामराव काल येथे
लस्करातून आले सेनासाहेब याजबरोबर सरजाम फार
चागला आहे म्हणून फार तारीफ करीत होते. राजश्री
कुशाबाकडील जासूद नो दानाजी म्हणून नवाबाचे लस्करात
चोरबातनीस गेला. त्याजकडील पत्र काल आलें त्यात
मार जे नवाबाजवळ पन्नास साठाचे पोटात पैदल सुधा
फौज आहे. व येकशेतीस तोफा आहेत. फौजेंत खर्चास
नाहीं लोक वेदील आहेत. असी बातनी लािा आहे
सरकारातही असेलच, परंतु याजकडें जी गोष्ट आली ती
कची समजावी म्हणून विनती लािा आहे याचे (भोसले
याच्या) बोलण्यात आलें जे नवाबानीं आपले निशाण
येका सरदाराचे जिमेस केले तसे सरकारचे निशाण
येका मातबर सरदाराचे जिमेस खासा स्वारीत असावें.
त्याजवरून विनती लािा आहे हे विज्ञापना.

टीप—वरील दोन पत्रें खड्ग्याच्या स्वारीतील.

नामसूची

अ

अजिमुदौला २३, ४४, १३१, १३२
अजीमुदीन ५६
अनवरवेग ५७,
अनतभट चितळे ८०, १२६, १२७, १८४
अन्नपूर्णाबाई १७१
अमृतराव ५८, ११२
अलिजावहादुर २१४
अहिल्याबाई १६२, १७९

आ

आगवरशा १८८
आजुतददौला १५७
आनदभटजी १८५
आनदराव २, ५४
आनदराव तात्या २१३
आनदराव धोंडीराज ८४, २०६
आनदराव नरसिंह ८६, १५२, १६४, १७३, १७८
आनदराव लक्ष्मणराव १९२
आनदराव रास्ते १९१
आनदीबाई ४०, ४१, ८८, ८९, ९४, ९७, १६१, १६८,
१७८, १८०

आपा २०९

आपा वलवत } १, ८८, ९७, १४५, १४७, १५२,
(मेहेंदळे) } १५६, १६२, १६६, २०६

आपाजी खडेराव १५४

आपाजी गोपाल २०, ५१, ८४, १२१, १२६, १४७,
१६६, १७२, १७३

आपाजी महाडिक ९५

आपाजी विश्वनाथ ६५

आपाजीपत १५७

आपाराऊ मल्हार ४६

आपाजीराव पाटणकर ४५, ४६, ४७, २१७

आपासाहेब १००, १५९

आपास्वामी २१९

आवा चिटणीस २२४

आवाजी नाईक वानवले २०८

आवाजी यशवत १४४, १४५, १४८, २२४

आवाजीपत २२४

आमानतराम १२३

आलजापूरकर २२०, २२१, २२२

आलमसेन गवई १४८

आवजी कवडे १०८, १११

आवधूतराव १५८

आसुस्तदौलावहादुर १८३

आताजी राम ११५

आवुजीबावा १८६

इ

इजतलखान १५८, १६०, १६३, १६५, १६९

इन्सारआलीखान ११३

इभरामखान पठाण १५३, १५५, १८३

इमाजुदौला ४, ९१, ११७, ११९, १३३, १३४, १४०,
१५३, २१८, २१९

इमानखान १७१, १९९

इष्टीन १०४, १०५

इस्माईलखान २१, ४५, ४६, १५७, २२५

इद्रशन ४, २०, ७९, ८०, १२५, १३३, १३४

ई

ईजुदीन ५७

ईश्वनाथ कृष्ण जोसी १३६, १४१, १५१, १६९

उ

उदाजी जासूद १३३, २०२, २०३

उदाजी नवघरे १०१, १०२, १६१, १७२, २०३

उदाजी नाईक ६८, ६९, ७५, १९६, २०६

उपाधे १८८

उमददुलमुलुक वाहादुर १६०

उमाजीपत आवा १३९

उमाजी महादेव कमाविसदार १०७, १२३, १३४
१४१, १४६, १५१, १५४, १६२, १६६, १७१,
१७३, १७६, २०५

उमापती देव चिंचवडकर ६८

क

कमलबाबाई ३९ ६ १७ ५ १८१ १८८, २१
 कानहे १४२ २१४
 कान्होबी नाईक २ ६
 कान्हेधर भागरी (महंत) १२९
 काळे १४२
 कासिराव वैद्य १८९
 कासीकर १४२
 कीनवी २११
 कुवर सुनुमधा १६४
 कुम्भपा चिटनीस १९६
 कुम्भपा गुजर ८८
 कुम्भपा चिटनीस ३९, ४ ४४ १४५, २२५
 कुसावा दादा २ १
 कुसाबी भोसले १६८
 कुम्भाराव २, १३ १९ ४७, ४९ ५२ १६४ २७४
 कुम्भाराव आपा ५
 कुम्भाराव माधव चिन्नीस ६९ ते ७३ ७५ ते ८४ ८८
 ९२ ९६ १ २, १०३ १३७ १५ १५४ १५५
 १६४ १७१ १७२ १७१ १७६, १७८ २
 २०१ २१३
 कुम्भाराव जोशी १९७ १९९
 कुम्भाराव ख्याल १ ५
 कुम्भाराव सादव ८५
 कुम्भारम लपाम्हे ९, ९४ ते ९७ १ ४ १५६
 कुम्भारमजी १८
 कुम्भारी भायटी १८८ २
 कुम्भारी मोहिते ७२ ७३ ८ ९४ १०३ १४३
 १६४ १९८
 कुम्भारी विष्णु ६४ १९४
 केदारजी साहित १ ०
 केदारगोंड घुमावाला २ ९
 केदारराव हुदार ७२
 केसो घरर ६१ ६३
 केसोबी भाटोळे १८७
 केसोपल (घररकूल) ११८
 केनेर गापुराव १५८
 कनारपे १५८
 कोंदलपल १८१
 कर्निवालिस ८९, ९१ ९७, १७३ १५७

ख

खडायवा दादा २१७
 खड्ड कात्या ५४
 खडिराव ३९
 खडिराव दरेकर ४५, ४६, ४७
 खंबो मुर्कुंद ५४
 खड्गेबी भोसले, (सेनापट्टार) ३९, ४१ १४५ १४७
 २१० २२३
 खात्रगीबाके २ ५
 खामतखानभठी १६८
 खानबहादुर २२१
 खाल्जी देसमुख १२७ २ ५, २१३

ग

गजराबाई ७८ ८२ १८१
 गडमरी १४२
 गणपतराव भीक्षित (वासिककर) ११५
 गणेश काळे ८८
 गणेश महादेव २ ९
 गणेशमंत बेहरे १८ १९ १२२, १२५
 गंगागीर (गोसावी) १ ७ १३५, १४
 गंगाबी भोसले १४७ १६८ १६९
 गंगाबी राजे १७६
 गंगाधरमठ २०१
 गंगाधरराव १९१
 गंगाधरराव रास्ते १९२
 गंगाबाई ६ १८१
 गाभीखान २ ६
 गाडर (अनरुल काट) १ ५
 गिरबाबाई (सनाथापूची बी) ७१ ७६ ८३ १८१
 गुळाबा गुजर ७२, ७३ ८२ ८७ ८८ ९४ ९
 १ ३ १४३, १५७ १६४, १६५, १६८ १७४,
 १७५, १७८ १८४ १८५ १८७
 गुणवंताबाई १३४
 गुणाबी माणे १६८, १७७ १८३ १८४ १८५, २ ४
 गुलाम २१४
 गुलाम हमामखान २११
 गुलाम कादर १८१
 गुलामभल्ली काक १९७
 गुंडो शंकर ७७

गोदा पटेल ७४

गोपालपत ६९, ८२, १३६, १३८

गोपिकाबाई १६४

गोपिनाथपत २

गोपीनाथ पुरुषोत्तम १०७

गोविंद दादु (परमोदसिंगाचे वकील) ५७, १२१, १२४, १२९

गोविंद शेष ५८

गोविंदभट तात्या नित्सुरे ६५, १४६, १४७, १५२, १५६, १६६

गोविंदराव २१५

गोविंदराम सिवभद्र ११८

गोविंदराव कृष्ण काळे ६, १०, ११, ११०, १५२, १५६, १६२, १६६, १७४, २१४

गोविंदराव पिंगले १३५, १५०, १६२

गोविंदराव वापू २११, २१२

गोविंदराव भगवत २५, ३०, १२५, १२९, २११, २१२

गोविंदराव मुगुटराव (सिलेदार) ३१, १३२, १३८, १६१, १६७, १६८, १७७, २२२

गोविंदराव हाजरनिवीस १३६

गोविंदा (जासूद) १९१

घ

घाटगे ७३

घासिमिया १५८

च

चिटनीस २१०

चिमणाजी निराजी ६८

चिमणाजीपत २०१, २०२

चिमणाबापू १४३, १४५, १४७, १४८

चिमाबाई (सौ) १७, ३४, ३५, ३९, ६२, ६८, ६९, ७२, ७३, ८१, ८३, ८७, ८८, ९२, १००, १०१, १०३, १५६, १५९, १६२, १६३, १६६, १६७, १७१, १७३, १७४, १७५, १७९, १८०, १८१, १८८, १८९, २१०, २२०

चिमणाजी नाईक वोकार १५४

चेणूरकर जमिनदार १७८

चेतसिंग २०, १०४, १२५

च्यापमयन (चॅप्मन) ४, १०७, १११, ११६, १२१ ३०

छ

छत्तनसिंग हजारी ११९

छोटेगीर गोसावी १०७

ज

जगजीवन परशराम प्रतिनिधि २०४

जगोजी भोसले पाटील १०७

जनार्दनपत १५१

जनार्दनवावा १७४

जनार्दन विश्वनाथ ७७, १२९, १५०, १६२, १६७, २०५

जनार्दन विणु ५२

जनोवा नाईक हिंगे १८७, २०४

जफरदौला १०६, ११६, १३१, १७७

जयकृष्णपत ५०

जयराम गणेश ८९, १५०, १६५, १७१, १७३, २२४

जयरामराव पाटणकर ७२, १८४, १८५, १९८

जयोरामपत (कारकून) १०८, १८०

जग आजम २११

जाचक २१९

जानअली ५७, ५९

जानकूबाई आटोळे ६७

जानराव यशवत ४०, ४४, ६०, ६७, ७७, ९०, ९८, १०१, १०६, ११९, १२२, १३९, १४३, १५१, १५४, १५६, १६८, १७१, १७४, १७५, १७६, १७८, १८२, १८४, १८५, १८६, १८७, १८८, १९०, १९१, १९४, १९६, १९९, २०१, २०३

जानोजी भोसले २१५

जानोजीबावा १७

जाफरखान १६८

जावीतजग २, १४, १५, १८, ४७, ४८, ९६, १०७, २१५, २२१

जिजाजी नाईक लदु १७४, १८७

जिववा नाना १३९

जिवाजी काटकर २२८

जिवाजी गोविंद ७२

जिवाजी महादेव काणे ४८, ४९, ५०, ७२, ७५, १०५, १२०, १३९, २२१

जिवाजी महादेव फडणीस ७९, १३४

जिवाजीपत ६, ८, १३, १४, १८, २२, १७, १९, ११८, १२०, १२८

जसिंगराव मोहिते १ १३६ १३८ १८९
जोतीबा १२४ १२९

झ

झिगाबाई मोहित १२८ १८१ १८८ १८९ १९१ /
१९३ १९४ १९७ २१

ट

टिपू १२३

ठ

ठकुराई १७ ६० ७८ ८० ८८ ११४ १७६ १८१
ठुसाजी कोकी २४ २५ २६ ६८ २२१

ड

डोंगोस्त २३ २५, १३६

त

ताहबरांग ३ ७ १२३
ताम्रलान १ ८
तात्या (हरिपंत फडके) १०५, १३२ १३४ १३५ २ ६
तात्या भोसी १३६ १६९
तात्यासाहेब १३७ १३८ १ २ १५६ १६६ १७५
तानजोर्न १९ २२ ६५, १ ९ ११ १३ २१८
२३२

तिमाराव १८६

तुकोजी मन्त्रणे ७१ ७६ १६७ १७६

तुकोजी होल्कर १८ १९ १ ९२ १३५, १५
१६२ १७९

तुलजाजी पाटणे २ ८

तुलजाजी ताईक ६८

तुलजाजी भागवत ११७

तेगमंग २११

तिपकल बतक ४७

तिपकराव कन्नर १०३

तिपकराव पेठे १८३ १८५

तिपकराव समर्थ २१ १०६ १०९

तिपकरावा गडगेले ७३

द

दगाजी दुसाजी सारदाम ३ १९ ४८ ५४ ६३ ६५

७१, ८१ ८९ ९० ९१ ९१ १०१, १ ५ १५६
१५९ १६१ १ ८ ९ २१२

दगाजी खिममतगार १२७

दगाजी जव्हाण ११६

दयाराम गुजराणी १ ९

दरेकर १

दयावसिंग गायेसगडकर ११४

दाजीबा ३७, ६५, ६९ १४६ १५६ १५८, १६६ २ १

दाजीसाहेब १७०

दावासाहेब १७ १८ २० ५ ११८ ११२ १३
१३१

दागाजी २२५

दारकुजी माईक ५४

दारकोजी बाबळे २ २

दिनाजी बगबाप १२६

दिस्वरजंग १० १३ ११२ ११३

दिवाकरपंत १ ७ ३५ ४९ ५ ५२ ५४ ५ ५७३
९७ १ ४ १६७ १७१ २ ७ २ ८ २१८

दुर्गाजी महादिक १९७ १९८, १ ९

सी दुर्गाबाई ११

दुसमदास १५४ १८५, १४६ १८७

देवगीर गोसावी १०७

देवजी गवली ५६

देवजी खस्तकर १२६

देवाजी बोंगरदेव ६९ २२

देवाजीपत १ २०७ २१५ २१७

दीनदाराव पाटणे १८४ १८५

घ

घरमदास साळ १८२

घोडमन कान्हा १२४

घोडे महादेव ७ ८८ ९० ९४ ९७ ११९ १२,
१५६ १६१ १६४ १७१ १७४ १७६ १७८
१८ १ ५

घोडमन बापा १३

घोडोपत ४० ४१ ४५ ४६, १ ४

घोडोबा बापा पुरंदर ३

ग

गजराजान १२५

नजबखान २०

नथोजी भोसले १६७, १७१

नवाव (निजाम) ६, ७, ११, १२, १३, १४, १५, १६,
१८, ३५, ६६, ७३, १०६, ११०, ११२, ११४,
११६, १२०, १२१, १२२, १२३, १२७, १३०,
१३२, १३३, १३५, १३६, १३७, १३९, १४४,
१४८, १५३, १६८, १७४, १७७, २०४, २१०,
२११, २१४, २१६, २१९, २२०, २२१, २२२,
२२५

नरसणा १८३

नरसिंगराव वायगुडे ४५, ४७, ४७

नरहरशा राजा १४०

नरोजी जाचक १६८, १८२

नन्होबा २०१

नवलोजी गुजर ४२

नागोजी जाधव ३८

नागोपत १७५, २००

नानकरामपत १२८

नानसेट कलाल ७५, १०२

नाना २०६

नाना जोशी २०७

नाना घाटगे १८५

नानासाहेब (श्रीमत) ५५, १४३, १४६, १४८, १५७,
१५८, १६९, २०६

नानास्वामी २१६

नाना व तात्या (फडणीस व फडके) ८ ते १२, १४ ते १७,
२० ते २५, २८, २९, ३१ ते ३४, ३६, ३८, ३९,
४०, ४३, ४६, ४८ ते ५३, ६३, ६५, ६६, ८७,
९० ते ९३, ९५ ते ९८, १०१ ते १०४, १०८,
१३१, १३७, १४२, १४४, १४५, १४७, १४८,
१५०, १५७, १६४, १६६, १७४, १८१, २०८,
२०९, २१९, २२२, २२३, २२४

नामाजी (जासूद) १९१

नारायणजी भोसले १७१

नारायणराव पानसे २०६

नारायणभट पुराणिक ६७, ६८

नारायणराव वैद्य २०६, २१६

नारायणजी कारकुन १८३

नारायणजी मोहिते १९७

नारायणजी घावले २०३

नारायणदास किल्लेदार १७२

नारायेण दीक्षित १९०, १९२, १९३, १९४, १९६

नारायेणभट सारधूल १५६

नारायेणभटजी ११२, १६९

नारो कृष्ण जोसी ४६, ४७

नारो गणेश १६२

नारोपत १७९, २२३

नारोपत काले १०४

नारोपत केसकर ४७

नारो शकर १२३

नारो सिवदेव १२५

निर्मलकर ११२

निर्मलाबाई २०२

निंबाजी उमाजी ७८, ७९

निंबाजी नलवडे २०५

निंबालकर ३०

नूरमहमद फौजदार १४९

नूरमहमद माहोत १६८

न्याजअलीखान २४, ३५, ३६

प

परमोदसिंग गायलगडकर १२१, १२४, १४०

परशुरामपत भाऊ ८१, १४७

परसराम वावूराव मुजमदार १९०, १९१

परसोजी भोसले ३३, ७२, ७३, ७५, ७६, ७८, ८०, ८२,
८३, ८७, ९०, ९१, ९२, १०२, १०३, १४७,
१४३, १४७, १५१, १५४, १५५, १५६, १६०,
१६२ ते १६८, १७२, १७४, १७५, १७६, १७८,
१७९, १८२

पतप्रधान ६, ७, ९, १३, १४, २०, २६, २७, ३५,
४३, ४५, ४८, ५०, ५५, ६४, ७३, ८१, ८७,
९२, ९५, ९७, १०१, १०४, १४५, १७६, २१५

पाटणकर ७३

पाटीलवावा १०८, १२४, १२५, १२७, १३३

पार्वतीबाई १८१

पालकर ७३

पांडुरंग गणेश १६, ३९, ४०, ४१, ६०, ६१, ६६, ७३,
७६, ७८, ८०, ८२, ९३, १०३, १०७, १५१,
१५६, १६३, १६४, १६५, १६७, १६८, १७१,
१७३, १७५, १७६, १७८, १७९, १८१, १८८,

१८५ १८७ १८८ १९० १९१ १९४ १९६
२ ७
पोडुरंगराव क्करडून १४८
पोडुरंगराव बारामतीकर १७ १८ १९
पोडुरंगराव नादा ३८ १४४ १४९ १८९ १९२
१९४ १९९ २०३ २२ २२३ २२४
पिराजी जाधव ७२ १३६
पिम्माजी जाधव २०२
पीरपान ७९ १६७
पेदामद्र १९४
पोळादजंग ११ १६ ९५ ११५ २१४
प्रभाकर आपाजी ७१
प्रमहा बीशाबावा (परमहंसबावा) १६७

फ

फुल्लराव (मजिदखानाचा पुत्र) १ ६ १२३
फनेझलीपान ८१ १४३
फरस्तर (जोर्मे) ३ ७६ ७७ ७९ ८ ८१ ८२
८३ ८४ ८९, ९ १ ९२ ९६ १ ३ १६२
१६४ १६७ १७ १७६ १८ १८ १८३
फिरंगेजी २ ९
फेदुनम्माहा १६

घ

बकसी बेगम १२
बगाजी खुनाब ७ १२ १ ६१ ८ ९ ६९ ९७
१ ६ ११ १११ ११ ११३ ११६ ११८
१ १२ १२३ १ १२८ १ ९ १३
१३३ १३ १३७ १३९ १६ १६३ १६८
१ १ ३ १७२ १७३ २ ६
बगाजीपन्ना २११ १४ १
घणुबाई (मातुधी) १६३ १७३
बह्याजीपन्ना पागे १
घनापाई ७३ ८० २ १ ३ १८१
घरीपान जरीदपान ११७
घनबतराम २१
घनवंतराम मुन् २ ७
बलबतराम विष्णु ६ ८ १३ १६ १६ १८ १
२२ २३ २८ २९ ३ ३७ १ ६ ९ ६
६३ ६४ ७३ ८८ १ ४ १ १ २ ११६

११८ १२ १२४ १ ६ १३ १३१ १३३
१३४ १३५ १३७ १४६ १४७ १५१ १७०
१७९ २२१ २२

बळमताराव कळडे ६
बळमतराव कळडे ६
बहलासखान १५३
बहलेलखान ३४ ३५ ५६ ८ १ १२१ १२२
१२३ १२६ १२७ १३ १३६, १४१ १४३
१ ७ १७६ १८४ १८

बहीरराव पानफकर १ १६ १८२
बहीरामराव १६ १७ १२
बंदगानमली (मवाब) १ ७ १८६ १४ २१
बाइलाहेब (धीर्मल मातुधी) १ १ १ ४
सी बाइबाई १७
बाजीपन्ना आपा १४

बापू ४७ १७
बापू वैद्य १९६
बापूजी (गुबाबा गुजराचा कारकुल) ९४
बापूजी म्हेरेखर ६१ ६२ ६३ १ १५१
बापूजीपन्ना (जुव्वाहचं क्करडून) ८
बापूबेब मनोहर माईक १७४
बापूलाहेब (धीर्मल) १ ६ १५८ १ ९
बापू हास्य २ ५

बाबा उपाध्ये ११६
बाबाजी गोविंद चिटणिस ७२ ७३ ७५ ८६ ७८
७९ ८ ८ ८३ ९६ ९८ १ २ १ ३
१८९ १५१ १५६ १६८ १७१ १७ १७९

बाबाजी प्रसाद १
बाबाजी बाबा चिटनबीन १५
बाबाजी सिमबेब १ ६
बाबाभन्ना उपाध्ये ७६
बाबुराव ७१ २११ २१४ २४
बाबुराव केसव १९१
बाबुराव पालकर १
बाबुराव लक्ष्मण ७
बाबुराव विद्यनाथ १६२ २०८
बाबुराव वैद्य १८९ १९ १ १ २ ८ २१३
२२४

बाबुराव धुमेदार १९७
बाबुभन्ना (पेदुमर्ति) ११४

बालाजी गोविंद ५१, ५३, ६१, ६२, ६६, १५०, १५७,
२१९
बालाजी जनार्दन १५९
बालाजी मानाजी फडनवीस १५४
बालाजी यादव कमाविसदार १६०
बालाजी सिवाजी १९
बालाजी सिवदेव १६६, १७२, २०३, २०६
बालाजीपत १७४, १९४, २००
बालाजीपत काले १७३
बालाजीपत कालेकर १४२
बालाजीपत बाबा ५३, १७१, १८१
बालाबाई १७, ७८, १३३, १३४, १८१, २१०
बालाबाई मोहिते ७०, ८३, १३४, १७६, १७८,
१८१
बालासाहेब ११४, ११५, ११८, १२३, १४१
बालाजी सल्हारराव वाघ ६८
बालाजी सिवदेव ६५, ६८, ६९, ७२, ७९, ८८, ९७,
९८, ९९, १०३
बिनाजीबाबा २०३
बिलदरखान १२, १३, २४, २७, ३६, ३७, ५८, १२१,
१२६, १३६, १५३, १५४
बिंवाजी भोसले ३, १६, २८, ३४, ५५, ६४, ७०, ७७,
८४, ८८, ९०, ९४, ९६, ९७, १०४, १०८, ११९,
१२०, १३४, १३५, १३८, १३९, १५६, १६१,
१७१, १८०
बुच्चणा नाईक ११, १०६, १०७, १२४, १२६, १२८
बुराणगा ७२, ७६, ८०, ८२, ८३, १२६, १३२, १६४,
१६५, १७५, १८२, १८४, १८५, १८८
बुराणदौला ३५
बुन्हाणजी मोहिते १६७
बुहदुखान १६३
बुदेले ६२
बेणीसिंग ८३

भ

भगवतराव उगाडे १३६
भगवतराव गोपाल १९३, १९४, १९५
भगवतराव माणे १८०
भवानजी भोसले १८९
भवानसिंग ६०

भवानी कालो १६, २२, २३, ३३, ५५, ५७, ५८, ६०,
६१, ६३, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७५, ७६,
७८, ७९, ८०, ८२, ८३, ८८, १०१, १०२, १०३,
१०८, ११४, ११९, १३२, १४२, १४९, १५०,
१५१, १५३, १५४, १५६, १५९, १६२, १६४,
१६५, १६७, १६८, १७०, १७१, १७३, १७४,
१७५, १७६, १७८, १७९, १८०, १८२, २०३,
२०५, २१०, २२०
भवानी चौधरी ८०
भवानी जाधव २२२
भवानी दादो १०३
भवानी नागनाथ (मुनसी) ६०, ६३ ते ६६, ८८ ते ९६,
९८ ते १०१, १२३, १२६, १५० ते १५५, १६०
ते १७१, १७४, १७५, १७६, १७८, १७९, १८२,
१८६, १८७, १८८, १९०, २०४, २०६
भवानीपत २०७, २१९
भवानीपत आवा ११४, १२३, १३९
भवानीपत मुनसी ३७, ३९, ४०, ४१, ४२, ४४,
६५, ६७, ६९, १००, १०१, १०६, १०८,
१२७, १२८, १३३, १३९, १४३, १४५, १४७,
१४८, १४९, १६०, १७२, १९५, १९८, २००,
२२०, २२१
भवानीसिंग चौधरी १०८
भाईखान ८८
भाऊ २१९
भागीरथीबाई शिंदे २, २०२
भारामलजी १८३, २१४
भास्कर बलाल १७, १८
भावुराव ३
भिकाजी गोपाळ फडणीस १८७
भिकाजी पवार १३८
भुरासाहेब ७७
भोजु वराई ५४
भोसले १

म

मजिदखान १०६
मताजी नाईक १८३, १९६
मनाजी नाईक ४९
मनाजी ग्राम २०३

मन्याबापू (बेंबोजी मासले) ३७ ६५, ६८ ६९ ७१ ७३
७६ ७८ ७९ ८० ते ८३ १ १ २ १ ३
११० ते ११६ ११८ १२४ १ ८ १० १३०
१३३ १३४ १३७ १३८ १४१ १४० १४३
१४६ १४८ १५१ १८२

मन्बरमान १५३

मन्याराम १६४

मलजी शिंदे १३६

मल्हार बाबाजी ८४

मल्हारजी नाईक बोरपे १ ५४ ५५ ५ ६४ ६५
८१ ८२ ८४ ८६ ८७ ८८ ९ १० ९६ ८
ते १ १ १ ५ ते १ ८ ११ ११ ११० ते
१२३ १२५ १०७ १०८ १३ १३१ १३७
१३८ १३९ १४१ १४३ ते १५२ १ ४ ते १५७
१५९ १६ १६१ १६३ १६५ ते १७ १७
ते १७५ १७७ १७९ १८१ ते १८४ १८६ ते
१८९ १९१ १९२ २ २ २१

मल्हारराव गोपाल परमु ९६

मल्हारराव धरूर धायगुड २२४

मरील्ल मुसक २११ २१४ २१५

महकुबमान ५८

महकुबमान ३७ ५६ ५७

महमद अमीनमान ४ ११७ १२९ १३४ १

१६२ १६९ १८० १८४ १८५

महमद तरीन १७४ १७६ २ ३

महमदबाई ७२ ७५ ७९ ९ ११७ १०८ १२९

१६३ १६७ १७५ १८० १९

महमदमान ४ ४१ ११९ १२ १६१ १७१ १७८

महमदमान फिरंगी २०३

महमदमाय (हब्दीम) ११७

महादजी गुजर ८८

महादजी आसूद २ ९

महादजी बगाल ४४ ६८ ७१ ७२ ७ ७६ ७८

८ ८२ ८३ १०३ १९५ १९६ ०

महादजी बगाल बिलनविस २०३

महादजी मोसले ७७ ९ ९४ ९५ ९६ ९७ १८

(मा) महादजी सिंदे १७ ४१ ५६ ८७ ११८ १३४

१३६ १४

महादजीपन सरस्वती ४० १५२ १७१ १७४ १७५

१८४ १८५ १८८ १९६ २ २ ७ २२४

महाबतजंग ८६

महाराव ७०

महिपतराव विलकर २१ २७ ४१ ६९ ७ ७१ ७०

७६ ते ७९ १ २ १ ४ ११५ ११९ १२६

१२८ १२९ १३९ १७६ १८ १९६

मंगळपुरी गोसावी ७२ ७५

मंगलसेन जोहरी २ ५

मंगळजी नाईक आसूद ९९, १६४

मजु नौधरी ७८ ८ १ ३ १०९ १४१

माधवराव १ ८ १ ९ १३० १५०

माधवराव केळव ७४

माधवराव गंगाधर ८ ११ ५ ११ १११

माधवराव घोरपडे ७२ १६३ १८ १८३ १८४

१८५

माधवराव मवाणी ८७ १३९ १५१ १५३

माधवरावसाहेब २९

माधोजी नाईक फळे ६ ७३ १४२ १७१ १७६ १७९

१८ १८१ १८३ १८७ २०५

माधोजी राम सिंदे १६०

माधोजी वल्लभ १५

माधोजी सोयेरजी १५८

मानसिंग मोहिते १७ ७८ १ १४७ १९४ १९५

मानजी (पा) बाटो ७३ ७५ ७८ ८० १४७ १६४

१६८ १८४ १८५ १९१

माळि ७४ ९७

माळोजी घोरपडे ७२ ८६ १४७ १४९ १८ २ ३

२ ५

माळोजी नाईक निवाळकर ३

माळिक ७३

माळोजी नाईक फळे १५१

माळोजी हरी ७८ १५

माळोजी हरी दाबीनकर २

माळोजीपन नाना १३९ १४१

माळोजीबाबा १८१

मिर्जा आमानी ८९ १४०

मिर्जाबाब शहा १२६

मिर्जाबाब ११३

मिर्जा बाटो १२५

मिर्जाबाब लज्जनाथकर १८६

मीर ७७

मीर आस्ताव (हमीन) ११७
 मीर आस्तावती ११८
 मीर तुमला २२, २३, १३१
 मीर पैसादा १ २१८
 मीर मोता (गवः) ११८
 मिगर १९३
 मीर इन्द्रगंगा मुनी ११८
 मीरदरा २००, २०१
 मुजरख १८८
 मुभाची २०७
 मुभोजी भोमले ३९, ८१, ८२, ८६, १००, १०८, १०९, १३०, १३१, २१५, २१७, २२७
 मुनगी २०३, २०४
 मुगगाव जाधव ३८
 मोघ शाह १२०, १२१
 मोनाबाई १२८, २२८
 मोनमुदीरा १२, १३, १५, १९, २०, २५, ८६, ११६, १२३, १२५, १२७, १२९, १३३, १८३, ११८, १६०, १६१, १७८, १८३
 मोरो दाटे ६८
 मोरो गोविंद ५०, ५३, ६१, ८०
 मोरो चापूजी ६३
 मोरो विश्वनाथ ३१, ७०, १०७
 मोरोपत १०७, १३५, ११०, १५०, १६९, २०९
 मोहकमसिंग पट्टेमी ३६
 मोहम्मद अल्लिखान २१०

य

सौ यमुनाबाई ३०, १३८, १८०, १६८, १७६
 यशवतराव ४१, १८९, १७१, १७६, १७८, १८०, १९४, २१०
 यशवतराव नाईक निवाळकर ३, १६, ३०, ३१, १३६, १३७, १३८
 यशवतराव भवानी २४, २८, ४०, ७५, ८८, ९०, ९२, १०६, १०९, ११०, १११, ११३, १२०, १२२, १२५, १२७, १३२, १३४, १४३, १४७, १५१, १७०, १७१, १७२, १७४, १७५, १७६, १७८, १८०, १८६, १९१, १९४, १९६, २२१
 यादवराव कोनेर ८५, १६१
 येतेशामजग १२, १३, १५, १६, १८, २०, २१ ते २५,

३१, ३३, ३४, ३५, ५६, ५७, ५९, १०६, १०७, १०९, ११०, ११३, ११६, १२० ते १२६, १२८ ते १३१, १३५, १३६, १३८, १३९, १४१, १८३, २०१
 येसभट उपाध्ये ८०, १११, १३१, १९०, १९३, १९६, १९८, २१०
 येसवतराव २२१
 येसवतराव गणेश १६७
 येनार्जी राडेगाव १९५
 येनार्जीपन पागे १६०, १९६

र

रघुनाथ बलाल १०७, ११५
 रघुनाथपत (कारकुल) १६०
 रघुनाथगव (पटवर्धन) ५०, १४७
 रघुपतगव पाडुरग ४८, १९५, १९९
 रघुपतगव वकील १४३, ११९
 रघोजी कराडे ६९
 रघोजी भोमले २, १७, ८१, ८५, ५३, ५५, ९२, १००, १०१, १२८, २११, २१३, २१५
 रघोतमराव वकील २१२
 रणासिंग मोहिते १०, १३६, १३८, १९१, १९४, २१०, २१८
 रमा २०८
 रमाबाई ८८
 रहिमानखान १६८
 रहीमखान १३६
 रहेमानखान पठाण १६०
 रहेमा (म) न गारखान १५२, १५३
 रगोवा नाईक वानवले ६८, ६९, १४७, १७६, १७७, १७९, १८०, १८७, २०१, २०४
 राघो गोविंद ३
 राघोजीराव पाटणकर १०
 राजश्री भाऊ २०९
 राजाराम मुकुंद ७१, ७२, ७८, ९२, १०३, १०८, १११, ११४, १२९, १३९, १४०, १४१, १५४, १६२, १६६, १८०, १८३
 राजारामपत १०३, २१८
 राजे राजेश्वरराव २१५
 राटोजी वचाजी ७३
 राणेखान ४१, १८१

राजेशी करीब ६९
 राजेशी घाटगे १७६
 राजेशी नाईक निवाळकर ४७ ४८
 राजेशी रावे ६८
 रामचंद्र शिंदे ५४ ५८ ५९ ७८
 रामचंद्र दादो ५६ ६९ ८६ ९० १२६ १३८ १४१
 १५३ १५ १७७ १८६ २१४ २१५ २२५
 रामचंद्र (निसक्त) मोसला १६७ २१
 रामचंद्र नाईक वानवळ १९८ २ ४
 रामचंद्रपंत १३८ १० २२५
 रामजी भिताडे २०४
 रामजी केसव गामखोडकर १२२ १२६
 रामजीपंत निंबान ११४
 रामराव शुभर १५७
 रामराव त्रिबाजी १९४
 रामराव दहापांड ७ ३
 रामराव धाम ४५
 रामभानजी आसू १६१
 रामाजी पाटील १२७
 रायजी धाबा १७१
 रामाजी मोसले १६९ १७१
 रावजी २१९
 रावसाहेब १७
 रावसाहेब (भीमन महाराज) १ १ ६ १ ८ १ ९
 १११ १३१ १३४ १३६ १४ १४६ १५
 १५१ १५७ १५६ १६६ १७
 रास्ते १८ १९
 रत्नवर्दीस २ ४७
 रूपाजी १६४
 रूपाजी पाटोले १६९
 रंजीसाहेब १७
 रंजेश (ईश्टन) १६८
 रेंडसाहेब ८९ ९ ९२ ९४
 रोमनगान १५८ २०६

छ

छापीनारायण भट्टाजी काशीकर ५३ ६१
 छत्रमण गणस १७६
 छत्रमण रास्त १४७
 छत्रमणजी नावत १०१

छत्रमणपत १० १३ १५ ५४ ११० २ ८
 छत्रमणराव कानेर २१ १०३
 छत्रमणराव शिंदेनवीस १३९ १९४
 छत्रमणराव पाटणकर ३६ ७ १३४ १४७ १६१
 १६८ १७ १९८
 छासराहा १
 छासा हरकस ८
 छात्रपाशालीखान १३५ १३८
 छेकी साहेब ७९ ४

घ

घामनाजीपत २१६
 घासुरेव नारायण १७१
 घिटून दिनकर ७४
 घिटून नीलकण्ठ १९९
 घिटून बळाल सुमेश्वर १८ २ २१ २४ २६ ३
 ३१ ३१ ३७ ४३ ५६ ५७ ५८ ६१ ६२
 १२१ १२३ १२४ १२६ १२९ १३
 १३२ १३६ १३८ १४ १५ १५१ १५३
 १५४ १५५ १६० १६५ १६६ १७६ १८२ ते
 १८७ १९५ २ ४ २११ २२१
 घिटूनरूप २ ५
 घिटूनराव २२४
 घिटूनराव उमाजी १७७
 घिटूनराव जोशी १८३ १९ १९१ १९३ १९५
 १९६ १९७
 घिटूनरावपंत १७८
 घिटूनरावपंत काने १२६
 घिटूनरावराव (बाबाजी गोविंद बाबे पुतणे) ७८
 घिटूनराव सिवभद्र ४ ११८ ११९
 घिटूनराव रामचंद्र ६८
 घिटूनराव केतकर ४५
 घिटूनरावजी १६५
 घिसाजी आपाजी २२
 घिसाजी उमाजी ४ ७० २०५
 घिसाजी गोविंद ५२ १६०
 घेजीराम सिवभद्र ४ ६ १ ५ ११९ १५३ १५७
 १६२ १८२ १८४ १८५
 घेजीरामपंत ४१ १६७ २१७ २१८
 घेरीस (फिरंगी) १ ७

साधितभग १२ २
 मालार म्हम्ब १५०
 मालार हुसेन १५३
 माकतखान १५३
 माहेश्वरादे ११
 पिताजी गणेश ६१
 पितमठ ठकार १४१ १८९ १
 पिरकर धाडी १६
 पिनामनखान १७६
 पिनीमनखान ४०
 पिळमानखान बायी १८८ १८७
 पिक्काला हजारी ११९
 पिक्कमठ साठे १२३
 पिवराम हरी ७७ १ ३ १ ८ १४२ १५ १६
 १६७ १६८ १७१ १७९ २०
 पिवरामपंत बाबा ७ १३९
 पिबसिंग हजारी संगमनरकर ९९ १६८ १७६ १९८
 पिबाजी येधवत ८५
 पिबाजी विठल १३५
 पिबाजीपंत ८५ ८६
 पिंगोरीपंत (पुंगोरीपंत बकील) १४४ त १४८
 पिंदे २० ४६
 मुजल्लौला १ ७
 मुजायेबलौला १ २ १६०
 मुमानराव यादव १ ६ १ ९
 मुमानराव रत्नवरे १६१
 मुत्तसिंग हजारी ११९
 मुसस्तखान १२१
 मुरापुरबाला २ ३
 मुस्तानजी शम्हाण १२६ १६७
 मुस्तानजीबादा लायदाव २१७
 मुल्लेमान शिरोह १०८
 मुला फरीदुल्ला ११३
 सेनापुरेश्वर (मुयाजी) २ ६ ७ ८ ९ ११ त २१
 २३ २४ २५ २७ त ३४ ३६ ३७ ३८ ५०
 ५४ ५५ ५६ ५९ ६ ६१ त ६५ ८६ त १
 १ ६ त १११ ११३ त ११६ ११८ त १२४
 १२६ त १३९ १८० त १ ७ १५४ त १५७
 १६१ १६२ १६६ १६७ १७४ १७ १८
 १८१ १८८ १८९ २ ५, ७ ८ २१ २१७
 ११८ २२० २२१ २२२

सेनापहाड(शु) (खट्वाडी भोसले) १ १७ २१ ३९ ४
 ४१ ५४ ५५ ६४ ६९ ८६ ८७ ८८ ९०
 १ ९२ ९६ ९५ ९७ ९८ १ ० १ १ १ ४
 १ ८ ११ १११ ११२ ११३ ते ११८ १२१
 १२३ १२४ १२८ १३३, १३५ १३८ ते १४३
 १४७ १५ त १ ७ १६ १६१ १६३ ते
 १८ १८८ १८९ १९३ २१ २०
 सेनापहाडबा (खट्वाडी) ४ ८ ९ १७ २० २२ २४
 ३३ ३४ ३ ३७ ३९ ४१ ते ४८ १ ५० ५४
 ते ५८ ६ ६१ ६२ ६३ ६५ ते ६९ ७१ ते
 ८९ ९१ ९६ ते १ ३ १ ८ ते ११६ १२१
 १२३ १२४ १२६ १ ८ १२९ १३ १३१
 १३३ १३ १३७ ते १४३ १५१ १५३ ते
 १५६ १६ त १८३, १८५ १८७ १८८ १९
 १९१ ते १९६ १९९ त २ ६ २१ २११ २१२
 २१३ १५, २१६ २१८ २२ २२४ २२५

सेनापहाड बाटोळे २३ १११

सिंद रत्ना १५८

सोमाजी मोहिते १ ४२ ७१ ९४ १३६ १३८ १४७,
 १५६ १ ९ १६३, १६४ १६५, १६८ १७
 १७६ १७८, १८ १८९ १९५ १९८ २१

सोमराजीपंत १५

सोहोराबराग २

ह

हम्ममतराव भाटोळे २०१

हरईबाळे २ ९

हरदेकर पाटील १२७

हरवस (कटका विभाग) १ ३

हरिपंत फडके १ १७ १८ १९ २८ ४७ ४८
 ५५ १३६ २ ८ २१२ २२२ २०५

हरीराव भोहिते १०४ १०९

हाणसा जेठे ८०

हास्तेखान १५७

हास्तेखान आळनापूरकर १ ७

हिरेश्वर विधान १२ २१९

हुसन महम्ब २०५

हेस्तीन ईमाजुदीला ८९ ९७ १८

हेवराय १ ९

हिपतराव भाटोळे १८७

हिपतराव सेमे १६७

१३४ १ ६ १ ७ १६८ १८६ २ २१८
२१९

कुत्रकम २ १
कुर्गखेड १८६
कुर्गखेड ३ १३७ १८३ १८८
कुंमारी
कुम्भेश्वर ६७
कुण्या (नवी) २८
कुसुपिपुलगांव ३
कुडळ १९
कुच ५१
कुटेपूर १८
कुपूर १८७
कुपल १८५
कुपारी ९६ १६७
कुलार ६७
कुंगुहारी १७ १८
कुंडाली १ १८१

ख

खै १
खैरी ७४
खाकाम १९
खानदेश ३
खान्देश १५७
खैराबाद ७४ १७६
खोडद १३
खोलापूर ५६ १८६

ग

गर्जप्रगड १८४
गम्भले ५३ ६१ १४ १ १६९
गंगवडी १२१ १२३ १२६ १२९ १४ १७६
१७७ १७३ १९८ २ ६ २११ १७ २४
गंगा ६६ ७९ १ ३ २ १
गंगादेवीचा घाट २
गन्धी ५३
गारदी ४४ १८८ ९ २ १
गाधन (गन्) २४ २५ ३३ १ ३ १८ १४१ १८
१८७

गिराड १२३
गुमगाव १२१
गुलटेकडी १४६
गुजरी २१
गोमती ५३
गोम १८९ १९१
गांसगड ४१
गोहव १२७ १३४ १३६ १४
गवालेर (किन्ना व बखर) ५ १ ४ १ १२७

घ

घोटवी २ २

च

चनेली १२५
चवरागड २ ३१ ६१ ६२ ११ ११७ १३५
१४
चिखाल ६ ११
चि (चै) नूर ४१ १८३ २१
चदन १९६
चंदेरी २ ९
चंद्रपूर ९१ १ ६ १४२ १४९ १५
चांगदेव ३
चांदा १६२ १६६ ५
चारखणे २ ६
चिमणगांव १९५
चे(चि)मूर १ १८९
चीराग २१९

छ

छातीसगड ३ १६ २८ ३४ ४ ७९ १३७ १३८
१६१ १६२ १६३ १६८ १७ १७२ १८
१८६ २ ३
छत्रपूर २१७
छपारा ७ ७१ ७४ २ ९

ज

जगताळ ७ १४ १ ६
जगन्नाथ ९८ १३
जफरगड १ ६ १२

निर्वाण १८८

न(म)भोकी (मिणोकी) १९ १९

नेर (परस्फेताच) १ ९

प

पट्टर ९ ६

पतंज १५३

पनागळ ८६

पवणी १६३ १६ १८४

पवनी मानोर १४

पचगम्हाण १७७

पडरूर २९ १२४ १३४ १३७ १४३ २१९ २२४

पाटसांगवी १२१ १४ १७७ १७८

पादुर १५४ १८४ १८५

पाळोच २२१

पांडबाबी १९

पिंगलवाईच नेर १ ४

पिप्परी २ ३

पिपरी (दाळत्याची) २ २

पिपल्यांब २ ३

पीरबादि १४६

पुण ७ १४ १५ २० २३ २७ २९ ३२ ४१ ४

४५ ४९ ८ ६३ ६४ ६५ ६८ ७२ ७९

८१ ८२ ८४ ८५ ९३ ९७ १ ५, १ ९ १२३

१ ५, १३० १३१ १३२ १३४ १५४ १५८

१६७ १६९ १७२ १८१ १८४ १८५ १८६

१९७ १९८ २ ३ २ ८ २१ २० २०४

पुनद १२६ स १२९

पूसा (नगी) ६०

पैगांव १४६

पिण ८० स ४५ ६३ ६६ ६७ ८१ ८२ १३६

१८४ १८७ १९८ २०३ २ ४

प्रसाग ३

य

यदामी ६३ १९७ २०२ २२४

यद्री ५३

यदानूर १ ४ २ ५

यस्तर ३१ ११ १२६, १३० १३७, १३८ २२१

२२२

बागसमोटे ३८ १४४

बामूळखेड ७८

बामूळगांव १४२

बारामती ११

बाळापूर २४ ६३ १३६ १७५, १८० २ २१३

२२४

बाहासर २

बिदनूर ११८

बुंदेसडा (प्रांत) ५१

बोरी १४९

भाझणपुरी १३६ १८१

म

भगूर २०३

भद्राचल २२१

भराडी १ ७

संडारा १७

भानखिड १८८

भाम १५३ १६६

भिसरा २

भिरापुर १६३ १८५

भिसनूर १ २

भीमा १४४ १४६ २ २ २२४

भूपाल २६

म

मकडाई १ ६

मत्तकपुर ४८ १५७

मसालगंज ७३

महावळेपर १९ १९१ १९२ १९४

महु ७४

मंडळे १ ३१ ४ ६५ ७० ७१ ७४ ७७ ९

९४ ९६ ९७ ९८ ९९ १०३ २०९

मादुरगांव १३६

माथिकगड १४९ १५

माणे ३४

माथनी मोहद ७ १६१

माहागांव १९३ २१

माहुली १९३ १९४ २१०

माहूर १२६, १२९ १८ २१

निम्न ११.
 मु. १००
 निम्न १०० १०० १०० १००
 निम्न १००
 निम्न १०० १०० १००
 निम्न १००

ग

गेलेगाण १३ ११
 गेलेगाण १३, ११
 गेलेगाण १३
 गेलेगाण १३, ११

५

गनपुर २१, १८, १३४
 गजगाव २१०
 गजांडा २
 गजेवारी २०१
 गमटे १०२, १०१, १०३, १०४, १०५
 गमसेम १००, २१, २२, २३, ८८, ११८, १२८, १३४,
 १००, १०१, १०२, १०३, १३०, १३१, १३३,
 १३६
 गमेडग १०६
 गयपुर २८, १२४
 गळगुन २८
 गजणगाव ६६, २१
 रिदपूर १०९, १३३
 रुई २०३

५

लखनऊ ८९, ९९, ११५
 लखनौदरुद(न) ६०, १२९, १७५, २०९
 लखनवाडा २३, ३१, ३५, १०, १२, ४३, ६०, ६७,
 ८१, ९५, १३६, १३९, १८५, १८६, २१७
 लाडकी नागरी १४९
 लाजी ७०, ७१, ७२, ७४, १३५, १७०, १७४, १८३

च

वडगांव १२१, १२०

१३३
 १३८
 १३९, १, १८, २१, २३, २४, २६, २७, ३०,
 ३३, ३४, ३५, ३६, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४,
 ४८, ४९, ५३, ५८, ५९, ६०, ६१, ६५,
 ६७, १०४, १०१ नं० १०५, १०८, १०९, १०९,
 ११०, १११, ११५, १-३, ११७, ११८, ११९,
 १२३, १२८, १३७, १८२, १८४, १८६, १९५,
 २०४, २०५, २०६, २१३, २२१, २२१, २२५

15: 7/2

7-3 933, 934

१५५ १० ५

741 21, 22, 23, 24

ଦୀପି (କର୍ମ) ୧୦୦

तारी ११-३

717 गल १३, २७, १८३

प्राप्ति: ५५, ३-

तारी ३ १०३

तदी (गु त्ताचीनी) २२, - २

ਪਾਣੀ ਖੁਰਾਕਾ ੨੦੮

ਜੁਲਾਈ ੨੩, ੧੯੩

नाडेगाव (नर्मदी) ६७, २२४

प्रांतिगात्र ८१, ८२, ८६

शानवती १४६, १८५

तालिका ४५

प्राचीन १२६

विचिनार्गी १८४, १८५

प्रेरणादायक १८७, १८८

वनगंगा १६५.

व्याचले १४९, १५१

व्याहाड ११, १०९, १११, १५१, १७८

५

श्रीगोडे २०२

श्रीनगर ५२

स

स(श)क्रदरा ७३, ७६, ७९, ८०, ८१, ८३, १०२,
१३३, १५०, १५४, १५५, १५६, १६३, १७२,
१७५, १८०, १८८ -

समसपुर १६८
 संचरपुर १०
 सावरबोडले १३५
 सातारा ४ १७३ १९ १९४ १ ५ १९६ १९८
 १
 सावनर १ १
 सावली १ ६
 सावलीगाव ६ १ ६ १०१
 सिद्धरोल १ ७ १६८
 सिनावडी ८ ३९ ४ ७० ११९ १०८ १३४ १३
 १३७ १४१ १ ३ १ ४ १६३ १७
 सिधटेक २८ ० ३ १३४ २
 सिरगांव २९
 सिरसगांव ३६ १ ४ १४१
 सिरपुर १४६ १४९
 सिवणी शिंपार १ १ ४ १६२ १६७ १६९ १८५
 सिगणपुर ३६ ८ ५९
 सिंदखेड ४३
 सीता नदी १
 सड ०३
 सुर्गावड ७७
 सुत्ती अंजनगांव ३७ १३६ १५३ १७७

सुणपुर १८ ९ १३४ १३५ १४३
 सुवर्णमद्र ५३
 सुगाव २ ४
 से(सि)नेळे १८३ १८५
 सेलगांव २६ ४३ ६७ १३० १८७
 सेवगोली ४५
 से(न)गांव १४० १६६
 सेलपुर १६८
 सेनेगांव १६ १६३ १७६ १७७
 सोहगपुर १९९

ह

हरवे १ ६
 हवेली ७६ ११८ ०
 हिंगणघाट १४९
 हिंमतगड १२७
 हुसगावाड १६७
 हेंदरावाड ७ १३ १५ १६ २४ ५ ३५ ३६
 ४१ ४२ ११८ १२ १२२ १२७ १२८
 १०९ १३० १३५ १५० १५३ १६१ १६३
 १६९ १७३ १७७ १७८ १८६ २११ १
 ००१

- 4 *Etched Beads in India*—by M G Dikshit Crown 4to, pp viii + 79 and 19 plates 1949 Rs 10 00 [M 13]
- 5 *Report of the Excavations at Brahmapuri (in Kolhapur)*—by H D Sankalia and M G Dikshit Crown 4to, pp xvi + 154 + 37 plates 1952 Rs 30 00 [M 15]
- 6 *Stone Age and Pleistocene Chronology in Gujarat*—by F E Zeuner Crown 4to, pp 46 + 11 plates 1950 Rs 8 00 [M 17]
- 7 *Phonemics of Old Tamil*—by C R Sankaran Crown 4to, pp vi + 71 + 2 plates 1951 Rs 8 00 [M 18]
- 8 *Anthropometric Measurements of Maharashtra*—by I Karve and V M Dandekar Crown 4to, pp vi + 134 + 2 maps + 24 plates 1951 Rs 12 00 [M 20]
- 9 *Nagpur Affairs (Selections from the Menavalı Daftar)*—by T. S Shejwalkar Royal 8vo, pp iv + 450 1954 Rs 15 00 [M 25]
- 10 *Godavari Palæolithic Industry*—by H D Sankalia Demi 4to, pp ii + 59 + 49 figures 1952 Rs 12 00 [M 28]
- 11 *Kinship Organisation in India*—by Iravati Karve Crown 4to, pp x + 304 1953 Rs 15 00 [M 41]
- 12 *High-School Students in Poona*—by I P Desai Crown 4to, pp x + 123 1953 Rs 10 00 [M 44]
- 13 *Report on the Excavations at Nasik and Jorwe*—by H D Sankalia and S B Deo Crown 4to, pp xv + 177 + 135 plates and 94 drawings 1955 Rs 45 00 [M 45]
- 15 *Naisadhacarita of Śrīharsa*—by K K Handiqui Crown 4to, pp lx + 647 1956 Rs 18 00 [M 53]
- 16 *Rāmānuja's Vedārthasamgraha*—by J A B Van Buitenen Crown 4to, pp xiv + 316 1956 Rs 20 00 [M 54]
- 19 *Excavations at Navda Tol and Maheshwar*—by H D Sankalia, B Subbarao and S B Deo Approx pp 350 + 25 half-tone plates + 2 coloured plates + 170 line drawings [M 59]
- 20 *Jyotisa-Ratna-Mālā of Śrīpati Bhatta*—by M G Panse Crown 4to, pp ii + 271 1957 Rs 12 00 [M 60]
- 21 *An Outline of Colloquial Kannada*—by William Bright Crown 4to, pp viii + 75 1958 Rs 5 00 [M 64]

DECCAN COLLEGE DISSERTATION SERIES

- 1 *Historical Grammar of Old Kannada*—(based entirely on the Kannada Inscriptions of the 8th, 9th and 10th centuries A.D.—by G S GAR ROYAL 8vo, pp xvi + 232 1946 Rs 15 00 [D 2]
- 2 *Cultural History from Vāyu Purāna*—by D R PATIL Royal 8vo, pp xviii + 348 1946 Rs 15 00 [D 3]
- 3 *Historical Grammar of Inscriptional Prakrits*—by M A MEHENDALE Royal 8vo, pp xi + 345 1948 Rs 21 00 [D 5]
- 4 *Juvenile Delinquency and Destitution in Poona*—by Mrs G N RUTTONSHA Demi 8vo, pp 180 Rs 8 00 [D 6]